DZIEJE MIAST RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

POLSKA W SŁOWIE I OBRAZACH

HISTOIRE DES VILLES DE POLOGNE

LA POLOGNE ILLUSTRÉE

HISTORY OF THE CITIES OF POLAND

POLAND IN WORD AND PICTURE

BIBLJOTEKA
PENSJONATU
N. SERCA JEZUSOWEGO
WE LWOWIE.
11 a № 496 a

LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS
AT URBANA-CHAMPAIGN

q943.8
D991
v. 1

DZIEJE MIAST
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

HISTOIRE DES VILLES DE POLOGNE

HISTORY OF THE CITIES OF POLAND

DZIEJE MIAST RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

POLSKA W SŁOWIE I OBRAZACH

TOM I

USTRÓJ PAŃSTWA POLSKIEGO

POPRZEDZONY WIADOMOŚCIAMI WSTĘPNEMI
O GEOGRAFJI, HISTORJI I PREHISTORJI POLSKI
PRZEZ
PROF. DRA STANISŁAWA ARNOLDA, PROF. DRA STANISŁAWA PAWŁOWSKIEGO
I DRA STEFANA TRUCHIMA

SŁOWO WSTĘPNE NAPISAŁ
PROF. DR. MARCELI HANDELSMAN

DZIEŁO WYDANE POD PROTEKTORATEM
MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

3752

POZNAŃ 1928

NAKŁADEM WYDAWNICTWA „DZIEJE MIAST RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ"
SP. Z OGR. ODP. W POZNANIU

DRUKIEM ZAKŁADÓW GRAFICZNYCH „BIBLJOTEKA POLSKA" W BYDGOSZCZY

HISTOIRE DES VILLES DE POLOGNE

LA POLOGNE ILLUSTRÉE

TOME I

ORGANISATION DE L'ÉTAT POLONAIS

AVEC DES NOTIONS PRÉLIMINAIRES
SUR LA GÉOGRAPHIE, L'HISTOIRE ET LA PRÉHISTOIRE DE LA POLOGNE

PAR
MM. LES PROF. DR. STANISLAS ARNOLD ET STANISLAS PAWŁOWSKI
ET M. ÉTIENNE TRUCHIM
DOCTEUR EN PHILOSOPHIE

PRÉFACE DE
M. LE PROF. DR. MARCEL HANDELSMAN

OUVRAGE PUBLIÉ SOUS LE HAUT PATRONAGE
DU
MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES

POZNAŃ 1928

ÉDITIONS „HISTOIRE DES VILLES DE POLOGNE"
SOCIÉTÉ A RESPONSABILITÉ LIMITÉE
IMPRIMÉ PAR L'INSTITUT GRAPHIQUE „BIBLJOTEKA POLSKA" A BYDGOSZCZ

HISTORY OF THE CITIES OF POLAND

POLAND IN WORD AND PICTURE

VOLUME I

SURVEY OF THE POLISH GOVERNMENT INSTITUTIONS

WITH INTRODUCTORY CHAPTERS
ON THE GEOGRAPHY, HISTORY, AND PREHISTORY OF POLAND
BY

PROF. STANISLAS ARNOLD, PH. D., PROF. STANISLAS PAWŁOWSKI, PH. D.,
AND STEPHEN TRUCHIM, PH. D.

AND A PREFACE BY

PROF. MARCELI HANDELSMAN, PH. D.

PUBLISHED UNDER THE HIGH PATRONAGE
OF
THE MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

POZNAŃ 1928

THE "HISTORY OF THE CITIES OF POLAND"
EDITING SOCIETY, LTD., POZNAŃ (POLAND)
PRINTED BY "BIBLJOTEKA POLSKA" PRINTING OFFICES, AT BYDGOSZCZ (POLAND)

Redakcją tłumaczeń kierowali:
Prof. Dr. **J. Morawski**
i Dr. **M. Z. Arend.**

Za korektę polską odpowiedzialny
Dr. **Stefan Truchim.**

Mapę geograficzno-polityczną wykonało Tow. Akc. »Książnica Atlas« we Lwowie.

Mapę wykresową władz i urzędów opracował **Juljan Suski.**

La traduction française a été revue par
M. le Prof. **J. Morawski.**

La carte de géographie politique a été exécutée par la Soc. An. »Książnica Atlas« à Lwów.

Le plan d'organisation des Autorités centrales et des différents Services de l'État a été établi par M. Juljan Suski.

The English translation has been seen through the press by
Dr. **M. Z. Arend,** B. A.

The political map of Poland has been executed by the »Książnica Atlas«, Educational Publishers, Lwów.

The plan showing the organisation of the Government authorities has been drawn up by Julian Suski.

29435
D99
v.1

Korpusowi Dyplomatycznemu Państw Reprezentowanych w Polsce »Dzieje Miast Rzeczypospolitej Polskiej« poświęca

Komitet Redakcyjny.

Au Corps Diplomatique des Puissances représentées en Pologne nous dédions cette oeuvre en témoignage de notre très haute estime.

Le Comité de Rédaction.

To the Diplomatic Corps of Powers Represented in Poland the present »History Of The Cities Of Poland« is respectfully dedicated by

The Editorial Committee.

GODŁO PAŃSTWA POLSKIEGO

ARMES DE LA POLOGNE

ARMS OF THE POLISH REPUBLIC

Marceli Handelsmann.

SŁOWO WSTĘPNE

Kultura współczesnego świata jest przedewszystkiem kulturą miejską. Miasta są środowiskiem, zespołem ludzkich warsztatów pracy. Są one dzisiaj nadto zwornikiem życia wsi, z jej obfitą czysto rolną i przemysłowo-rolną twórczością. Są one punktami oparcia całego bogatego i skomplikowanego życia narodów.

Tem, czem one są dzisiaj, są one od niedawna. Ale ich stan i rola dzisiejsza są wynikiem długiego łańcucha zmian, nieraz przewrotów, są skutkiem działania najrozmaitszych warunków, przyczyn i oddziaływań. Układ powierzchni, jej wygląd zewnętrzny i klimat, charakter gleby i podglebia, położenie ogólne terenu z jednej strony, człowiek, jego właściwości, jego działalność i jego losy składają się na tę historję tak niejednakową miast dawnej i obecnej Rzeczypospolitej. Krótsza czy dłuższa, ona jedna prowadzi nas w głębokie początki przeszłości i umożliwia zrozumienie teraźniejszości. Rozumieć teraźniejszość toć przecież tyle, co zdawać sobie sprawę z własnych możliwości, co orjentować się w koniecznościach, co móc — przewidywać przyszłość.

I dlatego uważać należy za szczęśliwą inicjatywę, która chcąc dać poznać teraźniejszość Polski, sięga do jej przeszłości, która chcąc wyjaśnić naszą zdolność twórczą dzisiejszą, opiera się na naszych miastach, a miasta polskie współczesne wiąże w jedną całość z całokształtem przeszłego i obecnego istnienia narodu.

Inicjatywa taka nie jest zwykłem dziełem informacyjnem: ma ona bowiem pozwolić wejść wgłąb naszego współczesnego życia zbiorowego i wydobyć z poza przemijających elementów chwili to wszystko, co jest w niem trwałe, i nieustannie się rozwija.

PRÉFACE

La civilisation contemporaine est avant tout une civilisation urbaine. Ce sont les villes en effet qui constituent le centre et le groupement des ateliers et du travail. Elles ne sont que trop aujourd'hui les sangsues de la vie des campagnes, avec sa puissante productivité tant au point de vue de l'agriculture proprement dite qu'à celui de l'industrie agricole. Elles sont le point d'appui de toute la vie opulente et compliquée des peuples.

L'aspect sous lequel se présentent aujourd'hui les villes est de date assez récente. Leur situation et leur rôle actuels ne sont cependant que la suite naturelle d'une longue chaîne de transformations, parfois même de bouleversements, la conséquence des circonstances, des causes et des influences les plus diverses. La disposition du terrain, son aspect et son climat, la nature du sol et du sous-sol, la situation générale de la région, d'une part, l'homme, son caractère propre, son activité et le sort qu'il a subi de l'autre, autant d'éléments qui s'unissent pour composer l'histoire si diverse des villes de la République d'autrefois et d'aujourd'hui. Plus ou moins longue, c'est elle seule qui nous fait remonter au coeur du passé et nous permet de comprendre le présent. Qu'est-ce en effet que comprendre le présent, sinon se rendre un compte exact des capacités propres de chacun, se faire une idée de l'inévitable et pouvoir prévoir l'avenir.

Voilà pourquoi il faut considérer comme particulièrement heureuse l'initiative qui, pour faire connaître la Pologne contemporaine, remonte à son passé et, pour montrer nos capacités créatrices d'aujourd'hui, s'appuie sur nos villes, réunissant en un seul tout les villes contemporaines de la Pologne et l'ensemble de l'existence passée et présente de la nation.

Cette initiative n'est pas uns simple oeuvre d'information, elle permettra en effet de pénétrer au coeur même de notre vie sociale contemporaine et de dégager parmi les éléments du moment, destinés à disparaître, tout ce qui en elle est durable et sujet à un perpétuel développement.

PREFACE

The civilisation of the contemporary world is preeminently one of town-life. Our cities and towns are the centres, where all the manifold scenes of human toil are crowded together, as it were, in a bee-hive. It is in these centres, too, that nowadays the rural life of the country is focussed, with all its ample productiveness, both from the point of view of agriculture properly speaking and that of agricultural industry. The cities are the points of support of the exuberant and complicated life of modern nations.

Yet such as we see them to-day, they are of comparatively recent growth. Nevertheless, their present state and rôle are the outcome of a long series of changes, sometimes of upheavals, the cumulative effect of the action of the most varied conditions, causes, and influences. The configuration of the surface, the external aspect and climate of the country, the quality of the soil and its substratum, and the general situation of the terrain on the one hand, man, his peculiarities, his activities, and his varying destinies on the other, all these factors have combined in the making of that strangely various history of the townships of the former and the present Commonwealth of Poland. Shorter or longer, it is this history alone that can reveal the deeply hidden fountain-heads of the past, thus enabling us to understand the present. For to understand the present means nothing else but to account for one's own possibilities, to find one's bearings among life's necessities, to be able to foresee the future!

It must, therefore, be welcomed as a particularly happy idea to account for Poland's present state by going back to her past, to explain our productive capacity of to-day by choosing our towns as a point of support, to link up the towns of contemporary Poland with the whole of the past and present existence of the nation. Such a work is not an ordinary reference book: for it is calculated to enable the reader to penetrate to the depths of our contemporary life as a social community and to bring to light, from under the changing elements of the passing moment, all that is enduring and incessantly develops.

IGNACY MOŚCICKI
PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
PRÉSIDENT DE LA RÉPUBLIQUE DE POLOGNE
PRESIDENT OF THE POLISH REPUBLIC

Stanisław Pawłowski.

GEOGRAFJA POLSKI

COUP D'OEIL SUR LA GÉOGRAPHIE DE LA POLOGNE

A BRIEF SURVEY OF THE GEOGRAPHY OF POLAND

Horyzont geograficzny narodu polskiego. Z odwiecznych swych siedzib, położonych w dorzeczu Odry i w dorzeczu Wisły, rozszerzać powoli zaczął naród polski swój horyzont geograficzny, kierując zwrok swój to ku zdala siniejącym grzbietom Sudetów i Karpat na południu, to ku zielonawym wodom Bałtyku, to ku rozległym równiom, jakie się przed nim rozpościerały od zachodu i od wschodu. W dwóch ustalonych przez naturę granicach, które położone zostały w postaci gór na południu, a w postaci morza na północy, przesuwać się jednak zaczął horyzont geograficzny polski od zachodu ku wschodowi. Ulegał w tym względzie ogólnie rządzącemu w Europie prawu, na mocy którego środek ciężkości narodów i państw zmieniał swe położenie, dążąc z zachodu ku wschodowi. Mało przez naturę bronione granice zachodnie i wschodnie, swobodnie przecinały ścielące się pośród wału górskiego sudecko-karpackiego i Bałtyku niziny, lub nisko położone wyżyny. To też nie dziw, że główny kierunek przesunięć przypadł na niż Polski, wypełniający 350—500 km szeroką przerwę między górami a morzem Bałtyckiem. Jeżeli wyrazem zmiany horyzontu geograficznego będzie wędrówka stolicy państwa, to w przypadku Polski miało miejsce bardzo ciekawe zjawisko. Stolice Polski, przesunąwszy się z nad górnej Noteci (Kruszwica) na dorzecze Warty (Gniezno), a potem nad Wartą środkową (Poznań), trzymały się naogół podłużnej linji nizin polskich. Dopiero w 14 stuleciu stolica Polski przeszła na linję nizin podkarpackich, lokując się na kilka wieków w Krakowie. Niebawem jednak stolica państwa polskiego powróciła do tego samego równoleżnika (52° 30′), który u kolebki państwa zajmowała. Przesunęła się tylko z dorzecza Warty o 300 km dalej na wschód.

Warszawa, położona nad środkową Wisłą, stała się symbolem nietylko zmiany horyzontu geograficznego, ale i jego wzrostu. W miarę jak powiększała się i krzepła potęga państwa, w miarę tego powiększał się horyzont geograficzny Polski na wschodzie. Stały tu przed Polską otworem dalekie ziemie Europy Wschodniej. Ogarniać je też zaczął powoli wzrok narodu

Horizon géographique de la nation polonaise. — De sa résidence séculaire, située dans les bassins de l'Oder et de la Vistule, la nation polonaise commença à élargir peu à peu son horizon géographique, dirigeant ses regards vers les arêtes, bleuissant au loin vers le Sud, des Sudètes et des Karpates, vers les eaux glauques de la Baltique, ainsi que vers les vastes plaines qui s'ouvraient devant elle de l'est à l'ouest. La nature lui ayant fixé deux frontières, sous forme de montagnes au sud et de mer au nord, la nation polonaise commença à déplacer son horizon géographique de l'ouest à l'est. En cela elle obéit à la loi générale qui règne en Europe et en vertu de laquelle le centre de gravité des peuples et des états se déplace toujours de l'ouest à l'est. Mal protégées par la nature, les frontières ouest et est s'étendaient librement entre les chaînes de montagnes des Karpates et les basses plaines maritimes ou les bas plateaux. Aussi n'y a-t-il rien d'étonnant à ce que la direction générale de ce déplacement soit tombée sur les plaines polonaises, ouvrant une coupure large de 350 à 500 kilomètres entre les montagnes et la mer Baltique. Si l'on considère comme expression du changement d'horizon géographique le déplacement de la capitale, dans le cas de la Pologne il a donné lieu a un fait très curieux. Les capitales successives de la Pologne, passant de la haute Notée (Kruszwica) à la ligne de partage des eaux de la Notée et de la Warta (Gniezno), pour venir dans le cours moyen de la Warta (Poznań), ont suivi la ligne générale des plaines polonaises. Ce n'est qu'au XIV-me siècle que la capitale de la Pologne arrive sur la ligne des plaines situées aux pieds des Karpates, s'établissant pour quelques siècles à Cracovie. Peu après cependant la capitale de l'Etat polonais revenait au même parallèle (52° 30′) qu'elle occupait aux premiers âges. Elle s'écarta seulement du bassin de la Warta et vint s'établir 300 kilomètres plus à l'ouest.

Varsovie, située sur le cours moyen de la Vistule, devint le symbole, non seulement du changement de l'hori-

The Geographical Horizon of the Polish Nation. Out of its ancient dwellings in the Oder and Vistula basins, the Polish nation began slowly to widen its geographical horizon, turning its regard now towards the bluish ridges of the Sudetic and Carpathian mountains gleaming in the distant South, now towards the greenish waters of the Baltic, now towards the spacious plains opening on East and West. Between the two boundary-lines that had been established by Nature in the shape of mountain-ranges in the South and the sea in the North, the Polish geographical horizon began to shift from West to East. It obeyed in this respect a law discernible all over Europe, by which the centres of gravity of nations and kingdoms have undergone a continuous change of position, constantly moving eastwards. The western and eastern frontiers, being possessed of little natural defence, intersected at will the plains, or low tablelands, stretching from the Sudeto-Carpathian range to the Baltic. Hence it is not to be wondered at that the chief direction of the displacement is traceable on the Polish lowland plain, which fills an interval of from 220 to 310 miles width between the mountains and the Baltic Sea. If we take the shiftings of the capital of a kingdom as an index of alterations in its geographical horizon, there has occurred a most interesting phenomenon in the case of Poland. For the capitals of Poland, while shifting from the upper reaches of the river Noteć (Netze), — Kruszwica, — into the basin of the Warta, — Gniezno, — and then to the middle Warta, — Poznań, — moved, roughly-speaking, along the transversal line of the Polish plains. It was not until the XIV. century that the capital of Poland suddenly made a leap, as it were, by passing to the line of the sub-Carpathian lowlands, where it became fixed for a few hundred years at Cracow. Soon, however, the capital of the Polish State returned to that latitude (52° 30′) which it had previously occupied, while the kingdom was yet in its infancy. Only it had moved from the Warta basin about 190 miles further to the East.

polskiego i sięgać aż poza Dźwinę na północnym wschodzie i poza Dniepr na południowym wschodzie. Wachlarzowate rozwidlanie się nizin i wyżyn Europy ku wschodowi rozszerzało równocześnie granicę wschodnią Polski, czyniąc ją dwa i pół raza dłuższą od granicy między Karpatami a Bałtykiem. Na linji zatoka Ryska — morze Czarne (1300 km) granica ta opierała się o dwa morza. Wtedy to z nad morza Bałtyckiego zwrok narodu polskiego padł choć na krótko na morze Czarne i wtedy naród osięgnął swój najdalszy i najrozleglejszy horyzont. Poczem tenże dość szybko zmniejszać się zaczął. Nigdy jednak nie przestał opierać się o Karpaty i o Bałtyk. Karpaty i Bałtyk są tedy trwałemi krańcami polskiego horyzontu.

Położenie fizyczno - geograficzne Polski historycznej. Nie jest bez znaczenia, że Polska leży w Europie Zach., jako jeden z ostatnich krajów zachodnio-europejskich, na przejściu do Europy Wschodniej. Gdybyśmy zaś Europę podzielili na Zachodnią, Środkową i Wschodnią, to i tak Polska leżeć będzie bezsprzecznie w Europie Środkowej. Polska leży na końcu pasa nizin zachodnio-europejskich, rozszerzających się właśnie u wschodnich granic Polski w rozległy niż wschodnio-europejski. To też Polska jest ostatnim krajem, który rozpościera się między górami Europy Zachodniej a Bałtykiem.

Polska leży na spłaszczonym i przeważnie niewyraźnym europejskim dziale wodnym, który w Polsce ma charakterystyczny przebieg od południowego zachodu ku północnemu wschodowi. Terytorjum Polski historycznej przypada na dwie łagodne stoczystości owego działu: bałtycką i czarnomorską. W następstwie tego położenia Polska, która środkiem swego terytorjum rozpościera się nad Wisłą, na wschodzie należy już do dwuch zlewisk, do zlewiska morza Bałtyckiego przez Niemen i Dźwinę, a do zlewiska morza Czarnego przez Dniepr, Dniestr i Prut.

Gdybyśmy wzięli pod uwagę zwężenia, jakie zachodzą w poziomej konfiguracji kontynentu europejskiego, to łatwo możemy stwierdzić, iż krainy zachodnie Polski zajmują północną część zwężenia bałtycko-adrjatyckiego, podczas gdy krainy wschodnie przypadają na zwężenie bałtycko-czarnomorskie.

Niesłychanej doniosłości są następstwa komunikacyjne położenia fizyczno-geograficznego Polski. Płaski europejski dział wodny sprawia, że ani wewnętrzne ani zewnętrzne granice Polski na owej linji się nie zatrzymały.

zon géographique, mais aussi de son élargissement. A mesure que la ville se développait et que s'affermissait la puissance de l'Etat, l'horizon géographique de la Pologne s'élargissait vers l'est. Là s'ouvraient devant la Pologne les lointaines régions de l'Europe Orientale. Le regard de la nation polonaise commença à embrasser peu à peu ces régions, atteignant jusqu'au-delà de la Dźwina, au nord-est, et au-delà du Dniepr, au sud-est. Les plaines et plateaux de l'Europe se développant vers l'est en éventail, la frontière orientale de la Pologne s'élargit en conséquence et devint deux fois et demie plus longue que la frontière comprise entre les Karpates et la Baltique. Sur la ligne golfe de Riga — mer Noire (1.300 km) la frontière prenait ses points d'appui sur deux mers. La nation polonaise pouvait à cette époque, quoique pour peu de temps, porter ses regards de la Baltique à la mer Noire. C'est alors qu'elle atteignit son plus lointain et plus large horizon. Puis cet horizon commença à se rétrécir assez rapidement. Jamais cependant il ne cessa de s'appuyer d'un côté aux Karpates et de l'autre à la Baltique. Karpates et Baltique sont donc les deux frontières stables de l'horizon polonais.

Position physico-géographique de la Pologne historique. Il n'est pas sans importance que la Pologne soit située en Europe Occidentale comme un des derniers pays à l'Est, aux portes de l'Europe Orientale. Si nous partageons l'Europe en trois parties: l'Europe Occidentale, Centrale et Orientale, la Pologne va se trouver incontestablement en Europe Centrale. Elle est située à la lisière des plaines de l'Europe Occidentale, qui s'élargissent justement sur les frontières est de la Pologne, pour devenir les vastes plaines de l'Europe Orientale. La Pologne est également le dernier pays qui s'étend entre les montagnes de l'Europe Orientale et la Baltique.

La Pologne est située sur une ligne de partage des eaux européenne, aplanie et en général assez mal définie, qui en Pologne suit une direction caractéristique sud-ouest nord-est. Le territoire de la Pologne historique se trouve à cheval sur les deux pentes douces (Baltique et mer Noire) de ce partage. Par suite de cette situation la Pologne, qui étend le centre de son territoire sur les bords de la Vistule, appartient déjà aux deux versants, au versant de la Baltique par le Niémen et la Dźwina, et au versant de la mer Noire par le Dniepr, le Dniestr et le Prut.

Warsaw, being situated on the middle Vistula, became the symbol not only of a change in the geographical horizon, but also of its growth. In proportion as the power of the State grew and consolidated itself, the geographical horizon of Poland expanded in the East. Here the wide plains of Eastern Europe lay open to Poland. They soon attracted the attention of the Nation, which began to survey them ever more intently, its gaze extending beyond the (western) Dvina in the north-east and the Dnieper in the south-east. At the same time, owing to the fan-like bifurcation of the European plains towards the East, the eastern frontier of Poland was drawn out to such an extent that it became 2½ times as long as the western frontier, which was bounded by the Carpathians and the Baltic. On the line running from the gulf of Riga to the Black Sea (over 800 miles) this frontier touched two seas. It was at that period that from the Baltic Sea the attention of the Polish nation turned, for once, to the Black Sea, the nation thus attaining its most extensive horizon. Soon, however, the latter began to narrow rapidly. Yet it never ceased to be bounded by the Carpathian Mountains and the Baltic Sea. This sea, therefore, and those mountains constitute the fixed boundaries of the Polish horizon.

The Physico-Geographical Situation of Historical Poland. It is not devoid of significance that Poland belongs to Western Europe, as one of the last western European countries, and standing, as it were, on the threshold of Eastern Europe. And if we were to divide Europe into three parts, Western, Central, and Eastern Europe, even then Poland would beyond all dispute form part of the Central portion. Poland lies at the end of that girdle of Western European lowlands which broaden out, just at the Eastern border of Poland, into the spacious lowland plain of Eastern Europe.

Thus Poland is the easternmost of the countries extending between the Western European mountains and the Baltic. Poland lies on the flattened-out and for the most part imperceptible European waterparting, which traverses Poland in a characteristic curve sweeping from South-West to North-East. The territory of historical Poland is divided among two depressions, — gently sloping down to the Baltic and the Black Sea, — of that water-parting. In consequence of this geographical situation, the central portion of Poland extends along the Vistula, while its eastern

Niczem niezamącone przechodzenie nizin w siebie czyni z Polski wielki szlak drożny ze zachodu na wschód. Z drugiej strony południkowo rozwinięte rzeki, a przedewszystkiem Wisła, wiążą wał górski z Bałtykiem lub umożliwiają związki mórz Bałtyckiego i Czarnego. Związki zaś te, o ile istnieją, to podobnie jak związki Bałtyku z morzem Adrjatyckiem, iść muszą przez terytorjum polskie.

Tak więc na skrzyżowaniu ważnych dróg równoleżnikowych z drogami południkowemi leży Polska. Przez opanowanie jednych i drugich dróg stała się Polska wielką i potężną. Na tych drogach rozgrywała się historja Polski.

Trwały związek Polski z Zachodem. Polska u bram Wschodu Europy. Trzema drogami idą ze Zachodu wpływy klimatyczne do Polski: niziną Niemiecką, Bałtykiem i Bramą Morawską. Docierają one w postaci przeważających wiatrów zachodnich, chmur pędzonych z zachodu i opadów atmosferycznych, daleko w głąb Polski i tu wywierają wpływ decydujący na świat roślinny, zwierzęcy, a przedewszystkiem na człowieka. Z drugiej strony nie da się zaprzeczyć, że wschodnie ziemie Polski ulegają niewątpliwym wpływom Wschodu Europy. Wyraża się to przedewszystkiem w kontynentalności ich klimatu i w przewadze wschodnich wiatrów, małej ilości opadów i t. p. zjawiskach, które pozostają w ścisłym związku z florą, fauną i z życiem ludzkiem tych ziem.

Tak więc niczem nieosłonięte granice zachodnie i wschodnie Polski stoją otworem dla wpływów Zachodu i Wschodu. Wpływy te spotykają się we wschodnich ziemiach Polski i tu ścierają się ze sobą. Stąd ziemie te nabierają pod wielu względami specjalnego charakteru przejściowego. W każdym zaś razie w większej części Polski wpływy przyrodzone zachodnie biorą górę nad wpływami wschodniemi.

Temi samemi drogami, któremi docierają do Polski wpływy przyrodzone zachodnie, a więc przez niż Niemiecki, przez Bramę Morawską i przez Bałtyk przychodziły od wieków i przychodzą zachodnie wpływy kulturalne i polityczne. Tędy przedostało się do Polski chrześcijaństwo, a wraz z niem kultura romańska. Tędy przyszły zachodnie formy organizacji państwowej i komunalnej oraz formy ustroju gospodarczego i społecznego, tędy dostały się do Polski skarby zachodniej kultury duchowej. Polska owe skarby i wpływy przejęła, na swój sposób je przetrawiła i rozniosła tak daleko, jak daleko na Wschód sięgały

Si nous considérons les étranglements qui se présentent dans la configuration horizontale du continent européen, nous pouvons alors facilement constater que les régions ouest de la Pologne occupent la partie nord de l'étranglement Baltique-Adriatique, alors que les régions est appartiennent à l'étranglement Baltique-Mer Noire.

Les conséquences, au point de vue des communications, de la situation physico-géographique de la Pologne sont d'une importance capitale. La platitude du partage des eaux européen a été en effet la cause que ni les frontières extérieures de la Pologne, ni ses frontières intérieures ne se sont fixées sur cette ligne. La succession ininterrompue de ses plaines fait de la Pologne une large route de l'ouest à l'est. D'un autre côté le développement longitudinal des rivières, surtout celui de la Vistule, unit les chaînes de montagnes à la Baltique et rend possible la liaison de la mer Baltique à la mer Noire. Cette liaison, pour s'effectuer, doit, ainsi que la liaison entre la Baltique et la mer Adriatique, emprunter obligatoirement le territoire polonais.

C'est donc au croisement de grandes voies parallèles à l'équateur et longitudinales qu'est située la Pologne. C'est par la maîtrise de ces routes que la Pologne est devenue grande et puissante. C'est sur ces routes que s'est déroulée son histoire.

Rapports constants de la Pologne et de l'Occident. La Pologne porte de l'Europe Orientale. — Pour venir de l'Occident en Pologne les influences climatériques suivent trois routes: la plaine allemande, la Baltique et la Porte de Moravie. Sous forme de vents dominants d'ouest, de nuages chassés vers l'est, de dépressions atmosphériques, elles pénètrent très avant dans l'intérieur du pays et y exercent une influence décisive dans le domaine végétal et animal, mais avant tout sur l'homme. Cette dépendance de l'Europe Occidentale est un fait séculaire et on peut la constater dans de nombreux phénomènes géographiques. C'est par ailleurs un fait incontestable que les territoires est de la Pologne subissent l'influence de l'Europe Orientale. Cette influence se traduit tout d'abord par le caractère continental de leur climat, puis par la prédominance des vents d'est et la rareté des dépressions atmosphériques etc., — phénomènes qui sont en relation étroite avec la flore, la faune et les conditions de la vie humaine de ces régions.

provinces are drained by two seas, viz. by the Baltic through the Niemen and Dvina, and by the Black Sea through the Dnieper, Dniester, and Pruth.

If we now turn our attention to the narrowings occurring in the horizontal configuration of the European continent, it will be readily seen that the western parts of Poland occupy a portion of the Baltic-Adriatic narrowing, while the eastern parts coincide with the narrowing between the Baltic and Black Seas.

The consequences of the physico-geographical situation of Poland for purposes of communication are of first-rate importance. Owing to the flattening of the European water-parting, neither the interior nor the exterior boundaries of Poland have adhered to that line. No obstacle intervening between the plains, which run imperceptibly into one another, Poland has become a great highway linking East and West. And by the longitudinal development of the river-systems, above all the Vistula, the mountain - ranges are connected with the Baltic, and connections between the Baltic and the Black Sea are rendered possible. Such connections, as far as they exist, must, like those between the Baltic and the Adriatic, traverse the Polish territory.

Thus Poland lies at the crossing of important latitudinal and longitudinal roads. It is by obtaining command over both that Poland has become great and powerful, and it is on these roads that the history of Poland has been enacted.

The Constant Connection of Poland with the West. Poland at the Gates of Eastern Europe. The climatic influences of the West enter Poland by three avenues of approach, viz. the German lowlands, the Baltic, and the Moravian Gate. In the shape of predominating west winds, clouds driven from the west, and the precipitation of atmospherical moisture, they penetrate far into the interior of Poland, exercising decisive influence upon the vegetable and animal kingdoms, and, above all, upon man. On the other hand it cannot be denied that the eastern parts of Poland undergo undoubted influences from the East of Europe. These eastern influences may be seen, above all, in the more continental climate of those parts and in the prevalence of easterly winds, the scanty amount of rainfall, and other similar features which are closely connected with the flora, fauna, and human life of the country.

jej wpływy polityczne. Ów niczem nieprzerwany związek Polski z Zachodem Europy trwa od wieków.

Z drugiej strony Polska stoi u szerokiej bramy, wiodącej na Wschód. Nie dziw, że przez tę bramę wdzierały się do Polski pewne wpływy kulturalne i obyczajowe, a nawet polityczne. I znowu, jak w przyrodzie, na wschodnich ziemiach Polski historycznej doszło do mieszania się zjawisk ze sobą. Krainy kresowe wschodniej Polski posiadają cechy ścierania się ze sobą dwóch potężnych wpływów i dwóch kultur. W tem wyraża się całkowicie ich charakter przejściowy. Nie zatarła tego charakteru zmienna kolej dziejów, a więc nawet długie panowanie Rosji, typowego państwa wschodnio-europejskiego.

Co jednak w położeniu Polski u bram Wschodu Europy jest najważniejsze, to ów niezaprzeczony fakt, iż Polsce przypadła w udziale od zarania jej dziejów rola wału obronnego kultury zachodniej przed wpływami Wschodu. Polska rolę ważnej strażnicy kultury zachodniej od wieków pełniła i pełni. Jest też, dzięki swemu położeniu geograficznemu, jednym z najważniejszych krajów Europy, przez który prowadzi główna droga do Europy Wschodniej. Wszelkie zatem próby przesunięcia się Europy Wschodniej ku zachodowi, trafiają w pierwszym rzędzie w Polskę.

Indywidualne rysy terytorjum polskiego. Polska nie jest krajem pod względem fizycznym jednolitym w takim sensie, jak np. Holandja — nizina deltowa, lub Norwegja — góry. Jest krajem w swej strukturze dość różnorodnym. Z dalekiego horyzontu patrząc na Polskę, rozróżnić możemy w Polsce: góry, wyżyny i niziny i ten trójdźwięk uznać należy za charakterystyczny wyraz oblicza Polski. Góry i wyżyny reprezentują, gdy chodzi o ich budowę, stare podłoże, na wierzchu odsłonięte lub przykryte cieńkim tylko nalotem młodszych utworów. Niziny natomiast mają stare podłoże w całości zakryte utworami dyluwjalnemi. Płyną z tego dość znaczne różnice krajobrazowe ziem polskich.

Polska jest krajem nisko położonym, nizinnym. 87% powierzchni Polski leży poniżej 300 m, a zaledwie 13% powyżej 300 m. Nic dziwnego, że w kraju przeważnie nizinnym o równiny nie trudno. Wielki pas równin ciągnie się od Dniepru przez Polesie i przez europejski dział wodny aż ku Odrze. Spotyka się także równiny na wyżynach. Poza równinami rozpościera się wszędzie kraj nierówny, i to albo górski, jak w Karpatach,

Ainsi, rien ne les abritant, les frontières est et ouest de la Pologne sont ouvertes aux influences de l'Orient et de l'Occident. Ces deux genres d'influences se rencontrent dans les régions orientales de la Pologne et s'y combattent. Aussi ces régions présentent-elles sous beaucoup de rapports un caractère de passage. En tous cas, dans la plus grande partie de la Pologne les influences atmosphériques de l'Occident l'emportent sur les influences orientales.

Les mêmes routes qu'empruntent les influences atmosphériques de l'Occident pour pénétrer en Pologne, c'est-à-dire les plaines allemandes, la Porte de Moravie et la Baltique. livrent également depuis des siècles passage aux influences civilisatrices et politiques de l'Occident. C'est par là que le christianisme s'introduisit en Pologne et avec lui la civilisation romane. C'est par là qu'arrivèrent d'Occident les formes d'organisation gouvernementale et communale, ainsi que les types d'organismes économiques et sociaux, c'est par là que pénétrèrent en Pologne les trésors de la culture occidentale. La Pologne recueillit ces trésors, se les assimila à sa façon et les répandit jusqu'aux limites de son influence politique à l'est. Cette liaison de la Pologne à l'Europe Occidentale, que rien n'a jamais interrompue, dure depuis des siècles.

D'un autre côté la Pologne est située aux portes de l'Orient. Rien d'étonnant donc à ce que par ces portes se soient introduites en Pologne certaines influences civilisatrices, de coutumes et même politiques. Et de nouveau, comme pour les influences atmosphériques, les territoires est de la Pologne historique ont servi de terrain de rencontre à ces phénomènes. Les régions frontières orientales de la Pologne portent la marque des frottements de ces deux puissantes influences et de ces deux civilisations. C'est par là que s'exprime nettement leur caractère de passage. Ni la succession des événements, ni leur diversité n'ont émoussé ce caractère, pas plus que la longue domination de la Russie, qui est cependant l'Etat européen-oriental type.

Le plus important cependant dans la situation de la Pologne aux portes de l'Orient, c'est le fait incontestable que c'est à la Pologne qu'est échu, dés l'aurore de son histoire, le rôle de rempart de la civilisation occidentale contre les influences de l'Orient. Ce grand rôle de sentinelle devant la civilisation occidentale, la Pologne le remplit depuis des siècles. Aussi est-elle, grâce à sa situation

Thus the unprotected western and eastern frontiers of Poland are open to the influences of both West and East. These influences meet in the eastern borders of the country and strive for predominance. Hence those borders are in many respects distinguished by a peculiar transitional character. In the greater part of Poland, at any rate, the natural influences of the West predominate over those of the East.

The same highways by which the western natural influences penetrate to Poland, viz. the German lowlands, the Moravian Gate, and the Baltic, have for many centuries past brought Poland into touch with western cultural and political influences and still continue to do so. Along these routes the Christian faith has come to Poland, and in the wake of Christianity the Latin type of civilization. Along the same routes have come the western forms of government, both national and municipal, and of social and economical organisation, as well as the cultural treasures of the West. Poland has laid hold on those influences and those treasures, has become saturated with them, has digested them in her own way, and then has carried them as far eastward as her political power reached. This unbroken intercommunion of Poland with the West of Europe has lasted for centuries.

On the other hand, Poland stands at the broad gateway leading to the East. No wonder that certain cultural and political influences have entered Poland through this gate. And here again, as in the domain of nature, the eastern parts of historical Poland offer the spectacle of two currents mingling with one another. The eastern borderlands of Poland evince traits of two powerful influences contending with each other, two civilizations at strife. This completely expresses their transitional character, which the changeful evolution of history, i. e. the prolonged sway of Russia, a typical Eastern European Power, has not been able to obliterate.

The most important point, however, that has to be borne in mind when considering Poland's position at the gates of Eastern Europe is the indisputable fact that to her share has fallen, since the earliest dawn of her history, the rôle of a bulwark protecting western civilization against irruptions from the East. During all the centuries Poland has made a brave stand as an important outpost of western civilisation, and she still does so to-day. Hence she is, owing to her geographical situation, one of the most important countries of Europe,

albo górzysty. Górzyste krajobrazy mamy na wyżynach i na pojezierzach.

Owe równiny i nierówności rozłożone są w ten sposób, iż od Karpat ku Bałtykowi kraj stale się obniża. Idąc więc od Bałtyku ku południowi, spotykamy coraz to wyżej położone niziny i coraz to wyżej wzniesione wyżyny i góry. A więc pas nizinny na wybrzeżu Bałtyku wznosi się tylko od 0 do 50 m. Zamyka go od południa pas pojezierny, nieco wyższy (100—300 m). Rozlega się za nim długi i szeroki pas „wielkich dolin", wzniesiony na 50 do 150 m, który zamykają od południa wyżej położone, bo od 200 do 600 m, wyżyny: Małopolska i Lubelsko-podolska. Wąski pas kotlinowatych nizin nad górną Wisłą i górnym Dniestrem, w poziomie od 150 do 250 m, oddziela wyżyny od Karpat, gdzie Polska sięga najwyższych horyzontów.

Południkowy przekrój od Bałtyku po Karpaty przekonywa nas, że krainy geograficzne ciągną się w Polsce szerokiemi, równoleżnikowemi pasami. Ów pasowy układ krain, to jeden z najbardziej charakterystycznych rysów rzeźby naszej ziemi. Ma on też niesłychane znaczenie dla człowieka.

Dalszą cechą geograficznych krain polskich jest ich przechodzenie wzajemne w siebie. Żadna z krain nie oddziela się tak wyraźnie od drugiej, ażeby ta odrębność miała daleko sięgające następstwa natury wewnętrzno- lub zewnętrzno-politycznej. Rozbicie obszarów Polski na wzór starożytnej Grecji lub Niemiec na drobne państewka jest na czas dłuższy niemożliwe. Jednolitość fizyczna i łatwa przejściowość przeważa bowiem w krainach polskich. Nawet góry przechodzą łagodnie w krainy nizinne. Nadto górom naszym brak rozleglejszych i wyraźnie odciętych kotlin. Jeszcze najwyraźniej zarysowana jest kotlina Podhala, która wpłynęła wprawdzie na wyrobienie pewnych odrębności kulturalnych (góralszczyzna), ale nie wpłynęła na wytworzenie odrębności politycznych.

Brak wyraźnych granic fizycznych od zachodu i od wschodu uchodzić musi również za znamienny rys Polski. Przebija on się w rozlicznych kategorjach zjawisk fizycznych i ludzkich, które, niepowstrzymane niczem, przechodzą w siebie i łączą się ze sobą. Jakkolwiek ów brak naturalnych granic od zachodu i wschodu jest właściwym także innym terytorjom państwowym, jednak nigdzie nie występuje on z taką mocą i nigdzie nie zaznacza się tak wyraźnie, jak w Polsce.

Uderzać musi również każdego przeważająca polność kraju i jego wybitnie rolniczy krajobraz. A chociaż krajobraz ten ulega powolnej ewolucji

géographique, l'un des pays les plus importants d'Europe, par lequel passe la grande voie conduisant à l'Europe Orientale. C'est pourquoi toute tentative de déplacement de l'Europe Orientale vers l'ouest rencontrera en premier lieu la Pologne.

Traits particuliers au territoire polonais. — La Pologne n'est pas au point de vue physique un pays uniforme, dans le sens où l'on entend ce mot pour les plaines des deltas de Hollande, par ex., ou les montagnes de la Norvège. C'est au contraire un pays d'une structure assez variée. Si l'on regarde la Pologne avec un recul suffisant, l'on peut distinguer dans le pays des montagnes, des plateaux et des plaines. C'est l'harmonie de ces trois genres d'accidents de terrain qui constitue, il faut le reconnaître, l'aspect caractéristique du territoire polonais. Les montagnes et les plateaux présentent, si l'on considère leur formation, des soubassements d'ancienne date, affleurant la surface du sol, ou recouverts seulement d'une mince couche d'apports plus récents. Les plaines au contraire sont constituées par des couches anciennes, recouvertes entièrement par des apports alluviaux. De ce qui précède il découle que le panorama des territoires polonais présente un caractère d'une variété considérable.

La Pologne est un pays de faible altitude, 87% de sa surface est située au-dessous et à peine 13 % au-dessus de 300 m. Rien d'étonnant par ailleurs à ce que dans un pays d'un niveau moyen aussi bas l'on trouve facilement des plaines. Un long ruban de plaines s'étend du Dniepr à l'Oder, passant par la Polésie et franchissant le partage des eaux européen. On rencontre aussi des plateaux. En dehors des plaines et des plateaux la surface du pays est inégale et constituée par des montagnes, comme dans les Karpates, ou par des régions fortement accidentées. L'on trouve des paysages accidentés sur les plateaux et dans les régions des anciens lacs.

Ces plaines et ces régions accidentées sont disposées de telle sorte que le pays s'abaisse régulièrement des Karpates à la Baltique. Si l'on part donc de la Baltique en se dirigeant vers le sud, l'on rencontre des plaines d'un niveau toujours plus élevé, ainsi que des plateaux et des montagnes d'une altitude toujours plus grande. La zône des plaines situées sur les bords de la Baltique ne dépasse guère 50 m. d'altitude. Elle est fermée au sud par la zône des an-

and through her realms leads the chief route to the East of Europe. All attempts, therefore, to push the boundaries of Eastern Europe westwards meet, in the first place, with Polish resistance.

Individual Features of the Polish Territory. Poland is not one of those countries which may be called uniform in a physical sense, such as Holland,—a delta-land, or Norway, — a mountain-country. On the contrary, it exhibits considerable variety of geographical configuration. If we envisage Poland as if looking at her from a distant horizon, we distinguish mountains, uplands and lowlands, and it is of these three features that the geographical physiognomy of Poland is made up. The mountains and uplands represent structurally the old substratum, uncovered on the surface or covered with only a thin layer of younger formations. On the lowlands, however, the old substratum is entirely covered by diluvial formations. Hence arises considerable diversity in the pictorial aspect of the Polish landscape.

Poland is a lowland country. 87 per cent of its surface are below 300 metres, and scarcely 13 per cent above 300 metres. No wonder that in a country of a chiefly lowland character plains predominate. A broad expanse of plains stretches from the Dnieper accross Polesia and over the European water-parting to the Oder. Plains also occur on the uplands. Apart from the plains, the country is everywhere uneven, being either mountainous, as in the Carpathians, or hilly. Hilly country-sides are found on the uplands and in the lake districts.

These plains and uneven country-sides are distributed in such a way that the country slopes down from the Carpathians towards the Baltic. Moving from the shores of the Baltic en a southward direction, we find iver higher lowlands and ever more elevated uplands and mountains. Thus the lowland zone along the sea-coast only rises from 0 to 50 m. It is bounded on the south by a lake zone, which is some-what higher (100—300 m). Behind the latter is the long and wide zone of the "great valleys", rising from 50—150 m, which is bounded on the south by the Little Polish uplands and the table-land of Lublin and Podolia, which rise from 200 to 600 m. A narrow strip of circular valleys stretching along the upper Vistula and the upper Dniester, and being 150—250 m above sea-level, separates the uplands from the Carpathians, where Poland attains her highest horizons.

lub zastępowany bywa tu i ówdzie przez krajobraz przemysłowy, jednak nie ulega wątpliwości, że piętno kraju rolniczego nie tak prędko w Polsce da się zatrzeć.

Człowiek jako czynnik geograficzny. Polska współczesna należy pod względem ilości mieszkańców do średnich krajów Europy. Jeżeli jednak spis ludności z roku 1921 wykazał 27 miljonów mieszkańców w Polsce, to, uwzględniając szybki przyrost naturalny ludności, podnieść należy obecnie liczbę mieszkańców Polski współczesnej okrągło na 30 miljonów. Z taką liczbą ludności Polska przewyższa wiele krajów Europy, a Francja czy Włochy są od Polski tylko o 10 miljonów głów liczniejsze.

Rozmieszczenie ludności na bądź co bądź obszernem terytorjum państwowem (390 000 km²) nie jest równomierne. Pod tym względem średnia cyfra gęstości zaludnienia w Polsce (70 ludzi na km²) zgoła nas jeszcze nie informuje. Mówi conajwyżej, że Polska jest krajem o średnio-gęstem zaludnieniu.

Najbardziej uderzającą cechą w rozmieszczeniu ludności w Polsce jest zjawisko, iż punkt ciężkości zaludnienia kraju leży w jego południowo-zachodniej stronie. Obserwując mapę gęstości zaludnienia, zauważyć możemy od Częstochowy i od granic Śląska aż po Lwów pas zaludnienia powyżej 100 ludzi na km². Jest to ciąg dalszy środkowo-europejskiego pasa gęstego zaludnienia, wybiegającego ze Saksonji, a przez północne Czechy i Śląsk wiodącego przez południową Polskę. Śląsk i cztery południowe województwa Polski zajmują 21% powierzchni państwa, ale mają aż 32% jego zaludnienia.

Pozostałą Polskę, która ma gęstość zaludnienia mniejszą od części południowej, podzielić można na dwie wielkie połacie, zachodnią i wschodnią, przymując za granicę rzekę Bug. W połaci zachodniej można stwierdzić, poza niektóremi wyjątkami, jak gęstość zaludnienia pomniejsza się naogół od południa ku północy. W połaci wschodniej natomiast gęstość zaludnienia, większa na Wołyniu (48 ludzi na km²), osiąga swe minimum na Polesiu (21 ludzi na km²), ażeby nieco się podnieść w województwach północno-wschodnich (35 ludzi na km²). Zaznacza się przeto wyraźna różnica między województwami zachodniemi i środkowemi, a województwami wschodniemi. Oto województwa wschodnie, licząc do nich i województwo białostockie, mają na tej samej prawie powierzchni (okrągło 150 000 km²) 5,5 miljonów mieszkań-

ciens lacs, légèrement plus élevée (100—300 m.). Vient ensuite la longue et large zône des „grandes vallées" d'une altitude de 50 à 150 m. qui est elle-même fermée par les plateaux plus élevés (de 200 à 600 m.) de la Petite Pologne, du Lublinois et de la Polésie. L'étroite zône des plaines encaissées, sur la haute Vistule et le haut Dniestr, d'une altitude de 150 à 250 m, marque une séparation entre les plateaux et les Karpates, région où la Pologne atteint son plus large horizon.

La coupe longitudinale de la Baltique aux Karpates nous montre que les régions géographiques s'étendent en Pologne suivant de larges bandes parallèles à l'équateur. Cette disposition des régions par bandes est un des traits les plus caractéristiques de la physionomie de notre territoire. Elle est aussi d'une extrême importance pour l'homme.

Une autre caractéristique des régions géographiques polonaises est leur pénétration réciproque. Aucune de ces régions ne se sépare assez nettement de l'autre pour que cette distinction puisse avoir des conséquences importantes dans la nature de sa politique intérieure ou extérieure. La division des territoires de la Pologne en petits états, sur le modèle de la Grèce antique ou de l'Allemagne, est pour longtemps encore impossible. L'uniformité physique et la facilité d'accès réciproque est le caractère dominant des régions polonaises. Les montagnes elles-mêmes descendent en pente douce vers les plaines. En outre nos montagnes manquent de bassins vastes et nettement tranchés. Celui dont le dessin est encore le plus net est le bassin de Podhale, qui a influé, il est vrai, sur la formation de certaines particularités dans la civilisation de ces régions (montagnards), mais n'a pu leur donner un caractère politique propre.

Le manque de frontières physiques distinctes à l'est et à l'ouest doit être également considéré comme un trait caractéristique de la Pologne. Il est mis en évidence par diverses sortes de phénomènes physiques et ethnographiques qui, n'étant retenus par aucun obstacle, se pénètrent entre eux et se joignent. Quoique ce manque de frontières naturelles à l'ouest et à l'est soit aussi une particularité des territoires d'autres Etats, il ne ressort pourtant nulle part avec une telle vivacité et nulle part il ne s'affirme aussi nettement qu'en Pologne.

Un trait frappant est également la prédominance des champs dans le pays et le caractère éminemment agricole de son paysage. Quoique ce

A longitudinal section from the Baltic to the Carpathians convinces us that the geographical lands of Poland run in broad latitudinal belts. This zonular distribution of the lands is one of the most characteristic features of the configuration of the surface of our country. It is of the greatest consequence for the settlements of man.

Another feature of the geographical lands of Poland consists in their mutual running into each other. None of them is so distinctly separated from the rest as to involve far-reaching consequences in internal or external politics. The splitting up of the Polish area into small States, after the model of ancient Greece or Germany, is impossible for any length of time. For in the Polish lands physical uniformity and easy transitions prevail. Even in passing from the mountains into the lowlands there is no sudden break. Besides, our mountains lack more extensive and distinctly bounded basins. The one that is most distinctly outlined is the basin of Podhale, which has, it is true, given rise to certain peculiarities in popular customs (the "górale", or Polish highlanders), but has not been the cause of any political separation.

The fact that Poland does not possess any distinct physical boundaries on the West and on the East must also be considered a significant feature. Its influence can be seen in numerous categories of physical and human phenomena which pass over into one another and unite without any obstacle. Although such an absence of natural boundaries on East and West may also be observed in the case of other national territories, yet it nowhere occurs in such force and is nowhere so distinctly marked as in the case of Poland.

Everybody must also be struck by the prevailing field aspect of the country and its preeminently agricultural character. And though this aspect is undergoing gradual changes, and is being replaced here and there by industrial landscape, it is nevertheless beyond doubt that the marks of an agricultural country-side will not easily be obliterated in Poland.

Man as a Geographical Factor. Contemporary Poland belongs from the point of view of the number of its inhabitants to the middling countries of Europe. If, however, the census of 1921 showed 27 millions of inhabitants, this number must, when the rapid natural increase of the population is taken into account, be raised to about 30 millions, this

ców, podczas gdy województwa środkowe i zachodnie 13 miljonów mieszkańców. Zgodnie z tem gęstość zaludnienia województw wschodnich wynosi średnio 36 ludzi na km², i jest niższa od gęstości przeciętnej, gdy tymczasem średnia gęstość województw środkowych i zachodnich wynosi (średnio) 90 ludzi na km². Północny wschód Polski jest terenem, na którym w przyszłości odbyć się mogą największe przesunięcia ludności, których celem będzie wyrównanie gęstości zaludnienia. Naturalny bowiem spadek zagęszczenia ludności następuje w Polsce od południowego zachodu ku północnemu wschodowi.

Jest rzeczą charakterystyczną, że obszar gęstego zaludnienia schodzi się w przeważnej części z obszarem etnograficznym polskim. Tem samem ludność polska stanowi główny element kolonizacji wewnętrznej. Zmusza ją do wyrównania tak znacznych różnic w gęstości zaludnienia jeden szczególnie znamienny fakt. Oto, tworząc w państwie 69% zaludnienia, zajmuje w swej zwartej większości tylko 65% terytorjum państwowego.

Wpływ warunków geograficznych na pracę ludzką. Przystosowywanie się człowieka do ziemi i do warunków naturalnych, jakie człowiek na ziemi spotyka, odbywa się w Polsce od lat zgórą tysiąca.

Nizinność, przeważająca równinność i polność Polski stała się niewątpliwym powodem, że Polska znaną była od początku swego istnienia, jako kraj wyłącznie rolniczy. Niż Polski — to jedno wielkie pole, poprzerywane łąkami, lasami, bagnami lub osiedlami ludzkiemi. Nawet góry Średnie polskie i podgórze Karpat są w tym względzie tylko jakoby wyżej wzniesionem przedłużeniem nizin. Odsetek ról w polskich Karpatach zachodnich waha się przecież od 35 do 60% ogólnej powierzchni. Pług dochodzi w naszych górach wyżej (900—1000 m), aniżeli wznoszą się najwyższe stałe siedziby ludzkie.

Lecz nietylko sam fizjograficzny charakter kraju zadecydował o gospodarczym jego wyglądzie. Przyczyniła się do tego w sposób bardzo wyraźny gleba. Naogół gleby w Polsce sprzyjają rozwojowi rolnictwa. Trzy wielkie glebotwórcze rejony odpowiadają równocześnie trzem zasadniczym obszarom fizjograficznym. Niż Polski zajmują gleby polodowcowe, piaszczyste lub gliniaste, których stopień zbielicowania od zachodu ku wschodowi wyraźnie się zmniejsza. W pasie wyżyn polskich aż po podgórze Karpat, za wyjątkiem nizin kotlinowych, natrafiamy na dawne gleby stepowe, szczególnie urodzajne. Wreszcie w Karpaysage subisse une lente évolution et tende à céder par-ci par-là la place à un paysage industriel, il n'est pas douteux que ce caractère agricole du paysage polonais ne se laissera pas facilement effacer.

L'homme en tant que facteur géographique. — La Pologne contemporaine, au point de vue du nombre d'habitants, se classe parmi les pays d'Europe de moyenne importance. Cependant si le recensement en Pologne pour l'année 1921 a accusé un chiffre de 27 millions d'habitants, tenant compte du rapide accroissement naturel de la population, il conviendrait d'élever ce chiffre à 30 millions en chiffres ronds. Avec ce nombre d'habitants la Pologne dépasse beaucoup de pays en Europe, et la France ou l'Italie ne comptent guère que 10 millions de têtes de plus qu'elle.

La répartition de la population sur le territoire, somme toute assez vaste, de l'Etat (390.000 km²) n'est pas uniforme. Sous ce rapport, la densité moyenne de la population en Pologne (70 habitants au km²) ne nous renseigne pas encore de façon exacte. Elle nous dit tout au plus que la Pologne est un pays d'une densité de population moyenne.

Le fait le plus frappant dans la répartition de la population en Pologne est le phénomène qui veut que son centre de gravité se trouve au sud-ouest. Si nous examinons en effet la carte de la densité de la population, nous pouvons remarquer, allant de Częstochowa et de la frontière de Silésie jusqu'à Lwów, une bande de territoire où cette densité dépasse 100 habitants au km². C'est la suite de la bande à population dense de l'Europe Centrale, partant de la Saxe pour traverser le nord de la Bohême et la Silésie et aboutir dans le sud de la Pologne. La Silésie et les quatre districts du midi de la Pologne occupent 21% de la surface de l'Etat, mais ils comptent jusqu'à 32% de la population totale du pays.

Le reste de la Pologne, dont la densité de population est inférieure à celle de la partie sud, peut se diviser en deux grandes zônes, la zône ouest et la zône est, en prenant comme ligne de démarcation entre elles le Bug. Dans la zône ouest on peut constater, à quelques exceptions près, que la densité de la population diminue en général du sud au nord. Dans la zône est au contraire la densité de la population, forte en Volynie (48 habitants au km²), atteint son minimum en Polésie (21 habitants au km²) pour se relever légèrement dans les districts du nord-

being the approximate population figure of contemporary Poland. With this population, Poland surpasses many European countries, and France or Italy exceed the Polish standard only by about 10 millions.

This population is not evenly distributed over the territory of the State, which is, after all, fairly extensive (about 150 000 square miles). In this respect the average figure of the density of population in Poland (182 to the square mile) does not by any means suffice to inform us. It only tells us that Poland is a country of medium density of population.

The most striking feature in the distribution of the population in Poland is the fact that the population centre of gravity is in the south-western part of the country. If we examine the map showing density of population, we observe a belt of a density exceeding 250 persons to the square mile, which stretches from Częstochowa and the Silesian frontier till beyond Lwów. This is the continuation of the Central European belt of dense population, which comes out of Saxony and extends across northern Bohemia and Silesia into southern Poland. Polish Silesia and the four southern voivodeships (provinces) of Poland occupy 21 per cent of the surface of the country, but they possess 32 per cent of its population.

The remaining part of Poland, which is more thinly peopled than the south, may be divided in wo large areas, the boundary-line being formed by the (western) Bug. In the western half we may observe, apart from a few exceptions, how the density of population generally diminishes from south to north. In the eastern part the density is greatest in Volhynia (124 to the square mile), the minimum being reached in Polesia (54 to the square mile), and the figures again rising in the north-eastern voivodeships (91 to the square mile). Thus there is a remarkable difference between the western and central voivodeships and those of the eastern part. For the eastern voivodeships, including that of Białystok, have on nearly the same area (round 58 000 square miles) 5,5 million inhabitants, while the central and western provinces have 13 millions. Accordingly the density of population in the eastern provinces amounts to 93 people to the square mile on an average, being below the average density of the whole country, while the medium density of the central and western provinces amounts to 233 to the square mile. The north-east,

patach mamy gleby górskie. Zachodnie mało zbielicowane ziemie niżu Polskiego oraz gleby w pasie drugim wykazują największy odsetek ziemi ornej. Wysoko zbielicowane ziemie Polski północno-wschodniej mają natomiast najwięcej nieużytków, w postaci błot, piasków lotnych i t. p.

Warunki klimatyczne sprzyjają w wysokim stopniu pracy ludzkiej. Jest rzeczą znaną, że w Polsce udają się wszystkie gatunki roślin uprawianych w Europie, a przedewszystkiem pszenica, żyto, owies, jęczmień, ziemniaki, burak cukrowy, a więc rośliny o największem gospodarczem znaczeniu. Ani temperatury zimy nie są zbyt niskie, ażeby czyniły niemożliwym zasiew zbóż ozimych, ani temperatury lata nie są tak niskie, ażeby wykluczały dojrzewanie wspomnianych roślin w porze letniej. Opady atmosferyczne są wystarczające i tak rozmieszczone w ciągu roku, że gwarantują wzrost i udawanie się roślin bardzo różnorodnych (jarzyny, zboże, drzewa owocowe). Uzupełnia opady atmosferyczne dość gęsta sieć rzeczna, która użyźnia kraj dosyć równomiernie. O dostatecznej ilości wody najlepiej świadczy okoliczność, iż z wyjątkiem ziem południowo-wschodnich, drzewa i lasy udają się wszędzie w Polsce. Wspaniale rosną w Polsce lasy mieszane, tak charakterystyczne dla Polski, pełne doskonałych gatunków drzew, dostarczających drewna na opał i budulec. Poza tem nie brak lasów czystych, liściastych, czy szpilkowych. Wreszcie bogata jest nasza flora w trawy, których udział w formacjach stepowych i na drugim pasie gleby, oraz na naszych łąkach, zwykłych czy górskich, jest bardzo znaczny. W warunkach, w których udaje się tyle gatunków traw zwykłych, nie dziw, że doskonale udają się trawy kulturalne. To też łany zbóż należą do nieodłącznych cech naszych krajobrazów polnych. W bogactwie Polski w trawy zwykłe czy kulturalne, znajduje też podstawę hodowla zwierząt domowych.

Wpływ gleby i poniekąd klimatu da się zademonstrować na kilku typowych zjawiskach. W pasie gleb polodowcowych Polski żyto zajmuje w stosunku do powierzchni zasianej innemi ziemiopłodami 35 do 55%, podczas gdy na wyżynach i w górach Polski poniżej tej wartości. Inaczej pszenica, na którą przypada w pasie gleb stepowych od 10 do ponad 20% powierzchni, zasianej głównemi ziemiopłodami, podczas gdy we właściwych górach i na niżu Polskim rzadko przekracza tę granicę. Wyłączając góry, możemy przeciwstawić wielkim obszarom uprawy żyta w północnej

est (35 habitants au km²). Ce fait marque une différence très prononcée entre les districts de l'ouest et du centre et ceux de l'est. Les districts de l'est, par ex., comptant parmi eux le district de Białystok, ont sur un territoire mesurant presque la même surface (en chiffres ronds 150.000 km²) 5,5 millions d'habitants, alors que les districts du centre et de l'ouest en comptent 13 millions. Conformément à ce qui précède, la densité de population des districts de l'est est en moyenne de 36 habitants au km². Elle se montre donc inférieure à la densité moyenne du pays, alors que la densité des districts du centre et de l'ouest est en moyenne de 90 habitants au km². Le nord-est de la Pologne est le terrain sur lequel se produiront probablement à l'avenir les plus grands déplacements humains, qui tendront à rétablir l'équilibre dans la densité de la population. L'affaiblissement naturel de la densité de la population se produit en effet en Pologne du sud-ouest au nord-est.

C'est une chose caractéristique que les régions à population dense correspondent en majeure partie aux régions ethnographiques polonaises. Par là même la population polonaise constitue l'élément principal de la colonisation intérieure. Un fait particulièrement remarquable la force à niveler ces différences si considérables dans la densité de la population. Alors qu'elle constitue 69% de la population totale du pays, cette majorité comprimée n'occupe que 65% du territoire de l'Etat.

Influence des conditions géographiques sur le travail de l'homme.— L'adaptation de l'homme au pays et aux conditions naturelles qu'il y rencontre, c'est là un fait qui se produit en Pologne depuis plus de mille ans.

Le niveau peu élevé de la Pologne et la prédominance dans le pays des plaines et des champs ont été sans aucun doute la raison pour laquelle la Pologne est connue depuis le commencement de son existence comme un pays exclusivement agricole. La plaine polonaise n'est qu'un grand champ entrecoupé de prairies, de forêts, de marécages ou de colonies humaines. Les montagnes polonaises elles-mêmes, d'altitude moyenne, et les contreforts des Karpates ne sont sous ce rapport, pour ainsi dire, que le prolongement surélevé des basses plaines. Le pourcentage des champs cultivés dans les Karpates polonaises de l'ouest varie en effet entre 35 et 60% de la surface totale. La charrue passe dans nos montagnes

therefore, offers the largest scope for considerable shiftings of the population in the future, which would tend to level the density of population. For the density of population in Poland shows a natural falling-off from the south-west to the north-east.

It is worthy of note that the area of higher density of population coincides to a large extent with the Polish ethnographical area. Hence the Polish element constitutes the principal factor in inland colonisation. This element is induced to level out such considerable differences in the density of population by one particularly significant fact. Although it constitutes 69 per cent of the total population of the State, it occupies, as a continuous majority, only 65 per cent of the territory of the State.

Influence of the Geographical Conditions upon Human Work. The adaptation of man to the land and to the natural conditions to be met with on the land has been going on in Poland for over 1000 years.

The prevailing lowland, plain, and rural character of Poland is no doubt the reason why Poland has been known from the earliest times of its existence as an exclusively agricultural country. The Polish lowland is one huge field, intersected by meadows, woods, marshes, or human settlements. Even the middle Polish uplands and the lower slopes of the Carpathians constitute in that respect only, as it were, a more elevated continuation of the lowlands. The percentage of fields in the Polish Western Carpathians fluctuates between 35 and 60 per cent of the total area. In our mountains the plough reaches greater altitudes (900—1000 m) than the highest fixed abodes of man.

But the economic aspect of the country is not only determined by its physiographical character. The soil has also contributed to a very great extent. On the whole, the kinds of mould to be found in Poland are favourable to the progress of agriculture. Three great areas of soil correspond to the three fundamental physiographic areas. The Polish lowlands have post-glacial soils, sandish or clayish, whose degree of podsolation noticeably decreases from west to east. In the belt of Polish uplands, up to the slopes of the Carpathians, except in the basins we find former steppe soil, which is particularly fertile. Lastly there is mountain soil in the Carpathians. The western little podsolated soils of the Polish lowlands and the soil of the second zone show the largest percentage of

Polsce pas uprawy pszenicy w południowej Polsce.

Ziemia polska kryje w swem wnętrzu rozmaite skarby mineralne. Ich rozmieszczenie jest zlokalizowane i ograniczone do utworów geologicznych o pewnej tylko budowie i układzie. Stąd w dwóch fizjograficznie różnych pasach rozpościerają się zasoby mineralne Polski: a) w pasie karpackim, gdzie występują: sól, nafta, gazy ziemne i b) w pasie wyżynnym, między Odrą a Wisłą, gdzie na wyżynie Małopolskiej spotykamy, prócz obfitych złóż węgla, rudy żelaza, cynku, ołowiu, miedzi, coprawda w niewielkiej ilości. Oprócz rud należy tam jeszcze wymienić kamień budowlany, gips, siarkę. Poza temi dwoma pasami spotyka się sporadycznie mniejsze lub większe ilości minerałów pożytecznych, a więc obfite złoża soli w Wielkopolsce (Inowrocław), fosforyty (głównie nad Dniestrem), kamień budowlany (w Karpatach i na Wołyniu) i złoża kredowe (Podole). Wiele jest niewyzyskanych w Polsce pokładów węgla brunatnego i wystąpień rudy darniowej.

Węgiel i nafta uchodzą za najważniejsze, podstawowe płody mineralne Polski. One też skierowały uwagę ludzką i zdołały w krótkim czasie skupić około eksploatacji znaczne kapitały i szersze rzesze robotnicze. Wytworzyły też lokalne środowiska przemysłowe, odbijające wyraźnie od fizjognomji kraju, przeważnie rolniczego.

Następstwem wpływu naszkicowanych powyżej stosunków naturalnych i przystosowania się do nich człowieka są do pewnego stopnia zawody mieszkańców. Ludność Polski zajmuje się w 66% rolnictwem, 14% górnictwem i przemysłem, w 10% handlem i komunikacją. Polska należy przeto do krajów o przeważających zajęciach rolniczych. Zajęcia rolnicze górują zwłaszcza w północno-wschodniej połowie Polski, gdzie większość powiatów ma przeszło 70% ludności rolniczej. Odbijają od tego stanu rzeczy krainy w pewnym stopniu uprzemysłowione, w których na zajęcia przemysłowe przypada ponad 25% ogółu mieszkańców. Tu należą liczne powiaty województwa śląskiego, zachodnie powiaty woj. krakowskiego i kieleckiego, niektóre powiaty województwa łódzkiego.

Rosnąca urbanizacja Polski współczesnej. W kraju przeważnie rolniczym miasto jest zjawiskiem szczególnem i naogół rzadkiem. Przy tem typ miasta w wielu wypadkach będzie odbiciem tła, na którem miasto powstaje i rozwija się. Będzie się tu długo utrzy-

à des altitudes (900 à 1000 m) supérieures au point le plus élevé où l'homme établisse sa demeure.

Mais ce n'est pas seulement le caractère physiographique du pays qui a décidé de son aspect agricole, le sol y a également contribué d'une manière très nette. En général, le sol de la Pologne favorise le développement de l'agriculture. Aux trois grandes zônes de terres fertiles correspondent trois régions physiographiques fondamentales. Les basses plaines de la Pologne comprennent des terrains glaciaires, sableux ou argileux dont le degré de „podsolation" diminue nettement de l'ouest à l'est. Dans la zône des plateaux polonais, jusqu'aux contreforts des Karpates, à l'exception toutefois des plaines en cuvette, nous tombons sur les terrains de steppes, de formation ancienne, particulièrement fertiles. Enfin dans les Karpates nous avons des terrains de montagne. Ce sont les territoires de l'ouest, de faible „podsolation", de la plaine polonaise, ainsi que ceux de la seconde zône, qui possèdent le plus fort pourcentage de terres arables. Les territoires à forte „podsolation" du nord-est au contraire comprennent le plus de terres incultes, sous forme de marais, de sables mouvants, etc.

Les conditions climatériques favorisent à un haut degré le travail de l'homme. C'est un fait connu qu'en Pologne croissent toutes les espèces de plantes cultivées dans le reste de l'Europe, surtout le froment, le seigle, l'avoine, l'orge, la pomme de terre, la betterave à sucre, par conséquent les plantes dont l'importance au point de vue de l'économie rurale est la plus grande. Les températures d'hiver ne sont pas assez basses pour rendre impossibles les semailles de blé, et l'été fournit aux plantes dont nous venons de parler assez de chaleur pour assurer leur maturité. Les condensations atmosphériques sont suffisantes et réparties de telle sorte dans le cours de l'année qu'elles garantissent la croissance et le plein développement des types les plus variés du règne végétal (légumes, blé, arbres fruitiers). L'action des condensations atmosphériques est complétée d'autre part par un réseau assez serré de rivières qui fertilisent le pays de façon sensiblement uniforme. Le fait que partout en Pologne, à l'exception toutefois des territoires du sud-est, les arbres et les forêts croissent normalement, témoigne d'ailleurs de la quantité suffisante de l'eau dans le pays. En Pologne croissent à merveille les forêts d'essences mélangées, qui caractérisent si bien

arable land. The highly podsolated lands of north-eastern Poland, on the other hand, have the largest proportion of waste land in the form of marshes, quicksands, etc.

The climatic conditions are highly favourable to human industry. It is a well-known fact that all the plants that are grown in Europe take in Poland, and more particularly wheat, rye, oats, barley, potatoes, sugar-beets, that is to say those plants which are of the greatest economic value. Neither are the winter temperatures so low as to render the sowing of winter crops impossible, nor are those of the summer so low as to exclude the ripening of the above-mentioned plants. The rainfalls are sufficient and so distributed over the year as to guarantee the growth of a large variety of plants (vegetables, corn, fruit-trees). The rainfalls are supplemented by the pretty dense net of river courses, which fertilizes the country in a fairly equal degree. The sufficiency of water is best shown by the circumstance that, with the exception of the south-western parts, trees and forests come on everywhere in Poland. Magnificent is the growth of mixed forests, which are a characteristic feature of Poland, full of excellent kinds of trees supplying wood for fuel and building purposes. Nor is there any lack of pure forests, both of broad-leaved trees or of pine-trees. Lastly, there is abundance of grasses, whose share in the steppe vegetation and on the second zone of soil, as well as on our meadows, both ordinary and mountain-meadows, is very considerable. Under conditions favouring so many species of ordinary grasses, it is no wonder that the cultivated species should thrive. Hence corn-fields are an invariable feature of our rural landscapes. And the wealth of Poland in grasses, both ordinary and cultivated, serves as a foundation for the breeding of domestic animals.

The influence of the soil, and to a certain extent of the climate, may be demonstrated by several typical phenomena. In the zone of the post-glacial territory of Poland rye occupies, in proportion to the area devoted to other cereals, 35 to 55 per cent, this proportion being much lower on the uplands and in the mountains of Poland. Wheat, on the other hand, has in the zone of steppe soil from 10 to over 20 per cent of the total surface sown with the chief agricultural plants, while it rarely exceeds that limit in the mountains and in the Polish lowland. Leaving the mountains

mywał typ przejściowy miasta-wsi, tak charakterystyczny dla większości osad miejskich w Polsce.

Polska jest uboga w miasta. Liczy bowiem miast zaledwie 626. Wynosi to w stosunku do ogólnej liczby osiedli, rozpatrywanych w sensie geograficznym, w Polsce, podawanej na 91 600, tylko 0,7%, a w stosunku do całej ilości jednostek administracyjnych, (miast, gmin wiejskich i obszarów dworskich) znowu tylko 4%. Także ludności miejskiej posiada Polska za mało, bo niespełna 7 miljonów. Czyli tylko 26% ogółu ludności mieszkało w r. 1921 w Polsce w miastach. W tym samym roku we Francji liczono 46% ludności miejskiej, a w Anglji aż 79%. Stosunki w Anglji i w Polsce najwyraźniej przeciwstawiają się sobie.

A jednak w dawnej Polsce było osad typu miejskiego znacznie więcej. Składały się na to bardziej utrudnione, niż dzisiaj warunki handlu wewnętrznego, oraz pewne przyczyny ekonomiczne. Miasta przynosiły ich posiadaczom większy i pewniejszy dochód. W okresie upadku Polski wiele miast, zwłaszcza w b. zaborze rosyjskim i austrjackim zostało zniwelowanych do rzędu wsi. Pozbawiono je samodzielności administracyjnej. Z tego czasu pochodzi wiele „martwych" osad typu miejskiego. Obecnie niektóre z dawnych osad miejskich powracają do swego dawnego znaczenia. Ale nie jest to jedyna droga, która wpływa na wzrost liczby miast. Jedną z najważniejszych dróg w tym kierunku jest zamiana osady przemysłowej na osadę typu miejskiego. Proces ten, znany w Europie Zachodniej, odbywa się w Polsce od tak dawna, jak dawne są początki przemysłu. Łódź, Sosnowiec, Katowice, dziś miasta, liczące przeszło 100 000 mieszkańców, nie są wcale miastami historycznemi. Były nawet kiedyś wsiami. Umiastowienie osad przemysłowych odbywa się na większą skalę w obszarze przemysłowym katowicko - sosnowicko - krakowskim, łódzkim, a nawet drohobyckim.

Umiastawiają się także dość szybko wszystkie osady podmiejskie w pobliżu intenzywniej rozwijających się miast większych. Ten ostatni proces tem się różni od poprzedniego, że nie powstają z osad przemysłowych podmiejskich osobne miasta, lecz bywają wchłaniane przez miasta większe. Przyczyną urbanizacji stać się nadto może żywy ruch letniskowy i kąpieliskowy zwłaszcza w Karpatach. Jako przykład urbanizacji letniska służyć mogą Zakopane i Krynica, niedawno jeszcze ubogie wioski górskie. W pobliżu źródeł mineralnych i w pięknych krajobrazowo okolicach powstają liczne osiedla, które coraz bardziej przy-

le paysage polonais, pleines d'arbres d'espèces excellentes fournissant le bois de chauffage et de construction. Il ne manque pas d'ailleurs dans le pays de forêts d'essence pure, soit d'arbres à feuilles, soit d'arbres à aiguilles. Par ailleurs notre flore est riche en herbes, dont le domaine dans les steppes et la seconde zône, ainsi que dans nos prairies, soit naturelles, soit de montagne, est considérable. Les conditions permettant le développement de tant d'espèces de plantes naturelles, il n'y a rien d'étonnant à ce que les plantes cultivées réussissent à merveille. Aussi les champs de blé sont-ils une marque distinctive de nos paysages ruraux. La richesse de la Pologne en plantes, soit naturelles, soit cultivées, constitue la base de l'élevage dans le pays.

L'influence du sol et en quelque sorte du climat est mis en évidence par quelques phénomènes typiques. Dans la zône des terrains glaciaires le seigle occupe par rapport aux autres produits du sol une surface de 35 à 55% des terres ensemencées, alors que sur les plateaux et dans les montagnes ce pourcentage est plus faible. Il en est autrement pour le froment. Dans la zône des steppes il occupe de 10 à 20% et plus des surfaces ensemencées des principaux produits du sol, alors que dans les montagnes proprement dites et dans la plaine polonaise il dépasse rarement cette limite. Exception faite des montagnes, l'on peut en Pologne opposer, aux grands territoires de culture du seigle au nord, la zône de culture du froment dans le sud.

La terre polonaise cache en son sein divers trésors minéraux. Leur répartition est strictement limitée à des formations géologiques d'une certaine structure et d'une certaine disposition. En conséquence, les réserves minérales de la Pologne s'étendent en deux zônes physiographiquement différentes: a) dans la zône des Karpates, où l'on trouve sel gemme, du pétrole, du gaz naturel, b) dans la zône des plateaux entre l'Oder et la Vistule, où, sur les plateaux de la Petite Pologne, l'on rencontre, outre de riches gisements carbonifères, du minerais de fer, de zinc, de plomb et de cuivre, à vrai dire, en assez petite quantité. Outre les minerais, il convient de mentionner encore les pierres de taille, le plâtre et le soufre. En dehors de ces deux zônes, se rencontrent encore à l'état isolé des quantités plus ou moins importantes de minéraux utiles, notamment de riches couches de sel en Grande Pologne (Inowrocław), de phosphore (principalement sur le Dniestr), de

out of account, we may oppose the wheat zone in southern Poland to the large areas of rye in the north.

The Polish soil hides in its interior various mineral treasures. Their distribution is localised and limited to geological formations of a certain structure only. Hence the mineral wealth of Poland is located in two physiographically different zones, viz.: a) the Carpathian zone, where salt, oil, and natural gases occur; and b) the upland zone, between the Oder and the Vistula, where we find on the Little Polish table-land, apart from rich coal-strata, iron, zinc, lead, and copper ores, though not in very large quantities. Besides these ores, quarries of freestone and gypsum and sulphur-pits must also be mentioned. Outside these two zones, larger or smaller quantities of useful minerals are sporadically met with, as, e. g., ample deposits of salt in Great Poland (at Inowrocław), of phosphorite (chiefly along the Dniester), of freestone (in the Carpathians and in Volhynia), and of chalk (Podolia). There are also many unexploited deposits of lignite and occurences of meadow-ore.

Coal and petroleum are regarded as the most important, fundamental, minerals of Poland. Accordingly they have attracted attention and caused large capitals and numerous workers to concentrate for the purpose of exploiting them. They have also created local industrial centres, which stand out distinctly in the physiognomy of a chiefly agricultural country.

The influence of the natural conditions outlined above and the adaptation of man to these conditions have a large share in determining the occupations of the inhabitants. Of the population of Poland 66 per cent are employed in agriculture, 14 per cent in mining and industry, and 10 per cent in commerce and communications. Poland, therefore, belongs to the countries having prevailing agricultural occupations. Agricultural occupations predominate particularly in the north-eastern half of Poland, where a majority of departments (districts) has over 70 per cent of agricultural population. From this state of affairs differ to a certain extent the industrialized districts, where over 25 per cent of the total population are employed in industrial undertakings. Here belong numerous districts of the Silesian province, the western districts of the provinces of Cracow and Kielce, some districts of the province of Lodz.

The Growing Urbanization of Contemporary Poland. In a

bierają charakter osadnictwa miejskiego. To samo obserwować możemy na polskiem wybrzeżu. Tu potrzeby komunikacyjne wpływają na powstanie miast, jak to widzimy na przykładzie Gdyni, która z małej osady rybackiej stała się portem Polski.

Jeżeli proces ogólny urbanizacji postępuje powoli, to jedną z przyczyn tego zjawiska jest niewątpliwie rolniczy charakter kraju. Ale i tu następuje ciekawa ewolucja. Wielkie i ludne osady rolnicze Polski południowej przybierają powoli, jeżeli nie całe, to w części charakter osad miejskich. Tworzą się w nich bowiem, zwłaszcza gdy są bardziej rozrzucone, drobne ośrodki o charakterze miejskim, gdzie skupia się życie handlowe i przemysłowe.

Łatwo się domyśleć, że w Polsce, jako w kraju o zaczynającej się dopiero urbanizacji, przewagę mają osady miejskie małe. Na miasta, liczące poniżej 10 000 mieszkańców, wypada przeszło 80% wszystkich miast. Gdy chodzi o ilość mieszkańców, to miasta polskie wykazują ciekawe ugrupowanie (w r. 1921):

mieszkańców	500—5000	5000—10000
miast	372	144
mieszk.	10000—50000	50000—100000
miast	95	8
mieszkańców powyżej 100000		
	7	

Miast t. zw. wielkich liczono w Polsce na początku roku 1927 — 10. Cyfra to mała w porównaniu z państwami zachodniemi, zwłaszcza z Anglją, która liczy miast wielkich blisko 40. Dla charakterystyki jednak należy dodać, że trzy z pośród miast wielkich (Sosnowiec, Lublin, Bydgoszcz) przekroczyły cyfrą 100 000 dopiero w ostatnich latach.

Rozmieszczenie miast w Polsce jest zgodne z rozmieszczeniem ludności. Jest przeto większe na zachodzie i na południu aniżeli na północnym wschodzie. Na północny wschód od Wisły—Bugu, mamy tylko jedno miasto, liczące powyżej 100 000 mieszkańców, jedno liczące 77 000 mieszkańców, 6 miast od 15 000 do 50 000 mieszkańców. W parze z tem idzie ilość ludności miejskiej, która w województwach: Wilno, Nowogródek, Polesie, Wołyń, a nawet Lublin, Stanisławów, Tarnopol, wynosi mniej niż 20% ogółu ludności. Można też na tej podstawie powiedzieć, że największe umiastowienie w Polsce wykazuje polski obszar etnograficzny. Ludność polska przechodzi przeto z wyłącznie wiejskiego typu osadnictwa ku osadnictwu miejskiemu, zaludniając coraz liczniej miasta.

Położenie geograficzne ważniejszych miast w Polsce. Trudno na pierres de taille (dans les Karpates et en Volynie) et de craie (Podolie). Grand est également en Pologne le nombre des gisements d'anthracite et de minerais de fer de marécage non exploités.

Le charbon et le pétrole passent pour les plus importants des produits minéraux fondamentaux de la Pologne. Aussi ont-ils attiré l'attention de l'homme et sont-ils arrivé en peu de temps à grouper autour de leurs exploitations des capitaux considérables et de grandes agglomérations ouvrières. Ils ont également créé des centres industriels locaux, tranchant nettement sur le caractère général, surtout agricole, du pays.

Les influences des conditions naturelles ci-dessus esquissées et la façon dont l'homme a su s'y adapter ont déterminé jusqu'à un certain point la profession des habitants. L'agriculture occupe 66% de la population, les mines et l'industrie 14%, le commerce et les communications 10%. La Pologne est par conséquent un pays où prédomine la profession d'agriculteur. Cette profession domine surtout dans la partie nord-est de la Pologne, où la majorité des arrondissements comptent plus de 70% de population agricole. Tranchent sur cet état de choses les régions jusqu'à un certain point industrialisées, où l'industrie occupe plus de 25% des habitants. A cette catégorie appartiennent de nombreux arrondissements du palatinat de Silésie, les arrondissements ouest des districts de Cracovie et de Kielce, ainsi que quelques arrondissements du district de Lodz.

Développement de l'urbanisation de la Pologne contemporaine.— Dans un pays d'un caractère principalement agricole la ville est un phénomène particulier et en général assez rare. Le type de la ville sera d'ailleurs dans beaucoup de cas le reflet des bases sur lesquelles elle s'est fondée et se développe. Ici le type transitoire de la ville-campagne, trait si caractéristique de la plupart des colonies urbaines en Pologne, se maintiendra encore longtemps.

La Pologne est pauvre en villes. Le nombre des villes en effet atteint à peine 626. Il constitue en Pologne, par rapport au nombre général des colonies, entendues au sens géographique du mot, (91.600), seulement 0,7%, et par rapport à la totalité des unités administrations (villes, communes rurales, domaines) de nouveau seulement 4%. Aussi la Pologne possède-t-elle une trop faible population urbaine, pas même 7 millions de têtes. Ceci revient à dire qu'en 1921 predominantly agricultural country, a town is a peculiar phenomen, and, on the whole, a rare one. Besides, the type of the town will in many cases reflect the background on which it has arisen and continues to develop. In our case the transitional type of town-village, so characteristic of most townships in Poland, will long maintain itself.

Poland is poor in towns, possessing no more than 626 of them. As compared with the whole number of settlements, considered in a purely geographical sense, this only amounts to 0,7 per cent, the aggregate number of settlements being given as 91 600. And again as compared with the whole number of administrative units (municipalities, village-communities, and manors, it only amounts to 4 per cent. Also the number of urban population in Poland is too small, being under 7 millions. In other words, only 26 per cent of the total population of Poland lived in towns in 1921. In the same year the percentage of urban population was 46 per cent in France, and as much as 79 per cent in England. It is thus seen that conditions in England and in Poland are diametrically opposed.

And yet, in ancient Poland there used to be a much larger number of settlements of an urban type. This was brought about by the conditions of inland trade, which were more difficult then than they are now, and by certain economic factors.

The towns yielded a larger and securer income to their proprietors. In the period of Poland's eclipse many towns, especially in the territories formerly annexed by Russia and Austria, were levelled down to the rank of villages. They were deprived of their administrative autonomy. From that time date many „dead" settlements of an urban type. At present some of these former townships are returning to their previous significance. But this is not the only factor that causes the increase in the number of townships. One of the most important ways leading to this result is the change of an industrial settlement into a township. This process, so well-known in Western Europe, has been going on in Poland since the beginnings of factory industry. Lodz, Sosnowiec, Katowice, which are now towns of over 100 000 inhabitants, are by no means historical towns. There even was a time when they were villages. The growth of towns out of industrial settlements is to be seen on a more extensive scale in the industrial areas of Kato-

takiem terytorjum, jakiem jest Polska, znaleźć jakieś wyraźne linje w rozmieszczeniu miast. A jednak w Karpatach spotykamy się z czemś podobnem. Tak więc na granicy gór właściwych i podgórza leży w kotlinach nadrzecznych szereg miast i miasteczek, jak np. Żywiec, Sucha, Maków, Nowy Sącz, Jasło, Krosno, Sanok, Turka. Dalej na wschodzie góry są bezludne. Miasta śród-karpackie, połączone ze sobą drogami, skupiają u siebie handel płodami rolniczemi i leśnemi.

Drugi pas miast leży na krawędzi ub niedaleko krawędzi Karpat. Są to naogół stare miasta historyczne, większe niż śródkarpackie. Należą tu Cieszyn, Bielsko - Biała, Wieliczka Bochnia, Tarnów, Rzeszów, Jarosław, Przemyśl na zachodzie, a Sambor, Drohobycz, Stryj, Stanisławów, Kołomyja i inne na wschodzie. Większa część tych miast leży u wylotu rzek karpackich na nizinę. Leżąc na krawędzi gór, mają ze sobą łatwe i odwieczne połączenia drogami bitemi. Łączy je też linja kolejowa o znaczeniu międzynarodowem. Nadto każde z tych miast jest punktem wyjścia dla dróg, idących wgłąb Karpat. Wielka różnorodność czynników natury gospodarczej wpływa ożywiająco na wzrost owych miast. Wchodzi zaś tu w rachubę nietylko żywa wymiana płodów rolniczych, ale także górnictwo, dostarczające nafty, soli i węgla. Pozostaje z tem w związku przemysł, jak w Bielsku-Białej, i poczynające się tu i ówdzie skupienie miast.

Tak regularnie ułożonych w linje miast, jak w Karpatach, nie spotykamy już na północy. Tu przedewszystkiem wyróżnia się Kraków swem położeniem na pograniczu Karpat i wyżyny Małopolskiej, na przejściu z niziny Śląskiej i Bramy Morawskiej do niziny Nadwiślańskiej i na wyżynę Małopolską.

Szeroki wał wyżyn, jaki rozpościera się dalej na północy, oddziałał w ten sposób na osiadłości miejskie, że osiadłości te skupiły się albo na jego krawędziach, albo na ważnych przerwach i przełomach przez ów wał. Na zachodniej krawędzi wyżyny Małopolskiej zgrupowały się na krzyż miasta skupienia węglowego. Jest to konglomerat miast wcale poważny, który zawdzięcza swe powstanie tylko w minimalnej mierze stosunkom terenowym. Powstały tu na węglu obok nowych miast wielkich (Katowice, Sosnowiec) liczne osady przemysłowe typu miejskiego, jak Dąbrowa Górnicza, Będzin, Czeladź, Huta Laury, Królewska Huta, Nowy Bytom i wiele innych.

26% seulement de la population totale de la Pologne demeurait dans les villes. Cette même année, en France la population urbaine représentait 46% du chiffre total d'habitants et en Angleterre 79%. Les conditions d'existence en Angleterre et en Pologne sont d'ailleurs opposées de la façon la plus nette.

Il existait cependant autrefois en Pologne un nombre notablement plus considérable de colonies de type urbain. A cela contribuaient les conditions du commerce intérieur, beaucoup plus difficiles qu'aujourd'hui, ainsi que certains facteurs économiques. Les villes assuraient d'ailleurs à leurs habitants des revenus plus considérables et plus sûrs. A l'époque de la chute de la Pologne, un grand nombre de villes, principalement sur les territoires d'occupation russe et autrichienne, furent ramenées au rang de village. C'est de cette époque que nous viennent tant de colonies „mortes" de type urbain. Actuellement un certain nombre de ces anciennes colonies urbaines reviennent à leur prospérité d'antan. Mais ce n'est pas la seule route qui conduit au développement du nombre des villes. L'une des plus grande voies en ce sens consiste dans la transformation des colonies industrielles en colonies de type urbain. Cette opération, bien connue en Europe occidentale, ne se produit en Pologne que depuis la naissance de l'industrie dans le pays. Lodz, Sosnowiec et Katowice, qui comptent aujourd'hui plus de 100.000 habitants, ne sont en aucune façon des villes historiques. Il y a peu de temps encore c'étaient même de simples villages. L'urbanisation des colonies industrielles se poursuit sur une grande échelle dans les régions industrielles de Katowice-Sosnowiec-Cracovie, de Lodz et même de Drohobycz.

L'urbanisation des colonies de banlieue, aux abords des grandes villes au développement intensif, s'accomplit également assez rapidement. Cette dernière opération diffère toutefois de la précédente en ce sens que les banlieues industrielles ne donnent pas naissance à des villes districts, mais qu'elles sont absorbées par la grande ville. Le développement des villégiatures et villes d'eau, surtout dans les Karpates, peut aussi devenir une cause d'urbanisation. Un exemple frappant de ce genre d'urbanisation nous est fourni par Zakopane et Krynica, il n'y a pas longtemps encore, pauvres bourgades de montagne. Dans le voisinage des sources d'eaux minérales et aux abords des sites remarquables s'établissent de nombreuses colonies, qui prennent

wice — Sosnowiec — Cracow, of Lodz, and even of Drohobycz.

Also all suburban settlements situated in the vicinity of intensely developing big towns are pretty rapidly growing into towns. This last process differs from the one referred to above in that the industrial suburban settlements do not become independent towns, but are swallowed up by the larger nucleus towns. Urbanisation may be also be due to the lively frequentation of health-resorts and watering-places, especially in the Carpathians. As examples of the urbanisation of health-resorts, Zakopane and Krynica may be mentioned, both of which were not long ago poor mountain villages. In the vicinity of mineral springs and in districts affording particular beauty of landtscape numerous settlements arise which approach ever more closely the character of townships. The same may be seen on the Polish coast. Here the growth of towns is favoured by pressing needs of communication, as is seen in the example of Gdynia, which out of a little fishing village has become the port of Poland.

If the general process of urbaniss ation progresses but slowly, this is no doubt due, besides other causes, to the agricultural character of the country. But here, too, an interesting evolution is taking place. The large and populous agricultural hamlets of southern Poland are gradually taking, if not on the whole, yet in part, the character of urban settlements. For in them there arise, especially where they are more dispersed, smaller nuclei of an urban character, where the commercial and industrial activities of these places concentrate.

It is to be expected that in Poland, as in a country where the process of urbanisation is only just beginning, the smaller townships predominate. Over 80 per cent of all the towns have less than 10 000 inhabitants. As regards the number of inhabitants, the Polish towns show an interesting grouping (in 1921):

Number of inhabitants:	500—5 000
Number of townships:	372
Number of inhabitants:	5 000—10 000
Number of townships:	144
Number of inhabitants:	10 000—50 000
Number of townships:	95
Number of inhabit.:	50 000—100 000
Number of townships:	8
Number of inhabitants:	above 100 000
Number of townships:	7

At the beginning of 1927, there were in Poland 10 so-called "big" towns. This figure is low as compared with the western countries, especially England, which has nearly 40 "big" towns. But it must be added as a

Obniżenie Policko-nidziańskie, rozciągające się między grzbietem Krakowsko-częstochowskim i Łysogórami, zaznacza się również wzrostem ilości miast. Ułatwione przejście w kierunku południowym, żyzna gleba i pewne zasoby mineralne wpłynęły na to, że rozwinęły się tu Kielce, Chęciny, Jędrzejów, Tomaszów i inne miasta. Analogiczne znaczenie przerwy między wyżyną Małopolską a Lubelską ma dolina Wisły, gdzie leży Sandomierz, Zawichost, Kazimierz i i. stare grody nadwiślańskie, korzystające z wielkiej rzeki i z urodzajnych ziem okolicznych.

Na wyżynie Lubelskiej miasta leżą przeważnie na krawędziach, jak Lublin, Chełm, Hrubieszów na północy, a mniejsze Janów, Białgoraj na południu. Tylko stara polska twierdza Zamość ulokowała się w centrum wyżyny. Po wschodniej stronie Roztocza leży Tomaszów, Rawa Ruska i Żółkiew, podczas gdy Lwów zajmuje wybitne położenie wododziałowe. Wielkie to miasto korzysta z obniżenia w Roztoczu, które przekracza w miejscu, skąd najłatwiejsze przejście z niziny Nadbużańskiej do niziny nad Sanem. Stąd we Lwowie krzyżują się ze sobą drogi równoleżnikowe, idące z Wołynia i Podola z drogami południkowemi, idącemi wzdłuż Roztocza z wyżyny Lubelskiej na Podole. Także u stóp północnej krawędzi Podola widzimy Złoczów, Brody, Krzemieniec, podczas gdy inne miasta Podola trzymają się dolin podolskich, leżąc w tem miejscu, gdzie łatwiejsze są przez nie przejścia, jak np. Tarnopol, Brzeżany i i. W miarę pogłębiania się jarów Podola, miast coraz mniej. Również nad Dniestrem i we wnętrzu Podola spotykamy tylko nieliczne miasta.

Na Wołyniu wyraźnie się zaznacza linją miast — Włodzimierz Wołyński, Łuck, Równe, wyższa północna krawędź Wołynia, która oddziela krainę polną od krainy leśnej, jaką jest Polesie Wołyńskie. Wiodą tędy stare historyczne szlaki na wschód i nowe drogi bite i żelazne.

W północnej Polsce miasta są rozprószone. Trudno połączyć je w linje. Decydującym czynnikiem w ich rozwoju stały się, choć nie zawsze, rzeki i ich szerokie doliny. W pradolinach dyluwjalnych, o kierunku równoleżnikowym czy południkowym, leżą liczne miasta wielkie i średnie, jak Kalisz, Poznań, Bydgoszcz, Toruń, Włocławek, Płock, Warszawa, Łomża, Brześć n. Bugiem, Pińsk, Wilno i inne. Specjalnie skupia miasta Wisła, prócz wspomnianych, w całej swej dolinie, Grudziądz, Chełmno, Tczew. W położeniu Warszawy nad Wisłą odgrywa rolę niechaque jour davantage le caractère de colonies urbaines. Nous pouvons observer les mêmes phénomènes sur le littoral polonais. Là ce sont les nécessités des communications qui influent sur la formation des villes, comme nous le voyons, par exemple, pour Gdynia, qui, de petite colonie de pêcheurs, devint le port de la Pologne.

Si l'opération d'urbanisation en général progresse lentement, la cause de ce phénomène réside uniquement, cela n'est pas douteux, dans le caractère agricole du pays. Mais là aussi intervient une curieuse évolution. Les grandes et populeuses colonies agricoles du midi de la Pologne revêtent peu à peu, sinon entièrement, du moins en partie, le caractère de colonies urbaines. Il se forme dans leur sein en effet, surtout lorsqu'elles sont très disséminées, de petits centres de caractère urbain, où se rassemble la vie commerciale et industrielle.

Il est facile de se rendre compte qu'en Pologne, dans un pays où l'urbanisation en est encore à ses débuts, ce qui prédomine ce sont les colonies urbaines de faible importance. Les villes comptant moins de 10.000 habitants représentent plus de 80% du nombre total des villes du pays. Au point de vue du nombre des habitants, les villes polonaises montrent un curieux groupement (année 1921):

habitants:	500 - 5.000,	5.000-10.000,
villes:	372	144
habitants:	10.000 - 50.000,	50.000-100.000
villes:	95	8
habitants:	au-dessus de 100.000	
villes:	7	

La Pologne comptait au début de 1927 dix de ce qu'il est convenu d'appeler des grandes villes. Ce chiffre est minime en comparaison des chiffres correspondants des états occidentaux, principalement de celui de l'Angleterre, qui compte près de 40 grandes villes. Il convient cependant d'ajouter, fait caractéristique, que, parmi les grandes villes de Pologne, 3 (Sosnowiec, Lublin et Bydgoszcz), n'ont dépassé que ces dernières années le chiffre de 100.000 habitants.

En Pologne la répartition des villes est conforme à la répartition de la population. Leur nombre est en effet plus grand à l'ouest et au sud qu'au nord-est. Au nord-est de la ligne Vistule-Bug, nous n'en trouvons qu'une seule comptant plus de 100.000 habitants, une de 77.000 et 6 de 15. à 50.000. L'importance de la population urbaine va de pair: dans les

significant circumstance that three of these "big" towns (Sosnowiec, Lublin, Bydgoszcz) attained the figure of 100 000 only in the last few years.

The distribution of the towns in Poland is in accordance with the distribution of the population. This means that it is denser in the west and south than in the northeast. Northeast of the Vistula-Bug line we have only one city of more than 100 000 inhabitants, one counting 77 000 inhabitants, and six towns of from 15 000 to 50 000 inhabitants. Quite in keeping with these figures is the number of urban population, which in the provinces of Wilno, Nowogródek, Polesia, Volhynia, and even in those of Lublin, Stanisławów, Tarnopol, does not attain 20 per cent of the total population. On this basis we may also say that the largest amount of town-life is to be found in the ethnographically Polish territory. The Polish people, therefore, may be said to be passing from the exclusively rural type of settlement to the urban type, flocking together in towns in ever increasing numbers.

The Geographical Situation of the more important Towns in Poland. It is not easy to find on the surface of such a territory as Poland any distinct guiding lines in the distribution of the towns. And yet in the Carpathians we meet with something of the sort. Thus there is on the line of demarcation between the mountains properly speaking and the submontane hill-country, in the circular valleys lying along the river courses, a series of towns and hamlets, as e. g. Żywiec, Sucha, Maków, Nowy Sącz, Jasło, Krosno, Sanok, Turka. Further to the east the mountains are unpeopled. These mid-Carpathian towns, being linked up by roads, serve as centres for the trade in agricultural and forestry products.

Another belt of towns is situated on the edge, or near it, of the Carpathians. These are, as a rule, ancient historical towns, larger than the mid-Carpathian hamlets. Here belong: Cieszyn (Těšín), Bielsko-Biała, Wieliczka, Bochnia, Tarnów, Rzeszów, Jarosław, Przemyśl in the west, and Sambor, Drohobycz, Stryj, Stanisławów, Kołomyja, and others in the east. The majority of these towns lie at the points where the Carpathian rivers issue into the lowland. Situated on the edge of the mountains, they have easy and ancient connections by means of highroads. They are now also linked up by a railway line of international importance. Moreover, each of these towns is the starting-

tylko niedaleki spływ Bugu i Narwi do Wisły, lecz głównie położenie centralne na nizinie Polskiej i szczęśliwe położenie topograficzne na wysokim brzegu Wisły. Poznań skupia drogi, biegnące pomiędzy zabagnioną pradoliną Odry i Noteci na zachód i przekraczające w tem miejscu Wartę, opanowując w ten sposób zachodnią część rozległej niziny Polskiej. Wilno leży u krawędzi wyniosłego pojezierza Wileńskiego, a na przejściu z doliny Niemna dolnego ku Bramie Smoleńskiej i ku Dnieprowi.

Na wielkim obszarze zasypania lodowcowego trudno znaleźć jakiś organiczny związek między formami terenu a położeniem miast. Miasta unikają naogół moren czołowych, wydm, zandrów i form tym podobnych a na pojezierzach trzymają się jezior. Za to inne ciekawe zjawisko zachodzi na niżu Polskim. Bardzo często leżą miasta na dziale wodnym lub w jego pobliżu. Niekiedy są to miasta wielkie, jak Łódź, która podobnie, jak Lwów, leży zdala od wielkiej rzeki. Ale i starożytne Gniezno leży w pobliżu działu wodnego, podobnie jak Inowrocław, Sokołów, Nowogródek. Jakkolwiek tedy istnieje naturalna dążność w rozwoju miast na niżu Polskim oparcia się o rzeki i ich doliny, to jednak szerokie płaskowzgórza morenowo-denne nie przedstawiają żadnych zasadniczych trudności, ażeby powstawały na nich nawet wielkie miasta.

Charakterystyka komunikacyjna Polski współczesnej Rzut oka na mapę Europy odsłania przed nami ten doniosły fakt, że Polska leży na najważniejszej lądowej drodze ze Zachodu na Wschód Europy. Ani bowiem półwysep Bałkański, ani Skandynawski, związane z Europą Wschodnią, nie mogą się podjąć pośrednictwa między temi połowami Europy. Rozbiegające się wachlarzowato drogi w Europie Wschodniej schodzą się w Polsce i zbliżają do siebie, stanowiąc ciekawy przykład pęku dróg, jak to najlepiej widać na przykładzie sieci kolejowej. Na skupienie dróg w Polsce wpływa przedewszystkiem ogromna łatwość komunikacyjna, podkreślona przez istnienie charakterystycznych pasów równoleżnikowych w krajobrazie Polski, oraz południkowych przerw w jej krainach.

Tamująco natomiast działają na rozwój komunikacji wzniesienia o znaczniejszej wysokości względnej, rozległe bagna, głębokie jary rzek, zabagnione, szerokie doliny lub niecki jezior. Polska może rozbudować swą sieć drożną w sposób jak najbardziej odpowiadający jej potrzebom gospo-

districts de Vilna, de Nowogrodek, de Polésie et de Volynie, et même dans ceux de Lublin, Stanisławów, Tarnopol, elle constitue moins de 20% de la population totale. Aussi, nous basant sur ce qui précède, pouvons-nous dire qu'en Pologne le plus riche en villes des territoires du pays est le territoire ethnographique polonais. La population polonaise passe en effet du type de colonie exclusivement rurale au type de colonie urbaine et peuple chaque jour davantage les villes.

Situation géographique des principales villes de Pologne. — Il est difficile sur un territoire comme celui de la Pologne de trouver une ligne bien distincte de répartition des villes. Cependant dans les Karpates nous rencontrons quelque chose dans ce genre. A la limite en effet des montagnes proprement dites et des contreforts des Karpates se sont établies, dans des cuvettes, toute une série de villes de plus ou moins d'importance, comme par ex. Żywiec, Sucha, Maków, Nowy-Sącz, Jasło, Krosno, Sanok, Turka. Plus avant vers l'est les montagnes sont inhabitées. Les villes situées au milieu des Karpates, reliées entre elles par un réseau de routes, groupent autour d'elles le commerce des produits agricoles et celui du bois.

La seconde zône de villes est située sur la lisière les Karpates où non loin de cette lisière. Ce sont en général de vieilles villes historiques, plus importantes que les villes du centre des Karpates. A cette zône appartiennent: Cieszyn, Bielsko-Biała, Wieliczka, Bochnia, Tarnów, Rzeszów, Jarosław, Przemyśl à l'ouest, et Sambor, Drohobycz, Stryj, Stanisławów, Kołomyja, etc. — à l'est. La plupart de ces villes sont situées au débouché des rivières des Karpates, dans la plaine. Etablies en bordure des montagnes, elles ont entre elles des communications faciles et sont reliées par des chaussées séculaires. Elles sont également en communication par des lignes de chemin de fer d'une importance internationale. En outre chacune de ces villes est l'unique clé des routes s'enfonçant dans les Karpates. Un grand nombre de facteurs divers de nature économique influent sur le développement de ces villes. Il n'entre pas seulement en ligne de compte l'échange très actif des produits agricoles, mais également les exploitations minières, qui fournissent le pétrole, le sel et le charbon. Le développement de l'industrie suit la même progression, dans la région Bielski-Biała, par ex., et çà

point for the roads leading into the interior of the Carpathians. The great variety of economic factors helps to enliven the growth of those towns. Not only the brisk trade done in agricultural products must be taken into account, but also mining, which yields supplies of oil, salt, and coal. In connection with this, we find a flourishing industry, as at Bielsko-Biała, and the beginnings, in some places, of large clusters of towns.

Such regularly drawn lines of towns as in the Carpathians are not to be met with again in the north. Here there is, above all, Cracow, distinguished by its situation on the boundary line between the Carpathians and the Little Polish upland, and on the cross-roads leading from the Silesian lowland and the Moravian Gate to the Vistula valley and the Little Polish upland.

The broad tableau expanding further to the north has influenced the town settlements so as to concentrate them either on its edges or in important breaches or defiles intersecting that tableau. On the western edge of the Little Polish upland the towns of the mining district group themselves crosswise. This is quite an important cluster of towns, which owes its origin only in a very small degree to conditions of terrain. Here, on the coal deposits, there have arisen, besides the new big towns (Katowice, Sosnowiec) numerous industrial settlements of an urban type, as Dąbrowa Górnicza, Będzin, Czeladź, Huta Laury, Królewska Huta, Nowy Bytom, and a good many others.

The depression of the Pilica and the Nida rivers, between the Cracow-Częstochowa ridge and the Łysogóry, is likewise marked by an increase in the number of towns. The easy passage in a southerly direction, the fertile soil, and certain mineral deposits caused the development, in this district, of Kielce, Chęciny, Jędrzejów, Tomaszów, and other towns. The Vistula valley has an analogical significance as a breach between the Little Polish upland and that of Lublin, and here are Sandomierz, Zawichost, Kazimierz, and other ancient Vistula towns, which take advantage of the large river and the fertility of the soil.

On the upland of Lublin the towns are mostly situated on the edges, as Lublin, Chełm, Hrubieszów in the north, and the smaller Janów and Biłgoraj in the south. Only the ancient Polish stronghold of Zamość occupies a site in the centre of the upland. On the eastern side of the Roztocze upland there are Tomaszów, Rawa Ruska, and Żółkiew, while Lwów

darczym. Wszystkie wielkie miasta w Polsce, wszystkie jej ogniska i obszary przemysłowe mogą być połączone ze sobą bez większych przeszkód.

Lecz Polska w przyrodzie swej rozporządza drogami naturalnemi. Są niemi drogi wodne. Układ sieci rzecznej w Polsce możemy nazwać szczególnie szczęśliwym. Naprzód z powodu asymetrycznego rozwoju naszych rzek, posiadających więcej i większe dopływy ze strony prawej niż z lewej. To jest powodem, iż rzeki zbliżają się swemi prawobocznemi dopływami jedne ku drugim. Odra zbliża się Wartą i Notecią ku Wiśle, Wisła Narwią, Bugiem i Sanem ku Niemnowi, Prypeci i Dniestrowi. Ponieważ zaś działy wodne są naogół niskie, przeto połączenia kanałowe tych rzek ze sobą są do przeprowadzenia łatwe. Albo też już istnieją Kanały (Kanał Bydgoski, Augustowski, Królewski), albo zostaną wybudowane. Wchodzą w tym względzie w rachubę szerokie doliny dyluwjalne, które nasze rzeki nizinne tu i ówdzie wyzyskują, a w których budowa kanałów zasadniczo jest ułatwiona. Powstać też w Polsce może wielki kanał środkowy: Odra-Warta - Bzura - Wisła - Bug - Prypeć, który połączy ziemie zachodnie Polski ze wschodniemi. Także nizina kotlinowa podkarpacka (Nadwiślańska i Naddniestrzańska) może być przecięta podłużnym kanałem, swego czasu przez sfery krajowe małopolskie projektowanym.

Oprócz tych szczęśliwych warunków budowy dróg równoleżnikowych, istnieją szlaki wodne południkowe. Tu wyjątkowe miejsce zajmuje Wisła. Jest ona nietylko najdłuższą i największą rzeką w Polsce, lecz także rzeką najważniejszą. Swem szeroko rozgałązionem dorzeczem, obfitością i stałością wód przewyższa inne rzeki w Polsce. Jej dorzecze zajmuje najniższą i najbardziej zaklęsłą część niżu Polskiego. Nie dziw, że zbiegają się ku niemu w kierunku dośrodkowym wszystkie inne drogi wodne. Wisła jest osią komunikacyj wodnych w Polsce. Wynika to z hydrograficznej roli, jaka Wiśle w Polsce w udziale przypada. Wisła zajmuje swem dorzeczem 190000 km², czyli blisko połowę powierzchni Polski, a bieg jej wynosi przeszło 1000 km. Dorzecze Wisły schodzi się w znacznej części (80%) z obszarem etnograficznym polskim, tak że Wisła jest w wyższym stopniu rzeką polską, aniżeli Ren rzeką niemiecką, a Wołga rosyjską. Wisła ogarnia swojemi dopływami i łączy prawie wszystkie krainy polskie. Stwarza dla tych krain naturalny spadek wód,

et là les villes commencent à se grouper.

Une rangée de villes aussi régulière que dans les Karpates ne se rencontre plus nulle part au nord. Là, c'est avant tout Cracovie qui se distingue par sa situation à la limite des Karpates et du plateau de la Petite Pologne, et au passage des plaines de Silésie et de la Porte de Moravie aux plaines des bords de la Vistule et au plateau de la Petite Pologne.

La large chaîne de plateaux qui s'étend plus haut vers le nord a eu sur l'établissement des villes une influence de telle sorte que celles-ci se sont groupées, soit sur sa lisière, soit sur les larges brèches qui la coupent. Sur la lisière occidentale du plateau de la Petite Pologne, les villes de l'agglomération charbonnière se sont groupées en croix. C'est là une agglomération considérable de villes, qui doit sa formation uniquement à la médiocrité des conditions du sol. Il s'est créé sur le charbon, auprès de grandes villes comme Katowice et Sosnowiec, de nombreuses colonies industrielles de type urbain, comme Dąbrowa Górnicza, Będzin, Czeladź, Huta Laury, Królewska Huta, Nowy Bytom et beaucoup d'autres.

La dépression de la Pilica et de la Nida, qui s'étend entre la crête Cracovie-Częstochowa et les Lysogóry, se distingue également par l'accroissement du nombre de ses villes. La facilité des communications vers le sud, la fertilité du sol, ainsi que la richesse du soussol, ont contribué au développement dans cette région, entre autres, de Kielce, Chęciny, Jędrzejów, Tomaszów. La vallée de la Vistule présente un caractère analogue de brèche entre le plateau de la Petite Pologne et celui de Lublin. Dans cette vallée nous trouvons Sandomierz, Zawichost, Kazimierz et autres vieilles enceintes fortifiées des bords de la Vistule, profitant de leur situation sur le grand fleuve et de la fertilité du sol.

Sur le plateau de Lublin, les villes le plus souvent sont situées en bordure, comme Lublin, Chełm, Hrubieszów, au nord, par ex., et d'autres villes de moindre importance, comme Janów et Biłgoraj, au sud. Seule la vieille forteresse polonaise de Zamość s'est établie au centre du plateau. A l'est des Roztocze, sont situées Tomaszów, Rawa Ruska et Żółkiew, alors que Lwów occupe une position remarquable sur une ligne de partage des eaux. Cette grande ville tire profit de l'abaissement des Roztocze où elle est située juste au point de passage le plus facile entre les plaines du Bug et celles du San.

occupies a most peculiar site on the watershed. This large city is favoured by a depression of the Roztocze, across which it lies just at the point of easiest passage between the lowland of the Bug and that of the San. Hence it is at Lwów that the latitudinal roads coming from Volhynia and Podolia cross the longitudinal roads leading along the Roztocze from the upland of Lublin to Podolia. Similarly we see at the foot of the northern edge of the Podolian upland the towns of Złoczów, Brody, Krzemieniec, while the other towns of Podolia keep to the Podolian valleys, being situated at those points where there are the easiest passages through them, as, e. g., Tarnopol, Brzeżany, and others. As the peculiar cañons of Podolia, called "yars", become deeper, there are ever fewer towns. And likewise on the Dniester and in the interior of Podolia towns are few and far between.

In Volhynia we meet with a distinctly marked line of towns, — Włodzimierz Wołyński, Łuck, Równe, — which follows the higher northern edge of Volhynia, separating the field-country from the wood-country of Volhynian Polesia. Here there are ancient historical roads leading eastwards, as well as modern highways and railroads.

In northern Poland the towns are scattered. It is difficult to draw any definite connecting lines. Their sites and developments have generally been determined by the rivers and their broad valleys, though this is not always the case. In the diluvial primary valleys, whether they run in a latitudinal or a longitudinal direction, there are the sites of numerous towns of large and medium size, as Kalisz, Poznań, Bydgoszcz, Toruń, Włocławek, Płock, Warsaw, Łomża, Brześć-on-Bug (formerly known as Brest-Litovsk), Pińsk, Wilno, and others. Especially the Vistula valley, in its entire length, is studded with towns (besides those mentioned before there are Grudziądz, Chełmno, Tczew). The situation of Warsaw on the Vistula is determined not so much by the near junction of the Bug and Narew with the Vistula, as by the central position in the Polish lowland and by the happily chosen site on the high terrasse of the Vistula. Poznań lies at the junction of the roads leading west between the marshy primary valleys of the Obra and the Noteć, which cross the Warta at this point. Thus the city dominates the western part of the extensive Polish lowland. Wilno again lies at the edge of the elevated lakeland of Wilno and on the passage from the lower Niemen

a przez to wyznacza niejako kierunek wszelkim innym ruchom ku północy, ku Bałtykowi. Wisła jest geograficznem wiązadłem, które w naturalny sposób łączy prawie wszystkie krainy polskie z morzem. Wisła —to centralny kościec Polski, jej główna arterja odżywcza. Jej znaczenie komunikacyjne, dawniej szczególnie wielkie, o czem świadczy duża ilość miast nad Wisłą położonych, zostało obecnie z powodu zaniedbania ze strony Rosji zmniejszone. Niemniej jest Wisła drogą wodną przyszłości. Uregulowanie jej biegu i wód, jest jednem z najważniejszych dzieł, jakie czekają Polskę.

Dostęp Polski do morza. Pierwszorzędnem zagadnieniem z punktu widzenia komunikacji oraz rozwoju gospodarczego i politycznego jest dostęp Polski do Bałtyku.

Odległość średnia Polski od morza wynosi 360 km. Są jednak krainy w Polsce, przeszło 600 km od morza odległe. Wyraża się w tych cyfrach nietylko małomorskie położenie Polski, ale równocześnie odsunięcie Polski od morza. Granica morska Polski jest tak krótka, że niema w Europie drugiego państwa, nie biorąc pod uwagę jego wielkości, które miałoby krótsze wybrzeże morskie. Gdy bowiem Francja ma 51% granic morskich, Niemcy 38%, Rumunja 16%, to Polska zaledwie 3%. Z 5,500 km bowiem długich granic Polski na granice morskie przypada tylko 146 km, licząc w to oba brzegi półwyspu Helskiego. A jednak jest Polska obok Rosji i Niemiec, najludniejszym krajem, przypierającym do Bałtyku.

Rozległe terytorjum i ożywione życie gospodarcze zwracają Polskę ku morzu. Z drugiej strony Bałtyk stanowi, obok morza Śródziemnego — Romańskiego, przedłużenie oceanu Atlantyckiego na Wschód Europy.

Położenie Polski nad morzem nie jest wprawdzie jakiemś szczególnie szczęśliwem położeniem atlantyckiem lub światowem, przy ożywionych przez międzynarodowy ruch handlowy drogach, ale też nie jest to położenie gdzieś w kącie.

Polska i Gdańsk leżą na południowem wybrzeżu Bałtyku właśnie w takiem miejscu, od którego na wschód zaczyna wybrzeże to skręcać ku północy. Położenie w takim zakącie morza, w pobliżu tak zasadniczego załamania linji brzeżnej musi uchodzić za szczęśliwe. Dość powiedzieć, że z tego zagięcia Bałtyku prowadzi najkrótsza droga do morza Czarnego i że z zatoki Gdańskiej promieniować może handel morski na zachód i na północ, a handel lądowy na południe i na wschód.

Aussi est-ce à Lwów que se croisent les routes parallèles à l'équateur, venant de Volynie et de Podolie, et les routes longitudinales suivant les Roztocze et conduisant du plateau de Lublin en Podolie. De même à la lisière nord de la Podolie nous trouvons Złoczów, Brody, Krzemieniec, alors que les autres villes de cette région se tiennent dans les vallées au point de passage le plus facile, par ex. Tarnopol, Brzeżany, etc. A mesure que les ravins de Podolie deviennent plus profonds, le nombre des villes diminue. Il en est ainsi également sur le Dniestr et à l'intérieur de la Podolie, où l'on ne rencontre qu'un petit nombre de villes.

En Volynie la ligne des villes suit nettement, avec Włodzimierz-en-Volynie, Łuck, Równe, la bordure supérieure nord de la Volynie, qui sépare les territoires de plaines des territoires de forêts constituant la Polésie volynienne. De vieilles routes historiques ainsi que des chaussées de date récente et des voies ferrées assurent dans cette région les communications.

Au nord de la Pologne les villes sont disséminées et il serait difficile de leur fixer une ligne. Le facteur décisif de leur développement, quoique cette règle ait subi des exceptions, a été constitué en général par les rivières et leurs larges vallées. Dans les vallées de l'époque diluvienne se sont établies de nombreuses villes, grandes ou moyennes, comme Kalisz, Poznań, Bydgoszcz, Toruń, Włocławek, Płock, Varsovie, Łomża, Brest-sur-Bug, Pińsk, Vilna et bien d'autres. Mais c'est surtout la Vistule qui tout le long de sa vallée groupe les villes; outre celles dont nous venons de parler, on peut citer encore Grudziądz, Chełmno, Tczew. Dans la position de Varsovie sur la Vistule, ce n'est pas seulement le voisinage des confluents du Bug et de la Narew et de la Vistule, qui joue un rôle; c'est avant tout sa situation au centre de la plaine polonaise et sa position topographique sur le bord le plus élevé du fleuve. Poznań est situé à un noeud de routes, qui se déroulent à travers les vallées marécageuses, de formation préhistorique, de l'Oder et de la Notée et viennent traverser la Warta en ce point. Grâce à cette situation, Poznań domine la partie occidentale de la vaste plaine polonaise. Vilna est situé sur la limite de l'emplacement d'un ancien lac préhistorique, auquel elle a d'ailleurs donné son nom, et au passage de la vallée du bas Niémen à la Porte de Smoleńsk et à la vallée du Dniepr.

valley to the Gate of Smoleńsk and to the Dnieper.

On the large expanse of land that had been covered by ice at the glacial period it is hard to find any organic connection between the configuration of the ground and the situations of the towns. On the whole, the towns avoid terminal moraines, dunes, sand-drifts, and suchlike formations, and in the lake-districts they keep closeto the lake-sides. Besides that, there occurs another interesting phenomenon on the Polish lowland. Very often the towns lie on the watershed or near it. Sometimes there are big towns, like Lodz, which is, in a similar way as Lwów, at a distance from every large river. And likewise the ancient Gniezno is in the vicinity of a divide, and the same may be said of Inowrocław, Sokołów, Nowogródek. Although there exists a natural tendency for towns on the Polish lowland to develop in the neighbourhood of rivers and their valleys, the extensive morainic tablelands do not present any fundamental difficulties opposing the growth of even large towns.

Lines of Communication in Contemporary Poland. A glance at the map of Europe reveals the important fact that Poland lies on the principal land-route from the West to the East of Europe. For neither the Balkan Peninsula nor Scandinavia, both of which are connected with Eastern Europe, can serve as a bridge between the two halves of the continent. The roads of Eastern Europe, which diverge in a fan-like way, come together in Poland and approach each other, thus affording a curious instance of a bundle of roads, as may best be seen on the railway-map. This assembling of roads in Poland is, above all, caused by the great ease of communication, because of the existence of the characteristic latitudinal zones in the landscape of Poland, as well as of the longitudinal intervals in her lands. Obstacles occur in the development of communications where there are heights of considerable relative elevation, extensive marshes, deep canons, broad swampy valleys, or lake basins. Nothwithstanding all such features, Poland may extend her road system in the manner most likely to satisfy her economic necessities. All the big towns in Poland, all industrial centres and districts may be interconnected without any intervening obstacles of importance.

Moreover, the country possesses natural roads, these being the waterways. The distribution of waterways

Zatoka Gdańska jest zatoką głęboką (113 m); jej głębokie wody zbliżają się do samego prawie wybrzeża. Proces zasypywania zatoki przez Wisłę odbywa się bardzo powoli, tak że zatoce Gdańskiej nie prędko grozi los zalewu Wiślanego lub Kurońskiego. Dzięki tym szczęśliwym warunkom, może Polska budować na swem wybrzeżu port morski Gdynię, który nie korzysta wprawdzie z ujścia Wisły, jak Gdańsk, ale posiada dostęp pod pewnemi względami lepszy od portu Gdańskiego. Inny jeszcze czynnik natury fizycznej wpływa korzystnie na położenie wybrzeża polskiego w stosunku do Bałtyku. Oto, izoterma styczniowa 0^0 wciska się wzdłuż wybrzeży aż po zatokę Gdańską. Okoliczność powyższa sprawia, że południowy Bałtyk nie zamarza zimą, jak Bałtyk północno-wschodni, chyba w swoich zalewach i przy wybrzeżu. Dużo również znaczy, że odległość zatoki Gdańskiej, a tem samem wybrzeża polskiego, od cieśnin duńskich, wynosi około 500 km, a od kanału Kilońskiego około 600 km. Jest to w każdym razie mniej niż połowa drogi od wylotu zatoki Fińskiej do owych przejść.

Ale zdawać sobie jednak należy sprawę i ze stron ujemnych położenia Polski i Gdańska nad Bałtykiem. Jest to położenie nad morzem bądź co bądź zamkniętem, naogół biorąc, niewielkiem, pełnem mielizn i płytkich ławic, dość burzliwem i z powodu swych niewielkich rozmiarów szczególnie niebezpiecznem, pokrywającem się niekiedy mgłami, a zimą w znacznej swej części lodem.

Również niekorzystnym jest lądowy dostęp Polski do morza. Wąski pas województwa pomorskiego, którego szerokość między Wisłą a granicą niemiecką waha się między 100 a 20 km, nie może uchodzić ani za dogodną ani za bezpieczną drogę do morza. Do tego barykada, jaką jest terytorjum W. M. Gdańska, nie pozwala na swobodny rozwój dróg południkowych ani na wyzyskanie ujścia Wisły w tym stopniu, jakby to potrzebom naszego wielkiego kraju odpowiadało. A jednak Polska, mimo tych przeszkód, stara się w intenzywny sposób korzystać z dostępu do morza. Gdańsk, Gdynia i Tczew skupiają już poważną część, 40 % handlu zagranicznego Polski. Następuje też gwałtowny ściąg ludzi ku morzu, jakiego nie widziano dotychczas. Ożywia się również rybołówstwo rodzime, powstaje i rozwija się flota handlowa.

Tem większego przeto znaczenia nabiera dla Polski posiadanie owego morskiego przesmyku, jaki łączy Pol-

Sur les vastes territoires de formation glaciaire il est difficile de trouver un lien organique quelconque entre les formes du terrain et la position des villes. En règle générale cependant, celles-ci évitent les moraines frontales, les dunes, les gorges et autres semblables accidents du terrain, par contre elles s'établissent volontiers sur les anciennes rives des lacs préhistoriques. Un autre phénomène fort curieux se produit dans la plaine polonaise; très souvent les villes sont situées sur une ligne de partage des eaux ou dans son voisinage. Parfois ce sont de grandes villes, comme Lodz, qui, de même que Lwów, est située loin de toute rivière importante. L'antique ville de Gniezno, elle-même, s'est établie aux abords d'une ligne de partage des eaux, ce qu'elle a de commun du reste avec Inowrocław, Sokołów et Nowogródek. Bien que dans la plaine polonaise les villes aient une tendance marquée à s'appuyer dans leur développement aux rivières et aux vallées, il n'en reste pas moins vrai que les larges plateaux des arrières-moraines ne constituent nullement un obstacle à l'établissement des villes et même de grandes villes.

Caractéristiques des communications de la Pologne contemporaine. Un coup d'oeil sur la carte de l'Europe suffit pour nous dévoiler un fait important, c'est que la Pologne est située sur les routes continentales les plus importantes conduisant de l'Europe Occidentale à l'Europe Orientale. En effet, ni la péninsule des Balkans, ni la péninsule Scandinave, dans leurs relations avec l'Orient, ne sauraient se passer de son intermédiaire. Les routes, qui, en Europe Orientale, se déploient en éventail, convergent en Pologne et se rejoignent, donnant un curieux exemple de noeud de route, comme il est facile du reste de s'en rendre compte en contemplant la carte du réseau des chemins de fer. Ce qui contribue dans une large mesure en Pologne à la jonction des routes, c'est tout d'abord l'extrême facilité des communications, encore accentuée par l'existence caractéristique dans le pays de zônes parallèles à l'équateur et de brèches longitudinales dans leur étendue. Par contre les obstacles les plus sérieux au développement des communications en Pologne consistent dans l'altitude relativement importante de certaines régions, dans l'étendue des marais, la profondeur des ravins, les larges vallées marécageuses et les cuvettes des lacs. Quoi qu'il en soit, la Pologne est en mesure de développer son réseau routier de la façon la plus

in Poland may be called particularly happy, and this in the first line on account of the asymmetric development of our river-systems, which have larger and more numerous tributaries on the eastern side of the rivers than on the western. This is a reason why the rivers approach each other by means of their right hand tributaries. The Oder approaches the Vistula by means of the Warta and the Noteć, and similarly the Vistula, by means of the Narew, the Bug, and the San, approaches the Niemen, the Pripet, and the Dniester. As, moreover, the water-partings are, as a rule, low, the construction of canals connecting these rivers is facilitated. Such canals are either already in existence, as the canals of Bydgoszcz, of Augustów, and the King's Canal (Kanał Królewski), or they are going to be built. In doing so, the large diluvial valleys will have to be taken into account, which are here and there followed by our lowland rivers, and which greatly facilitate the construction of canals. There may also be drawn through Poland a great central canal connecting the rivers Obra — Warta — Bzura — Vistula — Bug — Pripet, which would link up the western and the eastern halves of Poland. The sub-Carpathian lowland, with its circular valleys accompanying the courses of the Vistula and the Dniester, may also be traversed by such a canal running along it as the one projected formerly by the Little Polish provincial government circles.

Apart from these happy conditions of constructing latitudinal waterways, there also exist longitudinal waterways. Here the Vistula occupies an exceptional place. It is not only the longest and biggest river in Poland, it is also the most important. By its widely branching system of tributaries, and by the ampleness and regularity of its water-supply, the Vistula surpasses all other rivers in Poland. Its valley occupies the lowest and most concave part of the Polish lowland. No wonder that it has become a junction line towards which all other waterways converge. The Vistula is the axis of the water communications in Poland. This appears from the part played by the Vistula in the hydrographic conditions of the country. The Vistula basin occupies an area of 73 000 square miles, or nearly one half of the surface of Poland, and its course is over 600 miles long. The Vistula coincides to a large extent (80 per cent) with the Polish ethnographical territory, so that the Vistula is in a higher degree a Polish river than

skę z morzem. Położenie bowiem geograficzno-polityczne Polski nie może uchodzić z wielu względów za szczęśliwe. Polska leży w pasie nowopowstałych lub przetworzonych na nowo i przebudowanych średnich i małych organizacyj państwowych, a pomiędzy dwoma państwami wielkiemi — Niemcami od zachodu i Rosją od wschodu. Pośród owych państw mniejszych przypada Polsce główna rola ważnego czynnika równowagi politycznej w Europie. Jakiekolwiek ekspanzywne tendencje wspomnianych wielkich państw i narodów, skierowane przeciw Polsce, grożą zaburzeniem owej równowagi. Dotyczy to w szczególności dążenia pozbawienia Polski dostępu do morza. Łatwo bowiem przewidzieć, że Polska na wypadek odsunięcia jej od morza, spadnie do roli państwa zaporowego.

Przy tem przekonaniu przeto, że utrata dostępu do morza byłaby równoznaczną z utratą samodzielności gospodarczej, a może i politycznej, naród polski stoi i dlatego uważa mimo wszystko ów, jak na swe wielkie państwo, niewystarczający dostęp do morza, za klucz swej pozycji europejskiej.

propice à ses besoins économiques. Toutes ses grandes villes, tous ses centres et régions industriels sont susceptibles d'être reliés entre eux, sans qu'il y ait pour celà de grands obstacles à surmonter.

Mais la nature a en outre doté la Pologne de voies de communication naturelles, nous voulons parler des voies d'eau. La disposition du réseau fluvial en Pologne peut en effet être considérée comme particulièrement heureuse; tout d'abord, du fait du développement asymétrique de nos rivières, qui possèdent des affluents plus nombreux et plus importants sur leur rive droite que sur la gauche, ce qui a pour résultat de les faire se rapprocher les unes des autres par leurs affluents de droite. L'Oder est, par la Warta et la Notée, proche de la Vistule et celle-ci, par la Narew, le Bug et le San, se rapproche du Niémen, du Prypeć et du Dniestr. Etant donné le niveau généralement peu élevé des lignes de partage des eaux, il a été facile au moyen de canaux d'établir des communications entre ces rivières. Ces canaux existent déjà, tels que les canaux de Bydgoszcz, d'Augustów et le canal „du roi", ou bien ils sont à l'état de projet. A ce point de vue entrent en ligne de compte les larges vallées diluviennes, dont les rivières de nos plaines empruntent çà et là le thalweg, et qui facilitent en général la construction des canaux. On pourrait construire également en Pologne un canal central Oder—Warta—Bzura—Vistule—Bug—Prypeć, qui relierait l'ouest et l'est du pays. De même, les plaines du bassin des basses Karpates, traversées par la Vistule et le Dniestr, pourraient être coupées par un canal latéral à ces rivières. La construction de ce canal a même en son temps été en projet dans les sphères locales de la Petite Pologne.

En dehors de ces conditions, favorables à l'établissement de voies d'eau parallèles à l'équateur, il existe encore des voies d'eau longitudinales. A ce point de vue, la Vistule occupe une place exceptionnelle. Ce n'est pas seulement en effet le plus long et le plus grand des fleuves polonais, c'est également celui dont l'importance est la plus considérable. Par son bassin aux amples ramifications, par l'abondance et la régularité de son débit, la Vistule surpasse tous les autres fleuves de Pologne. Son bassin comprend la partie la plus basse et la plus plate de la plaine polonaise. Rien d'étonnant après cela à ce que toutes les autres voies d'eau convergent vers son cours. La Vistule est l'axe des communications fluviales en Pologne. Il faut voir là le résultat du rôle hydrographique échu à ce fleuve dans le pays. Le bassin de la Vistule couvre une superficie de 190.000 km², soit près de la moitié de la surface totale du pays, et son cours a plus de 1.000 km de longueur. Ce bassin est également constitué, pour une part considérable (80%), par les territoires ethnographiques polonais, de sorte que la Vistule est plus un fleuve polonais que le Rhin n'est un fleuve allemand ou la Volga un fleuve russe. La Vistule embrasse avec ses affluents et relie entre elles presque toutes les régions de la Pologne. Elle crée pour ces régions une pente naturelle des eaux et imprime par là même à tous les autres mouvements une direction

the Rhine is German or the Volga Russian. By its tributaries, the Vistula intersects and interconnects nearly all the Polish lands. It provides a natural drainage for these lands and thus determines, as it were, the northerly direction of all other movements. The Vistula is the geographical link which connects in a natural way nearly all the lands of Poland with the sea. It may be called the central and principal artery of Poland. Its traffic, which was formerly very considerable, as may be inferred from the large number of towns situated on its banks, is now diminished on account of neglect on the part of the Russian Government. Nevertheless, the Vistula is the waterway of the future. The regulation of its course and water supply is one of the most important tasks awaiting Poland.

Polands Access to the Sea. The access of Poland to the Baltic is a first-rate problem both from a political point of view and with regard to the needs of traffic.

The medium distance of Poland from the sea amounts to 225 miles. But there are districts that are over 370 miles distant from the sea. These figures show, not only how little maritime the situation of Poland is, but also the fact that Poland has been artificially deprived of the sea. The Polish coast-line is so short that there is no other State in Europe, no matter of what size, that has a shorter coast. If the French coast constitutes 51 per cent of the frontiers of France, and the analogical proportion amounts to 38 per cent in Germany and 16 per cent in Rumania, Poland hardly has 3 per cent. For out of over 3 400 miles of frontier Poland only has 90 miles of coast - line, and in this figure both shores of the Hel peninsula are included. And yet Poland is, after Russia and Germany, the most populous country adjacent to the Baltic.

Her extensive territory and intense economic life compel Poland to turn to the sea. On the other hand, the Baltic constitutes, like the Mediterranean, a projection of the Atlantic Ocean into the East of Europa. Poland's site on the sea is not perhaps one of the happiest, not being on any ocean or international world-routes, but it is not in an absolutely forgotten nook either. Poland and Danzig are on the southern shore of the Baltic, just at the point to the east of which that shore begins to bend north-ward. A situation at such a corner of the sea, in the vicinity of such a fundamental break in the direction of the coast-line, must be regarded as fortunate. From this corner of the Baltic starts the shortest route to the Black Sea, and from the Gulf of Danzig the sea traffic may radiate towards west and north, and the land traffic towards south and east. The Gulf of Danzig is pretty deep (113 m); its deep water nearly comes up to the very edge of the shore. The silting up of the Gulf by the Vistula is progressing so slowly that the fate of the Frische and Kurische Haff does not menace it in any near future. Thanks to these happy conditions, Poland is enabled to build on her coast a maritime port, that of Gdynia, which does not, it is true, profit

vers le nord, vers la Baltique. La Vistule est le lien géographique qui d'une façon naturelle relie à la mer presque tous les territoires polonais, c'est le squelette de la Pologne, c'est également son artère vitale. Son importance au point de vue des communications, jadis tout à fait exceptionnelle, comme en témoigne le grand nombre des villes établies sur ses bords, se trouve actuellement amoindrie, par suite de la négligence qu'ont apportée les Russes à l'entretien de son cours. Néanmoins la Vistule est la voie d'eau de l'avenir. La régularisation de son cours et de ses eaux est l'une des plus grandes oeuvres qui attendent la Pologne.

Accès de la Pologne à la mer. Un des problèmes de tout premier ordre pour la Pologne, tant au point de vue de ses communications que de son développement économique et politique, est celui de son accès à la Baltique.

La distance moyenne de la Pologne à la mer est de 360 km. Il y a cependant dans le pays des territoires dont l'éloignement de la mer atteint 600 km. Ces chiffres, non seulement expriment le caractère peu maritime de la position de la Pologne, mais ils font encore ressortir combien elle est à l'écart de la mer. La frontière maritime de la Pologne est si restreinte qu'il n'existe pas en Europe un autre pays, sans même tenir compte de son importance, qui soit doté d'un aussi court littoral. La France en effet a 51% de frontières maritimes, l'Allemagne 38%, la Roumanie 16%, alors que la Pologne en possède à peine 3%. Sur les 5500 km. de longueur que comptent les frontières de la Pologne, il n'en revient que 146 à la frontière maritime, y compris les deux bords de la presqu'île de Hel. Et cependant la Pologne est, avec la Russie et l'Allemagne, un des pays les plus peuplés qui s'appuient à la Baltique.

L'étendue de ses territoires ainsi que l'intensité de sa vie économique orientent la Pologne vers la mer. D'autre part la Baltique constitue, avec la Méditerranée latine, un prolongement vers l'est de l'océan Atlantique. La situation maritime de la Pologne n'est pas, il est vrai, une situation particulièrement heureuse, de caractère atlantique ou mondial, sur les routes animées par les mouvements commerciaux internationaux, mais ce n'est pas non plus une situation à l'écart dans un coin quelconque.

La Pologne et Dantzig sont situés sur le littoral méridional de la Baltique, juste à l'endroit où à l'est ce littoral commence à faire un coude vers le nord. Cette position, dans un tel repli, au voisinage d'une cassure aussi fondamentale dans la ligne du littoral, doit être considérée comme favorable. Nous nous bornerons à dire que, de ce coude du littoral de la Baltique, part la route la plus courte conduisant à la Mer Noire et que du golfe de Dantzig le commerce maritime peut rayonner à l'ouest et au nord, de même que le commerce continental, au sud et à l'est.

Les eaux du golfe de Dantzig sont profondes (113 m.) et cette profondeur s'avance jusqu'à la côte elle-même. L'ensablement du golfe par la Vistule ne se poursuit que très lentement et, pour une longue période encore, le sort du Frisch-Haff et du Curisch-Haff ne menace pas le golfe de Dantzig. Grâce à ces conditions favorables, la Pologne peut construire sur son littoral un port de mer, Gdynia, qui ne profite pas, il est vrai, de l'embouchure de la Vistule, comme Dantzig, mais dont l'accès est sous certains rapports meilleur que celui du port de Dantzig.

Un autre facteur naturel physique a également une influence favorable sur la situation de la côte po-

by the mouth of the Vistula, like Danzig, but whose access is in some rescpects superior to that of Danzig harbour. The situation of the Polish coast on the Baltic is favoured by yet another factor of a physical nature. This is the circumstance that the January isotherm of 0^0 follows the coast till beyond the Gulf of Danzig. Hence the southern Baltic, apart from the "haffs" and the immediate neighbourhood of the coast, does not freeze in winter, as does the north-eastern Baltic. It also means much that the distance of the Gulf of Danzig and therefore of the Polish coast, from the Danish straits amounts to little more than 300 miles, and from the Kiel Canal about 370 miles. This is, at any rate, less than half the distance from the entrance of the Gulf of Finland to the se straits.

But the disadvantages of the situation of Poland and of Danzig on the Baltic must not be overlooked. It is a situation on what is, after all, but a landlocked sea, a sea which is, on the whole, not very large, full of shallows and sandbanks, pretty stormy and, because of its limited size, particularly dangerous to shipping, sometimes covered with fog, and during winter to a considerable extent with ice.

The land access of Poland to the sea is equally disadvantageous. The narrow strip of the Pomerellian province, whose width between the Vistula and the German frontier varies between 12 and 60 miles, can neither be regarded as a convenient nor as a safe access to the sea. Moreover the proper development of the longitudinal waterways is barred by the intervening territory of the Free City of Danzig, and the same applies to the postulate of making such use of the mouth of the Vistula as would correspond to the needs of our large country. And yet Poland, in spite of all impediments, strives to reap the full advantages of her access to the sea. At Danzig, Gdynia, and Tczew there concentrates a considerable share (40 per cent) of her foreign trade. A powerful impulse to visit the sea-side is making itself felt to an extent never witnessed before. The native fisheries are doing more lively business, and before our eyes arises a Polish commercial flect possessing incalculable chances of development.

So much the greater is the importance that must necessarily be attached by Poland to the possession of that narrow strip of land which alone connects her inland realm with the sea. For in many respects the geographical and political situation of Poland cannot be considered fortunate. Poland lies in the belt of newly arisen or resuscitated and reorganized States of middling and small size and between two big countries, — Germany in the west and Russia in the east. Among those smaller countries the part played by Poland is that of an important factor of equilibrium in Europe. Any tendencies of expansion on the part of the aforesaid big States and nations, directed against Poland, threaten to overthrow that equilibrium. This applies with particular force to the tendency to deprive Poland of her access to the sea. For it is easy to foresee that in case Poland should happen to be dislodged from the stand taken up by her on the Baltic shores, she would drop to the rank of a mere buffer state.

This conviction that loss of access to the sea would be equivalent to loss of economic, perhaps of political, independence is strongly held by the Polish nation. Hence that nation regards its access to the sea, however insufficient it may be for such a large country, as the cornerstone of its European position [1]).

[1]) A "Note on Polish Pronunciation" will be found in the second volume of the "History of the Cities of Poland".

lonaise par rapport à la Baltique. L'isotherme de janvier, qui est de 0^0, règne tout le long de la côte, jusqu'au delà du golfe de Dantzig. Grâce à cette circonstance le sud de la Baltique ne gèle pas, comme le nord-est, sinon toutefois dans les lagunes et près des bords. Fait également très important, la distance qui sépare le golfe de Dantzig et par là même la côte polonaise du détroit de Danemark n'est que de 500 km. environ, et du canal de Kiel, d'à peu près 600 km. En tous cas, cela représente moins de la moitié du chemin entre l'entrée du golfe de Finlande et les dits passages.

Il convient cependant de se rendre également compte des mauvais côtés de la situation de la Pologne et de Dantzig sur la Baltique. C'est une situation sur une mer somme toute fermée, prise dans son ensemble, assez petite, pleine de hauts-fonds et de bancs, assez orageuse et par là même, du fait de ses dimensions restreintes, particulièrement dangereuse, se couvrant parfois de brume et dont une partie considérable est occupée l'hiver par les glaces.

De même, du côté du continent l'accès de la Pologne à la mer est loin d'être favorable. Une étroite bande du district de Poméranie, dont la largeur entre la Vistule et la frontière allemande oscille entre 100 et 200 km., ne saurait vraiment être considérée comme une route commode, ni sûre vers la mer. En outre, la barricade que constitue le territoire de la V. L. de Dantzig ne permet ni le libre développement des routes longitudinales, ni l'exploitation de l'embouchure de la Vistule dans la mesure qui répondrait aux besoins d'un grand pays comme le nôtre. Et cependant, malgré ces obstacles, la Pologne s'efforce activement de mettre à profit son accès à la mer. Dantzig, Gdynia et Tczew rassemblent déjà une partie considérable, 40% du commerce extérieur de la Pologne. De plus il se produit actuellement en Pologne un puissant attrait vers la mer, tel que jusqu'à ce jour on n'en avait encore jamais constaté. La pêche nationale se ranime également et la flotte de commerce, créée de toutes pièces, se développe.

Il n'en est par là même que plus important pour la Pologne de s'assurer la possession du couloir qui la relie à la mer. La position géographique-politique de la Pologne ne saurait en effet sous bien des rapports être considérée comme trop heureuse. Elle est située dans une zône de moyens et petits états, nouvellement créés ou remaniés et reconstruits, et entre deux grandes puissances, l'Allemagne à l'ouest et la Russie à l'est. Parmi les petits états, il incombe à la Pologne un rôle de la plus haute importance, celui de régulatrice de l'équilibre politique en Europe. Les tendances expansives, quelqu'elles soient, des deux grands états et peuples précités, dirigées contre la Pologne, sont pour cet équilibre une menace. Ceci concerne en particulier la tendance à vouloir priver la Pologne de son accès à la mer. Il est facile de prévoir en effet qu'au cas où elle serait écartée de la mer, la Pologne tomberait dans le rôle d'état enfermé.

Aussi le peuple polonais reste-t-il convaincu que la perte de son accès à la mer signifierait la perte de son indépendance économique et peut-être politique. C'est pourquoi, cet accès à la mer, bien qu'insuffisant pour un grand peuple comme lui, il le considère malgré tout comme la clé de sa position en Europe [1]).

[1]) Une „Note sur la prononciation polonaise" sera contenue dans le deuxième volume de l'„Histoire des Villes de Pologne".

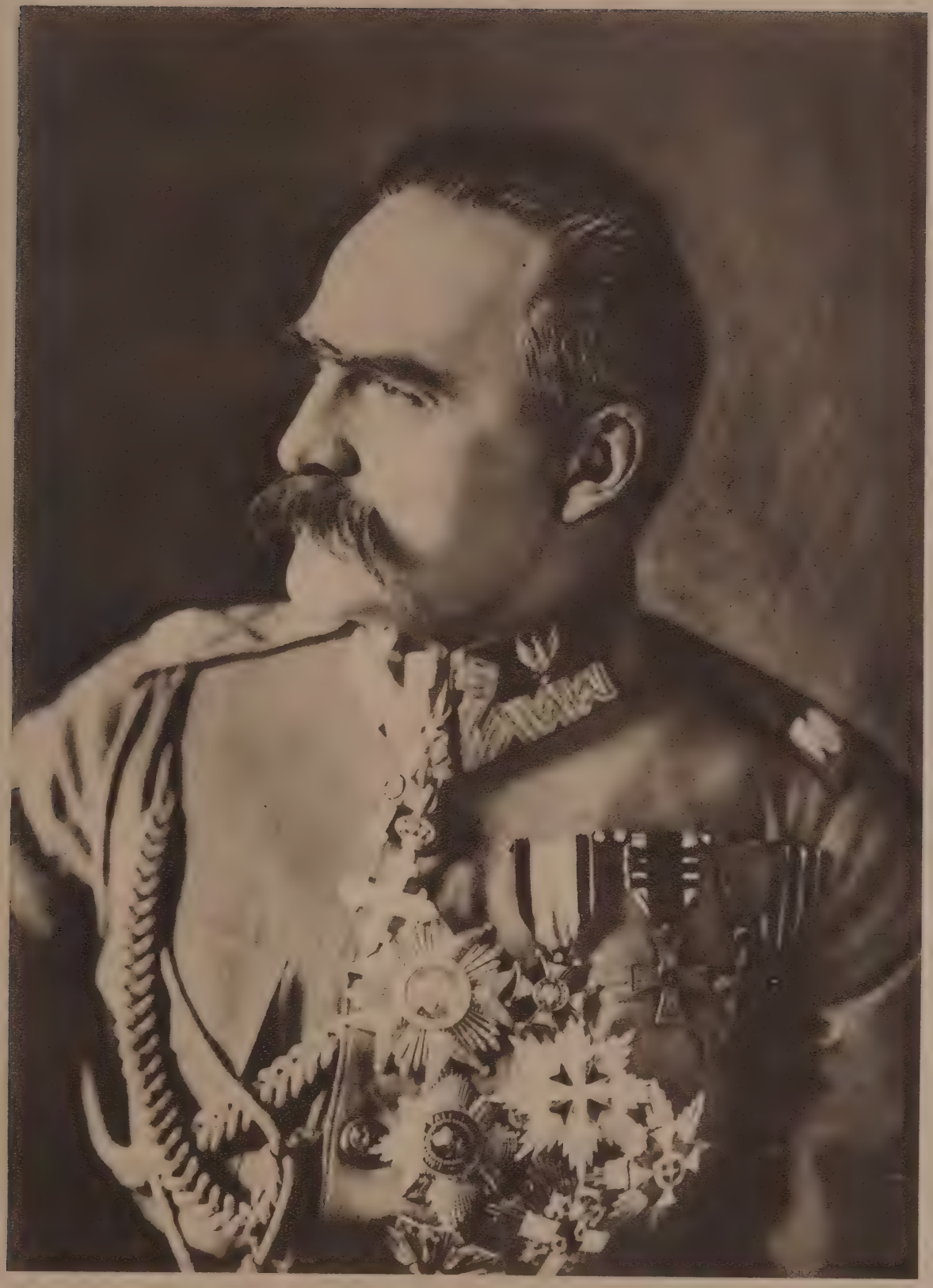

JÓZEF PIŁSUDSKI

PIERWSZY MARSZAŁEK POLSKI — MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH
PREMIER MARÉCHAL DE POLOGNE — MINISTRE DE LA GUERRE
FIRST MARSHAL OF POLAND — MINISTER OF WAR

Stanisław Arnold.

PREHISTORJA POLSKI
LA PRÉHISTOIRE DE LA POLOGNE
PREHISTORIC POLAND

Prehistorja to okres, o którym wiadomości czerpiemy wyłącznie z materjalnych pozostałości, zachowanych w grobach lub resztkach osad tych ludów, które niegdyś na naszych ziemiach przebywały. Jak się te ludy nazywały, skąd przybyły, dokąd wywędrowały — rzadko dowiedzieć się możemy, w większości wypadków ich dzieje — to bezimienna historja, którą odtwarzamy wyłącznie na podstawie badań archeologicznych.

Najdawniejsze ślady pobytu człowieka na naszych ziemiach znajdujemy w Polsce południowej — w okresie paleolitycznym, kiedy Polska północna znajdowała się pod pokrywą skandynawskiego lodowca. Była tu wtedy ludność, która używała narzędzi krzemiennych, prymitywnie wyrobionych, zajmująca się łowiectwem, przenosząca się z miejsca na miejsce. Z czasem napłynęła tu nowa ludność od południa (z kulturą t. zw. mustierską), która w okresie ocieplenia się klimatu i cofnięcia lodowca, posunęła się ku północy. Na jej miejsce — na trawiaste stepy, które powstały na miejscu poprzedniej tundry, przybyła (od zachodu) ludność, również łowiecka i koczownicza, z kulturą t. zw. orinjacką. Zmiany nastąpiły wtedy, kiedy lodowiec jeszcze raz przesunął się ku południowi (ludność orinjacka przeszła w kierunku południowo-wschodnim), aby ostatecznie wycofać się na północ. Nowe ludy przechodziły przez terytorja polskie, posuwając się w ślad za ustępującym lodowcem, dochodząc do Danji i Norwegji.

Na ziemie polskie zaczęła napływać różnolita ludność (od zachodu, wschodu i południa), używająca zarówno narzędzi z krzemienia jak i z kości, posługująca się łukiem w swych wyprawach łowieckich. Jest to już okres przejściowy do następnego, neolitycznego. Zmieniła się szata roślinna ziem polskich, od Karpat po Bałtyk rozciągnęły się lasy liściaste i iglaste, a jednocześnie, pod wpływem zmian klimatycznych tworzyły się krajobrazy parkowe, wśród puszcz — rozległe polany. Przybyła wtedy do Polski ludność, znająca ceramikę i uprawę roli, osiedlająca się właśnie tam,

Nous fondons nos connaissances de la préhistoire uniquement sur les vestiges matériels conservés dans les tombeaux ou parmi les débris des colonies de ces peuplades qui vécurent jadis sur nos territoires. Quel était le nom de ces peuples, d'où provenaient-ils, où allaient-ils — rarement nous réussissons à le savoir. La plupart du temps leur histoire reste anonyme, nous la reconstruisons uniquement à l'aide des recherches archéologiques.

C'est au sud de la Pologne qu'on découvre les plus anciens vestiges humains de la période paléolithique — époque pendant laquelle le nord de la Pologne reposait sous le glacier scandinave. C'était une population qui se servait d'instruments grossièrement taillés dans le silex et s'adonnait à la chasse, se transportant d'un endroit à l'autre. Avec le temps afflua du midi une nouvelle peuplade, de culture dite moustérienne, qui à mesure que le climat s'adoucissait et que le glacier remuait, s'avança vers le nord. Elle fut remplacée, sur les steppes herbageuses issues des toundras antérieures, par un peuple venant de l'ouest, chasseur et nomade de culture dite nordique. Des changements eurent lieu, quand le glacier, avant son recul définitif vers le nord, s'avança encore une fois vers le midi, la population nordique se déplaça alors du côté sud-est. De nouvelles peuplades traversèrent les territoires de la Pologne et s'avançant à la suite du glacier qui reculait, atteignirent le Danemark et la Norvège.

Désormais affluaient du sud, de l'est et de l'ouest, des populations diverses faisant usage d'instruments de silex aussi bien que d'os et se servant de l'arc dans leurs expéditions de chasse. Ce fut l'époque transitoire à laquelle succéda la période néolithique. La végétation s'y transforma totalement, depuis les monts des Karpates jusqu'à la mer Baltique s'étendirent des forêts de conifères et d'arbres feuillés. Sous l'influence des changements climatériques, les forêts vierges parsemées de vastes clairières offraient des aspects de parc. Alors s'établit en Pologne une peuplade connaissant l'usage de la céramique et labourant

Our knowledge of prehistorical periods rests entirely on the scanty material remains preserved in the tombs or in the remnants of settlements of such tribes as once inhabited our territories. What were the names of those tribes, whence they came, whither they went, we but seldom learn. In most cases their history remains anonymous and can only be traced by means of archaeological research.

The earliest traces of the presence of man on Polish soil have been found in southern Poland. They date from the Old Stone Age and belong to a time when the northern parts of the country were covered by arctic glaciers. Palaeolithic man used flint implements of primitive make, lived by hunting, and continually migrated from place to place. In the course of time, other tribes arrived from the south, bringing with them the type of primitive civilisation called mousterien, and as the glaciers retired northwards and the climate grew warmer, these people advanced to the north.

They were succeeded on the grassy steppes that had taken the place of the subarctic tundra by newcomers from the west, likewise nomads and hunters, who introduced the so-called Aurignac civilisation. Further changes occurred when the glaciers again advanced southwards (the Aurignac people then drew off in an easterly direction), before finally retreating to the north. Fresh tribes passed through the Polish territories, following the track of the withdrawing glacier, and getting as far northward as Denmark and Norway.

Various other peoples next arrived on Polish soil from east, west, and south. They used tools made of flint or bones, and hunted with bows and arrows. This is already the period of transition to the New Stone Age. The vegetation had changed its appearance. Extensive forests, both of coniferous and broad-leaved trees, now covered the whole expanse between the Carpathians and the Baltic. Park-like landscapes were formed at the same time, under the influence of climatic changes, by the occurrence of large spaces of meadow-land in the midst of the

gdzie brakło lasów (zwłaszcza na lössach małopolskich i śląskich), uprawiająca pszenicę i żyto. Pojawienie się od północy nowej fali osadniczej wpłynęło na powstanie (wskutek skrzyżowania się kilku różnych grup) kultury tak zw. nordyjskiej. Zresztą nowe grupy etniczne i kulturowe napływały aż do końca neolitu, przynosząc na ziemie polskie ceramikę promienistą, sznurową, malowaną. Z końcem 3-go tysiącolecia przed Chr. ludy, zamieszkałe na południowo-wschodnich obszarach (Podole), zaczęły stosować nowy materjał do swych narzędzi, zamiast krzemienia metal, mianowicie miedź, przywożoną z południa; obok tego, ok. 2000 r. poczęły się pojawiać wyroby ze stopu miedzi i cyny t. j. bronzu. Pod względem etnicznym — zaludnienie ziem polskich nie uległo zapewne większym zmianom, przejście od neolitu do epoki bronzowej dokonało się ewolucyjnie. Przesunięcia etniczne mają miejsce w latach: 1700—1400 przed Chr., kiedy na ziemie południ.-wschodnie zaczęły napływać ludy trackie. Następują też zmiany w obyczajach i zapewne wierzeniach ludności, co się wyraża w zmianie dotychczasowego rytuału pogrzebowego, mianowicie wprowadzeniu ciałopalenia, zwłaszcza w III okresie bronzowym, w r. 1400—1200, w ośrodkach kultury, zwanej łużycką. Powstała ona na Morawach, Śląsku i Łużycach i rozszerzyła się na wschód i północo-wschód; w IV okresie bronzu (1200—1000) opanowała lewe dorzecze środkowej Wisły i przesunęła się na jej prawy brzeg.

W latach od 1000—800 przed Chr. zaczynają napływać na ziemie południowe wyroby żelazne, otwierające nowy okres — żelaza, jednocześnie zaś od północy wkraczają nowe ludy, germańskie, które stopniowo wypierają lud z kulturą łużycką ku wschodowi i południ.-wschodowi, na Podlasie i na płytę lubelską. Dominujący jednak wpływ żelaza, które osiąga zdecydowaną przewagę nad wyrobami bronzowemi od r. 800 przed Chr., dodatnio oddziaływuje na rozwój kultury łużyckiej, wspaniale w tym czasie (800—500 prz. Chr.) rozkwitającej, zwłaszcza w zakresie ceramiki. Stosunki handlowe z południem wpływają na rozpowszechnienie wyrobów żelaznych, na podniesienie poziomu dekoracyjnego. Ale jednocześnie wzrastają wpływy, idące od północy, zarówno kulturowe (ceramika, rytuał pogrzebowy) jak i etniczne: pod wpływem inwazji Germanów od północy upada stopniowo kultura łużycka, która ustępuje dalej na poł.-wschód, na

la terre, qui se fixa de préférence dans les régions dégarnies de forêts (les loess de la Galicie et de la Silésie) et cultivait le seigle et le froment. L'arrivée de nouveaux colons du nord et le mélange de divers groupes, qui s'ensuivit, contribua à l'eclosion de la culture nordique. D'ailleurs de nouveaux groupes ethniques de culture différente affluèrent jusqu'à la fin du néolithique en y apportant la céramique.

Vers la fin du 3-me millénaire avant J.-Chr., les peuples habitant les vastes étendues du sud-est (Podolie) commencèrent à employer au lieu du silex le métal, notamment le cuivre importé du midi. En outre vers le 2-me millénaire apparurent les premières productions, obtenues d'un alliage d'étain et de cuivre, c'est-à-dire le bronze. Sous le rapport ethnique la population des territoires de la Pologne ne subit pas de modifications notables, la transition du néolithique à l'âge du bronze s'accomplit progressivement. Des déplacements ethniques eurent lieu de 1700—1400 avant J.-Chr., époque de l'affluence des peuples thraces sur les territoires sud-est. Il en résulta des changements de moeurs et probablement de croyances, qui se manifestèrent surtout dans les rites funéraires par l'introduction de la crémation, principalement à la IIIe époque de l'âge de bronze, de 1400—1200 avant J.-Chr., dans les centres de culture lusacienne.

Cette culture, qui prit naissance en Moravie, en Silésie et en Lusace, s'étendit vers l'est et le nord-est et à la IVe époque de l'âge du bronze (1200—1000) s'empara d'abord des affluents de la rive gauche de la Vistule et passa ensuite sur sa rive droite.

De 1000—800 avant J.-Chr. commencent à s'introduire dans les régions méridionales des productions de fer inaugurant l'âge de fer. En même temps des nouvelles peuplades germaniques pénètrent du nord et progressivement refoulent les peuples de culture lusacienne vers l'est et le sud-est, la Podlasie et le plateau de Lublin. — L'influence prépondérante du fer, qui vers l'an 800 av. J.-Chr. atteignit une incontestable prédominance, fut propice à l'évolution de la culture lusacienne se trouvant alors (800—500 av. J.-Chr.) en pleine floraison, surtout dans le domaine de la céramique. Les relations commerciales avec le midi favorisent l'extension des productions de fer et contribuent à relever le niveau des arts décoratifs. Mais en même temps s'accentuent les influences du Nord, tant sous le rapport

forest. At this period there came to Poland a race acquainted with pottery and tillage, and settled on the unwooded meadow-lands (especially on the loess soil of Little Poland and Silesia), growing wheat and rye. The arrival of a new wave of settlers from the north, and the consequent crossing of various groups, resulted in the so-called Nordic civilisation. Further ethnological and cultural communities continued to pour in until the end of the neolithic age, introducing ceramics with band, ray, and painted ornaments. Towards the end of the third millennium B. C., the peoples inhabiting the south-eastern parts of the country (Podolia) began to employ a new material in the making of their tools, substituting metal, viz. copper, imported from the south, for the earlier flint; and about 2000 B. C. things made of an alloy of copper and tin, i. e. bronze, began to make their appearance. From an ethnological point of view, the peopling of the Polish territories does not seem to have undergone any larger changes, the transition from the neolithic to the bronze age being effected by a gradual evolution. Ethnological displacements occur in the years 1700—1400 B. C., when the south-eastern territories begin to be overrun by Thracian tribes. There are also changes in the customs, and probably in the beliefs, of the population, as may be inferred from the funeral rites as hitherto practised being replaced by cremation, specially during the III. Bronze Period, between 1400 and 1200 B. C., in the centres of the so-called Lusatian civilisation, which, having originated in Moravia, Silesia, and Lusatia, and thence spread northward and northeastward, prevailed in the IV. Bronze Period (1200—1000 B. C.) on the left side of the middle Vistula and passed to the right bank of that river.

Between 1000—800 B. C., objects made of iron begin to be imported into the southern territories, and at the same time new tribes of Germanic origin enter the country from the north, driving the Lusatian people before them to the east and south-east, to Podlasia and the table-land of Lublin. The dominating influence of iron, however, which decidedly prevails over bronze from 800 B. C. onwards, favourably reacts on the development of the Lusatian civilisation, which has a period of magnificent efflorescence between 800 and 500 B. C., particularly in ceramics. Increasing trade relations with the South cause the iron products to spread all over the country, while

tereny Rusi Czerwonej, gdzie oddziaływuje na nią silnie kultura scytyjska. W tak zw. okresie lateńskim (500—1 przed Chr.) całkowitą przewagę uzyskuje ludność germańska.

W połowie w. IV przed Chr. na ziemiach polskich pojawił się nowy lud, mianowicie Celtowie, którzy wcisnęli się w głąb Małopolski i ślad swego pobytu pozostawili m. in. w nazwach dopływów Wisły (Raba, Nida i t. d.). Rozpoczyna się epoka wędrówek ludów, znanych już historycznie. W poł. w. II prz. Chr. Pomorze i znaczną część Wielkopolski opanowują Burgundowie, niedługo potem na południe od nich (zwłaszcza na Śląsku) osiedlają się Wandalowie, zaś w początkach t. zw. okresu rzymskiego (1—400 r. po Chr.) Pomorze zajmują Gotowie i Gepidowie. Przez posiadłości Wandalów przebiegają drogi handlowe, wiodące nad Bałtyk, którędy kupcy rzymscy idą na północ w poszukiwaniu bursztynu, — a w ślad za tem napływają na te terytorja bogate wytwory rzymskie lub gallo-rzymskie.

Ludy germańskie nie pozostały długo na ziemiach polskich; odeszli najpierw na zachód Burgundowie, potem przesunęli się nad górny Dniepr i dalej na południe aż nad m. Czarne Gotowie (w II w. po Chr.). Wielkopolskę opanowali Gepidowie. Zaczyna się okres posuwania ku zachodowi Słowian (częściowo wraz z Gotami), którzy w w. III wyparli Wandalów ze Śląska, zaś w poł. IV stulecia — Gepidów z Wielkopolski. Stopniowo żywioł słowiański opanował obszary aż za Łabę na zachodzie. Napad Hunnów rozbił w r. 375 państwo gockie, uwolnił od Gotów ludy słowiańskie, ale jednocześnie postawił te ludy wobec niebezpieczeństw grożących od turkotatarskich najeźdźców ze wschodu (m. in. Awarów w w.VII).

W ten sposób zakończył się proces etnicznych zmian na ziemiach polskich; pozostał tutaj lud słowiański, dzielący się na szereg plemion, z których każde stanowiło odrębną jednostkę polityczną (np. Polanie, Ślęzanie, Wiślanie etc.); dla obrony od najazdów nieprzyjaciół, dla ratowania w czasie wojny życia i mienia — budowali ci Słowianie na pograniczach oraz w centrach politycznych i religijnych grody i gródki, których pozostałości — grodziska — nadały nazwę tej epoce: okresu g r o d z i s k o w e g o. Jest to zarazem okres, kiedy poczynają się tworzyć pierwsze państewka, a potem i państwa słowiańskie, okres, kiedy zaczyna powoli wyrastać państwo polskie pod rządami dynastji Piastów.

---

ethnique que civilisateur (céramique, rites funéraires). L'invasion des Germains provoque le déclin progressif de la culture lusacienne, qui recule vers le sud-est, c'est-à-dire sur les terrains de la Ruténie „Rouge", où elle subit une forte réaction de la culture scythique. La population germaine atteint une prépondérance complète à l'époque de La Tène, c'est-à-dire entre 500—1 av. J.-Chr.

Au milieu du IVe siècle un nouveau peuple, les Celtes, apparut sur les terres de Pologne et, pénétrant profondément dans les territoires de la Petite Pologne, y laissa des traces de son séjour entre autres dans les noms des affluents de la Vistule comme: Raba, Nida, etc. Alors commence l'époque des migrations des peuples faisant déjà partie de l'histoire. Au milieu du IIe s. avant J.-Chr. la Poméranie et une partie importante de Grande Pologne sont envahies par les Burgondes, quelque temps après les Vandales s'établissent plus au sud, surtout en Silésie, tandisque'au début de l'époque dite romaine de 1—400 de l'ère chrétienne ce sont les Goths st les Gépides qui s'emparent de la Poméranie. Les territoires des Vandales sont traversés par des voies commerciales conduisant aux rivages de la mer Baltique, par où les marchands romains vont vers le Nord à la recherche de l'ambre et par où dans la suite de riches marchandises romaines et gallo-romaines afflueront sur ces territoires.

Les peuples germains ne restèrent pas longtemps sur les territoires de la Pologne. Les Burgondes s'en allèrent les premiers, se dirigeant vers l'ouest, puis les Goths passèrent du côté du Dniepr supérieur et avancèrent au IIe siècle de l'ère chrétienne plus au sud, jusqu'à la Mer Noire. La Grande Pologne fut occupée par les Gépides. Alors ce fut l'époque de la progression des Slaves (et en partie des Goths) vers l'ouest. Au IIIe siècle ils refoulent les Vandales de la Silésie et au milieu du IVe les Gépides de la Grande Pologne. L'élément slave s'empare progressivement des vastes étendues de l'ouest jusqu'au-delà de l'Elbe.

L'irruption des Alains anéantissant en 375 le royaume des Goths, libéra les Slaves de leur domination, mais les exposa en même temps aux dangers des incursions turques et tatars du côté de l'est, entre autres celles des Avares au VIIe siècle.

Ainsi s'achevèrent les transformations ethniques sur les territoires de la Pologne habitée désormais par

raising the artistic level of the decorative arts. At the same time the influences of the north likewise grow, both as regards civilisation (pottery, funeral rites) and the ethnological composition of the population. Under the repeated shocks of Germanic invasions from the north, the Lusatian civilisation gradually declines, retreating southeastwards, to the territory of Red Ruthenia, where it undergoes strong Scythian influences. In the La Tène period (500—1 B. C.), the Germanic peoples obtain a complete preponderance.

About the middle of the IV. century B. C., a new race made its appearance on Polish soil, viz. the Celts, who penetrated into Little Poland and left traces, e. g., in the names of the affluents of the Vistula (Raba, Nida, etc). Now begins the period known in history as the migration of peoples. About the middle of the II. century B. C., Pomerania and a large part of Great Poland are occupied by the Burgundians. Not long afterwards the Vandals settle south of them, especially in Silesia, and at the commencement of the so-called Roman age (1—400 A. D.), Pomerania is overrun by Goths and Gepids. The possessions of the Vandals are traversed by commercial routes leading to the Baltic. By these routes Roman traders go northwards on the search for amber, and in their wake the rich produce of Roman or Gallo-Roman industry pours into the country.

The Germanic tribes do not stay long in Polish lands. First the Burgundians move westwards. Then the Goths advance to the upper reaches of the Dnieper and further to the south, until they reach the Black Sea (II. cent.). Only Great Poland for a time remains in the hands of the Gepids. The period of the westward advance of the Slavs commences (in part together with the Goths). Slavonic tribes dislodge the Vandals from Silesia in the III. century, and the Gepids from Great Poland in the IV. century. Gradually the Slavonic element spreads westwards till the river Elbe (Slav. Łaba). By the Hunnic invasion in 375 A. D., the Gothic empire was annihilated, and the Slavs delivered from the Gothic yoke. But at the same time the Slavonic lands were laid open to the dangers threatening from the Turko-Tartar invaders coming from the east (e. g. the Avars in the VII. century).

Thus the process of ethnological changes on Polish territory was brought to a close. There remained a Slavonic people, divided into a num-

un peuple slave, peuple divisé en plusieurs tribus, dont chacune formait une unité politique indépendante, par ex. les Polanes, les Silésiens, les Vistuliens etc. Afin de se défendre contre les invasions ennemies et de sauvegarder leur vie et leurs biens en temps de guerre, ces Slaves construisaient sur les frontières ainsi que dans leurs centres politiques et religieux des bourgs et des bourgades; leurs débris nommés „grodziska" ont fait appliquer à cette époque l'épithète de „grodziskowa" (période des bourgs en ruines). C'est aussi à cette époque-là que commencent à se former les premières sociétés et ensuite les premiers états slaves et que nous voyons grandir sous la dynastie des „Piast" le futur état polonais.

ber of tribes, each of which constituted a separate political unit (e. g. the Polanians, Polanie, or field-people, the Silesians, Ślęzanie, the Vistulanians, Wiślanie, etc.); to defend themselves against hostile inroads, and to save their lives and substance in times of war, these Slavs built on their boundaries and in their religious and political centres circumvallations and enclosures ("garths", Polish "grody"), whose remains, called "grodziska" in Polish, have given its name to that period, viz. the enclosure period ("grodziskowy"). It is during that period that national organisations begin to arise in the shape of States, of small size at first, but growing ever larger as time goes on, and that the Polish kingdom slowly emerges under the rule of the Piast dynasty.

X. KARDYNAŁ DR. AUGUST HLOND, PRYMAS POLSKI
SON ÉMINENCE LE CARDINAL AUGUSTE HLOND, PRIMAT DE POLOGNE
HIS EMINENCE CARDINAL AUGUSTUS HLOND, PRIMATE OF POLAND

Stefan Truchim.

HISTORJA POLSKI W ZARYSIE
ABRÉGÉ DE L'HISTOIRE DE LA POLOGNE
A BRIEF SURVEY OF POLISH HISTORY

Polska pojawia się na widowni dziejowej w 963 r. w formie zorganizowanego państwa, co pozwala przypuszczać już dłuższe poprzednie jej istnienie, w czasie którego dokonało się zjednoczenie poszczególnych szczepów polskich i ustalenie formy najwyższej władzy. Władza ta jest autokratyczna, uzależniająca w zupełności od siebie ludność. Pierwszym księciem polskim jest Mieszko I, który wraz całym krajem przyjmuje chrzest w 966 r., wprowadzając temsamem społeczeństwo polskie w zakres kultury zachodnio-europejskiej. Syn Mieszka I, Bolesław Chrobry, podejmuje rozpoczęte przez ojca dzieło, utrwala je i wytycza mu kierunek na długi okres czasu. W polityce zagranicznej usiłuje powstrzymać napór Niemców na zachodnie rubieże i utrzymać dorzecza Odry i Wisły a w ten sposób dostęp do morza. Rozszerza także wschodnie granice państwa. By zaś uniezależnić się kościelnie od wpływu Niemiec zakłada arcybiskupstwo — metropolję w Gnieźnie w 1000 r. i wreszcie koronuje się królem polskim. W polityce wewnętrznej usiłuje umocnić chrześcijaństwo i rozszerzyć zdobycze kultury zachodniej w społeczeństwie.

Rozwijające się szybko państwo polskie zagraża dalszej ekspansji niemieckiej na wschód, dlatego też Niemcy atakują je w koalicji z Kanutem duńskim, Jarosławem ruskim i Udalrykiem czeskim za panowania następcy Bolesława Chrobrego, — Mieszka II. Ataki te sprowadzają chwilowo poważny zamęt w Polsce, wykorzystany przez jej sąsiadów, zwłaszcza Brzetysława czeskiego. Jednak Polska ostaje się i Kazimierz Odnowiciel przywraca ład w państwie a Bolesław Śmiały, idąc śladami Chrobrego, umacnia i rozszerza granice państwa. Wzrost atoli możnowładztwa świeckiego i duchownego osłabia władzę monarszą, którego to osłabienia klasycznym przykładem jest panowanie Władysława Hermana. Władzę tę znów podnosi Bolesław Krzywousty, zwycięsko odpierający ataki cesarza niemieckiego Henryka V. Przed śmiercią przygotowuje testament, w którym idąc śladem sąsiedniej Rusi, dzieli państwo między synów, najstarszemu

C'est en 963 que la Pologne fait son apparition dans l'histoire, comme Etat constitué. On peut en inférer qu'elle existait déjà longtemps avant cette époque, et que c'est pendant cette période obscure que s'effectua l'unification des diverses tribus et se fixa le régime du pouvoir suprême. Ce pouvoir eut un caractère autocratique réduisant le peuple à une dépendance absolue.

Le premier duc polonais fut Mieczyslas I. En 966 il se convertit avec tout son peuple au christianisme ouvrant ainsi à la société polonaise l'accès à la civilisation occidentale. Le fils de Mieczyslas I, Boleslas le Grand, continua l'oeuvre commencée par son père, il la consolida et lui imprima une direction pour un long espace de temps. — Dans la politique extérieure il s'efforca d'arrêter la poussée allemande sur les marches de l'ouest, de conserver les bassins de l'Oder et de la Vistule, et par là même, l'accès à la mer. Il étendit aussi les frontières occidentales. Désireux d'affranchir son pays au point de vue ecclésiastique des influences allemandes, il fonda l'archevêché-métropole à Gniezno en l'an 1000 et finit par se faire couronner roi de Pologne. Dans la politique intérieure il s'efforca de consolider la religion chrétienne et de propager la civilisation occidentale. Comme le développement rapide de l'Etat polonais devenait une menace pour l'expansion allemande, il fut attaqué sous le règne de Mieczyslas II, successeur de Boleslas le Grand, par les Allemands, alliés aux ducs: Knut de Danemark, Jaroslaw de Ruténie et Udalric de Bohême. Ces agressions furent cause de grands troubles en Pologne, dont profitèrent ses voisins, surtout le duc de Bohême Brzestysław. Pourtant la Pologne résista et Casimir I rétablit l'ordre dans l'Etat, tandis que Boleslas le Hardi, suivant l'exemple de Boleslas I, affermit et étendit les frontières de la Pologne.

Cependant l'accroissement de la puissance du haut clergé et des grands seigneurs affaiblit le pouvoir royal; l'exemple typique de cet affaiblissement fut le règne de Ladislas Herman. L'autorité royale fut relevée par Boleslas Torte-Bouche qui re-

Poland emerges in 963 as an organised State, so that some form of national organisation must have been in existence for some time previously, during which preparatory period the sundry Polish tribes were united and a Supreme Authority was established. This authority is absolute, the people being wholly subject to its will. The first Polish Prince is Mieszko I., who receives baptism in 966, together with his whole people, thus effecting Poland's entry into the sphere of Western European civilization. Mieszko's son, Boleslas, surnamed "Chrobry" (the Brave), continues the work his father had commenced, thus giving it permanence and determining the line of national development for a long time to come. In foreign policy, he exerts his power to stem the German pressure upon the western borderlands and to maintain his foothold in the basins of the Oder and the Vistula, and consequently his free access to the sea. He also advances the Eastern boundaries of the State. In order to shake off the trammels of German ecclesiastical supremacy, he founds, in 1000, the metropolitan archbishopric of Gniezno and finally crowns himself King of Poland. His internal policy tends to strengthen the Christian faith and spread the Western civilization among his people.

The rapid growth of the young State soon becomes a menace to the further eastward expansion of Germany. Hence the reign of Boleslas Chrobry's successor, Mieszko II., witnesses a concerted attack on all sides by a coalition of Germany, Canute the Great, Jaroslas of Kieff, and Udalrich of Bohemia. These struggles lead to serious temporary disorders in Poland, and her neighbours, especially Bretislas of Bohemia, take advantage of the distracted condition of the country for their own ends. Notwithstanding that, Poland maintains her ground, and Casimir the Renovator restores order. Boleslas the Bold, following the example of the mighty Chrobry, strengthens and expands the boundaries of the kingdom. But the authority of the monarch is weakened by the growing power of the great nobles and churchmen. A classical instance of this feebleness of the crown is furnished by the reign of Ladislas Herman.

wraz z dzielnicą krakowską przekazując władzę zwierzchnią nad braćmi. Testament Bolesława Krzywoustego z r. 1138 jest pierwszym pisanym pomnikiem prawa polskiego.

Następstwem „testamentu" jest rozpadnięcie się Polski na szereg dzielnic a w konsekwencji osłabienie jej znaczenia na terenie międzynarodowym, utworzenie się zaś społeczeństwa stanowego — wewnątrz państwa. Dzielnicę senioralną dzierżą w kolejnym następstwie: Władysław II, Bolesław IV Kędzierzawy, Mieszko III Stary, Kazimierz II Sprawiedliwy, Władysław Laskonogi, Leszek I Biały, Henryk Brodaty, Henryk Pobożny, Bolesław V Wstydliwy, Leszek II Czarny, Henryk Probus i Wacław II król czeski.

Wśród panujących książąt dzielnicowych występują niektórzy z myślą złączenia poszczególnych dzielnic w jedną całość. Pobudką ich usiłowań jest z jednej strony ambicja i własne plany dynastyczne, z drugiej dążność do podniesienia siły państwa. Lecz usiłowaniom ich skutecznie przeciwstawia się możnowładztwo tak duchowne jak i świeckie, które właśnie dzięki rozbiciu dzielnicowemu zaczyna uzyskiwać przywileje. Stąd poparcie użyczane przez możnowładztwo książętom słabszym n. p. Kazimierzowi Sprawiedliwemu, który za nadanie duchowieństwu przywilejów w Łęczycy w r. 1180 uzyskuje zmianę dziedziczenia władzy senioralnej w dzielnicy krakowskiej, na primogeniturę w swej rodzinie. W okresie rozbicia Polski na dzielnice następują dwa wypadki dużego dla dalszego rozwoju i dziejów państwa znaczenia. Najazd mongolskich plemion tatarskich w r. 1241, którzy pustoszą Polskę południową i w walce z którymi ginie na polach bitwy pod Lignicą książę Henryk Pobożny i sprowadzenie w roku 1226 zakonu krzyżackiego do Polski przez księcia Konrada Mazowieckiego celem ubezpieczenia północnych granic Polski przed najazdami plemion łotewsko-litewskich Prusów.

Wysiłki zjednoczenia Polski spowodowały księcia dzielnicy wielkopolskiej Przemysława II do koronowania się królem polskim, atoli śmierć z ręki morderców nie pozwoliła mu na dokonanie szczęśliwie, podbiciem Pomorza, rozpoczętego dzieła. Rozbite zaś na dzielnice państwo, osłabione wewnętrznie, w zupełnej od cesarzy zależności dostało się pod panowanie Wacława II króla czeskiego, który koronował się królem polskim.

Wygaśnięcie na Wacławie III, synu Wacława II, w 1306 r. czeskiej dynastji Przemyślidów pozwala Wła-

foula victorieusement les armées de Henri V, empereur d'Allemagne. Dans son testament, imitant ses voisins de Bohême et de Ruténie, il partagea son royaume entre ses fils, léguant à l'aîné le territoire de Cracovie et lui conférant en plus la suprématie sur ses frères. Le testament de Boleslas Torte-Bouche de l'an 1138 est le premier monument écrit du droit polonais. — La conséquence désastreuse de ce testament fut le morcellement de l'Etat en plusieurs provinces et, par suite, l'amoindrissement de son prestige sur le terrain international, ainsi que la formation d'une société de classes privilégiées. La part souveraine échoit successivement à Ladislas II, Boleslas IV le Frisé, Mieczyslas III le Vieux, Casimir II le Juste, Ladislas Laskonogi, Leszek I le Blanc, Henri le Barbu, Henri le Pieux, Beleslas le Chaste, Leszek II le Noir, Henri Probus, Venceslas II, roi de Bohême. Plusieurs de ces ducs eurent l'intention de réunir à nouveau les différentes parties du pays. Ils y aspiraient soit pour satisfaire leurs ambitions et prétentions à la dynastie, soit pour augmenter la puissance de l'Etat. Mais ils virent leurs efforts se briser contre la résistance efficace des seigneurs et du haut clergé, qui acquéraient des privilèges grâce à ce morcellement. D'où l'appui accordé par cette noblesse aux plus faibles de ces princes, par exemple Casimir le Juste qui, en échange de privilèges concédés au clergé à Łęczyca en 1180, obtint le droit d'aînesse pour sa famille sur son territoire de Cracovie. Cette époque est marquée par deux faits d'une importance considérable pour le développement de la Pologne. D'abord l'invasion des tribus tatares en 1241 qui ravagent la Pologne du sud, invasion pendant laquelle le duc Henri le Pieux trouva le mort sur le champ de bataille de Liegnitz; ensuite l'établissement, en 1226, de l'ordre teutonique, appelé par le duc Konrad de Masovie en Pologne pour garantir les frontières du Nord contre les incursions des Prussiens. Préoccupé de la nécessité d'unifier les terres morcelées, le duc de la „Grande-Pologne", Premislas II, se fit couronner roi de Pologne; malheureusement, victime d'un assassinat, il ne put achever l'oeuvre brillamment inaugurée par la conquête de la Poméranie. C'est alors que Venceslas II, roi de Bohême, prit la couronne de la Pologne morcelée, affaiblie, demeurant dans la dépendance absolue des empereurs d'Allemagne.

La dynastie tchèque des Premislides s'étant éteinte en 1300 dans la personne de Venceslas III, fils de Ven-

Boleslas III., surnamed Wrymouth, again raises the royal authority and repels victoriousy the onslaughts of the German emperor Henry V. Before his death he draws up a will, in which he follows the example set by the neighbouring princes of Russia by dividing the realm among his sons, the eldest receiving the principality of Cracow together with the overlordship over his brothers. This will of Boleslas Wrymouth, which dates from the year 1138, is the earliest written monument of Polish law.

As a result of this will, Poland becomes split up into a number of principalities, the international prestige of the country being greatly diminished in consequence. The most important result in internal politics is the emergence and growth of the estates, who become a political factor for the first time. The senioral principality is held in succession by Ladislas II., Boleslas IV. (surnamed the Locky), Mieszko III. (the Old), Casimir II. (the Just), Ladislas Spindle-shanks, Leszek the White, Henry the Bearded, Henry the Pious, Boleslas the Chaste, Leszek II. (the Black), Henry Probus, and Wenceslas II. of Bohemia.

Among the princes ruling in the part principalities, there are some who advance the idea of reuniting the country. In this they are guided on the one hand by personal and dynastic ambition, on the other by a genuine desire to increase the power of the Nation. But their efforts are baffled by the opposition of both the secular and the ecclesiastical magnates, who begin to obtain special privileges for themselves owing to the divided state of the country. Hence the support lent by the magnates to the weaker princes, as, e g., Casimir the Just, who, in exchange for the Charter of Łęczyca, granted to the clergy in 1180, obtains an alteration of the law of inheritance of the senioral power in the principality of Cracow into a primogeniture in his own family. During the period of Poland's being divided into principalities there occur two events of great significance for the further development of the country. One of them is the invasion of the Tartars, in 1241, who devastate Southern Poland, and in fighting whom the Silesian prince Henry the Pious perishes on the field of Liegnitz. The other is the arrival, in 1226, in Poland of the Teutonic Knights, who had been called by Prince Conrad of Mazovia, for the purpose of securing the northern frontiers against the inroads of the Prussian heathens.

Animated by hopes of reuniting Poland, the Great Polish prince Prze-

dysławowi Łokietkowi, księciu polskiemu z dynastji Piastów, po dłuższych walkach, objąć tron polski, złączyć rozbite dzielnice i koronować się królem Polski w 1320 r. Za panowania tego króla rozpoczynają się walki z Krzyżakami, którzy z sprzymierzeńców, po zajęciu Pomorza i ujść Wisły, stali się wrogami państwa polskiego. Walki te kontynuuje syn Władysława Łokietka, jeden z najlepszych królów Polski Kazimierz I Wielki, zawiera jednak w końcu pokój z Krzyżakami niezbyt dla Polski pomyślny w Kaliszu i decyduje się na ustąpienie Śląska królowi czeskiemu, by móc zwrócić się ku wschodowi i zająć Grody Czerwieńskie. Stanowisko międzynarodowe Polski zostaje wzmocnione a Kazimierz Wielki występuje jako sędzia rozjemczy w sporze między cesarzem Karolem IV a Ludwikiem królem węgierskim i Rudolfem IV księciem austrjackim. W polityce wenętrznej następuje dalszy rozwój stanów i pogłębienie cywilizacji zachodnio-europejskiej, której wyrazem staje się założony przez Kazimierza Wielkiego Uniwersytet w Krakowie w 1364 r., drugi z kolei w Europie środkowej. Praca prawodawcza króla zostaje uwieńczona wydaniem pierwszego statutu prawnego, zwanego Statutem Wiślickim.

Ponieważ Kazimierz Wielki nie miał męskich potomków, przekazał na mocy układu tron swemu siostrzeńcowi Ludwikowi królowi węgierskiemu, ten atoli zbyt był zajęty sprawami Węgier by móc więcej uwagi poświęcać rządom w Polsce, które powierzył możnowładcom polskim. Atoli i Ludwik węgierski nie miał potomstwa męskiego, a chcąc zapewnić tron w Polsce jednej ze swych córek w przywileju w Koszycach w 1374 r. zwolnił szlachtę polską od ciężarów książęcych, zobowiązując ją do płacenia tylko 2 groszy od łanu i przyrzekając w razie wypraw wojennych poza granice kraju, odszkodowanie.

W myśl zawartej umowy, po śmierci Ludwika węgierskiego, zasiadła na tronie polskim córka jego Jadwiga, koronowana królem, której rękę ofiarowali możnowładcy polscy Jagielle, wielkiemu księciu litewskiemu, koronowanemu na króla polskiego w 1386 r. W ten sposób łączyła się Polska z Litwą unją narazie tylko personalną, a celem tego połączenia było pokonanie potęgi krzyżackiej i odzyskanie dostępu do morza. Istotnie wojska polsko-litewskie zadały straszną klęskę Krzyżakom pod Grunwaldem i Tannenbergiem w 1410 roku, lecz owoców zwycięstwa nie wykorzystano. Unja personalna

ceslas II, Ladislas Lokietek, duc de Pologne de la dynastie des Piast, en profita pour s'emparer après de longues luttes du trône de Pologne et pour réunir les provinces éparses. Il se fit couronner en 1320. C'est sous le règne de ce roi que commencent les guerres avec les chevaliers teutoniques, qui d'alliés qu'ils étaient devinrent, après l'occupation de la Poméranie et de l'embouchure de la Vistule, les ennemis de la Pologne. Ces luttes furent reprises par Casimir le Grand, fils de Ladislas Lokietek. Ce roi, l'un des meilleurs que la Pologne ait eus, finit par signer un traité de paix, plutôt désavantageux pour la Pologne, à Kalisz, où il céda la Silésie au roi de Bohême, pour pouvoir se tourner vers l'est et occuper les bourgs de Czerwińsk. La situation de la Pologne au point de vue international se consolide; Casimir le Grand joue le rôle d'arbitre dans le différend entre l'empereur Charles IV d'une part, Louis, roi de Hongrie, et Rodolphe IV, duc d'Autriche, d'autre part. Au point de vue de la politique intérieure, le développement des classes privilégiées continue et la culture occidentale pénètre de plus en plus en Pologne; l'université de Cracovie, fondée en 1364 par Casimir le Grand, en est une preuve. Les travaux législatifs qu'entreprit ce roi furent couronnés par la promulgation du premier code, nommé Statut de Wiślica. N'ayant point de successeur mâle, Casimir le Grand lègue, en vertu d'une convention, la couronne de Pologne à son neveu Louis, roi de Hongrie (de la maison d'Anjou); celui-ci, absorbé par les affaires de son pays, ne put consacrer le temps nécessaire au gouvernement de la Pologne, qu'il confia aux grands seigneurs polonais. Cependant Louis de Hongrie n'eut pas non plus d'héritier direct; aussi, voulant assurer le trône à une de ces filles, il affranchit la noblesse polonaise — en 1374, dans un édit de privilège signé à Koszyce — de leurs charges envers leur souverain, ne leur faisant payer que deux gros par charrue et leur promettant une indemnité en cas d'expédition au-delà des frontières du pays.

En vertu du contrat conclu, le trône de la Pologne, après la mort de Louis de Hongrie, échut à sa fille Hédvige, couronnée „roi"; les grands seigneurs la proposèrent en mariage à Jagiełło, grand-duc de Lithuanie, qui ceignit la couronne de Pologne en 1386. Ainsi s'effectua l'union du Grand-Duché de Lithuanie avec le Royaume de Pologne, union qui eut d'abord un caractère

mysław II. crowned himself King of Poland but was prevented, by death at the hand of assassins, from bringing to an end the work begun auspiciously enough with the conquest of Pomerania. The distracted country, internally weakened, and wholly dependent upon the emperor, fell to the share of Wenceslas II., King of Bohemia, who crowned himself King of Poland.

By the extinction of the Czech dynasty of the Přemyslides with Wenceslas III., son of Wenceslas II., in 1306, Ladislas, surnamed „Łokietek" (the Short), a prince of the Piast dynasty, is enabled after long struggles to claim and obtain the Polish throne for himself, to unite the severed provinces, and to crown himself King of Poland in 1320. In the reign of this king falls the beginning of the wars with the Teutonic Order, which, from originally being an ally, had become a deadly enemy after engrossing Pomerania and the Vistula Delta. This struggle is continued by Ladislas' son, Casimir the Great, one of the best kings of Poland. He ends, however, by concluding, at Kalisz, a peace with the Teutonic Knights that is none too favourable for Poland, and consents to cede Silesia to the king of Bohemia, in order to be able to turn eastwards and to occupy the towns of Red Ruthenia (the so-called "grody czerwieńskie"). The international position of Poland is strengthened, and Casimir the Great acts as arbiter in a quarrel between the emperor Charles IV. on the one hand, and Lewis of Hungary and Rudolf IV., Duke of Austria, on the other. In internal politics, the estates still grow in importance, and Western civilization strikes deeper roots, as may be inferred from the foundation, in 1364, of the university of Cracow, the second university in Central Europe. The king's legislative work is crowned by the enactment of the first legal statute, called the Statute of Wiślica.

Casimir the Great dying without male issue, the throne fell by agreement to his nephew Lewis, king of Hungary. But the latter was too much engrossed by the affairs of Hungary to be able to give much attention to the government of Poland, which he entrusted to the Polish magnates. As he, too, was without male issue and wished to secure the Polish throne for one of his daughters, he granted, in 1374, the Charter of Koszyce (Kaschau) to the Polish nobility. By this charter the nobles were exempted from all imposts due to the monarch, excepting only a tax of 2 groszes from the "łan" (Polish acre), and

z Litwą zaczyna się powoli przekształcać w unję realną (zjazd w Horodle), niosąc kulturę zachodnio-europejską Litwie. Czynnikiem politycznym rządzącym staje się możnowładztwo, wykorzystując nieznajomość stosunków polskich Jagiełły, a dochodzi do największego znaczenia, za panowania małoletniego syna Jagiełły, Władysława Warneńczyka, który powołany także na tron węgierski, ginie w bitwie z Turkami, zalewającymi Węgry, pod Warną.

Po śmierci Władysława wstępuje na tron drugi zkolei syn Jagiełły Kazimierz Jagiellończyk, który kończy wreszcie szczęśliwie, rozpoczętą z Krzyżakami wojnę za Władysława Łokietka, odebraniem Krzyżakom Pomorza i Gdańska, a w ten sposób uzyskaniem dla Polski dostępu do morza. Tymczasem stany, przedewszystkiem szlacheckie nie chcą znosić przewagi możnowładców, która też dokucza samemu królowi. Król przeto nadaje szlachcie, jako całemu stanowi, przywileje w Nieszawie w 1454 r. obowiązując się, że „nie wyda nowych praw ani nie zwoła pospolitego ruszenia bez zgody szlachty", zgody wyrażonej na sejmikach ziemskich. W ten sposób zostaje ograniczona władza królewska na rzecz stanu szlacheckiego, a równocześnie następuje upadek możnowładztwa.

Rozwój stanu szlacheckiego, ugruntowanie się jego władzy i dalsze ograniczenie władzy królewskiej, następuje za panowania synów Kazimierza Jagiellończyka, Jana Olbrachta i Aleksandra, za panowania którego wreszcie powstaje sejm polski, o wybitnej przewadze elementu szlacheckiego.

Polska rozpoczyna okres nowożytny swego bytowania, razem z zachodnią Europą przeżywając wielkie prądy humanizmu i reformacji, rozpoczyna okres walki o prawo swego istnienia, najświetniejszy okres swego rozwoju. Rozwija się literatura narodowa, renesans zastępuje średniowieczny gotyk, uniwersytet krakowski słynie swymi uczonymi, wydając tak znakomitego uczonego jak Mikołaja Kopernika. Jeden z synów Kazimierza Jagiellończyka Władysław zostaje powołany w r. 1471 na tron czeski, a w r. 1490 i na tron węgierski. Polska, by utrzymać swoje mocarstwowe stanowisko, rozpoczyna walkę o dalsze wybrzeże Bałtyku z Moskwą, dążąc równocześnie do oparcia się o morze Czarne. Przeobrażenie stanowego państwa w państwo nowożytne, zostaje jednak zwichnięte egoizmem stanowym szlachty, która zasklepiona w swym interesie, zmieniwszy swój charakter z rycerskiego na ziemiański, nie zezwala na

strictement personnel, et dont le but était de vaincre la puissance de l'Ordre Teutonique et de reconquérir l'accès à la mer. En effet les armées polonaises et lithuaniennes infligèrent à cet Ordre une défaite sanglante dans la bataille de Grunwald et Tannenberg, en 1410. Mais cette victoire ne fut point exploitée. L'union personnelle avec la Lithuanie se transforme, peu à peu, en union effective (congrès à Horodło), ce qui contribua à répandre aussi en Lithuanie la civilisation occidentale. Les grands seigneurs profitèrent de l'ignorance où était le roi concernant les affaires de la Pologne, pour devenir le facteur décisif dans la politique de l'Etat. Ils acquirent la plus haute importance pendant le règne du fils mineur de Jagiełło, Ladislas „Le Warnénien", qui, appelé aussi au trône de Hongrie, fut tué à la bataille de Warna, lors de l'invasion des Turcs en Hongrie.

Après sa mort, Casimir Jagellon, le deuxième fils de Jagiełło, lui succède sur le trône. Il termine enfin heureusement la guerre, entreprise par Ladislas Łokietek contre l'Ordre Teutonique, en lui reprenant la Poméranie et la ville de Dantzig, ce qui donne à la Pologne l'accès à la mer. Cependant les états, surtout la noblesse, ne veulent plus supporter la prédominance des grands seigneurs qui incommodent le roi lui-même. C'est pourquoi celui-ci accorde, à Nieszawa, en 1454, des privilèges à toute la noblesse, prenant l'engagement de ne plus promulguer de lois ni convoquer la levée en masse sans l'assentiment de la noblesse et celui des diétines. De cette manière le pouvoir royal se trouve réduit en faveur des nobles, tandis que celui des grands seigneurs commence à décliner.

Le développement du parti de la noblesse, l'affermissement de sa puissance et la réduction du pouvoir souverain continuent sous le règne des fils de Casimir Jagellon, Jean Olbracht et Alexandre; c'est pendant le règne de ce dernier que se forme enfin la diète polonaise où la noblesse jouit d'une incontestable prédominance. — La Pologne entre désormais dans la phase moderne de son histoire; à côté de l'Europe elle prend une vive part aux mouvements de l'humanisme et de la Réforme; elle lutte pour ses droits d'existence, parvient à son plein épanouissement. La littérature nationale se développe, la renaissance remplace le styl gothique du moyen âge, l'université de Cracovie devient célèbre par ses érudits, elle donne au monde un des plus grands savants, Nicolas Kopernik. Un des fils de Casimir Jagellon est

promised indemnification in case of warlike expeditions abroad. In accordance with the agreement thus concluded, Lewis was succeeded on the Polish throne by his daughter Jadwiga, who was crowned Queen. The magnates offered her hand in marriage to Jagiełło, Grand Duke of Lithuania, who was crowned King of Poland in 1386. Thus Poland and Lithuania were joined in a union which was at first merely personal, the aim of this union being to defend their common interests against the encroaching power of the Teutonic Knights and, above all, to regain access to the sea. A terrible defeat was inflicted by the combined armies of Poland and Lithuania upon the Teutonic Order in the battle of Grunwald and Tannenberg in 1410, but the advantages of this victory were not fully reaped. As time goes on, the personal union with Lithuania tends to become a real one (conference at Horodło), and Western civilization is carried to Lithuania. The magnates now become the dominating force in politics by taking advantage of Jagiełło's ignorance of Polish affairs. They attain the zenith of their political power under the reign of Jagiełło's minor son, Ladislas, surnamed "Warneńczyk" (the "hero of Varna"), who after being also called to the throne of Hungary, perishes in the battle of Varna, fighting against the Turks and attempting to turn back the tide of their military successes in Hungary.

After his death, the throne is mounted by Jagiełło's second son, Casimir Jagiellończyk (the "son of Jagiełło"), who at last brings the war with the Teutonic Order to a happy conclusion. Thus ended the long struggle between Poland and the Order which had been begun when Ladislas Łokietek reconquered Pomerania and Danzig in order to obtain access to the sea. In the meantime the estates, especially those of the nobility, are growing impatient of the preponderance of the magnates, which has also become irksome to the king himself. The king, therefore, grants to the whole estate of the nobility the Charter of Nieszawa (1454), binding himself not to make new laws nor to assemble the general levy without the assent of the szlachta (nobility), to be expressed by the country dietines. In this way the royal prerogative is restricted in favour of the szlachta, and the predominating power of the magnates begins to decline.

The power of the szlachta continues to grow and to consolidate itself, and the authority of the king undergoes further limitations under the reigns of Casimir's sons, Jan

powstanie silnej władzy wykonawczej. W walce o byt państwa Polska łączy się unją lubelską w r. 1569 jaknajściślej z Litwą na zasadzie wolni z wolnymi, równi z równymi. Zagadnienia wyżej poruszone stają się treścią panowania dwu ostatnich królów z dynastji Jagiellońskiej: Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta, na którym w 1572 r. wygasa dynastja.

Z ciężkiego położenia, w jakie Polskę wtrąciło pierwsze bezkrólewie, nie pozostawiając dziedzica korony ani nie przygotowawszy sposobu wyboru następcy, wychodzi Polska szczęśliwie, przeobrażając się w monarchję elekcyjną i dając dowód dużej siły żywotnej.

Oczywiście, że poza tą zmianą ani w układzie sił i polityki społecznej ani też zadań w polityce zagranicznej, nie zachodzą żadne zmiany.

Pierwszy król elekcyjny Henryk Walezy, brat króla francuskiego Karola IX, po kilkumiesięcznem panowaniu opuszcza Polskę i udaje się do Francji, by tam objąć tron jako Henryk III. Następcą jego zostaje wybrany Stefan Batory, umiejętnie kierujący sprawami wewnętrznemi Polski, a przez pokonanie Moskwy uzyskujący dla Polski Inflanty a co zatem idzie i rozszerzenie wybrzeża morskiego nad Bałtykiem.

Rychła śmierć przerywa rządy Batorego, a na tronie elekcyjnym zasiada Zygmunt III Waza, królewicz i dziedzic korony szwedzkiej, obcy, nierozumiejący i niechcący zrozumieć charakteru i ideologji państwowej Polski. Niepotrzebnie sprowadza na Polskę wojny szwedzkie, w czasie których jeden z hetmanów polskich odnosi wspaniałe zwycięstwo nad szwedami pod Kircholmem. Polska racja stanu zmusza go do podjęcia wojny z Moskwą, zagrażającą Inflantom, w której po świetnem zwycięstwie hetmana Żółkiewskiego pod Kłuszynem, Moskwa powołuje na tron carski syna Zygmunta III, Władysława. Niezdecydowanie Zygmunta III, przeszkadza dokonaniu się unji polsko-moskiewskiej. Polityka zaś zagraniczna króla, wiążąca się z Austrją i pomagająca Ferdynandowi II, wbrew interesowi Polski ściąga na Polskę najazd turecki, zakończony klęską wojsk polskich pod Cecorą i śmiercią na polu walki sędziwego hetmana Żółkiewskiego. Za zgodą też Zygmunta III, dokonuje się połączenie Prus książęcych, lenna polskiego z Brandenburgją, pozostającą pod rządami książąt z dynastji Hohenzollernów. Syn i następca Zygmunta III, Władysław IV, rządzi zgodnie z interesami Polski, chęć jednak uzyskania korony szwedzkiej, przesłania mu interes Polski. W ostat-

appelé au trône de Bohême et en 1490 au trône de Hongrie. — Pour se maintenir au rang de grande puissance la Pologne entreprend une guerre avec la Moscovie, ayant en même temps pour objet d'une part l'occupation des rivages les plus lointains de la Baltique, elle tend d'autre part à se frayer un passage vers la mer Noire. La transformation de l'état basé sur les classes privilégiées en état moderne échoue grâce à l'égoïsme de la noblesse qui, ayant uniquement en vue son propre intérêt, s'oppose à l'établissement d'un fort pouvoir exécutif. Dans la lutte pour son existence la Pologne s'allie, par l'Union de Lublin 1596, le plus étroitement possible à la Lithuanie, union fondée sur le principe d'égalité et de liberté réciproques. Les dits problèmes furent la préoccupation principale des règnes des deux derniers rois de la dynastie Jagellonne, Sigismond le Vieux et Sigismond Auguste, en qui la dynastie s'éteint en 1572.

Le premier interrègne mit la Pologne en face de difficultés dangereuses et graves; n'ayant point de prétendant à la couronne et n'étant pas préparée au régime électoral, elle en sort néanmoins victorieuse, se transformant en monarchie élective. Elle donne par là une preuve de sa grande force vitale.

Naturellement à part ce changement, ni la structure sociale, ni la politique extérieure et intérieure ne subirent de modifications. Le premier roi électif, Henri de Valois, quitte au bout de quelques mois la Pologne pour succéder, sous le nom de Henri III, à son frère Charles IX au trône de France. A sa place est élu Stefan Batory, qui dirige habilement les affaires intérieures du pays; ayant conquis la Livonie par sa victoire sur les Moscovites, il élargit la domination polonaise sur les côtes de la mer Baltique.

Une mort prématurée met fin à son règne et le trône électoral échoit à Sigismond III Waza, prince héritier de Suède, qui étant étranger ne comprend pas et ne fait pas d'efforts pour comprendre l'idéologie nationale de la Pologne. Il se laisse entraîner inutilement dans un conflit armé avec la Suède; pendant une des guerres qui en résultèrent l'hetman Chodkiewicz remporta à Kirchholm une éclatante victoire. La raison d'état polonaise oblige le roi Sigismond à entrer en guerre avec les Moscovites qui menacent la Livonie. Les Moscovites, mis en déroute par l'hetman Żółkiewski à Kłuszyn, offrent leur trône à Ladislas, fils du roi Sigismond. Le manque de décision empêche l'union polono-moscovite de se

Olbracht and Alexander, under whose reign the Polish Diet at last arises, in which the szlachta enjoys a great preponderance. Poland now enters upon the modern period of her existence, participating with the other Western European nations in the great movements of humanism and of the Reformation. At the same time, there commences the struggle for the nation's right of existence, and, on the whole, the most brilliant period in Poland's history. There is an unprecedented outburst of the national literature, the renaissance style takes the place of the medieval Gothic, the university of Cracow becomes renowned the world over by the work done by her scholars, especially by producing such a genius as Copernicus. One of the sons of Casimir Jagiellończyk, Ladislas, is called to the throne of Bohemia in 1471, and to that of Hungary in 1490. In order to maintain her rank as a Great Power, Poland begins to contend with Muscovy for the possession of the more distant shores of the Baltic, while striving to gain a footing on the shores of the Black Sea. The needful transformation, however, of the estates government of the nation into a more modern form of government is rendered futile by the blind class egoism of the szlachta, which prevents the creation of a strong executive power. In the struggle for independent nationhood, the closest possible union of Poland and Lithuania is brought about by the Act of the Union of Lublin (1569), on the principle of an alliance of freemen with freemen, and equals with equals. These problems occupy the reigns of the last two kings of the Jagiellonic dynasty, Sigismund the Old and Sigismund Augustus, upon whose decease in 1572 the dynasty becomes extinct.

The first interregnum creates a difficult situation for Poland, no heir-apparent to the crown existing, and no manner of settling the succession having been provided. Yet the Nation emerges unharmed from these troubles, transforming itself into an electional monarchy and giving proof of great vitality.

Naturally, apart from this change, no alterations occur either in the relation of political and social forces within the country or in the aims of foreign politics. The first elected king, Henry Valois, brother to the French king Charles IX., leaves Poland after a few months'reign, in order to mount the French throne as Henry III. He is succeeded by Stephen Báthory, who manages Poland's internal affairs with great skill, and by defeating Muscovy wins Livonia,

nich latach jego panowania Kozacy, ludność ruska wyznania schyzmatyckiego, mieszkająca nad Dnieprem, przyzwyczajona do swobód, nienawidząca panów-właścicieli rolnych, niekiedy istotnie uciskających swych poddanych, porwała się pod przewodnictwem Bohdana Chmielnickiego i skozaczonej szlachty polskiej do buntu, który sprowadził na Polskę szereg klęsk. Po pierwszych klęskach, zadanych wojskom polskim przez Kozaków, umiera Władysław IV, a na tronie zasiada brat jego przyrodni Jan Kazimierz, którego całe panowanie było jedną wielką wojną odporną przeciw zalewającym Polskę siłom nieprzyjacielskim. Były momenty, że tylko kilka twierdz było niezajętych a reszta ziem była w ręku wroga, a sam król schronienia musiał szukać na Śląsku.

Najpierw tłumienie buntu kozackiego, następnie wojna z Moskwą, spowodowana poddaniem się jej Kozaków, w końcu najazd Szwedów, korzystających z osłabienia Polski i wreszcie najazd hospodara siedmiogrodzkiego Rakoczego zniszczyły ziemie Polski. I jakkolwiek Polska potrafiła odeprzeć przy pomocy przymierza z Ferdynandem III, i Danją wszystkie ataki i oczyścić kraj z wroga, nie mniej poniosła straty materjalne w zwolnieniu elektora brandenburskiego jako księcia pruskiego z obowiązków lennych, a równocześnie uwidocznił się upadek ekonomiczny kraju i moralny narodu. Szlachta, zaanektowawszy dla siebie wszystkie przywileje, doprowadziła do upadku stan mieszczański, a podporządkowując interesowi osobistemu sprawy państwa, gotowa była każdej chwili do podnoszenia buntów przeciw własnemu królowi, o ileby ten nawet w interesie całego państwa chciał ograniczyć jej przywileje. Chęć króla, by tron elekcyjny zmienić na dziedziczny ewentualnie wprowadzić elekcję nowego króla za życia poprzednika doprowadziła do wojny domowej — rokoszu Lubomirskiego. Po abdykacji Jana Kazimierza, król Michał Korybut Wiśniowiecki, nie zdołał odeprzeć napadu Turków, którzy zajęli Ukrainę i Podole a panowanie jego przedstawiało ustawiczną walkę między możnowładcami a szlachtą. Nie doczekał się król wiadomości o świetnem zwycięstwie hetmana Sobieskiego nad Turkami, gdyż zmarł w przeddzień zwycięstwa.

Następcą jego został obrany zwycięski hetman Jan III Sobieski, który szeregiem świetnych zwycięstw nad Turkami wsławił imię Polski a zwycięstwem pod Wiedniem w 1863 r., odniesionem nad Turkami, ocalił przed zalewem muzułmaństwa środ-

réaliser. La politique extérieure de Sigismond III favorisant l'Autriche et son empereur Ferdinand III aboutit à l'envahissement de la Pologne par les Turcs et à la défaite de l'armée polonaise à Cecora, dans laquelle l'hetman Żółkiewski, beau et noble vieillard, trouve la mort. C'est aussi avec le consentement de Sigismond III le Vieux que s'effectua l'union de la Prusse (fief polonais) avec le Brandebourg, gouverné par les ducs de la dynastie des Hohenzollern.

Au cours des dernières années de son règne, les Cosaques, population ruthène schismatique habitant au bord du Dniepr, pleins d'amour pour la liberté et de haine pour les nobles hobereaux, qui d'ailleurs opprimaient souvent leurs sujets, se mirent en révolte sous la conduite de Bohdan Chmielnicki et d'autres nobles qui avaient passés au camp des Cosaques. Il s'ensuivit pour la Pologne toute une série de désastres. A Ladislas IV, qui mourut peu après les premières défaites infligées à l'armée polonaise par les Cosaques, succède son demi-frère Jean Casimir, dont le règne fut marqué par une suite ininterrompue de guerres défensives contre divers envahisseurs de la Pologne. A certains moments il ne restait plus que quelques places fortes non occupées, tout le reste du pays étant au pouvoir de l'ennemi, tandis que le roi fut obligé de se réfugier en Silésie. La guerre avec les Moscovites, auxquels les Cosaques offrirent la souveraineté de leur province, succédant à la révolte des Cosaques, l'invasion des Suédois, profitant de l'afaiblissement de la Pologne, enfin l'invasion de Rakoczy, hospodar de la Transylvanie, tout cela aboutit à la dévastation des territoires polonais. Et quoique la Pologne, alliée à Ferdinand III et au Danemark, réussît finalement à repousser toutes les attaques et à libérer son territoire de l'ennemi, elle n'en subit pas moins de lourdes pertes matérielles, qui se traduisirent par l'obligation de relever l'électeur brandebourgeois de ses devoirs féodaux.

En même temps se fit sentir la déchéance économique du pays et l'abaissement du niveau moral de la nation. La noblesse s'étant assuré tous les privilèges, ce qui amena la ruine du tiers état, et subordonnant à ses propres intérêts ceux de la patrie, était prête à chaque moment à s'insurger contre son roi, au cas où il essayerait au nom du bien public de réduire ses privilèges. Les efforts du roi tendant à changer le régime électif en régime dynastique, ou à introduire du moins l'usage de faire élire le nouveau souverain du

together with an expansion of the Baltic coast, for Poland.

Báthory's reign is brought to a close by his premature death, and the throne is ascended by Sigismund III, of the house of Vasa, a Swedish prince and heir to the Swedish crown, a foreigner, who neither understand, nor wishes to understand Poland's political ideology.He unnecessarily involves the country in the Swedish wars, during which one of the Polish hetmans wins the splendid victory of Kirchholm.Compelled by the vital interests of Poland, Sigismund enters upon a war with Muscovy, because that power threatens Polish Livonia. After the splendid victory of the hetman Żółkiewski at Kłuszyn, the Muscovites call Sigismund's son, Ladislas, to the throne of the Tsars. By Sigismund's indecision the union between Poland and Muscovy is prevented. Nor is the king happy in his external politics. By allying himself with Austria and assisting Ferdinand III., he draws upon Poland a Turkish invasion, which ends in the defeat of the Polish army at Cecora and the death on the field of battle of the venerable hetman Żółkiewski. It is likewise with the assent of Sigismund III. that the union of (East) Prussia, a Polish vassal State, with Brandenburg is effected under the rule of princes of the Hohenzollern dynasty. The son and successor of Sigismund III., Ladislas IV., governs, on the whole, in accordance with the interests of Poland, although his attention is partly averted by the hope of winning the Swedish crown. During the last years of his reign, a terrible insurrection breaks out in the Dnieper provinces. The Ruthenians and Cossacks inhabiting that country, who belonged to the Greek-Orthodox Church, were accustomed to a greater measure of liberty and hated the landlords, who sometimes really did oppress their serfs, and rose under the leadership of Bohdan Chmielnicki and such disaffected nobles as had thrown in their lot with the Cossacks. This rising brought a series of disasters upon the country. After the first defeats the Polish armies suffered at the hands of the Cossacks, Ladislas IV. died and was succeeded by bis half-brother John Casimir, whose whole reign was one long struggle for existence against huge hostile forces overrunning Poland. There were moments when only a few fortresses remained unoccupied by the enemies, while all the remaining country was in the hands of the foe and the king himself was forced to seek refuge in Silesia. The forces of the country were exhausted, first by the necessity of suppressing the Cossack

kową Europę, nie zdołał jednak przeprowadzić reform koniecznych w państwie wskutek oporu samego społeczeństwa szlacheckiego. Rozkład w państwie powiększa się jeszcze za panowania Augusta II Wettyna, który mając na oku tylko swoje cele dynastyczne, wciąga Polskę do wojny północnej, której wynikami jedynemi było zniszczenie kraju, i uzyskanie na gwaranta praw polskich cara rosyjskiego Piotra Wielkiego. Polska dochodzi do maximum upadku, władza prawodawcza nie działa, gdyż sejmy zrywane są według prawa przez jednostkę (liberum veto) a jednostki sejmy zrywające nie cofają się przed przyjęciem podarków pieniężnych od mocarstw ustronnych, władza wykonawcza nie ma żadnej siły, społeczeństwo bez oświaty, myśli o własnej tylko korzyści, podatków szlachta płacić nie chce — a cała siła zbrojna wynosi niespełna 20.000 żołnierza. Wysiłki, zdążające ku naprawie tego stanu rzeczy podnoszone przez jednostki, a przedewszystkiem przez rodzinę Czartoryskich za panowania następnego króla syna Augusta II, Augusta III, nie wydają wyników pozytywnych. A tymczasem wyrosły obok Polski dwie potęgi, z zachodu Prusy, z wschodu Rosja, które zagrażają niepodległości państwa polskiego. Społeczeństwo jednak nie chce tej groźby widzieć, nie korzysta ze sposobności wmięszania się w wojnę siedmioletnią i odzyskania swego co raz zmniejszającego się autorytetu międzynarodowego, natomiast na ziemiach Polski gospodarują jak w swoim kraju wojska rosyjskie i pruskie. Mnożą się jednak ostrzegawcze głosy jednostek przed dalszym trwaniem tego stanu w Polsce, powstają projekty naprawy Rzeczypospolitej a ksiądz Konarski, pijar, zakłada pierwszy zakład naukowy, „Collegium nobilium", oparty o wzory zachodnio-europejskie z myślą przerobienia społeczeństwa, przez wychowanie młodych pokoleń. Wybiera tylko do swej szkoły synów rodzin magnackich, bo te właściwie wtedy rządzą Polską, bogactwem przewyższając króla i państwo, utrzymując na swych dworach znaczne milicje, świetnie uzbrojone i opatrzone armatą, prowadząc nawet na własną rękę politykę zagraniczną, a czyniąc to wszystko dla własnej ambicji i własnego interesu. Wychowanie więc synów tych możnowładców w duchu miłości kraju i państwa staje się celem Konarskiego. Kraj zaczyna się powoli budzić z letargu. Przy nowo-wybranym królu-rodaku Stanisławie Poniatowskim, staje rodzina Czartoryskich i rozwija już w czasie

vivant de son prédécesseur, aboutit à la guerre civile (la rébellion de Lubomirski). Jean-Casimir ayant abdiqué, son successeur Michel Korybut-Wiśniowiecki ne réussit pas à repousser l'agression des Turcs, qui occupèrent l'Ukraine et la Podolie. Son régne fut marqué par une lutte incessante entre les magnats et la noblesse. Il n'apprit point la nouvelle de l'éclatante victoire remportée par l'hetman Sobieski sur les Turcs, car la mort le surprit à la veille de la bataille.

Jean III Sobieski, l'hetman victorieux, fut élu roi en 1673. Grâce à une série de brillantes victoires remportées sur les Turcs, il rendit glorieux le nom de la Pologne et par son triomphe sous Vienne en 1683 il sauva l'Europe Centrale de la ruée musulmane. Malheureusement, par suite de la résistance de la noblesse, il ne parvint pas à réaliser les réformes indispensables à l'intérieur du pays. La désorganisation de l'état augmenta sous le règne d'August II, de la maison de Wettin, qui, préoccupé de ses vues dynastiques, entraîna le Pologne dans la guerre du Nord, laquelle n'eut d'autre effet que d'amener la dévastation du pays et de faire de Pierre le Grand, tzar de Russie, le garant des droits de la Pologne. La Pologne s'achemine alors vers la ruine, le pouvoir législatif cesse de fonctionner, vu que les assemblées des diètes sont dissoutes, suivant la loi du liberum veto, par des députés isolés qui d'ailleurs n'hésitent pas à accepter de l'argent des puissances étrangères. Le pouvoir exécutif est sans aucune force, la société privée d'instruction ne pense qu'à ses propres profits, la noblesse ne veut pas payer d'impôts et l'armée entière ne compte même pas 20.000 hommes. Sous le règne du roi suivant, Auguste III, fils d'Auguste II, un certain nombre de patriotes et surtout la famille des Czartoryski entreprennent des démarches pour améliorer cet état de choses; ces efforts n'aboutissent pas à des résultats décisifs. Entre temps se dressent des deux côtés de la Pologne deux grandes puissances, à l'ouest la Prusse, à l'est la Russie, toutes les deux sont une menace pour l'indépendance de l'état polonais. Cependant la nation ne veut pas voir ce péril, elle ne profite pas de l'occasion d'intervenir dans la guerre de 7 ans et d'augmenter de ce fait son prestige international, qui s'amoindrit de plus en plus; par contre les troupes russes et prussiennes se comportent en Pologne comme dans leur propre pays. Pourtant de plus en plus souvent des voix s'élèvent dans la na-

rebellion, then by a war with Muscovy, which was brought on by the Cossacks voluntarily submitting to that power, by a Swedish invasion, and lastly by an inroad made by Rákoczy, Prince of Transylvania. And although Poland was eventually enabled by an alliance with Ferdinand III. and Denmark to parry all attacks and to clear her realms of all foes, she nevertheless suffered a severe material loss in consequence of the Elector of Brandenburg throwing off his allegiance to the Polish crown in the duchy of Prussia. At the same time the economic and moral decline of the country became obvious. The szlachta having engrossed all the privileges in the State, the towns were ruined. The privileged class grew accustomed to postpone the public affairs to its particular interests, and was ready at any time to rise in rebellion against their own king, whenever the latter showed an inclination to limit the privileges of the nobles in the interests of the whole community. The desire of the king to change the elective throne into an hereditary one, or at least to be empowered to carry out the election of his successor during his lifetime, led to civil war — the insurrection of Lubomirski. After the abdication of John Casimir, king Michael Korybut Wiśniowiecki was unable to resist the attack of the Turks, who occupied the Ukraine and Podolia, and his reign was disturbed by incessant warfare between the magnates and the rank and file of the szlachta. The king did not live to learn the news of hetman Sobieski's splendid victory over the Turks, having died on the eve of the battle.

The victorious hetman was elected king as John III., Sobieski. He spread the glory of the Polish name by a series of brilliant victories over the Turks, and by the defeat of the Turks at Vienna in 1783 preserved Central Europe from being overrun by the Moslems. Nevertheless he was unable to carry out the necessary reforms in the administration of the country, because of the resistance of the szlachta. The growing dissolution of the State becomes still more apparent under the reign of Augustus II., Wettin, who, caring only for his own dynastic aims, , involves Poland in the Northern War. The upshot of this war is the devastation of the country, besides the welcome occasion afforded to Peter the Great of becoming guarantor of Polish rights. The disorderly state of the country has come to such a pass that the legislative power is paralysed by the abuse of the liberum veto, and because members of the Diet who take advantage

bezkrólewia rozpoczęte reformy. By te reformy przeprowadzić, oparli się Czartoryscy o Rosję. Lecz Rosja zbytniej poprawy stosunków w Polsce i wzmocnienia jej położenia nie chciała. Skoro spostrzegła owoce pracy króla i Czartoryskich, zawichrzyła kraj konfederacją radomską, i przywróciła przy pomocy zaprzedanych sobie zauszników dawne najgorsze prawa. Naród w odpowiedzi na to porwał się do broni przeciw Rosji w konfederacji barskiej, którą wspierała Francja, Marja Teresa austrjacka i Turcja. Jednakowoż konfederacja barska, usiłująca usunąć wpływy rosyjskie z Polski i wypędzić Rosję, nie udała się, zbyt wiele jeszcze było w niej prywaty i usiłowań zrealizowania osobistych celów. Następstwem był pierwszy rozbiór Polski przeprowadzony z inicjatywy Prus przez Rosję Austrję i Prusy w 1772 r. Strata $^1/_3$ całego obszaru państwa otrzeźwiła naród, który pod przewodnictwem króla jął się z zapałem pracy we wszystkich dziedzinach. Powołano do życia Komisję Edukacji Narodowej, pierwsze w Europie Ministerstwo Oświaty, która reorganizowała szkoły, wprowadzając do nich programy nauk stosowanych w zachodniej Europie, magnaci zajęli się podniesieniem przemysłu i gospodarstwa krajowego, nastąpił świetny rozkwit literatury, nauki i sztuki a król czuwał nad wszystkiem. Wreszcie dzieło odrodzenia ukoronowano uchwaleniem Konstytucji 3 maja 1791 r., wprowadzającej nowe formy, usuwającej braki i złe strony dotychczasowego ustroju społeczno-politycznego. Mocarstwa europejskie przyjęły Konstytucję polską z pełnym uznaniem.

Ale odrodzenie się narodu nie było na rękę ani Prusom ani Rosji, było wprost przeciwnem ich interesom. Niechcąc pozwolić na utrwalenie się nowego porządku rzeczy, przeprowadziły one przemocą drugi rozbiór Polski. Popełniono krzywdę i zbrodnię. Naród stanął w obronie swych praw do życia niezależnego w niezależnem państwie — w powstaniu kościuszkowskiem. Krwawy ten i pełen zaparcia się protest narodu został stłumiony przez wojska rosyjskie i pruskie poczem nastąpił trzeci i ostatni rozbiór Polski w 1795 r.

Państwo polskie znikało z karty Europy, jednak pozostawał naród świadomy krzywdy, o jasno wytyczonej linji działania, zmierzającej do odzyskania niepodległości. Dzieje porozbiorowe narodu polskiego to jeden ciąg poświęcenia się dla sprawy odzyskania niepodległości i walki

tion pour dénoncer le péril qui menace et vers lequel on court, des projets naissent qui tendent à réformer l'Etat. Le père Konarski, de l'ordre des piaristes, ayant en vue le relèvement de la société par l'instruction des générations nouvelles, fonde le „collège des nobles", la première école faite sur le modèle des institutions analogues de l'Europe occidentale. Il y choisit pour élèves uniquement les fils des familles de magnats, car ce sont elles qui de fait gouvernent la Pologne. Ces familles surpassent en richesse le roi et l'Etat, elles entretiennent à leurs frais d'importantes troupes très bien armées et pourvues de canons, elle font même pour leur propre compte de la politique extérieure, uniquement pour satisfaire leurs propres ambitions et leurs propres intérêts. Le but de Konarski est de donner aux fils de ces grands seigneurs une éducation basée sur l'amour de la patrie et de la nation. Peu à peu le pays commence à se relever. A côté de Stanislas Poniatowski, nouvellement élu roi, se place la famille des Czartoryski, et on continue l'oeuvre de réforme, commencée déjà pendant l'interrègne. Pour mener à bien cette oeuvre les Czartoryski cherchent appui dans la Russie. Mais la Russie ne désire pas une sérieuse amélioration de la situation en Pologne, ni l'affermissement de ce pays. Dès qu'elle s'aperçoit que les efforts du roi et des Czartoryski portent leurs fruits, elle trouble la Pologne par la Confédération de Radom et, à l'aide de ses confidents, elle remet en vigueur les plus funestes des lois anciennes. La nation riposte en prenant les armes contre la Russie. Cependant la Confédération de Bar, qui s'efforce de supprimer toutes les ingérences étrangères en Pologne et d'en chasser la Russie, échoue, les ambitions privées et les profits personnels tenant encore trop de place. Il s'ensuit le premier démembrement de la Pologne, effectué sur l'initiative de la Prusse, par l'Autriche, la Russie et la Prusse en 1772.

La perte du tiers du territoire de l'Etat réveilla la nation qui sous la conduite de son roi se mit à l'oeuvre avec ferveur et dans tous les domaines. Ou constitua le Comité de l'Education Nationale, le premier ministère d'instruction publique, qui réorganisa les écoles en y introduisant les programmes d'études appliqués en Europe occidentale. Les magnats s'occupèrent du relèvement de l'industrie et de l'économie nationale, la littérature, les sciences et les arts protégés par le roi prirent un essor prodigieux. Enfin cette oeuvre de

of the liberum veto do not hesitate to accept gifts of money from the neighbouring powers, the executive is powerless, the people are without education and think of nothing but private gain, the szlachta refuses to pay taxes, and the whole armed force does not reach the figure of 20000 men.

The efforts to reform this state of affairs made by individuals, above all by the Czartoryski family, under the reign of Augustus III., son to Augustus II., remain without any positive results. In the meantime two Powers, Russia and Prussia, have grown up on both sides of Poland, menacing the independence of the Polish State. Yet the nation refuses to see the danger and neglects the opportunity of interfering in the Seven Years'War and regaining its waning international prestige, while at the same time Russian and Prussian armies make themselves at home on Polish soil. Individuals, however, raise their voices in ever increasing numbers, warning against further acquiescence in this state of affairs in Poland. Projects of reforming the Commonwealth are made, and Father Konarski, a monk of the Piarist order, founds the "Collegium Nobilium", the first public school in Poland, modelled on Western European lines, with the intention of transforming Polish society by educating the young generation according to a new plan. He receives into his school only the sons of the magnate families, these being at the time the real rulers of Poland, surpassing both King and Government in wealth, maintaining at their courts considerable military forces, well equipped and provided with guns, and even conducting foreign politics on their own account. All this they did for the satisfaction of their private ambition and the advancement of their own interests. Hence it is the aim of Konarski to educate the sons of the magnates in the spirit of patriotism and devotion to their country. The latter slowly begins to shake off its lethargy. The new-elected king, Stanislas Poniatowski, has the support of the Czartoryskis, his kinsfolk, who carry out the reforms that had already been introduced during the interregnum. In order to be able to effect these reforms, the Czartoryskis lean upon Russian support. But Russia did not regard such a reform of conditions in Poland, and a consequent consolidation of her position, as desirable. As soon as the Russians became aware of what results had been obtained by the efforts of the king and the Czartoryski party, they threw the country into confusion by

o nią. W tym celu Polacy łączą się z Napoleonem, stwarzając Legjony we Włoszech — i po pokonaniu Prus przez Napoleona w 1807 otrzymują drobny skrawek dawnego swego państwa jako niezależne Księstwo Warszawskie, które upada wraz upadkiem Napoleona. Kongres wiedeński w 1815 r. przeprowadził nowy rozbiór Polski, z części Księstwa Warszawskiego utworzono Królestwo Kongresowe połączone z Rosją, z reszty Wielkie Księstwo Poznańskie pod rządami Prus, południową zaś Polskę zatrzymała Austrja. Kiedy jednak Rosja z Królestwa Kongresowego pragnie uczynić tylko swoją prowincję, naród porywa za broń w powstaniu listopadowem 1831 r. Po upadku powstania część Polaków, biorących w niem udział, udaje się dobrowolnie, chcąc uniknąć prześladowania, na emigrację do Francji, część pozostałych ukarana zostaje skazaniem przez Rosjan na zsyłkę na Sybir i konfiskatą majątków. Emigracja, skupiająca najwybitniejsze siły Polski, — kieruje dalszemi jej losami, wywołując nieudane powstania w Rosji 1834 r., w zaborze austrjackim w 1846 r., i zaborze austrjackim i pruskim w 1848 r. Powstania te kończą się klęską i jeszcze większym uciskiem narodowościowym przez rządy trzech zaborców. Tragiczne i pełne grozy jest następnie powstanie w 1863 r. w zaborze rosyjskim, mimo interwencji państw europejskich zakończone klęską i jeszcze większem wynarodowianiem. Hasło wynarodowienia podjęte w drugiej połowie dziewiętnastego wieku przez Bismarka i Rosję przybiera wprost barbarzyńskie formy, zakazuje się mówić po polsku i wywłaszcza się przymusowo Polaków z ziemi, którą od wieków posiadali, z wyjątkiem Galicji, która otrzymała od rządu austrjackiego autonomję. A mimo to naród żyje, literatura polska w Mickiewiczu posiadła największego poetę słowiańszczyzny, sztuka polska zyskuje podziw całej Europy, a uniwersytety krakowski i lwowski wydają uczonych o poziomie europejskim. Również odbywa się uświadomienie narodowe robotnika i chłopa.

W okresie wielkiej wojny nie zabrakło oddziałów polskich, które z orłami polskimi na szarych czapkach Legjonistów — reprezentowały znów chęć i wolę narodu do życia we własnym państwie. Upadek Rosji, Austrji i klęska Niemiec umożliwiły zmartwychpowstanie narodu i odzyskanie własnego państwa.

---

renaissance fut couronnée par la Constitution de 3 mai 1791, qui par d'heureuses innovations régénéra le régime social et politique, jusqu'alors en vigueur. La Constitution fut reconnue par les grandes puissances de l'Europe, seules la Russie et la Prusse regardaient d'un mauvais oeil la réorganisation de l'Etat polonais, si contraire à leurs propres intérêts. Voulant empêcher l'établissement du nouveau régime, ils firent acte de violence en démembrant une seconde fois la Pologne. La nation, défendant ses droits à l'existence indépendante dans un Etat libre, s'insurgea sous Kościuszko. Mais cette protestation sanglante et courageuse de la nation fut étouffée par les armées russes et prussiennes. C'est alors qu'eut lieu en 1795 le troisième et définitif démembrement de la République polonaise, souveraine et libre. Désormais l'Etat polonais fut rayé de la carte de l'Europe, mais la nation subsista, consciente de l'immense injustice commise envers elle et tendant à recouvrer la liberté perdue.

L'histoire de la Pologne démembrée est une longue suite de sacrifices et de luttes pour son indépendance. Dans ce but les Polonais s'allièrent à Napoléon et formèrent des légions en Italie. Après l'écrasement de la Prusse par Napoléon en 1807 ils obtinrent une parcelle de leurs anciens territoires, qui formant un état indépendant, sous le nom de Duché de Varsovie, se maintint jusqu'à la chute de Napoléon. Le Congrès de Vienne en 1815 consacra un nouveau partage de la Pologne: une partie du Duché de Varsovie fut incorporée à la Russie, l'autre partie forma le Grand-Duché de Posen sous la domination prussienne, tandis que le sud du dit Duché fut donné à l'Autriche. Mais lorsque la Russie voulut changer le Royaume du Congrès en une province russe, la nation prit les armes dans une révolte connue sous le nom d'insurection „de novembre", en 1831. Après l'échec de cette révolte, une partie des insurgés, pour échapper aux représailles du gouvernement russe, émigra en France, tandis que l'autre était déportée et ses biens confisqués. L'émigration rassemblant à l'étranger l'élite de la nation continua à lui donner des directives et provoqua des révoltes: en Russie celle de 1834, en Autriche celle de 1846, et sous la domination prussienne celle de 1848. Condamnées à l'insuccès, toutes ces révoltes ne rendirent que plus pesante l'oppression exercée par les trois gouvernements ennemis. Plus tragique et plus funeste encore fut l'insurrection de 1863, qui éclata dans

means of the Confederation of Radom, getting with the help of their bribed partisans all the former bad laws reinstituted. In reply to that, the nation rose in arms against Russia. The Confederation of Bar was assisted by France, Maria Theresa of Austria, and Turkey. Yet this confederation, which endeavoured to eliminate all foreign influences in Poland and to drive the Russians out of the country, did not attain its proposed object, as there were still too much private ambition, too many schemes of personal aggrandizement among its adherents. The downfall of the confederation was followed by the first partition of Poland, carried out at the suggestion of Prussia and with the participation of Russia and Austria in 1772.

The loss of one third of the national territory sobered the people, which now began to work zealously with a view to carrying out the necessary reforms in every direction, under the guidance of the king. The Commission of National Education was created, and this was in reality the first Ministry of Education in Europe. It effected a complete reorganization of the schools,introducing subjects taught in the schools of Western Europe. The magnates were busy raising the industrial and economical status of the country. There followed a brilliant revival of literature, science, and art, the king's watchful eye and fostering hand being felt everywhere. At last the work of national rebirth was crowned by the passing of the Constitution of the 3rd May, 1791. This constitution introduced new forms and supplemented wants and defects of the previous social and political structure of the country. The European Powers received the news of the Polish Constitution with full approval.

But this renascence of the nation was not regarded as opportune by Prussia and Russia, being diametrically opposed to their interests. As these powers did not wish to allow the new order of things to take root, they effected forcibly the 2nd partition of Poland. An injustice and a crime was committed. The Nation rose in defence of its inalienable rights to independent existence in an independent State. The rising of Kościuszko, that bloody self-denying protest of the Nation, was suppressed by the Russian and Prussian armies; and then there came the third and last partition of Poland in 1795.

The Polish State disappeard from the map of Europe, but there remained the nation, conscious of the injustice it had suffered, and with a clearly defined line of action, aiming at the

la Pologne russe et, malgré l'intervention des puissances de l'Europe, aboutit à une défaite complète. Dès lors la dénationalisation fut le mot d'ordre adopté par Bismarck et par la Russie. La persécution, dans la seconde moitié du XIXe siècle, ne recula devant aucune violence: on interdit l'usage de la langue maternelle et on expropria les Polonais de leurs anciens domaines. (Excepté la Galicie qui obtint l'autonomie du gouvernement autrichien).

Cependant la nation vivait. La littérature s'honorait du plus grand poète slave dans la personne d'Adam Mickiewicz. L'art polonais était apprécié de toute l'Europe et les Universités de Cracovie et de Léopol se distinguaient par des érudits éminents. En même temps l'ouvrier et le paysan prenaient conscience de leur nationalité. Pendant la guerre mondiale les troupes polonaises, le shako orné de l'aigle blanc, réincarnèrent la volonté indomptable de la nation de vivre dans son propre Etat. L'écroulement de la Russie et de l'Autriche et la défaite de l'Allemagne contribuèrent à la résurrection de la Pologne indépendante et libre.

---

regaining of independence. The history of the Polish nation after the partitions constitutes one course of devotion for the cause of restoring independence and of fighting for it. With this aim in view, the Poles join Napoleon, creating the Legions in Italy, — and after the defeat of Prussia by Napoleon in 1807, they are rewarded with a small part of their former realm in the shape of the independent Grand Duchy of Warsaw, which succumbs with the fall of Napoleon. The Congress of Vienna in 1815 becomes guilty of a new partition of Poland. Out of a part of the Grand Duchy of Warsaw, the so-called Congress Kingdom is created, which is joined to Russia, the remainder passes under Prussian rule as Grand Duchy of Poznania, and Southern Poland remains under Austrian rule. When Russia shows a manifest inclination to treat the Congress Kingdom as nothing more than a Russian province, the nation rises in arms in the November Revolution of 1830/31. After the collapse of the rising, a part of the Poles that had taken part in it emigrates voluntarily to France in order to escape persecution. The others are punished by being deported to Siberia, their estates being confiscated. The Emigration, where the best forces of Poland are assembled, directs the further efforts of the nation, causing the abortive rising of 1834 in Russia, and other risings in 1846 in the Austrian part, and in 1848 in the Austrian and Prussian parts. These risings end in defeat and lead to still greater national oppression by the Governments of the three partitions. Then there follows the tragical and terrible revolution of 1863 in the Russian part, which, in spite of the intervention of the European Powers, ends with defeat and still further reprisals, still greater fury of denationalisation. The policy of denationalisation, inaugurated by Bismarck and the Russians in the second half of the XIX. century, leads to most barbarous excesses. People are forbidden to use the Polish language in their own country, and the Poles are forcibly expropriated from the landed estates their ancestors had possessed for centuries. Only Galicia constitutes an exception, having received a provincial autonomy from the Austrian Government. And yet the Nation lives, Polish literature possesses the greatest Slavonic poet in Mickiewicz, Polish art gains the applause of the whole of Europe, and the universities of Cracow and Lwów produce scholars and scientists of European reputation. Simultaneously the masses of workmen and peasants are being nationally enlightened.

During the Great War Polish, formations were not wanting, which with the Polish eagles on their grey caps represented again the will of the nation to live in its own State. By the breakdown of Russia and Austria and the defeat of Germany the resurrection of the Nation was at last rendered possible, so that the Polish State could be resuscitated.

PROF. DR. KAZIMIERZ BARTEL
PREZES RADY MINISTRÓW
PRÉSIDENT DU CONSEIL
PRIME MINISTER

GENERAŁ FELICJAN SŁAWOJ-SKŁADKOWSKI
MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH
MINISTRE DE L'INTÉRIEUR
MINISTER OF THE INTERIOR

DR. MAURYCY ZDZISŁAW JAROSZYŃSKI

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych
Sous-Secrétaire d'Etat au Ministère de l'Intérieur
Undersecretary of State in the Ministry of the Interior

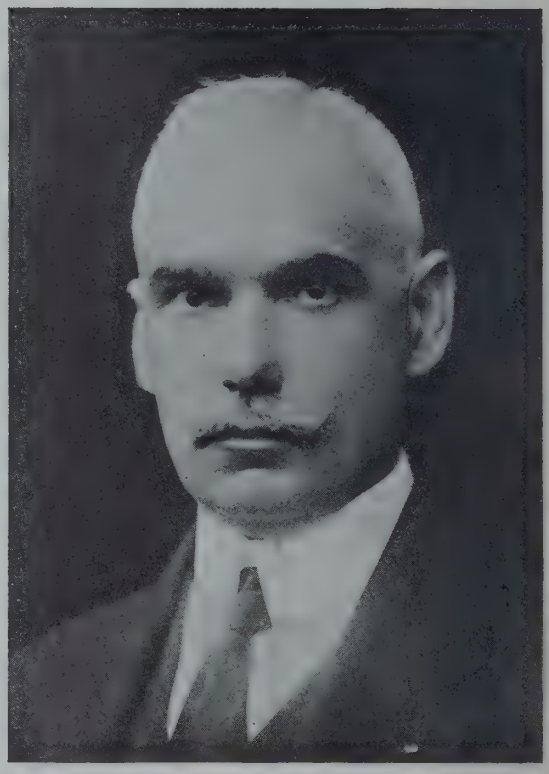

WŁADYSŁAW WEISSBROD

Dyrektor Departamentu III. Samorządowego M. Sp. W.
Directeur du Départ. III de l'Autonomie au Ministère de l'Intérieur
Director of the III. Department (of Local Self-government)
in the Ministry of the Interior

Juljan Suski.

ADMINISTRACJA SPRAW WEWNĘTRZNYCH W ODRODZONEJ POLSCE

Administracja Spraw Wewnętrznych odrodzonego Państwa Polskiego miała przed sobą niezwykle trudne zadanie. Kraj wyniszczony przez wojnę i przez długotrwałą okupację znalazł się, w chwili przywrócenia niepodległości w stanie wojny na kilka frontów; wewnątrz szerzyła się groźna propaganda komunistyczna, intensywną działalność rozwijały elementy przestępcze, które podczas rewolucji zbiegły w Rosji z więzień i wśród rzesz reemigrantów powróciły do kraju. Jako tako zorganizowane władze administracyjne pozostały tylko w byłym zaborze austrjackim — w dwu innych zaborach, po ustąpieniu okupanta niemieckiego, została próżnia, na zapełnienie której brak było ludzi odpowiednio wyszkolonych i przygotowanych do zawodu administratora, tem więcej, że cała niemal inteligencja znalazła się w armji czynnej. Formacje służby bezpieczeństwa były w zaczątku, a w dodatku tworzono równocześnie kilka rodzaji policji, niezależnych od siebie i wzajemnie się zwalczających — jako to t. zw. „policję komunalną", „milicję ludową", „straż kolejową", „straż rzeczną" i t. d. Ustawodawstwo administracyjne było różnolite, zależnie od zaboru i od kolei okupacyjnych, jakie dana połać kraju przechodziła (patrz tabl. Nr. 1). Życie samorządowe rozwijało się tylko w byłych zaborach pruskim i austrjackim — przytłumione zresztą przez wojnę — w rosyjskim samorządów nie było, albo były przez wojnę zupełnie zdezorganizowane. Należało objąć służbę na froncie wewnętrznym, ukrócić antypaństwową propagandę komunistyczną, szerzoną za pieniądze wroga, zapewnić bezpieczeństwo i porządek, zorganizować władze administracyjne i dostosować ich działalność do obowiązujących w poszczególnych częściach kraju praw i przepisów, zorganizować i rozwinąć samorząd.

Należy stwierdzić, że administracja spraw wewnętrznych, powołana do życia przez utworzenie w roku 1918 Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, podołała całkowicie temu ogromowi zadań.

Centrala Ministerstwa rozpoczęła swe prace już w początkach 1918 roku. Ustalona podówczas organi-

L'ADMINISTRATION INTÉRIEURE DE LA POLOGNE APRÈS SA RESTAURATION

L'Administration de l'Intérieur du nouvel Etat polonais se trouvait en face d'une tâche extrêmement ardue. Le pays en effet, dévasté par la guerre et par une longue occupation, se trouvait au moment de son retour à la liberté en état de guerre sur plusieurs fronts. A l'intérieur, la propagande communiste se répandait menaçante et les éléments criminels, échappés pendant la révolution des prisons de Russie et rentrés en Pologne parmi la foule des réémigrants, déployaient une intense activité. Il ne restait guère d'administration tant bien que mal organisée que dans l'ancienne région d'occupation autrichienne. Dans les deux autres parties de la Pologne la retraite allemande n'avait laissé qu'un vide impossible à combler faute de gens possédant l'instruction spéciale nécessaire à la carrière administrative, d'autant plus que la presque totalité de la classe cultivée se trouvait alors sous les drapeaux. L'organisation des services chargés de maintenir l'ordre et de veiller sur la sécurité publique n'en était encore qu'à ses débuts et par surcroît il se forma en même temps plusieurs espèces de polices, indépendantes les unes des autres, et qui passaient leur temps à se combattre entre elles, telles les organisations appelées „police communale", „milice populaire", „garde des chemins de fer", „garde fluviale" etc... La législation administrative était hétérogène et variant pour chaque région suivant l'ancien territoire d'occupation auquel elle appartenait et le rang dans lequel elle avait été classée par les occupants (voir tableau 1). L'autonomie administrative ne s'était développée que dans les anciennes provinces d'occupation prussienne et autrichienne, où elle avait d'ailleurs été étouffée pendant la guerre. Dans les anciennes provinces russes, elle n'avait jamais existé, ou s'était trouvée complètement désorganisée par la guerre. Il fallait donc à la fois servir sur le front intérieur du pays, mettre fin aux menées communistes, dirigées contre l'Etat et alimentées par l'argent ennemi, assurer l'ordre et la sécurité, organiser les services administratifs, tout en tenant compte pour la compétence de leurs membres de la législation spéciale à chaque

INTERNAL ADMINISTRATION IN RESUSCITATED POLAND

At the outset, the internal administration of the resuscitated Polish Republic had to face unusual difficulties. Exhausted by the long period of war and military occupation, the country was at the moment of regaining its independence engaged in warfare on several fronts, while the interior was disturbed by the menacing communist propaganda, and the criminal elements that had escaped from prison during the revolution in Russia and returned to their homeland along with the mass of the repatriated population were becoming an intolerable nuisance. Some degree of organisation had only been left in the civil authorities of the late Austrian territory, while in the two remaining parts the exit of the Germans had created a void. There were no properly trained condidates for office to fill this void, the more so as nearly the whole of the intelligentsia had joined the army. The formations of the public safety service had not got beyond the initial stage of organisation, and things were complicated by the circumstance that several sorts of police were being created at once, independent of, and often at strife with, one another, as, e. g., the "communal police", the "people's militia", the "railway guard", the "river guard", etc. Nor was the administrative legislation uniform in the various parts of the country,but reflected the vicissitudes of annexation and occupation each region had gone through (see Table 1). Local self-government existed only in the late Prussian and Austrian territories, and there it was trammelled by the war; in the late Russian territory there was no local self-government at all or it had been entirely disorganised by the war. Thus it became necessary to take up service at the internal front, to curb the subversive communist propaganda, subsidised as it was by the enemy, to insure public order and safety, to organise administrative authorities, adapting their procedure to the laws of the various partitions of the country, and to organise and develop local self-government.

It is not too much to say that the civil administration called into existence by the creation, in 1918, of

zacja wewnętrzna Ministerstwa przechodziła stopniową ewolucję. Do roku 1921 ilość jednostek organizacyjnych wzrastała, od tego czasu zaś poczęła maleć, gdyż w miarę wyrabiania się personelu Ministerstwa można było stosować oszczędności. Jeżeli porównać dzisiejszy (1928) etat Ministerstwa z etatem kulminacyjnego punktu rozwoju (1921—22) — to osiągnięte oszczędności osobowe wyniosą około 100% dzisiejszego stanu. Obecna organizacja Ministerstwa (tabl. Nr. 2) datuje się od 1926 roku. Do zadań Departamentu Organizacyjnego należą ogólne prace organizacyjne, uzupełnienie personelu administracji spraw wewnętrznych, wyszkolenie urzędników, inspekcja urzędów podległych Ministerstwu i sprawy budżetowe; do zadań Departamentu Politycznego należy prowadzenie polityki spraw wewnętrznych, sprawy bezpieczeństwa i sprawy mniejszości narodowych; do zadań Departamentu Samorządowego — organizacja i nadzór nad samorządem terytorjalnym; do zadań Departamentu Administracyjnego — sprawy porządku publicznego, obywatelstwa, ochrony granic, sprawy prasowe i stowarzyszeń, a do zadań Departamentu Zdrowia — całokształt administracji sanitarnej państwa. Samodzielny Wydział Wojskowy ma za zadanie koordynowanie prac administracji spraw wewnętrznych z wojskowością w zakresie przygotowania obrony Państwa. Samodzielny Wydział Aprowizacyjny wreszcie prowadzi politykę aprowizacyjną i sprawuje nadzór nad rozwojem cen na artykuły powszechnego użytku. Mimo wielkich oszczędności osobowych, jakie przynosi obecny podział w stosunku do podziału z przed roku 1926, sprawność Ministerstwa jako urzędu stale wzrasta, co należy zawdzięczać m. i. zastosowaniu metod naukowej organizacji w odniesieniu do prac kancelaryjnych i ściślejszemu niż dawniej podziałowi czynności pomiędzy urzędników referendarskich.

Już w ciągu pierwszego półrocza 1919 roku, zdołano połączyć różnolite organizacje policyjne i stworzyć z nich jednolity korpus policji państwowej. Organizację policji oparto na wzorach angielskich, dostosowując je do warunków istniejących w Polsce. Obok więc fachowego wyszkolenia służbowego, prowadzonego na sposób angielski, — zwrócono baczną uwagę na wyrobienie i wyszkolenie wojskowe policjantów. Na czele korpusu policyjnego stanęła Główna Komenda Policji, organ, którego zadaniem jest uzupełnienie, uzbrojenie, wyszkolenie i zaopatrzenie całej po-

partie du pays, organiser et développer l'autonomie administrative.

Il faut d'ailleurs reconnaître que l'administration, à laquelle donna naissance le Ministère de l'Intérieur créé en 1918, était pleinement à la hauteur de sa tâche.

Les services centraux du Ministère commencèrent leurs travaux dès le début de l'année 1918. Puis l'organisation intérieure du Ministère, établie à cette époque, subit une évolution progressive. Jusqu'en 1921 le nombre des unités organisatrices ne cessa de croître, puis il alla en diminuant. Il devenait possible en effet, à mesure que le personnel du Ministère se formait, de réaliser des économies. Si l'on compare le budget actuel (1928) du Ministère avec le budget de l'époque où il a atteint le point culminant de son développement (1921—22), on constate que les économies réalisées aujourd'hui sur le personnel se montent environ à 100% par rapport à cette période. L'organisation actuelle du Ministère (tableau No. 2) date de 1926. Les attributions de la Section d'Organisation comprennent l'ensemble des travaux d'organisation, le recrutement du personnel administratif de l'Intérieur, l'instruction des fonctionnaires, l'inspection des services dépendant du Ministère de l'Intérieur et tout ce qui concerne le budget; celles de la Section Politique comprennent la direction des affaires relatives à la politique intérieure, à la sécurité publique et aux minorités nationales; celles de la Section d'Autonomie, l'organisation et le contrôle de l'autonomie territoriale; celles de la Section Administrative, les affaires concernant l'ordre public, le droit civique, la défense des frontières, la presse et les sociétés; celle de la Section d'Hygiène, tout le système administratif sanitaire de l'Etat. Enfin le Ministère de l'Intérieur possède encore une Section Autonome Militaire, qui a pour attribution la coordination des travaux des Administrations de l'Intérieur et de la Guerre dans le domaine de la préparation de la défense nationale, et une Section Autonome des Approvisionnements, qui a la haute-main sur la politique des approvisionnements et contrôle l'augmentation des prix des articles de première nécessité. Malgré les sérieuses économies de personnel que permet de réaliser la répartition actuelle du travail par rapport à la répartition d'avant 1926, la valeur des administrations du Ministère ne cesse de croître. Ceci est dû entre autres à l'emploi judicieux de méthodes scientifiques d'organisation dans le travail de chancellerie et à la répar-

the Ministry of the Interior has shown itself fully equal to this enormous task.

The Headquarters of the Ministry got to work as early as 1918. The internal organisation of the Ministry, as constituted at first, underwent a gradual evolution. Till 1921, the number of units forming part of it constantly increased, to fall off again after that year, as the personnel became more experienced, and reductions could be effected. Comparing the budget of the Ministry for 1928 with that for the years of its greatest numerical swell (1921/22), the economies in personnel amount to about 100 per cent of the present state. The present organisation of the Ministry dates from about 1926. The duties of the various Departments are divided as follows; The organising Department does general organising work, recruiting the personnel of the internal administration, training officials, supervising the authorities subordinate to the Ministry, and transacting budgetary matters, the political Department conducts internal political affairs, matters of public safety, and matters concerning the national minorities, the Local Self-Government Department has to organise and supervise territorial autonomy, to the share of the Administrative Department fall matters of public order, citizenship, protection of the frontiers, and matters of the press and of associations, while the Health Department comprises the whole sanitary administration of the country. The autonomous Board for Military Matters has the duty of coordinating the work of the civil and the military authorities in matters regarding the defence of the country, and the autonomous Board of Provisions carries into effect the food policy of the Government, controlling the prices of articles of universal necessity. In spite of all reductions in personnel effected under the present scheme, as compared with that in force before 1926, the efficiency of the staff is constantly improving, which is due, among other things, to the application of scientific methods to the organisation of the clerical work and a more strict division of labour between the officials who have to read reports.

As early as the first half of 1919, the various bodies of police were united, and a uniform police corps was created. This force was organised on English models, adapting them to the conditions prevailing in Poland.

Apart from the professional training, therefore, which was conducted on English lines, care was taken to render

licji w państwie. Obecną organizację Głównej Komendy Policji podaje tabl. Nr. 3. Pod kierownictwem naczelnem Głównej Komendy powierzono organizację policji w okręgach wojewódzkich, t. zw. Komendom Wojewódzkim i podległym tym ostatnim — Komendom Powiatowym. Służbę policyjną na miejscach pełnią pod kierownictwem Komend Powiatowych Komisarjaty Policji (w miastach) i Posterunki Policji (na wsi). Pod względem merytorycznym wykonywania służby policję upodwładniono miejscowym władzom administracyjnym, wojewodom i starostom, a w zakresie udziału policji w postępowaniu karnem, także władzom wymiaru sprawiedliwości. Te zasady organizacji policji pozostały do dziś. Nowa ustawa o policji państwowej wydana w roku 1928 podkreśla tylko bardziej jeszcze jednolitość korpusu policyjnego w całem państwie i dyscyplinę wojskową, w którą siły policyjne ujęto.

Jako część policji państwowej utworzono w roku 1919 t. zw. policję nieumundurowaną, czyli śledczą. Policja ta przechodziła wielokrotne reorganizacje, aż wreszcie w roku 1927 ustalono ściśle stosunek pomiędzy policję mundurową i nieumundurowaną, podporządkowano tę ostatnią umundurowanym zwierzchnikom policyjnym i ostatecznie zorganizowano służbę rozpoznawczą i pościgową.

W miarę postępu szkolenia policjantów sprawność policji wzrastała i można było zmniejszać liczbę jej, osiągając niezbędne dla budżetu państwa oszczędności. Dzisiejszy korpus policyjny polski liczy 842 oficerów i 28.792 funkcjonarjuszy niższych, z których 75% ukończyło szkoły fachowe. Ta ilość policji (1 policjant na 1.100 ludności, lub 1 policjant na 13 km kw.), może być uznana za nieznaczną, chociażby w porównaniu ze stanem policji w innych państwach europejskich i w Stanach Zjednoczonych, a mimo to, policja polska panuje w zupełności nad spokojem i bezpieczeństwem kraju.

W związku z organizacją policji pozostaje pacyfikacja wewnętrzna kraju, uśmierzenie żywiołów przestępczych i stłumienie agitacji komunistycznej. Rezultaty na tem polu osiągnięte są bardzo znaczne. W ciągu lat 1919—24 wyłapano wszystkich bandytów, których tak obficie dostarczyła nam długotrwała wojna i otwarcie przez rewolucję więzień rosyjskich. Większość ich, dzięki wprowadzeniu sądów doraźnych, poniosła karę śmierci. W roku 1927 stosunki były już tak dalece uporządkowane, iż, poczynając od styczion plus stricte qu'autrefois du travail entre les référendaires.

Déjà au cours du premier semestre de l'année 1919 on avait réussi à rassembler divers éléments disparates de police et à en former un corps de police d'état homogène. L'organisation de la police fut basée sur les méthodes anglaises que l'on adapta aux conditions régnant en Pologne. De pair en effet avec l'éducation professionnelle concernant le service, menée à la manière anglaise, la formation et l'instruction militaire des agents de police furent l'objet d'une vigilante attention. A la tête du corps de police se trouvait la Police Centrale (Główna Komenda Policji), chargée du recrutement, de l'armement, de l'instruction et des fournitures de toute la police de l'Etat. Le tableau No. 3 donne le schéma de l'organisation actuelle de la Police Centrale. Sous la haute direction de la Police Centrale, l'organisation de la police est confiée dans les districts aux Polices des Voïvodies (Komendy Wojewódzkie), dont dépendent elles-mêmes les Polices de District (Komendy Powiatowe). Le service de police locale est assuré, sous la direction des Polices de District, par les Commissariats de Police (Komisarjaty Policji) dans les villes et les Postes de Police (Posterunki Policji) dans les campagnes. En ce qui concerne l'exécution du service d'ordre, la police est soumise aux autorités administratives locales, voïvodes et starostes et, dans le domaine de sa participation aux opérations de justice pénale, elle dépend des autorités judiciaires. Ces principes d'organisation de la police se sont maintenus jusqu'à ce jour. Le nouveau règlement de la Police d'Etat, promulgué en 1928, ne fait que souligner encore davantage l'unité du corps de police dans le pays entier et la discipline militaire à laquelle sont soumises les forces de police.

En 1919 on fonda une police civile, faisant également partie de la police d'Etat, la police judiciaire. Cette police subit de nombreuses réorganisations jusqu'en 1927, époque à laquelle des relations étroites furent établies entre la police en uniforme et la police civile. Cette dernière fut rangée sous l'autorité des chefs de la police en uniforme. Enfin on organisa une police d'enquête et de poursuite.

Au fur et à mesure que se perfectionnait l'instruction des agents de police, l'habileté de la police croissait et il devenait possible de diminuer ses effectifs, réalisant ainsi pour le budget des économies dont le besoin se faisait vivement sentir. Actuellement le corps de police polo-

the police force efficient from a military point of view. The police force is placed under the Central Headquarters of the Government Police, which has the duty of recruiting, training, arming, and equipping the police force in the whole country. The present organisation of the Central Headquarters of the Government Police is shown on Table 3. Under the direction of the Central Headquarters, the organisation of the police force in the voivodeships (provinces) has been entrusted to the provincial headquarters of each voivodeship and, under these, to the district headquarters of each powiat (district). Local police duty is carried on under the control of the district headquarters by the Police Offices (in the towns) and the Police Stations (in the country). Regarding their right of interference, the police are subject to the local administration authorities, i. e. the voivodes and starosts, and, as to their part in the prosecution of crime, also to the courts of justice. These principles of police organisation have remained unchanged till now. The new law concerning the Government police, which was made in 1928, only lays more particular stress on the uniformity of the police corps in the whole republic and on the military discipline to which the force is subjected.

In 1919, the plain clothes, or secret, police was created as a part of the Government police. This force underwent repeated reorganisation, until at last, in 1927, its relation to the force in uniform was strictly defined, when the plain clothes policemen were placed under inspectors in uniform, and the detective service was finally organized.

As the training of the police grew better, the efficiency of the force improved, and it was found possible to reduce its numbers, thus effecting indispensably budgetary economies. At the present moment the Polish police corps counts 842 officiers and 28 792 subalterns, 75 per cent of whom have undergone on approved course of training. These figures (1 policeman to every 5 square miles and 1 100 inhabitants) are not large if compared with those of other European countries and of the U.S.A. Nevertheless, the Polish police is perfectly master of the situation and easily maintains peace and safety in the country.

In connection with the police organisation, the internal pacification of the country progresses, effected by restraining criminal elements and repressing communist agitation. The results obtained in this field are conside-

nia 1928 r., można było znieść na całym obszarze państwa sądownictwo doraźne. Dzięki sprawności w wykrywaniu przestępstw i dzięki służbie prewencyjnej policji, jak również dzięki stopniowemu wzrastaniu dobrobytu szerokich mas w Polsce, przestępczość niemal we wszystkich działach stale maleje. Ten spadek przestępczości od roku 1923 do 1927 ilustruje tabl. Nr. 4.

W dziedzinie walki z komunizmem główny nacisk położono na zwalczanie tej strony akcji komunistycznej, która graniczyła ze zdradą stanu. Na tem polu dokonano bardzo wiele, wykrywając i likwidując wiele spisków antypaństwowych i afer szpiegowskich, ożywianych ciągłym dopływem funduszy z poza granic państwa.

Obok organizacji policji i zapewnienia bezpieczeństwa wewnątrz kraju, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych stanęło, po zawarciu pokoju z Rosją, wobec zadania zorganizowania ochrony granicy z Z. S. S. R. Zadanie to nasuwało tem większe trudności, że bezpośrednio po wojnie, na pograniczu polsko-sowieckiem panował stan bezładu, podsycanego z za kordonu. Liczne napady dywersyjne band, cieszących się bezkarnością po przeciwnej stronie granicy, podpalania, przemyt bibuły agitacyjnej — dawały się dotkliwie we znaki. Starano się sytuację opanować przez utworzenie policji granicznej, prędko jednak stwierdzono, że służbę w takich warunkach, jakie się wytworzyły na granicy rosyjskiej, może pełnić z korzyścią jedynie straż wojskowa, działająca podobnemi środkami i metodami, jak armja. W związku z tem utworzono Korpus Ochrony Pogranicza, który w ciągu dwu lat zdołał tak dalece spacyfikować granicę wschodnią, iż dzisiaj kresowe powiaty pograniczne mogą służyć w zakresie bezpieczeństwa za wzór dla niejednego powiatu, położonego w środku państwa. Nadto K. O. P. potrafił dokonać więcej — zmienił przykładem własnej ofiarnej pracy wygląd pogranicza i psychikę ludności miejscowej do tego stopnia — że dzisiaj linja graniczna Polski na wschodzie jest zarazem widoczną linją od której rozpoczyna się cywilizacja europejska. Obecnie K. O. P. pełni służbę na 2.181 km. granicy, ochraniając stale pogranicze sowieckie, łotewskie i litewskie.

Obok organizacji policji i służby ochrony granicy — musiało Ministerstwo Spraw Wewnętrznych powołać do życia władze administracyjne. Początkowo utworzono tylko władze administracyjne pierwszej instancji, powiatowe, t. zw. starostwa, podpo-

nais compte 842 officiers et 28.792 fonctionnaires subalternes, dont 75% ont reçu une instruction professionnelle complète. Ces chiffres, qui représentent 1 agent de police par 13 km², soit 1 agent de police par 1.100 habitants, peuvent sembler peu importants, si l'on les compare aux effectifs des polices des autres états d'Europe ou de celle des Etats-Unis, et cependant la police polonaise suffit entièrement à assurer dans le pays l'ordre et la sécurité.

Dans la mesure des progrès réalisés dans l'organisation de la police nous voyons s'accomplir la pacification intérieure du pays, la réduction des éléments criminels et l'anéantissement de la propagande communiste. Les résultats obtenus dans ce domaine sont réellement très importants.

Durant la période allant de 1919 à 1924 ou réussit à s'emparer de tous les bandits dont nous avaient gratifiés en si grand nombre les longues années de guerre et l'ouverture des prisons russes au moment de la révolution. La plupart d'entre eux, grâce à la proclamation de la loi martiale, subirent la peine capitale. En 1927 l'ordre se montra rétabli au point que l'on pût dès le mois de janvier 1928 abolir la loi martiale sur tout le territoire de l'Etat. Grâce à l'habileté apportée par la police à la recherche des criminels et aux mesures préventives prises, grâce également au bien-être croissant dont jouissent en Pologne les grandes masses, la criminalité se trouve en décroissement constant presque dans toutes ses branches. Cette décroissance de la criminalité est mise en lumière par le tableau No. 4.

Dans le domaine de la lutte avec le communisme l'effort principal fut porté contre cette partie de l'action communiste qui frise la trahison. De ce côté l'oeuvre accomplie est considérable, de nombreux complots contre l'Etat furent découverts et anéantis, ainsi qui de nombreuses affaires d'espionnage, constamment alimentées par des fonds étrangers.

En dehors de ce travail d'organisation de la police et d'établissement de la sécurité intérieure du pays, le Ministère de l'Intérieur se trouva après la signature de la paix avec la Russie en face d'une autre tâche, l'organisation de la défense des frontières séparant la Pologne de l'U. R. S. Cette tâche présentait des difficultés d'autant plus grandes qu'immédiatement après la guerre régnait, sur la frontière polono-soviétique, un état de troubles fomentés par des éléments de l'autre côté. Les fréquentes incursions de bandes jouissant de l'impunité par suite du re-

rable. Between 1919 and 1924 all the banditti were secured, whom the prolonged war as well as the opening of the Russian prisons by the revolution had given us in such ample numbers. Most of them were summarily tried and executed. In 1927 things had attained such a degree of orderliness that, in January 1928, it was found possible to abolish the procedure of summary justice in the whole country. Owing to the efficiency of the police service in detecting and preventing crime, as well as thanks to the gradual improvement in the material circumstances of the people in Poland, deliquencies of nearly every kind are becoming less frequent. This decrease in crime between 1923 and 1927 is illustrated by Table 4.

In the matter of counteracting communistic agitation, particular stress was laid upon suppressing such phases of the communist action as bordered upon high treason. A great deal was achieved in this field, many subversive plots and espionage affairs being discovered and liquidated, which were kept agoing by a constant influx of funds from abroad.

Apart from problems of police organisation and public safety, the Ministry of the Interior had, after the conclusion of peace with Soviet Russia, to face the task of organising a proper protection of our frontier with that country. This task was rendered particulary difficult by the state of anarchy reigning on that frontier after the cessation of hostilities, which anarchy was assiduously fanned from beyond the cordon. Numerous assaults committed by so-called diversion bands enjoying immunity on the other side of the boundary, incendiarism, and the smuggling of seditious literature across the frontier, all these contributed to render the frontier districts unsafe. Attempts were made to master the situation by creating a frontier police, but it soon became apparent that in the peculiar conditions prevailing on the Russian frontier sufficient protection could only be afforded by a military guard employing similar means and methods as a regular army. Thereupon the Corps of Frontier Defence was created, which has, in the course of two years, so far succeeded in pacifying the eastern frontier that to-day the border districts may serve as a model of public safety to more than one district situated in the centre of the country. The Polish Corps of Frontier Defence has accomplished more than this, for it has, by the example of the self-denying work of its members, changed the appearance of the borderland and the mentality of the population to such an

rządkowując je wprost Ministerstwu. Starostwo jest władzą na obszarze powiatu administracyjnego, przyczem tworząc starostwa, pozostawiono przeważnie granice dawnych powiatów administracyjnych z czasów okupacji. Dopiero w połowie 1919 roku przystąpiono do tworzenia województw, t. j. władz administracyjnych pośrednich między Ministerstwem a starostami. Przedewszystkiem powołano do życia 5 urzędów wojewódzkich na terenie byłego Królestwa Kongresowego, potem utworzono 4 województwa na terenie b. Galicji i 3 na terenie byłego zaboru pruskiego. W roku 1921 utworzono wreszcie 4 województwa na terenie ziem wschodnich, uzupełniając w ten sposób organizację podziału terytorjalnego państwa dla celów administracji spraw wewnętrznych. Podziału istniejącego obecnie (tabl. Nr. 5) nie można jednak uważać za ostatecznie ustalony. Podlega on ciągle dalszej ewolucji, granice powiatów zmieniają się w związku z wymaganiami życia, a nierównomierność dzisiejszych obszarów wojewódzkich skłania do rozważania konieczności wprowadzenia zmian także i w rozgraniczeniu okręgów drugiej instancji.

Organizacja i bieg pracy starostw musiał być z początku z konieczności nieco improwizowany. Różnorodny element osobowy, z jakiego rekrutowano urzędników administracyjnych, wkładając w pracę tych urzędów indywidualność własną i praktykę nabytą w innych zawodach, przeważnie wolnych, stworzył różnolite formy organizacji. Wiele z tych doświadczeń wypadło ujemnie, naogół jednak dały one imponujące rezultaty i już w roku 1924 pozwoliły na przystąpienie do porządkowania i ujednostajniania organizacji i metod pracy urzędów starościńskich — na podstawie własnej polskiej praktyki administracyjnej. Obecnie organizację wewnętrzną urzędu starościńskiego można uważać za ukończoną. Organizacja ta nie jest szematyczną, narzuconą z góry, — są tylko ustalone jednolite zasady dla całego państwa — w ramach których starostowie, zależnie od potrzeb miejscowych, mogą wykańczać budowę swego urzędu. Poczynając od roku 1926, prowadzone są systematyczne prace nad przeszkoleniem urzędników administracyjnych, a w szczególności starostów. Dotychczas takiemu przeszkoleniu poddano 50% wszystkich starostów.

Urzędy wojewódzkie przechodziły również ewolucje od chwili swego powstania t. j. od roku 1919. Ewolucja ta szła w kierunku uproszczenia

fuge qu'elles trouvaient au-delà de la frontière, les incendies qu'elles allumaient, la contrebande des tracts agitateurs, tout cela se faisait douloureusement sentir dans ces régions. On essaya de remédier à la situation par la création d'une police de frontière. On constata vite, cependant, que le service, dans des conditions telles qu'elles se présentaient sur la frontière russe, ne pouvait être rempli avantageusement que par une garde militaire mettant en action les moyens et les méthodes en usage dans l'armée. C'est dans cette idée que fut créé le Corps de Défense des Frontières, qui en 2 ans réussit à pacifier les frontières de l'Est à tel point qu'aujourd'hui les districts de ces régions peuvent servir d'exemple sous le rapport de la sécurité à plus d'un district situés au centre même du pays. Le Corps de Défense des Frontières fit plus encore par l'exemple de son oeuvre de sacrifice, il changea l'aspect des régions frontières et la psychologie de leurs habitants, au point qu'aujourd'hui la frontière territoriale de l'Est de la Pologne marque également d'une façon très visible la limite où commence la civilisation européenne. Actuellement le Corps de Défense des Frontières tient le service sur 2.181 km de frontières, assurant d'une façon constante la défense des frontières soviétiques, lettones et lithuaniennes.

Outre l'organisation de la police et du service de défense des frontières le Ministère de l'Intérieur dut encore créer les services administratifs. Au début l'on se contenta de fonder des services administratifs de première instance, de districts, appelés „starostwa", qui dépendaient directement du Ministère. La starostie exerce son autorité sur le territoire d'un district administratif; pour la délimitation de ces districts on a d'ailleurs en général respecté les limites des anciens districts administratifs du temps de l'occupation. Ce n'est que vers le milieu de l'année 1919 que l'on procéda à la création des voïvodies, service administratif servant d'intermédiaire entre le Ministère et les starosties. On fonda tout d'abord 5 voïvodies sur le territoire de l'ancien Royaume du Congrès, puis 4 dans l'ancienne Galicie autrichienne et 3 dans les provinces d'ancienne occupation prussienne. Enfin en 1921 on créa 4 voïvodies sur les territoires de l'Est, achevant de la sorte la division du territoire de l'Etat en régions administration. La délimitation actuelle de ces régions (tableau No. 5) ne saurait toutefois être considérée comme définitive. Elle subit au contraire

extent that to-day the eastern boundary of Poland is at the same time the visible boundary where European civilisation commences. At present the Corps of Frontier Defence holds a line of 1 355 miles in extent, constantly protecting the borders on the Soviet, Latvian, and Lithuanian frontiers.

Besides organising the police and protecting the frontiers, the Ministry of the Interior also had to call into being the administrative authorities. At first only administrative authorities of the first instance were created, viz. district authorities, called starosties, which were immediately subordinate to the Ministry. A starosty is an authority on the territory of an administrative district ("powiat"), and in creating starosties the boundaries of the old administrative districts of the occupation time were, as a rule, retained. It was only in the middle of 1919 that voivodeships began to be created. A voivodeship ("województwo") is an administrative authority intermediate between the Ministry and the starosties. First 5 voivodeships were created on the territory of the late Congress Kingdom of Poland, then 4 voivodeships in, what wasz before the war Galicia, and 3 in the late Prussian zone of annexation. Finally, in 1921, the eastern territories were divided up into 4 voivodeships, thus completing the territorial division of the country for administrative purposes. But the division as existing at present (see Table 5) cannot be regarded as final. It is still undergoing further evolution, the boundaries of the districts being altered in accordance with the requirements of practical life, while the inequality of the present voivodeships suggests the necessity of effecting alterations in the delimitation of the administrative areas of the second instance likewise.

The organisation and working methods of the starosties had of necessity to be somewhat extemporized at the beginning. The heterogeneous composition of the classes from which the administrative officials were drawn, by leavening the work of these offices with the individuality of the officials and the experience gathered by them in other callings, mostly liberal, caused various forms of organisation to arise. Many of these experiences were unfortunate, but on the whole the results achieved were highly satisfactory, and, already in 1924, order and uniformity of organisation and methods of working had been established in the starosties, and that exclusively on the basis of Polish administrative experience. The internal organisa-

urzędowania, zmniejszenia personelu urzędu wojewódzkiego i racjonalnej organizacji pracy. Ostatecznie zasady organizacji urzędów wojewódzkich i starostw ustala ustawa z roku 1928 „o organizacji władz administracyjnych". Ustawa ta realizuje w znacznym stopniu jedną z zasad konstytucji polskiej, t. zw. zasadę „zespolenia władz" — w urzędach starosty i wojewody. Zarówno wojewoda jak i starosta jest obecnie odpowiedzialnym wykonawcą zleceń pięciu ministrów, a ma wpływ poważny na bieg spraw w niezespolonych ze starostwem lub z województwem urzędach lokalnych pozostałych siedmiu ministerstw. Taka organizacja zapewnia jednolitą politykę lokalnych władz rządowych i koordynację działania urzędów państwowych z ciałami samorządowemi, w których wojewodowie i starostowie przewodniczą.

Jednocześnie z ostatecznem ustaleniem zasad organizacji urzędów administracyjnych uregulowano w roku 1928 postępowanie administracyjne jednolicie dla całego państwa. Trzy ustawy z tego roku o postępowaniu administracyjnem, o postępowaniu administracyjno-karnem i o egzekucji administracyjnej — ustalają ostatecznie bieg spraw w urzędach i ujmują stosunek pomiędzy urzędami a obywatelem.

Obok tych zasadniczych prac legislacyjnych — wydano, z inicjatywy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, cały szereg ustaw i rozporządzeń, regulujących jednolicie dla całego państwa, wiele zagadnień z zakresu administracji spraw wewnętrznych. Zwłaszcza bardzo wiele takich rozporządzeń regulacyjnych wydano w końcu 1927 i w początku 1928 roku, kiedy pełnomocnictwa otrzymane przez Prezydenta Rzeczypospolitej od ciał ustawodawczych pozwoliły na sprawne i szybkie wydawanie rozporządzeń z mocą ustaw. Obecnie stan prawny w Polsce, w zakresie prawa administracyjnego, można uważać niemal za jednolity, a różnice ustrojowe i prawne w poszczególnych zaborach występują z coraz mniejszą ostrością.

Wielkie pole do działania dla funkcjonarjuszy administracji spraw wewnętrznych nasunęła praca nad organizacją samorządu terytorjalnego. Przyjęta w dwóch zaborach zasada, iż kierownik władzy administracyjnej pierwszej instancji jest jednocześnie przewodniczącym sejmików powiatowych i szefem egzekutywy tych sejmików t. zw. wydziału powiatowego, dała bardzo dadatnie re-

une continuelle évolution; les limites des districts doivent être modifiées pour répondre aux exigences de la vie économique, et l'inégalité territoriale des voïvodies nécessite également des changements dans la délimitation des régions administratives de deuxième instance.

L'organisation des starosties ainsi que la définition des affaires courantes de leur ressort durent naturellement au début être quelque peu improvisées. Les fonctionnaires de ces administrations, recrutés parmi les éléments les plus divers, apportaient dans leur travail une individualité propre et une expérience acquise dans d'autres professions, généralement dans des professions libérales. Il s'ensuivit une diversité considérable dans les formes de cette organisation. Beaucoup de ces expériences ne furent pas des plus heureuses, l'ensemble cependant donna un résultat imposant, et dès l'année 1924, la Pologne pouvait procéder à la réglementation uniforme de l'organisation et des méthodes de travail des services des starosties, en prenant pour base sa propre expérience administrative. Actuellement l'organisation intérieure des services des starosties peut être considérée comme achevée. Cette organisation du reste n'est ni schématique, ni bâtie dans le vide, et les principes qui lui servent de base sont les mêmes sur tout le territoire de l'Etat. C'est seulement dans le cadre de ces principes, adaptés aux besoins particuliers à chaque région, que les starosties peuvent parfaire l'organisation de leur service. Depuis 1926 on a d'ailleurs introduit une instruction systématique des fonctionnaires de l'Administration, particulièrement des starosties. Jusqu'à maintenant 50% des starostes ont reçu cette instruction spéciale.

Les services des voïvodies également ont subi une évolution depuis l'époque de leur fondation, en 1919. Cette évolution a porté principalement sur la simplification des services, la réduction du personnel et l'organisation rationnelle du travail. Tout dernièrement les principes de l'organisation des voïvodies et des starosties ont été fixés par un décret paru en 1928, sur l'organisation des pouvoirs administratifs. Ce décret réalise en une large mesure dans les services des starosties et des voïvodies l'un des principes de la Constitution polonaise, appelé „principe de la réunion des pouvoirs". Actuellement aussi bien les voïvodes que les starostes sont les exécuteurs responsables des ordres de 5 ministres et exercent une influen-

tion of the starosties may now be regarded as finished. That organisation is not schematically prescribed and obtruded from above, only the guiding principles being laid down uniformly for the whole country, while the starosts are at liberty to have regard to local requirements in finishing off the arrangements of their offices on the basis of those guiding principles. Since 1926, the administrative officials, especially the starosts, have been subjected to a systematic course of retraining according to the new requirements. Fifty per cent of all the starosts have already completed such a course of retraining.

The voivodeships, too, have undergone an evolution since they were first created, i. e. since 1919. This evolution has been directed towards the simplification of working methods, the reduction of the staff, and the rational organisation of the work. The principles of the organisation of voivodeships and starosties have been finally laid down in the Act of 1923, concerning the organisation of administrative authorities.

This Act realizes to a considerable degree one of the principles of the Polish Constitution, viz. the principle of the unification of authorities in the offices of the starost and the voivode. Both classes of officials are now responsible to five Ministers, whose orders they execute, and have considerable influence on the course of events in matters which are not unified with the starosty or voivodeship in the local offices of the remaining seven ministries. Such an organisation insures uniformity of policy in the local Government authorities and coordination of their work with that of the local self-governing bodies, over which the voivodes and starosts preside.

At the time when the outlines along which the administrative machinery was to be built up had been established, i. e. in 1928, the administrative procedure was also uniformly regulated in the whole country. Three Acts promulgated in that year, concerning administrative procedure, penal procedure, and administrative execution, definitely settle the line of proceedings to be adopted and determine the relations between the authorities and the citizen.

Over and above these fundamental legis lative labours, a whole series of laws and rescripts wereissued upon the initiative of the Ministry of the Interior, uniformly regulating many problems touching the administration of internal affairs throughout the country. Above all, many such regulating orders were made towards the end of 1927 and at

zultaty i pozwoliła starostom wywrzeć wielki i przeważnie dodatni wpływ na rozwój prac samorządu. Szczególne ożywienie tych prac mamy do zanotowania w latach 1926 i 27, kiedy wiele samorządów wstąpiło na drogę czynienia energicznych inwestycyj gospodarczych, rozbudowywując sieć dróg, stawiając elektrownie miejskie i powiatowe i organizując cały szereg przedsiębiorstw komunalnych. Obecnie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych jest w stadjum ujednostajniania budowy samorządu w całem państwie na jednakowych zasadach. Zasada przewodnictwa szefa administracji rządowej w samorządzie będzie wprowadzona także i w b. zaborze austrjackim, zostaną utworzone w całem Państwie samorządy wojewódzkie (II instancji) i zostanie rozszerzony udział czynnika obywatelskiego w pracach administracji.

Od roku 1924 t. j. od chwili zlikwidowania samoistnego Ministerstwa Zdrowia Publicznego, do właściwości Ministra Spraw Wewnętrznych należy służba zdrowia publicznego. W zakresie administracji zdrowia dokonano w Polsce bardzo wiele. Opanowano w zupełności epidemje, wynikające ze złych warunków sanitarnych. Ospa jest równie rzadka jak na Zachodzie. Tyfus plamisty występuje epidemicznie tylko w województwach wschodnich, gdzie zła komunikacja i niski poziom cywilizacyjny ludności nie pozwalają na skuteczną z nim walkę. Spadek zasłabnięć epidemicznych jest stały i występuje z roku na rok. Uzdrowienie kraju i poprawa warunków sanitarnych postępuje również szybko naprzód. Szczególnie imponujące wyniki dał pod tym względem rok 1927, kiedy z inicjatywy i pod osobistym nadzorem Ministra Spraw Wewnętrznych generała Składkowskiego, administracja dopilnowała oczyszczenia osiedli i inwestycyj najpotrzebniejszych urządzeń sanitarnych. Szpitalnictwo rozwija się stopniowo, aczkolwiek nieprzyjazne dotychczas warunki ekonomiczne stały racjonalnemu rozwojowi na przeszkodzie. Rozwijają się również Kasy Chorych, organizują się nowe, a dawniej istniejące usprawniają stale swoją działalność. Wielką pomoc we wszystkich działach pracy stanowi dla państwowej administracji zdrowia — Państwowy Zakład Higjeny, który wraz z kilku filjami prowadzi na wysokim poziomie prace naukowo-badawcze w zakresie bakterjologji, medycyny doświadczalnej, farmacji i produkcji surowic i szczepionek.

ce considérable sur le cours des affaires des administrations régionales, indépendantes de la starostie ou de la voïvodie et placées sous l'autorité des sept autres ministres. Une telle organisation assure l'unité dans la politique des pouvoirs gouvernementaux des différentes régions, ainsi qu'une coordination dans l'action des services de l'Etat et des institutions autonomes dont les voïvodes et les starostes ont la direction.

En même temps que l'on établissait les principes définitifs de l'organisation des services administratifs, on réglementait en 1928 d'une façon uniforme pour toute l'étendue du territoire de l'Etat la procédure administrative. Trois décrets parus cette année, sur la procédure administrative, sur la procédure administrative-pénale et sur l'exécution des pénalités administratives, fixent définitivement les affaires courantes du ressort de chaque service et définissent les rapports de l'Administration et des particuliers.

Outre ce travail de législation fondamentale, il fut publié, sur l'initiative du Ministère de l'Intérieur, toute une série d'arrêtés et de décrets, résolvant d'une façon uniforme sur tout le territoire de l'Etat nombre de problèmes du domaine de l'administration des affaires de l'Intérieur. C'est surtout à la fin de 1927 et au commencement de 1928 qu'il a été publié un grand nombre de ces décrets, au moment où les pleins-pouvoirs conférés au Président de la République par le corps législatif lui permirent d'émettre rapidement des décrets ayant force de loi. Actuellement le droit en Pologne, dans le domaine administratif, peut être considéré comme à peu près uniforme, et les diversités, soit d'organisation, soit de procédure, dans les différentes régions se rencontrent de plus en plus rarement.

Un large champ d'activité était ouvert aux fonctionnaires de l'Administration de l'Intérieur dans l'organisation de l'autonomie territoriale. L'application du principe, admis dans deux des anciennes régions d'occupation, suivant lequel le chef du pouvoir administratif de 1-re instance assume également la direction des conseils de districts (sejmiki powiatowe) et est chef du pouvoir exécutif de ces conseils, donna des résultats positifs et permit aux „starostes" d'exercer sur le développement des travaux des institutions autonomes une influence importante et la plupart du temps fructueuse. L'on peut noter un redoublement d'activité dans ces travaux au cours des années 1926 et

the beginning of 1928, when the plenary powers obtained by the President of the Republic from the legislative bodies enabled him efficiently and rapidly to issue orders possessing the binding force of laws. The present state of the law in Poland, as regards administrative legislation, may be regarded as nearly uniform, and the constitutional and legal differences between the late partitions are fast disappearing.

An important field of activity was opened up to the officials of the civil service by the task of organising territorial self-government. The principle adopted in two of the late territories of annexation that the head of the administrative authority of the first instance is simultaneously chairman of the district boards ("sejmiki powiatowe") and the head of the executive of these boards has yielded very favourable results and enabled the starosts to exert great and, on the whole, salutary influence on the work done by the local self-governing bodies. These bodies were particularly active in the years 1926 and 1927, when important investments were made by many of them on a large scale, such as the construction of roads, the erection of municipal and district electricity works, and generally the foundation of a number of communal undertakings. At the present moment, the Ministry of the Interior is engaged in unifying the structure of the local self-governing boards throughout the country on uniform principles. The rule that the head of the administrative government authority takes the chair in the local board will also be put in practice in the late Austrian territory, and self-governing voivodeship boards (territorial self-governing bodies of the second instance) will be created throughout the country, the citizens being thus admitted to a fuller share in the business of government.

Since 1924, i. e. since the abolition of the independent Ministry of Public Health, the public health service falls under the competence of the Minister of the Interior. Very much has been accomplished in the sphere of sanitary administration in Poland. Epidemic diseases arising from bad sanitation have been completely mastered. Smallpox is as rare in Poland as it is in Western Europa. Typhus occurs epidemically only in the eastern voivodeships, where insufficient communications and the low cultural level of the people do not as yet permit of successfully combating the disease. The number of cases of epidemic diseases is visibly declining every year. The progress in the ge-

Do zakresu Ministra Spraw Wewnętrznych należy również organizacja statystyki państwowej. Organizacją tą zajmuje się podległy Ministrowi Główny Urząd Statystyczny. Urząd ten przeprowadził w roku 1921 pierwszy powszechny spis ludności Rzplitej w warunkach bardzo trudnych, bo prawie bezpośrednio po ustaniu stanu wojennego. W zakresie statystki gospodarczej i administracyjnej urząd zorganizował zbieranie i publikacje materjałów, które obejmują całokształt polskiego życia społecznego. Materjały te ukazują się w szeregu drukowanych przez Urząd wydawnictw perjodycznych, wśród których pierwsze miejsce zajmuje Rocznik Statystyki Rzeczypospolitej Polskiej.

1927, au moment où nombre d'institutions autonomes entrèrent dans la voie d'une action énergique dans le domaine des améliorations économiques et commencèrent à construire des réseaux de routes, à bâtir des stations électriques de communes et de districts et à organiser toute une série d'entreprises communales. Actuellement le Ministère de l'Intérieur est dans le stade d'uniformisation de la constitution de l'autonomie dans l'Etat entier d'après des principes identiques. Le principe de la direction par le chef de l'administration gouvernementale des institutions autonomes sera également appliqué sur les territoires d'ancienne occupation autrichienne, et il sera créé dans tout le pays des institutions autonomes de voïvodies (II-e instance), et la

neral health of the country keeps pace with the improvement of sanitary conditions. Particularly good results were obtained in this respect in 1927, when, upon the initiative and under the personal control of the Minister of the Interior, General Składkowski, the authorities took measures to inspect the sanitation of the settlements and to make the most necessary investments in sanitary constructions. Hospitals and infirmaries, too, are gradually developing, although the unfavourable economic conditions prevailing hitherto have stood in the way of anything like a rational growth of these institutions. Sick Insurance Funds likewise develop, new centres being organised, and the existing ones becoming ever more efficient. The public

participation des citoyens aux travaux administratifs sera élargie.

Depuis 1924, c'est-à-dire depuis l'époque de la liquidation du Ministère de la Santé Publique, le soin de la santé publique incombe au Ministère de l'Intérieur. Dans le domaine de l'organisation du Service de Santé l'oeuvre réalisée est immense. On réussit à se rendre entièrement maître des épidémies, causées par de mauvaises conditions d'hygiène. La petite vérole est actuellement aussi rare que dans l'Ouest de l'Europe. La typhoïde ne sévit à l'état épidémique que dans les voïvodies de l'Est, où la dificulté des communications et le niveau assez peu élevé de civilisation des populations ne permettent pas d'entamer efficacement la lutte avec elle. La violence des épidémies est en décroissance constante et perd d'année en année du terrain, tandis qu'au contraire l'assainissement du pays et l'amélioration des conditions d'hygiène font de rapides progrès. Des résultats particulièrement imposants furent obtenus sous ce rapport en 1927, quand sur l'initiative et sous le contrôle personnel du Ministre de l'Intérieur, le général Składowski, l'Administration veillait au nettoyage des habitations et à ce qu'elles fussent pourvues des installations hygiéniques les plus nécessaires. Le service des hôpitaux suivit un développement progressif, quoique les circonstances économiques défavorables aient mis jusqu'à ce jour obstacle à son développement rationnel. Les Caisses Mutuelles de Malades se développent également, il s'en fonde de nouvelles et celles déjà existantes perfectionnent sans cesse leur mode d'action. Une aide précieuse dans toutes les branches de son activité est fournie à l'Administration du Service de Santé par l'Institut Gouvernemental d'Hygiène, qui, avec le secours de quelques succursales, porte à un haut degré les travaux scientifiques de recherches dans les domaines de la bactériologie, de la médecine expérimentale, de la pharmacie et de la production des sérums et vaccins.

Les attributions du Ministère de l'Intérieur comprennent également l'organisation des services de statistique

health administration derives great help in all things pertaining to sanitary work from the Government Institute of Hygiene, which conducts, conjointly with several branch-institutes, research work on a high level of scientific exactitude in the fields of bacteriology, experimental medicine, pharmaceutics, and the production of lymphs and vaccines. The organisation of Government statistics also falls under the competence of the Minister of the Interior. This organisation is specially entrusted to the Chief Statistical Office, which is subordinate to the Minister. This authority carried out, in 1921, the first universal census within the boundaries of the republic, under very difficult conditions, viz. at a time when hostilities had only just ceased. In the sphere of economic and administrative statistics the Office has organised the collection and publication of materials illustrating the whole of Polish social life. These materials appear in a number of periodical publications edited by the Office, among which the Statistical Year-book of the Polish Republic holds the first place.

officielle. Cette fonction est remplie, sous la direction du Ministre, parl'Office Central de Statistique. Ce service mena à bonne fin en 1921 le premier recenseme nt général des populations de la République dans des conditions fort difficiles, attendu que ce recensement avait lieu presque immédiatement après la cessation des hostilités. Dans le domaine ee la statisiique économique et adminis trative le Service de Statistique organisa la concentration et la publication de matériaux qui embrasse toutl'ensemble de la vie sociale de la Pologne. Ces matériaux parai ssentdans une série de publications périodiques imprimées par le Service en question, parmi lesquelles la premièreplace revient à la Statistique annleuel de la République Polonaise.

TABL. 1.

USTAWODAWSTWO ADMINISTRACYJNE NA ZIEMIACH RZPLITEJ POLSKIEJ W LISTOPADZIE R. 1918.

Objaśnienia:

I. Normalne pruskie ustawodawstwo administracyjne (Pomorze).
II. Specjalne ustawodawstwo pruskie, dla b. prowincji poznańskiej.
III. Normalne pruskie ustawodawstwo administracyjne (Górny Śląsk).
IV. Ustawodawstwo administracyjne b. Królestwa Kongresowego i b. okupacji niemieckiej z lat 1915—1918.
V. Ustawodawstwo administracyjne b. Królestwa Kongresowego i b. okupacji austrjacko-węgierskiej z lat 1915—1918.
VI. Ustawodawstwo administracyjne rosyjskie i zarządu t. zw. Ober-Ostu.
VII. Ustawodawstwo administracyjne rosyjskie i niemieckiego zarządu „etapów".
VIII. Ustawodawstwo administracyjne b. Królestwa Kongresowego i niemieckiego zarządu „etapów".
IX. Ustawodawstwo administracyjne austrjackie dla Galicji.
X. Ustawodawstwo administracyjne austrjackie dla Śląska.
XI. Ustawodawstwo administracyjne węgierskie. (na Spiżu i Orawie).

LA LÉGISLATION ADMINISTRATIVE SUR LE TERRITOIRE DE LA RÉPUBLIQUE DE POLOGNE EN NOVEMBRE 1918.

Explication.

I. La législation normale administrative prussienne (Pomérellie).
II. La législation spéciale prussienne pour l'ancienne province de Posnanie.
III. La législation normale administrative prussienne (Haute Silésie).
IV. La législation administrative de l'ancien royaume de Pologne et de l'ancienne occupation allemande de 1915—1918.
V. La législation administrative de l'ancien royaume de Pologne et de l'ancienne occupation d'Autriche-Hongrie de 1915—1918.
VI. La législation administrative russe et celle du gouvernement nommé „Ober-Ost".
VII. La législation administrative russe et celle du service allemand des „étapes".
VIII. La législation administrative de l'ancien royaume de Pologne et du service allemand des „étapes".
IX. La législation administrative autrichienne pour la Galicie.
X. La législation administrative autrichienne pour la Silésie.
XI. La législation administrative hongroise (Spiż et Orawa).

THE STATE OF ADMINISTRATIVE LEGISLATION IN THE VARIOUS PARTS OF POLAND IN NOVEMBER 1918.

Explanations.

I. Normal Prussian administrative legislation (Pomerellia, i. e. late West Prussia).
II. Special Prussian legislation for the late province of Posen (Poznania).
III. Normal Prussian administrative legislation (Upper Silesia).
IV. Administrative legislation of the late Congress Kingdom and the late German Occupation of 1915—1918.
V. Administrative legislation of the late Congress Kingdom and the late Austro-Hungarian Occupation of 1915—1918.
VI. Legislation of the Russian and the so-called "Ober-Ost" administration.
VII. Legislation of the Russian and the German "Etappen" administration.
VIII. Legislation of the administration of the late Congress Kingdom and that of the German "Etappen".
IX. Austrian administrative legislation for Galicia.
X. Austrian administrative legislation for Silesia.
XI. Hungarian administrative legislation (in the territory of Spiż and Orawa).

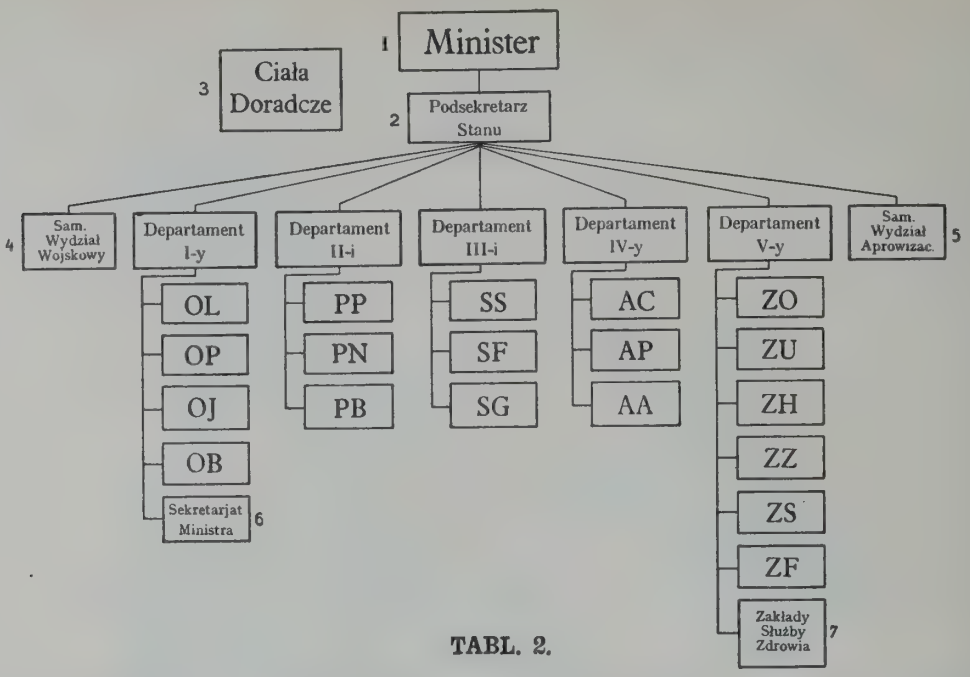

TABL. 2.

ORGANIZACJA MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH (w dniu 1. 4. 1928 roku).

Objaśnienia:

1. Minister Spraw Wewnętrznych.
2. Podsekretarz Stanu.
3. Ciała doradcze przy Ministrze Spraw Wewnętrznych: a) Państwowa Rada Samorządowa, b) Rada Spożywców, c) Państwowa Naczelna Rada Zdrowia, d) Państwowa Rada dla spraw uzdrowisk, e) Polski Komitet Zwalczania Gruźlicy, f) Komisja Farmakopei Polskiej, oraz g) Państwowa Komisja do badania pochodnych arseno-benzolu.

Departamenty i samodzielne wydziały:

Departament I. Organizacyjny.
Departament II. Polityczny.
Departament III. Samorządowy.
Departament IV. Administracyjny.
Samodzielny Wydział Wojskowy (4)
Samodzielny Wydział Aprowizacyjny.

Wydziały i zakłady w obrębie departamentów.

W Departamencie I-ym:
OL — Wydział Organizacyjno-Prawny; OP — Wydział Osobowy; OI — Wydział Inspekcyj, Wyszkolenia i Organizacji Pracy, OB — Wydział Ogólny, oraz Sekretarjat ministra (6).

W Departamencie II-im:
PP — Wydział Polityczno-Społeczny, PN — Wydział Narodowościowy, PB — Wydział Bezpieczeństwa.

W Departamencie III-im:
SS — Wydział Administracyjno-Samorządowy, SF — Wydział Finansów Komunalnych, SG — Wydział Społeczno-Gospodarczy.

W Departamencie IV-ym:
AC — Wydział Spraw Stanu Cywil., AP — Wydział Porządku Publicznego, AA — Wydział Administracyjny.

W Departamencie V-ym:
ZO — Wydział Organizacyjny, ZU — Wydział Zakładów Leczniczych i Uzdrowisk, ZH — Wydział Hygieny Społecznej, ZZ — Wydział Chorób Zakaźnych ZS — Wydział Statystyczny, ZF — Wydział Farmaceutyczny, oraz Zakłady Służby Zdrowia (7) t. j. — Państwowy Zakład Hygjeny, 4 Państwowe Zakłady Badania Żywności i 3 Państwowe Zakłady Uzdrowiskowe.

ORGANISATION DU MINISTÈRE DE L'INTÉRIEUR (à la date du 1-er IV. 1928).

Explications:

1. Ministre de l'Intérieur.
2. Sous-secrétaire d'Etat.
3. Corps consultatifs auprès du Ministre de l'Intérieur: a) Conseil d'Autonomie de l'Etat, b) Conseil de Consommation, c) Conseil Supérieur de la Santé Publique, d) Conseil des stations climatériques, e) Comité Polonais de lutte contre la tuberculose, f) Commission de pharmacopée polonaise, g) Commission d'Etude des dérivés de l'arsenic bensol.

Départements et Comités indépendants:

Comité Militaire indépendant (4).
I. Département d'Organisation.
II. Département Politique.
III. Département d'Autonomie.
IV. Département Administratif.
Comité indépendant d'Approvisionnement (5).

Comités et institutions relevant du ressort des départements.

Dans le I-er Département:
OL — Section d'Organisation et de Droit; OP — Section du Personnel; OL — Section d'Inspection, d'Instruction et d'Organisation du Travail; OB — Section Générale et Secrétariat du ministre (6).

Dans le II-e Département:
PP — Section Politique-Sociale; PN — Section des Nationalités; PB — Section de la Sûreté.

Dans le III-e Département:
SS — Section Administrative-Autonomie, SF — Section des Finances Communales; SG — Section Economique Sociale.

Dans le IV-e Département:
AC — Section de l'Etat Civil; AP — Section de l'Ordre Public; AA — Section Administrative.

Dans le V-e Département:
ZO — Section d'Organisation; ZU — Section des Stations sanitaires et climatériques; ZH — Section d'Hygiène Sociale; ZZ — Section des Maladies contagieuses; ZS — Section Statistique; ZF — Comité de Pharmacie et Institutions du Service de Santé c'est-à-dire l'Institut Hygiénique de l'Etat, 4 Institutions d'Etat pour l'examen des aliments et 3 Institutions Sanitaires de l'Etat.

ORGANISATION OF THE MINISTRY OF THE INTERIOR (APRIL 1, 1928).

Explanations.

The Minister of the Interior.
The Undersecretary of State.
Advisory bodies attached to the Minister of the Interior: a) The Government Council of Local Self-government; b) The Council of Consumers; c) The Central Government Board of Hygiene; d) The Government Board for matters pertaining to Health-resorts; e) The Polish Committee for Combating Tuberculosis; f) The Commission for Polish Pharmacopoeia; and g) The Government Commission for the Investigation of Arseno-benzole Compounds.

Departments and Autonomous Boards.

The Autonomous Board for Military Matters (4).
Department I. Organizing.
Depa rtment II. Political.
Department III. Local self-governing bodies
Department IV. Administrative.
Department V Health.
The Autonomous Board of Provisions (5).

Sections and Institutes within the Departments.

In Department I:
OL — Organisation and Juridical Section, OP — Appointments Section, OI—Section of Inspections, Training, and Organisation of Work, OB — General Section, and the Secretariat of the Minister (6).

In Department II:
PP — Political and Social Section; PN — Nationalities Section, PB—Safety Section

In Department III:
SS — Administrative and Self-government Section, SF — Communal Finance Section, SG — Social and Economic Section.

In Department IV:
AC — Section for matters pertaining to Citizenship, AP — Public Order Section, AA — Administrative Section.

In Department V:
ZO — Organising Section, ZU — Section of Sanitary Institutions and Health-resorts, ZH — Section of Social Hygiene, ZZ — Section of Contagious Diseases, ZS — Statistical Section, ZF — Pharmaceutical Section, and Public Health Service Institutes, i. e. The Government Institute of Hygiene, 4 Government Institutes for the Investigation of Foodstuffs, and 3 Government Institutes for Health-resorts.

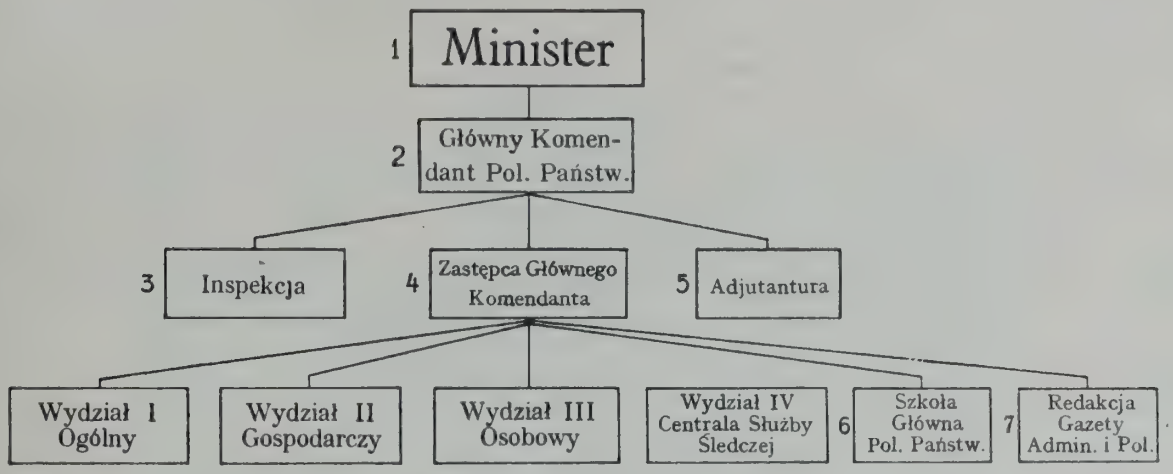

TABL. 3.

ORGANIZACJA GŁÓWNEJ KOMENDY POLICJI PAŃSTWOWEJ (w dn. 1. 4. 1928 r.).

Objaśnienia:

1. Minister Spraw Wewnętrznych.
2. Główny Komendant Policji Państwowej.
3. Inspekcja.
4. Zastępca Głównego Komendanta Policji Państwowej.
5. Adjutantura Głównego Komendanta P. P.

Wydziały:

Wydział I Ogólny.
Wydział II Gospodarczy.
Wydział III Osobowy.
Wydział IV Centrala Służby Śledczej.

6. Szkoła Głównej Policji Państwowej.
7. Redakcja Gazety Administracyjnej i Policji Państwowej.

ORGANISATION DU COMMANDEMENT CENTRAL DE LA POLICE DE L'ETAT (à la date du 1er IV. 1928).

Explication:

1. Ministre de l'Intérieur.
2. Commandant en chef de la Police de l'Etat.
3. Inspection.
4. Remplaçant du Commandant en chef de la Police de l'Etat.
5. Adjoint du Commandant en chef de la Police.

Sections:

I-ère Section Générale.
II-e Section Economique.
III-e Section du Personnel.
IV-e Section Centrale du service d'Enquête.

6. Ecole Centrale de la Police de l'Etat.
7. Rédaction de la Gazette de l'Administration et de la Police de l'Etat.

ORGANISATION OF THE CENTRAL HEADQUARTERS OF THE GOVERNMENT POLICE (April 1, 1928).

Explanations:

1. The Minister of the Interior.
2. The Commander-in-chief of the Government Police.
3. Inspection.
4. The Deputy Commander-in-chief of the Government Police.
5. The Adjutantur of the Commander-in-chief of the G. P.

Sections:

Section I: General.
Section II: Economic.
Section III: Appointments.
Section IV: Central Office of the Detective Service.

6. Central Government Police Training School.
7. Editorial Office of the Gazette of Administration and Government Police.

TABL. 4.

Przestępczość w Polsce w latach 1923—1927. — Criminalité en Pologne dans les années 1923—1927. — Crime in Poland in the Years 1923—1927.

Ilość przestępstw zameldowanych: — Nombre de crimes annoncés: — Number of delinquencies reported:

Rodzaj przestępstwa:	Genre de crimes:	Kind of delinquency:	1923	1924	1925	1926	1927
Rabunki i rozboje w bandach	Pillages et brigandages en bandes	Robbery with violence committed in bands	992	726	390	245	182
Morderstwo i zabójstwo w bandach	Meurtre et homicide en bandes	Murder and manslaughter committed in bands	191	152	61	79	78
Morderstwo i zabójstwo zwyczajne	Meurtre et homicide non qualifiés	Ordinary murder and manslaughter	1 191	1 037	995	1 084	1 135
Rozbój zwyczajny	Brigandage non qualifié	Ordinary robbery with violence	1 932	1 441	1 365	1 279	1 009
Kradzieże z włamaniem na kolejach	Vols avec effraction sur les chemins de fer	Railway burglary	2 075	1 063	670	731	855
Innego rodzaju kradzieże z włamaniem	Vols avec effraction d'autre espèce	Other cases of burglary	42 322	26 550	24 695	30 902	33 820
Kradzież koni i bydła	Vol de chevaux et de bétail	Horse and cattle stealing	7 568	4 356	2 683	2 979	3 469
Kradzież kolejowa bez włamania	Vol sur le chemin de fer sans effraction	Railway theft	12 672	8 883	3 383	3 464	3 768
Kradzież kieszonkowa	Vol à la tire	Pocket-picking	11 690	10 118	9 869	10 405	11 225

TABL. 5.

Podział Rzplitej na województwa. — Division de la République en voïvodies. — Division of the Republic into Voivodeships.

Objaśnienia: — Explications: — Explanations:

Województwa:	Voïvodies	Voivodeships	Obszar w klm. kw. Superficie en km² Area in square km.	Ludność w dn. 30/9. 1921 r. Population à la date du 30 Nov. 1921 Population on Nov. 30th, 1921.	Ilość powiatów Nombre de districts Number of districts	Ilość miast Nombre de villes Nomber of towns	Ilość gmin wiejskich Nombre de villages Number of villages	Ilość miejscowości Nombre de lieux habités Number of inhabited places
m. st. Warszawa	Varsovie capitale	City of Warsaw	121	936 713	3	1	—	1
Warszawskie	de Varsovie	Warsaw	29 310	2 112 798	23	59	295	13 904
Łódzkie	de Łódź	Lodz	19 034	2 252 769	14	44	234	8 867
Kieleckie	de Kielce	Kielce	25 736	2 535 781	17	38	310	9 543
Lubelskie	de Lublin	Lublin	31 160	2 087 951	19	32	283	8 031
Białostockie	de Białystok	Białystok	32 450	1 301 858	13	47	183	7 683
Wileńskie	de Wilno	Wilno	29 109	1 005 565	9	14	107	6 957
Nowogródzkie	de Nowogrodek	Nowogródek	22 692	800 761	7	8	91	6 307
Poleskie	de Polésie	Polesia	42 280	879 417	10	18	113	4 110
Wołyńskie	de Volynie	Volhynia	30 274	1 437 569	10	19	95	4 425
Poznańskie	de Posnanie	Poznania	26 528	1 967 865	39	118	3 044	8 468
Pomorskie	de Poméranie	Pomerellia	16 386	935 643	20	33	1 354	4 849
Śląskie	de Silésie	Silesia	3 221	1 124 967	11	18	414	—
Krakowskie	de Cracovie	Cracow	17 448	1 992 810	23	53	1 902	2 110
Lwowskie	de Lwów	Lwów	27 024	2 718 014	28	61	2 200	3 165
Stanisławowskie	de Stanisławów	Stanisławów	18 368	1 339 191	16	28	901	1 345
Tarnopolskie	de Tarnopol	Tarnopol	16 240	1 428 520	17	35	1 084	1 702

Uwaga: Dla tych miejscowości, których nie objęto spisem ludności z roku 1921, liczbę ludności podano według spisu z r. 1919 (część województwa wileńskiego, Górnego Śląska, część woj. śląskiego i niektóre miejscowości woj. nowogródzkiego i białostockiego).

Note: Pour les territoires non compris dans le recensement de 1921, savoir une partie de la voïvodie de Wilna, la Haute Silésie, une partie de la voïvodie de Silésie et plusieurs localités situées dans les voïvodies de Nowogródek et de Białystok, nous nous sommes servi des chiffres fournis par le recensement de 1919.

Note: In the case of those territories which were not comprised in the census of 1921, the number of inhabitants has been given according to the census of 1919 (part of the voivodeship of Wilno, the Upper Silesian part of the voivodeship of Silesia, and several localities in the voivodeships of Nowogródek and Białystok).

AUGUST ZALESKI
MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
MINISTRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES
MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS

DR. ALFRED WYSOCKI

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. Sous-Secrétaire d'Etat au Ministère des Affaires Étrangères. Undersecretary of State in the Ministry of Foreign Affairs.

POLSKA POLITYKA ZAGRANICZNA 1918—1927.

Rzeczpospolita Polska powróciła do bytu niepodległego z jasno i wyraźnie wytkniętym kierunkiem swej przyszłej polityki zagranicznej. Ubezpieczyć i utrwalić niepodległy byt narodu, zapewnić mu na ziemiach odzyskanych pomyślny rozwój duchowy i materjalny, postawić go w sprawach polityki, kultury i gospodarki w równym rzędzie z innemi wolnemi narodami Europy, oto cel tej polityki, mniej lub więcej świadomie występujący w myśleniu każdego Polaka od pierwszego dnia odzyskanej nie-

LA POLITIQUE EXTÉRIEURE DE LA POLOGNE 1918—1927.

La République la Pologne a recouvré son existence indépendante avec un but et une direction très précis pour sa future politique étrangère. Consolider et assurer l'existence indépendante de la nation, lui assurer le développement intellectuel et matériel dans les terres reconquises, la poser dans les questions de politique, culture et économie au même rang que les autres états libres de l'Europe, voilà le but de cette politique qui apparaît d'une manière plus ou moins consciente dans la pensée de

POLISH FOREIGN POLICY 1918—1927.

When the Polish Republic recovered her national independence, the aim of her foreign policy at once stood out with clearly marked, distinctive features. To secure and consolidate Poland's new-won nationhood, to insure the cultural and material progress of the Polish race on the regained territory of the Polish State, to place that race, in matters of politics, culture, and economics, on a level with the other free democracies of Europe, these have been the aims of Polish foreign policy from

S. E. M. JOHN B. STETSON JR.
Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Stanów Zjednoczonych Ameryki.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire des Etats-Unis d'Amérique.
Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of the United States of America.

M. JOSÉ A. CABALLERO
Chargé d'affaires Argentyny.
Chargé d'affaires de la République Argientine.
Chargé d'affaires of the Argentine Republic.

S. E. M. NICOLAS POST
Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Austrji.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire d'Autriche.
Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of Austria.

S. E. M. BERNARD DE L'ESCAILLE
Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Belgji.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Belgique.
Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of Belgium.

podległości. Do tego celu dążyć z poszanowaniem słusznych praw wszystkich innych narodów, dążyć z dobrą i najlepszą wolą niezakłócenia pokoju nikomu, ale też nie dopuszczać do tego, by ktokolwiek nie szanował słusznych praw Polski i zakłócał jej pokój — oto ogólnie wytknięty kierunek, zmierzający ku tamtemu celowi. Był to program z dawna dojrzały w myśli narodowej, której niezmiennym ideałem był powrót do niepodległości. Złożyły się nań tysiącletnia przeszłość, położenie geograficzne kraju i charakter narodu, który nawet w okresach największej swojej potęgi nigdy nie dał się popchnąć na drogi podboju.

Do tego programu polityki zagranicznej, programu Kazimierza Wielkiego, Jagiellonów, Batorego weszło zpowrotem jeszcze jedno, o czem tamci wielcy wykonawcy jego zawsze pamiętali, co w okresie upadku starej Rzeczypospolitej zostało zapomniane, co dopiero przypomnieć musiało narodowi doświadczenie niewoli. Wróciła świadomość tej prawdy, że wszelka polityka zagraniczna, a także polityka budująca na prawie pokoju, musi być czynna, stanowcza i oparta na całej sile politycznej i gospodarczej kraju. Bierność wobec ważnych wypadków międzynarodowych w 18 stuleciu przyczyniła się w rozstrzygającym stopniu do zguby państwa, na taką bierność niema miejsca we współżyciu narodów nawet w okresie który, jak obecny, rozpoczął już pracę nad urzeczywistnieniem prastarej myśli o Rzeczypospolitej wszystkich narodów.

W tej nowej, wszechświatowej Rzeczypospolitej, Polska, podpisując w dn. 28 czerwca 1919 Traktat w Wersalu, odrazu zajęła swe miejsce jako jeden z pierwszych członków Ligi Narodów. Ale cały przebieg Konferencji pokojowej paryskiej i tok wypadków bezpośrednio po podpisaniu Traktatów Pokojowych wykazał, że przeniesienie prawa narodów na grunt nowych zasad może być tylko dziełem długich i wytrwałych wysiłków. Dla Polski w szczególności pierwsze lata po Traktacie Wersalskim były okresem, w którym o regulowaniu stosunków międzypaństwowych bardzo wyraźnie rozstrzygały dawne sposoby i zwyczaje polityki i dyplomacji, z usunięciem na dalszy plan przeobrażeń, zapoczątkowanych paktem Ligi Narodów. Kiedy Zachód europejski zaczynał się już leczyć z ran wojennych, Polska w dalszych bojach musiała dopiero składać dowody nietylko swego prawa do życia, ale swej siły żywotnej. Gdyby nie ta siła, nicby jej nie były pomogły wszystkie artykuły paktu Ligi. Kiedy wynik

chaque Polonais, dès le premier jour de l'indépendance reconquise. Se diriger vers ce but en respectant les droits équitables de toutes les autres nations, avec la ferme volonté de ne troubler la paix de personne, mais aussi avec celle de ne permettre à qui que ce soit de ne pas respecter les droits justes de la Pologne ni de troubler sa tranquilité, voilà le programme tout tracé vers ce but. Ce programme avait depuis longtemps mûri dans l'idée nationale dont l'idéal immuable était de recouvrer son indépendance. Il résulte d'un passé de mille ans, de la situation géographique du pays et du caractère de la nation qui même à l'époque où il était à l'apogée de sa puissance, ne s'était jamais laissé pousser vers la voie des conquêtes.

Dans ce programme de politique extérieure, programme de Casimir le Grand, des Jagellons, de Batory, on retrouve encore une chose dont ces grands exécuteurs se sont toujours souvenus, qu'on a oublié tout à fait à l'époque de la chute de l'ancienne République polonaise, et que les dures épreuves de la captivité rappelèrent à la nation. On se rendit compte de cette vérité que toute politique étrangère, ainsi que celle qui est basée sur le droit de la paix, doit être active, décisive et appuyée de toute la force politique et économique du pays. La passivité en face des événements internationaux au XVIII-e siècle contribua certainement à la ruine de l'Etat. Une telle neutralité passive ne peut trouver place dans la vie des peuples, même à une époque qui comme la nôtre, a déjà commencé l'oeuvre de la réalisation de la très ancienne conception d'une République commune à toutes les nations.

En signant le 28 Juin 1919 le traité de Versailles, la Pologne, a conquis du coup sa place en qualité d'un des plus anciens membres de la Ligue des Nations dans cette nouvelle République universelle. Mais tout le cours de la conférence parisienne de la paix, et la marche des événements qui suivirent immédiatement la signature des traités de paix démontrèrent que la transposition du droit des nations sur le terrain de principes nouveaux peut seulement être l'oeuvre de longs et persévérants efforts. Spécialement les premières années après le traité de Versailles furent pour la Pologne une époque dans laquelle d'anciens procédés et habitudes diplomatiques eurent une influence décisive sur la régularisation des rapports entre les états; on mit sur un plan plus éloigné les transformations dont la Convention de la Ligue des Nations avait donné l'ini-

the first day of the country's regained independence, and these aims have since that day been more or less tangibly present in the political consciousness of every Pole. To aim at this goal, respecting at the same time the rights of all other nations, to aim at it with the best will not to disturb anybody's peace, but likewise not to allow anybody to trample Poland's inalienable rights underfoot and to disturb her peace — this has been the general trend of Polish public opinion from the outset, This program had long matured in the national ideology, whose fixed ideal it was to return to the state of independence. A past of a thousand years, the geographical situation of the country, and the character of a nation which had not suffered itself to be dragged into the path of conquest even in the period of its greatest power, all these contributed towards that program.

Into this program of foreign policy, the program of Casimir the Great, the kings of the Jagiellonic dynasty, and Stephen Báthory, there reentered one element more, which those great executors of the program had always borne in mind, but which had been forgotten during the period of the decline of the old Polish Commonwealth, and which only the experiences of the epoch of bondage was again to bring home to the minds of the people. There returned the consciousness of the truth that all foreign policies, even though they may be built upon the foundation of the right of peace, must be active, firm, and backed by the whole political and economic strength of the country. The passive attitude maintained in face of most important international events in the XVIII. century had decisively contributed to the collapse of the State. For such inactivity there is no room in the interrelations of the peoples, even in an age which has, like the present, begun to work for the realisation of the ancient ideal of a Commonwealth of all nations.

In this new universal Commonwealth Poland has, by signing the Treaty of Versailles on the 28th June 1919, at once taken her place as one of the original members of the League of Nations. But the whole course of the Conference of Paris and the events immediately succeeding the day of signing the Peace Treaties has shown that the transferring of the rights of nations to the ground of new principles can only be the result of long and persevering efforts directed towards that aim. For Poland in particular, the first few years after the Treaty of Versailles were a period when the mutual relations between the States

S. E. M. ALCIBIADES PEÇANHA

Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Brazylji.

Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire des Etats-Unis du Brésil.

Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of the United States of Brasil.

S. E. M. VLADIMIR ROBEFF

Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Bułgarji.

Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Bulgarie.

Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of Bulgaria.

M. CARLOS BECERRA

Chargé d'affaires Chili.

Chargé d'affaires du Chili.

Chargé d'affaires of Chili.

S. E. M. VACLAV GIRSA

Poseł Nadzw. i Minister Pełnomocny Republiki Czechosłowackiej.

Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de la République Tchécoslovaque.

Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiar of the Czechoslovak Republic.

polskich zmagań na jej wschodnich rubieżach wydawał się jeszcze wątpliwy, kiedy nie było jeszcze pewne, czy siła nowej Polski wystarczy, by od nawały bolszewickiej zasłonić i siebie samą i zachód europejski, znaczna część dyplomacji a także niektóre narody odnosiły się do Polski, jak gdyby jeszcze zawsze tylko prawo silniejszego stanowiło o granicach obszarów państwowych i narodowych. Terytorjalne formowanie się odbudowanej Polski odbywało się w warunkach wojskowych, politycznych i dyplomatycznych, przypominających najcięższe doświadczenia naszej przeszłości i było jeszcze jedną nauką poglądową więcej tej prawdy historycznej, że tylko silny w sobie i silną wolą kierowany organizm narodowy może się ostać przy swoich prawach i to w dodatku często nie bez ustępstw dotkliwych. Świadczy o tem cała nasza zachodnia granica od Spiszu, Jaworzyny, Śląska cieszyńskiego i opolskiego aż po wybrzeże morskie, świadczy o tem stan rzeczy, stworzony u ujścia Wisły — same przykłady niedociągnięcia faktów do zasad, na jakich miał się oprzeć nowy porządek w Europie po wielkiej wojnie. Pokój z Rosją w Rydze zawarty (18 marca 1921), starał się ile możności unikać braków uzgodnienia praw narodowych z koniecznościami państwowemi, ustalając granicę nie wedle względów możliwej chwilowej korzyści, lecz z myślą o przyszłym pokojowym sąsiedzkim stosunku.

Ten pierwszy przejściowy okres zagranicznej polityki odnowionej Polski ostatecznie był zamknięty dopiero w dniu 15 marca 1923 r. uznaniem wschodnich granic Polski przez wielkie mocarstwa z rozstrzygnięciem sprawy wileńskiej przez Konferencję Ambasadorów. Przedtem atoli już o tyle utrwaliła się międzynarodowa pozycja Polski, że mogło się dokonać to, czego Polsce brakowało w ostatnich dwuch wiekach istnienia starej Rzeczypospolitej, mogły powstać stałe sojusze, dające oparcie stałej zagranicznej polityce. W dniu 19 lutego 1921 r. podpisany został traktat francusko-polski, zgodnie ze wspólnemi interesami obu mocarstw w dziedzinie międzynarodowej, normujący ścisłą dyplomatyczną, wojskową i gospodarczą współpracę. Wiadomo, że w toku układów w Locarno traktat ten w dniu 16 października 1925 r. przemienił się na traktat gwarancyjny, należący dziś do stałych podstaw nowego porządku rzeczy w Europie. Podobnej przemianie uległa też umowa polsko-rumuńska, pierwotnie zawarta na przeciąg lat pięciu w dniu 3 marca 1921 r. I ta umowa,

tiative. Quand l'Ouest européen commençait déjà à voir se cicatriser les plaies de guerre, la Pologne devait encore dans de nouveaux combats donner des preuves non seulement de son droit à l'existence, mais de sa force vitale. Tous les articles de la Convention de la Ligue ne l'auraient aucunement aidé, n'était sa force vitale. Lorsque le résultat des combats sur ses confins de l'Est paraissait encore douteux, lorsqu'il n'était pas du tout certain encore que la seule force de la nouvelle Pologne suffirait à défendre de l'invasion bolchévique son propre territoire ainsi que tout l'Ouest européen, la majeure partie des diplomates et aussi certaines nations se comportaient envers la Pologne comme si, toujours encore, le droit du plus fort devait décider des frontières territoriales des pays et des nations. La formation des territoires de la Pologne reconstruite s'accomplissait dans des conditions militaires, politiques et diplomatiques qui rappellaient les plus dures épreuves analogues de notre passé et prouvaient encore une fois cette vérité historique que seul un organisme national vigoureux par lui-même, conduit par une forte et ferme volonté, peut faire prévaloir ses droits, souvent non sans de bien douloureuses concessions. Nos frontières de l'Ouest du côte de Spisz, de Jaworzyna, de la Silésie de Cieszyn et d'Opole jusqu'au bord de la mer en sont la preuve, de même les conditions créées à l'embouchure de la Vistule. Voilà des exemples montrant ce qui est advenu lorsqu'on a laissé inachevée l'élaboration des principes sur lesquels devait se baser l'ordre nouveau en Europe. La paix conclue avec la Russie à Riga le 18 mars 1921 tendait autant que possible à éviter le désaccord entre les droits nationaux et les nécessités gouvernementales en marquant les frontières sans considérer les avantages problématiques du moment, mais avec la pensée des futures, bonnes et paisibles relations de voisinage.

Cette première époque transitoire de la politique extérieure de la Pologne nouvelle fut terminée seulement le 15 mars 1923 par les grandes puissances qui reconnurent les frontières de la Pologne à l'Est en tranchant par la Conférence des Ambassadeurs la question de Vilna. Mais la position internationale de la Pologne s'était déjà assez consolidée pour que l'on pût conclure (ce qui manquait dans les deux derniers siècles de l'existence de l'ancienne République polonaise) des alliances, donnant un ferme appui à sa politique extérieure. Le traité franco-polonais fut signé

were very distinctly determined by the traditional ways and means of politics and diplomacy, heedless of the reforms initiated by the Pact of the League of Nations. At a time when the West of Europe already began to heal itself of the wounds the war had inflicted, Poland still had, in further strife, not only to give proof of her right to live, but also of her vitality. But for that vitality, all the articles of the Pact of the League could not have afforded her relief. While the result of Poland's fight on her eastern borders seemed doubtful, while it was not yet certain whether the strength of the new republic would be sufficient to defend itself and the West of Europe against the assault of Bolshevism, a considerable part of the diplomats and several entire nations took up an attitude towards Poland as if it was still nothing but the right of the stronger that determined the frontiers of States and Nations. The territorial reconstruction of Poland had to be carried on under military, political, and diplomatic conditions recalling the severest similar trials of our past, and constituted one more ocular demonstration of the historical truth that only a national organism which is strong in itself and steered by a strong will can maintain itself in its rights, and even then not always without painful compromises. This is borne out by our western frontier in its whole length, from the territories of Spiż, Jaworzyna, Silesia (both the Cieszyn and the Upper Silesian areas) down to the sea-coast, as well as by the state of affairs created at the mouth of the Vistula — all examples of the failure to make facts agree with the principles upon which the new post-war order in Europe was to be based. In the Peace of Riga (18th March 1921) it was endeavoured, as far as possible, to avoid disharmonies between national rights and State necessities, by fixing the boundary-line not according to considerations of the greatest temporary advantage, but with a view towards establishing peaceful neighbourly relations for the future.

This first transitional period in the foreign politics of resuscitated Poland was not definitely brought to an end until March 15, 1923, when the eastern frontiers of Poland were recognized by the Great Powers and the Wilno question decided by the Conference of Ambassadors. But even before that the international position of Poland had so far become consolidated that that which Poland had lacked during the last two centuries of the existence of the old Common-

S. E. M. NIELS JOHAN WULFSBERG HÖST,
Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Danji.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Danemark.
Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of Denmark.

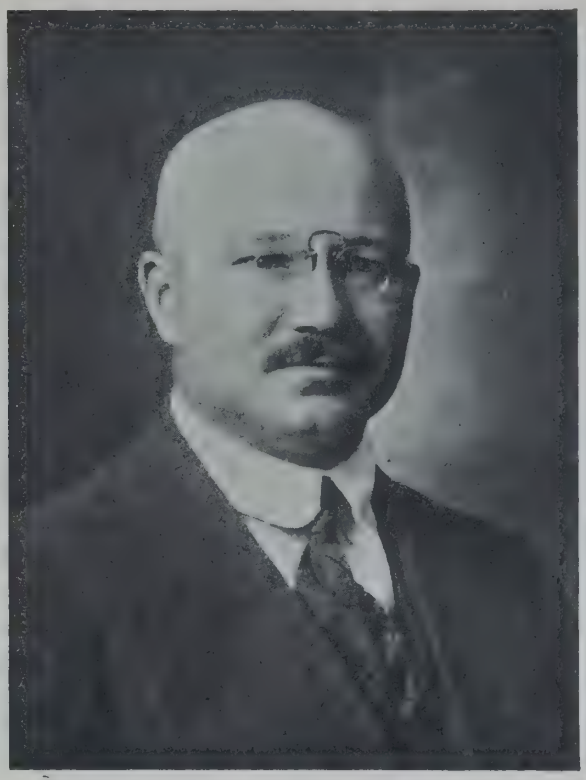

S. E. M. OTTO STRANDMAN
Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Estonji.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire d'Estonie.
Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of Esthonia.

M. ARMAS YÖNTILÄ
Chargé d'affaires Finlandji.
Chargé d'affaires de Finlande.
Chargé d'affaires of Finland.

S. E. M. JULES LAROCHE
Ambasador Francji.
Ambassadeur de France.
Ambassador of France.

również wynikła ze wspólności interesów, przekształciła się (25 marca 1925) w traktat gwarancyjny i sojuszniczy, który podobnie jak traktat francusko-polski i pomimo istnienia widocznego wzmocnienia się Ligi Narodów, jest nieodzowną przesłanką czynnej zagranicznej polityki polskiej, tej polityki, której naczelną zasadą jest, że o sprawach polskich nikomu nie wolno rozstrzygać bez udziału i bez zgody Polski.

Zasada ta, logiczne następstwo suwerenności państwowej, na równi przysługuje wszystkim niepodległym narodom. Ale kiedy w tylu wiekach miniowych wszystkie narody raz po raz w obronie tej zasady odwoływać się musiały do „ostatniej racji królów", do rozprawy orężnej, Traktat Wersalski stworzył z instytucji genewskiej forum, dające możność uniknięcia, a conajmniej odwleczenia takich ostateczności, a może w przyszłości dające możność zupełnego jej wykluczenia. Do tego ideału daleko jest jeszcze Lidze Narodów. Jednak wprowadzenie do prawa narodów metod przewodu sądowego jest tak znacznym postępem, że Polska byłaby weszła w sprzeczność z całą swoją przeszłością dziejową, nie oddając się jak najusilniej współpracy we wszystkich poczynaniach genewskich.

Wolno twierdzić, że z jednym wyjątkiem Francji żaden inny naród europejski nie ma tak głęboko w swej historji uzasadnionego zainteresowania się rozwojem i wzmocnieniem idei podstawowej Ligi Narodów co Polska. Właśnie ta przeszłość i światło, które z niej pada na zasadę: nic o nas bez nas, rozmiar, gorliwość i owocność pracy przez Polskę w Genewie wkładanej od samego początku, wyjątkowe miejsce, zajmowane przez Polskę w szeregu państw europejskich na podstawie obszaru, ludności, zasobów przyrodzonych, położenia geograficznego i historji — wszystkie te względy dają Polsce prawo do stałego zasiadania w Radzie Ligi Narodów. Pełni tego prawa Polska jeszcze nie osiągnęła, bo Zebranie Ligi we wrześniu 1926 r. przyznało jej tylko prawo ponownego wyboru po upływie trzechletniego zasiadania w Radzie. Lecz zaznaczyć należy, że Polska zapłaciła już pełną cenę za stały fotel w Radzie Ligi, kładąc w dn. 1 grudnia 1925 r. w Londynie swój podpis na traktatach, ułożonych w Locarno, w których pakt o nieagresji nad Renem niema swojego ścisłego odpowiednika w podobnym pakcie o nieagresji nad Wisłą, zagwarantowanym także przez Anglję i Włochy. W takich warunkach, bez uprzedniego zapewnienia sobie stale 19 février 1912, conformément aux intérêts des deux puissances dans le domaine international, réglant strictement le travail commun de chacun des partis dans le domaine diplomatique, militaire et économique. On sait que ce traité du 16 octobre 1925, pendant les pourparlers des conférences de Locarno, s'est transformé en un traité de garantie qui forme aujourd'hui une des bases du nouvel état de choses en Europe. Le traité polono-roumain, conclu d'abord pour l'espace de 5 ans, le 3 mars 1921, s'est pareillement transformé. Cette convention qui fut le résultat d'intérêts communs se transforma le 25 mars 1925 en traité de garantie et d'alliance qui, pareillement au traité franco-polonais, quoique le pouvoir de la Ligue des Nations augmente visiblement, est une indispensable prémine de la politique extérieure de la Pologne; de cette politique dont le principe fondamental est: que personne n'a le droit de décider des affaires polonaises sans l'assentiment et la participatfon de la Pologne.

Ce principe logique de la souveraineté des Etats appartient à tous les peuples indépendants. Mais dans le courant des siècles passés, tous les peuples devaient de temps en temps pour défendre ce principe en venir à un conflit armé. Le traité de Versailles a fait de l'institution de Genève un forum qui donne la possibilité sinon d'éviter, du moins de retarder ces extrémités, et qui peut-être donnera dans l'avenir la possibilité de les supprimer totalement. La Ligue des Nations est encore bien éloignée de cet idéal. Mais en tout cas ses méthodes de faire passer par le canal judiciare les droits des nations forment un si énorme progrès que la Pologne aurait désavoué tout son passé historique si elle ne s'était pas adonnée avec ardeur à l'oeuvre commune de Genève.

On peut affirmer qu'aucun pays européen, à part la France, n'est aussi historiquement que la Pologne intéressé au développement et à l'élargissement de l'idée fondamentale de la Ligue des Nations. Justement ce passé historique et la lumière qui en rejaillit sur le principe: „Rien décider sur nous sans nous", l'étendue et le zèle apporté au labeur accompli, mis par la Pologne dès le commencement dans les travaux de Genève, la place occupée par elle dans le rang des Etats européens en vertu de son étendue, de la population, de l'abondance de ses fonds naturels, de sa situation géographique et de son histoire, toutes ces considérations donnent à la Pologne le droit d'avoir une place

wealth could be accomplished, i. e. stable alliances could be formed, which afforded a basis for a fixed line of foreign politics. On Febr. 19, 1921, the French-Polish treaty was concluded, by which the close diplomatic, military, and economic cooperation of both powers was regulated in accordance with their common interests in the sphere of international politics. It is a well-known fact that, during the course of negotiations at Locarno, that treaty was on October 16, 1925, transformed into a treaty of guarantee, thus belonging to-day to the fixed foundations of the new order of things in Europe. The Polish-Rumanian agreement underwent a similar transformation. Originally concluded for a period of five years, on March 3, 1921, this agreement, which had likewise been the outcome of community of interests, took the shape (25 March 1925) of a treaty of guarantee and alliance, which is, like the French-Polish treaty, and although the influence of the League of Nations is visibly increasing, an indispensable premise of Poland's active foreign policy, the first principle of which is that without the participation and the agreement of Poland nobody shall be allowed to decide about Polish affairs.

This principle, the logical outcome of State suzerainty, is equally the right of all independent nations. But in the course of the ages, every nation was obliged at one time or other to stand up in defence of that principle and to have recourse to the "last argument of kings", the arbitrament of arms. The Treaty of Versailles has created, in the institution of Geneva, a forum which provides a possibility of avoiding, or at least of putting off, such extremities, and which is perhaps destined in the future to afford means of entirely abolishing them. But the League of Nations still has a long way to go before it reaches that ideal. Nevertheless, the introduction into the law of nations of the methods of a lawsuit is such a considerable step forward that Poland would have been in disagreement with her whole historical tradition, if she had not taken an active share in all the doings at Geneva.

It may be affirmed that, with the single exception of France, no other European nation has an interest that is so deeply rooted in its past for the development and growth of the fundamental idea of the League of Nations as Poland. It is just that past and the light it sheds on the principle: „Nothing concerning us without us!", it is the amount, zeal, and productiveness of the work Poland

M. RAPHAEL RAPHAEL
Chargé d'affaires Grecji.
Chargé d'affaires de Grèce.
Chargé d'affaires of Greece.

S. E. M. W. B. ENGELBRECHT
Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Holandji.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire des Pays Bas.
Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of the Netherlands.

S. E. M. SILVIO FERNANDEZ VALLIN
Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Hiszpanji.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire d'Espagne.
Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of Spain.

S. E. M. HAJIME MATSUSHIMA
Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Japonji.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire du Japon.
Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of Japan.

łego miejsca w Radzie Ligi, udzielony podpis Polski raz jeszcze potwierdził, że Polska gotowa służyć idei pokoju nawet z uszczerbkiem swego interesu.

Jest rzeczą realnej polityki zapobiec, by uszczerbek podobny nie wyszedł wprost na szkodę Rzeczypospolitej. Dlatego Polska w Genewie swoją działalność zaśrodkowała ostatnio dookoła zasadniczych problemów, od których należytego rozwiązania zawisło utrwalenie i utrzymanie powszechnego pokoju. Do tego celu zmierzała na Zgromadzeniu Ligi Narodów we wrześniu 1927 r. inicjatywa polska, która doprowadziła do jednomyślnego przyjęcia deklaracji, wykluczającej wojnę zaczepną z liczby uprawnionych środków w stosunkach międzypaństwowych. Temu celowi służyła też praca delegatów polskich w Komisji przygotowawczej do Konferencji Rozbrojeniowej, praca, poświęcona analizie i wydobyciu na jaw wszystkich do praktycznego traktowania nadających się pierwiastków myślowych, zawartych we francuskiej tezie nierozłączonego związku, zachodzącego między arbitrażem bezpieczeństwa a rozbrojeniem (np. wniosek polski o rozbrojeniu regionalnem, które coraz bardziej na terenie Ligi uważane jest za jedyną praktyczną drogę prowadzącą do rozbrojenia powszechnego). Mniemanie, że naród pokojowy, nawet bezbronny, może żyć bezpiecznie pośród uzbrojonych sąsiadów, było najzgubniejszem złudzeniem polskiej przeszłości. Nie tracąc wiary w przyjmowanie się ideału pokoju u wszystkich narodów, Polska, nauczona własnem doświadczeniem, nie zamyka oczu przed rzeczywistością i nie gubiąc się w niepewnych utopijnych konstrukcjach dąży do rozwiązań umożliwiających na początek stworzenie chociażby regionalnych stref bezpieczeństwa, bez których pokój wieczysty pozostałby, jak się raz o nim wyraził Moltke, „sennem marzeniem i to nawet nie pięknem".

Od listopada 1918 r. aż do chwili bardzo niedawnej zagraniczna polityka polska we wszystkich wielkich politycznych centrach świata bezustannie była przemiotem akcji systematycznej, mającej wzbudzić zasadniczą nieufność do jej zamierzeń. Przez dłuższy czas ta wroga Polsce propaganda cieszyła się niejakiem powodzeniem. Nie mogła wprawdzie utrwalić opinji o „sezonowości" państwa polskiego, ale powtarzając raz po raz przeciw Polsce zarzut dążeń imperjalistycznych, rozsiewając pogłoski o przygotowaniach wojennych, a przedewszystkiem zapewniając o niewystarczalności zasobów kraju na utrzymanie własnego państwa i przestable dans le Conseil de la Ligue des Nations. La Pologne n'a pas encore atteint la plénitude de ce droit, car l'Assemblée de la Ligue en septembre 1926 lui a seulement reconnu le droit d'être réélue après l'écoulement des trois ans de son mandat au Conseil, en signant le 1 décembre 1925 à Londres les traités établis à Locarno, dans lesquels le traité de non agression sur les bords du Rhin n'a pas son équivalent, garanti de même par l'Angleterre et l'Italie, touchant la non agression sur la Vistule. Dans de telles conditions, sans avoir l'assurance préalable d'obtenir une place stable dans le Conseil de la Ligue, la signature accordée par la Pologne a confirmé que la Pologne est toujours prête à servir l'idée de paix, même au détriment de ses propres intérêts.

C'est l'affaire de la politiqne effective de prévenir qu'un préjudice pareil ne soit nuisible à la République. C'est pour cela que dernièrement à Genève la Pologne a concentré son action sur les problèmes fondamentaux, de la juste solution desquels dépendent la consolidation et le maintien de la paix universelle. C'est vers ce but que tendait en septembre 1927 l'initiative polonaise qui est parvenue à faire accepter à l'unanimité la déclaration par laquelle on exclut la guerre offensive du nombre des mesures sanctionnées dans les relations internationales. C'est à ce but aussi que tendait le travail des délégués polonais dans la commission préparatoire à la conférence du désarmement, travail consacré à l'analyse et au dégagement des idées générales propres à être traitées du côté pratique, contenues dans la thèse française du rapport indivisible qui a lieu entre l'arbitrage de la sécurité et le désarmement (par ex. le projet polonais touchant le désarmement régional, qui sur le terrain de la Ligue est de plus en plus considéré comme le seul moyen pratique qui puisse aboutir au désarmement général). L'opinion qu'un peuple pacifique, même désarmé, puisse vivre en sécurité au milieu de peuples armés fut l'illusion la plus funeste du passé polonais. Sans perdre confiance dans l'acceptation de l'idéal de la paix par toutes les nations, la Pologne, instruite par sa propre expérience, ne ferme pas les yeux devant la réalité, et sans s'égarer dans des utopies, aspire à des solutions qui rendraient possible pour commencer la création de zônes de sécurité, ne fût-ce que régionales, sans lesquelles la paix éternelle resterait comme l'a définie une fois le vieux Moltke „un rêve et même pas bien beau".

La politique polonaise depuis novembre 1918 jusqu'à une époque peu

has been contributing at Geneva since the very beginning, it is the exceptional place Poland occupies among a series of European States thanks to her size, population, natural resources, geographical situation, and history, it is all these considerations that give Poland a right to a permanent seat in the Council of the League of Nations. This right has not yet been granted her in full, for the Assembly of the League in September 1926 only gave her the right of being reelected after sitting three years in the Council. But it must be noted that Poland has already paid the full price of a permanent seat in the Council of the League by signing, on Dec. 1st, 1925, in London the treatise made at Locarno, where the pact of non-aggression on the Rhine has no exact counterpart in an analogical pact of non-aggression on the Vistula, bearing the guarantees of England and of Italy. Under such conditions, no certainty as to the permanent seat in the Council of the League having been previously obtained, the signature given by Poland is a further confirmation of her readiness to serve the idea of peace, even though she has to postpone her own interests.

It is the task of real politics to take care that by such a postponement of its own interests the Republic does not suffer actual damage. That is why Poland has of late concentrated all her efforts upon those fundamental problems on whose proper solution depends the consolidation and maintenance of universal peace. This was the object of the Polish initiative at the Assembly of the League of Nations in September 1927, when the proposed resolution excluding offensive wars from the number of means of obtaining relief admissible in international relations was unanimously adopted. The same aim was served by the work of the Polish delegates in the Preparatory Commission to the Conference on Disarmaments, work devoted to eliciting and analysing all thoughts capable of being put into practice that were contained in the French thesis of the inseparable connection existing between arbitrage, security, and disarmament (e. g. the Polish motion concerning regional disarmament, which comes ever more to be regarded in League circles as the only practical way leading to universal disarmament). The illusion that a peaceful nation, even if unarmed, can live in safety in the midst of armed neighbours was the most fatal self-deception of the Polish past. Without losing faith in the eventual realisation of the ideal of peace among all nations, Poland, taught by her

M. MILOVAN PRODANOVITCH
Chargé d'affaires Królestwa Serbów, Kroatów i Słoweńców.
Chargé d'affaires du Royaume des Serbes, Croates et Slovènes.
Chargé d'affaires of the Kingdom of Serbs, Croats, and Slovenes.

S. E. M. MARTIN NUKŠA
Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Łotwy.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Lettonie.
Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of Latvia.

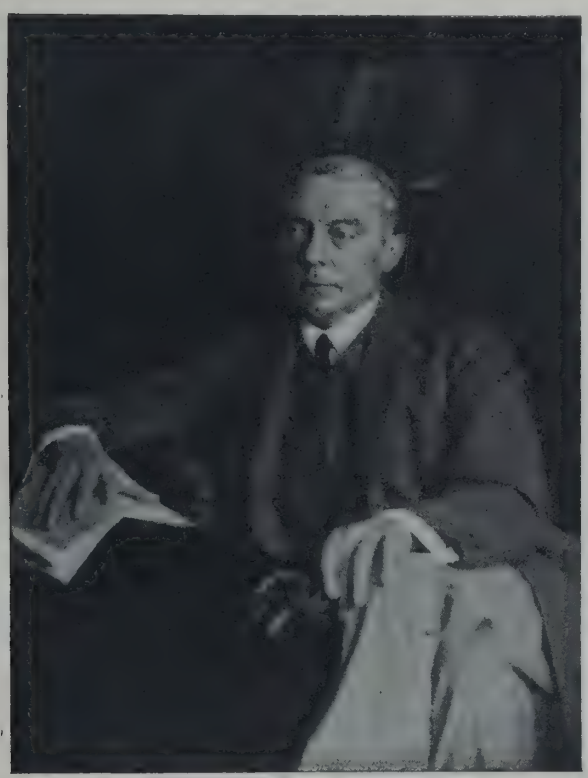

S. E. M. ULRICH RAUSCHER
Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Niemiec.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire d'Allemagne.
Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of Germany.

M. NILS CHRISTIAN DITLEFF
Chargé d'affaires Norwegji.
Chargé d'affaires de Norvège.
Chargé d'affaires of Norway.

powiadając w niedalekim czasie gospodarcze bankructwo Polski, akcja ta bardzo niekorzystnie odbijała się na międzynarodowej pozycji Polski.

Sprawdzianem częściowego powodzenia tych zabiegów był szczególnie stosunek opinji publicznej angielskiej, a poczęści też amerykańskiej do Polski. Anglja odwiecznie zainteresowana sprawami bałtyckiemi, Polskę, która znów dotarła do tego morza, w swoim własnym interesie, jak należałoby się spodziewać, powinna była od początku otoczyć swoją życzliwością. Przeważały jednak wpływy uboczne, a zwrot w opinji angielskiej zaznaczył się dopiero, kiedy konsolidacja gospodarcza w Polsce, z konieczności postępująca powoli, zaczęła oddziaływać na umysły zagranicą. Początek dał traktat polsko-angielski z dnia 10 grudnia 1924 o umorzeniu polskiego długu wojennego w Anglji i podobny traktat polsko-amerykański z dn. 14 listopada 1924 r. o umorzeniu polskiego długu reliefowego. Zrobiła swoje stale, wbrew wszelkim zapowiedziom przeciwpolskiej propagandy umiarkowana i pokojowa we wszystkich sprawach polityka polska. Dzieła zwrotu w opinji anglosaksońskiej o Polsce dopełniła może właśnie sama ta propaganda, dopuszczając się kilkakrotnie wybryków, jakich w końcu Anglja i Ameryka nie znoszą. Taki przeciwny od zamierzonego skutek odniosła np. kampanja, rozpętana w części prasy angielskiej i amerykańskiej w chwili, kiedy Polska wystąpiła z żądaniem dla siebie miejsca w Radzie Ligi Narodów. Przeważyło wkońcu i w Anglji i w Ameryce przekonanie, że Polska na północnym wschodzie Europy jest jedynym czynnikiem, na którego szczerej pokojowości można polegać, a skrupulatne dopełnianie wszystkich zobowiązań finansowych, nawet wśród najcięższego położenia skarbu polskiego, stworzyło podwaliny zaufania do gospodarczych sił polskich.

Morderstwo dokonane w dniu 6 czerwca 1927 r. na pośle rosyjskim w Warszawie, stało się początkiem ostatniej niejako, najcięższej próby, na jaką przed opinją świata wystawioną była cała polska polityka zagraniczna. Dość przypomnieć, że w pierwszych dniach po tym tragicznym wypadku prasa zagraniczna uporczywie wskazywała na morderstwo w Serajewie, dając do zrozumienia, iż ze śmierci posła Wojkowa podobne mogłyby wyniknąć następstwa. Gdy okazała się mylność wszystkich złowieszczych przepowiedni, gdy można było stwierdzić, że polską polityką w tym wypadku nie kierowały żadne obawy ale tylko spokojna i rozważna racja stanu, unikająca dróg awanturéloignée du reste, était continuellement dans les grands centres politiques du monde entier l'objet d'une action systématique ayant pour but de susciter de la méfiance envers toutes ses propositions. Pendant assez longtemps cette propagande hostile à la Pologne eut assez de succès. Elle ne parvenait pas, il est vrai, à consolider la pensée que l'Etat polonais durerait seulement „une saison", mais en répétant coup sur coup le reproche des tendances impérialistes, en répandant des bruits sur ses préparatifs de guerre et surtout en assurant que les fonds de l'Etat ne suffiraient même pas à l'entretien du pays et en prédisant la banqueroute économique de la Pologne, cette action avait une influence désavantageuse sur la situation internationale de la Pologne.

Les dispositions envers la Pologne de l'opinion générale en Angleterre et dans une certaine mesure aussi en Amérique confirmaient le succès de ces efforts. L'Angleterre, qui depuis des siècles était interessée aux affaires baltiques, aurait dû, semble-t-il, dans son propre intérêt entourer la Pologne de sa bienveillance. Des influences étrangères cependant agissaient et le changement de l'opinion anglaise ne se manifesta que quand la consolidation économique en Pologne, qui nécessairement avançait lentement, commença à changer à son avantage les idées à l'étranger. Le premier pas fut accompli avec le traité polono-anglais du 10 décembre 1924 touchant l'amortissement des dettes de guerre polonaises en Angleterre et un traité analogue polono-américain du 14 novembre 1924 touchant l'amortissement de la dette polonaise „utilitaire" (relief). La politique polonaise, modérée dans tous ses actes et visant à la paix malgré toutes les prophéties de la propagande antipolonaise, a fait son chemin. Il est même possible que ce revirement de l'opinion soit le résultat de cette même propagande qui en vint à des extravagances que l'Angleterre et l'Amérique ne tolèrent aucunement. Ainsi par exemple la campagne déchaînée dans une partie de la presse anglaise et américaine, au moment où la Pologne fit des démarches exigeant une place dans le Conseil de la Ligue des Nations, eut un effet absolument contraire au but auquel elle tendait.

La conviction que la Pologne au nord-est de l'Europe est le seul élément sur la tendance pacifique de laquelle on peut compter finit en fin de compte par convaincre l'Angleterre et l'Amérique, et la manière consciencieuse dont la Pologne tenait ses engagements financiers, même au moment où son trésor était dans la sioown experience, does not close her eyes to realities and, instead of striving after nebulous utopian constructions, directs her action towards reaching solutions that would, at the outset, render at least regional zones of safety a thing of practical feasibility. For without the creation of such zones, permanent peace would remain for ever what old Moltke once called it, "a dreamy vision and not even a beautiful one".

From November 1918 until very recent times, the Polish foreign policy was in all the great political centres of the world the object of an incessant systematic action calculated to undermine confidence in her undertakings. For a long time this propaganda was, to a certain extent, successful. It could not, it is true, implant a lasting opinion as to Poland being a State only 'for a season", but by repeating from time to time the accusation of Poland's imperialist tendencies, by spreading rumours of her military preparations, and most of all by assuring the world of the insufficiency of the country's resources for supporting an independent State and by prophesying Poland's economic breakdown for the near future, this action has reacted very unfavourably on Poland's international prestige.

A criterion of the partial success of this agitation may be seen more particularly in the attitude of English, and to a certain extent also American, public opinion towards Poland. England, having for ages past been interested in Baltic affairs, ought to have, one should think, in her own interest welcomed the return of Poland to that sea and to have countenanced Poland from the beginning. But unfavourable side influences prevailed, and a turn in English public opinion only became noticeable when the economic consolidation in Poland, which necessarily proceeded slowly, began to react upon the prestige of the country abroad. The first step was made by the Polish-English treaty of the 10th December, 1924, concerning the amortisation of the Polish war-debt in England, and by a similar Polish-American treaty of the 14th November, 1924, concerning the amortisation of the Polish relief debt. The Polish policy, consistently moderate and peaceful in everything, quite against the expectations raised by the anti-Polish propaganda, did not fail to make a due impression. And the finishing touch was, perhaps, given to the work of winning over public opinion in the Anglo-Saxon countries to the Polish view by that propaganda itself, which more than once permitted itself such

S. E. M. MIRSA ASSADOLLAH ASSAD BAHADOR
Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Persji.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Perse.
Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of Persia.

S. E. M. VASCO DE QUEVEDO
Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Portugalji.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Portugal.
Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of Portugal.

S. E. M. CHARLES DAVILA
Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Rumunji.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Roumanie.
Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of Rumania.

S. E. MONSEIGNEUR FRANÇOIS MARMAGGI
Nuncjusz Stolicy Apostolskiej.
Archevêque d'Andrinople, Nonce Apostolique.
His Eminence Monsignore Francis Marmaggi of A'drianople, Apostolic Nuncio.

niczych a świadoma dostatecznej siły na odparcie obcej niesłusznej napaści, przyszła dla Polski chwila pierwszego żniwa kilkuletniej pracy w dziedzinie międzynarodowej polityki. Myśl państwowa odrodzonej Polski w dziedzinie tej nie może już być poddawana jakiejkolwiek wątpliwości przez nikogo, kto nie chce, by on sam nie popadł w podejrzenie mącenia pokoju. To, co różni uczeni niemieccy chętnie nazywają „Charakterem państwa", osobością państwa (Staatscharakter, Staatspersönlichkeit), odsłoniło się przed światem rysami tak wyrazistemi, że tylko namacalna zła wola może się pokusić o ich zniekształcenie. Jeśli na sesji Rady Ligi w grudniu 1927 r. trzy słowa polskiego premjera Marszałka Piłsudskiego, słowa „Wojna czy pokój" starczyły, by zamknąć incydent, powszechnie uważany za źródło usprawiedliwionego zaniepokojenia, to był to zasłużony triumf systemu politycznego, trzymającego się jednej wielkiej linji przewodniej, a spory o drobiazgi formalne pozostawiającej politykomanom.

W układzie europejskich sił politycznych i gospodarczych Polska zaczyna odzyskiwać to miejsce, którego pozbawiła ją przemoc rozbiorów. A zaczyna je odzyskiwać nie dzięki jakiejś przypadkowej konstelacji, ale na skutek świadomie i celowo dokonywanej pracy. Świadomość, celowość i wytrwałość wysiłku najlepiej może zobrazować przebieg rokowań o pożyczkę amerykańską, których przewlekanie się przez dziesięć przeszło miesięcy w samej Polsce tak niedostatecznie zrozumiano. Bo nie rozumiano, że lepiej było nie dostać żadnej pożyczki i dalej o własnych tylko siłach walczyć o powolne tworzenie własnych w zbiedzonym kraju kapitałów, aniżeli godzić się na pożyczkę, która nie byłaby równocześnie w swoich warunkach potwierdzeniem światowego zaufania do polityki i gospodarki odrodzonej Polski.

Z tego samego punktu widzenia oceniać należy też tę kolejność wydarzeń, która w sporze handlowo-gospodarczym niemiecko-polskim doprowadziła do złagodzenia największych trudności. Zawarłszy w ciągu lat ostatnich z Niemcami prawie sto najróżniejszych treści umów i układów, wiele z nich wśród przeszkód umyślnie stawianych przez niepohamowaną agitację przeciwpolską, i w tej ostatniej sprawie Polska czynnie zaznaczyła, że jej celem jest pacyfikacja i odbudowa gospodarcza Europy w interesie własnym i w interesie wszystkich narodów.

By wybrać najlepszą drogę do tych celów, polska polityka zagraniczna nie potrzebowała szukać wzo-

tuation la plus dure, inspirèrent la confiance dans les forces économiques polonaises.

L'assassinat à Varsovie le 1 juin 1927 du ministre plénipotentiaire de la Russie fut le commencement pour ainsi dire de la plus dure épreuve que dût subir la politique extérieure de la Pologne vis-à-vis de l'opinion du monde entier. Il suffit de rappeler que dans les premiers jours qui suivirent ce tragique événement, la presse étrangère rappelait avec obstination le meurtre de Sarajewo, laissant sous-entendre que la mort du Ministre Wojkow pourrait avoir des conséquences analogues. Et quand toutes ces prophéties de mauvais augure se montrèrent fausses, lorsqu'on put constater que dans ce cas la politique polonaise n'était guidée par aucune crainte ni appréhension, mais uniquement par la raison d'état calme et réfléchie, évitant les voies aventureuses et consciente de sa force suffisante pour repousser toute injuste attaque étrangère, la Pologne commença à récolter les premiers fruits de son labeur de quelques années dans le domaine de la politique internationale. L'idée monarchique de la Pologne régénérée ne peut plus être mise en doute par personne, à moins que cette personne ne soit suspecte elle-même de vouloir troubler la paix. Ce que certains savants allemands nomment volontiers le „caractère de l'Etat" ou la „personnalité de l'Etat" (Staatscharakter, Staatspersönlichkeit) s'est dévoilé au monde par des traits si prononcés et si nets que seule une mauvaise volonté évidente peut tenter de les déformer. Pendant la session du Conseil de la Ligue en décembre 1927 trois mots du président des ministres, le Maréchal Pilsudski, les mots „guerre ou paix" suffirent à clore un incident généralement considéré comme une source d'alarmes justifiés; c'était pourtant le triomphe du système politique dominé par une seule grande ligne directive et laissant les discussions sur les formalités secondaires aux politicomanes.

Dans la disposition des forces politiques et économiques européennes la Pologne commence à regagner la place dont elle avait été privée par la force des démembrements. Elle la reconquit, non grâce à une circonstance fortuite, mais par suite d'un travail accompli sciemment et conforme au but voulu. Le cours des négociations touchant l'emprunt américain, dont la prolongation pendant près de dix mois n'a été qu'insuffisamment comprise en Pologne, est l'illustration de la conscience de l'utilité et de la persévérance de l'effort. Car on n'a pas compris qu'il aurait mieux valu ne

pranks as are not tolerated in England or America. Thus precisely the contrary of the intended effect was obtained by the anti-Polish campaign conducted in part of the British and American press at the time when Poland demanded a seat in the Council of the League of Nations. Both in Great Britain and in America the conviction finally prevailed that Poland is, in the north-east of Europe, the only factor whose sincere pacifism can be relied upon, and the scrupulous discharge of all financial obligations, even at a time of heaviest demands upon the Polish treasury, laid the foundations of universal confidence in Poland's economic resources.

The murder committed on the 6 th of June, 1927, upon the Russian minister at Warsaw, marked the beginning of the last and severest trial Polish foreign policy was subjected to before the eyes of the whole world. It suffices to recall to mind that during the first days after that tragical event the press abroad insisted upon pointing to the Serayevo murders, giving to understand that similar consequences might follow the death of Voykoff. But when it became apparent how erroneous all these ill-omened forecasts had been, when it could be proved that, in this case, the policy of Poland was not swayed by any apprehensions but solely by well-considered reasons of State, at the same time desirous of avoiding useless adventures and conscious of the requisite force to resist an unprovoked attack on the part of any foreign power, then for the first time there came a moment when Poland reaped the harvest of several years, work in the sphere of international politics. Thus we have reached a point where the fundamental State idea of Poland in that sphere can no longer be called in question by anybody who does not wish to become himself suspect of being a disturber of the peace. That which various German scholars like to call the "character of a State", or the "personality of a State" (Staatscharakter, Staatspersönlichkeit), has revealed itself to the world in so distinctive features that only palpable ill-will can undertake to misconstrue them. If, at the session of the Council of the League in December, 1927, three words of the Polish premier, Marshal Piłsudski, the words "war or peace", sufficed to close an incident which was universally regarded as the cause of justified anxiety, this was a well-deserved triumph of a political system which keeps to one great guiding-line, leaving

S. E. M. C. D'ANCKARSVÄRD
Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Szwecji.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Suède.
Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of Sweden.

S. E. M. HANS DE SEGESSER-BRUNEGG
Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Szwajcarji.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Suisse.
Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of Switzerland.

S. E. M. YAHIA KEMAL BEY
Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Turcji.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de la République Turque.
Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of the Turkish Republic.

S. E. M. GIOVANNI CESARE MAIONI
Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Król. Włoskiego.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire d'Italie.
Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of Italy.

rów u obcych. Należyte wskazówki znalazła w własnej swojej przeszłości, a zarazem wskazówki, co czynić należy, a czego należy się wystrzegać. Trwały pokój i dobrobyt narodu nie mogą się zrodzić w bierności. Zabezpieczyć je może tylko czynna polityka pokojowa, ale bacznie śledząca wszystkie możliwości i wszystkie dążności międzynarodowe, by w drodze do idealnego celu nie stracić z pod nóg gruntu rzeczywistości.

recevoir aucun emprunt et lutter par ses propres forces à former petit à petit dans le pays appauvri un capital à soi que de consentir à un emprunt qui par ses conditions ne fût en même temps une confirmation de la confiance générale en la politique et l'économie de la Pologne régénérée.

C'est du même point de vue qu'il faut apprécier les événements successifs qui dans le conflit polono-allemand finirent par atténuer les plus grandes difficultés. Dans le courant

disputes about formal trifles to political maniacs.

In the system of European political and economic powers Poland is beginning to regain that rank of which she was deprived by the violence done to her at the partitions. And it is not owing to some accidental constellation that she is beginning to regain that rank, but as the result of constant and well directed efforts. This constancy, justness of aim, and perseverance can best be illustra-

---

de ces dernières années, près de cent conventions et accords, sur les sujets les plus variés, furent conclus avec les Allemands, beaucoup de ces conventions furent conclues malgré les obstacles élevés par la continuelle agitation antipolonaise, et dans cette dernière affaire la Pologne a bien accentué que son but est la pacification et la restauration économique de l'Europe, dans son intérêt à elle ainsi que dans celui de toutes les nations.

En choisissant la voie la plus sûre pour arriver à ce but la politique extérieure de la Pologne n'eut pas besoin de chercher des exemples à l'étranger. Elle trouva des indications suffisantes dans son propre passé, ainsi que des indications sur la manière dont il fallait agir et sur ce qu'il fallait éviter. Une paix durable et le bien-être de la nation ne sont pas engendrés par la passivité. Ils peuvent uniquement être garantis par une politique active visant à la paix, mais surveillant avec attention toutes les possibilités et toutes les tendances internationales pour, tout en cherchant le but idéal, ne pas quitter le terrain de la réalité.

In order to choose the best way leading to the realisation of these aims, Polish foreign policy had no need to go abroad for models. For light was to be found in Poland's own past, both as regards the things that must be done and as regards those which must be left undone. Permanent peace and national well-being

ted by the course of the negotiations for an American loan, the delay of which for over ten months was not sufficiently understood in Poland itself. For people did not comprehend that it was better not to obtain any loan at all and to go on struggling, in an impoverished country, to create slowly capitals owned by the Nation alone than to accept a loan on conditions which would not at the same time indicate world-wide confidence in the policy and economics of resuscitated Poland.

It is from the same point of view that the series of events must be appreciated which has, in the commercial and economical dispute between Germany and Poland, led to an easing down of the greatest difficulties. By concluding with Germany, in the course of the last few years, nearly a hundred agreements of varying contents, many of them among obstacles put in her way on purpose by the frenzied anti-Polish agitation, Poland has once again given active proof that her aim is the pacification and economic reconstruction of Europe in her own interest and that of all nations.

are not won by remaining passive. Thy can only be secured by an active policy of peace, constantly on the alert for all eventualities and all international tendencies, in order not to lose the firm ground of reality while striving for an ideal aim.

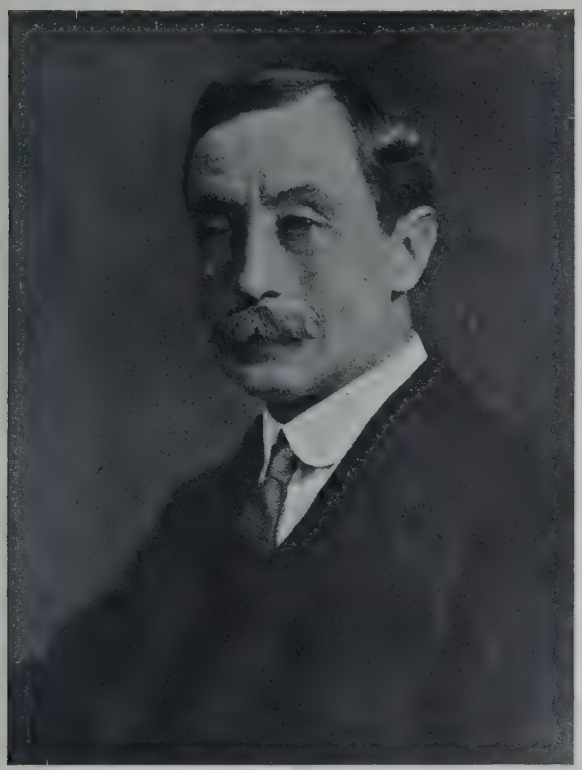

S. E. SIR WILLIAM AUGUSTUS FORBES ERSKINE
Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Wielkiej Brytanji.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Grande-Bretagne.
Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of Great Britain.

S. E. M. ALEXANDRE BELITSKA
Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Węgier.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Hongrie.
Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of Hungary.

S. E. M. DIMITRI BOGOMOŁOFF
Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Związku Republiki Sowieckiej.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de l'Union des Républiques Soviétistes Socialistes.
Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of the Union of Socialist Soviet Republics.

Dr. ALFRED CHŁAPOWSKI

Ambasador Polski w Paryżu.
Ambassadeur de Pologne à Paris.
Polish Ambassador in Paris.

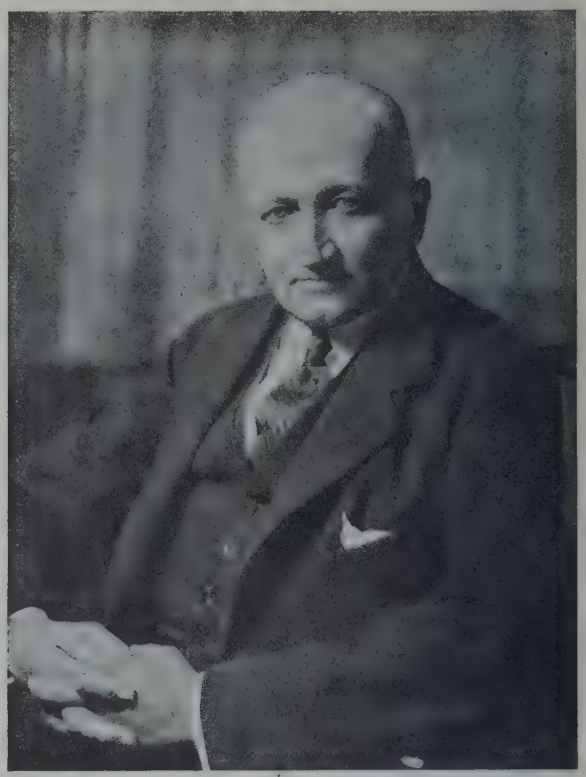

KONSTANTY SKIRMUNT

Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Rzpp. w Londynie.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Pologne à Londres.
Polish Minister in London.

JAN CIECHANOWSKI

Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Rzpp. w Waszyngtonie.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Pologne à Washington.
Polish Minister in Washington.

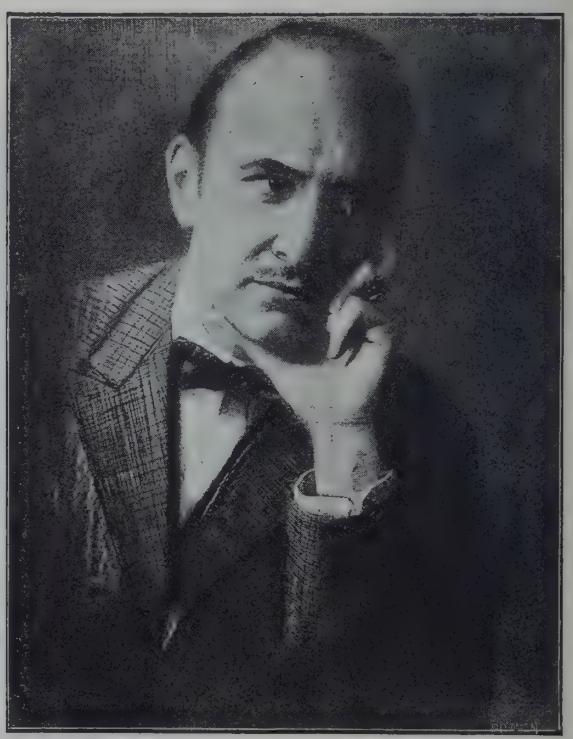

Dr. TADEUSZ STANISŁAW GRABOWSKI

Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Rzpp. w Rio de Janeiro.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Pologne à Rio de Janeiro.
Polish Minister in Rio de Janeiro.

ROMAN KNOLL

Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Rzpp. w Berlinie.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Pologne à Berlin.
Polish Minister in Berlin.

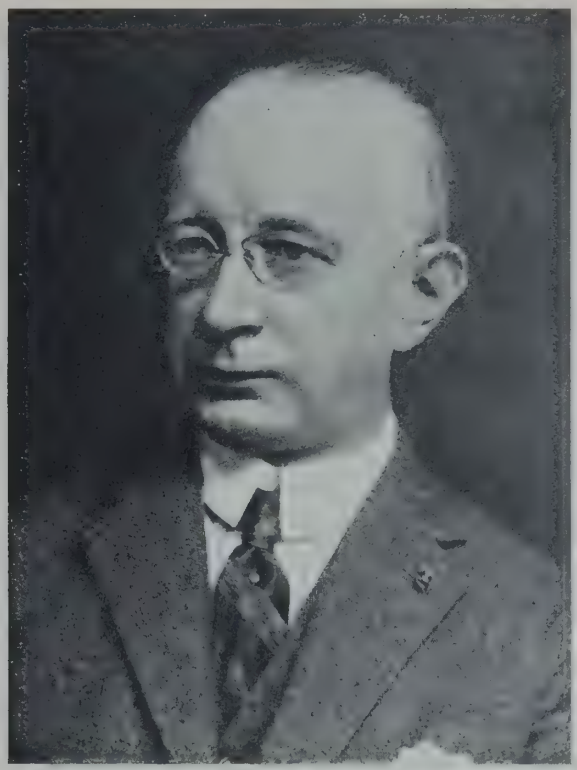

STANISŁAW KĘTRZYŃSKI

Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny w Hadze.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Pologne à La Haye.
Polish Minister in The Hague.

Dr. KAROL BADER

Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Rzpp. w Wiedniu.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Pologne à Vienne.
Polish Minister in Vienna.

JAN HR. SZEMBEK

Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Rzpp. w Bukareszcie.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Pologne à Bucarest.
Polish Minister in Bucarest.

LESZEK MALCZEWSKI

Chargé d'Affaires Rzpp. w Oslo.
Chargé d'Affaires de Pologne à Oslo.
Polish Chargé d'Affaires in Oslo.

KONSTANTY JORDAN ROZWADOWSKI

Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Rzpp. w Stockholmie.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Pologne à Stockholm.
Polish Minister in Stockholm.

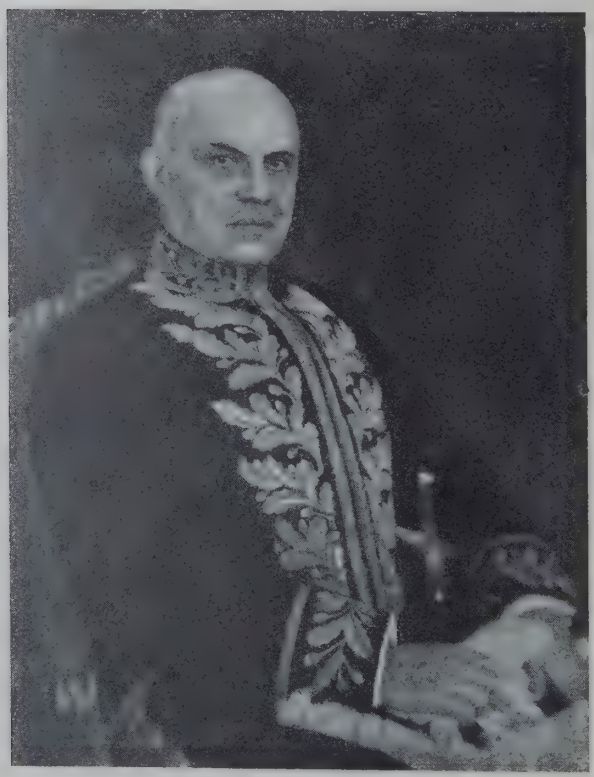

KAZIMIERZ OLSZOWSKI

Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Rzpp. w Angorze.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Pologne à Angora.
Polish Minister in Angora.

TYTUS FILIPOWICZ

Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Rzpp. w Brukseli.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Pologne à Bruxelles.
Polish Minister in Brussels.

FRANCISZEK CHARWAT

Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Rzpp. w Tallinnie.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Pologne à Tallinn.
Polish Minister in Tallinn.

PAWEŁ JURJEWICZ

Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Rzpp. w Atenach.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Pologne à Athènes.
Polish Minister in Athens.

JAN MODZELEWSKI

Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Rzpp. w Bernie.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Pologne à Berne.
Polish Minister in Bern.

J. ZYGMUNT MICHAŁOWSKI

Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Rzpp. w Kopenhadze.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Pologne à Copenhague.
Polish Minister in Copenhagen.

HENRYK STRASBURGER

Generalny Komisarz Rzpp. w Gdańsku.
Commissaire Général de la République de Pologne à Dantzig.
High Commissary of the Polish Republic at Dantzig.

MICHAŁ KWAPISZEWSKI

Radca Poselstwa Rzpp. w Belgradzie.
Conseiller de la Légation de Pologne à Belgrad.
Connsellor of the Polish Legation at Belgrade.

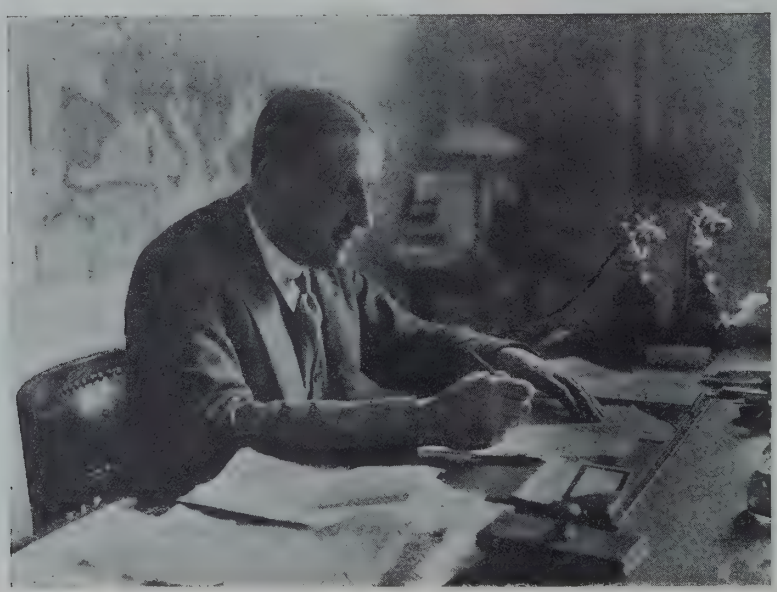

STEFAN HR. PRZEŹDZIECKI

Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Rzpp. w Rzymie.
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Pologne à Rome.
Polish Minister in Rome.

MOGIŁA NIEZNANEGO ŻOŁNIERZA W WARSZAWIE
LE TOMBEAU DU SOLDAT INCONNU A VARSOVIE
GRAVE OF THE UNKNOWN SOLDIER AT WARSAW

OBRONA PAŃSTWA

Obrona państwa, zabezpieczenie granic, obszaru, mienia i życia obywateli, należy do jednych z najbardziej zasadniczych funkcyj przez organizm państwowy wykonywanych, do tych funkcyj, które spełnia każdy organizm, uzbrojony przez naturę w odpowiednie środki obronne.

I kraj nasz, rzecz prosta, z chwilą odzyskania niepodległości, zorganizować musiał siłę obronną państwa, a że ta siła powstała w warunkach specjalnie wyjątkowych i ciężkich i że nadal w warunkach bardzo poważnych pozostaje — rzeczą konieczną jest tedy, aby każdy obywatel zapoznał się z nią gruntownie,

LA DÉFENSE DE L'ÉTAT

La défense de l'Etat, la sécurité de ses frontières et de son territoire, la sécurité de la propriété et de la vie des citoyens, autant de fonctions essentielles que l'Etat, ressemblant en ceci a tout organisme muni par la nature même de moyens de défense, doit remplir.

Il est évident que notre pays, son indépendance une fois reconquise, dut aussitôt organiser la défense de l'Etat et que, née dans des circonstances excessivement difficiles, cette défense poursuit son développement dans des conditions non moins pénibles. Connaître l'état actuel de la défense de l'Etat, son origine et son histoire,

THE DEFENCE OF THE COUNTRY

The defence of the realm, the protection of the frontiers and the territory of the Republic, and of the lives and property of its citizens, constitutes one of the most fundamental functions exercised by the State organism, one of those functions which every organism discharges that possesses the necessary natural means of defence.

Our country, too, of course, had to organise her defensive forces as soon as independence was regained, and these forces having been formed under conditions of exceptional difficulty and still remaining under such conditions, it is indispensable that

zarówno z jej stanem obecnym jak i z krótką historją jej powstania i losów.

Na wstępie zauważyć należy odrazu, iż żaden z narodów, który w wyniku wojny światowej odzyskał utracony byt państwowy lub uzyskał niepodległość — nie czynił, za wyjątkiem Polski, do walki o tę niepodległość przygotowań wojskowych.

Ani Czechosłowacja, ani Łotwa, Litwa, Estonja czy Finlandja — w ciągu przedwojennych lat, walcząc w tej czy innej formie o swe wartości narodowe i zmierzając ku uzyskaniu niepodległości — nie czyniły tego na drodze zbrojnych przygotowań, na drodze wojskowych wysiłków.

Jedynie tylko Polska, która od chwili utraty państwowego bytu nieprzerwane prowadziła boje o odzyskanie niepodległości poprzez lata 1794 (Insurekcja Kościuszkowska), 1797 — 1801 (Legjony włoskie) 1807—1812 (Księstwo Warszawskie), poprzez powstanie i wojnę 1830—31 i powstanie 1863 — wytworzyła nieprzerwaną tradycję wojen wolnościowych, która to tradycja niezmiernie żywo przetrwała i do ostatnich lat.

Z tego żywego nurtu tradycji, z ukochania wolności i nienawiści do wszelkiego ucisku — wyrasta w Polsce postać Józefa Piłsudskiego, który w latach 1904—1906 organizuje pierwsze oddziały bojowe, mające na celu walkę z zaborcą, a wkrótce potem, przeniósłszy się na grunt b. Galicji i korzystając z pomyślniejszych warunków, w jakich tam się nasze życie rozwijało — stwarza szereg organizacyj ściśle militarnych, które za cel swój stawiają zbrojną walkę o niepodległość. Organizacje te, jak Związek Walki Czynnej, Związki i Drużyny Strzeleckie, oraz pod ich wpływem tworzone Drużyny Bartoszowe, Sokole Drużyny Polowe, Drużyny Podhalańskie, Kościuszkowskie i t. d. występują na widownię wojny w dniu 6 sierpnia 1914 r., wypowiadając w imię hasła niepodległości, wojnę, najgroźniejszemu z zaborców Polski t. j. Rosji.

Utworzone z tych organizacyj i z elementu ochotniczego, niezmiernie ofiarnego i pełnego poświęcenia — Legjony Polskie walczą z Rosją przez dwa długie lata, odradzając na nowo świetną tradycję żołnierza polskiego, budząc w narodzie wiarę we własne siły, pobudzając go do odwagi i wzniecając gorące pragnienie odzyskania niepodległości.

Wystąpienie Legjonów i okazane przez legjonowych żołnierzy świetne wartości wojskowe nie mało przy-

est donc un devoir absolu de tout citoyen.

Dès le début, il faut constater la vérité que voici: parmi toutes les nations qui après la guerre mondiale sont parvenues à la liberté, ou bien ont reconquis leur indépendance, pas une — sauf la Pologne — ne s'était préparée à la lutte militaire.

Tchéco-Slovaquie, Lettonie, Lithuanie, Estonie, Finlande, toutes ces nations luttaient pourtant avant la guerre pour garder leur caractère national et reconquérir le ur indépendance. Pas une seule ne se préparait réellement à la guerre, ne tentait de créer une armée.

La Pologne est donc une exception. Cessant d'exister comme Etat, elle continue de lutter pour la liberté. L'année 1794 (Insurrection de Kościuszko), 1797 — 1801 (Légions d'Italie), 1807—1815 (Duché de Varsovie), guerre et insurrection de 1830—1831, insurrection de 1863 enfin, autant de dates mémorables qui maintiennent la tradition de la guerre pour l'indépendance jusqu'à notre époque.

La tradition militaire, l'amour de la liberté, la haine contre toute tyrannie, créent une atmosphère dont surgit Joseph Piłsudski. En 1904—1906, Piłsudski organise les détachements de bataille dont le but est de combattre l'ennemi. Bientôt il se fixe en Pologne autrichienne, dite Galicie, où les Polonais jouissaient de plus de liberté. Là, il crée toute une série d'organisations purement militaires, dont le programme est de se préparer à la guerre à venir. Il y a des organisations telles que l'Association de la Lutte active, les associations dites des Chasseurs; d'autres organisations aux noms différents (Drużyny Bartoszowe, Sokole Drużyny Polowe, Drużyny Podhalańskie, Kościuszkowskie, etc.), suivent leur exemple. Toutes, elles apparaissent le 6 août 1914 et au nom du principe de la liberté, elles déclarent la guerre au plus dangereux des trois ennemis, à la Russie.

Elles deviennent le noyau des Légions Polonaises. Des volontaires héroïques, pleins d'esprit de sacrifice, viennent s'y joindre. Pendant deux longues années, les Légions Polonaises luttent contre la Russie, elles font revivre la tradition brillante du soldat polonais, éveillent dans la nation la confiance en ses propres forces, elles l'encouragent et éveillent en elle la soif de la liberté.

La création des Légions et les vertus héroïques des Légionnaires contribuèrent beaucoup à la proclamation faite par les Puissances Centrales, le 5 novembre 1916, et déclarant l'indépendance du Royaume de Pologne. Pour la première fois depuis cent ans,

every citizen should become thoroughly aequainted both with their present state and with the brief story of their origins and development up to now.

It must be observed at the outset that none of the nations which regained, as a result of the Great War, their lost nationhood or gained independence for the first time had made any military preparations for the struggle for liberty, none except Poland.

Neither Czechoslovakia nor Latvia, Lithuania, Esthonia, or Finland had had recourse to armed force in their pre-war struggles for political autonomy and for the preservation of their national culture.

Only Poland, constantly in arms for the recovery of independence from the very moment when it was lost, has, through the risings of 1794 (the insurrection of Kościuszko), of the years 1797—1801 (the Polish Legions in Italy), of 1807—1812 (the Grand Duchy of Warsaw), of 1830—1831 (the war for independence of the Congress Kingdom of Poland against Russian usurpation), and again of 1863, created an unbroken tradition of fighting for freedom, which tradition has remained vividly alive till the last years before the Great War.

Out of this powerful current of tradition, out of the love of liberty and hatred of oppression in every form, there has arisen in Poland the figure of Joseph Piłsudski, who, in the years 1904—1906, organises the first fighting formations destined for war against the usurper, and shortly afterwards, after passing over to the territory of the late Galicia and taking advantage of the more favourable conditions under which public life was developing there, creates a number of strictly military organisations which regard the struggle for liberty as their sole aim. These organisations, e. g. the League of Active Struggle, the societies and companies of sharpshooters, and the so-called Bartosz companies, sokół ("falcon") field companies, Podhalanian companies, Kościuszko formations, etc., created under the influence of the sharp-shooters, emerge on the stage of the Great War, declaring on the 6th of August, 1914, war upon Russia, as the most formidable of the partitioners of Poland, in the cause of liberty.

Out of these organisations and out of the bodies of volunteers, an element animated by immense devotion to the cause and ready for any sacrifice, there arise the Polish Legions, which fight against Russia for two years, revive the splendid military traditions

czyniły się do — ogłoszenia przez państwa centralne w dniu 5 listopada 1916 roku, proklamacji o powołaniu do życia niepodległego Królestwa Polskiego, która to deklaracja po raz pierwszy od 100 lat t. j. od Kongresu Wiedeńskiego czyniła z Polski sprawę nawskroś międzynarodową.

Wkrótce jednak, gdy Niemcy, licząc na odrębny pokój z Rosją, poczęły cofać się z linji proklamacji listopadowej — Józef Piłsudski wraz z Legjonami wypowiedział państwom centralnym ostrą i bezwzględną walkę. Mógł to uczynić tem bardziej, że w tym właśnie czasie wybuchła rewolucja rosyjska, która na jakiś czas pogrążyła państwa wszystkie w odmęt anarchji, pozbawiając tem samem Polskę jednego z przeciwników. Epilogiem walki wypowiedzianej przez Józefa Piłsudskiego państwom centralnym było zamknięcie go w twierdzy magdeburskiej i internowanie legjonistów — niemniej idea walki o niepodległość podniesiona przez Legjony, zatoczyła już olbrzymie kręgi, wydając świetne owoce.

Rezultaty prac Józefa Piłsudskiego okazały się najdowodniej w r. 1917, gdy z szeregów zrewolucjonowanej armji rosyjskiej poczęli się wyodrębniać Polacy, organizując Związki Wojskowych Polaków oraz własne narodowe formacje, mające na celu walkę o niepodległość. Z formacyj tych powstaje I korpus w Mińsku gen. Dowbór-Muśnickiego, II korpus w Sorokach gen. Stankiewicza z którym się łączy II brygada legjonowa, po zawarciu traktatu brzeskiego, przebijająca się przez front na Ukrainę, oraz III korpus w Kijowie gen. Michaelisa. Poza temi większemi jednostkami, które w pierwszej połowie r. 1918 zostały przez Niemców siłą rozbrojone, powstaje na Kubaniu IV dyw. gen. Żeligowskiego i V syberyjska, które po wielu wędrówkach, wracają z bronią w ręku do kraju, jak czyni to również armja polska we Francji, nad którą dowództwo objął gen. Haller.

Jak z tego pobieżnego rzutu oka widać, różnorodność formowania polskich oddziałów wojskowych zarówno w kraju jak i poza krajem, wszędzie, gdzie tylko choć na moment możliwość takiej organizacji się ukazała — stawia Polskę na pierwszym miejscu wśród wymienionych na początku tego szkicu państw, w zakresie akcji zbrojnej, skierowanej w celu uzyskania niepodległości.

W dniu 11 listopada 1918 r. kończy się ostatecznie los tułactwa żołnierskiego. Polska wyrzuca z granic

c'est-à-dire depuis le Congrès de Vienne, la question polonaise devient une affaire d'importance internationale.

Bientôt après, l'Allemagne,qui espérait conclure une paix séparée avec la Russie, essaya de se rétracter, quant à la proclamation du mois de novembre. Joseph Piłsudski, s'appuyant sur les Légions, déclara alors aux Puissances Centrales une guerre ouverte et intransigeante, ce qui lui fut d'autant plus facile que la révolution éclata juste à ce moment. L'anarchie complète envahit pour un certain temps tous les pays et rendit impuissant un des ennemis de la Pologne.

La guerre déclarée par Piłsudski aux Puissances Centrales eut vite son épilogue. Piłsudski fut enfermé dans la forteresse de Magdeburg, les légionnaires furent internés.. Néanmoins, l'idée de la guerre pour la liberté, soulevée par les Légions, se répandit vite et commença à porter des fruits.

Les résultats du travail de Piłsudski se manifestèrent très visiblement en 1917. A cette époque-là, les Polonais se détachèrent des rangs de l'armée russe, complètement en proie à la révolution, et se mirent à organiser des Associations Militaires Polonaises, puis des associations nationales, qui se proposaient de lutter pour l'indépendance. C'est à ces formations que doivent leur origine: à Mińsk, le premier corps du général Dowbór-Muśnicki, à Soroki, le deuxième corps du général Stankiewicz. La deuxième brigade des Légions qui, après le traité de Brześć, se frayait un passage à travers le front pour gagner l'Ukraine, vient se joindre à celui-ci. Nommons enfin le troisième corps du général Michaelis à Kiev. Outre ces grandes formations, qui dans la première moitié de 1918 furent désarmées par les Allemands, il ne faut pas oublier la quatrième division du général Żeligowski, organisée au Kouban, et la cinquième division de Sibérie. Après de longues pérégrinations, armes en main, toutes deux elles reviennent dans la patrie. Il en est de même pour l'armée polonaise de France, commandée par le général Haller.

Ce coup d'oeil rapide nous démontre comment, à chaque moment propice, dans le pays même et à l'étranger, des formations militaires très multiples surgirent. C'est donc à la Pologne que revient la première place parmi les Etats luttant pour leur liberté et mentionnés au début de cet article.

Le 11 novembre 1918 met un terme aux pérégrinations des soldats polonais. La Pologne expulse les occupants et se met à organiser sa vie comme Etat. Joseph Piłsudski, à la fois Chef de l'armée et Chef de l'Etat,

of the Polish soldier, awaken trust in its own forces in the nation at large, inspire courage, and excite an ardent desire of independence.

The stand made by the Legions and the excellent military qualities displayed by the legionary soldiers contributed not a little to the proclamation made by the Central Powers on the 5th of November 1916, concerning the creation of an independent Kingdom of Poland, by which delaration the Polish problem became for the first time in the last hundred years, i. e. since the Congress of Vienna, an entirely international matter.

Soon, however, Germany began, in hopes of a separate peace with Russia, to retreat from the position taken up in the November proclamation. Thereupon Joseph Piłsudski and his Legions declared a sharp and regardless struggle against the Central Powers. He was the more able to do so as just at that time the Russian revolution had broken out, by which all countries were thown into confusion, Poland being thus freed of one of her adversaries. As an epilogue to the struggle declared upon the Central Powers by Joseph Piłsudski, he was shut up in the fortress of Magdeburg and the legionaries were interned. Notwithstanding, the idea of the fight for freedom, which had been revived by the Legions, had already become widely popular and was yielding splendid results.

The fruits of Piłsudski's labours became most apparent in 1917, when the Poles began to segregate from the ranks of the revolutionized Russian army, organising the Societies of Polish Soldiers and various national formations, with the purpose of taking up the struggle for independence. Out of these formations there arises, at Mińsk, the I. corps under the command of general Dowbór-Muśnicki, the II. corps at Soroki under gen. Stankiewicz, which is joined by the II. brigade of the Legions after cutting its way through the Ukrainian front as soon as the Treaty of Brześć (then called Brest-Litovsk) is concluded, and the III. corps at Kieff under gen. Michaelis. Besides these larger units, which were forcibly disarmed by the Germans during the first half of the year 1918, the IV. division is formed in the Kuban territory under gen. Żeligowski, and the V. in Siberia. Both these forces return, after prolonged wanderings, to the country arm in hand, as does also the Polish force in France, over which gen. Haller had taken the command.

As is evident from this rapid survey, the great variety of Polish mili-

swych okupantów i organizuje życie państwowe; na czele państwa staje Józef Piłsudski jako Wódz Naczelny i Naczelnik Państwa i w niezmiernie trudnych warunkach organizowania życia państwowego — improwizuje wojsko polskie. Improwizacja ta, w najcięższych warunkach przeprowadzona, wydaje rezultaty jakich nie zna historja militarna świata. Powstaje wojsko, które nietylko, że ochrania granice kraju, ale przerzuca wojnę daleko poza jego teren, w niepowstrzymanym pochodzie dociera do Dźwiny i Dniepru. Okres letnich niepowodzeń w r. 1920 młodego wojska nie dezorganizuje i co jest faktem jeszcze bardziej zdumiewającym, Wódz Naczelny po kilkutygodniowym odwrocie, demoralizującym najlepsze wojska — potrafi armje swe porwać do działania zaczepnego, wywalczyć przy udziale sprzymierzonej Francji, zwycięstwo nad Wisłą i dokończyć rozgromienia wojsk nieprzyjacielskich, w bitwie nad Niemnem w październiku 1920 r.

Pierwsza ta, od roku 1635 pod Smoleńskiem przez Władysława IV, wygrana z Rosją wojna — doprowadziła do zawarcia pokoju w Rydze, który zakreślił granice Polski na wschodzie, zaczem poszło rychłe uznanie granic państwa polskiego przez państwa zachodnie.

Triumfem zakończona wojna, przeprowadzona genjuszem Naczelnego Wodza Józefa Piłsudskiego, który w najcięższych i najtrudniejszych warunkach potrafił granitową swą wolę poprowadzić wojsko do ostatecznego wydarcia zwycięstwa z rąk wroga — nie może rzecz prosta uśpić czujności narodu, który zorganizowawszy swe państwo, w specjalnie trudnych pozostaje warunkach, w zakresie swej obrony.

Geograficzne bowiem i polityczne położenie Polski nakazuje nam ustawiczną troskę nad rozwojem siły zbrojnej. Olbrzymia, niczem nieosłonięta granica wschodnia, rozległa granica zachodnia, także bez żadnych dla wroga przeszkód naturalnych — wymaga tem specjalnej czujności, iż z historycznego rozwoju losów narodu polskiego i z aktualnej sytuacji politycznej wnioskując — nie możemy sobie pozwolić na luksus lekceważenia problemu obrony państwa, na luksus rozbrojenia.

Ten problem obrony państwa został od dwu lat pomyślnie rozwiązany, dzięki postanowieniom dekretów Prezydenta Rzeczypospolitej, który, opierając się zarówno na doświadczeniach ostatniej wojny polsko-rosyjskiej jak i na doświadczeniach, czerpanych z działań wojennych państw innych a głównie

improvise — nous pouvons le dire — l'armée polonaise, dans des conditions extrêmement difficiles. Les résultats de son improvisation n'ont pas d'égaux dans l'histoire militaire du monde. L'armée crée par lui ne se borne pas à garder les frontières du pays, elle poursuit la guerre hors de Pologne et par une marche qui ne connaît pas d'obstacles aboutit à la Dźwina et au Dniepr. L'époque d'insuccès en été 1920 ne parvient pas à désorganiser la jeune armée, loin de là; après une retraite de quelques semaines, capable de démoraliser l'armée la mieux disciplinée, le Chef de l'armée passe à l'offensive. Il remporte, avec le concours de la France alliée, sur la Vistule et finit par anéantir l'ennemi dans la bataille du Niémen, au mois d'octobre 1920.

Depuis la victoire de Smoleńsk gagnée par Ladislas IV, en 1635, c'est la première guerre avec la Russie où les Polonais sortent vainqueurs. Le traité de Riga trace la frontière de la Pologne à l'Est. Bientôt après les Etats de l'Ouest acceptent les frontières de l'Etat polonais.

Le chef de l'armée, Piłsudski, grâce à son génie et à sa volonté inébranlable, réussit à la mener à bien dans des conditions extrêmement défavorables, et la couronne par une victoire finale. Mais, chose facile à concevoir, le triomphe ne put pas endormir la méfiance de al nation. L'Etat une fois organisé, la défense du pays n'en reste pas moins une chose très difficile.

La position géographique et politique de la Pologne la force à poursuivre le développement de sa puissance militaire. La frontière de l'Est est extrêmement longue et guère défendue, la frontière de l'Ouest est aussi très longue et difficile à défendre. En étudiant le passé historique de la nation polonaise, ainsi que la situation politique actuelle, il est facile de conclure que la Pologne ne peut ni traiter légèrement le problème de la défense de l'Etat, ni songer au désarmement.

Le problème de la défense de l'Etat a été résolu il y a deux ans, grâce aux décrets du Président de la République qui, s'appuyant sur les expériences faites au courant de la dernière guerre polono-russe, ainsi que sur les expériences faites par les autres pays, particulièrement par la France, créa le poste d'Inspecteur Général des Forces Militaires. Le devoir de l'Inspecteur Général est de préparer la défense du pays, comme c'est aussi le devoir de l'Etat-major et du Ministère de la Guerre.

L'armée est appelée à faire la guerre — la guerre victorieuse. Voilà le principe qui devrait servir de point

tary formations both in and out of the country, wherever the feasibility of such an organisation appeared, even if only for a moment, places Poland first among the States reviewed at the beginning of this sketch in the sphere of military action directed towards the recovery of independence.

On November 11, 1918, the pilgrimage of the Polish soldier comes to an end. Poland expels the armies of occupation and organises the government of the country, at whose head stands Joseph Piłsudski as Chief Commander and Chief of the Republic. Among the infinite difficulties of organising the public life of the State, he improvises the Polish army. This improvisation, carried out under the most inauspicious circumstances, yields results unprecedented in the military history of the world. An army arises which not only successfully protects the boundaries of the country but flings the torch of war far beyond them, irresistibly advancing until the Dvina and Dnieper are reached. The succeeding period of ill-success in the summer of 1920 does not disorganise the young army, which is a still more remarkable fact. After a retreat lasting several weeks, demoralizing to the best armies, the Chief Commander is able to carry his forces with him to renewed offensive action, gains the victory of the Vistula, and ends by cutting the enemy to pieces in the battle of the Niemen, in October 1920.

This successful war with Russia, the first since the victory of Smoleńsk, gained in 1635 by Ladislas IV., led to the conclusion of peace at Riga, by which the eastern frontiers of Poland were determined. Not long afterwards, the frontiers of the Polish Republic were officially recognized by the Western Powers.

The triumphant end of the war was brought about by the genius of the Commander-in-chief Joseph Piłsudski, who under the most untoward circumstances knew how to imbue his army with his own indomitable will and to lead it so as to snatch the victory from the enemy. Yet this glorious success must not lull asleep the watchfulness of the nation, whose defence is still a problem bristling with peculiar difficulties.

For the geographical and political situation of Poland imperatively demands continual care being devoted to the development of the armed force. The huge and entirely uncovered eastern frontier and the long western frontier, likewise void of natural impediments to invasion, require special watchfulness, inasmuch

Francji — stworzył instytucję Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych, mającego za obowiązek obok Sztabu Generalnego i Ministerstwa Spraw Wojskowych przygotować obronę Państwa.

Wojsko jest dla wojny i to dla wojny zwycięskiej. Pod tem naczelnem, zasadniczem wskazaniem należy rozbudowywać system władz oraz wojskowych instytucyj i pod takim też hasłem zostało ono zbudowane w Polsce.

Według tego naczelnego wskazania, generałem upatrzonym na stanowisko Wodza Naczelnego jest Inspektor Generalny. Reprezentuje on czynnik stały, niezależny od wszelkich zmian politycznych wewnątrz kraju, ma więc pełną możność przygotowywania siły obronnej państwa dla celów ewentualnej wojny. Zarazem jako główny referent Komitetu Obrony Państwa w skład którego wchodzą wraz z Prezydentem Rzeczypospolitej Ministrowie wszystkich najważniejszych resortów — ma możność osiągnięcia dla celów obrony państwa maximum harmonijnej współpracy całego aparatu wykonawczego w państwie.

Dzięki takiemu postawieniu instytucji Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych —jest on niezależnym w zakresie przygotowania wojska do wojny od ministra spraw wojskowych, którym w zależności od parlamentarnego ustroju państwa polskiego, może być nawet osoba cywilna a jeżeli się zważy dalej, że w razie wojny minister spraw wojskowych wraz z całym swym resortem pełni funkcje przygotowawczego rezerwuaru sił dla wojsk walczących w polu, widzi się jasno celowe i rozumne rozplanowanie prac, mających obronę państwa na celu. W tym też celu cała praca Sztabu Generalnego poddana jest dyrektywom Generalnego Inspektora, a szef Sztabu Generalnego jest oficerem, który na wypadek wojny będzie Wodza Naczelnego najbliższym współpracownikiem, a który w czasie pokojowym, podporządkowany Generalnemu Inspektorowi w zakresie operacyjnym, wyszkolenia, szkolnictwa wojskowego oraz obsady wyższych stanowisk wojskowych od dowódcy pułku wzwyż — tym harmonijniej może w czasie wojny z Wodzem Naczelnym pracować.

Tak w krótkim, szkicowy zarysie przedstawia się organizacja naczelnych władz wojskowych, mających za zadanie obronę państwa. Nie będziemy tu przytaczali podziału organizacyjnego oraz zakresu funkcjonowania poszczególnych działów pracy wojskowej — jako, że te dane można znaleźć w każdym kalendarzu

de départ quand il s'agit de développer le système des autorités et des institutions militairées, principe qui a été aussi adopté en Pologne.

L'inspecteur général est prédestiné à devenir le Chef militaire suprême. Il représente le facteur stable, indépendant des changements de la politique intérieure. Il a la possibilité de préparer la défense de l'Etat prévue pour la guerre éventuelle. L'Inspecteur Général est en même temps le rapporteur général du Comité de la Défense nationale, — comité dont, outre le Président de la République, les ministres des Ministères principaux font partie. Cette circonstance permet à l'Inspecteur Général d'obtenir la collaboration en harmonie de tous les facteurs appelés au travail.

Le pouvoir de l'Inspecteur Général des forces militaires, tel que nous l'avons présenté ci-dessus, est indépendant du Ministre de la Guerre dans toutes les affaires concernant la préparation de l'armée à la guerre. Notons que, d'après la constitution parlementaire de l'Etat polonais — ce ministre peut être un civil et que sa tâche pendant la guerre consisterait à préparer les réserves pour les armées en campagne. La question ainsi posée, on voit clairement la disposition sage, et bien appropriée au but, des travaux nécessaires visant la défense du pays, Poursuivant ce plan, on a soumis le travail entier de l'Etat Major à la directive de l'Inspecteur Général. Le chef de l'Etat - Major est justement l'officier qui en cas de guerre serait le premier collaborateur du généralissime. En temps de paix, il est soumis à l'inspecteur général dans les affaires concernant les opérations, l'instruction militaire, les écoles de guerre, enfin la nomination aux grades supérieurs, à partir de celui de colonel.

Nous avons essayé de donner un coup d'oeil sur l'organisation des pouvoirs travaillant à préparer la défense du pays. Il serait inutile de présenter ici au lecteur les détails de l'organisation du travail militaire et les fonctions des différentes sections. On trouvera ces détails dans chaque almanach. Notre intention est d'insister sur ce qui est essentiel dans le problème de la défense du pays.

La guerre mondiale, et particulièrement la guerre polono-russe, nous a prouvé que ce n'est plus, comme autrefois, l'armée seule qui fait face à l'ennemi. Toute la nation prend part à la lutte terrible. La guerre est une mobilisation universelle des forces matérielles et morales de la nation. Pour vaincre, il faut croire à la victoire, et ne pas craindre la guerre. Il faut avoir la résistance psychique nécessaire

as, judging alike from the historical development of the destinies of the Polish people and from the political situation of the present day, we cannot afford the luxury of neglecting the problem of national defence, we cannot disarm.

This problem of national defence was successfully tackled two years ago, when the President of the Republic, being guided in this matter by the experiences of the last Polish-Russian war, as well as by those of other countries, chiefly France, during the Great War, created by a series of special decrees the office of an Inspector General of the Armed Forces. It is the duty of this authority to prepare the defence of the realm in collaboration with the General Staff and the War Ministry.

The army exists for war, and at that for victorious war. It is in accordance with this fundamental principle that the system of military authorities and institutions must be built up, and it is this principle which has guided the creators of the Polish military organisation.

In accordance with this first postulate, the general elected to the post of commander-in-chief is the Inspector General. He figures as a stable factor in the Government, being independent of all political changes in the country; hence he is at full liberty to prepare the defensive power of the State for the emergency of war. Being at the same time charged with the chief reports to the Committee of the Defence of the State, which is composed, besides the President of the Republic, of the Ministers of all the more important departments of the administration, he is able to obtain, for purposes of the defence of the country, the maximum of harmonious collaboration of the whole executive power of the State.

Thanks to this position of the office of Inspector General of the Armed Forces, he is, as far as the preparation of the army for war is concerned, independent of the Minister of War, who may, owing to the parliamentary structure of the Polish State, even be a civilian. If it is further considered that in case of war the War Minister, together with his whole staff, serves as a preparatory reservoir of forces backing the armies at the front, the appropriateness of such a distribution of the tasks connected with the defence of the realm becomes fully apparent. It is with this aim in view that the whole work of the General Staff is subjected to the directions of the Inspector General, and that the Chief of the General Staff is an officer who will be, in case of

— podkreślimy natomiast to co istotnem jest dzisiaj zjawiskiem w zagadnieniu obrony państwa.

Oto, jak ostatnia wojna wykazała, a jak to specjalnie podkreśliła wojna polsko-rosyjska — w zmaganiach śmiertelnych z wrogiem nie bierze już, jak niegdyś, udziału armja stała, armja idąca w pole z koszar — ale udział bierze cały naród. Wojna jest mobilizacją powszechną. Mobilizacją sił zarówno materjalnych narodu jak i jego sił duchowych. By wojnę wygrać, trzeba w zwycięstwo wierzyć, trzeba się wojny nie bać, trzeba mieć odporność psychiczną, jaka jest konieczna organizmowi przy ciężkiej chorobie, przy nagłym wstrząsie niebezpieczeństwa. Ostatnia wojna jak najdowodniej wykazała, że te narody pokonać się nie pozwolą silniejszemu nawet przeciwnikowi, które do ostatniej chwili nie opuszczą drzewca swego sztandaru, które raz rzuciwszy na szalę losów wojennych swój byt — potrafią wykrzesać z siebie maximum woli, energji, i wytrwania. Tylko wtedy, gdy taki stan psychiczny wytworzy u siebie naród polski — możemy mieć pełną i rzetelną świadomość, iż dany nam będzie spokój ze strony naszych sąsiadów.

à tout organisme secoué par une maladie violente. La dernière guerre nous a appris une vérité: L'adversaire, très fort même, ne pourra vaincre la nation qui saura résister jusqu'au bout, qui — voyant son existence même en jeu — parviendra à atteindre le maximum de volonté, d'énergie et de persévérance. Quand la nation polonaise aura réussi à développer chez soi cet état psychique, elle gagnera la certitude d'avoir la paix du côté de ses voisins.

---

war, the nearest collaborator of the Commander-in-Chief and who is in times of peace subordinate to the Inspector General in matter of operations, training, military education, and appointments made to the higher military posts, from the commander of a regiment upwards. The more smoothly will he collaborate with the Commander-in-chief in wartime.

This is a short, sketchy outline of the organisation of the highest military authorities, whose task is the defence of the country. We shall not in this place describe at length the division and range of competence of each particular department of our military establishment, inasmuch as these things may be found in any almanach. Instead we wish to lay stress on what is to-day an essential feature of the problem of national defence.

This feature is the circumstance that, as the Great War has shown, and as the Polish-Russian war has again most forcibly brought home to everybody in this country, the life and death struggle with the enemy is no longer the exclusive task of the standing army, of that army which marches out of the barracks to take the field. Nowadays the whole nation must take a share in that struggle. Modern war means universal mobilisation. Mobilisation both of the material resources of the nation and of its mental powers. In order to win a war, one has to believe in victory, one must not be afraid of the war, one must possess that psychical stamina which is so indispensable to the organism in a severe illness or in a sudden shock of danger. The Great War has furnished abundant proof that those nations do not allow themselves to be defeated, even by a stronger adversary, which do not leave their flagstaff to the last moment, which, having once thrown their existence on the scales of the fortune of war, are able to get out of themselves the maximum of will, energy, and perseverance. It is only by creating such a state of national consciousness that the Polish nation can obtain full and real assurance of being at peace with its neighbours.

GABRYEL CZECHOWICZ
MINISTER SKARBU
MINISTRE DES FINANCES
MINISTER OF FINANCES

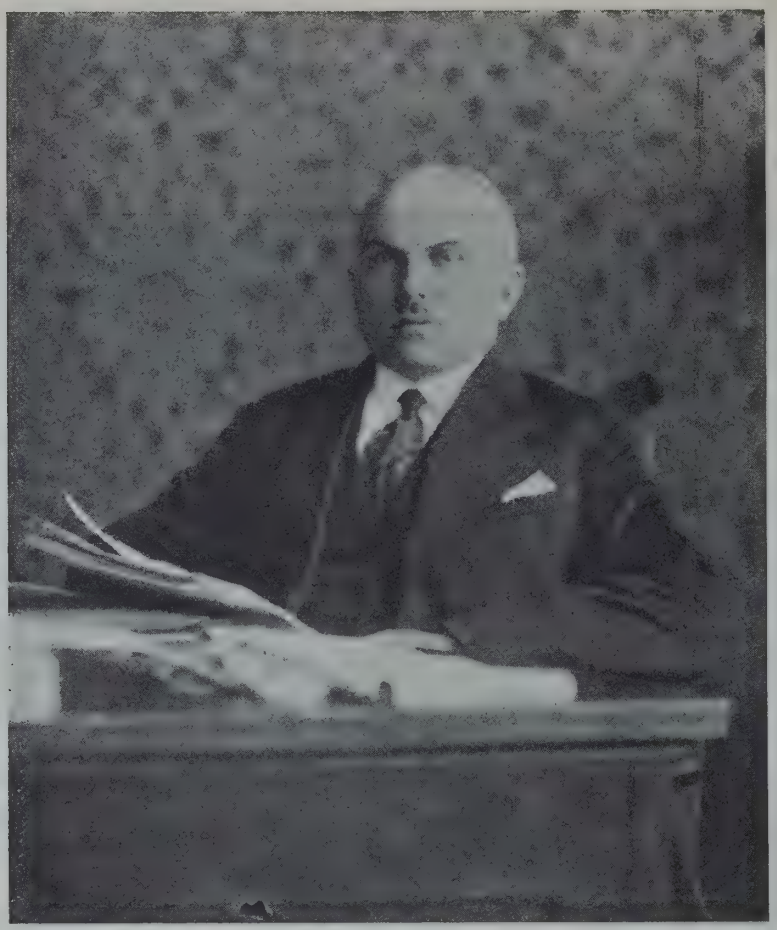

DR. TADEUSZ GRODYŃSKI
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu.
Sous-Secrétaire d'Etat au Ministère des Finances.
Undersecretary of State in the Ministry of Finances.

SYTUACJA FINANSOWA POLSKI

W pierwszych latach swej niepodległości musiała Polska borykać się z ogromnemi trudnościami w dziedzinie finansów i skarbowości. Kraj zrujnowany długoletnią wojną musiał własnemi siłami odbudować zrujnowany przemysł, dźwignąć rolnictwo, wyrównać zniszczenia wojenne. W dodatku miał rząd na obszarze państwa do czynienia z różnemi walutami, z odmiennemi systemami podatkowemi i niejednolitym aparatem skarbowym. Trwająca do 1924 roku inflacja stwarzała przez długi szereg lat zgoła anormalny stan. Pierwsza próba reformy walutowej, oparta na zbyt kruchych podstawach załamała się po roku. Dopiero od połowy 1926 jesteśmy świadkami faktycznej sta-

LA SITUATION FINANCIÈRE DE LA POLOGNE

Pendant les premières années de son indépendance, la Pologne eut de nombreuses difficultés à surmonter dans le domaine des finances. Le pays, ruiné et épuisé par une longue guerre, se voyait contraint de reconstruire par ses propres moyens l'industrie complètement ruinée, de relever l'agriculture, et de payer les dommages de guerre. Le gouvernement avait affaire sur le vaste territoire de l'Etat à des systèmes monétaires et fiscaux, nettement différents. Cette situation anormale était encore aggravée par l'inflation qui durait depuis plusieurs années et ne prit fin qu'en 1924. Les bases du premier essai de stabilisation du système monétaire furent trop fra-

THE FINANCIAL SITUATION OF POLAND

In the first years of her independence, Poland had to face enormous difficulties of a financial and fiscal nature. Ruined by many years of warfare, the country was obliged by its own unaided effort to rebuild its demolished industry, to raise the level of agriculture, and to obliterate the devastations of the war. Besides, the Government had to deal, within the territory administered by it, with several different currencies, systems of taxation, and fiscal organisations. The inflation of the currency, lasting till 1924, created for a considerable number of years a wholly anomalous state of affairs. The first attempt at a reform of the currency failed, being based on an insufficient founda-

bilizacji pieniądza, opartej na trwałym fundamencie.

Budżet i skarbowość.

Pierwszy realny budżet miała Polska dopiero w 1924 roku. Wszystkie poprzednie budżety stawały się — wskutek szybkiego postępu inflacji rychło po ich uchwaleniu fikcją. Jednakże pierwsze dwa budżety oparte na stałej walucie zamknęły się deficytami, które musiano pokryć zaciąganiem pożyczek zagranicznych, a przedewszystkiem emisją bilonu i biletów zdawkowych. Dopiero rok 1926 daje po raz pierwszy istotną nadwyżkę dochodów nad wydatkami. Rezultaty gospodarki skarbowej tych czterech lat odzwierciedla dobitnie poniższe zestawienie:

1924	deficyt	189,4	miljonów zł.
1925	„	225,3	„ „
1926	nadwyżka	53,6	„ „
1927	„	276,2	„ „

Faktyczna równowaga budżetowa jest jedną z naczelnych zasad polityki finansowej rządu Marszałka Piłsudskiego. Równowaga ta nie zostaje osiągnięta pożyczkami, lub też emisją bilonu, — ani podwyższeniem również stawek podatkowych. Na polepszenie sytuacji skarbowej wpłynęła w pierwszym rzędzie pomyślna konjunktura gospodarcza, powodująca automatyczne zwiększenie dochodów podatkowych, jak również rozszerzenie oraz usprawnienie działalności monopolów i przedsiębiorstw państwowych. Niemniej poważną rolę odegrała oczywiście przezorna polityka budżetowa, dbająca o to, by wydatki stale utrzymywane były w ramach każdomiesięcznych dochodów.

Wysokość budżetów lat ostatnich należy rozpatrywać zarówno w złotych obiegowych, jak również w złotych w złocie, gdyż dopiero wtedy otrzymuje się pełny obraz rozwoju gospodarki skarbowej. Dochody budżetowe wynosiły:

Rok	złotych obiegowych	franków złotych
	w miljonach	
1924	1.370	1.370
1925	1.615	1.487
1926	1.908	1.118
1927	2.568	1.570

Najbardziej zatem pomyślnym był rok 1927, przyniósł bowiem prawie dwukrotną zwyżkę dochodów z 1924; zważyć wszak należy, że stawki podatkowe nie zostały podniesione w miarę deprecjacji złotego, a wzrost cen był mniejszy, od spadku kursu złotego. Najznaczniejszą, decydującą pozycję

giles et ne purent tenir plus d'une année. Ce n'est qu'en 1926 que nous sommes témoins d'une stabilisation effective et durable.

Le Budget des finances.

La Pologne peut compter comme premier budget réel, celui de l'année 1924, tous les budgets antérieurs étant devenus presque d'emblée une fiction, du fait de l'inflation toujours croissante. Néanmoins, les deux premiers budgets à valeur stable furent de même sujets à déficit et l'on dut recourir aux emprunts étrangers et surtout à des émissions de billon et de billets à petite valeur. L'année 1926 apporta le premier budget à rapport net. L'on peut juger des résultats financiers des 4 dernières années par le tableau suivant:

année	1924	déficit	189,4	millions zl.
„	1925	„	225,3	„ „
„	1926	rapport	53,6	„ „
„	1927	„	276,2	„ „

Le gouvernement actuel du Maréchal Piłsudski a pour principe fondamental l'équilibre effectif du budget. Cet équilibre ne pouvait être obtenu par des emprunts incessants, par des émissions de billon ni par l' augmentation des impôts. La situation s'amenda tout d'abord grâce à l'amélioration des conditions économiques, ce qui eut pour effet direct l'augmentation du rapport des impôts, de même que le développement intensif des monopoles et des autres entreprises de l'Etat. La prévoyance effective de la politique budgétaire veilla à ce que les dépenses coïncidassent strictement avec les revenus mensuels. Ceci lui valut un succès important.

Le montant du budget dans les dernières années est évalué en zlotys courants et en zlotys-or. De cette façon, l'on peut facilement se rendre compte du développement de la situation financière. Les rapports budgétaires se présentent comme suit:

Anneé	en millions	
	de zlotys courants	de francs-or*)
1924	1.370	1.370
1925	1.615	1.487
1926	1.908	1.118
1927	2.568	1.570

*) En 1924, la valeur intrinsèque du zloty fut basée sur celle du franc-or.

L'année 1927 fut, comme l'on peut en juger, celle du plus grand rendement, car son rapport fut presque le double de celuî de 1924. Il est à souligner que les rentrées d'impôts

tion. It is only since 1926 that a real stabilisation of the Polish currency, based upon solid foundations, has been accomplished.

Budget and treasury.

It was not until 1924 that Poland had her first real budget. All the previous budgets had become fictitious shortly after being voted on account of the speedy progress of inflation. The first two annual budgets, however, though based upon a stable currency, closed with deficits which had to be covered by contracting foreign loans, and still more by issuing billon and small notes. The year 1926 yields for the first time a surplus of receipts over expenditure. The results achieved by the treasury in the last four years may be seen at a glance in the following statistics:

1924:	deficit	amounts to	189,4	mill.zł.
1925:	„	„	„ 225,3	„ „
1926:	surplus	„	„ 53,6	„ „
1927:	„	„	„ 276,2	„ „

To balance the budget by real, not by fictitious, means has been one of the guiding principles of the financial policy of the Government of Marshal Piłsudski. This balance is not achieved by contracting loans or issuing billon, nor by increasing the burden of taxation. The improvement in the fiscal situation was brought about, in the first line, by a favourable economic conjuncture, which caused an automatic increase in the tax returns. The activities of the Government monopolies and enterprises were also expanded and placed upon a more efficient footing. Another factor of no less importance was, of course, the prudent budgetary policy of the Government which constantly took care that the expenditure of each month was kept within the limits of the monthly revenue.

The sums total of the budgets of the last years must be considered both in currency złotys and in gold złotys, (or gold francs), as it is only then possible to frame an accurate idea of the development of fiscal management. The budgetary receipts showed:

Year	currency złotys	gold francs
	in millions	
1924	1 370	1 370
1925	1 615	1 487
1926	1 908	1 118
1927	2 568	1 570

The most favourable budgetary year, therefore, has been 1927, which has yielded almost double the revenue

dochodów stanowią wpływy z danin publicznych i monopolów. Najszybszy wzrost wykazują wpływy z monopołów:

Rok	Daniny publ.	Monopole
1924	891	291
1925	923	406
1926	1.004	578
1927	1.382	735

Wśród danin publicznych jedną z głównych pozycyj stanowi podatek przemysłowy, który przyniósł w r.1924 — 175, 1925 — 197, 1926 — 210, 1927 — 267 milj.; następnie podatek dochodowy, którego wydajność zwiększa się bez porównania szybciej (1924 — 39, 1925 — 62, 1926 — 104, 1927 — 161 milj.). Niewielką rolę, zwłaszcza jak na kraj rolniczy — odgrywa podatek gruntowy. Przyniósł on zaledwie w 1924 r. — 48, 1925 r. — 49, 1926 r. — 76 i 1927 r. — 66 milj. Wpływy z ceł na skutek skurczenia się importu w 1926 były znacznie niższe, aniżeli poprzednio, w 1927 wzrosły one natomiast bardzo poważnie (o 66%). Odpowiednie sumy wynosiły: 1924 — 238, 1925 — 285, 1926 — 190, 1927 — 316 milj.

Wśród monopoli największe znaczenie mają monopol tytoniowy i spirytusowy, przynosząc ok. ¼ wszystkich dochodów z danin i monopolów. Wpływy te kształtują się w następujący sposób:

Rok	Monopol tytoniowy	Monopol spirytusowy
	w miljonach złotych	
1924	134	132
1925	182	178
1926	270	251
1927	343	337

Wzrost dochodów z powyższych monopolów jest o wiele szybszy, aniżeli zwiększenie wpływów w innych działach. Łączy się to z stopniowem rozszerzeniem się działalności monopolów i usprawnianiem ich organizacji. Z pozostałych monopolów pod względem fiskalnym znaczenie ma monopol solny, wpływy zaś z loterji państwowej i monopolu zapałczanego są stosunkowo nieznaczne.

Wprawdzie ustrój podatkowy, odziedziczony po zaborcach uległ już bardzo licznym i głębokim przemianom, niemniej jednak kwestja reformy systemu podatkowego jest nadal aktualna. Prowadzone są prace zmierzające do zwiększenia w pierwszym rzędzie wydajności podatku gruntowego i dochodowego, wprowadzenia stałego po-

n'ont pas été plus importantes et que la hausse des prix n'a pas monté en rapport à la baisse du cours de l'unité monétaire.

Le succès le plus prompt et le plus décisif fut atteint par le rapport de l'impôt extraordinaire (denier national) et par les monopoles.

L'on peut juger du progrès de l'augmentation des rapports des monopoles par le tableau suivant:

Année	en millions de zlotys	
	Denier national	Monopoles
1924	891	291
1925	923	406
1926	1.004	578
1927	1.384	735

L'impôt industriel occupa une place prédominante dans le don public. Il a rapporté en 1924 — 175 millions, 197 mil. en 1925, 210 en 1926 et 267 en 1927. Le rendement de l'impôt sur le revenu occupe la seconde place; il progresse avec une rapidité sans précédent (1924 — 39 millions zlotys; 1925 — 62, 1926 — 104, 1927 — 161). L'impôt territorial-foncier occupe une place comparativement plus modeste, surtout pour un pays aussi agricole qu'est la Pologne. Il a rapporté à peine 48 millions en 1924, 49 en 1925, 76 en 1926 et 66 en 1927. Le rendement des douanes a été moins considérable que par le passé, vu la diminution de l'importation en 1926, en 1927 par contre il remonte de 66%. Le total se présente comme suit: 238 millions en 1924, 285 en 1925, 190 en 1926 et 316 en 1927.

Les monopoles des spiritueux et du tabac occupent une place prépondérante parmi les monopoles de l'Etat. Leur rendement progressif se présente comme suit:

Année	en millions de zlotys	
	Monopole de tabac	Monopole de spiritueux
1924	134	132
1925	182	178
1926	270	271
1927	343	337

L'augmentation du rendement de ces monopoles est bien plus prompte que celle des autres, ceci grâce au développement progressif de l'activité des monopoles et au bon système de leur organisation.

Parmi les autres monopoles, celui du sel occupe la première place. Par contre, la loterie d'Etat et le monopole des allumettes présentent un rendement comparativement peu considérable.

of 1924, for it must be taken into account that assessments were not raised in proportion to the depreciation of the złoty, and the rise of prices has been less than the fall of the złoty exchange. The most considerable, decisive items of the revenue are yielded by the public imposts and monopolies. The most rapid growth is exhibited by the income from the monopolies:

Year	Public imposts	Monopolies
1924	891	291
1925	923	406
1926	1 004	578
1927	1 382	735

The industrial tax constitutes one of the principal items among the public imposts, yielding 175 millions in 1924, 197 in 1925, 210 in 1926, 267 in 1927; next comes the income tax, whose productiveness is rising much more rapidly, yielding 39 millions in 1924, 62 in 1925, 104 in 1926, 161 in 1927. A comparatively unimportant part, as for an agricultural country, is played by the land-tax. It did not yield more than 48 millions in 1924, 49 in 1925, 76 in 1926, 66 in 1927. The customs duties receipts were considerably lower in 1926 than before, on account of the falling off of the import in that year; in 1927, however, they rose very considerably (by 66 per cent), the respective figures being: 238 mil. in 1924, 285 in 1925, 190 in 1926, 316 in 1927.

Among the monopolies the most important are the tobacco and spiritus monopolies, which yield about one fourth the whole income derived from the imposts and monopolies. These takings may be seen from the following statistics:

Year	Tobacco monopoly	Spiritus monopoly
	in millions of złotys	
1924	134	132
1925	182	178
1926	270	251
1927	343	337

The increase of income accruing from these monopolies is much quicker than that of the revenue arising from other sources. This is due to the gradual expansion of the activity of the monopolies and the improvement of their organisation. Among the remaining monopolies the salt monopoly has some significance from a fiscal point of view, while the income derived from the State Lottery and the Match Monopoly are comparatively unimportant.

datku majątkowego oraz racjonalnego rozgraniczenia źródeł podatkowych państwa i samorządu.

Sytuacja walutowa.

Na skutek ujemnego bilansu handlowego i nadmiernej emisji skarbowej zmniejszyły się w 1925 roku zapasy kruszcu i walut w Banku Polskim, dochodząc do najniższego swego stanu (12 milj. zł.) w marcu 1926 roku. Od maja 1926 roku datuje się natomiast stały wzrost pokrycia biletów, mimo, że przez długie okresy obroty handlowe z zagranicą dawały saldo ujemne. Proces wzrostu zapasów Banku Polskiego charakteryzuje poniższe zestawienie:

Rok	Pokrycie kruszcowe w miljonach złotych w złocie	Stosunek procentowy pokrycia do obiegu biletów Banku Polskiego
30. VI. 1926	144	32,68
30. IX. 1926	223	40,55
31.XII. 1926	264	46,90
31. III. 1927	351	54,79
30. VI. 1927	359	50,77
30. IX. 1927	405	49,06

W październiku 1927 zostały zapasy kruszcowo-walutowe przeliczone według nowego parytetu złotego (1 dolar = 8,914 zł), co dało sumę 761 milj. zł. W listopadzie wpłynęła do Banku Polskiego pożyczka stabilizacyjna, która zwiększyła zapas walut i dewiz do sumy 1.303 milj. zł., a pokrycie faktyczne do imponującej wysokości 132%. W związku z planem stabilizacyjnym uległy zmianie niektóre postanowienia Statutu Banku Polskiego, dotyczące obliczenia pokrycia. W myśl zmienionych postanowień statutowe pokrycie kruszcowe biletów Banku Polskiego wynosi ok. 70%, co stanowi bezsprzecznie zabezpieczenie bardzo mocne. Dla zadośćuczynienia nowemu Statutowi, przewidującemu, że $^3/_4$ minimalnego pokrycia statutowego winno stanowić złoto, Bank zakupił zagranicą złota za 20 milj. dolarów. Zapas złota osiągnął w końcu 1927 roku wysokość 517 milj., co stanowi 31% obiegu biletów.

Struktura obiegu pieniężnego.

W związku ze stałem zwiększaniem się zapasów kruszcowo-walutowych Banku Polskiego wzrasta wydatnie obieg pieniężny. W roku 1926 zwiększył się obieg ogólny z 815 do 1.021 milj., a w 1927 do 1.312 milj. Podczas gdy w latach dawniejszych wzrost obiegu wytwarzany był emisją

La Pologne a hérité de l'appareil fiscal organisé par les occupants. Il exige des grands changements et améliorations qui sont en voie d'organisation à l'heure actuelle. La question de la réforme du système des impôts est très urgente. L'Etat travaille en premier lieu à augmenter le rendement de l'impôt foncier et de celui sur le revenu; ensuite, à stabiliser l'impôt sur la propriété de même qu'à délimiter d'une façon rationnelle les sources des impôts de l'Etat de celles des impôts communaux.

La situation monétaire.

La réserve en or et en valeurs de la Banque de Pologne diminua progressivement en 1925 par suite du déficit du budget commercial et du surcroît d'émissions pour atteindre un minimum de 12.000.000 au mois de mars 1926. La situation change sensiblement depuis le mois de mai de la même année, époque à partir de laquelle l'on peut noter une tendance toujours progressive au recouvrement des billets courants par la réserve, malgré les soldes insuffisants des transactions commerciales avec l'étranger. L'on peut se rendre compte de l'augmentation des fonds de réserve de la Banque de Pologne par le tableau suivant:

Anneé	Recouvrement métallique	Rapport proportionnel du recouvrement aux billets en circulation.
30 VI 1926	144	32.68
30 IX 1926	223	40.55
31 XII 1926	264	46.90
31 III 1927	351	54.79
30 VI 1927	359	50.77
30 IX 1927	405	49.06

Les réserves métalliques et en valeurs, calculées d'après la parité du dollar (dollar 1 = 8,914 zl.) ont présenté, en Octobre 1927, la somme totale de 761 millions de dollars. Au mois de novembre, la rentrée de l'emprunt de stabilisation porta la réserve des devises et des valeurs de la Banque de Pologne à la somme de 1.303 millions et le recouvrement effectif — jusqu'au taux imposant de 132%. Le plan de stabilisation adopté apporta quelques changements nécessaires dans plusieurs statuts concernant le calcul du recouvrement. D'après ces statuts, revus à nouveau, la couverture métallique des billets de banque comporte près de 70%, ce qui représente indubitablement une très forte garantie. D'après les

It is true that the system of taxation inherited from the former partitioning Powers has already undergone numerous and far-reaching changes, nevertheless the problem of a taxation reform continues to be actual. Preparatory work is being conducted with a view to raising, above all, the productiveness of the land and income taxes, to the introduction of a permanent property tax, and to a rational delimitation of the sources of revenue from taxation of the State and of the self-governing territorial units.

The currency.

In consequence of an adverse trade balance and an excessive issue of treasury notes, the gold and note reserves of the Bank Polski diminished during the course of 1925, reaching their lowest level (12 mil. złotys) in March, 1926. Since May, 1926, the covering of the treasury notes has been constantly on the increase, in spite of the adverse trade balance continuing for a long period afterwards. The growth of the reserves of the Bank Polski is illustrated by the following tabular statement:

Year	Reserve of precious metals in millions of gold francs.	Percentage of Bank Polski notes in circulation covered by the reserve of the Bank
30th June, 1926	144	32,68
30th Sept., 1926	223	40,55
31st Dec., 1926	264	46,90
31st March,1927	351	54,79
30th June, 1927	359	50,77
30th Sept., 1927	405	49,06

In October, 1927, the metal and note reserves were recalculated according to the new par of the złoty (1 Doll. = 8,914 zł), yielding the sum of 761 mil. zł. In November the stabilisation loan came in, raising the reserve of notes and devisen to the sum of 1 303 mil. złotys, and the actual covering to the imposing level of 132 per cent. In connection with the stabilisation scheme, there occurred some changes in several articles of the Statute of the Bank Polski, regarding the calculation of the reserves covering issue. In accordance with the altered rules the statutory covering in precious metals of the Bank Polski notes amounts to about 70 per cent, thus affording very strong security indeed. In order to comply with the new Statute providing that three fourths of the statutory minimum covering should be in gold, the Bank has purchased gold abroad to the value of 20 mil. dollars. The gold

biletów zdawkowych i bilonu to w dwóch ostatnich latach jesteśmy świadkami kurczenia się obiegu pieniądza skarbowego. Proces ten był w roku 1926 stosunkowo nieznaczny, w roku 1927 jest już bardzo szybki. Tłumaczy się to przedewszystkiem wykonaniem postanowienia planu stabilizacyjnego, przewidującego przejęcie przez Bank Polski połowy emisji skarbowej. Uzdrowienie struktury obiegu pieniężnego uwypukla poniższe zestawienie:

Obieg	31 grudnia 1926	1927
	w miljonach złotych	
Bilety Banku Polskiego	593	1003
w procentach	58%	76%
Pieniądze zdawkowe	428	309
w procentach	42%	34%

Pożyczka stabilizacyjna.

Dodatnie znaczenie pożyczki stabilizacyjnej nie ogranicza się do zwiększenia pokrycia biletów Banku Polskiego i uzdrowienia obiegu pieniężnego. Pożyczka ta w wysokości 62 milj. dol. i 2 milj. funtów była widomym znakiem wzrostu zaufania do Polski zagranicznych sfer finansowych. W osobie C. S. Deweya zyskał Rząd i Bank Polski wielce autorytatywnego i niezmiernie życzliwego doradcę.

Z sum pożyczkowych przeznaczono kwotę 75 milj. na powiększenie kapitału Banku Polskiego, 140 milj. na przejęcie przez Bank połowy emisji skarbowej, 90 milj. na konwersję połowy emisji skarbowej na monety srebrne, 25 milj. na umorzenie długu płynnego Skarbu, 75 milj. na utworzenie rezerwy skarbowej i 140 milj. na cele rozwoju ekonomicznego.

Zaznaczyć należy, że w związku z pożyczką stabilizacyjną Bank Polski otrzymał dzięki inicjatywie Federal Reserve Bank i Banque de France kredyt rezerwowy do 20 miljonów dolarów w 14 bankach emisyjnych. W ten sposób zadeklarowały te instytucje swój współudział w polskiej reformie walutowej i zamanifestowały swą wiarę w jej trwałość.

Pozycja złotego została więc obwarowana ze wszystkich stron. Nie grozi mu już niebezpieczeństwo ze strony budżetu, wykazującego tendencję stałych i znacznych nadwyżek. Nie zagraża mu już — jak to miało miejsce dawniej — nadmierna emisja skarbowa. Wysokie pokrycie kruszcowo-walutowe, wynoszące faktycznie 132%, usuwa wszelkie niebezpieczeństwo, któreby mu ewentualnie grozić mogło z tej strony. Silna

clauses revues du Statut, les $^3/_4$ de la réserve doivent être représentées par de l'or. Aussi, la Banque de Pologne a acheté à l'étranger de l'or pour 20 millions de dollars. La réserve-or atteignait à la fin de l'année 1927 le total de 517 millions, ce qui constituait 30% de la valeur des billets en circulation.

La base de la circulation monétaire.

La circulation monétaire progresse considérablement grâce à la hausse incessante des réserves de la Banque de Pologne. En 1926, la circulation totale monte de 815 à 1,021 millions de zlotys et en 1927 elle parvient à 1.312 millions. Les années précédentes n'avaient créé cette progression qu'à force d'émissions de menus billets, de banque et de billon. La circulation des billets a baissé progressivement pendant les deux dernières années. En 1926, cette baisse était néanmoins relativement minime. Elle gagna beaucoup en rapidité en 1927. Ceci peut être expliqué en premier lieu par la bonne exécution du plan de stabilisation adopté par le gouvernement. Il prévoit dans ses paragraphes que la Banque de Pologne prendra à sa charge la moitié de l'émission du trésor. L'assainissement de la base de la circulation monétaire est mis en lumière par le tableau suivant:

Circulation *)	Le 31 décembre 1926	1927
Billets de Banque	593	1003
en %	58%	76%
Menue monnaie	428	309
en %	42%	24%

*) En millions de zlotys-or.

L'emprunt de stabilisation.

L'emprunt de stabilisation a été d'une importance immense pour la Pologne. Il ne s'est pas borné à servir à l'augmentation de la couverture des billets de Banque de Pologne et à l'assainissement de la circulation. Cet emprunt, qui a atteint 62 millions de dollars et 2 millions, de livres sterlings, a été la preuve éclatante de la confiance de l'étranger en matière de finances envers la Pologne. Le Gouvernement polonais et la Banque de Pologne ont trouvé, en la personne de M. Dewey, un conseiller infiniment bien intentionné et un financier hors-ligne.

Ont été prélevés sur la somme totale acquise par l'emprunt: 75.000.000 pour l'augmentation du capital social

reserve reached, at the end of 1927, the height of 517 millions, or 31 per cent of the note circulation.

Money circulation.

In connection with the continual increase of the metal and note reserves of the Bank Polski the money circulation has been growing fast. In 1926 the general circulation rose from 815 to 1 021 millions, and in 1927 to 1 312 millions. While in the earlier years the growth of circulation had been effected by issuing fractional notes and billon, in the last two years we witness a shrinking of the circulation of treasury issues. This process was still comparatively insignificant in 1926, but in 1927 it is going on rapidly. This is due, above all, to the carrying out of the rule of the stabilisation scheme, providing that the Bank Polski should take over one half of the treasury issue. The sanation of the structure of money circulation is shown by the following data:

Circulation	Dec. 31 st 1926	1927
	in millions of zl.	
Bank Polski notes	593	1 003
in proportion to the whole issue	58 p.cent	76 p.cent
Fractional currency	428	309
in proportion to the whole issue	42 p.cent	24 p.cent

The stabilisation loan.

The favourable reaction of the stabilisation loan is not limited to the augmentation of the covering of Bank Polski notes and to the sanation of the circulation of money. This loan, amounting to 62 million dollars and 2 million pounds, was an unmistakable sign of the growing confidence of financial spheres abroad towards Poland. In the person of Mr. C. S. Dewey the Polish Government and the Bank Polski have gained a highly authoritative and invariably kind adviser.

Out of the Loan, 75 millions were devoted to the increase of the capital of the Bank Polski, 140 millions to the taking over of half the treasury issue by the Bank Polski, 90 millions to converting half the treasury issue into silver coins, 25 millions to the amortisation of the floating debt of the Treasury, 75 millions to creating a treasury reserve, and 140 millions to purposes of economic development.

pozycja złotego wzmacnia zaufanie do Polski wśród zagranicznych sfer finansowych i przyczynia się do zwiększenia kapitalizacji wewnętrznej.

Wyrazem wzrastającego zaufania zagranicy do Polski jest podwyższenie się w 1927 roku kursów polskich pożyczek na giełdzie nowojorskiej. Izolacja kredytowa Polski coraz bardziej zaczyna ustępować przypływowi kredytów zagranicznych zarówno na cele przemysłowe, jak również (co szczególnie jest ważne) na cele komunalne. Warszawa zaciągnęła w lutym 1928 r. u grupy finansowej amerykańskiej pożyczkę długoterminową inwestycyjną wysokości 10 milj. dolarów. Poznań zaś zawarł z pewnym bankiem angielskim pożyczkę w wysokości pół miljona funtów. W toku są pertraktacje o dalsze pożyczki. Również polskie papiery wartościowe znajdują coraz chętniej nabywców zagranicą.

Oszczędności.

Proces kapitalizacji wewnętrznej trwa nieprzerwanie od czasu faktycznej stabilizacji pieniądza. W ciągu krótkiego stosunkowo okresu, od 30 czerwca do 31 grudnia 1926, wzrosty wkłady w instytucjach kredytowych z 746 do 1 218 milj., do końca zaś września 1927 do 1 617 milj.

Na szczególną uwagę zasługuje kształtowanie się wkładów oszczędnościowych:

Miesiące	P. K. O.	Kasy oszczędności *)	Spółdzielnie kredytowe
		w miljonach zł.	
Czerwiec 1926 .	16	95	45
Wrzesień	21	110	56
Grudzień . . .	25	140	63
Marzec 1927 . .	32	171	77
Czerwiec	38	215	88
Wrzesień . . .	50	243	94
Grudzień . . .	68	.	.

*) Miejskie i powiatowe według obliczenia Głównego Urzędu Statystycznego i Wiadomości Statystycznych. Zesz. 2 z 1927 r.

Z powyższego zestawienia wynika, że wzrost oszczędności jest nieprzerwany, aczkolwiek suma oszczędności na głowę mieszkańca jest jeszcze nieporównanie niższa, aniżeli w państwach zachodnich i aniżeli była przed wojną.

Bankowość prywatna.

Dzięki wzmożeniu wkładów w instytucjach kredytowych mogły one znacznie rozszerzyć swą działalność

de la Banque de Pologne; 75 millions pour les fonds de réserve du trésor et 170 m. pour l'action économique.

Grâce à l'initiative de la „Federal Reserve Bank" et de la „Banque de France", grâce également à l'influence morale de l'emprunt de stabilisation — la Banque de Pologne a obtenu un crédit de réserve dans 14 banques d'émissions étrangères. C'était pour ces banques une manière de déclarer leur collaboration dans la réforme monétaire et une manifestation de confiance en sa stabilité. La situation du zloty est donc fortifiée de toute part. Il n'a plus à craindre aucun danger du bilan budgétaire qui, lui-même, a une tendance à monter d'une façon constante et considérable. Il n'est plus menacé, comme il était précédemment, par les émissions excessives du trésor. La couverture considérable, métallique et en valeurs, qui représente en fait 132%, écarte tout vestige de danger qui pourrait le menacer de ce côté. Le zloty a réussi à occuper une place importante sur le marché banquaire international et cette position ne fait qu'augmenter la confiance envers la Pologne dans les sphères financières en devenant, d'emblée, la cause de l'accroissement du capital national.

La confiance, toujours croissante, de l'étranger en la Pologne, a été la cause, en 1927, de la hausse considérable des cours des emprunts polonais à la bourse de New-York. L'isolement de la Pologne en matière de crédit fait place à l'afflux des crédits étrangers, accordés soit à l'industrie, soit (ce qui est très important) aux communes.

Au mois de février 1928, Varsovie contracte, avec un groupe financier américain, un emprunt investitaire à long terme, de 10 mil. de dollars. La ville de Poznań emprunte à une banque anglaise un demi-million de livres sterlings. On traite actuellement pour d'autres emprunts. Les valeurs polonaises trouvent de plus en plus d'acheteurs à l'étranger.

Les Epargnes.

La capitalisation intérieure se développe méthodiquement depuis la stabilisation effective de l'unité monétaire. Pendant un laps de temps comparativement très court, du 30 juin au 31 décembre 1926, les versements dans les banques de crédit sont montés de 746 à 1218 millions et jusqu'en septembre 1927 — à 1617 millions.

It must be observed that along with the Stabilisation Loan the Bank Polski obtained, owing to the initiative of the Federal Reserve Bank and the Banque de France, a reserve credit up to 20 million dollars in 14 banks of issue. Thus those institutions declared their participation in the Polish currency reform and manifested their faith in its durability.

The position of the złoty has thus been secured on all sides. Our national montary unit is no longer threatened by dangers arising out of the budget, for the latter exhibits a trend towards a constant and considerable annual surplus. It is no longer threatened, as was the case in earlier years, by excessive treasury issues. The high covering in metal and notes, amounting de facto to 132 per cent, eliminates all dangers that might perhaps occur on that side. The strong position of the złoty enhances the confidence Poland enjoys among financial spheres abroad and contributes towards the amassing of larger capitals in the country.

An index of the growing confidence towards Poland abroad may be seen in the rise of the rates of exchange of Polish loans that took place on the New York exchange in 1927. The credit isolation of Poland begins to be ever more broken through, foreign capitals flowing in ever more frequently both for industrial purposes and (what is particularly important) for municipal investments. Warsaw obtained in Febr., 1928, from an American group of financiers a long-term investment loan amounting to 10 million dollars, Poznań contracted a loan amounting to half a million pounds from a certain English bank. Further loans are being negotiated. Polish stocks and shares likewise find ever more willing purchasers abroad.

Saving.

The process of creating capitals in the country has gone on without interruption since the time when the stabilisation of the currency became an established fact. In the course of the comparatively short period covering the six months from June 30th to Dec. 31st, 1926, the savings deposits in the credit institutions grew from 746 to 1 218 millions, showing a further increase up to 1 617 millions by the end of September 1927.

The figures of the savings deposits deserve of special attention, and

kredytową. Banki akcyjne zwiększyły w okresie od połowy 1926 do końca 1927 sumę kredytów krótkoterminowych z 429 do 924 milj. W porównaniu z działalnością kredytową Banku Polskiego i banków państwowych suma ta jeszcze stosunkowo niska, tem niemniej jest jednak postęp dokonany w bankowości prywatnej godzien silnego podkreślenia.

W czasach inflacji rozrosła się sieć banków niepomiernie i wyjątkowe stosunki wprowadziły do banków niezdrowy element łatwej spekulacji a w związku z tem czynnik mało oszczędnej gospodarki. Na mocy ustawy bankowej z 1924 roku ulegają stopniowej likwidacji banki o zbyt niskim kapitale zakładowym. Liczba banków prywatnych zmniejszyła się z 90 w kwietniu 1925 do 64 w styczniu 1928. Koncentracja ta wpłynęła korzystnie na stan finansowy banków.

Zreorganizowany i wzmocniony liczebnie w 1926 r. Inspektorat Bankowy Ministerstwa Skarbu prowadzi intensywną działalność rewizyjną, zmuszając banki do ścisłego przestrzegania obowiązujących praw, zwiększając tem samem zaufanie ludności do instytucyj bankowych.

Bankowość państwowa.

Rozwój bankowości państwowej był w latach ostatnich szybszy jeszcze, aniżeli rozwój banków prywatnych. Na pierwszy plan wysuwa się Bank Gospodarstwa Krajowego, który został założony w 1924 roku drogą fuzji trzech instytucyj. Statut Banku określa jego zakres działania, który ma obejmować udzielanie kredytu długoterminowego przez emisję listów zastawnych oraz obligacyj komunalnych, kolejowych i bankowych, oraz dokonywanie wszelkich innych czynności bankowych z uwzględnieniem przedewszystkiem potrzeb Państwa i samorządów, przedsiębiorstw państwowych i samorządowych oraz ruchu budowlanego.

Rozwój kredytu długoterminowego doszczętnie zniszczonego przez wojnę i długoletnią inflację — oto główne zadanie Banku Gospodarstwa Krajowego. Zadaniu temu Bank od połowy 1926 czyni zadość w coraz większym stopniu. Stan emisji listów zastawnych i obligacyj wzrósł ze 135 w czerwcu 1926 do 391 milj. w grudniu 1927. Wielki wzrost długoterminowych kredytów nastąpił szczególnie w dziale kredytów budowlanych. Bank przyznał na cele budowlane w 1924 4.389 tys., 1925 — 47.231 tys., 1926 — 23.282 tys., 1927 — 106.547 tys. zł. Poważnie wzrasta również pozycja

Les versements des épargnes se présentent comme suit:

	Caisse d'épargne postale	Caisse d'épargne en millions*)	Coopératives de crédit en mill.
Juin 1926 . .	16	95	45
Septembre . . .	21	110	56
Décembre . . .	25	140	63
Mars 1927 . .	32	171	77
Juin	38	215	88
Septembre . . .	50	243	94
Décembre . . .	68	.	.

*) Ces caisses d'épargne municipales et de districts d'après les données du Bureau Central de Statistique, vol. 2, Année 1927.

L'on peut juger par le tableau présent que la hausse des épargnes va toujours croissant, quoique la somme d'épargne qui échoit à chaque citoyen soit encore, comparativement, minime, si on la compare à celles des pays occidentaux et à celle d'avant-guerre.

Les Banques privées.

Les banques privées purent de même développer très considérablement leurs opérations de crédit. Les banques par actions ont augmenté le total de leurs crédits à court terme de 429 à 924 millions. Comparativement à l'activité de crédit de la Banque de Pologne et des banques de l'Etat — cette somme est encore minime, néanmoins, le progrès des banques privées est évident et mérite d'être fortement souligné.

Pendant l'inflation, le nombre des banques privées avait grandi dans des proportions énormes, ce qui créait une atmosphère malsaine de spéculation facile et intensive. D'après la loi de banque de 1924, toutes les banques à capital social peu élévé sont sujettes à liquidation progressive. Le nombre de ces banques privées diminue donc en conséquence, de 90 en avril 1925 à 64 en janvier 1928. Cette concentration des disponibilités dans les banques privées, agit d'une manière très favorable sur l'état financier des banques.

En 1926, le Département de l'Inspection des Banques du Ministère des Finances fut réorganisé et ses pouvoirs furent élargis. Il exerce actuellement un contrôle très actif sur les banques, les obligeant à se conformer strictement à la loi, ce qui d'ailleurs ne fait qu'accroître la confiance des masses dans les institutions de banque.

Les Banques de l'Etat.

Le progrès des banques de l'Etat pendant les dernières années a été

are shown in the fallowing statement:

Month	Postal Savings Bank	Other Savings Banks*)	Credit Cooperatives
	in millions of zloty		
June 1926 . . .	16	95	45
September . . .	21	110	56
December . . .	25	140	63
March 1927 . .	32	171	77
June	38	215	88
September . . .	50	243	94
December . . .	68	.	.

*) Municipal and district, according to the calculations of the Central Statistical Office, contained in "Wiadomości Statystyczne" ("Statistical News"), vol. 2, for 1927.

The above data show that the growth of the savings deposits has been uninterrupted, although the sum per head of the population is still incomparably lower than in the western countries or before the war.

Private Banks.

Thanks to the rise in the deposits in credit institutions, the latter have been able to considerably expand their credit operations. The joint-stock banks raised, in the period between the middle of 1926 and the end of 1927, the sum of short-term loans from 429 to 924 millions. If compared with the credits granted by the Bank Polski and the State banks, this sum is still comparatively low, nevertheless, a progress has been made in private banking which deserves of special notice.

During the inflation period the number of banks grew unproportionally, and the abnormal conditions introduced the unhealthy element of easy speculation and, following that, of wasteful management. Upon the strength of the bank Act of 1924, banks with too small a stock capital are being gradually wound up. The number of private banks has fallen from 90 in April 1925 to 64 in January 1928. This concentration has favourably reacted on the financial standing of the banks.

The Banking Inspectorate of the Ministry of Finances, which was reorganised and numerically strengthened in 1926, is submitting the banks to a close control, enforcing strict observance of the existing laws, and thereby increasing the confidence of the people in the banking concerns.

The State Banks.

The growth of State banking has been faster in the last years then

kredytów długoterminowych na cele rolnicze, przemysłowe i t. d. Suma bilansowa Banku wynosząca w 1925 — 491 wzrosła w 1926 do 769 milj., w 1927 do 1334 milj. Podkreślić należy, że w działalności Banku uwzględniane są potrzeby państwowe i samorządowe zgodnie z jego założeniem.

Państwowy Bank Rolny ma na celu popieranie rozwoju rolnictwa i gospodarczej odbudowy wsi, organizowanie kredytu dla drobnej i średniej własności rolnej oraz finansowanie przebudowy ustroju rolnego drogą parcelacji i osadnictwa.

Suma bilansowa Banku Rolnego wzrosła niesłychanie szybko:

1 stycznia	1925 —	27,0 milj.
„ „	1926 —	90,4 „
„ „	1927 —	155,6 „
„ „	1928 —	303,4 „

Działalność Banku w dziedzinie kredytu długoterminowego rozpoczęła się dopiero w drugiej połowie 1926 r. Suma udzielonych kredytów długoterminowych wzrosła z 0,6 milj. zł. w czerwcu 1926 r. do 41,4 milj. w końcu 1927 r.

Kredyty krótkoterminowe wzrosły w tymże okresie z 46,9 do 159,6 milj. Ponadto udziela Bank t. zw. kredytów dłużej terminowych oraz kredytów z funduszów administracyjnych, pochodzących z funduszów budżetowych Rządu, a przeznaczonych na finansowanie poczynań, na których Rządowi szczególnie zależy, w tem przedewszystkiem kredyty meljoracyjne. Obie te kategorje wykazują stały i silny wzrost.

Trzeciej instytucji — Pocztowej Kasy Oszczędności — dotknęliśmy, omawiając zagadnienia oszczędności. Tu wspomnieć jeszcze należy, że wzrasta również obrót czekowy P. K. O. wynoszący w 1924 ogółem 3.124 milj., 1925 — 7.418 milj., 1926 — 10.611, 1927 — 15.941 milj.

Zgodnie z akcją skoordynowania działalności państwowych instytucyj kredytowych i skoncentrowania ich prac, P. K. O. wstrzymała działalność kredytową, powiększając natomiast w miarę wzrostu operacyj zakup publicznych papierów wartościowych.

Rozpatrując ogólną sumę kredytu długoterminowego można stwierdzić, że wzrósł on w ciągu roku 1926 ze 171,3 do 286, w ciągu zaś 1927 r. do sumy 887 milj. Przy wielkich potrzebach inwestycyjnych kraju suma ta jest jeszcze bardzo nieznaczna, tem niemniej jednak wzrost jej jest zjawiskiem nad wyraz pożądanem.

plus important que celui des banques privées. L'on peut mettre au premier plan la Banque de l'Economie Nationale, qui fut fondée en 1924 par la fusion de 3 institutions de banque. Les statuts de la Banque définissent son rayon d'activité, qui embrasse le crédit à long terme par l'émission de lettres de gages de même que par celle d'obligations communales, de banque et de chemins de fer et par toutes autres opérations banquaires, favorisant avant tout celles, attribuées aux besoins de l'Etat et des communes, des entreprises de l'Etat et communales, etc.

La Banque de l'Economie Nationale s'est posé pour but le développement du crédit à long terme, anéanti par la guerre et l'inflation. Elle a commencé à atteindre ce but et sur une grande échelle, depuis la moitié de 1926. La situation des émissions de billets à gages et obligations monte de 135 mill. en juin 1926 à 391 en décembre 1927. Le développement des crédits à long terme est surtout notable dans le domaine de la reconstruction. La Banque a accordé dans ce but 4.389 zl. en 1924, 47 231 en 1925, 23.282 en 1926 et 106.547 en 1927. Le même accroissement des crédits à long terme est à noter dans le domaine agricole et industriel. Le bilan de la Banque accusait pour ces crédits 491 millions en 1925. Ce chiffre est monté à 769 m. en 1926 et à 1334 m. en 1927. Soulignons encore les crédits accordés par la Banque aux institutions de l'Etat et aux institutions communales.

La Banque Agricole d'Etat a pour but d'encourager le développement de l'agriculture et la reconstruction des campagnes, l'organisation du crédit pour les petites et moyennes exploitations agricoles, ainsi que l'accord de crédits pour le parcellement et la colonisation.

Le total du bilan de la Banque Agraire croît avec une grande rapidité, ainsi que l'on peut juger d'après le tableau ci-dessous:

Janvier	1925 —	27,0 millions
„	1926 —	90,4 „
„	1927 —	155,6 „
„	1928 —	303,4 „

L'activité de la Banque dans le domaine du crédit à long terme a commencé seulement vers la seconde partie de l'année 1926. Le total du crédit à long terme s'accroît de 0,6 millions en juin 1926 à 41,4 à la fin de 1927. Les crédits à court terme sont montés de 46,9 à 159,6 millions. La Banque accorde en outre des crédits à terme prolongé de même que des crédits sur les fonds, qui lui sont

that of private banking. The first rank is held by the Bank Gospodarstwa Krajowego ("National Economy Bank"), which was founded in 1924 by amalgamating three concerns then existing. The competence of the Bank is defined by its Statute as comprising the arrangement of long-term credits by issuing debentures and municipal, railway, and bank obligations, as well as all other banking transactions, particular regard being had to the needs of the State and the self-governing units, of Government and municipal enterprises, and, last not least, of building undertakings.

The development of long-term credit, which was completely destroyed by the war and the long period of inflation, constitutes the chief task of the B. G. K. This proplem is being solved by the Bank to an ever larger extent since the middle of 1926. The issue of debentures and obligation has grown from 135 millions in June 1926 to 391 millions in December 1927. A large increase of long-term credits has occured especially in the section of building loans. For building purposes, the Bank granted, in 1924, 4 389 thousand zł., in 1925, 47 231 thous., in 1926, 23 282 thous., in 1927, 106 547 thous. zł. Considerable activity is also developed in granting long-term credits for agricultural, industrial, and similar purposes. The balance total of the Bank, amounting to 491 millions in 1925, rose to 769 millions in 1926, and to 1 334 millions in 1927. In its operations the Bank naturally has, in the first place, due regard to the needs of the State and of local self-governing bodies, in accordance with its organic Statute.

The Państwowy Bank Rolny ("State Agricultural Bank") exists for the purpose of assisting the development of agriculture and the economic reconstruction of the agrarian classes, of organising credits for small and medium farms, and of financing the agrarian reform by means of parcelling out and colonising.

The balance total of the Agricultural Bank has risen with enormous rapidity, viz.:

Jan. 1st,	1925 —	27,0 million zł.
„ 1st,	1926 —	90,4 „ „
„ 1st,	1927 —	155,6 „ „
„ 1st,	1928 —	303,4 „ „

The long-term credit operations of the Bank did not commence before the second half of 1926. The sum of long-term loans granted by it have risen from 0,6 millions zł. in June 1926 to 41,4 mill. at the end of 1927.

In the same period, short-term loans grew from 46,9 to 159,6 millions.

Zakończenie.

O ożywieniu życia gospodarczego i stałem polepszaniu się sytuacji finansowej kraju świadczą, obok cyfr podanych powyżej, liczby dotyczące wzostu emisji kapitału akcyjnego, podnoszenie się kursu akcyj oraz zwiększenie się obrotu na giełdach.

Mimo jednak tych rozlicznych oznak niewątpliwiej konsolidacji finansowej Polska posiada jeszcze ogromne potrzeby pod względem zaopatrzenia w kapitał, zwłaszcza długoterminowy. Wzmożona kapitalizacja wewnętrzna i wzrastające zaufanie zagranicy do Polski wpłyną niezawodnie na coraz pełniejsze zaspokojenie tych potrzeb, na intensyfikację rolnictwa, odnowienie przemysłu oraz rozbudowę miast polskich.

Caisse Postale d'Epargne a restreint ses opérations de crédit, augmentant celles de l'achat des titres, autant que le développement de ces opérations le lui permettait.

Si l'on considère la somme totale du crédit à long terme accordé, l'on peut constater qu'elle est montée, en 1926, de 171,3 à 286, et en 1927, jusqu'à 887 millions Cette somme est encore insuffisante comparativement aux besoins considérables du pays. Cependant, cette hausse est un symptôme très significatif.

Conclusion.

L'activité de la vie économique et l'amélioration croissante des finances sont dûment prouvées par les chiffres ci-dessus énoncés et par ceux concernant l'augmentation progressive de l'émission du capital social; par la hausse du cours des titres et actions et par les transactions de buorse.

Malgré toutes ces diverses preuves de la consolidation irréfutable des finances de la Pologne — il est nécessaire de se pourvoir encore de capitaux considérables, surtout par des emprunts à long terme. Il est évident que cette nécessité sera d'autant plus vite satisfaite que la confiance en la vitalité financière de la Pologne va toujours croissant à l'étranger. Cette confiance, qui tient déjà de la foi inébranlable, aidée par la capitalisation intérieure, au développement toujours plus puissant, contribue à la satisfaction toujours plus complète des besoins du pays ainsi qu'au développement intensif de l'agriculture, à la prospérité de l'industrie et à l'extension des villes polonaises.

---

confiés, provenant du budget de l'Etat et destinés à financer des entreprises particulièrement protégées par l'Etat; parmi celles-ci, en premier lieu, les crédits pour l'amendement des terres. Toutes ces catégories se développent d'une manière constante et progressive.

Nous avons déjà parlé de la 3-me Institution de l'Etat qui est la Caisse Postale d'Epargne en traitant des principes de l'épargne économique. Il est à noter que le progrès croissant des opérations par chèques de la Caisse Postale d'Epargne est représenté par le total des opérations: 3.124 mill. en 1924, 7.418 en 1925, 10.611 mill. en 1926 et 15.941 en 1927.

Coordonnant son activité à celle des autres institutions de l'Etat, la

In accordance with the action directed towards coordinating the activities of the State institutions of credit and concentrating their work, the Postal Savings Bank has stopped its credit operations, enlarging, on the other hand, its purchases of public securities.

As regards the total sum of long-term credit, it may be stated that it has grown, during 1926, from 171,3 to 286 millions, and during 1927 to 887 millions. In view of the large investments the country stands in need of, even the last sum is still very insignificant, yet the growth of the capitals available for such purpose is to be welcomed as a most desirable phenomenon.

Conclusion.

The more animated pulse of the economic life and the constant improvement of the financial situation of the country may be inferred, besides the figures given above, from those showing the growth of the issues of share capital, the rise of the rates of exchange of stocks and shares, and the increase of the turnover on the stock-exchanges.

But in spite of all these undoubted signs of financial consolidation, Poland still has enormous needs as regards the supply of capitals, especially in the shape of long-term credit. The intensified creation of capital within the country and the growing confidence of foreign countries towards Poland cannot fail to react favourably on the ever fuller satisfaction of these needs, on the intensification of agriculture, the reconstruction of industry, and the expansion of the Polish towns.

GEN. PASŁAWSKI

Besides, the Bank also grants so-called longer-term loans, as well as credits out of funds administered by it and derived from budgetary funds of the Government, adestined for financing those undertakings which are regarded as particularly important by Government, among them, above all, melioration credits. Both these categories of loans exhibit constant and rapid growth.

The third institution, the Postal Savings Bank, was mentioned when treating of the problem of saving. It has to be added in this place that the cheque turnover of the Postal Savings Bank has likewise grown, totalling, in 1924, 3 124 millions, in 1925, 7 418 millions, in 1926, 10 611 millions, in 1927, 15 941 millions.

INŻ. EUGENJUSZ KWIATKOWSKI
MINISTER PRZEMYSŁU I HANDLU
MINISTRE DU COMMERCE ET DE L'INDUSTRIE
MINISTER OF INDUSTRY AND TRADE

Dr. FRANCISZEK DOLEŻAL
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Przemysłu i Handlu.
ous-Secrétaire d'Etat au Ministère du Commerce et de l'Industrie.
Undersecretary of State in the Ministry of Industry and Trade.

MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU

Ministerstwo Przemysłu i Handlu zostało powołane do życia dekretem Rady Regencyjnej z dnia 3 stycznia 1918 r. (Dz. Pr. Król. P. Nr. 1 poz. 1) o tymczasowej organizacji Władz Naczelnych w Królestwie Polskiem. Dekret ten postanawiał, że do Ministra Przemysłu i Handlu należy organizacja przemysłu, nadzór nad wykonaniem ustaw przemysłowych i handlowych, i ochrona handlu; sprawy górnictwa; miary i wagi; sprawy przemysłowych i handlowych towarzystw akcyjnych, spółek i stowarzyszeń; zarząd kolei i dróg wodnych, nie pozostających pod zarządem wojskowym (art. 28).

Jak widzimy, kompetencje te, określone dość ogólnikowo, obejmowały jednocześnie sprawy wydzielone obecnie z Ministerstwa Przemysłu i Handlu

LE MINISTÈRE DU COMMERCE ET DE L'INDUSTRIE

Le Ministère du Commerce et de l'Industrie doit son existence à un décret du Conseil de Régence du 3 Janvier 1918, réglant l'organisation des pouvoirs centraux du Royaume de Pologne (Dz. Pr. Król. P. Nr. 1, poz. 1). Ce décret définit ainsi les attributions du Ministère du Commerce et de l'Industrie: organisation de l'industrie; contrôle de l'exécution des lois sur le commerce et l'industrie, et protection du commerce; contrôle des mines, des poids et mesures, des sociétés par actions, commerciales et industrielles, des associations et compagnies; administration des chemins de fer et des voies d'eau, ne dépendant pas de l'autorité militaire.

Comme on le voit, ces compétences assez vaguement définies embras-

THE MINISTRY OF INDUSTRY AND TRADE

This ministry was called into being by a decree of the Regency Council, dated January 3 1918 (Official Journal of the Kingdom of Poland, Nr. 1, art. 1), concerning the provisional organisation of the Supreme Authorities in the Kingdom of Poland. By this decree the competences of the Minister of Industry and Trade were defined as comprising the organisation of industry, the enforcement of industrial and commercial legislation, and the protection of trade; mining concerns, weights and measures; the concerns of industrial and commercial joint-stock companies, corporations, and associations; and the management of railroads and waterways, as far as they were not under military administration (art. 28).

a wcielone do Ministerstwa Komunikacji, częściowo zaś do Ministerstwa Robót Publicznych.

Biorąc początek swego prawnego istnienia ze wspomnianego dekretu, faktycznie Min. Przemysłu i Handlu było spadkobiercą Departamentu Gospodarstwa Społecznego przy Tymczasowej Radzie Stanu. Początkowo Ministerstwo dzieliło się na 3 sekcje, a mianowicie: Ogólną, Przemysłową i Górniczo-Hutniczą, jeśli nie liczyć zlikwidowanej następnie sekcji Rozrachunkowo - likwidacyjnej. Dopiero w czasie późniejszym, gdyż w kwietniu 1919 roku, zorganizowano sekcję Handlową.

W pierwszym okresie istnienia niepodległej Polski działała ponadto delegatura Ministerstwa w Małopolsce a do czasu zunifikowania b. dzielnicy pruskiej z resztą obszaru Polski kompetencje Ministerstwa na obszarze Województwa Poznańskiego i Pomorskiego należały do odnośnego Departamentu Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej. Wreszcie na wschodzie władzę przemysłowo-handlową wykonywały Zarządy Cywilne: Ziem Wschodnich oraz Ziem Wołynia i Frontu Podolskiego jako też Departament Przemysłowo-handlowy Zarządu Tymczasowego Litwy Środkowej.

W miarę postępu unifikacji polskiej administracji państwowej wyżej wspomniane instytucje były likwidowane. W rezultacie w roku 1921 zorganizowano ostatecznie Ministerstwo Przemysłu i Handlu, dzieląc je na 6 departamentów: Ogólny, Górniczo-hutniczy, Przemysłowy, Handlowy, Marynarki handlowej oraz Departament do Spraw Śląskich, który zresztą niebawem został zlikwidowany. W ten sposób władza centralna skupiona została bezpośrednio w rękach Ministra Przemysłu i Handlu, co stanowiło zewnętrzny wyraz ostatecznej unifikacji wszystkich obszarów Polski.

Obecna organizacja Ministerstwa opiera się na Statucie Organizacyjnym zatwierdzonym rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 października 1926 roku (Mon. Polski Nr. 256 z dnia 6/XI 1926 r.). W myśl tego statutu Ministerstwo dzieli się na 5 departamentów: I Organizacyjny, II Górniczo-hutniczy, III Przemysłowy, IV Handlowy, V Morski.

I. Departament Organizacyjny składa się z 2 Wydziałów: Ogólnego oraz Administracyjno-prawnego; w skład Departamentu wchodzi ponadto Sekretarjat Ministra;

II. Departament Górniczo-hutniczy składa się z 4 Wydziałów: 1) Administracji Górniczej, 2) Górnictwa Węglowego, 3) Salin, Rud i Hutnictwa, 4) Nafty;

saient à la fois des affaires qui depuis ont été enlevées au ressort du Ministère du Commerce et de l'Industrie et attribuées les unes au Ministère des Communications, les autres au Ministère des Travaux Publics.

Bien que son existence légale date du décret dont nous avons parlé, le Ministère du Commerce et de l'Industrie ne fit en fait que succéder au Département de l'Economie Sociale du Conseil Provisoire de l'Etat.

Au début le Ministère du Commerce et de l'Industrie comprenait trois sections, savoir: une section d'administration générale, une section industrielle et une section des mines et fonderies, sans compter la section des comptes de liquidation, qui fut supprimée par la suite. Ce n'est que plus tard, en avril 1919, qu'on organisa la section commerciale.

Pendant la première période de l'existence de la Pologne indépendante, il existait en outre une légation du Ministère en Galicie et jusqu'à la complète unification du régime des territoires anciennement sous la domination prussienne avec les autres provinces polonaises, les fonctions du Ministère du Commerce et de l'Industrie sur les territoires de la Posnanie et de la poméranie relevaient d'un organe spécial du Ministère, dénommé Département des Territoires anciennement prussiens. Enfin dans l'Est toutes les questions intéressant le commerce et l'industrie étaient réglées par les administrations civiles: celles des régions de l'Est, des territoires de Volynie et du Front de Podolie, ainsi que par le Département Commercial-Industriel de l'Administration Temporaire de la Lituanie Centrale.

Au fur et à mesure que s'accomplissait l'unification de l'administration polonaise, ces institutions furent liquidées et finalement en l'année 1921, le Ministère du Commerce et de l'Industrie reçut son organisation définitive. Il fut divisé en 6 départements: l'Administration générale, l'Exploitation Minière et la Métallurgie, le Commerce et l'Industrie, la Marine Marchande et le Département spécial des Affaires de Silésie, qui fut bientôt liquidé. Ainsi, tout le pouvoir fut centralisé sans intermédiaire entre les mains du Ministre du Commerce et de l'Industrie, ce qui constitua le symbole de la complète unification de tous les territoires de Pologne.

L'organisation actuelle du Ministère repose sur le statut organique ratifié par le décret du Conseil des Ministres du 29 octobre 1926. (Mon. Polonais Nr. 256 dn. 6/XI 1926).

It will be seen that these competences, rather vaguely circumscribed as they were, embraced certain matters which have since been transferred from the Ministry of Industry and Trade to the Ministry of Communications, in part also to the Ministry of Public Works.

Although the Ministry of Industry and Trade arose, from a legal point of view, from the decree referred to above, it was de facto the inheritor of the Department of Social Economy attached to the Provisional Council of State. At the outset the Ministry consisted of 3 sections (if we leave out of account the Clearing Section, which has been wound up since), viz. the General Section, the Industrial Section, and the Mining and Smelting Section. It was not until April 1919 that the Commercial Section was added.

In the first period of the existence of independent Poland, the Ministry maintained a delegates' office in Little Poland, and until the time when the unification of the former Prussian territory took place, the functions of the Ministry in Poznania and Pomerellia were exercised by the corresponding Department of the Ministry of the late Prussian Partition. Lastly, in the eastern parts the industrial and commercial authority was exercised by the Civil Administrations of the Eastern Territories, of Volhynia, and of the Polish Front, as well as by the Department of Industry and Trade of the Provisional Government of Central Lithuania.

The above-mentioned institutions were wound up as a consequence of the progressing unification of the Polish administration. The Ministry of Industry and Trade was definitely organised in 1921, being divided into 6 departments: the General, the Mining and Smelting, the Commercial, and the Industrial Departments, the Merchant-fleet Department, and the Department for Silesian Affairs, the latter being wound up shortly afterwards. Thus the central authority was concentrated in the hands of the Minister of Industry and Trade, which was the external expression of the final unification of all Polish territories. The present organisation of the Ministry is based upon the Organic Statute, confirmed by the decree of the Cabinet Council of October 29, 1926 (Polish Monitor Nr. 256 of Nov. 6 1926). According to that Statute the Ministry is divided into 5 departments: the I. (Organising), the II. (Mining and Smelting), the III. (Industrial), the IV. (Commercial), and the V. (Maritime) Department.

III. Departament Przemysłowy składa się z 4 Wydziałów: 1) Polityki Przemysłowej, 2) Administracji Przemysłowej, 3) Wielkiego Przemysłu, 4) Drobnego Przemysłu i Rzemiosł;

IV. Departament Handlowy składa się z 3 Wydziałów: 1) Polityki Handlowej i Traktatów, 2) Handlu Wewnętrznego, 3) Handlu Zagranicznego;

V. Departament Morski składa się z 2 Wydziałów: Żeglugowego i Portowego.

Reorganizacja przeprowadzona w r. 1926 miała na celu usprawnienie działalności Ministerstwa przez bardziej celowy podział poszczególnych spraw pomiędzy departamenty i wydziały a to na podstawie doświadczeń z lat ubiegłych. Również brany był pod uwagę wzgląd na jak najdalej idącą oszczędność w wydatkach budżetowych, które to cele nawzajem się pokrywały.

Obok wyżej wymienionych departamentów Ministrowi Przemysłu i Handlu podlegają: Główny Urząd Miar z podległemi Okręgowemi i Miejscowemi Urzędami, Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej, Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Eksportowy i wreszcie Instytut Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen.

Ponadto Ministerstwu Przemysłu i Handlu podlegają następujące urzędy: 1) Wojewódzkie Wydziały i Oddziały Przemysłowe, 2) Wyższe i Okręgowe Urzędy Górnicze, 3) Urzędy Probiercze, 4) Urz. Marynarki Handlowej w Gdyni, 5) Szkoła Morska w Tczewie, 6) Urząd Marynarki Handlowej w Gdańsku i 7) Polska Delegacja Rady Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku. Wreszcie Ministerstwo posiada swego delegata przy Komisarzu Generalnym R. P. w Gdańsku oraz rozporządza siecią placówek gospodarczych zagranicą w postaci radców handlowych przy poselstwach a mianowicie: w Paryżu, Londynie, Berlinie, Waszyngtonie, Rzymie, Brukseli, Moskwie, Konstantynopolu, Bukareszcie, Pradze i Haifie.

W chwili powołania do życia Ministerstwa Przemysłu i Handlu życie gospodarcze Polski znajdowało się w stanie zupełnego chaosu i dezorganizacji, wynikających ze zniszczeń wojennych oraz rabunkowej gospodarki okupantów. Zakłady przemysłowe, zwłaszcza położone na obszarze b. zaboru rosyjskiego, były zupełnie zdewastowane lub nawet leżały w ruinie i wymagały ponownego odbudowania kosztem miljardowych inwestycyj. Dawał się jednocześnie odczuwać zupełny brak surowców pochodzenia zagranicznego a również surowce krajowe były trudno dostęp-

Conformément à ce statut le Ministère est divisé en cinq départements: I celui de l'Organisation, II celui des Mines et Usines Métallurgiques, III celui de l'Industrie, IV celui du Commerce, V celui de la Marine.

I. Le Département de l'organisation comprend deux sections: la Section d'Administration Générale et la Section Administrative et Juridique. C'est de ce département que dépend également le Secrétariat du Ministre.

II. Le Département des Mines et Usines Métallurgiques comprend quatre sections : 1. celle de l'Administration des Mines, 2. celle des Houillères, 3. celle des Salines, des Minerais et des Usines, 4. celle du Pétrole.

III. Le Département de l'Industrie comprend quatre sections: 1. celle de la Politique Industrielle, 2. celle de l'Administration Industrielle, 3. celle de la Grande Industrie, 4. celle de la Petite Industrie et des Métiers.

IV. Le Département du Commerce comprend 3 sections: 1. celle de la Politique Commerciale et des Traités, 2. celle du Commerce Intérieur, 3. celle du Commerce Extérieur.

V. Le Département de la Marine comprend deux sections: 1. celle de la Navigation, 2. celle des Ports.

La réorganisation de 1926 avait pour but de faciliter et d'activer l'action du Ministère en partageant les diverses affaires en départements et sections d'après l'expérience acquise des années précédentes. On a aussi pris en considération l'économie la plus stricte dans les dépenses budgétaires.

Outre les départements dont nous venons de parler dépendent encore du Ministère du Commerce et de l'Industrie: le Service Central des Poids et Mesures avec ses sections régionales de districts et de communes, l'Office des Brevets de l'Etat, l'Institut Géologique de l'Etat, l'Office Gouvernemental de l'Exportation et enfin le Bureau des Recherches Économiques et du Contrôle des Prix.

Dépendent également du Ministère du Commerce et de l'Industrie: 1) les Commissions et Sections industrielles des voïvodies; 2) les Services centraux et régionaux des Mines; 3) les Services d'essais et de contrôle; 4) les Services de la Marine marchande à Gdynia; 5) l'Ecole Navale à Tczew; 6) les Services de la Marine marchande à Dantzig; 7) la Délégation Polonaise du Conseil du port et des voies maritimes à Dantzig. Enfin le Ministère à son délégué auprès du Commissaire Général de la République polonaise à Dantzig et, par les conseillers commerciaux auprès des ambassades et légations, dirige tout un

I. The Organising Department consists of two sections, viz.: the General, and the Administrative-Juridical one; to the set of this department belongs also the Secretariat of the Minister.

II. The Mining and Smelting Department consists of 4 sections,viz.: 1. the Section of Mining Administration, 2. the Section of Coal Mining, 3. the Section of Salt-works, Ores, and Smelting-Furnaces; 4. the Section of Petroleum Production.

III. The Industrial Department consists of 4 sections, viz.: 1. the Section of Industrial Politics, 2. the Section of Industrial Administration, 3. the Section of Wholesale Industry, 4. the Section of Small Industry and Trades.

IV. The Commercial Department is composed of 3 sections, viz.: 1. of Commercial Politics and Treaties, 2. of Inland Trade, 3. of Foreign Trade.

V. The Maritime Department consists of 2 sections, viz.: 1. the Navigation, and 2. the Harbour Section.

The reorganisation carried out in 1926 was intented to increase the working efficiency of the Ministry by a more practical distribution of the particular items of business among the departments and sections, this being effected on the ground of the experience of previous years. Regard was also had to the need of utmost economy in the budgetary expenses, and these two aims were in accordance with one another.

Besides the above-mentioned Departments, the following authorities are placed under the Minister of Industry and Trade: The Central Office of Measures with its subordinate provincial and district offices, the Patent Office of the Polish Republic, the State Geological Institute, the State Export Institute, and, lastly, the Institute for Examining Economic Conjunctures and Prices.

The following offices are further subordinated to the Ministry of Industry and Trade: 1. the Provincial Industrial Sections and Divisions (in the voivodeships), 2. the Higher and the Provincial Mining Offices, 3. the Gauging Offices, 4 the Merchant-fleet Office at Gdynia, 5. the Naval School at Tczew, 6. the Merchant-fleet Office at Danzig, and 7. the Polish Delegation of the Harbour and Waterways Council at Danzig. Finally the Ministry has its delegate attached to the Commissioner-General of the Polish Republic at Danzig, as well as a series of economic representations abroad in the shape of commercial councillors attached to the legations, viz.: Lon-

ne bądź wobec zaniku ich eksploatacji, bądź też wskutek zupełnej dezorganizacji środków transportowych. Koleje polskie odczuwały brak wagonów i lokomotyw, poszczególne linje kolejowe były zniszczone, a sieć kolejowa budowana w myśl polityki i planów strategicznych państw zaborczych w najmniejszym stopniu nie odpowiadała potrzebom Polski Niepodległej.

Długoletnia wojna wyniszczyła również wszelkie zapasy towarów w kraju, zrujnowała handel i zdezorganizowała przedwojenny aparat wojenny. Skarb państwa nie istniał wogóle a na kilku frontach odbywała się zbrojna walka o niepodległość i całość Rzeczypospolitej; należy bowiem pamiętać, że podczas gdy inne państwa korzystały z dobrodziejstwa pokoju już od roku 1919, Polska musiała walczyć o swą niepodległość i zabezpieczenie granic aż do roku 1921.

Oczywiście, że tego rodzaju stan rzeczy stawiał Ministerstwo wobec olbrzymiego zadania dźwignięcia polskiego życia gospodarczego z zupełnej ruiny i prawie że bez żadnych środków materjalnych. Praca ta została przeprowadzona pomyślnie i to w niebywale krótkim czasie, gdyż w ciągu pierwszych 5 lat istnienia Polski zdołano prawie że we wszystkich gałęziach przemysłu usunąć jaskrawsze skutki wojny i bezmała osiągnąć przedwojenny poziom wytwórczości. Nie zdołano jedynie ustabilizować odziedziczonej po władzach okupacyjnych marki polskiej i zrównoważyć budżetu państwowego. Próby wprowadzenia stałego pieniądza w postaci złotego polskiego dokonano w r. 1924. Jak wiadomo, próba ta z powodu wielorakich przyczyn nie dała pełnego rezultatu i dopiero pod koniec roku 1926 złoty polski został ostatecznie ustabilizowany, zachowując odtąd niezachwiany poziom.

Rzecz prosta, że okres inflacji, jeśli stanowił okres dokonywania potężnych inwestycyj w przemyśle i odbudowywania warsztatów pracy nie mógł jednak stanowić odpowiedniego podłoża dla stabilizacji stosunków a tem samem krzepnięcia organizmu gospodarczego Polski. Rok 1924 następujący po wprowadzeniu złotego wykazał spodziewany kryzys poinflacyjny a więc recesję, po której następuje depresja z pewnemi objawami pozornej poprawy i wreszcie ostry kryzys, osiągający swój punkt najwyższy na początku 1926 roku. Jest to jednocześnie okres spadku złotego, trwający, jak zaznaczyliśmy, do lipca 1926 roku.

Dopiero ponowna stabilizacja waluty wytworzyła dogodne podłoże dla poprawy zasadniczej położenia

ensemble de postes économiques à l'étranger, notamment à Paris, Londres, Berlin, Washington, Rome, Bruxelles, Moscou, Constantinople, Bucarest, Prague et Haifa.

Au moment où fut fondé le Ministère du Commerce et de l'Industrie, la vie économique de la Pologne était encore dans un état chaotique de désorganisation, conséquence de la guerre et de l'exploitation forcée et désastreuse des occupants. Les établissements industriels, surtout sur les territoires d'ancienne occupation russe, étaient complètement dévastés, souvent même ils ne présentaient que des ruines et leur remise en état exigeait des milliards. On souffrait également du manque absolu de matières premières de provenance étrangère, et souvent même il était difficile de se procurer les matières premières du pays même, soit parce qu'on avait cessé de les exploiter, soit par suite de la désorganisation des moyens de transport. Les chemins de fer polonais souffraient d'un manque de wagons et de locomotives, certaines lignes de chemin de fer avaient été complètement détruites, et le réseau des chemins de fer, construit suivant une idée politique et d'après des plans stratégiques par les Etats d'occupation, ne répondaient pas le moins du monde aux besoins de la Pologne indépendante.

Une guerre de plusieurs années avait aussi anéanti toutes les réserves de marchandise du pays, ruiné le commerce et désagrégé tout le système de défense d'avant-guerre. Le trésor de l'Etat était inexistant et on se battait sur plusieurs fronts pour assurer l'existence et l'indépendance de la Pologne. Il ne faut pas oublier qu'alors que les autres Etats ont commencé à jouir des bienfaits de la paix, dès 1919, la Pologne a dû lutter pour son indépendance et la sécurité de ses frontières jusqu'en 1921.

Un pareil état de choses mettait évidemment le Ministère en face d'une tâche gigantesque. Comment faire renaître en Pologne la vie économique, tirer le pays de la ruine complète, et cela presque sans moyens matériels. Ce travail fut mené à bonne fin, et dans un temps excessivement court. En l'espace des cinq premières années de son existence en effet, la Pologne put effacer les plus rudes empreintes de la guerre dans toutes les branches de son industrie, et arriver presque au niveau de production d'avant-guerre. Le seul résultat qu'on ne put obtenir fut la stabilisation du mark polonais, laissé en héritage par les autorités occupantes, et l'équilibre du budget de l'Etat. L'essai

don, Paris, Berlin, Washington, Rome, Brussels, Moscow, Constantinople, Bukarest, Prague, and Haifa.

At the moment when the Ministry of Industry and Trade was created, the Polish economic life was in a state of complete chaos and disorganisation, resulting from the devastations of the war and the unmethodical management of the occupants. Industrial premises, especially those situated in the former Russian partition, were totally demolished or even in ruins and required rebuilding at the cost of investing milliards. At the same time there was a complete shortage of raw materials of foreign origin, and it was also very difficult to obtain inland raw metals, partly on account of the stoppage in working them, partly because of the total disorganisation of the means of transport. The Polish railways were suffering from an acute shortage of waggons and locomotives, the railroad-tracks were ruined, and the railway-net had been built for the political purposes and strategic designs of the partitioning Powers and hence did not in the least answer the requirements of Independent Poland.

The protracted period of hostilities devastated likewise all stocks of merchandise in the country, ruined trade and disorganised the fiscal apparatus that had existed before the war. There was no treasury at all, and armed hostilities were in progress on several fronts for the independence and integrity of the Republic; for it must be remembered that, while other countries had been enjoying the blessings of peace since 1919, Poland had to go on fighting for her independence and the security of her frontiers until 1921.

It is evident that in such a state of affairs the Ministry had to face the gigantic task of lifting the Polish economic life from total ruin, having hardly any financial means at its disposal. This work was successfully carried out, and that in an incredibly short time; for in the first five years of Poland's existence it has been found possible to obliterate in nearly all branches of industry the more prominent consequences of the war and almost to reach the pre-war level of production. The only impossible thing was to stabilise the Polish mark, an inheritance from the government of occupation, and to balance the budget of the State. An attempt to introduce the ancient Polish coinage in the shape of the złoty was made in 1924. As is universally known, this attempt was, for various reasons, not completely successful, and it was

gospodarczego Polski. Istotnie też od tego momentu poczynając wzrasta bardzo szybko wysokość produkcji we wszystkich bez wyjątku gałęziach przemysłu, co tłumaczy się bardzo silnem zwiększeniem się pojemności rynku wewnętrznego. Jednocześnie pod wpływem odpowiedniej polityki Rządu powstaje szereg nowych gałęzi produkcji, rozwija się eksport, import zaś nabiera cech zdrowych, wykazując przedewszystkiem wzrost przywozu środków produkcji. Jednocześnie rozpoczyna się intensywna praca nad należytem wyzyskaniem dostępu Polski do morza i rozwojem handlu zamorskiego.

Oczywiście zmiany konjunktury gospodarczej, przez jakie przechodził przemysł polski, wymagały odpowiedniego dostosowania polityki Rządu a w szczególności polityki gospodarczej, prowadzonej przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

W pierwszych latach powojennych zadaniem Ministerstwa było zabezpieczyć przemysłowi konieczne surowce i dopomóc przy dokonywaniu inwestycyj i odbudowie zniszczonych zakładów przemysłowych. Oczywiście, że w okresie tym odznaczającym się ogólną dezorganizacją życia gospodarczego nie tylko w Polsce, ale i we wszystkich krajach europejskich, ingerencja Rządu w sprawach gospodarczych musiała przejawiać się bardzo silnie, wyrażając się w postaci całego szeregu sekwestrów, ograniczeń przewozu i t. p. W obrocie zagranicznym obowiązywały w całej rozciągłości zakazy przywozu i wywozu towarów, zastępujące prawie że całkowicie politykę celną, a zamiast normalnych traktatów handlowych zawarto cały szereg umów kompensacyjnych, przy których pomocy uzyskiwano zagranicą środki produkcji dla przemysłu oraz niektóre towary gotowe, konieczne dla zaopatrzenia ludności.

W miarę postępu czasu te powojenne, nienormalne środki reglamentacyjne musiały ustąpić pola bardziej normalnym instrumentom polityki gospodarczej. A więc reglamentację obrotu towarowego z zagranicą zredukowano do koniecznego minimum, zastępując zakazy przywozu przez odpowiednią taryfę celną i znosząc zupełnie zakazy wywozu. Umowy kompensacyjne zastąpiono przez traktaty handlowe, starając się nawiązać normalne stosunki gospodarcze z innemi państwami. Ograniczenia przewozu wewnętrznego zniesiono zupełnie, wprowadzając wolny handel.

W miarę postępu czasu, poszczególne obszary Polski zaczęły zrastać się w jednolity organizm gospodarczy, poznając się i uzupełniając się wzajemnie. Przed Ministerstwem stanęła

d'introduction d'une ancienne monnaie polonaise, le zloty, eut lieu en 1924. Comme on le sait, cet essai ne donna pas un résultat complet et ce n'est que vers la fin de 1926 que le zloty polonais fut enfin stabilisé. Il garde depuis un niveau d'une constance inébranlable.

La période d'inflation, si elle fut une période de renouvellement et de mises de fonds énormes dans l'industrie et dans la reconstruction des usines, ne put, chose naturelle, constituer une base heureuse pour la stabilité des transactions, et par là même donner de la vigueur à l'organisme économique de la Pologne. L'année 1924 qui suivit l'introduction du zloty amena la crise à prévoir après l'inflation, d'abord un recul, après lequel vint une dépression, avec certains symptômes d'une amélioration apparente, et enfin une crise aiguë qui atteignit son point culminant au commencement de 1926. C'est en même temps l'époque de la baisse du zloty, baisse qui a duré, comme nous l'avons déjà dit, jusqu'à juillet 1926.

Seule la nouvelle stabilisation de la valeur monétaire donna une base stable à l'assainissement de la situation économique de la Pologne. C'est réellement de cette époque que date la rapide progression du chiffre de la production dans toutes les branches de l'industrie sans exception, ce qui s'explique par une forte augmentation des exigences du marché intérieur. En même temps nous voyons se créer, sous l'influence de la politique rationnelle du gouvernement, toute une série de nouvelles branches de production, l'exportation augmente, l'importation revient à de saines proportions, et porte principalement sur l'introduction des matières premières dans le pays. Simultanément commence un travail intense pour l'exploitation de l'accès de la Pologne à la mer et le développement du commerce d'outre-mer.

Naturellement le changement des conditions économiques de l'industrie en Pologne exigeait que la politique du Gouvernement, et spécialement la politique économique du Ministère du Commerce et de l'Industrie s'adaptât à ses besoins.

La tâche du Ministère dans les premières années qui suivirent la guerre fut avant tout d'assurer à l'industrie les matières premières et de l'aider à faire les mises de fonds nécessaires et à reconstruire les entreprises industrielles détruites et ruinées par la guerre. Naturellement à cette époque, qui, non seulement en Pologne, mais dans tous les pays de l'Europe fut une époque de dés-

not until the end of 1926 that the Polish złoty was finally stabilised, maintaining itself since then on a fixed level.

It is a matter of course that the period of inflation, though being an era of powerful industrial investments and of reconstructing the ruined work-shops, could not form a suitable back-ground for stabilisation and for the consolidation of the economical organism of Poland. The year 1924, following upon the introduction of the złoty currency, brought the expected post-inflation crisis, i. e. a regress, after which a depression was visible with certain signs of apparent improvement, and finally a sharp crisis, which reached its culminating point at the beginning of 1926. This is at the same time the era of the depreciation of the złoty, which lasted, as we noticed above, until July 1926.

It was only the renewed stabilisation of the currency which afforded a suitable basis for the systematic improvement of Poland's economical situation. Indeed, it is from that moment onwards that the production in all branches of industry without exception begins to grow very fast, this being due to the very large increase of the purchasing power of the internal market. Simultaneously, under the stimulus of an appropriate Government policy, there arises a number of new branches of production, the export flourishes, the import assumes healthy features, the increase occurring chiefly in the import of the means of production. Moreover, intense activity sets in now with a view to deriving the full advantage of Poland's access to the sea and developing her oversea trade.

The fluctuations of the economic conjuncture through which the Polish Industry had to pass required, of course, corresponding adjustments in the policy of the Government, and more particularly in the economic policy adopted by the Ministry of Industry and Trade.

In the first years after the war, it was the principal task of the Ministry to secure the necessary supplies of raw materials required by industry, and to assist in the making of investments and in the reconstruction of the ruined industrial undertakings. It is natural that in this period, remarkable for the disorganisation of economical life, prevailing not only in Poland, but all over Europe, the interference of the Government in economical matters was very far-reaching, revealing itself in a whole

jednak trudna i mozolna praca zunifikowania prawodawstwa w dziedzinie gospodarczej, gdyż poszczególne obszary Polski, stanowiące poprzednio część składową państw zaborczych, musiały chwilowo zachować poprzednie ustawy, różniące się od odnośnych ustaw pozostałych obszarów i nieodpowiadające nowym warunkom gospodarczym wynikającym z ponownego połączenia ich w jednolity obszar Polski Niepodległej. Powstała więc konieczność stworzenia jednolitego ustawodawstwa w dziedzinie górnictwa, przemysłu i handlu, które zastąpiłoby dotychczasowy stan prawny.

Pod tym względem zdołano dotychczas zdziałać bardzo wiele, gdyż opracowano już i wydano tego rodzaju jednolite ustawy, jak prawo przemysłowe, ustawę o izbach przemysłowo-handlowych, prawo akcyjne, o miarach, o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych, o nieuczciwej konkurencji oraz cały szereg innych ustaw o pierwszorzędnem znaczeniu gospodarczem, których wyliczyć tu niepodobna, a które kładą podwaliny pod przyszły ustrój gospodarczy Polski. Pracę tę nad stworzeniem polskiego ustawodawstwa w dziedzinie gospodarczej prowadzi zarówno Ministerstwo Przemysłu i Handlu jak i specjalnie powołana do życia Komisja Kodyfikacyjna.

Równolegle prowadzona jest praca nad stworzeniem nowej taryfy celnej, która odpowiadałaby warunkom istnienia polskiego przemysłu, gdyż dotychczasowa taryfa, wzorowana na dawnej taryfie rosyjskiej, niedostatecznie czyni zadość potrzebom życia gospodarczego Polski. Również w dziedzinie umów handlowych prace dotychczasowe wykazują duży efekt, gdyż Polska zawarła dotychczas 24 umowy handlowe z innemi krajami, zarówno europejskiemi jak i pozaeuropejskiemi. Umowy te w znacznej większości są to kompletne traktaty, oparte na zasadzie ogólnej klauzuli największego uprzywilejowania. Cztery tylko umowy przewidują poza klauzulą największego uprzywilejowania w dziale celnym, również konkretne zniżki konwencyjne od stawek celnych.

Dążąc do jak najszerszego rozwinięcia handlu zagranicznego Polski, Ministerstwo poświęca specjalną uwagę również sprawom handlu morskiego. W myśl postanowień Traktatu Wersalskiego, Polska ma zapewniony swobodny dostęp do morza przez port gdański, z którego wraz z najbliższą okolicą utworzono Wolne Miasto włączone do obszaru celnego Polski. Port ten nie wystarcza jednak dla potrzeb polskiego handlu mor-

organisation complète de la vie économique, le gouvernement dut intervenir activement dans les affaires économiques du pays et ordonner toute une série de séquestrations, restreindre les transports etc., dans les relations avec l'étranger, publier pour toute une série de marchandises, des interdictions d'exportation et d'importation, dont l'exécution était très strictement contrôlée et qui remplaçaient presque entièrement la politique douanière. Au lieu de traités de commerce normaux on conclut toute une série de conventions compensatrices, à l'aide desquelles on obtenait de l'étranger les matières premières nécessaires à la production de l'industrie et certaines marchandises, que l'approvisionnement de la population réclamait.

Peu à peu ces moyens anormaux de réglementation d'après-guerre firent place à des lois plus conformes aux principes économiques. Ainsi on réduisit au minimum nécessaire la réglementation de l'importation, remplaçant les interdictions par un tarif douanier et supprimant totalement les interdictions d'exportation. Les conventions de compensation furent convertie en traités de commerce, et l'on s'efforça d'entamer des relations économiques normales avec les autres pays. On supprima de même les restrictions limitant les transports à l'intérieur du pays et l'on rétablit la liberté du commerce.

Peu à peu également les provinces polonaises commencèrent à former un organisme économique uniforme, apprenant à se connaître et se complétant mutuellement. LeMinistère se trouvait cependant devant une tâche longue et difficile, celle d'unifier les lois dans le domaine économique. Les différentes provinces de la Pologne en effet qui faisaient auparavant partie des Etats d'occupation, devaient au commencement garder leurs anciennes lois, qui souvent différaient totalement entre elles et ne répondaient pas aux nouvelles conditions économiques, créées par la réunion de ces provinces en un seul Etat, celui de la Pologne indépendante. Il en résulta une nécessité absolue de créer une législation uniforme dans le domaine minier, industriel et commercial, qui remplacerait les législations antérieures.

A ce point de vue on est parvenu jusqu'ici à des résultats considérables, car on a déjà élaboré et publié des lois uniformes, comme les lois concernant l'industrie, les statuts des chambres de commerce, les lois sur les émissions d'actions, les poids et mesures, la protection des inventions, des modèles et marques de fabrique, sur

series of sequestrations, transport restrictions, etc. In foreign trade, there were wholesale prohibitions of the transit and export of goods, which prohibitions almost entirely took the place of a customs policy. Instead of normal commercial treaties, quite a number of compensative agreements were concluded, on the basis of which the means of production required by our industry were obtained from abroad, as well as certain manufactured goods indispensable to the well-being of the people.

In the course of time these post-war abnormal means of regulating trade had to give way to more normal instruments of economical policy. Thus the restrictions imposed on the goods traffic with foreign countries were reduced to the necessary minimum, the regulations prohibiting the import of certain goods being replaced by on appropriate customs tariff, and those prohibiting export being altogether abolished. Compensative agreements were replaced by commercial treaties, and endeavours were made to enter into normal business relations with other countries. The restrictions imposed on inland transit were cancelled, free-trade being introduced throughout the country.

As time went on, the particular territories of Poland began to grow into a uniform economic organism, becoming acquainted with and supplementing one another. The Ministry, however, had to face the difficult and laborious task of unifying the trade laws of the three partitions, which had for the time being remained in force, while varying from the corresponding laws of the rest of the country and not being adapted to the new economical conditions arising from the recent unification of these sections in the one united realm of Free Poland. Hence there arose the necessity of creating a uniform legislation for mining, industry, and trade, which was to replace the unsatisfactory legal conditions prevailing in the country till then.

In this respect, a great deal has been accomplished. A number of uniform laws have already been elaborated and promulgated, such as, for instance, the industrial law, the laws concerning Chambers of Commerce and Industry, stocks and shares, measures, the protection of inventions and trade-marks, unfair competition, and a whole series of other laws of first-rate economical importance, which cannot be enumerated in this place, but by means of which the foundations of the future economic fabric of Poland are being laid.

skiego, wobec czego Polska przystąpiła do budowy drugiego portu na własnem wybrzeżu, w Gdyni. Budowa tego portu, obliczanego narazie na obrót roczny około 10 miljonów tonn, ma być wykończona do roku 1930, a już i obecnie nadaje się do eksploatacji, wykazując w roku 1927, obrót wynoszący bezmała 900 tysięcy tonn towarów. Port w Gdyni budowany jest z sum budżetowych Ministerstwa Przemysłu i Handlu, do którego kompetencji oddane zostały sprawy handlu morskiego.

Drugiem dziełem Ministerstwa w zakresie ekspansji gospodarczej drogą morską jest powołanie do życia przedsiębiorstwa państwowego „Żegluga Polska", któremu oddane zostały do eksploatacji statki handlowe, zakupione przez Rząd Polski początkowo w liczbie pięciu a obecnie coraz bardziej zwiększanej, które stanowią zaczątek polskiej floty handlowej. Przez utworzenie tego przedsiębiorstwa Ministerstwo pragnęło pozatem pobudzić inicjatywę prywatną w kierunku tworzenia polskich towarzystw żeglugowych, które mogłyby obsługiwać obrót towarowy polsko-zagraniczny, prowadzony drogą morską, który już dziś stanowi około $^1/_3$ ogólnego obrotu towarowego z zagranicą.

Obok wyżej wspomnianego przedsiębiorstwa, posiadającego znaczenie państwowe, Ministerstwu Przemysłu i Handlu podlega szereg dalszych przedsiębiorstw, których działalność wywiera silny wpływ na życie gospodarcze Polski.

Do nich należą więc saliny państwowe, a mianowicie kopalnie soli w Wieliczce i Bochni oraz 8 warzelni soli, z których 6 znajduje się we Wschodniej Małopolsce, jedna warzelnia w Wieliczce i jedna w Inowrocławiu. Saliny te wykazują coraz większy rozwój, zwłaszcza w ostatnich dwóch latach, przyczem ogólna ich produkcja roczna wyniosła w roku 1927 280 tysięcy ton soli, z czego 250 tysięcy ton soli jadalnej, sprzedanej przeważnie w kraju, częściowo zaś eksportowanej zagranicę.

Dalszym zakładem są państwowe zakłady naftowe „Polmin" przerabiające rocznie około 140 tysięcy tonn. Również i to przedsiębiorstwo sprzedaje swoje produkty na rynku zagranicznym, osiągając pomyślne rezultaty. Niezmiernie doniosłe znaczenie dla życia gospodarczego Polski posiada działalność Państwowej Fabryki Związków Azotowych, uzyskującej azot dla produkcji nawozów sztucznych z powietrza i będącej bardzo poważnym dostawcą tych nawozów dla polskiego rolnictwa. Nie poprzestając na posiadaniu tego zakładu przemysłowego i licząc się

la concurrence déloyale et toute une série de lois de grande importance économique. qu'il est impossible d'énumérer ici et qui forment le fondement de la future organisation économique de la Pologne. C'est le Ministère du Commerce et de l'Industrie, ainsi qu'une commission de codification spécialement créée à cette intention qui travaillent à l'unification les dois économiques.

On travaille en même temps aussi à créer un nouveau tarif douanier qui répondrait aux exigences de l'industrie polonaise, car le tarif existant jusqu'à présent, modelé sur l'ancien tarif russe, ne répond pas suffisamment aux besoins de la vie économique polonaise. Dans le domaine des conventions commerciales le travail a été également fructueux. La Pologne a signé jusqu'à présent 24 conventions commerciales avec des pays étrangers, tant en Europe que dans les autres parties du monde. Ces conventions sont pour la plupart des traités complets, basés généralement sur la clause de l'Etat le plus favorisé. Quatre conventions seulement prévoient encore, en dehors de cette clause, au chapitre des droits de douanes, un tarif de faveur pour les droits d'entrée.

S'efforçant de développer dans la plus large mesure le commerce avec l'étranger le Ministère apporte une attention toute particulière aux affaires du commerce maritime. Aux termes du traité de Versailles la Pologne a obtenu la garantie du libre accès à la mer par le port de Dantzig, dont on a fait avec la région environnante une ville libre qui fait partie du domaine douanier polonais. Ce port ne suffit cependant pas aux besoins du commerce maritime polonais, c'est pourquoi la Pologne a commencé à construire un autre port sur son propre rivage à Gdynia. La construction de ce port, calculé momentanément pour un mouvement d'à peu près dix millions de tonnes, doit être terminée avant l'année 1930, mais actuellement il est déjà en service et a fourni en 1927 un mouvement global de près de 900 mille tonnes. Le port de Gdynia est construit aux frais de l'Etat par le Ministère du Commerce et de l'Industrie, à la compétence duquel sont soumises toutes les affaires touchant le commerce maritime.

La seconde oeuvre du Ministère, dans le domaine de l'expansion économique par les voies maritimes, est la création d'une entreprise d'Etat sous le nom de „Żegluga Morska" (Navigation maritime), à laquelle on a confié l'exploitation des navires de commerce achetés par le gouver-

This work of creating the Polish economic legislation is being conducted by the Ministry of Industry and Trade conjointly with a Codifying Commission specially appointed for the purpose.

At the same time a new customs-tariff is being elaborated in accordance with the conditions of Polish industry, for the present tariff, modelled on the former Russian tariff, does not wholly meet the requirements of the economic life of Poland. The work done up to now in the sphere of commercial agreements has likewise borne fruit, for Poland has already concluded 24 commercial agreements with other countries, both European and non-European. Most of these agreements are complete treaties founded on the general principle of the most favoured nation clause. Only four agreements provide, apart from the most favoured nation clause, concrete conventional reductions of the rates of customs duties.

Striving for the widest possible expansion of Poland's foreign trade, the Ministry devotes special attention to all problems connected with oversea trade. On the strength of the Treaty of Versailles, Poland has a guaranteed right of free access to the sea by the port of Danzig, this port, together with its nearest environs, being created a Free City, and being included in the customs territory of Poland. This port, however, is not sufficient for the necessities of Polish oversea trade, so that Poland has begun to build a second port on her own coast at Gdynia. This port, calculated for an annual traffic of about ten million tons, is to be finished by 1930; and even at present it is of some use, showing, for the year 1927, a traffic turnover of nearly 900 000 tons. The port at Gdynia is being built out of funds set apart for the purpose in the budget of the Ministry of Industry and Trade, to whom the matters relating to maritime trade have been entrusted.

The second achievement of the Ministry in the field of economic expansion at sea is the foundation of the Government enterprise called "Żegluga Polska" ("Polish Navigation"). This enterprise has taken over the 5 trading vessels first bought by the Polish Government, which vessels are being joined by others in rapid succession, the nucleus of the future merchant-fleet of Poland being thus created. By founding this concern the Ministry also desired to set an example to private enterprise in the matter of creating Polish shipping companies, which might serve the goods traffic between Poland

ze zwiększonem zapotrzebowaniem rolnictwa na nawozy azotowe, Ministerstwo przystąpiło w roku 1927 do budowy drugiej fabryki tego rodzaju, a mianowicie Fabryki Związków Azotowych w Tarnowie. Zakład ten, którego produkcja oparta będzie na nowszych jeszcze metodach, ma być uruchomiony w drugej połowie 1929 roku. Wreszcie Ministerstwu podlega Kopalnia węgla, a mianowicie Gwarectwo Węglowe „Brzeszcze" o mniejszem znaczeniu gospodarczem.

Na zakończenie powyższej krótkiej charakterystyki działalności Ministerstwa Przemysłu i Handlu wspomnimy jeszcze o ważnej dziedzinie, mającej na celu propagandę gospodarczą, a mianowicie o targach i wystawach gospodarczych, urządzanych przy moralnem i materjalnem poparciu Ministerstwa zarówno w kraju jak i zagranicą. Zarówno targi jak i wystawy gospodarcze mają dla Polski dwojakie znaczenie. Stanowią więc one sposób zaznajomienia krajowego odbiorcy z produktami przemysłu polskiego oraz artykułami niezbędnego importu z zagranicy, gdzie w pierwszym wypadku stanowią jeden ze sposobów wzajemnego zbliżenia poszczególnych obszarów Polski tak różnolitych pod względem gospodarczym. Z drugiej strony imprezy te mają na celu zaznajomienie zagranicy z produktami polskiego przemysłu, stanowiąc ważny organ propagandy gospodarczej skutecznie przyczyniający się do wzmożenia polskiego eksportu. W obecnej chwili zezwolenie Ministerstwa na urządzanie coroczne targów międzynarodowych posiadają dwa miasta polskie, a mianowicie: Lwów i Poznań, natomiast największą z dotychczas organizowanych imprez wystawowych będzie Powszechna Wystawa Krajowa w Poznaniu w roku 1929.

Działalność Ministerstwa w kierunku rozwoju i organizacji polskiego życia gospodarczego prowadzona jest przy ścisłej współpracy całego społeczeństwa, którego wytrwałość i niezmordowana praca jest jednym z elementów, gwarantujących pomyślne przeprowadzenie zamierzeń Rządu w tej dziedzinie. Ubiegłe lata wykazały, że ta wspólna praca daje jak najlepsze wyniki, czego dowodem jest wspaniały rozkwit gospodarczy w ubiegłym dziesięcioleciu.

Enfin dépendent encore du Ministère du Commerce et de l'Industrie les mines de charbon d'une moindre importance économique „Gwarectwo Węglowe Brzeszcze".

Pour terminer cette courte esquisse de l'action du Ministère du Commerce et de l'Industrie, nous devons encore mentionner une de ses branches importante, ayant pour but la propagande économique, notamment polonais, dont le nombre, de cinq au début mais augmentant sans cesse, forme le premier noyau de la marine marchande polonaise. Par cette entreprise le Ministère a voulu stimuler les initiatives privées en vue de la création d'entreprises polonaises de navigation, ce qui est d'autant plus urgent que les transports maritimes constituent à eux seuls environ $^1/_3$ du mouvement commercial entre la Pologne et les pays étrangers.

En plus de l'entreprise que nous venons de citer et qui est d'une grande importance pour l'Etat, dépendent encore du Ministère du Commerce et de l'Industrie toute une série d'autres entreprises dont l'action a une grande influence sur la vie économique de la Pologne.

Dans cece nombre il faut ranger les salines de l'Etat, notamment les mines de sel de Wieliczka et Bochnia et 8 sauneries, dont six se trouvent en Galicie orientale, une à Wieliczka et une à Inowrocław. Ces salines se développent constamment, et ce développement a été sensible surtout dans le courant des deux dernières années, pendant lesquelles leur production annuelle est montée (en 1927) à 280 mille tonnes, dont 250 mille tonnes de sel comestible, vendu en majeure partie dans le pays, et en partie exporté.

Nous avons encore à citer la Raffinerie pétrolière „Polmin", qui transforme 140 mille tonnes par an. Celle-ci vend elle aussi ses produits très avantageusement sur les marchés étrangers. La Fabrique d'Etat des Dérivés d'Azote joue un rôle d'une énorme importance dans la vie économique de la Pologne. Elle tire directement de l'air l'azote nécessaire à la production des engrais chimiques et fournit une quantité considérable de ces engrais à l'agriculture polonaise. Non content de posséder cet établissement industriel et comptant sur l'augmentation des besoins en engrais chimiques, le Ministère a commencé la construction d'une seconde fabrique de ce genre, la Fabrique des Dérivés d'Azote à Tarnów. Cette fabrique, dont la production sera basée sur des méthodes plus récentes encore, commencera à fonctionner dans le second semestre de l'année 1929.

and foreign countries; for already to-day about one third of the whole goods traffic between Poland and other countries goes by sea.

Besides the aforesaid entreprise, which is of national significance, the Ministry of Industry and Trade runs a number of further undertakings, thereby exercising a powerful influence on the economic life of Poland.

Among them there are the State salines, viz. the salt-mines at Wieliczka and at Bochnia, and 8 saltworks, 6 of which are in Eastern Little Poland, one at Wieliczka, and one at Inowrocław. These salines exhibit an ever more prosperous development, especially in the last two years, their total annual output amounting to 280 000 tons of salt in 1927, out of which there were 250 000 tons of eatable salt, most of which was sold in the country, though part of it was also exported.

Another Government enterprise is the petroleum-refinery "Polmin", which consumes annually about 140 000 tons. This enterprise, too, sells its products abroad, obtaining favourable results. Of infinite importance to the economical life of Poland is the State Factory of Azotic Compounds, in which nitrogen is extracted from the atmosphere for the production of artificial fertilizers. This factory is a very important purveyor of such fertilizers to Polish agriculture. Not content with possessing this industrial undertaking and reckoning with an increase in the demand for azotic fertilizers, the Ministry undertook, in 1927, the building of a second factory of this kind, viz. the Factory of Azotic Compounds at Tarnów. This factory, which will employ still more recent methods of production, is to commence work in the second half of 1929. Lastly, the Ministry controls a coal-mine, viz. the mining company „Brzeszcze", which is of minor importance.

In conclusion of the above sketch of the activities of the Ministry of Industry and trade, there still remains to be mentioned an important item serving economic propaganda, viz. the fairs and business exhibitions, arranged, with the moral and material support of the Ministry, both in the country and abroad. Both the fairs and the exhibitions have a double significance for Poland. For they afford an opportunity of making the home consumer acquainted with the products of Polish industiy, as well as with the indispensable articles of import; in the former case they help to bring the particular parts of Poland, so different from an economic point of

ment les foires et expositions industrielles et agricoles organisées avec l'appui moral et matériel du Ministère, tant dans le pays même qu'à l'étranger. Ces foires, aussi bien que les expositions industrielles et agricoles ont pour la Pologne une double importance. Elles sont un moyen de faire connaître au consommateur polonais les produits de l'industrie du pays et les articles dont l'importation est absolument nécessaire, et dans ce premier cas elles sont un des moyens de rapprochement mutuel des différentes provinces polonaises, si diverses sous le rapport économique. D'un autre côté ces entreprises ont pour but de faire connaître à l'étranger les produits de l'industrie polonaise, devenant ainsi un organe important de propagande, qui influe d'une façon heureuse sur le développement de l'exportation polonaise. A l'heure actuelle deux villes en Pologne, Lwów et Poznań, ont obtenu du Ministère l'autorisation d'organiser chaque année des foires internationales. Mais la plus importante parmi toutes les entreprises de ce genre qui ont eu lieu jusqu'à présent, sera l'Exposition Universelle à Poznań en 1929.

L'activité déployée par le Ministère pour le développement et l'organisation de la vie économique en Pologne va de pair avec le travail de tout le pays, dont la persévérance et l'effort infatigable est un des éléments garantissant l'heureuse exécution des projets

view, into touch with one another. On the other hand these ventures serve the purpose of acquainting foreigners with the output of Polish industry, thus constituting an important organ of business propaganda and successfully contributing towards the expansion of Polish export. At present two cities possess the licence of the Ministry to hold every year an international fair, viz. Lwów and Poznań, while the greatest of our exhibitions organised up to now will be the Universal Exhibition at Poznań in 1929.

The efforts of the Ministry, directed towards achieving a prosperous development and an efficient organisation of Poland's economic life, are seconded by the close cooperation of the whole nation, whose untiring perseverance is one of the elements warranting a happy realisation of the Government projects in this sphere. The past years have shown that this collaboration produces the best results, as is proved by the splendid economic progress made by Poland within the last decade.

---

du gouvernement dans ce domaine. Les années écoulées ont démontré que cette collaboration donne les meilleurs résultats, ce dont on a la preuve dans le magnifique épanouissement économique de la Pologne au cours de ces dix dernières années.

KAROL NIEZABYTOWSKI
MINISTER ROLNICTWA
MINISTRE DE L'AGRICULTURE
MINISTER OF AGRICULTURE

MINISTERSTWO ROLNICTWA

Szeroka opinja społeczna słusznie nazywa 1927 rok rokiem postępu gospodarczego Polski. Dla rolnictwa rok ten szczególnie jest doniosły nietylko ze względu na dokonane postępy, lecz również na utrwalające się wśród ogółu zrozumienie znaczenia rolnictwa i wpływu jego na całość zagadnień gospodarczych naszego kraju. Dzisiaj powszechnie już wiadomo, że podniesienie produkcji rolnej i podniesienie dobrobytu wsi jest kardynalnym warunkiem dobrobytu całego społeczeństwa naszego, całego narodu.

Rok 1927 dał obfity materjał, przekonywający niezbicie o słuszności powyższej opinji. Pomimo tego, że ubiegły rok nie może być zaliczony do szczególnie urodzajnych, pomimo wyjątkowo niesprzyjających warunków atmosferycznych na wiosnę, zwłaszcza nadmiaru wilgoci, jednakowoż był on w porównaniu z poprzedniemi latami korzystniejszy dla rolnictwa dzięki stabilizacji cen ziemiopłodów oraz dzięki intensywniejszej pomocy kredytowej ze strony Państwa. I jedno i drugie umożliwiło rolnictwu daleko szersze, niż w poprzednich latach, zaopatrzenie się w środki produkcji, jak nawozy sztuczne, inwentarz żywy i martwy, organizowanie mleczarni spółdzielczych, co ze swej strony oddziałało niewątpliwie dodatnio na produkcję. Poprawa konjunktury sprawiła, że rolnik mógł sobie pozwolić na kupno artykułów przemysłowych, przedtem dla niego zupełnie niedostępnych skutkiem niekorzystnego stosunku cen. To też niezależnie od znacznego postępu w rolnictwie (lepsza konjunktura) 1927 r. wzrost dochodu olbrzymiej większości ludności w Polsce miał również olbrzymi wpływ i był jedną z najważniejszych przyczyn ogólnego rozwoju gospodarczego Polski w tym czasie rozwoju produkcji przemysłowej i pomyślnego kształtowania się dochodów skarbowych.

Rok 1927 można nazwać rokiem przełomowym dla rolnictwa w naszych stosunkach powojennych. Są wszelkie dane, że znaczny postęp we wszystkich gałęziach produkcji rolnej osiągnięty zeszłego roku, jest pierwszym krokiem do dalszego rozwoju, do dalszej intensyfikacji rolnictwa, która stanie się zdrową i najtrwalszą podwaliną potęgi Państwa i dobrobytu narodu. Tempo rozwoju poszczególnych działów rolnictwa, jakie się ujawniły w ciągu zeszłego roku,

L'AGRICULTURE

L'opinion publique considère à juste titre l'année 1927 comme une année de progrès économique pour la Pologne. Cette année est en effet d'une importance spéciale pour l'agriculture, d'abord à cause des progrès qui y ont été réalisés, et puis parce que le grand public se rend de plus en plus compte de la portée de l'agriculture, ainsi que de son influence sur l'ensemble des questions économiques dans notre pays.

C'est aujourd'hui un fait reconnu que l'accroissement de la production agricole et du bien-être des ruraux est la condition essentielle de la prospérité de toute la société, voire de toute la nation.

Les résultats obtenus en 1927 prouvent la justesse de cette vue. Malgré les conditions atmosphériques particulièrement défavorables, durant le printemps, à cause de l'excessive humidité, et quoique cette année-là ne fût pas spécialement féconde, elle n'en fut pas moins, par rapport aux années précédentes, plus propice à l'agriculture, grâce à la stabilisation des prix des céréales et aux crédits considérables accordés par l'Etat.

Ces deux circonstances permirent à l'agriculteur de se procurer plus amplement qu'il ne l'avait pu faire auparavant divers moyens de production, engrais chimiques, bétail, machines agricoles, d'organiser des laiteries coopératives, etc. etc. Grâce à ces conjonctures l'agriculteur fut en état d'acquérir des articles d'industrie, inaccessibles jusqu'alors à cause de la disproportion des prix.

En dehors du grand progrès accompli dans l'agriculture en 1927, grâce aux conjonctures plus favorables, l'accroissement des revenus d'une grande majorité de la population en Pologne, qui en résulta, fut une des raisons principales du développement général de la vie économique en Pologne, à l'époque où évoluait le commerce et que les revenus de l'Etat prenaient une tournure favorable.

Dans nos conditions d'après-guerre, l'année 1927 peut être considérée comme décisive pour l'agriculture. Tout porte à croire que les progrès déjà accomplis dans toutes les branches de la production agricole ne sont que le commencement d'une évolution et d'une intensification ultérieures de l'agriculture, appelées à former la base la plus solide et durable

AGRICULTURE IN THE LAST FEW YEARS

Public opinion rightly regards the year 1927 as a year of economic progress in Poland. This year has been particularly auspicious to agriculture, not only on account of the progress made, but also because the importance of agriculture and its influence upon the whole of the economic problems facing our country has come to be more generally appreciated. To-day everybody knows that a growing agricultural production and an increasing prosperity of our rural communities are among the essential conditions of our general welfare as a nation.

The year 1927 has furnished abundant proof confirming the above truth. Although the past year cannot be counted among the particularly fertile ones, and although the atmospherical conditions prevailing in the Spring, especially the excessive moisture, were far from favourable, nevertheless that year has been more prosperous than previous years, owing to the stabilisation of prices of agricultural produce, and thanks to larger credits granted by Government. Both these circumstances enabled the agricultural interest to provide on a much larger scale than before for obtaining auxiliary means of productions, such as artificial manures, live-stock, fixtures and machinery, as well as to organise cooperative dairies. All these improvements, again, have no doubt reacted favourably upon the output. The favourable conjuncture enabled the farmer to buy industrial articles which had before been wholly beyond his means in consequence of the disproportion of prices. Accordingly — apart from the considerable progress made in agriculture — the better conjuncture of 1927, and likewise the increasing income of the overwhelming majority of the population, has had most important results, being among the principal causes of the general economical development of Poland during this period of expansion in her industrial output, as well as of the prosperous state of her public revenues.

The year 1927 may, by the agricultural interest, justly be considered an epoch in our post-war conditions. There is every reason to believe that the noteworthy progress attained last year in all branches of agricultural production is only a step towards further growth, towards still harder efforts to open up new sources of

wskazuje na olbrzymie siły twórcze narodu polskiego, na wyjątkowe zamiłowanie i zdolność do pracy na roli, które przy pierwszych sprzyjających warunkach pobudzone zostały do czynu i dają gwarancję pomyślnej przyszłości. Spożycie nawozów sztucznych w omawianym roku wzrosło w stosunku do konsumcji z lat 1924, 1925 i 1926 o 210 %, 120 %, 124 %, w cyfrach absolutnych w r. 1926, spożyto 681.000 tonn, a w roku 1927 — 840 000 tonn. Ilość mleczarni z 424 w 1925 r. i 595 w 1926 r. wzrosła do 800 w 1927 r., czyli prawie o 100 % w ciągu dwuch lat, przyczem cały szereg nowych mleczarni w dalszym ciągu jest w stadjum powstawania. Zapotrzebowanie na personel fachowy w tem dziale każe Ministerstwu Rolnictwa rozszerzać istniejące i przygotowywać nowe placówki oświatowe. W związku z rozwojem mleczarstwa notujemy wzrost eksportu masła o ca 700 % w ciągu półtora roku; tak samo eksport jaj wzrósł w tym okresie do 170 milj. o przeszło 250%. Wywóz trzody chlewnej podniósł się o przeszło 100%. Wywóz mięsa również w ciągu tego roku doznał poprawy. Tak znaczny postęp w hodowli wymaga szczególnej pieczy Rządu w zakresie organizacji zbytu. Pierwszym krokiem do standaryzacji eksportu nabiałowego jest świeżo wydane rozporządzenie Ministra Rolnictwa „o państwowych cenach masła i serów" wraz z przepisami wykonawczemi.

Towarzyszący mleczarstwu rozwój hodowli trzody skłonił Ministra Rolnictwa do sfinansowania budowy trzech nowoczesnych bekoniarni w Dębicy, Chodorowie i Wołkowysku, które zaczęły funkcjonować z wiosną bieżącego roku.

Eksport nabiału, zwierząt i produktów zwierzęcych, wynoszący w minionym roku przeszło 500 milj. złotych ma wszelkie dane do dalszego znacznego rozwoju.

W bezpośrednim związku z rozwojem hodowli stoi wzrost kultury ziemi i produkcji roślinnej. Te dwa zasadnicze działy rolnictwa: produkcja roślinna i produkcja zwierzęca, stojące w ścisłym związku i zależności wzajemnej, wykazują znaczną poprawę w 1927 r. Wspomnieliśmy poprzednio o spożyciu nawozów sztucznych, nie mniej wydatnie wzrosło zapotrzebowanie narzędzi i maszyn rolniczych, w związku z czem notowano znaczne ożywienie w tych działach przemysłu i handlu krajowego.

Stabilizacja cen ziemiopłodów była przyczyną powiększenia obszaru zasiewów w 1927 r. o 250 000 ha, w czem powierzchnia pod pszenicę wzrosła o 3,3% w stosunku do poprzedniego

de la puissance de l'Etat et du bien-être de la nation. La rapidité avec laquelle se développèrent, en 1921, les diverses branches de l'agriculture prouve les forces créatrices de la nation polonaise, ses capacités et son goût pour les travaux champêtres; qualités qui, dès que les circonstances devinrent favorables, se manifestèrent par une activité intense, donnant de sérieuses garanties de succès pour l'avenir. — La consommation des engrais chimiques en 1927 a augmenté comparativement à celle des années 1924, 1925, 1926 de 210%, 120%, 124%. En 1926, la consommation à été de 681.000 tonnes, en 1927 de 840.000 tonnes. Le nombre des laiteries s'est élevé de 424 en 1925 et 595 en 1926 à 800 en 1927, c'est-à-dire de près de 100% en l'espace de deux ans, sans compter toute une série de laiteries qui sont en voie de formation. Vu le manque de spécialistes dans ce domaine, le Ministère d'Agriculture est obligé d'organiser de nouveaux centres d'instruction, et d'élargir ceux qui existent. A la suite du développement du laitage, l'exportation du beurre s'est élevé d'environ 700% dans le courant d'une année et demie tandis que l'exportation des oeufs dans la même période a atteint le chiffre de 170 millions, ce qui fait un accroissement de plus de 250%. L'exportation des porcs s'est élevé de 100%; celle de la viande aussi s'est améliorée au cours de l'année 1927. Le développement considérable de l'élevage oblige le gouvernement à se préoccuper spécialement de la recherche de débouchés pour ces produits. — Le nouvel arrêté du ministère de l'agriculture réglant les prix du beurre et des fromages, et des instructions d'ordre pratique furent le point de départ pour consolider l'exportation du laitage et des oeufs.

L'accroissement de l'élevage des porcs, résultant du développement de la laiterie, décida le Ministre d'Agriculture à assigner des fonds pour la construction de 3 „baconneries" modernes (fabrique destinée a préparer la viande et le lard d'une façon spéciale) à Dębica, Chodorów et Wołkowysk, qui entreront en action au printemps de l'année 1928. L'exportation du laitage, des bêtes et de leurs produits, montant l'année dernière à plus de 500 millions de zlotys, augmentera considérablement selon toute probabilité.

Le développement de l'élevage est en rapport direct avec l'augmentation de la production des grains, de même que les produits du sol sont en rapport direct avec les produits d'animaux; ces deux branches princi-

agricultural wealth, which will become a sound and lasting basis of the power of the State and the prosperity of the nation. The speed with which the growth of the particular branches of agriculture has taken place during the past year clearly shows the enormous creative power of the Polish nation and its exceptional aptitude for farming, which was stimulated into action as soon as favourable conditions occurred, and which would seem to warrant an auspicious future. As compared with the figures for 1924, 1925, and 1926, the consumption of artificial manures rose in the year under review by 210 per cent, 120 per cent, and 124 per cent respectively, the actual figure for 1926 being 681 000 tons, and for 1927 — 840 000 tons. The number of dairy-farms rose from 424 in 1925, and 595 in 1926, to 800 in 1927, having increased almost by 100 per cent in the course of ten years. Moreover, a great many additional dairy-farms are being organised. The demand for specialists in this branch has induced the Ministry of Agriculture to extend existing educational facilities and provide additional ones. As a result of the development of dairy-farming, the butter export has risen by 700 per cent in the course of 18 months, while the export of eggs rose to 170 millions, i. e. more than 250 per cent during the same period. The export of hogs likewise has increased by more than 100 per cent, and that of meat, too, has improved in the course of the same year. So considerable a progress in cattle-breeding requires particular care on the part of the Government in the matter of properly organising sales. The first step towards a standardisation of the export of dairy produce was the decree of the Minister of Agriculture concerning official butter and cheese prices, together with directions for carrying it into effect.

The development of pig-breeding coincident with that of the dairy-farms induced the Minister of Agriculture to finance the building of three modern bacon factories at Dębica, Chodorów, and Wołkowysk, which start work this spring.

There is every prospect of a further considerable increase in the export of dairy-produce, cattle, and animal products, which last year reached the figure of 500 million złotys.

The development of cattle-breeding id accompanied by an improvement in the cultivation of the soil and in vegetable production.

These two fundamental branches of agriculture, viz. vegetable and animal production, which are closely

roku. Fakt ten stwierdza, że zasadniczym warunkiem intensyfikacji rolnictwa, zagospodarowania nieużytków i wyzyskania ziemi drogą racjonalizacji płodozmianów jest przedewszystkiem możność stosowania pomocniczych środków produkcji, dostępnych dla rolnika jedynie przy opłacalności produkcji ziemiopłodów i przy istnieniu kredytów.

Tak samo wielki krok naprzód można stwierdzić w innych dziedzinach życia rolniczego. Tworzenie się spółek wodnych, celem meljoracji gruntów przybrało wprost żywiołowy charakter. Do końca 1925 r. powstało 68 spółek wodnych, a w 1927 r. — 249. Dział ten niezmiernego znaczenia gospodarczego, wymaga szczególnej uwagi Rządu i każe szukać nowych form praktycznego rozwiązania. Na pierwsze miejsce wysuwa się postulat ujednostajnienia akcji, rozbitej dotąd między trzy resorty Ministerstwa Robót Publicznych, Reform Rolnych i Rolnictwa. Ten niefortunny spadek po uprzednich rządach winien być corychlej usunięty i naprawiony. Sprawy meljoracji, wymagające planowej pracy i jednolitej akcji, winny być skoncentrowane w powołanym do tego organie Ministerstwa Rolnictwa.

Wielką rolę w przyspieszeniu prac meljoracyjnych odegrać muszą samorządy.

Celem przygotowania szerszej akcji odwodnienia Polesia założona została stacja doświadczalna w Sarnach, której zadaniem jest badanie naukowe torfowisk. Wyniki dotychczasowych prac dały pozytywne rezultaty, pobudzające okoliczną ludność do zawiązywania spółek wodnych.

Wskazać również należy na wielki pęd rolników do organizowania się w celu rozwiązywania na drodze wspólnej akcji pierwszorzędnych zagadnień gospodarczych. Zakładanie stawów rybnych, sadów i chmielników, tworzenie kooperatyw, kółek kontroli obór, kółek rolniczych, organizowanie kursów i t. p. w związku z tem stale rosnące zapotrzebowanie personelu instruktorskiego, wyspecjalizowanego w poszczególnych działach, wszystko to świadczy o niezmiernie dodatnim objawie budzenia się społeczeństwa rolniczego do nowej twórczej pracy i o szybkiem rozpowszechnieniu się wśród rolników świadomości potrzeby organizowania się. To też Ministerstwo Rolnictwa stara się wszelkiemi dostępnemi środkami zaspakajać te stale rosnące potrzeby, i skierowywać uwagę na najważniejsze gałęzie. W szczególności uwaga Ministerstwa skierowana jest na wykształcenie jaknajwiększej ilości specjalistów w poszczególnych działach produkcji, i w tym celu środkami

pales de l'agriculture se sont sensiblement améliorées en 1927. Nous avons déjà mentionné la consommation des engrais chimiques; ajoutons le besoin grandissant d'instruments et de machines agricoles qui, comme nous l'avons constaté, ont une grande influence sur la production industrielle et commerciale en Pologne.

La stabilisation des prix des céréales contribua à augmenter l'étendue des terrains ensemencés en 1927 de 250.000 ha., dans lesquels il y a 3,3% de froment en plus de l'année dernière. Ce fait prouve que la condition essentielle de l'intensification de l'agriculture ainsi que de l'exploitation des champs en friches et en jachères et de la culture rationnelle du sol dépend des mesures prises en faveur de l'agriculture, qui rendent possible l'application de moyens de production, inaccessibles aux cultivateurs sans qu'on leur donne les crédits nécessaires, ainsi que l'assurance de rentrer dans leurs frais d'exploitation.

Aujourd'hui la situation se trouve notablement améliorée dans toutes les branches de l'agriculture. Les sociétés coopératives de drainage ayant pour but l'amélioration et le desséchement du sol se sont multipliées ces temps-ci d'une façon extraordinaire. A la fin de 1925, 86 sociétés de drainage ont été fondées, et en 1927 le nombre en est monté à 249. Le développement de ces sociétés est très important au point de vue du système agricole et exige que l'Etat s'occupe de ce problème vital et recherche les moyens les plus rationnels pour utiliser leur travail.

En premier lieu, cette action doit être uniformisée, étant jusqu'à présent partagée entre les trois ressorts du Ministère des travaux publics, de ceux des réformes agraires et de l'agriculture. Ce funeste héritage de l'ancien gouvernement devrait au plus tôt être abandonné et les divers travaux concentrés entre les mains d'une commission spéciale du Ministère de l'agriculture.

C'est aux administrations autonomes qu'incombe surtout le devoir d'accélérer les travaux d'amélioration.

Une vaste action a été entreprise pour s'occuper du drainage de la Polésie, et on a établi à Sarny une station expérimentale pour examiner ses terrains tourbeux. Ces travaux ont donné jusqu'à présent des résultats positifs et ont beaucoup contribué à encourager le peuple des environs à fonder des sociétés coopératives de drainage.

Il faut noter aussi la rapidité avec laquelle les cultivateurs se sont organisés pour résoudre par une action commune les questions éco-

bound up with each other, show a considerable advance in 1927. The consumption of artificial manures has been mentioned above, — in the same proportion the demand for farming implements and agricultural machines has increased, so that a considerable revival of these branches of industry and inland trade could be registered.

The stabilisation of prices for agricultural produce has brought about, in 1927, an enlargement of the sown area by 250 000 ha, the area under wheat being by 3,3 per cent larger than in the preceding year. This fact proves that the fundamental condition of the intensification of agriculture, of the taking of wastelands under the plough, and of due exploitation of the soil by means of rationally applying the rotation of crops, is, above all, the possibility of employing auxiliary means of production, which the farmer can only afford if the production of cereals pays, and credits are available.

Another important advance is noticeable in other branches of agricultural life. The creation of irrigation societies for purposes of melioration of the soil is proceeding on a truly grand scale. Down to the end of 1925, 68 irrigation societies had been formed, in 1927 — 249. This action, possessing infinite economic significance, requires particular attention on the part of the Government, new ways of practical solution having to be thought of. In the first place there is the necessity to harmonise the action, which is at present divided among three ministries, viz. of Public Works, of Agrarian Reform, and of Agriculture. This unfortunate legacy of former governments ought to be readjusted as soon as possible. All matters connected with melioration, which require systematic work and uniformity of action, should be entrusted to one organ of the Ministry of Agriculture, specially appointed for the purpose.

An important share in the task of accelerating the melioration action will have to be taken by the local self-governments.

In order to prepare draining operations in Polesia on a large scale, an experimental station has been established at Sarny, whose task it is to conduct scientific research-work on peat-bogs. Even now there are positive results of this work, for the population of the neighbourhood has been stimulated into forming irrigation societies.

Another noteworthy feature is the strong impulse of farmers to band together for purposes of solving certain economic problems of first-rate

Ministerstwa organizowane są specjalne kursy, wyznaczane stypendja na kształcenie w kraju i zagranicą oraz rozszerzanie i dostosowywanie do zwiększających się potrzeb szkół fachowych.

W ub. r. Ministerstwo zapoczątkowało w dziedzinie oświaty pozaszkolnej akcje przysposobienia rolniczego młodzieży, drogą organizowania konkursów w dziedzinie uprawy i hodowli, stosując system premjowania wyników. W bieżącym roku akcja będzie znacznie rozszerzona.

Weterynarja.

Rok 1927 jest niezmiernie doniosły ze względu na ostateczne opanowanie zarazy płucnej bydła rogatego. Jeżeli zważyć, że w 1925 r. było zapowietrzonych zarazą płucną przeszło 2 400 zagród w 12 województwach i że wybito 24 972 szt. bydła, a w 1927 roku na 1. XI. zapowietrzonych zagród było już tylko 10 w 3 województwach i wybito 2 400 szt, to stwierdzić można niezmiernie szybką likwidację tej klęski dla rolnictwa.

Tak samo wielki postęp osiągnięty został w tłumieniu innych zaraz, a zwłaszcza pryszczycy i różycy świń. Z 26 628 zagród dotkniętych w 1925 r. pryszczycą notujemy na 1. XI. 1927 r. 2 736 zagród, a z 2 937 zagród, dotkniętych w 1925 r. różycą mamy 120 na 1. XI. 1927 r.

Opanowanie zaraźliwych chorób zwierzęcych dało nietylko bezpośrednie korzyści rolnictwu, umożliwiając racjonalny rozwój hodowli, lecz również było nieodzownym czynnikiem normalnych stosunków handlowych za granicą.

Leśnictwo.

Jednym z poważniejszych rezultatów w zakresie prac Ministerstwa w ciągu ostatnich 20 miesięcy jest usprawnienie gospodarki leśnej. Nowa ustawa leśna dała wreszcie jednolite podstawy prawne na terenie całego Państwa i uprościła stosunek władz do społeczeństwa. Lasy państwowe wykazały się w 1927 r. rekordowym wynikiem. Dochody lasów państwowych z 1 ha, wynoszące przed wojną średnio 15 zł., przewyższyły już tę normę mimo, że średnia cena drewna utrzymywała się na poziomie nie wyższym od przedwojennego. W roku 1927 dochód netto z lasów państwowych w ciągu pierwszych 9 miesięcy roku; budżetowego dał przeszło 80 miljonów, podczas gdy w ciągu całego 1925 r. zaledwie 36 miljonów. Tak samo akcja zalesienia została znacznie usprawniona.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o prawie łowieckiem wprowadzające jednolite zasady gospodarki na całym terenie Państwa,

miques d'une importance capitale. Des étangs poissonneux, des jardins fruitiers, des houblonnières, des sociétés de contrôle, des sociétés agricoles, des cours d'instructeurs ont été créés. La compréhension du travail se traduit dans le développement des coopératives, des sociétés organisatrices, qui apporteront une amélioration constante à la situation agraire Le manque d'instructeurs spécialistes dans les diverses branches de l'agriculture se faisant sentir de plus en plus, le Ministère pour combler cette lacune a organisé des cours d'instructeurs et fondé des bourses pour faciliter les études en Pologne et à l'étranger. L'année dernière le ministère de l'agriculture a pris l'initiative de la préparation agricole en organisant des cours supplémentaires pour la jeunesse avec des concours primés en matière d'élevage et d'agriculture rationnels. Cette année l'action sera encore élargie.

L'art vétérinaire.

L'année 1927 marque un progrès très serieux dans l'art vétérinaire. On est enfin parvenu à se rendre maître de l'infection pulmonnaire de l'espèce bovine. Si l'on tient compte du fait qu'en 1925 il y eut dans 12 voïvodies plus de 2400 enclos atteints de cette infection et qu'on a été obligé d'abattre 24.972 bêtes, tandis qu'en 1927 (jusqu'au 1. XI) il n'y eut plus que 10 enclos atteints dans trois voïvodies et qu'on n'abattit que 2400 pièces, on jugera de la rapidité avec laquelle ce fléau fut conjuré. Le même résultat fut obtenu dans l'étouffement des infections qui avaient très sérieusement atteint les cochons. De 26.628 étables atteintes en 1915 de fièvre aphteuse, le 1.XI. 1927 seulement 2736 étaient portées malades, de même sur les 2937 étables atteintes en 1925 d'érysipèle — on n'en note plus que 120 le 1. XI. 1927. L'enrayement des maladies infectieuses fut d'une importance capitale pour l'agriculture, car non seulement il rendit possible le développement systématique de l'élevage, mais il contribua à régler les relations commerciales avec l'étranger.

La silviculture.

Un des résultats les plus sérieux obtenus dans le domaine des travaux du Ministère d'agriculture dans l'espace des derniers 20 mois est la réglementation de la question forestière. La nouvelle loi forestière a enfin établi des bases légales valables pour tout le pays, tout en rendant plus faciles les relations entre les autorités et le public. L'année 1927 a été une année de record pour les forêts

importance by way of common action. Laying out fish-ponds, orchards, and hop-fields, founding cooperatives, associations for stock inspection, and agricultural circles, organising courses, etc., and in connection with these actions a quickly growing demand for specialized instructors, all this bears witness to the most welcome awakening of the agricultural classes to new creative work, and to the rapid spread among them of the consciousness that joint action is needed. Hence the Ministry does everything in its power to satisfy these ever growing wants and to direct the work towards the most important aims. At present, the Ministry is paying more particular attention to the necessity of training the largest possible number of specialists in the particular branches of production, and with this aim in view the Ministry finances the organising of special courses of instruction, grants scholarships for study in the country and abroad, and enlarges and adapts to the growing needs the agricultural training-colleges.

Last year the Ministry initiated a school extension scheme of agricultural training for the young, by way of organising competitions in tillage and in cattle-breeding, awarding prizes for best results. In the present year this scheme is to be considerably extended.

Veterinary precautions.

The year 1927 has been immensely important on account of the lung-disease of cattle being finally overcome. If we consider that in 1925 over 2 400 farms in 12 provinces were infected, and 24 972 head of cattle had to be destroyed, and that on Nov. 1, 1927, there were only 10 infected farms in 3 provinces, 2 400 head of cattle having to be destroyed, the enormous progress made in mastering this scourge of agriculture becomes apparent.

Similar successes were obtained in dealing with other cattle-diseases and especially with claw-sickness and with the red murrain of hogs. Out of 26 628 farms infected with claw-sickness in 1925, we note only 2 736 on Nov. 1 st, 1927, and against 2 937 farms infected with red murrain in 1925, we have 120 on Nov. 1 st, 1927.

The mastering of contagious cattle-diseases was not only advantageous to our agriculture by rendering possible a rational development of breeding, but it was also an indispensable condition of maintaining normal trade relations with other countries.

przyczyni się do podniesienia zaniedbanego dotąd zwierzostanu, który może być poważniejszem źródłem dochodu.

Dnia 30 listopada podpisany został układ polsko-niemiecki w sprawie prowizorjum drzewnego. Układ ten jest poważnem krokiem naprzód w unormowaniu obrotu drzewnego i naszego drzewnictwa wogóle.

---

l'année 1925, il avait à peine atteint le chiffre de 36 millions. Le reboisement et la plantation des forêts ont été de même sensiblement améliorés.

Le nouveau décret du Président de la République sur le droit de chasse, prescrivant pour tout le pays les mêmes règles de conduite, contribuera certainement à augmenter la quantité du gibier (ce dont on ne s'était pas préoccupé jusqu'à présent), ce qui pourra devenir une source assez considérable de revenus.

Le 30 novembre fut signé un traité provisoire polono-allemand concernant l'exportation des bois. Ce traité est un fait important dans la voie de la réglementation du commerce des bois comme de la question forestière en général.

---

de l'Etat. Les forêts qui avant la guerre donnaient en moyenne 15 zloty de revenu par ha ont déjà dépassé cette moyenne, quoique le prix moyen du bois se maintînt au niveau d'avant-guerre. En 1927, les forêts de l'Etat, pendant les premiers neuf mois de l'année budgétaire, ont donné un bénéfice net de plus de 80 millions, tandis que dans le courant de

---

forests yielded record returns in 1927. While the revenue derived from these forests amounted to 15 zł. on an average to the ha. before the war, it has now exceeded this norm, although the medium price of timber has maintained itself on a level not exceeding that of pre-war times. In the course of the first nine months of 1927, the net revenue from the State forests yielded over 80 million zł, as against 36 millions in the whole twelve months of 1925. Afforestation, too, is progressing ever more satisfactorily.

The recent decree of the President of the Republic regarding the gamelaws, by introducing uniform principles of management throughout the country, will contribute towards improving the hitherto neglected stock of game, so that considerable benefits may be derived therefrom.

On Nov. 30, a provisional timber agreement was signed between Poland and Germany. This agreement is an important step towards normalising the timber-trade and ourtimber industry in general.

Forestry.

One of the more important results achieved by the Ministry in the course of the last twenty months is the codification of forest-economy. In the new forestry law a uniform legal basis has at last been created for the whole country, and the relations of the autorities and the public have thereby been simplified. The State

INŻ. JĘDRZEJ MORACZEWSKI
MINISTER ROBÓT PUBLICZNYCH
MINISTRE DES TRAVAUX PUBLICS
MINISTER OF PUBLIC WORKS

MINISTERSTWO ROBÓT PUBLICZNYCH

Najmniej znane ze swej działalności i niestety, najmniej popularne wśród mas szerokiej publiczności, Ministerstwo Robót Publicznych jest jednak w teraźniejszem życiu nowopowstałej Polski bodaj że jednym z najważniejszych czynników, które pracują aby naszą ojczyznę wydźwignąć do rzędu państw cywilizacyjnie nie ustępujących wielkim mocarstwom zachodnim. Od zarania naszej niepodległości ciągle występowano z hasłem zmniejszenia ilości urzędów i zredukowania ilości urzędników. Szczególniej popularnem było hasło: „poco oddzielne Min. Rob. Publicznych". Jednakże każdy z nowych gabinetów, wejrzawszy bliżej w sposób organizacji i funkcjonowania Min. Rob. Publ. i biorąc pod uwagę istniejące stosunki powojenne, nie tylko nie „likwidował" Min. Rob. Publ., lecz nawet utrwalał jego byt i o ile mógł powiększał zakres działania. Dlaczego? Dlatego przedewszystkiem, że skasowanie Min. Rob. Publ. pociągnęłoby za sobą powiększenie w dwój nasób ilość urzędników, a efekt pracy byłby nader wątpliwy, dlatego że po wojnie światowej i bolszewickiej Polska miała całe połacie kraju o zniszczonych osiedlach, zrujnowanych drogach, miała 12.000 zniszczonych mostów i dlatego, że zagadnienie odbudowy wysuwało się w Rzeczypospolitej na plan pierwszy. Tym wszystkim zadaniom musiało sprostać Min. Rob. Publ., dla zrealizowania tej pracy było niezbędne. Dziesięć lat egzystencji Państwa wykazało, że Min. Rob. Publ. spełniło większość włożonych nań zadań — drogi, mosty i osiedla w 95% przywrócono do stanu przedwojennego, zbudowano nowych dróg bitych przeszło 2.000 klm., pobudowano mosty łączące ze sobą dzielnice kraju poprzez dawne granice zaborców, zorganizowano odbudowę osiedli i zreorganizowano gospodarkę wodną. Mimo, że wydatki, jakie Państwo ponosi na Min. Rob. Publ. były i są dotychczas b. szczupłe, — Ministerstwo to zdołało wyrobić dobry zespół fachowców o ustalonym systemie i metodzie pracy, stanowiących gotowy do pracy aparat. Stopień przygotowania Min. Rob. Publ. do pracy najlepiej wyczytać ze skrótu samej organizacji Min. Rob. Publ., który przedstawia się jak poniżej.

Jak widać z załączonego wykresu, Ministerstwo Rob. Publ. składa się obecnie z 5 Departamentów i 17 wydziałów:

LE MINISTÈRE DES TRAVAUX PUBLICS

L'activité de ce Ministère est peu connue du grand public et c'est regrettable, car il représente l'un des plus importants éléments, apte à élever la Pologne au rang des grandes puissances occidentales. Depuis l'aurore de notre indépendance, nous semblions voguer sous le mot d'ordre: „réduction", réduction de bureaux, de fonctionnaires. Des voix s'élevaient pour dire „le Ministère des Travaux Publics est superflu", nonobstant, chaque cabinet nouveau, après avoir étudié de plus près l'organisation et le fonctionnement de ce Ministère, adoptait un système tout opposé: au lieu de liquider le Ministère, il assurait son existence, et autant que possible, élargissait son terrain d'action. Pourquoi? En premier lieu, parce que la liquidation du Ministère des Travaux Publics aurait doublé le nombre des fonctionnaires avec une productivité de travail plus que douteuse, vu que le pays, dévasté par la grande guerre et celle avec les bolchéviks, avait ses routes dans un état lamentable, 12 000 ponts détruits, et l'urgence absolue de la reconstruction des régions dévastées par la grande guerre était évidente. Le Ministère des Travaux Publics devenait indispensable pour servir à tous ces besoins. Dix années d'existence de l'Etat Polonais demontrèrent que le Ministère des Travaux Publics sut être à la hauteur de ses tâches. Pour 95% les voies de communication, les ponts, les localités ont été remis en état d'avant-guerre, 2 000 kilomètres de chaussées pavées ont été nouvellement construits, des ponts nouveaux ont relié tout le pays à travers les anciennes frontières, tracées entre les provinces polonaises par les occupants; les localités furent reconstruites et le système de communication fluviale complètement renouvelé. Le Ministère a pu accomplir ces grands travaux grâce à l'ensemble des fonctionnaires experts, travaillant d'après un système et des méthodes sûrs, toujours prêts à remplir le plus productivement leurs fonctions.

On peut juger de l'intensité du travail du Ministère des Travaux Publics d'après le plan de l'organisation qui suit:

1. Le Ministère des Travaux Publics.
2. Les Conseils Administratifs:
   a) Le Conseil Gouvernemental de l'Electricité.

THE MINISTRY OF PUBLIC WORKS

The least known of our ministries and, unfortunately, the least popular among the public at large, the Ministry of Public Works is nevertheless in the current life of resuscitated Poland one of the most important factors that make for the raising of the civilisation of our country to the level of the great nations of Western Europe. From the beginning of our career as an independent country, there constantly arose a cry for cutting down the apparatus of Government offices and reducing the number of officials. Above all, it was often asked: „Why have a separate Mi-Ministry of Public Works?" Yet every one of the successive governments, upon looking into the organisation and working of the Ministry of Public Works, and taking into account the prevailing after-war conditions, not only refrained from winding it up, but even confirmed its existence and, as far as possible, widened its sphere of activity. Why? Above all because in consequence of the abolition of the Ministry of Public Works it would have become necessary to double the number of officials, with very doubtful results as to efficiency, because, after the Great War and the war with Soviet Russia, Poland had whole regions where the settlements were destroyed and the roads ruined (among other things, 12 000 bridges had been demolished), and because reconstruction was among the most urgent problems the young republic had to face. All these tasks devolved upon the Ministry of Public Works, which was thus found to be an indispensable organ of government. Ten years of existence have shown that the Ministry of Public Works is capable of satisfying most of the demands made upon it. Roads, bridges, and settlements have, in 95 per cent of all cases, been brought up to pre-war state, over 1 200 miles of new high-roads have been built, bridges connecting the partitions of the country have been flung across the late frontiers of the partitioning powers, the replanning of settlements has been organised, and the management of the waterways has been reorganised. Although the expenses incurred by the country for the maintenance of the Ministry of Public Works have hitherto been very slight, the ministry has succeeded in training an efficient

Organizacja Ministerstwa Robót Publicznych i władz podległych

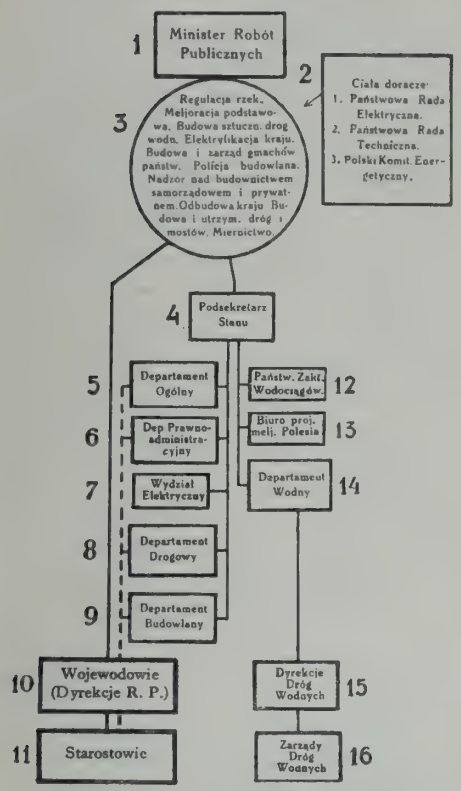

Departament I. Ogólny składa się z 3 wydziałów:

Wydział I Ogólny—załatwia sprawy ogólne Ministerstwa, uprawnienia zawodowe Inżynierów i Techników, Izb Inżynierskich i Towarzystw technicznych.

Wydział II pomiarowy — nadzór nad pracami pomiarowemi w Państwie i granic państwa, triangulacja; i pomiarowy reformy rolnej, uprawnienia mierniczych.

Wydział III rachunkowo-budżetowy.

Departament 2. Wodny składa się z 3 wydziałów:

Wydział IV dróg wodnych i żeglugi śródlądowej — regulacja rzek żeglowych, utrzymanie szlaku wodnego i ruch na wodach.

Wydział V wód niespławnych — regulacja wód niespławnych, obwałowanie rzek, wykorzystanie sił wodnych, budowa zbiorników wodnych, podstawowych urządzeń dla odwodnienia i nawodnienia większych obszarów, wodociągi i kanalizacje państwowe i samorządowe.

Wydział VI Centralne Biuro Hydrograficzne — opinjuje projekt robót wodnych pod względem hydrologicznym, statystyka i rejestracja sił wodnych.

Departament 3 budowlany składa się z 4 wydziałów:

b) Le Conseil Technique de l'Etat.
c) Le Comité Polonais de l'Energie.

3. Régularisation des rivières, Amélioration de principe, Construction des voies fluviales artificielles, Electrification du pays, Construction et Conservation des bâtiments de l'Etat, Police des bâtiments, Contrôle des constructions communales et privées, Reconstruction des pays dévastés par la guerre, Construction et Conservation des ponts et chaussées, Triangulation.
4. Le Sous-secrétaire d'Etat.
5. Le Département Général.
6. Le Département de droit administratif.
7. La Section d'Electricité.
8. Le Département des Ponts et Chaussées.
9. Le Département des constructions.
10. Les Voïvodies et Directions des Travaux publics.
11. Les Starosties.
12. Les Etablissements de conduits d'eaux de l'Etat.
13. Le Bureau d'amélioration des Terres de Polésie.
14. Le Département Fluvial,
15. Les Directions des Voies Fluviales,
16. L'Administration des Voies Fluviales.

Ainsi que l'on peut juger par le plan ci-dessus, le Ministère des Travaux Publics comporte actuellement 5 départements (17 sections).

Le Département I: Général se compose de 3 sections:

La Section I Générale — règle les questions générales: droits professionnels des ingénieurs et techniciens, Chambres d'Ingénieurs et de Sociétés Techniques.

La Section II — Mesures; s'occupe de la surveillance des travaux d'arpentage sur le territoire et les frontières de l'Etat, triangulations, des travaux d'arpentage, de la réforme agraire, deslicences à accorder aux arpenteurs.

La section III — Comptabilité budgétaire.

Le Département II: Fluvial se compose de 3 sections.

La Section IV — Voies fluviales et navigation intérieure — régularisation et conservation des fleuves navigables,

La Section V—Eaux non navigables; régularisation des rivières non navigables, construction des digues, exploitation de la force motrice des eaux, construction des bassins et des barrages, des canaux d'alimentation et d'assèchement des grands territoires, des conduits d'eaux et de réseaux d'égouts communaux et d'Etat.

staff of experts possessing a clearly defined system and method of working. The degree of preparation of the Ministry of Public Works for its functions may best be seen from the tabular statement of the organisation of the Ministry as given below:

1. The Minister of Public Works.
2. Advisory bodies: 1. The Government Electricity Board. 2. The Government Technical Board. 3. The Polish Power Committee.
3. River regulation. Basic melioration. Construction of artificial waterways. Electrification of the country. Erection and Administration of Government buildings. Building police department. Control of municipal and private building. Reconstruction of the country. Construction and maintenance of roads and bridges. Surveyor's office.
4. Undersecretary of State.
5. General Department.
6. Administrative-juridical Department.
7. Electricity Section.
8. Roads Department.
9. Building Department.
10. Voivodes and Directions of Public Works.
11. Starosts.
12. State Waterworks.
13. Office of the projected melioration of Polesia.
14. Water Department.
15. Directions of Waterways.
16. Administrations of Waterways.

As may be seen on referring to the table subjoined, the Ministry of Public Works consists at present of 5 Departments and 17 Sections.

The I., or General, Department consists of 3 sections, i. e.:

Section I., General — transacts the general business of the Ministry, controlling the professional licences of engineers, chambers of engineers, and technical societies.

Section II., Surveying — controls the surveying operations in the country and on the frontiers, triangulation, the surveying work of the agrarian reform, and the licencing of surveyors.

Section III., Accountancy.

The II., or Water, Department consists of 3 sections, i. e.

Section IV., of waterways and inland navigation — regulation of navigable rivers, maintenance of waterways, and water traffic.

Section V., innavigable rivers — regulation of innavigable rivers, construction and maintenance of river-dikes, exploitation of water-power, construction of reservoirs and of the

Wydział VII nadzoru budowlanego nadzór nad budownictwem samorządowem i prywatnem, uprawnienia architektów cywilnych, budowniczych, techników i towarzystw budowlanych.

Wydział VIII regulacyj osiedli — zabudowanie i regulacje miast wsi, uzdrowisk oraz grobownictwo wojenne.

Wydział IX. budowy i utrzymania gmachów państwowych.

Wydział X zarządu gmachów państwowych.

Departament 4 drogowy składa się z 3 wydziałów:

Wydział XI utrzymania dróg i mostów państwowych, samorządowych, ruch i uprawnienia na drogach publicznych, turystyka.

Wydział XII budowy dróg państwowych i samorządowych.

Wydział XIII budowy i utrzymania mostów drogowych państwowych i samorządowych.

Departament 5 prawno-administracyjny składa się z 3 wydziałów:

Wydział XIV prawno-wodny załatwia wszelkie naruszenia praw w dziedzinie wodnej i elektrycznej, sprawy wywłaszczeń, prawną stronę umów zawieranych przez Ministerstwo i podwładne mu organa.

Wydział XV prawno-budowlany, j. w. w dziedzinie budowlanej.

Wydział XVI ustawodawczy, jak w. w dziedzinie miernictwa odbudowy kraju i daniny lasowej.

Wydział XVII elektryczny nie jest włączony do żadnego departamentu i opracowywuje program elektryfikacyj Państwa, zajmuje się uprawnieniem, budową, eksploatacją i bezpieczeństwem urządzeń elektrycznych, przeprowadza studja nad wyzyskaniem naturalnych źródeł energji i gospodarką energetyczną.

Organami Min. R. P. w II instancji są dyrekcje robót publ. w urzędach wojewódzkich, którym zkolei podlegają starostwa i urzędy techniczne w powiatach, oraz dyrekcje dróg wodnych, którym podlegają zarządy dróg wodnych.

Taka organizacja Ministerstwa Robót Publicznych pozwala, jak widzimy, na wszechstronne ujęcie zagadnień, stojących przed tym działem pracy państwowej i każe się spodziewać, że w miarę zwiększenia środków jakie Skarb Państwa na organizację robót publicznych będzie mógł poświęcać, uzupełnienie programu budowy nowoczesnej Polski będzie tylko kwestją czasu.

La Section VI — Bureau Central Hydrographique; décide des projets de tous les travaux concernant l'hydrologie, contrôle l'enregistrement et la statistique de la force motrice des eaux.

Le Département III: Constructions — comporte 4 sections:

La Section VII — Surveillance des constructions communales et privées, droit au titre d'architecte privé, de technicien et autorisations des compagnies de constructions.

La Section VIII — Régularisation des colonies, construction et régularisation des localités urbaines et rurales, des stations thermales, et des cimetières militaires.

La Section IX — Construction et conservation des bâtiments de l'Etat, administration des bâtiments de l'Etat.

Le Département IV: Ponts et Chaussées, comporte 3 sections:

La Section XI— conservation des ponts et chaussées d'Etat et communaux, exploitation des voies publiques, tourisme.

La Section XII — Construction des routes communales et d'Etat.

La Section XIII — Construction et exploitation des ponts d'Etat et des communes.

Le Département V: Droit administratif, comporte 3 sections:

La Section XIV — Droit fluvial; s'occupe de tous les abus en matière fluviale et d'électricité, règle toutes les questions d'expropriation, le côté juridique des contrats conclus par le Ministère lui-même ou les organes qui en dépendent.

La Section XV — Droit; de bâtiment, avec les mêmes attributions que ci-dessus, dans le domaine des constructions.

La Section XVI — Législative, avec les mêmes attributions que ci-dessus, dans le domaine de l'arpentage de la recconstruction et du cens des forêts.

La Section XVII — Electricité, n'est comprise dans aucun département. Elle étudie un programme d'électrification de l'Etat, autorise, construit, exploite et assure les installations électriques, travaille à l'étude des sources naturelles de l'énergie électrique.

Le Ministère possède comme organes de seconde instance:

a) des Directions des Travaux Publics dans les bureaux des voïvodies auxquels sont soumis

fundamental arrangements for draining and irrigating large tracts of land, water-services, and State and municipal canalisations.

Section VI., The Central Hydrographical Office — reports on projects of hydraulic works from the hydrological point of view, and examines and registers water - power, and collects statistics concerning it.

The III., or Building, Department consists of 4 sections, i. e.:

SectionVII., building supervision — controls municipal and private building, licenses civil architects and master builders, building engineers and building societies.

Section VIII., town-planning — the planning and building of towns, villages, health-resorts, and military cemeteries.

Section IX., erection and maintenance of Government buildings.

Section X., administration of Government buildings.

The IV., or Roads, Department consists of 3 sections, i. e.:

Section XI., maintenance of State and municipal highways and bridges, traffic and rights of use on public roads, touring.

Section XII., construction of State and municipal roads.

Section XIII., construction and maintenance of State and municipal bridges.

The V., or Administrative-Juridical, Department consists of 3 sections, i. e.:

Section XIV., of jurisdiction relating to water, deals with all sorts of infringements of the right to the use of water and electricity, expropriation, and the legal side of agreements concluded by the Ministry and its organs.

Section XV., of jurisdiction relating to building, does the same in the sphere of building operations.

Section XVI., legislative, does the same in matters of surveying, the reconstruction of the country, and forestage.

The XVII., or Electricity, Section is not joined on to any department. It has to elaborate the program of the electrification of the country, and to deal with the licensing, building, exploiting, and safety of electric plants, studies on the exploitation of natural sources of power, and power economy.

Organs of the Ministry of P. W. of the II. instance are the Directions

ceux des starosties et les bureaux techniques des districts;

b) des directions des voies fluviales, auquelles sont soumises les administrations des voies fluviales.

Une telle organisation du Ministère des Travaux Publics permet de répondre à tous les besoins de l'Etat et cette organisation, cela n'est pas douteux, ne fera que prendre plus d'ampleur, en possession des sommes que le Trésor de l'Etat pourra attribuer aux travaux publics.

De cette manière, l'exécution du programme de la reconstruction de la Pologne moderne n'est qu'une question de temps.

of Public Works in the Voivode Offices, under which are the starosties and technical offices in the districts, and the Directions of Waterways, which in their turn control the Administrations of Waterways.

Such an organisation of the Ministry of Public Works renders it possible to deal in a thoroughgoing fashion with all the problems which this branch of the administration has to face, and justifies the hope that, as the funds the Treasury is able to spare for organising public works increase, the speedy realisation of the remaining part of the building program of modern Poland will only be a question of time.

DZIAŁALNOŚĆ MINISTERSTWA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej powstało z chwilą wskrzeszenia państwowości polskiej z końcem roku 1918. Objęło ono od początku istnienia po oddzieleniu spraw sanitarnych i szpitalnictwa, całą politykę socjalną, streszczającą się do: ochrony pracy w ścisłem znaczeniu, ubezpieczeń społecznych oraz opieki społecznej w zakresie należącym do Państwa.

W wymienionych dziedzinach Ministerstwo dążyło równolegle do dwu celów:

1) scalenia przepisów, obowiązujących w różnych połączonych dzielnicach kraju i to w ten sposób, by nieuszczuplone zostały uprawnienia obywateli, którzy jak w b. dzielnicy niemieckiej, korzystali z szeroko rozwiniętego ustawodawstwa społecznego;

2) postawienia tego jednolitego ustawodawstwa i jego wykonywania na poziomie, odpowiadającym współczesnym wymaganiom teorji i praktyki.

Dążąc do tych celów stworzono w każdej z wymienionych dziedzin przepisy o charakterze ogólnym, które z czasem posłużą za podstawę przy budowaniu polskiego kodeksu pracy i rozszerzono je szeregiem uzupełnień i przepisów wykonawczych.

We wszystkich tych pracach, które do ostatnich czasów nosiły formę ustaw sejmowych, — zaś w r. 1927 rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej z mocą ustaw, współdziałały z zamierzeniami Rządu organizacje zawodowe pracodawców i pracowników. Pracownicy bowiem wszelkich gałęzi pracy, włącznie z robotnikami rolnymi i pracownikami państwowymi, korzystają w Polsce z zagwarantowanej przez Konstytucję wolności zrzeszania się i koalicji. Jak zwykle w tych razach, strajki nie są liczniejsze ani z gwałtowniejszym przebiegiem niż przy ograniczeniach tych swobód, do czego nigdy dotychczas się nie uciekano. Dla zatargów w rolnictwie, które, jak wiadomo, stanowi w Polsce pierwszorzędny dział produkcji, istnieje jedyny w Europie system załatwiania zatargów, przewidujący nasamprzód postępowanie polubowne, a w razie niedojścia do porozumienia — rozjemcze. Umowy zbiorowe, regulujące warunki pracy na roli, które znako-

LE MINISTÈRE DU TRAVAIL ET DE L'ASSISTANCE SOCIALE

Le Ministère du Travail et de l'Assistance sociale fut créé avec les autres organes centraux de l'Etat polonais restauré, en 1918. Sa compétence embrasse, dès l'origine, l'ensemble de la politique sociale, à savoir: la protection du travail dans le sens strict du terme, les assurances sociales et l'assistance sociale dans les limites d'action incombant à l'Etat.

Dans ces domaines le Ministère cherchait à atteindre simultanément deux buts:

1. l'unification des prescriptions en vigueur dans les parties autrefois disjointes de l'Etat, sans préjudice des droits de ceux des citoyens polonais qui avaient bénéficié d'une législation sociale avancée — ainsi que cela a eu lieu dans la partie ci-devant prussienne;

2. le relèvement de cette législation uniformisée à un niveau correspondant aux tendances modernes de la théorie et de la pratique.

Il a été créé à cet effet, dans chacun de ces domaines, une législation d'ordre général, complétée par une série de dispositions d'exécution. Ces actes législatifs serviront de base à un prochain code de travail polonais.

Tous ces travaux législatifs qui aboutissaient aux lois votées par le Parlement, et, depuis 1927, aux décrets du Président de la République, étaient conduits avec l'aide de consultations des organisations professionelles, ouvrières et patronales.

Les travailleurs de toutes les branches d'industrie, y compris les ouvriers agricoles et les fonctionnaires de l'Etat, jouissent en Pologne de la liberté d'association et de coalition qui leur est garantie par la Constitution.

Pour le règlement des différends dans l'agriculture, qui constitue une des branches les plus importantes de la production en Pologne, il existe une législation spéciale prévoyant tout d'abord une procédure de conciliation et, au cas où on n'arriverait pas à s'entendre, la voie d'arbitrage obligatoire.

Les conventions collectives fixant les conditions du travail dans l'agriculture, conditions qui se sont notablement améliorées au cours de 9 ans, sont renouvelées d'année en année sur tout le territoire de l'Etat.

ACCOUNT OF THE MINISTRY OF LABOUR AND SOCIAL WELFARE

The Ministry of Labour and Social Welfare arose at the time when the Polish State was established, i. e. towards the end of 1918. It has been from the outset in charge of the whole of social policy, except sanitation and hospitals, comprising the protection of labour strictly speaking, social insurance, and social relief within the limits of State action.

In discharging these duties, the Ministry has been keeping two ends in view, viz.:

1. to fuse the laws obtaining in the different sections of the reunited country without prejudice to the rights of those citizens who had, as in the late German partition, enjoyed the benefits of a well-developed social legislation;

2. to raise this uniform legislation and its practical application to a level corresponding to the requirements of modern theory and practice.

With these aims in view, certain rules of a general character were drawn up in each of the above-named spheres of social policy, and were later extended by supplementary and executive directions. It is presumed that these rules will form the nucleus of the future Polish labour code.

In these labours, which till lately assumed the shape of Acts of Parliament, since 1927, however, of Decrees of the President of the Republic with the force of laws, the Government was assisted by the collaboration of the professional associations of employers and of workers. For, in Poland, workers of all kinds, including agricultural labourers and public functionaries, possess full rights, safeguarded by Constitution, of association and assembly. As is usually the case, strikes are neither more numerous nor do they take a more violent course than when these liberties are restricted. Such restrictions have so far never been resorted to. For the settlement of disputes in agriculture, which is universally known to be a first-rate branch of production in Poland, there exists the only system of its kind in Europe, providing at first for amicable procedure, and then, in case of failure to arrive at an agreement that way, for arbitration. Collective contracts, regulating the conditions of agricultural labour, which have greatly improved during

DR. STANISŁAW JURKIEWICZ
MINISTER PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ
MINISTRE DU TRAVAIL ET DE L'ASSISTANCE SOCIALE
MINISTER OF LABOUR AND SOCIAL WELFARE

micie poprawiły się w ciągu lat 9, odnawiane są z roku na rok na całym obszarze Państwa.

Ochrona pracy opiera się na ustawie o 8-godzinnym dniu i 46 godz. tygodniu pracy, obowiązującym w przemyśle (wraz z rzemiosłem), handlu i komunikacjach. Robotnikom i pracownikom w tych samych gałęziach pracy przysługuje po określonym przepracowanym czasie prawo do urlopu, który dla robotników wynosi od 8—15 dni, dla pracowników 2 do 3 tygodni. Specjalne przepisy biorą w ochronę pracę kobiet i młodocianych, a zwłaszcza czuwają nad możnością dokształcania się w okresie wieku, w którym zatrudnianie młodzieży jest dozwolone. Obecnie wykańczają się przepisy o umowie o pracę robotników z jednej, zaś pracowników umysłowych z drugiej strony, które będą stanowiły ważny krok naprzód w dziedzinie ochrony dorosłych mężczyzn. Nad przestrzeganiem ustaw ochronnych we wszystkich dziedzinach pracy najemnej czuwają inspektorzy pracy, których liczba przekroczyła 100 i którzy dzięki swemu wykształceniu (przeważnie inżynierzy-technicy) i rzetelnemu oddaniu swym obowiązkom potrafili zdobyć zaufanie zarówno warstw robotniczych jak pracodawców.

W dziale ubezpieczeń najszerzej rozwinęły się dotychczas Kasy Chorych, które przedtem zupełnie nie istniały na ogromnych przestrzeniach b. dzielnicy rosyjskiej, gdzie ludność pracująca była w znacznej większości pozbawiona pomocy lekarskiej. Obecnie sieć Kas Chorych pokryła cały obszar Polski. Zasadami ubezpieczenia na wypadek choroby są: przymus i powszechność ubezpieczenia oraz terytorjalność instytucyj ubezpieczeniowych. Liczba ubezpieczonych wynosi około 2 000 000, co wraz z członkami rodzin daje ogółem 4 ½ miljona korzystających z dobrodziejstwa ubezpieczenia, nie licząc tych, którzy mają kasy specjalne, np. kolejarzy.

Zasługuje również na uwagę dążenie do unifikacji ubezpieczenia od wypadków przy pracy, które wyraziło się przedewszystkiem w rozciągnięciu obowiązkowego ubezpieczenia na b. dzielnicę rosyjską.

Na podstawie nowego Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, mającego moc ustawy i wchodzącego w życie z dniem 1 stycznia 1928 r. nastąpiła unifikacja ubezpieczenia pracowników umysłowych na wypadek niezdolności do wykonywania zawodu, starości i śmierci oraz na wypadek braku pracy. Dotychczasowe zakłady ubezpieczenia pensyjnego pracowników umysłowych zostaną przeorganizowane odpowiednio do roz-

La protection du travail a pour base la loi sur la journée de huit heures et la semaine de 46 heures: cette loi s'applique à l'industrie (y compris les métiers), au commerce et aux communications. Les ouvriers et les travailleurs ont droit, après une période déterminée d'emploi, à un congé annuel payé qui comporte 8-15 jours pour les ouvriers et 2—3 semaines pour les employés. Des prescriptions spéciales sauvegardent l'emploi des femmes et des adolescents admis au travail salarié, et veillent à ce que ces derniers aient la possibilité de profiter de l'enseignement professionnel. A l'heure actuelle attendent leur promulgation les décrets sur le contrat de travail des ouvriers ainsi que sur celui des travailleurs non manuels; ils constitueront un progrès notable dans la protection des adultes. Le contrôle de l'application des prescriptions protectrices dans tous les domaines du travail salarié est confié aux inspecteurs du travail dont le nombre a dépassé 100 et qui, grâce à une préparation spéciale (ingénieurs-techniciens) ainsi qu'à l'accomplissement consciencieux de leurs tâches, ont su gagner la confiance des milieux ouvriers et patronaux.

Dans le domaine des assurances sociales ce sont les Caisses-maladie qui ont pris le plus grand essor; il n'y en n'avait point dans les anc. provinces russes où la population ouvrière était presque totalement privée d'assistance médicale. A l'heure présente tout un réseau de Caisses-maladie couvre le territoire de la Pologne. L'assurance-maladie est obligatoire et générale et les caisses sont organisées sur une base territoriale. Le nombre d'assurés s'élève à environ 2 millions, ce qui comporte avec les membres de famille un total de 4 millions et demi de personnes jouissant des bénéfices de l'assurance sans compter ceux qui sont affiliés à des caisses spéciales, p. ex. les cheminots.

Il importe de souligner aussi les efforts du Gouvernement, tendant à unifier l'assurance-accidents qui a trouvé déjà son expression dans l'extension de l'assurance-accidents obligatoire en vigueur dans l'anc. tronçon autrichien à l'ancienne Pologne russe.

Le nouveau décret du Président de la République, entré en vigueur le 1 janvier 1927, unifie l'assurance des travailleurs intellectuels en cas d'invalidité, de vieillesse, de décès, de chômage. Les établissements d'assurance-retraites des travailleurs intellectuels seront réorganisés conformément à leur champ d'application élargi; dans l'anc. Pologne russe, où l'assu-

the last nine years, are renewed from year to year for the whole country.

The protection of labour is based on the Act of Dec. 18, 1919, enforcing the eight hours day and 46 hours week in industry (together with small trades), commerce, and communications. On the strength of another important Act, dated May 16, 1922, workers and functionaries employed in the above-mentioned occupations are, after having worked for a certain prescribed period, entitled to a holiday leave once a year, this leave not to be less than 8—15 days in the case of workers, and 2—3 weeks in the case of functionaries. Special regulations protect female and juvenile labour, and, above all, watch over the opportunities enabling juveniles to supplement their education during the age in which their employment is permitted at all. Rules concerning contracts for work, both in the case of labourers and of brain-workers, are being elaborated at present, which rules will prove an important step forward in the protection of adult male labour. The carrying out of the protective laws with respect to all kinds of hired labour is supervised by inspectors of labour, of whom there are at present over 100, and who have, owing to their high standard of education (most of them being technical engineers) and the conscientious discharge of their duties, gained the complete confidence both of the working classes and of the employers.

In the section of social insurance it is the Sick-funds that have hitherto developed most widely. As there were no sick-funds on the vast territories of the late Russian partition, the working population was, in that part, mostly deprived of medical attendance. At present these institutions operate on the whole territory of Poland. By the Act of May 19, 1920, insurance against disease was made compulsory and general, and the insurance institutions were given a territorial character. The number of insured amounts to about 2 000 000, making together with their families a total of about 4 500 000 persons benefiting by the insurance, not counting those who have special funds, as, e. g., the railwaymen.

A noteworthy feature is also the striving for unification of thein surance against accidents during work, which has led, in the first instance, to the compulsory insurance being extended to the late Russian partition.

By a new Decree of the President of the Republic, which became law on the 1st of January 1928, uniformity was established in the insurance of

szerzonego zakresu ich działania, natomiast w b. dzielnicy rosyjskiej, gdzie ubezpieczenie pensyjne nie istniało, utworzony będzie nowy zakład.

Dalszy rozwój ubezpieczeń społecznych ma pójść wogóle po linji scalenia różnych dotąd systemów ubezpieczenia w poszczególnych dzielnicach zarówno pod względem zakresu materjalnego jak i pod względem organizacyjnym.

Odnośny projekt jednolitego ubezpieczenia robotników na wypadek choroby, niezdolności do zarobkowania, starości, śmierci i od wypadków oraz chorób zawodowych jest już opracowany. Zaznaczyć jeszcze należy, iż ubezpieczenie na wypadek choroby pracowników umysłowych pozostaje według tego projektu nadal w ramach jednolitego ubezpieczenia chorobowego.

W zakresie opieki społecznej Rzeczpospolita Polska posiada jednolitą dla całego Państwa ustawę z dn. 16 sierpnia 1923 r., opartą na zasadach, że opieka społeczna jest w Polsce obowiązkowa dla wszystkich potrzebujących pomocy i że obowiązek jej sprawowania ciąży na związkach samorządowych. Prawo do opieki ma każdy, kto trwale lub chwilowo własnemi środkami materjalnemi nie może zaspokoić swoich potrzeb. Cudzoziemcy korzystają w Polsce z opieki społecznej narówni z obywatelami polskimi. Opieka społeczna polega na udzielaniu niezbędnych środków do życia (żywność, ubranie, mieszkanie, sprawienie pogrzebu, u dzieci wychowanie) oraz na zapobieganiu wytwarzaniu się stanu braku tych środków (pomoc w przywróceniu zdolności do pracy, pomoc higjeniczno-sanitarna). Rząd za pośrednictwem Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej czuwa, aby obywatele potrzebujący opieki, otrzymywali ją w dostatecznej mierze, sprawuje nadzór i kontrolę (na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22. IV. 1927 r. o nadzorze i kontroli nad działalnością instytucyj opiekuńczych oraz szeregu rozporządzeń wykonawczych) nad instytucjami opiekuńczemi oraz udziela, poza obowiązkiem specjalnym z tytułu publicznego, pomocy finansowej na organizację nowych placówek opieki społecznej, względnie reorganizacji starych, o ile wydatki na nie przerastają możność finansową instytucyj samorządowych.

W dziale opieki nad dziećmi i młodzieżą pod zwierzchnim nadzorem Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej i jego organów jest około 1 000 zamkniętych zakładów opiekuńczych (schroniska, bursy i t. d.), w których znajduje opiekę około 50 000 dzieci, oraz około 250 otwartych zakładów

rance-retraites n'existait point, un établissement nouveau sera organisé.

Le développement des assurances sociales tend en général vers l'unification des systèmes différents qui avaient été appliqués dans les diverses parties de l'Etat.

Le projet d'une assurance uniforme des ouvriers en cas de maladie, d'incapacité de gain, de vieillesse, de décès ainsi que des accidents du travail et des maladies professionnelles fut élaboré au Ministère. Il y a lieu de signaler encore que l'assurance-maladie des travailleurs intellectuels demeure, conformément à ce projet, dans les cadres d'une assurance-maladie uniforme.

L'assistance sociale est réglée sur tout le territoire de la République par la loi du 16 août 1923, basée sur le principe de l'assistance sociale obligatoire pour tous les nécessiteux et effectuée par les unions coommunales. Quiconque n'est pas à même de pourvoir à ses besoins, soit momentanément, soit d'une manière permanente, a droit à cette assistance. Les étrangers jouissent à cet égard d'une égalité de traitement. L'assistance consiste soit en l'octroi de ressources indispensables (vivres, vêtements, logement, funérailles, éducation des enfants), soit à prévenir un état de détresse matérielle (aide en vue de rétablir la capacité de gain, assistance sanitaire etc.). Par l'intermédiaire du Ministère du Travail et de l'Assistance sociale le Gouvernement veille à ce que les citoyens nécessiteux soient dûment assistés. Le Ministère exerce le contrôle (décret du Président de la République du 22 avril 1927 et arrêtés ultérieurs) des institutions d'assistance et il alloue, en dehors des obligations spéciales à titre public, une aide dans les limites des possibilités financières des institutions communales, pour organiser de nouveaux centres d'assistance sociale ou de réorganiser ceux qui existent.

En ce qui concerne l'assistance aux enfants et aux adolescents, le Ministère du Travail et de l'Assistance sociale et ses organes surveillent près de 1.000 établissements tutélaires fermés (asiles, bourses etc.) hébergeant près de 50.000 enfants ainsi que 250 établissements ouverts (centres d'assistance, gouttes de lait, crèches, dispensaires etc.) dont bénéficient environ 12.000 enfants. Pour les enfants difficiles à élever il existe un établissement spécial à Herby près Częstochowa; pour les enfants tuberculeux, en dehors de plusieurs petits établissements, fonctionnent deux grands sanatoriums à Zakopane et à Busk. Les enfants atteints du trachome sont traités à Brzuchowice, Częstochowa, Śrem, Varsovie, Wilna et Witkowice et plusieurs

intellectual workers against inability to exercise their profession, old age, death, and unemployment. The existing pension insurance offices for intellectual workers will be reorganised in accordance with their enlarged field of operation, a new institution being created in the late Russian partition, where there was no pension insurance at all.

Generally speaking, the further development of the social insurances is to follow the line of fusing the different schemes existing in the particular sections, both as regards material foundations and matters of organisation. A scheme of uniform insurance of workers against illness, disablement, old age, death, accidents, and professional diseases has already been drawn up. According to this scheme, the sick-insurance of intellectual workers continues to form an integral part of the uniform sick-insurance.

As regards social relief, the Polish Republic possesses a uniform law, dated August 16, 1923, with binding force throughout the country. This law establishes the principle that social relief must be granted in Poland to all that require assistance, and that the duty of administreing such relief falls to the charge of the local self-governing bodies. Everybody has a right to social aid that is permanently or temporarily unable to supply his wants out of his own means. Foreigners are admitted to the benefits of social relief on an equal footing with Polish subjects. Social relief consists in supplying the indispensable means of life (food, clothing, shelter, interment, education in the case of children) and in preventing the causes originating the want of those means (assistance in recovering ability to work, hygienic and sanitary aid). Through the Ministry of Labour and Social Welfare, the Government sees that citizens standing in need of relief obtain it in sufficient measure, supervises and controls (on the strength of the Decree of the President of the Republic of April 22 1927, concerning the supervision and control of the activities of social relief institutions, besides a number of executive rescripts) the social relief institutions, granting, over and above the special public obligations falling to its charge, financial subsidies towards the organisation of new units of social relief or the reorganisation of existing ones, in case the expenses involved exceed the financial capacity of the self-governing bodies.

For the protection of children nad juveniles, the Ministry controlsa qout

opiekuńczych (stacje opieki, krople mleka, żłobki, przychodnie i t. p.), z których korzysta około 12 000 dzieci. Dla dzieci trudnych do prowadzenia istnieje specjalny zakład w Herbach pod Częstochową; dla dzieci gruźliczych poza kilkoma zakładami mniejszemi, są większe zakłady w Zakopanem i Busku. Dla dzieci jagliczych prowadzi się zakłady w Brzuchowicach, Częstochowie, Śremie, Warszawie, Wilnie, i Witkowicach, prócz tego jest kilka mniejszych w woj. poleskiem i nowogródzkiem. Z kolonij letnich korzystało w r. 1927 przeszło 60 000 dzieci. Poza tem specjalną uwagę zwraca się na podniesienie poziomu zakładów opiekuńczo-wychowawczych przez dokształcanie na specjalnych kursach wychowawców oraz przygotowywanie specjalnego personelu tych zakładów, jak również pielęgniarek przeciwgruźliczych i pielęgniarek dla żłobków.

W dziale opieki nad dorosłymi pod zwierzchnim nadzorem Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej i jego organów jest przeszło 800 zakładów opiekuńczych samorządowych i społecznych, w których znajduje opiekę zgórą 15 000 osób. Przy uwzględnianiu potrzeb powyższych zakładów Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej przedewszystkiem zwraca uwagę na zakłady zapobiegawcze (misje dworcowe, domy magdaleńskie, domy pracy dobrowolnej, patronaty) i samopomocy społecznej (świetlice, domy ludowe, ogródki działkowe i t. d.). Poza tem Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej posiada specjalne fundusze budżetowe na opiekę nad inwalidami wojennymi i weteranami powstań narodowych, opiekę nad inwalidami cywilnymi opiekę nad inwalidami pracy, opiekę nad ofiarami wojny i wypadków politycznych i pomoc poszkodowanych przez wypadki żywiołowe i żywienie ludności.

Tymczasem przeżywane trudności gospodarcze, głównie w związku z powikłaniami walutowemi i wywołane temi trudnościami masowe bezrobocie stało się powodem do stworzenia i rozbudowy zabezpieczenia od bezrobocia. Należy jednak nadmienić, że liczba bezrobotnych, która w kwietniu 1926 roku wynosiła 313 tysięcy, spadła obecnie do 181 tysięcy i wykazuje dalszą tendencję zniżkową. Obok wypłacania zasiłków bezrobotnym czynione są starania o zatrudnienie ich pracą produkcyjną.

Istniejący przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej Urząd Emigracyjny roztacza opiekę nad emigrantami przed ich wyjazdem, w czasie podróży i na miejscu pracy.

W celu ochrony ich przed wyzyskiem i błędami, popełnianemi przez

autres établissements. En 1927, plus de 60.000 enfants ont joui des colonies de vacances. On attache une attention spéciale au relèvement du niveau des établissements tutélaires éducatifs, par la formation spéciale d'instituteurs et d'un personel dûment qualifié ainsi que d'infirmières pour les enfants tuberculeux et les nourrissons.

Plus de 800 établissements d'assistance pour adultes, communaux et sociaux, avec environ 15.000 personnes qui en jouissent, sont assujettis au contrôle du Ministère. En subventionnant ces établissements, le Ministère prend en considération, en premier lieu, les institutions de prévention (missions de gares, maisons dites „madeleines", maison de travail bénévole, patronats etc.) et celles d'entr' aide sociale (clubs, maisons du peuple, coins de terre).

Le Ministère possède des fonds budgétaires spéciaux pour assister les invalides civils, les invalides du travail, les victimes de la guerre, des événements politiques et des catastrophes élémentaires ainsi que pour l'alimentation de la population.

Les difficultés économiques dont s'est ressenti le pays en connexion avec les fluctuations du change et le chômage qui en résulta donnèrent lieu à la création et au développement de l'assurance-chômage. Il importe cependant de noter que le nombre des chômeurs qui s'élevait en avril 1926 à 313.000 est, à l'heure présente, de 181.000 et continue à accuser une tendance de baisse. A côté de l'allocation d'indemnités aux chômeurs, des efforts sont poursuivis en vue d'employer les sans-travail d'une manière productive.

L'Office d'Emigration existant auprès du Ministère du Travail et de l'Assistance sociale poursuit une oeuvre d'assistance minutieuse aux émigrants avant leur départ, pendant le voyage et dans le pays de résidence.

Afin de protéger les émigrants contre des abus et des erreurs dont ils sont souvent victimes en raison de leur ignorance, l'Office donne des informations, contrecarre toute activité abusive des intermédiaires, règlemente le mouvement migratoire en limitant (interdisant) l'émigration de jeunes filles mineures voyageant sans assistance, contrôle le recrutement des ouvriers à l'étranger, l'activité des agences des compagnies de navigation et les conditions de voyage des émigrants.

En vue de sauvegarder les intérêts des émigrants sur le lieu de travail l'Office d'Emigration cherche à conclure des arrangements avec les pays

1 000 indoor relief institutions for children (asylums, homes for schoolchildren, etc.), where about 50 000 children are being cared for, while 12 000 further children benefit by about 250 outdoor relief institutions (children's relief stations, milk supply stations, infant nurseries, advice stations, etc.). A special institution for children difficult to bring up exists at Herby near Częstochowa. Children suffering from tuberculosis are treated in sanatoriums at Zakopane and Busk (besides a few smaller ones), while children affected with trachoma are taken care of at Brzuchowice, Częstochowa, Śrem, Warsaw, Wilno, and Witkowice (besides a few smaller places in the voivodeships of Polesia and Nowogródek). Over 60 000 children stayed at "summer colonies" in 1927. Besides, special care is being devoted to the problem of raising the level of the relief institutions of an educational character by training assistants in special courses of instruction and otherwise specially preparing the staff of such institutions, as well as by training anti-tuberculosis nurses and infant nurses.

As regards care for adults, the Ministry controls over 800 communat and social institutions, where more than 15 000 persons find indoor relief. In taking into account the needs of these asylums, the Ministry pays particular attention to preventive institutes (e. g. railway station missions, Magdalen asylums, houses for voluntary work, patronates) and arrangements of social self - help (workmen's clubs, people's houses, small allotment gardens, etc.). Moreover, there are special budgetary funds at the disposal of the Ministry for assisting disabled soldiers and veterans of the national risings, disabled civilians and workmen, victims of the war and of political events, and for relieving people who have suffered loss in consequence of natural events with food supplies and otherwise.

Meanwhile, the economic troubles of our times, for the most part due do currency fluctuations and the difficulties arising therefrom, have resulted in an unprecedented amount of unemployment, this again giving the impulse to the creation and development of the unemployment insurance. It must, however, be added, that the number of unemployed, which amounted to 313 000 in April 1926, has since fallen to 181 000, and that the downward tendency continues. Besides paying subsidies to the unemployed, efforts are being made to occupy them in productive work.

nich wskutek nieświadomości, Urząd dąży do przygotowania ich do czekających warunków pracy zapomocą właściwych informacyj, przeciwdziała agitacji wychodźczej, reguluje ruch emigracyjny, ograniczając specjalnie wyjazd małoletnich kobiet, emigrujących bez należytej opieki, sprawuje nadzór nad werbowaniem robotników zagranicę, nad działalnością towarzystw przewozowych i nad warunkami podróży emigrantów.

W celu ochrony praw i interesów emigrantów na miejscu pracy, Urząd Emigracyjny dąży do zawierania układów z państwami emigracyjnemi (ostatnio zawarte były układy ze stanem w San Paulo w Brazylji i z Niemcami), ustala warunki umów o pracę i czuwa nad ich wykonywaniem ze strony pracodawców.

Wreszcie Urząd wspomaga działalność społeczną i oświatową w ośrodkach emigracyjnych zagranicą oraz popiera instytucje społeczno-kulturalne, filantropijne i gospodarcze, mające na celu roztaczanie opieki nad emigrantami.

Należy dodać, że działalność polskiego Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej odbywa się w ciągłym kontakcie z Międzynarodowem Biurem Pracy w Genewie i niejednokrotnie spotyka się z wielkiem uznaniem z tej strony.

---

d'immigration (dernièrement avec l'état Sao-Paulo au Brésil et avec l'Allemagne), il fixe les conditions des contrats de travail et surveille leur application de la part des employeurs.

L'Office encourage aussi l'activité sociale et éducative dans les centres d'émigration à l'étranger et soutient les institutions bénévoles, philanthropiques et économiques ayant pour but l'assistance aux émigrants.

Il y a lieu d'ajouter que le Ministère du Travail et de l'Assistance sociale collabore en contact étroit avec l'Organisation Internationale du Travail à Genève et que cette collaboration a su gagner une due appréciation de la part du Bureau International du Travail.

The Emigration Office attached to the Ministry of Labour and Social Welfare takes care of emigrants before their departure, on the way out, and at the place of destination.

In order to shield them from abuses and from the consequences of mistakes committed by them out of ignorance, the Office strives to enlighten them as to the conditions of work awaiting them, it counteracts emigration propaganda, regulates emigration traffic, and specially restricts the emigration of juvenile women who propose to leave the country without proper attendance; it also controls the recruiting of workers for employment abroad, the doings of transport companies, and the conditions under which travellers are placed on the voyage.

In order to safeguard the rights and interests of emigrants at the place of employment, the Emigration Office endeavours to conclude agreements with the immigration countries (such agreements have lately been concluded with the State of São Paulo in Brazil, and with Germany), fixes the terms of labour contracts, and watches over their being adhered to by the employers.

The Office also assists social and educational activities in the emigration centres abroad and supports social, philanthropical, and economic institutions existing for the purpose of taking care of emigrants.

In conclusion, it may be added that the Polish Ministry of Labour and Social Welfare keeps in permanent touch with the International Labour Organisation at Geneva, and that its doings sometimes meet with warm approval from that quarter.

PROF. DR. WITOLD STANIEWICZ
MINISTER REFORM ROLNYCH
MINISTRE DES RÉFORMES AGRAIRES
MINISTER OF AGRICULTURAL REFORMS

JÓZEF RADWAN
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Reform Rolnych.
Sous-Secrétaire d'Etat au Ministère des Réformes Agraires.
Undersecretary of State in the Ministry of Agricultural Reforms.

WYNIKI REFORMY ROLNEJ

W pierwszych latach istnienia państwowości polskiej reformę rolną przeprowadzano bez należycie obmyślonego planu, mając na celu przedewszystkiem parcelację ziemi, bez należytego uzgodnienia potrzeby równoczesnego przeprowadzenia scalania gruntów, likwidacji służebności, podziału wspólnot i t. p. a także konieczności utrwalenia nowoutworzonej struktury rolnej przez ustawowe ograniczenie podzielności gruntów i okazanie koniecznej pomocy finansowej parcelantom.

Wyniki parcelacji, scalania gruntów oraz likwidacji służebności w latach 1919/27 wł. ilustruje następujące zestawienie (patrz tabl. nr. 1, str. 129).

LES RÉSULTATS DE LA RÉFORME AGRAIRE

Au cours des premières années d'existence de l'Etat polonais la réforme agraire était appliquée sans plan dûment préparé. C'est qu'on visait surtout au parcellement des terres sans tenir compte de la nécessité de mener simultanément la reconstitution de la propriété agricole, la liquidation des servitudes, le partage des mitoyennetés etc., ni de la nécessité de consolider l'édifice agraire nouvellement créé en limitant par des lois la divisibilité des lots et en accordant le secours financier nécessaire à ceux qui recevaient des parcelles.

Les résultats du parcellement, du regroupement des terres agricoles et

RESULTS OF THE AGRARIAN REFORM

In the first few years of the existence of the Polish State, the agrarian reform was taken in hand in rather a haphazard fashion. The sole aim that was kept in view was the parcelling out of the land, without due regard to the need for simultaneously consolidating the grounds of the particular holdings, for winding up servitudes, dividing common rights, and so on, and also without considering the necessity of rendering the newly created agrarian structure lasting by legally restricting the splitting up of holdings, and without considering the crying need of allotment holders under the new scheme for financial assistance.

Jak widać z tego zestawienia akcja w dziedzinie scalania gruntów i likwidacji służebności była w latach 1919, 1920, 1921, 1922 i 1923 bardzo słaba, pewne wzmożenie tej akcji następuje w latach 1924 i 1925, szybki wzrost i pełny rozwój działalności Ministerstwa Reform Rolnych we wszystkich dziedzinach, a więc w parcelacji, scalania gruntów i likwidacji służebności, następuje dopiero w latach 1926 i 1927. Odnośne dane cyfrowe ujęte w formie zestawień kwartalnych podane są w niżej zamieszczonych tablicach (patrz tabl. nr. 2 i 3, str. 129, 130).

Prace związane z pomiarami ilustrują następujące cyfry, dotyczące roku 1926 i pierwszych trzech kwartałów roku 1927 (patrz tabl. 4 i 5, str. 130, 131).

Przy rozważaniu cyfr podanych w tablicach Nr. 1, 2, 3, 4 i 5 należy mieć na uwadze, że akcja agrarna toczy się na gruncie i z natury rzeczy nie może być wykonywana w zimie, a tylko w lecie i dlatego gros akcji przypada na miesiące letnie, w szczególności zaś na jesień, miesiące zaś zimowe dają wykończenie tych postępowań, które się nie dały pod względem formalnym zakończyć bezpośrednio po załatwieniu prac na gruncie; z drugiej strony liczby kwartalne nie są zupełnie ścisłe, gdyż zestawione są na podstawie sprawozdań prowizorycznych.

Na specjalne omówienie zasługuje wzmożenie akcji kredytowej Ministerstwa Reform Rolnych przy scalaniu gruntów, jak o tem świadczy niżej zamieszczona tablica Nr. 6 (patrz tabl. nr. 6, str. 131).

Następna tablica Nr. 7 ilustruje wzrost działalności Państwowego Banku Rolnego, jak o tem świadczy niżej zamieszczone zestawienie niektórych pozycyj bilansowych (patrz tabl. nr. 7, str. 131).

Przytoczone cyfry wyrażają sumy bilansowe w ostatnim miesiącu każdego kwartału.

Od roku 1926 datuje się intensywna praca Ministerstwa Reform Rolnych w dziedzinie ustawodawstwa agrarnego.

Ustawa o wykonaniu reformy rolnej z dnia 28 grudnia 1925 roku (Dz. Ust. R. P. Nr. 1/26, poz. 1) zmieniła gruntownie podstawy prawne ustroju rolnego w Polsce. Ustawa ta jako ramowa nie mogła być bezpośrednio wykonywana i wymagała całego szeregu zasadniczych przepisów uzupełniających, a w tej liczbie trzech ustaw dodatkowych i 16 rozporządzeń poszczególnych Ministrów oraz Rady Ministrów. Wydanie tych przepisów i nakreślenie w ten sposób drogi przeprowadzenia reformy rolnej przy równoczesnem wyjaśnieniu zagadnień spor-

de la liquidation des servitudes dans les années 1919/27 incl. sont mis en lumière par le tableau statistique ci-après (nr. 1).

Comme il ressort de ce tableau statistique, l'activité, en ce qui concerne la regroupement des terres et la liquidation des servitudes, fut très faible dans les années 1919, 1920, 1921, 1922 et 1923; on peut constater un certain progrès de cette activité en 1924 et 1925; cependant ce n'est qu'en 1926 et 1927 que l'activité du Ministère des Réformes Agraires dans tous les domaines, c'est-à-dire en ce qui concerne le parcellement, le regroupement des terres et la liquidation des servitudes, reçoit une vive impulsion et atteint son plein développement. Les chiffres correspondants présentés sous forme de statistiques trimestrielles sont indiqués dans les tableaux ci-dessous.

Les travaux concernant l'arpentage sont illustrés par les chiffres suivants, portant sur toute l'année 1926 et les trois premiers trimestres de l'année 1927.

En examinant les chiffres cités aux tableaux nr. 1, 2, 3, 4 et 5, il faut se rappeler que les travaux concernant la réforme agraire se faisant sur le terrain même, ne sauraient, naturellement, être exécutés en hiver, mais seulement en été; c'est pourquoi la partie essentielle du travail s'effectue pendant les mois d'été, et surtout en automne. Les mois d'hiver ne servent qu'à achever les formalités, qu'il n'a pas été possible de régler immédiatement après l'achèvement des travaux sur le terrain; de plus, les chiffres trimestriels, n'étant établis que d'après des rapports provisoires, ne sont pas d'une exactitude rigoureuse.

L'augmentation des crédits accordés par le Ministère des Réf. Agr. à l'occasion du regroupement des terres mérite d'être discutée à part, comme en témoigue le tableau statistique nr. 6 ci-dessous.

La tableau statistique nr. 6. montre les crédits accordés à l'occasion du regroupement de fonds agricoles, en milliers de zloty.

Le tableau suivant nr. 7 montre le progrès de l'activité de la Banque Agr. d'Etat, comme en témoignent certaines positions du bilan ci-après.

Les chiffres indiqués se rapportent au bilan du dernier mois de chaque trimestre.

A partir de l'année 1926 commence un travail intense du Ministère des Réf. Agr. dans le domaine de la législation agraire.

La loi sur l'exécution de la réforme agraire du 28 décembre 1925 (Journ. Officiel nr. 1/26 al. 1) a changé radi-

The results of parcellation, of the consolidation of grounds, and of the winding up of servitudes, attained in the years 1919—1927, inclusively, may be seen on referring to the following tabular statement (Table 1).

As may be inferred from the above data, the action directed towards consolidating grounds and winding up servitudes was quite insignificant in the years 1919, 1920, 1921, 1922, and 1923, a greater liveliness set in 1924 and 1925, but the rapid growing and full development of the activities of the Ministry of Agrarian Reforms in every department, including parcellation, consolidation of grounds, and winding up servitudes, did not commence until 1926 and 1927. The respective figures, in the shape of quarterly statements, will be found below (Tables 2 and 3).

The progress of surveying operations is illustrated by the following figures, which cover the year 1926 and the first three quarters of 1927 (tables 4 and 5).

While examining the data contained in Tables 1—5, it must be borne in mind that, as the agrarian action takes place on the soil, it is in the nature of things that it can only be conducted during the fine season. Hence most of the work has to be done during the summer months, and especially in autumn, the winter months only serving to bring to a conclusion such proceedings as cannot be formally concluded immediately on stopping work on the soil. Besides, the quarterly figures are not quite exact, being culled from the provisional reports.

The next table (T. 6) contains statistics showing the action of the Ministry of Agrarian Reforms in the matter of granting credits for the purpose of consolidating holdings. The growing intensity of this action is particularly worthy of notice.

The following table (Nr. 7) illustrates the progress made by the Państwowy Bank Rolny ("State Agrarian Bank"), as shown by a few balance items given below.

The above figures express the respective balance items in the last month of every quarter.

From 1926 onwards the Ministry of Agrarian Reforms has been intensely busy in the sphere of agrarian legislation.

The Agrarian Reform Act, dated December 28, 1925 (Legislative Gazette of the Polish Republic, nr. 1/26, art. 1), has profoundly altered the legal basis of the agrarian structure of Poland. This Act providing only the framework of the agrarian re-

nych i wątpliwych było jednem z najważniejszych zadań Ministerstwa Reform Rolnych. Do pracy tej przystąpiło Ministerstwo Reform Rolnych mając na względzie zarówno wymagania życia gospodarczego, jak i potrzeby Państwa i w przeciągu 1½ roku od maja 1926 r. do końca roku 1927 opracowało ogólne rozporządzenie wykonawcze do ustawy z dnia 28 grudnia 1925 roku o wykonaniu reformy rolnej oraz większą część omawianych przepisów ustawodawczych. Równocześnie wydano cały szereg przepisów związanych z przebudową ustroju rolnego, z których na czoło wysuwają się przepisy dotyczące likwidacji służebności i scalania gruntów. Ustawa z dnia 7. V. 1920 roku o likwidacji serwitutów na terenie b. Królestwa Kongresowego (Dz. Ust. R. P. Nr. 42, poz. 249) znowelizowana ustawą z dnia 7 kwietnia 1922 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 30, poz. 239) oraz ustawą z dnia 10 stycznia 1922 roku w przedmiocie likwidacji serwitutów na ziemiach wschodnich (Dz. Ust. R. P. Nr. 10, poz. 65) zostały zastąpione rozporządzeniami Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 lutego 1927 roku o zniesieniu służebności (Dz. Ust. R. P. Nr. 10, poz. 74 i 75). Nowe przepisy wprowadziły znaczne uproszczenia proceduralne (skrócenie toku instancji, ułatwienie sposobu oszacowania korzyści służebnościowych oraz uproszczenia sposobu sporządzania dowodów pomiarowych, a także usunęły zasadnicze braki przepisów materjalnych, przystosowując je bardziej do życia.

Ustawa z dnia 31 lipca 1923 roku o scalaniu gruntów (Dz. Ust. R. P. Nr. 92, poz. 718) znowelizowana ustawą z dnia 18 grudnia 1925 roku (Dz. Ust. Nr. 15 z roku 1926, poz. 84), zamieniona została rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 września 1927 roku (Dz. Ust. R. P. Nr. 78, poz. 680). Nowe przepisy skróciły ze względów na interes gospodarczy właścicieli gruntów scalanych czas trwania postępowania scaleniowego, nadto wprowadziły zmiany w przepisach materjalnych, dostosowując je i uzgadniając z obowiązującem ustawodawstwem (przepisy o znoszeniu enklaw, o sposobie przeprowadzenia meljoracji, upełnorolnieniu gospodarstw karłowatych i małorolnych w związku z akcją scaleniową).

Najważniejsze prace Ministerstwa Reform Rolnych w dziedzinie ustawodawczej dotyczą:

1) ułatwienia i wzmożenia akcji scaleniowej, likwidacji służebności i drobnych regulacyj,

2) ułatwienia parcelacji ze szczególnem uwzględnieniem parcelacji prowadzonej przez społeczeństwo pod nadzorem Państwa,

calement les bases juridiques de la législation agraire en Pologne. Cette loi, étant liminaire, ne pouvait pas être appliquée immédiatement, mais exigeait toute une série de prescriptions fondamentales supplémentaires, par ex. trois lois additionelles et 16 ordonnances des différents Ministres et du Conseil des Ministres. La publication de ces prescriptions qui déterminent le mode d'exécution de la loi agraire, en fournissant une solution aux questions pouvant donner lieu à des contestations et à des doutes, a été une des tâches les plus importantes du Ministère des Réf. Agr. Le Ministère des Réf. Agr. a entrepris ce travail en tenant compte des nécessités de la vie économique et des besoins de l'Etat, et pendant un an et demi, de mai 1926 à la fin de l'année 1927, il a élaboré les dispositions générales relatives à l'exécution de la loi du 28 décembre sur l'application de la réforme agraire, ainsi que la plupart des prescriptions législatives citées. En même temps on a publié une série de prescriptions qui se rattachent à la réforme du régime agraire, parmi lesquelles on distingue surtout les prescriptions concernant la liquidation des servitudes et le regroupement des terres. La loi du 7. V. 1920 concernant la liquidation des servitudes dans l'ancien Royaume du Congrès (Journ. Officiel de la Rép.Pol. nr. 42 al. 249), complétée et modifiée par la loi du 7 avril 1922 (Journ. Officiel de la R. P. nr. 30 al. 239) et aussi par la loi du 10 janvier 1922, concernant la liquidation des servitudes sur les territoires de l'Est (Journ. Officiel R. P. nr. 10 al. 65), a été remplacée par les ordonnances du Président de la Républ. Polon. du 1 février 1927 concernant l'abolition des servitudes (Journ. Officiel de la R. P. nr. 10 al. 74 et 75). Les nouvelles prescriptions ont introduit une simplification considérable dans la procédure (abrègement du cours des instances, simplification apportée dans l'évaluation des revenus des servitudes et dans l'établissement des documents d'arpentage), elles ont aussi éliminé les défauts essentiels des prescriptions d'ordre matériel, en les adaptant mieux aux conditions de la vie.

La loi du 31 juillet 1923 sur le regroupement des terres (Journ. Officiel de la Rép. Pol. nr. 92, al. 718) complétée par la loi du 18 décembre 1925 (Journ. Off. nr. 15, année 1926 al. 84) a été modifiée par l'ordonnance du Président de la République du 3 septembre 1927 (Journ. Off. de la R. P. nr. 78 al. 680). Les nouvelles prescriptions ont abrégé la durée de la procédure de reconstitution

form law, it could not be executed at once, and required to be supplemented by a number of prescriptions of fundamental importance, among them three additional Acts and 16 decrees of the particular ministers and the Cabinet Council. It has been one of the most important tasks of the Ministry of Agrarian Reforms to promulgate these laws and to point out the lines along which the reform was to be carried into effect, at the same time elucidating a series of debated and doubtful points. The Ministry undertook this charge, having regard both to the requirements of economic life and the needs of the State, and in the course of 18 months (May 1926 — December 1927) it issued a general executive decree relating to the Reform Act of Dec. 28, 1925, as well as most of the aforesaid special laws. Simultaneously a good many rescripts were issued connected with the reorganisation of the agrarian structure, the most important being the directions for winding up servitudes and consolidating the grounds belonging to each particular holding. The Act of May 7, 1920, concerning the winding up of servitudes on the territory of the late Kingdom of Poland (Leg. Gaz., nr. 42, art. 249), supplemented by an Act of April 7, 1922 (Leg. Gaz. nr. 30, art. 239), and by an Act of Jan. 10, 1922, concerning the winding up of servitudes in the eastern provinces (Leg. Gaz., nr. 10, art. 65), were replaced by the Decrees of the President of the Republic of Febr. 1, 1927, on abolishing servitudes (Leg. Gaz., nr 10, art. 74 and 75). These new laws introduced considerable simplifications of the procedure (abridged course of instances, simplified manner of valuing the profits accruing from servitudes, and simplified manner of drawing up surveying documents) and removed fundamental defects of the material laws, adapting them more to practical business requirements.

The Act of July 31, 1923, concerning the consolidation of grounds (Leg. Gaz., nr. 92, art. 718), supplemented by the Act of Dec. 18, 1925 (Leg. Gaz., nr. 15 of the year 1926, art. 84), was recast by the Decree of the President of the Republic of Sept. 3, 1927 (Leg. Gaz., nr. 78, art. 680). In the interest of the owners of the grounds, the new directions have abridged the duration of the consolidation procedure. Besides, they introduced alterations of the material directions, adapting them to and harmonising them with the existing laws, directions as to the abolition of enclaves, the manner of

3) poparcie nowoutworzonej struktury rolnej, w drodze pomocy finansowej i ułatwień kredytowych,

4) przystosowanie całej organizacji Ministerstwa Reform Rolnych do wykonywanej pracy,

5) powołania społeczeństwa do bezpośredniej współpracy w akcji przebudowy ustroju rolnego.

Obecnie w opracowaniu Ministerstwa Reform Rolnych pozostaje jeszcze cały szereg przepisów ustawodawczych w ilości przeszło 50 projektów rozporządzeń.

Ze względu na potrzebę specjalnego opracowania niektórych bardziej skomplikowanych zagadnień prawnych powołana została w dniu 26 lutego 1927 r. Komisja Opinjodawcza w Poznaniu w sprawie uregulowania stanu prawnego w województwach zachodnich. Komisja ta pracując pod przewodnictwem prof. Dr. Alfreda Ohanowicza zaprojektowała szereg przepisów ustawodawczych, mających doniosłe znaczenie dla sprawy udzielania przewłaszczeń osadnikom, sprawy majątków rentowych i t. p.

Ponadto organizowane są jeszcze dwie inne Komisje, z których jedna ma się zająć uporządkowaniem stanu prawnego w dziedzinie agrarnej w województwach: krakowskiem, lwowskiem, stanisławowskiem i tarnopolskiem pod przewodnictwem Dr. Aleksandra Raczyńskiego, druga zaś — sprawą uporządkowania stanu prawnego w dziedzinie osadnictwa wojskowego, pod przewodnictwem p. Walerego Romana.

Ze względu na ogromną ilość wydanych przepisów ustawodawczych, jak też i w związku z potrzebą uzgodnienia tych przepisów pomiędzy sobą i dostosowania do nich obowiązujących do obecnej chwili niektórych przepisów, wydanych przez b. rządy zaborcze, zaszła potrzeba powołania specjalnej Komisji dla uporządkowania ustawodawstwa agrarnego, którejby celem było dokonanie zbiorów wszystkich obowiązujących ustaw, rozporządzeń i przepisów agrarnych, obowiązujących już to w poszczególnych dzielnicach, już to na całym obszarze Rzeczypospolitej — w jedną systematycznie ułożoną całość oraz uskutecznienie różnego rodzaju przekształceń i uzupełnień.

Komisja omawiana powołana została zarządzeniem Ministra Reform Rolnych, wydanem 1. kwietnia 1927 r. pod przewodnictwem prof. Dr. Władysława Leopolda Jaworskiego. Wynikiem dotychczasowej pracy tej komisji i zarazem pierwszą próbą skodyfikowania wedle pewnego systemu przepisów agrarnych jest projekt kodeksu agrarnego, który w danej chwili rozważany jest w Ministerstwie Reform Rolnych.

tenant compte des intérêts des propriétaires de lots reconstitués, en outre elles ont introduit des modifications dans les prescriptions d'ordre matériel, les adaptant et les coordonnant à la législation en vigueur (prescription sur la suppression des enclaves, les modes d'amendement des terres et l'amélioration des biens pauvres et mal cultivés, en accord avec l'action de regroupement).

Les travaux les plus importants du Min. de Réf. Agr. dans le domaine de la législation agraire concernent:

1) la simplification et le développement des moyens de parcellement, la liquidation des servitudes et le règlement des questions de détail;

2) la simplification du parcellement en favorisant surtout le parcellement effectué par la société elle-même sous le contrôle de l'Etat;

3) le soutien du nouveau régime agraire par l'apport de secours financiers et l'accord de crédits;

4) l'adaptation de toute l'organisation du Ministère des Réf. Agr. au travail exécuté;

5) l'invitation de la société elle-même à une collaboration directe à l'oeuvre de reconstruction du régime agraire.

A l'heure actuelle le Ministère des Réf. Agr. prépare encore une série de prescriptions législatives comptant plus de cinquante projets de décrets.

Le besoin se faisant sentir d'une étude spéciale de certains problèmes juridiques plus particulièrement compliqués, on a créé, le 26 février 1927, une commission consultative à Poznań pour le règlement de la situation juridique dans les voïvodies de l'Ouest. Cette commission, travaillant sous la direction du professeur Dr. Alfred Ohanowicz, a préparé les projets d'une série de prescriptions législatives qui ont une importance capitale dans le domaine du droit de propriété à accorder aux colons, de la question des fonds de rente, etc.

En outre on a organisé deux autres commissions: l'une doit s'occuper de l'établissement de la législation agraire dans les voïvodies de Cracovie, Lwów, Stanisławów et Tarnopol, sous la direction du Dr. Alexandre Raczyński, l'autre de l'établissement de la législation concernant la colonisation militaire, sous la direction de M. Valère Roman.

Vu la quantité énorme des prescriptions législatives édictées et la nécessité de les coordonner entre elles et de leur adapter certaines prescriptions encore en vigueur, édictées par les anciens gouvernements d'occupation, il a été nécessaire de créer une commission spéciale pour régler la législation agraire. La tâche de cette com-

effecting meliorations and of bringing dwarf holdings to full size, as connected with the consolidation action.

The most important legislative labours of the Ministry are concerned with:

(I) facilitating and intensifying the consolidation action, the winding up of servitudes, and smaller regulations.

(II) facilitating parcellation, special attention being given to parcellation by private enterprise under Government control.

(III) supporting the newly created agrarian structure by means of financial assistance and credit facilities.

(IV) adapting the whole organisation of the Ministry to the peculiar character of its functions.

(V) stimulating the public to take an active share in the action of recasting the agrarian structure.

At the present moment the Ministry is engaged in preparing a great many further rescripts, being over 50 in number.

On account of the necessity of specially elaborating certain complicated legal problems, a Consultative Commission was appointed at Poznań, on Febr. 26, 1927, for the purpose of regulating the legislation in the western voivodeships, the chair being taken by Prof. Alfred Ohanowicz, LL. D. This Commission has worked out a number of legislative projects of great importance for the procedure of transferring property rights to new settlers, for the concerns of rent holdings, etc.

Two other commissions are being organised, one of which is to harmonise the agrarian legislation in the voivodeships of Cracow, Lwów, Stanisławów and Tarnopol, the chair being taken by Dr. Alexander Raczyński, while the other has the duty of bringing order into the laws of military colonisation, the chairman being Mr. Walery Roman.

The enormous number of laws promulgated and the need of harmonising these laws with each other and with certain laws being still in force, which had been made by the late partitioning States, have rendered it necessary to appoint a special Commission for harmonising our agrarian legislation. It will be the duty of this Commission to collect all existing legal prescriptions, decrees, and statutes affecting agrarian matters, whether in force in the particular sections or on the whole territory of the Republic, and to fuse them into one systematically arranged whole. The

mission consiste à rassembler toutes les lois, ordonnances et prescriptions agraires en vigueur, qui tantôt sont particulières à certaines régions et tantôt communes à tout le territoire de la République, en un tout systématiquement ordonné et à introduire différentes modifications complémentaires.

La commission en question a été créée par une ordonnance du Ministre des Réf. Agr., édictée le 1 avril 1927 et placée sous la direction du professeur Dr. Władysław (Ladislas) Léopold Jaworski. Le projet du Code agraire, actuellement à l'étude au Ministère des Réformes Agraires, est le résultat des travaux de cette commission jusqu'à l'heure actuelle et constitue en même temps la première tentative de codification, selon un système particulier, des prescriptions agraires.

commission will also have to make various alterations and additions.

The said commission has been appointed by an order of the Minister of Agrarian Reforms, issued on April 1, 1927, under the chairmanship of Prof. Ladislas Leopold Jaworski, LL. D. The first fruit of the labours of this Commission, and at the same time the first attempt to codify the agrarian laws according to a certain system, is the projected agrarian code, which is at present being considered by the Ministry of Agrarian Reforms.

TABL. 1.

Rok Année Year	Parcelacja w hektarach Terrain parcellé en hectares Parcellation in ha.						Obszar scalon. gr. w ha Propriétés reconstituées Grounds consolidated ha	Obszar wydz. przy likwid. służebn. w ha Terres cédées à l'occasion de la liquidation de servitudes Grounds set apart as compens. for winding up servit.		
	Państwowa Biens d'Etat Government	os. wojsk. Colonies milit. mil. col.	instytut. Biens d'institut. institutional	prywatna Propriété privée priv.	P. B. R. Banque Agr. d'Et. P. B. R. State Agrarian Bank	Razem Total Together		dobrow. volont. volunt.	przym. obligat. compuls.	Razem Total Together
1919	8 175	—	23 669	2 365	—	14 209	20 159	259	—	259
1920	23 066	—	30 322	20 873	—	74 261	14 926	543	—	543
1921	71 285	23 006	77 528	52 241	—	224 060	16 741	4 667	26	4 693
1922	63 188	34 647	45 977	77 826	—	221 638	27 842	4 586	128	4 714
1923	47 979	30 016	30 610	54 906	—	163 511	36 477	5 680	944	6 624
1924	42 943	23 915	21 463	44 322	—	132 643	32 337	11 102	1 770	12 872
1925	36 085	15 044	17 380	47 811	5 078	121 398	68 118	17 287	1 641	18 928
1926	68 323	8 240	27 853	106 131	7 741	218 288	146 524	39 654	3 207	42 861
1927 *	67 532	1 333	164 649		5 071	238 985	269 053	79 982	2 900	82 882

* W-g prowizorycznych raportów — D'après des rapports provisoires — According to provisional reports.

TABL. 2.

Rok 1926 — Année 1926 — Year 1926

Rodzaj akcji	Genre d'activité	Kind of action	I kw. I trim. I. Quarter	II kw. II trim. II. Quarter	III kw. III trim. III. Quarter	IV kw. IV trim. IV. Quarter	Razem Total Together według prowiz. sprawozdań kwartaln. selon les rapports trimestriels provis. as per provisional quarterly reports	Razem Total Together według ostatecznych sprawozdań rocznych selon les rapports annuels définitifs as per final annual reports
I. Parcelacja państwowa . . . . ha	I. Parcellement d'État . . . . . ha	I. Gov. parcellation in ha	15 597	15 168	7 181	36 302	74 248	76 563
parcel. pryw. . ha	Parc. privée . . ha	Priv. parc. in ha	20 489	19 705	28 552	40 634	109 380	106 131
parcel. instyt. . ha	Parc. d'instit. . ha	Instit. parc. in ha	4 882	4 297	7 183	11 804	28 166	27 853
parcel. P. B. R. ha	Banque Agr. d'Etat	State Agr. Bank parc. in . . . . ha	—	1 145	3 824	2 771	7 740	7 741
Ogółem rozp. . ha	Superficie totale parcellée . . . . . ha	Total area parcelled out in . . . . . ha	40 968	40 315	46 740	91 511	219 534	218 288
II. Scalanie gruntów ukończone ha	II. Regroupement de terres achevé ha	II. Consolidation of grounds accomplished: . . . . . ha	28 322	25 103	43 010	50 089	146 524	146 524
III. Likwidacja służebności: wydzielono ekwiw. przy likwidacji	III. Liquidation de servitudes: terres données en équivalent	III. Servitudes wound up voluntarily: compensations in . . . . ha						
dobrowolnej . . ha	liquid. volont. . ha	under compulsion: compens. in . . ha	6 805	6 532	12 090	14 227	39 654	39 654
przymusowej . . ha	liquid. oblig. . . ha	Total compensations awarded in . . ha	506	204	893	1 644	3 247	3 207
Ogółem wydzielono ekwiwalentu . . ha	Total des terres données comme équivalent . . . . . ha		7 311	6 736	12 983	15 871	42 901	42 861

TABL. 3.

ROK 1927 — ANNÉE 1927 — YEAR 1927

Rodzaj akcji	Genre d'activité	Kind of action.	I kw. I trim. I. Qu.	II kw. II trim. II. Qu.	III kw. III trim. III. Qu.	IV kw. IV trim. IV. Qu.	4 kwartały razem według prowiz. raportów kwartalnych. Total pendant les 4 trim. selon les rapports trimestriels provisoires The 4 quarters together as per prov. quarterly reports.
I. Parcelacja państwowa . . . . ha	I. Parcellem. d'État ha	I. Gov. parc. . in ha	4 488	8 556	15 597	40 624	69 265
parcelacja prywatna ha	Parc. privée . . . ha	Priv. parc. . . . in ha	34 863	32 180	28 715	46 341	164 649
parcel. instyt. . . . ha	Parc. d'instit. . . . ha	Instit. parc. . . in ha	8 159	6 251	8 140	2 134	5 071
parcel. P. B. R. . ha	Banque Agr. d'Etat ha	State Agr. B. parc. in ha	2 576	61	300		
Ogółem rozparcelowano ha	Superficie totale parcellée . . . . . ha	Total area parcelled out . . . . . in ha	50 086	47 048	52 752	89 099	238 985
II. Scalanie gruntów ukończone . . . . ha	II. Regroupement de terres achevé . . . ha	II. Consolidation of grounds accomplished in ha	32 122	37 377	58 562	140 992	269 053
III. Likwidacja służebności: wydzielono ekwiw. przy likwidacji dobrowolnej . . . . ha	III. Liquidation de servitudes: Terres données en équivalent: liquid. volontaire . . . . . ha	III. Servitudes wound up: vol., compens. in ha	10 331	15 217	21 503	32 931	79 982
przymusowej . . . ha	liquid. obligatoire . ha	comp., compens. in ha	891	1 000	195	814	2 900
Ogółem wydzielono ekwiwalentu . . . ha	Total des terres données comme équivalent . ha	Total compensations in ha	11 222	16 217	21 698	33 745	82 882

TABL. 4.

ROK 1926 — ANNÉE 1926 — YEAR 1926

Rodzaj akcji	Genre d'activité	Kind of action	I kw. I trim. I. Qu.	II kw. II trim. II. Qu.	III kw. III trim. III. Qu.	IV kw. IV trim. IV. Qu.	We wszystkich kwartałachrazem według ostatecznego sprawozdania rocznego Total entier pour l'année selon le rapport annuel définitif In all 4 quarters taken together as per final annual report
Pomiary dokonane przez mierniczych rządowych	Arpentages effectués par des arpenteurs du gouvernement . . . ha	Surveyed by Gov. surveyors	2 455	4 706	17 197	24 677	49 035
Pomiary dokonane na zasadzie umów zawartych z mierniczymi prywatnymi	Arpentages effectués par des arpenteurs privés en vertu de contrats conclus . . . ha	Surveyed by agreement with private surveyors	16 388	21 227	35 049	60 096	132 759
Pomiary dokonane przez mierniczych prywatnych pod nadzorem organów M. R. R.	Arpentages effectués par des arpenteurs privés sous le contrôle des Services du Ministère des Réf. Agr.	Surveyed by private surveyors under control of Min. of Agr. Ref.	42 303	51 042	70 374	91 677	255 396
Ogółem pomiarów dokonano na obszarze	Total des travaux d'arpentage exécutés pur une superficie de ha	Total area surveyed	61 146	76 975	122 620	176 449	437 190

TABL. 5.

ROK 1927 — ANNÉE 1927 — YEAR 1927

Rodzaj akcji	Genre d'activité	Kind of action	I kw. I trim. I. Qu.	II kw. II trim. II. Qu.	III kw. III trim. III. Qu.	IV kw. IV trim. IV. Qu.	Razem w I, IIiIII kwartałach wg. prowizorycznych sprawozd. kwartaln. Total pour le trim.I,II, III,selon les rapp. trim. provis. Together in I.,II.,andIII quarter as per provisional quarterly report.
Pomiary dokonane przez mierniczych rządowych	Arpentages effectués par des arpenteurs du gouvernement . . ha	Surveyed by Gov. surveyors	3 412	8 913	22 157	37 376*)	71 857*)
Pomiary dokonane na zasadzie umów zawartych z mierniczymi prywatnymi	Arpentages effectués en vertu de contrats conclus avec des arpenteurs privés . . . ha	Surveyed by agreement with private surveyors	28 513	35 990	41 482	53 162*)	159 147*)
Pomiary dokonane przez miern. pryw. pod nadzorem M. R. R.	Arpentages effectués par des arpenteurs privés sous le contrôle du Min. des R. A. . ha	Surveyed by private surveyors under control of Min. of Agr. Ref	51 721	48 390	57 039	38 050*)	205 200*)
Ogółem pomiarów dokonano na obszarze. .	Total des travaux d'arpentage exécutés sur une superficie de . ha	Total area surveyed.	83 646	93 293	110 678	148 587*)	436 204*)

*) Nie uwzględniając prac pomiarowych w IV kwartale w O. U. Ziemskim w Lublinie, z którego w chwili obecnej dane jeszcze nie wpłynęły.

*) Sans tenir compte des travaux d'arpentage du IV trimestre de l'Office agraire (d'arr.) central (O. U. Z.) de Lublin, dont les rapports ne sont pas encore parvenus à l'heure actuelle.

*) Without taking into account the surveyings executed during the IV-th Quarter in the Provincial Land Office at Lublin, whence no report has so far been received.

TABL. 6.

Pomoc kredytowa przy scalaniu gruntów w tysiącach złotych — Crédits accordés à l'occasion du regroupement de fonds agricoles: en milliers de zlotys — Credit assistance granted for consolidating holdings in thousands of zł.

			Rok 1926 — Année 1926 — Year 1926					Rok 1927 — Année 1927 — Year 1927			
			I kw. I trim. I. qu.	II kw. II trim. II. qu.	III kw. III trm. III. qu.	IV kw. IV trim. IV. qu.	Razem w r. 1926 en 1926 Tog. in 1926	I kw. I trim. I. qu.	II kw. II trim. II. qu.	III kw. III trim. III. qu.	IV kw. IV trim. IV. qu
Sumy udzielonych kredytów w poszczególnych kwartałach roku 1926 i 1927 w tysiącach złotych	Sommes des crédits accordés pour chaque trimestre en 1926 et 1927 en milliers de zl.	Sums granted in the particular quarters of 1926 and 1927 in thousands of zł.	699	512	1 156	1 083	3 450	859	wypł. 1 629 przyzn. 1 440	wypł. 610 przyzn. 1 199	793
L. pożyczek	Nombre des prêts	Number of loans	1 865	1 189	3 036	2 870	8 960	1 878	3 382 przyzn. 4 646	—	1 785

TABL. 7.

			Rok 1926 - Année 1926 - Year 1926				Rok 1927 - Année 1927 - Year 1927			
			W milj. złotych — En millions de zlotys — In millions of zł.							
Nazwa sumy bilansowej	Détails des sommes du bilan	Balance Item	I kw. I trim. I. qu.	II kw. II trim. II. qu.	III kw. III trim. III. qu.	IV kw. IV trim. IV. qu.	I kw. I trim. I. qu.	II kw. II trim. II. qu.	III kw. IIItrim. III. qu.	IV kw. IV trim. IV. qu.
I. Stan czynny: dyskonto weksli . . .	I. Actif: Escompte de lettres de change	I. Assets: Discount of bills . .	15,4	16,7	21,6	17,2	20,9	27,7	32,4	34,4
Pożyczki krótkoterminowe	Prêts à courte échéance	Short-term loans . .	19,0	25,7	36,2	29,8	39,1	69,2	91,1	91,3
Pożyczki w listach zastawnych	Prêts sur hypothèques	Debenture loans . .	0,4	0,6	2,0	4,5	7,9	13,9	18,2	41,4
Dłużn. z fund. adm.	Dettes du fonds administratif	Loans granted out of fundsadm.by theBank	30,5	34,9	43,4	51,4	58,0	67,0	77,8	88,3
II. Stan bierny:	II. Passif:	II. Liabilities:								
Lokaty skarb. . . .	Placements du trésor	Treasury deposits . .	25,8	25,4	23,1	22,5	29,9	43,7	74,6	63,5
Wkłady	Placements partic.	Other deposits . . .	2,6	4,7	9,0	7,4	16,6	31,6	34,3	32,7
Ogólna suma bilansowa	Somme totale du bilan	Grand total of balance	108,3	122,1	144,7	155,6	201,7	261,3	352,5	660,9

BOGUSŁAW MIEDZIŃSKI
MINISTER POCZT I TELEGRAFÓW
MINISTRE DES POSTES ET TÉLÉGRAPHES
MINISTER OF POSTS AND TELEGRAPHS

Inż. WŁODZIMIERZ DOBROWOLSKI
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Poczt i Telegrafów.
Sous-Secrétaire d'Etat au Ministère des Postes et Télégraphes.
Undersecretary of State in the Ministry of Posts and Telegraphs.

POCZTA, TELEGRAF I TELEFON.

Należycie zorganizowana i sprawnie funkcjonująca komunikacja pocztowa, telegraficzna i telefoniczna jest w nowoczesnych państwach jednym z najważniejszych czynników, ułatwiających rozwój życia gospodarczego, szerzenie oświaty i utrzymanie sprężystej administracji.

Mówiąc o urządzeniach pocztowo-telegraficznych w Polsce, nie należy zapominać, że z wyjątkiem b. zaboru pruskiego i małej części b. zaboru austrjackiego cały obszar Państwa Polskiego, a szczególnie jego dzielnice wschodnie, stanowiły teren, przez który przez cały czas wojny światowej przewalały się, nieraz kilkakrotnie tam i zpowrotem, miljonowe

POSTES, TÉLÉGRAPHES ET TÉLÉPHONES.

Une communication postale, télégraphique et téléphonique dûment organisée et régulièrement fonctionnant constitue dans les Etats modernes un des facteurs les plus importants qui contribuent au développement économique, à la propagation de l'enseignement et à l'activité de l'administration.

Lorsqu'il est question des installations postales et télégraphiques en Pologne, il est à remarquer qu'à l'exception des provinces de l'ancienne domination allemande et d'une petite partie de l'ancienne domination autrichienne, tout le territoire polonais, et surtout celui de l'est était traversé pendant la guerre mondiale par

THE POSTAL SERVICES.

A proper organisation of the postal, telegraphic, and telephonic services is, in a modern State, one of the prime factors determining the growth of the country's prosperity, the spread of education, and the maintenance of an efficient administration.

When peeaking of the postal and telegraphic services of Poland, it must be borne in mind that, with the exception of the late Prussian and a small part of the late Austrian territory, the whole country, and more especially its eastern provinces constituted one large theatre of war. For the whole duration of the Great War enormous hostile forces, amounting to millions of soldiers, kept

wojska nieprzyjacielskie, które przy odwrotach wszelkie urządzenia pocztowo-telegraficzne albo z sobą wywoziły albo paliły i niszczyły, wskutek czego Państwo Polskie objęło w zarząd wielkie połacie kraju ogołocone w zupełności z wszelkich urządzeń pocztowo-telegraficznych, że z powodu braku dostatecznej ilości sił fachowych zachodziła — zwłaszcza w pierwszych latach po odzyskaniu niepodległości — konieczność przyjmowania do służby pocztowo-telegraficznej sił mało w służbie tej wyszkolonych, oraz, że Państwo Polskie, wyniszczone materjalnie długoletnią wojną, nie mogło na odbudowę i rozwój urządzeń pocztowo-telegraficznych przeznaczać dostatecznych funduszów. To też nic dziwnego, że poczta, telegraf i telefon w Polsce jeszcze nie są w możności odpowiadać w całej pełni potrzebom handlowo-gospodarczym i kulturalnym Państwa, i że w tej dziedzinie Państwo Polskie pozostaje w tyle poza innemi państwami, które posiadały i posiadają pomyślniejsze niż Polska warunki rozwoju.

Mimo jednak tak wielkich trudności Zarząd Poczt i Telegrafów dążył usilnie do tego, by przez możliwie szybką rozbudowę sieci pocztowej, telegr. i telef. ułatwić jak najszerszym sferom społeczeństwa korzystanie z usług poczty, telegr. i telef. i należy zaznaczyć, że od czasu odzyskania niepodległości Państwa Polskiego nastąpiła w każdym dziale służby pocztowo-telegraficznej bardzo znaczna poprawa.

Organizacja.

Zakładanie, utrzymywanie i eksploatację wszelkich urządzeń pocztowych, telegraficznych i telefonicznych w Polsce uznano w drodze ustawodawczej za wyłączne prawo państwa, a wykonywanie tego prawa powierzono Ministrowi Poczt i Telegrafów.

Minister Poczt i Telegrafów w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych i Spraw Wojskowych, w zakresie ich kompetencji, jest upoważniony do udzielania osobom fizycznym i prawnym koncesji na zakładanie i eksploatację, a także zezwoleń na posiadanie i używanie urządzeń telegraficznych i telefonicznych pod warunkami określonemi w każdym poszczególnym wypadku koncesji lub zezwolenia, oraz do wyrażenia zgody na cedowanie tych koncesyj i zezwoleń.

Minister Poczt i Telegrafów stoi na czele całej Instytucji pocztowo-telegraficznej i zarządza nią przez podległe mu Ministerstwo Poczt i Telegrafów, które obecnie podzielone jest na 11 wydziałów, wchodzących

d'énormes armées ennemies dont le mouvement était parfois réitéré et qui, en cas de retraite, emportaient avec elles ou brûlaient et détruisaient toutes les installations postales et télégraphiques. L'Etat polonais a donc pris possession de vastes régions du pays, qui étaient entièrement privées de toute installation postale ou télégraphique. En outre, à défaut du nombre suffisant d'agents professionnels, on à dû admettre au service, surtout durant les premières années de l'indépendance, des employés peu qualifiés pour ce service. Enfin, la Pologne matériellement épuisée par une longue guerre, n'a pu affecter des fonds suffisants au rétablissement et au développement des installations postales et télégraphiques. Il n'est donc pas étonnant que la poste, le télégraphe et le téléphone polonais ne soient pas encore en mesure de répondre à tous les besoins du commerce, de l'industrie et de la civilisation, et que sous ce rapport la Pologne reste en arrière sur les autres Etats qui se trouvaient et se trouvent encore dans des conditions plus favorables.

Malgré ces grands obstacles, l'Administration des Postes et des Télégraphes a travaillé de toutes ses forces à l'extension rapide du réseau postal, télégraphique et téléphonique pour faciliter au grand public l'emploi des services respectifs, et il faut reconnaître qu'un progrès considérable se fait sentir dans chaque branche du service postal et télégraphique depuis la reconstitution de l'Etat polonais.

Organisation.

L'établissement, l'entretion et l'exploitation de toute installation postale, télégraphique et téléphonique en Pologne forme, en vertu de la loi, un monopole d'Etat dont l'exercice appartient au Ministre des Postes et des Télégraphes.

Le Ministre des Postes et Télégraphes, d'accord avec le Ministre de l'Intérieur et celui de la Guerre en ce qui concerne leur compétence, a le droit de concéder aux personnes physiques et aux personnes morales l'établissement et l'exploitation des installations télégraphiques et téléphoniques, ainsi que de les autoriser à la possession et à l'usage de ces installations, à des conditions spécialement fixées pour chaque concession ou permis, et à la cession de ces concessions ou permis.

Le Ministre des Postes et Télégraphes est à la tête de l'administration postale et télégraphique, et son organe d'exécution est le Ministère des Postes et Télégraphes, divisé

passing to and fro, traversing most places situated within the area in question a great many times, and taking with them, in their successive advances and retreats, or burning and destroying before every retreat, all objects serving purposes of postal and telegraphic communication. Thus the newly arising Polish State had to take over large tracts of land wholly destitute of all means of postal and telegraphic communication. Besides, there was so great a shortage of professional staff that many insufficiently trained employees had to be engaged in the service, especially in the first few years after the recovery of our national independence. Nor could the State, exchausted as its material resources were by the War, provide sufficient funds for the rebuilding and further development of the postal and telegraphic plants. Thus it is not be wondered at that the post, the telegraph, and the telephone in Poland are not yet equal to all the demands made upon them by the commercial and cultural requirements of the State, and that in this respect Poland still remains behind other countries possessing more favourable conditions of development.

In spite of all these obstacles, it has from the outset been the aim of the Post and Telegraph Administration to improve the services by speedily extending existing lines of communication and adding new ones, so as to enable the largest possible number of people to make use of the services of post, telegraph, and telephone, and it is an undeniable fact that since the restoration of Polish independence very considerable progress has been made in every department of the postal services.

Organisation.

Building, maintaining, and operating postal, telegraphic, and telephonic plants of every description in Poland has been declared by way of legislature to be the exclusive right of the State, and the execution of this right has been entrusted to the Minister of Posts and Telegraphs.

The Minister of Posts and Telegraphs is entitled, in concert with the Ministers of the Interior and of War, as far as their respective competences are affected, to grant legal and physical persons concessions for the construction and operating of telegraph and telephone plants, as well as licences to possess and use such plants, on conditions to be specially laid down in every particular case.

w skład trzech Departamentów, a w szczególności:

1) Departament ogólny obejmuje wydziały: ogólny, organizacyjny, lokalowy i budżetowo-kasowy.

2) Departament pocztowy obejmuje wydziały: pocztowy-krajowy, pocztowy-zagraniczny i komunikacyjny.

3) Departament techniczny obejmuje wydziały: eksploatacji telegrafów i telefonów, budowy i konserwacji, radjotelegraficzny i gospodarczy.

Wydziałowi gospodarczemu podporządkowane są: Główny magazyn materjałów pocztowo-telegraficznych oraz Muzeum pocztowe i telegraficzne.

Ministerstwu Poczt i Telegrafów podlegają Dyrekcje Poczt i Telegrafów, które wykonują bezpośredni zarząd i nadzór nad urządzeniami pocztowo-telegraficznemi, położonemi w ich okręgu.

Obecnie na obszarze Państwa Polskiego czynnych jest osiem Dyrekcyj Poczt i Telegrafów, a mianowicie w Warszawie, Bydgoszczy, Poznaniu, Katowicach, Krakowie, Lwowie, Lublinie i Wilnie, a nadto na obszarze W. M. Gdańska czynna jest Dyrekcja Poczt i Telegrafów Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku, która w myśl konwencji polsko-gdańskiej z dnia 21 XI 1921 r. powołana jest do zarządzania polskiemi urządzeniami pocztowo-telegraficznemi, znajdującemi się w obrębie Portu Wolnego Miasta Gdańska.

Zależnie od intensywności ruchu i znaczenia w ogólnej sieci pocztowo-telegraficznej instytucje pocztowo-telegraficzne podzielone są w Polsce na urzędy, agencje i pośrednictwa pocztowo-telegraficzne.

Urzędy i agencje pocztowo-telegraficzne spełniają wszystkie funkcje służbowe, wchodzące w zakres służby wykonawczej, zaś pośrednictwa zajmują się tylko przyjmowaniem i doręczaniem przesyłek listowych i telegramów, pośredniczeniem w rozmowach telefonicznych oraz sprzedażą znaczków pocztowych.

Kontrolę opłat pocztowych i ruchu przekazowego wykonywuje Izba Kontroli Rachunkowej Poczt i Telegrafów, która, jako organ samodzielny, podporządkowana jest Ministrowi Poczt i Telegrafów.

Stan urządzeń pocztowo-telegraficznych w Polsce.

Stan urządzeń pocztowo-telegraficznych w Polsce przedstawia się obecnie następująco:

a) Poczta.

Obecnie w Państwie Polskiem na obszarze 388 2 km² i przy ilości

actuellement en trois départements qui se subdivisent en onze bureaux au total, savoir:

1. Le Département général comprend le bureau général, le bureau d'organisation, le bureau des locaux et celui de budget et de caisse.

2. Le Département postal comprend les bureaux de la poste intérieure, de la poste étrangère et des communications.

3. Le Département technique comprend les bureaux de l'exploitation des télégraphes et téléphones, des constructions et de conservation, du radiotélégraphe, et le bureau économique.

La compétence de ce dernier bureau s'étend sur le Dépôt central du matériel postal et télégraphique ainsi que sur le Musée des postes et télégraphes.

Les Directions des Postes et Télégraphes relèvent du Ministère et sont, avec le caractère de première instance, les organes d'administration et de contrôle des installations postales et télégraphiques qui se trouvent dans leur région.

Il y a actuellement en Pologne huit Directions des Postes et Télégraphes, notamment à Varsovie, Bydgoszcz, Poznań, Katowice, Cracovie, Lwów, Lublin et Wilna; il y a, en outre, à Dantzig, la Direction des Postes et Télégraphes de la République Polonaise, qui a été créée, en vertu de la convention polono-dantzigoise du 21 novembre 1921, pour administrer les installations postales et télégraphiques polonaises qui se trouvent sur le territoire de la ville libre de Dantzig.

Les établissements des postes et télégraphes sont divisés, suivant l'intensité du trafic et leur importance dans le réseau général des communications postales et télégraphiques, en bureaux de poste et de télégraphe, agences postales et télégraphiques et bureaux auxiliaires.

Les bureaux et les agences de poste et de télégraphe remplissent toutes les fonctions du service exécutif, tandis que les bureaux auxiliaires ne font qu'accepter et distribuer les correspondances et les télégrammes, servir d'intermédiaire dans les conversations téléphoniques et vendre les timbres-poste.

Le contrôle des droits postaux et des mandats de poste est effectué par le Bureau des comptes des Postes et Télégraphes, qui relève directement du Ministre des Postes et Télégraphes.

Etat des installations postales et télégraphiques.

Les installations postales et télégraphiques se présentent comme suit:

He is also authorized to approve transfers of such concessions and licences. The Minister of Posts and Telegraphs is the head of the whole postal establishment, which is administered by him through the organs of the Ministry of Posts and Telegraphs, which is at present divided into eleven sections constituting three Departments, viz:.

1. The General Department, comprising the General, Organising, Premises, and Budgetary Sections.

2. The Postal Department, comprising the Sections of Inland Mails, Foreign Mails, and Communications.

3. The Technical Department, comprising the Telegraph and Telephone Operating, Building, and Repairing, Wireless, and Economic Sections.

Under the Economic Section are the Chief Depôt of Post and Telegraph Materials and the Post and Telegraph Museum.

Subordinate to the Ministry of Posts and Telegraphs are the Directions of Posts and Telegraphs, which are charged with the direct management and control of the postal and telegraphic plants existing in their respective territories.

At present there are within the boundaries of the Polish State eight Directions of Posts and Telegraphs, viz. at Warsaw, Bydgoszcz, Poznań, Katowice, Cracow, Lwów, Lublin, and Wilno. In addition to these, there is the Direction of Posts and Telegraphs of the Polish Republic at Danzig (Gdańsk), which is, in accordance with the Convention between Poland and Danzig of the 21-st Nov. 1921, competent to administrate the Polish postal and telegraphic plants situated within the boundaries of the Port of the Free City of Danzig.

According as the quantity of traffic and the relative importance of every place in the general net of postal and telegraphic lines require, the postal and telegraphic institutions in Poland are divided into three categories of post and telegraph offices.

The post-offices of the first and second class carry on business forming part of the executive postal service, while those of the third degree are limited to receiving and delivering letters and telegrams, arranging telephone connections, and selling postage stamps.

The control of postal dues and of the postal order traffic is exercised by the Chamber of Control of Post and Telegraph Accounts, an autonomous body directly under the Minister of Posts and Telegraphs.

mieszkańców 27 184 836 (według spisu ludności z dnia 30 września 1921 r.) jest czynnych ogółem 4 165 instytucyj pocztowych, czyli jedna instytucja pocztowa przypada przeciętnie na 93 km² i na 6 525 mieszkańców. Tu jednak zaznaczyć należy, że w zachodnich dzielnicach Polski, gdzie istnieje bardzo dobrze rozwinięta sieć pocztowa, przypada jedna instytucja pocztowa przeciętnie na 18—35 km² i na 1 400 — 5 000 mieszkańców, na zniszczonych zaś przez wypadki wojenne dzielnicach wschodnich jedna instytucja przypada przeciętnie na około 270 km² i 15 000 mieszkańców. To też rozwój sieci pocztowej w tej części Państwa stanowi szczególną troskę Zarządu Poczt i Telegrafów.

Tak samo jak w państwach nowoczesnych również i w Polsce transport poczty odbywa się na drogach bitych, kolejami żelaznemi, statkami i samolotami.

Do transportu poczty na drogach bitych Polska posiada obecnie około 3 300 wozów, sań, samochodów i motocykli, a do transportu poczty na kolejach ma 451 ambulansów (ruchomych urzędów pocztowych). Wagony pocztowe są pochodzenia krajowego, a ambulanse pocztowe zorganizowane są na wzór zachodnio-europejski.

W ostatnich czasach szczególną uwagę zaczęto zwracać na otwieranie linij samochodowych do przewozu osób i poczty. W r. 1927 uruchomiono dwie takie linje samochodowe t. j. na linji Równe-Korzec (65 km), zapomocą dwóch autobusów i Stary Sącz-Szczawnica (43 km.) zapomocą trzech autobusów. Na rok 1928 przewiduje się otwarcie szeregu nowych linij samochodowych.

Zbieranie przesyłek ze skrzynek pocztowych uskutecznia się w 8-miu miejscowościach (Warszawa, Lwów, Kraków, Poznań, Wilno, Katowice, Zakopane i Gdańsk) zapomocą samochodów i motocykli, w 30 miejscowościach zapomocą zaprzęgów konnych, a w innych przez posłańców.

Skrzynki pocztowe automatyczne własnego typu są wyrobu krajowego.

We wszystkich większych miejscowościach doręcza się paczki adresatom do domu.

Dla ułatwienia sferom handlowym i przemysłowym ściągania pretensyj wekslowych możliwie w najdalszych zakątkach Państwa wprowadzono w Polsce sporządzanie protestów wekslowych przez urzędy i agencje pocztowe, dla wygody zaś publiczności, a w pierwszym rzędzie firm, nadających większą ilość przesyłek listowych, dopuszczono do używania przez nie maszyn do oznaczania na przesyłkach listowych kwoty uiszczonej

a) Postes.

La Pologne, qui a une superficie de 388.279 km² et une population de 27.184.836 habitants (recensement du 30 septembre 1921) possède actuellement 4.165 établissements de poste, donc il y a en moyenne un établisement de poste sur 93 km² et pour 6.525 habitants. Il faut pourtant remarquer que dans les provinces de l'ouest où le réseau des communications postales est très développé, il y a en moyenne un établissement de poste sur 18—35 km² et pour 1.400—5.000 habitants, alors que les provinces de l'est, qui ont été dévastées par la guerre, possèdent un établissement sur environ 270 km² et 15.000 habitants. C'est pourquoi l'Administration des Postes et Télégraphes attribue une importance particulière au développement des communications postales dans ces provinces.

Le transport du courrier s'effectue en Pologne, comme dans les autres pays contemporains, sur les routes, par chemin de fer, par paquebot et par avion.

Le service postal possède environ 3.300 voitures, traîneaux, automobiles et motocyclettes pour transporter le courrier sur les routes et 451 bureaux ambulants pour transporter le courrier par chemin de fer. Les wagons-poste sont d'origine indigène, et les bureaux ambulants sont organisés à l'exemple des ceux de l'Europe occidentale.

Il a été procédé dernièrement à l'ouverture de services automobiles pour le transport des voyageurs et du courrier. On a créé en 1927 deux services automobiles, notamment sur le trajet de Równe à Korzec (65 km), au moyen de deux omnibus, et sur le trajet de Stary Sącz à Szczawnica (43 km), au moyen de trois omnibus. Plusieurs nouveaux services automobiles sont prévus pour l'année 1928.

Dans 8 localités (Varsovie, Lwów, Cracovie, Poznań, Wilna, Katowice, Zakopane et Dantzig), les levées des boîtes aux lettres se font à l'aide d'automobiles et de motocyclettes; dans 30 localités, à l'aide de véhicules à chevaux; dans les autres, par des facteurs.

Les boîtes aux lettres automatiques sont d'un système polonais et fabriquées dans le pays.

Dans toutes les grandes localités, les colis-postaux sont distribués aux destinataires à domicile.

Pour faciliter aux commerçants et aux industriels le recouvrement des valeurs dans le plus grand nombre de localités possible, le protêt des lettres de change est exécuté par les bureaux et agences de poste. En outre, pour

The state of The post and telegraph lines in Poland.

The state of the post and telegraph lines in Poland is as follows:

A) The Post.

At present there are in the Polish State, on a territory extending over 149 920 square miles (388 279 km²), inhabited by a population of 27 184 836 (according to the census of Sept. 30 1921), 4 165 post-offices, or on an average one post-office to every 36 square miles and 6 525 inhabitants. It must be borne in mind, however, that in the Western provinces of Poland, where the net of postal communications is particulary dense, there is one post-office, on an average, to every 7—14 square miles and 1 400—5 000 inhabitants, while in the eastern provinces, which have suffered from the devastations of war, one post-office has to serve, on an average, for 120 square miles and 15 000 inhabitants. Particular care is, therefore, being devoted by the Post and Telegraph Management to the urgent problem of developing the net of postal communications in that part of the country.

As in other modern States, mail traffic in Poland is carried on by road, rail, steamer, and aeroplane.

For the needs of mail traffic by road Poland now possesses about 3300 carriages, sledges, motor-cars, and motor-cycles, and for postal traffic by rail there are 451 mail-vans (travelling post-offices). The mail - vans are made in Poland, and the travelling post-offices are organised on Western European models.

Particular attention has been given of late to starting automobile lines for passenger and mail service. In 1927 two such motor lines were opened, viz. Równe—Korzec (40 miles), with two motor omnibuses, and Stary-Sącz — Szczawnica (27 miles), with three motor omnibuses. A number of further lines will be started in the course of the year 1928.

The collection of letters from the letter-boxes is carried out in 8 towns (Warsaw, Lwów, Cracow, Poznań, Wilno, Katowice, Zakopane, and Danzig) by means of motor - cars and motor-cycles, in 30 other places by means of horse-drawn vehicles, else where by messengers.

The needed supply of automatic letter-boxes of a special type is covered by Polish manufacture,

In all larger boroughs and townships letters and parcels are delivered to the adressee's home.

In order to enable the commercial and industrial spheres to collect claims arising out of bills-of-exchange as

opłaty pocztowej w miejsce nalepiania znaczków pocztowych.

Jako członek Światowego Związku Pocztowego utrzymuje Polska z całym światem ruch przesyłek listowych, paczek i listów wartościowych. a nadto na podstawie osobnych umów również ruch przekazów pocztowych z Francją, Terytorjum Sarry, Kanadą i Stanami Zjednoczonemi Ameryki.

Z uwagi na swoje położenie geograficzne posiada Polska wielkie znaczenie jako kraj pośredniczący w tranzycie poczty, z krajów zachodnich i południowych do Łotwy, Estonji, Związku Socjalistycznych Republik Rad, Persji, Chin i Japonji. O rozmiarach poczty przewożonej tranzytem przez Polskę w kierunku na wschód może nam dać wyobrażenie ilość worków z przesyłkami listowemi, która dochodzi dziennie do 1 000 sztuk o wadze około 30 ton.

Transport poczty zapomocą komunikacji lotniczej znajduje się w Polsce w rękach prywatnych towarzystw, koncesjonowanych i subwencjonowanych przez Ministerstwo Komunikacji oraz częściowo przez Ministerstwo Poczt i Telegrafów.

Obecnie czynne są w Polsce trzy linje lotnicze, a mianowicie: 1) Międzynarodowe Towarzystwo Żeglugi Powietrznej, utrzymujące komunikację lotniczą na linjach Warszawa-Praga-Strasburg-Paryż i Warszawa-Praga-Wiedeń-Budapeszt - Bukareszt-Konstantynopol, 2) Towarzystwo „Aerolot", utrzymujące komunikację lotniczą na linjach Gdańsk-Warszawa-Lwów, Warszawa-Kraków, Warszawa-Łódź, Kraków-Lwów, i Warszawa-Kraków-Brno-Wiedeń, oraz 3) Towarzystwo „Aero", utrzymujące komunikację lotniczą na linji Warszawa-Poznań.

Linje lotnicze wewnątrz kraju eksploatowane są przez cały rok z wyjątkiem dni burzliwych, natomiast ruch na linjach Międzynarodowego Towarzystwa Żeglugi Powietrznej jest w miesiącach zimowych (od 15 listopada do marca) zastanowiony.

Samolotami przesyłane są za specjalną opłatą wszelkiego rodzaju przesyłki listowe, a w obrocie wewnętrznym i z Wolnem Miastem Gdańskiem oraz w kierunku z Czechosłowacji i Szwajcarji do Polski przewożone są również paczki pocztowe.

W obrocie wewnętrznym, z Gdańskiem oraz z Wiedniem wprowadzono nadto przewóz samolotami zwykłej poczty bez pobierania specjalnych opłat, a mianowicie przesyłek pozostałych w urzędach pocztowych w Warszawie, Lwowie, Krakowie i Poznaniu po odejściu ostatniego pociągu

la commodité du public et surtout des firmes qui déposent un nombre important de correspondances, des machine à affranchir ont été admises en remplacement des timbres-poste.

La Pologne fait partie de l'Union Postale Universelle et échange les correspondances, les colis postaux et les lettres avec valeur déclarée avec tous les pays, et les mandats-poste avec la France, le territoire de la Sarre, le Canada et les Etats-Unis d'Amérique, en vertu d'arrangements spéciaux. Grâce à sa situation géographique, la Pologne a une grande importance comme pays transitoire pour le courrier provenant des pays occidentaux et méridionaux et destiné à la Lettonie, l'Estonie, l'Union des Républiques Soviétiques Socialistes, la Perse, la Chine et le Japon. Le nombre des correspondances, qui s'élève journellement à 1 000 sacs pesant 30 tonnes environ, donne une idée de l'importance du courrier transité par la Pologne vers l'Orient.

Le transport du courrier par avion est effectué en Pologne par des compagnies concessionnaires, subventionnées par le Ministère des Communications et en partie par le Ministère des Postes et Télégraphes.

Il y a actuellement en Pologne trois lignes aériennes, savoir: 1) la Compagnie Internationale de Navigation Aérienne, assurant la communication sur les parcours Varsovie — Prague — Strasbourg — Paris, et Varsovie — Prague — Vienne — Budapest — Bucarest — Constantinople; 2) la Compagnie „Aerolot", assurant la communication sur les parcours Dantzig — Varsovie — Lwów, Varsovie — Cracovie, Varsovie — Łódź, Cracovie — Lwów et Varsovie — Cracovie — Brno — Vienne, 3) la Compagnie „Aero", assurant la communication sur le parcours Varsovie — Poznań.

Les lignes aériennes à l'intérieur du pays fonctionnent toute l'année sauf les jours orageux, tandis que la communication sur les lignes de la Compagnie Internationale de Navigation Aérienne est suspendue, pendant l'hiver (à partir du 15 novembre jusqu'au mois de mars).

Les avions transportent, contre une taxe spéciale, toutes sortes de correspondances; les colis postaux ne sont transportés qu'à l'intérieur du pays, dans le trafic avec la ville libre de Dantzig, la Tchécoslovaquie et la Suisse, à destination de la Pologne.

On a organisé en outre, dans le service intérieur et dans le trafic avec Dantzig et Vienne, le transport par avion du courrier ordinaire, exempt de taxes spéciales, notamment des envois qui se trouvent aux bureaux de Varsovie, de Lwów, de Cracovie et

far as possible in the remotest corners of the country, facilities for protesting bills - of - exchange through the post-offices of the 1-st and 2-nd categories have been provided. For the convenience of the public, above all of those firms which forward letters in large numbers, the use of machines showing on the envelope the amount of postage paid has been admitted, instead of the cumbrous method of sticking stamps.

As a member of the Postal Union, Poland exchanges ordinary letters, parcels, and letters containing monetary values with all countries of the world. Besides, special conventions regulating remittances of money by postal orders have been entered into with France (including the Saar Territory), Canada, and the U. S. A.

By reason of her geographical situation, Poland is of great importance as a transit country for mail traffic from the western and southern parts of Europe to Latvia, Esthonia, the Union of Socialist Soviet Republics, Persia, China, and Japan. The dimensions of this transit traffic through Poland to the East may well be imagined from the number of mail-bags forwarded amounting to 1 000 daily and weighing about 30 tons.

Postal transport by means of aerial conveyances is in Poland in the hands of private companies, licensed and subsidised by the Ministry of Communications, and partly also by the Ministry of Posts and Telegraphs.

At present there are three such aerial lines doing business in Poland, viz.:

(i) The "International Aeronautical Company", which maintains services on the lines Warsaw—Prague—Strasburg—Paris and Warsaw—Prague—Vienna—Budapest—Bukarest — Constantinople.

(ii) The Company "Aerolot", which maintains flying services on the lines Danzig—Warsaw—Lwów, Warsaw—Cracow, Warsaw — Łódź, Cracow — Lwów, and Warsaw—Cracow—Brno—Vienna.

(iii) The Company "Aero", which maintains aerial communication on the line Warsaw—Poznań.

The aerial lines in the country are flown all the year round, save on stormy days, while the traffic on the lines of the "International Aeronautical Company" is suspended during the winter months (mid-November till March).

Letters of every description are forwarded by aeroplanes, on payment of a special fee, while parcels are carried in the inland traffic (including

z pocztą, a przed odlotem samolotu, wskutek czego doręczenie tych przesyłek adresatom nie doznaje opóźnienia, co ważnem jest szczególnie dla ekspedycji gazetowej.

Przesyłki lotnicze są doręczane natychmiast po nadejściu przez umyślnych posłańców bez względu na to czy są nadane jako przesyłki pospieszne, czy też jako zwykłe.

Wielkość ruchu pocztowego w Polsce zilustruje nam garść danych, zaczerpniętych ze statystyki za rok 1926.

W roku tym przesłano ogółem przesyłek listowych 756 122 948 w tem w obrocie krajowym 606 876 814, zaś w obrocie zagranicznym 129 246 134 sztuk.

Paczek przesłano ogółem 11 424 514 sztuk, w tem w obrocie krajowym 10 419 128 a w obrocie zagranicznym 1 005 386 sztuk.

Listów wartościowych wysłano zagranicę 61 490 sztuk na sumę 21420825 zł. zaś z zagranicy nadeszło do Polski 1 394 736 szt. na sumę 209 836 157 zł.

Przekazów pocztowych wysłano za granicę 2 009 szt. na 217 158 zł., a z zagranicy nadeszło do Polski 322 515 szt. na sumę 19 009 030 zł.

Wpłacono ogółem przekazów 14 029 898 szt. na sumę 1 548 166 966 zł. a wypłacono 13 807 417 szt. na sumę 1 544 791 769 zł.

Czasopism przesłano ogółem 184 817 052 szt. w tem 174 529 430 szt. w obrocie krajowym, 10 287 622 szt. w obrocie zagranicznym.

Wartość wyprodukowanych w r. 1926 znaczków pocztowych i druków płatnych wyniosła 57 097 481 zł.

b) Telegraf.

Rozwój środków komunikacji telegraficznej w Polsce od czasu odzyskania niepodległości przedstawia się jak następuje:

Długość przewodów telegraficznych, przejętych po zaborcach, wynosiła łącznie 56 021 km, nowych zaś wybudowano dotychczas 31 697 km., czyli obecny stan wynosi 87 718 km.

Stacyj telegraficznych (z pominięciem kolejowych stacyj telegraficznych) jest czynnych obecnie 3 283, czyli jedna stacja przypada na 118 km² i na 8 278 mieszkańców.

Komunikację telegraficzną utrzymuje Polska z całym światem obecnie zapomocą 2 093 aparatów systemu Morsego, 198 aparatów Juza (Hughes), 14 aparatów Baudot'a, 7 aparatów Siemensa, 8 aparatów Teletyp i 2 290 aparatów telefonicznych.

Bezpośrednie połączenia telegraficzne przewodowe posiada Polska w chwili obecnej z Austrją, Czechosłowacją, Niemcami, Węgrami, Rumunją, Łotwą i Związkiem Sow.

de Poznań après le départ du dernier train transportant le courrier et avant le départ de l'avion; la distribution de ces envois ne subit donc aucun retard, ce qui est particulièrement important pour l'expédition des journaux.

Les envois de la poste aérienne, aussi bien ordinaires qu'exprès, sont distribués immédiatement après leur arrivée par un porteur spécial.

L'intensité du trafic postal en Pologne peut être illustrée par quelques données puisées dans la statistique.

Dans le cours de l'année 1926, il a été transmis en tout 756.122.948 lettres dont 606.876.814 appartiennent au service intérieur et 129.246.134 au service international.

Il a été transmis 11.424.514 colis postaux, dont 10.419.128 appartiennent au service intérieur et 1.005.386 au service international.

On a expédié à l'étranger 61.490 lettres avec valeur déclarée, dont le montant s'élève à 21.420.825 zł., et on en a reçu de l'étranger 1.394.736 pour une somme de 209.836.157 zł.

Il a été émis pour l'étranger 2.009 mandats de poste, dont le montant est de 217.158 zł., et il en est arrivé de l'étranger 322.515 pour un montant de 19.009.030 zł.

On a émis en tout 14.029.898 mandats-poste pour un montant de 1.548.166.966 zł. et on en a payé 13.807.417 pour un montant de 1.544.791.769 zł.

Il a été transmis 184.817.052 journaux, dont 174.529.430 appartiennent au service intérieur et 10.287.622 au service international.

La valeur des timbres-poste et des formules d'affranchissement, confectionnées en 1926,s'élève à 57.097.481 zł.

b) Télégraphes.

Le développement de la communication télégraphique en Pologne depuis son indépendance se présente comme suit:

La longueur totale des circuits télégraphiques laissés par l'ancien régime s'élevait à 56.021 km., les circuits nouvellement constitués sont de 31.697 km.; il y en a donc en tout 87.718 km.

Le nombre actuel des stations télégraphiques (non compris les stations de chemins de fer) atteint le chiffre de 3.283; il y a par conséquent une station sur 118 km² et pour 8.278 habitants.

La Pologne entretient des relations télégraphiques avec tous les pays au moyen de 2.093 appareils Morse, 198 appareils Hughes, 14 appareils Baudot, 7 appareils Siemens, 6 appareils „Teletype" et 2.290 appareils téléphoniques.

the territory of the Free City of Danzig), as well as from Czechoslovakia and Switzerland to Poland.

In the inland traffic, as well as in communication with Danzig and Vienna, ordinary letters are also carried by aeroplane without any special charges, namely such letters as are left in the post-offices at Warsaw, Lwów, Cracow, and Poznań after the departure of the latest mail-train and before that of the aeroplane, so that the delivery of such parcels is not delayed, which is of particular importance for the speedy delivery of newspapers.

Aerial dispatches are delivered immediately on arrival by special messengers without regard to whether they were sent as special dispatches or as ordinary letters.

The size of the Polish mail-traffic may be seen from a few data, extracted from the statistics for the year 1926:

In that year 756 122 948 letters were forwarded, among which there were 606 876 814 inland letters and 129 246 134 foreign letters.

The number of parcels forwarded in the same year amounts to 11 424 514, out of which 10 419 128 were inland parcels, while 1 005 386 were sent in international communication.

61 490 money letters were sent abroad, the remittances totalling 21 420 825 zł., and 1 394 736 money letters arrived in Poland from abroad to the total amount of 209 836 157 zł.

2 009 postal orders were sent abroad for the joint amount of 217 158 zł. and 322 515 postal orders arrived in Poland from abroad for the joint sum of 19 009 030 zł.

14 029 898 postal orders for the total sum of 1 548 166 966 zł. were paid in, and 13 807 417 postal orders for the joint amount of 1 544 791 769 zł were paid out.

184 817 052 newspapers and periodicals were forwarded, 174 529 430 being sent in the country, and 10 287 622 forming part of the traffic with foreign countries.

The aggregate value of the postage-stamps and feed prints produced in the year 1926 amounts to 57 097 481 zł.

B) The Telegraphs.

The development of the means of telegraphic communication in Poland since the time of the Restoration of Independence is shown by the following data:

The aggregate length of the telegraph-wires taken over from the partitioning powers amounted to 34 796 miles, to which an additional 19 688 miles have been added since,

Soc. Republik Rad. Komunikacja telegraficzna z pozostałemi krajami europejskiemi i pozaeuropejskiemi odbywa się przeważnie zapomocą radjotelegrafu.

Ogólna ilość przesyłanych rocznie telegramów wynosi przeszło 35 miljonów (nie wliczając w to telegramów przesyłanych przez radjo), z czego przeszło 5% przypada na obrót zagraniczny.

W komunikacji radjotelegraficznej Polski Zarząd Poczt i Telegrafów eksploatuje obecnie we własnym zarządzie cztery centrale radjotelegraficzne t. j. w Warszawie, Grudziądzu, Poznaniu i Krakowie.

Stacja nadawcza centrali warszawskiej posiada dwa alternatory Alexandersona wysokiej częstotliwości, każdy o mocy 200 KW w antenie. W razie potrzeby oba alternatory mogą pracować równolegle. Długość anteny, rozpiętej na 10 wieżach wysokości 132 m, wynosi 3½ km.

Stacja nadawcza centrali grudziądzkiej posiada 1 alternator wysokiej częstotliwości o mocy 10 KW w antenie, a stacje nadawcze w Poznaniu i w Krakowie posiadają aparatury łukowe o mocy 3 KW w antenie.

Ostatnie dwie stacje zostały w ostatnim czasie poddane gruntownej przeróbce, co umożliwiło automatyczne nadawanie z wielką szybkością.

Centrala krakowska posiada samodzielną stację odbiorczą i samodzielne biuro operacyjne na terenie Krakowa, natomiast centrale warszawska, grudziądzka i poznańska posiadają wspólną stację odbiorczą w Grodzisku (30 km od Warszawy) i wspólne biuro operacyjne w Warszawie. Stacja odbiorcza w Grodzisku posiada antenę długości 17 km i wyposażona jest w cały szereg zespołów odbiorczych.

Centrala warszawska przeznaczona jest do pracy z krajami pozaeuropejskiemi, zaś trzy pozostałe dla pracy z krajami europejskiemi.

Bezpośrednią komunikację radjotelegraficzną utrzymuje Polska obecnie z Anglją, Austrją, Danją, Francją, Szwajcarją, Szwecją i Węgrami, a z krajów pozaeuropejskich ze Stanami Zjedn. Ameryki Północnej, Syrją i Japonją (z ostatnią tylko jednostronnie w kierunku do Japonji).

Zarząd Poczt i Telegrafów bynajmniej nie uważa obecnego stanu swej sieci telegraficznej za pomyślny i odpowiadający dzisiejszym wymogom życia gospodarczego i doskonale zdaje sobie sprawę z ogromu pracy, jaka na tem polu czeka go w najbliższej przyszłości.

La Pologne dispose de circuits télégraphiques directs avec l'Autriche, la Tchécoslovaquie, l'Allemagne, la Hongrie, la Roumanie, la Lettonie et et l'Union des Républiques Soviétiques Socialistes. Les communications télégraphiques avec les pays européens et extra-européens sont généralement effectuées au moyen du radiotélégraphe.

Le nombre annuel des télégrammes (non compris ceux qui empruntent la voie radio) dépasse 35 millions, dont 6% appartiennent au trafic international.

En ce qui concerne la communication radiotélégraphique, l'Administration des Postes et Télégraphes possède actuellement quatre stations qui se trouvent à Varsovie, à Grudziądz, à Poznań et à Cracovie.

Le poste émetteur de la station de Varsovie est pourvu de deux alternateurs d'Alexanderson à haute frequence, produisant une tension de 200 Kw. dans l'antenne. En cas de nécessité, les deux alternateurs peuvent fonctionner ensemble. La longueur de l'antenne, tendue sur 10 tours de 132 m. chacune, est de 3½ km.

Le poste émetteur de la station de Grudziądz est pourvu d'un alternateur à haute fréquence, produisant une tension de 10 Kw. dans l'antenne, et les postes émetteurs de Poznań et de Cracovie ont des appareils à arc, produisant une tension de 3 Kw. dans l'antenne. Les deux derniers ont été réorganisés de façon à permettre l'émission automatique avec une grande rapidité.

La station de Cracovie a son propre poste récepteur et un bureau d'opérations indépendant qui se trouve à Cracovie, tandis que les stations de Varsovie, de Grudziądz et de Poznań ont un poste récepteur commun à Grodzisk (30 km. de Varsovie). Ce poste a une antenne de 17 km. et il est pourvu de tout un ensemble d'appareils récepteurs.

La station de Varsovie est destinée aux communications avec les pays extra-européens; les trois autres, aux communications avec les pays européens.

La Pologne est actuellement en relations radiotélégraphiques directes avec la Grande-Bretagne, l'Autriche, le Danemark, la France, la Suisse, la Suède, la Hongrie, les Etats-Unis d'Amérique, la Syrie et le Japon (ce dernier trafic est unilatéral, c'est-à-dire à destination du Japon seulement).

L'Administration des Postes et Télégraphes n'est point satisfaite de l'état actuel de son réseau des communications télégraphiques et ne trouve pas qu'il réponde aux exigences

the present length amounting to 54 484 miles.

There are at present 32 83 telegraph-stations at work (apart from the railway telegraph-stations), or one to every 46 square miles and 8 278 inhabitants.

Poland maintains telegraphic communication with the whole world by means of 2 093 apparatus of the Morse system, 198 Juza (Hughes), 14 Baudot, 7 Siemens, 8 Teletype, and 2 290 telephone apparatus.

Poland is at present directly connected by telegraph-wires with Austria, Czechoslovakia, Germany, Hungary, Rumania, Latvia, and the Union of Socialist Soviet Republics. Telegraphic communication with the remaining European countries and other continents is carried on chiefly by means of wireless telegraphy.

The total number of telegrams sent annually exceeds 35 millions (not counting wireless telegrams), over 5 per cent of which are sent in international traffic.

For wireless communication the Polish Post and Telegraph Administration possesses at present four central stations, viz. at Warsaw, Grudziądz, Poznań, and Cracow.

The forwarding station at the Warsaw centre possesses two high frequency alternators of the Alexanderson system, each of 200 kw antenna power. In case of need both alternators can operate simultaneously. The length of the antenna extended on 10 towers of 433 feet each amounts to rather more than 2 miles (3,5 km).

The forwarding station of the Grudziądz centre possesses 1 high frequency alternator of 10 kw antenna power, and the forwarding stations at Poznań and Cracow possess arc apparatus of 3 kw antenna power.

These last two stations have lately been thoroughly overhauled and remounted, so that automatic sending at high speed is now rendered possible.

The Cracow centre possesses its own receiving station and operating office at Cracow, while the Warsaw, Grudziądz, and Poznań centres possess a common receiving station at Grodzisk (18½ miles west of Warsaw) and a common operating office at Warsaw. The receiving station at Grodzisk has an antenna 10½ miles long and is equipped with numerous receiving sets.

The Warsaw centre is destined for communication with non-European countries, the remaining three for work with Europe.

At the present time Poland is in constant wireless communication with England, Austria, Denmark, France,

c) Telefon.

Również długość przewodów telefonicznych i ilość stacyj telefonicznych w Polsce nie odpowiada jej koniecznym potrzebom. Wprawdzie do przejętej po zaborcach sieci telefonicznej o przewodach długości 135 108 km Zarząd Poczt i Telegrafów wybudował dotychczas nowych przewodów 94 004 km długości, to jednak mimo to stan obecny daleki jest jeszcze od stanu pomyślnego. Potrzeba jak najszybszej rozbudowy sieci telefonicznej również i z tego powodu jest naglącą, że w związku z szybko postępującym rozwojem życia gospodarczego załatwianie wielu spraw handlowych i gospodarczych w drodze pocztowej lub telegraficznej okazuje się niezawsze odpowiedniem, zwłaszcza w wypadkach, gdy chodzi o pośpiech lub bezpośrednie porozumienie, który to cel najłatwiej osiągnąć można w drodze telefonicznej. To też na możliwe dostosowanie urządzeń telefonicznych do zwiększających się z każdym dniem wymogów życia Zarząd Poczt i Telegrafów zwraca szczególniejszą uwagę.

Ponieważ obecnie znajduje się w Polsce zaledwie 2 047 central telefonicznych, na jedną rozmównicę publiczną przypada 8 800 mieszkańców, na jeden aparat przypada 200 mieszkańców, a 0,7 rozmowy międzymiastowej na jednego mieszkańca, przeto przedewszystkiem zwrócono narazie baczną uwagę na planową rozbudowę większych stacyj telefonicznych międzymiastowych według wymagań nowoczesnej techniki. Obecnie czynne są już najnowszego typu wielkie telefoniczne stacje międzymiastowe w Krakowie, Bielsku, Lwowie, Lublinie, i Wilnie, a w najbliższym czasie mają być wybudowane nowe centrale w Warszawie, Łodzi, Katowicach i Sosnowcu.

Ponadto w sieć telefoniczną włączono szereg wzmacniaczy telefonicznych, co nietylko ułatwiło bezpośrednią komunikację telefoniczną pomiędzy ośrodkami najbardziej od siebie oddalonemi na obszarze Państwa, lecz także umożliwiło tranzyt rozmów telefonicznych przez Polskę. Tranzyt ten zapoczątkowały bezpośrednie połączenia przez Warszawę, Wiednia i Pragi Czeskiej z Rygą i Berlina z Moskwą.

Z uwagi, że wzmagający się z roku na rok ruch w międzynarodowej i krajowej komunikacji telefonicznej w najbliższej już przyszłości nie pomieści się w ramach połączeń zapomocą przewodów napowietrznych, Zarząd Poczt i Telegrafów zadecydował przystąpić do budowy kabli międzymiastowych, które pozwolą w szybkiem

de la vie économique. Elle se rend parfaitement compte du travail énorme qui devra être accompli dans le plus proche avenir.

c) Téléphones.

La longueur des circuits téléphoniques et le nombre des stations en Pologne ne répondent pas non plus aux besoins pressants. Outre les circuits téléphoniques de 135.108 km., datant de l'ancien régime, l'Administration des Postes et Télégraphes a constitué des circuits nouveaux dont la longueur est de 94.004 km. Cependant l'état actuel des choses laisse beaucoup à désirer. Le progrès économique nécessite aussi l'extension la plus rapide du réseau téléphonique. Le règlement des affaires commerciales et autres par la voie postale ou télégraphique n'est pas toujours commode, surtout lorsqu'il s'agit de vitesse on de communication directe. En ce cas, le téléphone offre le meilleur moyen de communication. L'Administration des Postes et Télégraphes tâche donc d'adapter autant que possible ses installations téléphoniques aux exigences du temps, qui s'élargissent tous les jours.

Comme il n'existe actuellement en Pologne que 2.047 stations téléphoniques, qu'il n'y a qu'une cabine publique sur 8.800 habitants, un appareil par 200 habitants et 0,7 de communication interurbaine pour un habitant, une importance spéciale est attribuée tout d'abord au développement systématique des grandes stations interurbaines conformément aux exigences de la technique moderne. On a déjà construit de grandes stations interurbaines d'un nouveau modèle à Cracovie, Bielsk, Lwów, Lublin et Wilna et on construira prochainement de nouvelles stations à Varsovie, Łódź, Katowice et Sosnowiec.

On a introduit, en outre, dans le réseau téléphonique des amplificateurs qui facilitent la communication directe entre les localités polonaises les plus éloignées l'une de l'autre et permettent le transit des conversations par la Pologne.Ce transit a été inauguré par les communications directes de Vienne et de Prague avec Riga et de Berlin avec Moscou par la voie de Varsovie.

Comme le trafic téléphonique dans les relations internationales et à l'intérieur du pays augmente toujours et que les lignes aériennes ne pourront bientôt le desservir suffisamment,l'Administration des Postes et Télégraphes a décidé de construire des câbles interurbains, en développant ainsi avec rapidité le réseau des communications téléphoniques et en rapprochant la Pologne des conditions

Switzerland, Sweden, and Hungary, and also with the U. S. A., Syria, and Japan (with the latter country in one direction only, viz. to Japan).

The present state of the telegraph system is by no means considered perfect by the Post and Telegraph Management, who are fully aware of its deficiencies, of its insufficiency to cope with all the demands of modern economic life, and of the enormous amount of work awaiting them in the nearest future.

C) The Telephone.

Here again the total length of wire and the number of telephone-offices in Poland is inadequate for the needs of the country. Although the telephone net taken over from the partioning powers, with a total wire length of 83 918 miles, has been increased by 58 388 miles of wire, the present state of things is still far from satisfactory. The need for rapidly extending the telephone net is rendered more pressing by the fact that, owing to the rapid progress of economic life, the carrying on of a great many business transactions by telephone is more desirable than postal or telegraphic communication, especially in cases where speed or direct communication is required, these being most easily obtained by the use of the telephone. Hence the Post and Telegraph Administration are paying their special attention to the problem of adapting, to the greatest possible extent, the facilities for telephonic communication to the daily increasing demands of business life.

As there are at present only 2 047 telephone exchanges in Poland, only one public telephone-box to every 8 800 inhabitants, one apparatus to 20 inhabitants, and 0,7 calls between towns to every inhabitant, the systematic extension of the bigger exchanges for communication between towns in accordance with modern technical requirements is being specially considered. Big exchanges of the most recent type are now active at Cracow, Bielsk, Lwów, Lublin, and Wilno, and new central exchanges are being planned for Warsaw, Łódź, Katowice, and Sosnowiec.

Besides, a number of telephone intensifiers have been inserted in the circuits, thus facilitating both direct communication between those exchanges which are at the greatest distance from each other within the country itself and transit calls across Poland. Such transit calls were initiated by direct connections of

tempie osiągnąć wydatne zwiększenie sieci telefonicznej, zbliżając Polskę do tych warunków, jakie istnieją już w państwach zachodnich.

Plan polskiej sieci kablowej przewiduje budowę siedmiu magistrali kablowych, wychodzących promieniście z Warszawy, oraz jednej poprzecznej od Katowic przez Kraków do Lwowa. Budowa sieci kablowych zaspokoi na dłuższy czas potrzeby komunikacyj telefonicznych pomiędzy wszystkiemi ważniejszemi miejscowościami w Polsce, dając równocześnie połączenia z sieciami kablowemi państw sąsiednich, a mianowicie z siecią niemiecką i czechosłowacką. Te same kable będą miały również pierwszorzędne znaczenie dla ułatwienia komunikacji tranzytowej przez obszar Polski.

Kable, których ogólna długość wynosić będzie 3 378 km, będą wprowadzone pod ziemię dla uniknięcia wszelkich szkodliwych wpływów. Będą one wykonane według systemów, wypróbowanych w państwach zachodnich i według najnowszych postępów techniki.

Czterdzieści sześć stacyj wzmacniających, umieszczonych co 75 km, zapewni dobre porozumienie się tak wewnątrz kraju jak również z najdalszemi miastami zagranicznemi Europy.

Całkowity program budowy, którego koszt wynosić będzie około 150 000 000 zł., będzie wykonany w ciągu 8—10 lat. Budowa pierwszego i najważniejszego odcinka kabla Warszawa-Łódź - Katowice - Cieszyn z odgałęzieniem do Krakowa będzie rozpoczęta w drugiej połowie 1928 r., a ukończona będzie z końcem r. 1929.

Uruchomienie powyższej magistrali spowoduje odrazu wielkie ułatwienie komunikacji telefonicznej, dając połączenie stolicy z centrum przemysłowem (Łodzią) i Zagłębiem węglowem (Katowice), połączenie tych miast z Krakowem, drugiem po Warszawie centrem życia kulturalnego, wreszcie z siecią kablową czechosłowacką przez Cieszyn i siecią niemiecką przez Katowice.

Dokonana kalkulacja przyszłych dochodów z eksploatacji projektowanej sieci kablowej przewiduje, że już po 6—10 latach eksploatacji nastąpi całkowita amortyzacja kosztów budowy, zapewniając państwu znaczne dochody przez dalszych 30 lat, gdyż przeciętny czas trwania kabli oblicza się na 40 lat.

Eksploatacja oraz rozbudowa telefonicznych sieci miejskich w miastach: Warszawa, Łódź, Lublin, Lwów, Białystok, Borysław z Zagłębiem naftowem i Sosnowiec z zagłębiem węglowem została przez Rząd Polski od-

qui existent déjà dans les pays occidentaux.

Le réseau de câbles comprendra sept artères partant de Varsovie en rayons et d'une artère transversale Katowice-Cracovie-Lwów. Ce réseau satisfera pour longtemps les besoins de la communication téléphonique entre toutes les localités importantes de la Pologne et sera en correspondance avec les câbles des pays voisins, comme l'Allemagne et la Tchécoslovaquie. Il aura aussi une grande portée dans le transit des communications par le territoire polonais.

Les câbles, dont la longueur totale s'élèvera à 3.378 km., seront posés sous terre pour éviter toute influence pernicieuse. On les exécutera d'après les systèmes éprouvés dans les pays occidentaux et en tenant compte des nouveaux progrès de la technique. Quarante-six stations amplificatrices, qui seront établies tous les 75 km., assureront une bonne communication à l'intérieur du pays et dans les relations avec les villes européennes les plus éloignées.

Ce programme, dont la réalisation coûtera environ 150 000 000 zł. environ, sera accompli dans 8 ou 10 ans. La construction de la première et plus importante ligne, Varsovie — Łódź — Katowice — Cieszyn avec une branche vers Cracovie, sera commencée dans la seconde moitié de 1928 et terminée à la fin de l'année 1929.

La constitution de l'artère mentionnée créera de grandes facilités dans les communications téléphoniques de la capitale avec le centre industriel (Łódź) et le district houiller (Katowice), de ces deux villes avec Cracovie, deuxième centre intellectuel après Varsovie, et, enfin, avec les câbles tchécoslovaques par la voie de Cieszyn et les câbles allemands par la voie de Katowice.

Le calcul des bénéfices qui seront réalisés par l'exploitation du réseau projeté démontre que l'amortissement total des frais aura lieu dans 6 ou 10 années d'exploitation, en assurant à l'Etat des profits considérables pendant les 30 années suivantes, la durée approximative des câbles étant de 40 ans.

L'exploitation et le développement des réseaux téléphoniques urbains dans les villes de Varsovie, Łódź, Lublin, Lwów, Białystok, Borysław avec le district pétrolifère et Sosnowiec avec le district houiller ont été concédés par l'Etat, en 1922, à la Compagnie Polonaise des Téléphones, S. A. La plupart des actions de cette compagnie appartiennent au Trésor de l'Etat et aux capitalistes polonais. Le 1-er janvier 1927, le nombre des abonnés de ces réseaux s'élevait à 57.798 et

Vienna and Prague with Riga, and Berlin with Moscow, both viâ Warsaw.

Considering that the annually increasing amount of business in the international and inland telephone traffic will already in the nearest future exceed all possibilities of being transacted by means of the ordinary overground circuits, the Post and Telegraph Maangement has decided to start building trunk cables, which will very soon permit of obtaining a considerable extension of the telephone net, thus bringing Poland nearer to modern conditions as existing in the countries of the West.

In the plan of a Polish cable-net the construction of seven main cables is provided for, starting ray-like from Warsaw, besides one cross-country cable, connecting Katowice with Lwów viâ Cracow. The construction of the cable-net will satisfy, for a long time to come the needs of telephonic communication between all the more important centres of Poland, supplying at the same time the required connections with the cable-nets of the adjoining countries, viz. Germany and Czechoslovakia. The same cables will also be of first-class importance for facilitating transit communication across Poland.

The cables, of a total length of 2 098 miles, will be laid underground in order to avoid all sorts of noxious influences. They will be executed according to the systems tried in the Western countries and in accordance with the most recent technical improvements.

46 intensifying stations, located at distances of 47 miles, will insure good audibility both in the country and in connection with the most distant foreign towns of Europe.

The whole program of construction, the costs of which have been estimated at about 150 000 000 zł, will be executed in the course of 8—10 years. The construction of the first and most important section of the cable connecting Warsaw, Łódź, Katowice, and Cieszyn, with a branch cable to Cracow, will be commenced in the second half of 1928, and finished towards the end of 1929.

The opening of this trunk line will at once cause a considerable facilitation of telephone communication by connecting the capital with the centre of the industrial district (Łódź) and that of the mining district (Katowice), linking up these three towns with Cracow, the most important cultural centre after Warsaw, and with the cable - nets of Czechoslovakia, viâ Cieszyn, and of Germany, viâ Katowice

stąpiona w roku 1922 spółce akcyjnej pod nazwą „Polska Akcyjna Spółka Telefoniczna". Większa część akcyj wymienionej Spółki Akcyjnej należy do Skarbu Państwa i polskiego kapitału prywatnego. Ilość abonentów tych sieci w dniu 1. I. 1927 r. wynosiła 57 798 przy ogólnej ilości abonentów całej sieci telefonicznej 102127.

Prawo rozbudowy i eksploatacji urządzeń radjofonicznych, przekazane zostało w drodze koncesji Spółce Akcyjnej „Polskie Radjo", w której Skarb Państwa posiada pewien udział, zapewniający mu prawo ingerencji.

Spółka Akcyjna „Polskie Radjo" rozpoczęła swą działalność w roku 1926 a obecnie posiada już pięć czynnych stacyj nadawczych: W Warszawie o mocy 10 KW w antenie, w Krakowie i Poznaniu o mocy 1,5 KW w antenie, w Katowicach o mocy 15 KW w antenie i w Wilnie o mocy 1 KW w antenie. Projektowane są dalsze stacje w ten sposób położone, by przynajmniej 80% ludności mogło korzystać z odbioru produkcyj radjofonicznych zapomocą aparatów detektorowych.

Każda z czynnych obecnie stacyj nadawczych prócz programów lokalnych nadaje również częściowo programy dwóch innych stacyj transmitowane za pośrednictwem połączeń drutowych.

Na podstawie umowy z października 1927 r. projektowana jest również perjodyczna wymiana programów muzycznych z Berlinem, Pragą i Wiedniem.

Dochody i wydatki Polskiego Zarządu Poczt i Telegrafów.

Z poszczególnych działów służby pocztowo-telegraficznej uzyskano w roku 1927 następujące dochody:

opłaty pocztowe przyniosły	106.380.912 zł.
„ telegraficzne przyniosły . .	13.976.832 zł.
„ telefoniczne przyniosły . .	33.992.455 zł.
„ radjotelegr. przyniosły . .	2.010.994 zł.
inne dochody wyniosły	12.876.867 zł.
Razem . .	169.238.060 zł.

Kwota wydatków obejmuje następujące pozycje:

utrzymanie personelu	69.268.352 zł.
utrzymanie ruchu . .	46.004.302 zł.
wydatki inwestycyjne	12.383.832 zł.
Razem . .	127.656.486 zł.

wobec czego czysty zysk wyniósł 41.581.574 zł.

le nombre des abonnés de tous les réseaux téléphoniques, à 102.127.

Le développement et l'exploitation des installations radiophoniques ont été concédés à la société anonyme „Radio Polonais", où le Trésor de l'Etat a une certaine part qui lui assure le droit d'ingérence.

La société „Radio Polonais" a commencé ses opérations en 1926 et possède actuellement cinq postes émetteurs. Le poste de Varsovie a une tension de 10 Kw. dans l'antenne, ceux de Cracovie et de Poznań une tension de 1,5 Kw., celui de Katowice une tension de 15 Kw. et celui de Wilna une tension de 1 Kw. On projette de nouvelles stations installées de manière à permettre au moins à 80% de la population de profiter des émissions radiophoniques au moyen d'appareils détecteurs.

Outre le programme local, chacun des postes existants émet partiellement les programmes de deux autres postes, transmis par fil.

En vertu d'un arrangement conclu au mois d'octobre 1927, on se propose d'échanger périodiquement des émissions musicales avec Berlin, Prague et Vienne.

Recettes et dépenses de l'Administration des Postes et Télégraphes.

Les recettes des diverses branches du service postal et télégraphique sont en 1927 les suivantes:

Taxes postales . . .	106.380.912 zł.
„ télégraphiques	13.976.832 zł.
„ téléphoniques	33.992.455 zł.
„ radiotélégraphiques . . .	2.010.994 zł.
Autres recettes . . .	12.876.867 zł.
Total	169.238.060 zł.

Les dépenses se présentent comme suit:

Personnel	69.268.352 zł.
Trafic	46.004.302 zł.
Constructions et installations	12.383.832 zł.
Total	127.656.486 zł.

Le bénéfice net se monte donc à 41.581.574 zł.

L'effectif du personnel employé dans le service postal, télégraphique et téléphonique atteignait, en 1927, le chiffre de 33.009 agents dont 1.309 étaient occupés dans l'administration et 31.700 dans le service de l'exploitation.

Il est à observer que l'Administration des Postes et Télégraphes a employé tous ses efforts pour que les installations et le matériel nécessai-

By estimating the probable future income from the operating of the projected cable-net it may be calculated that already after 6—10 years of working the cables the building expenses will have been entirely recovered, and considerable profits will accrue to the State for the following 30 years, the average life-time of a cable being 40 years.

The operating and extension of the municipal telephone circuits of Warsaw, Łódź, Lublin, Lwów, Białystok, Borysław with the petroleum district, and Sosnowiec with the coal district was acquired from the Polish Government in 1922 by a joint-stock company named the "Polish Telephone Company, Ltd.". The larger part of the shares of this company are held by the Polish Treasury and by Polish subjects. The number of telephone subscribers interested in the abovementioned nets amounted, on the 1-st of Jan. 1927, to 57798, out of a total number of 102127 subscribers on the whole telephone-net.

The right to build and operate broadcasting stations was conceded by the Government to a joint-stock company called "Polskie Radjo", in which the Treasury possesses a part sufficient to insure the right of interference.

The "Polskie Radjo" was started in 1926, and now possesses 5 active broadcasting stations, viz. at Warsaw with 10 kw antenna power, at Cracow and at Poznań with 1,5 kw antenna power each, at Katowice with 15 kw antenna power, and at Wilno with 1 kw antenna power. Further stations are projected, these stations to be located so as to enable at least 80 per cent of the total population to listen to radiophonic performances by means of detector receivers.

Each of the above-mentioned stations broadcasts not only its own local program, but also in part the programs of two other stations transmitted by means of wire connections.

On the basis of an agreement concluded in October 1927, a periodical exchange of musical programs with Berlin, Prague, and Vienna is likewise projected.

Income and expediture of the Polish post and telegraph administration.

The various branches of the post and telegraph service yielded, in 1927, the following revenue:

Postal dues	106 380 912 zł
Telegraph charges .	13 976 832 zł
Telephone charges .	33 992 455 zł
Wireless telegraphy .	2 010 994 zł
Other sources. . . .	12 876 867 zł
Total . . .	169 238 060 zł

Stan personelu, zajętego w polskiej służbie pocztowej, telegraficznej i telefonicznej wynosił w r. 1927 ogółem 33.009 osób, w tem przy władzach pocztowo-administracyjnych zajętych było 1.309, a w służbie wykonawczej 31.700 osób.

Dodać w końcu należy, że Zarząd Poczt i Telegrafów dążył usilnie do tego, aby potrzebne do wykonywania służby pocztowej, telegraficznej i telefonicznej urządzenia i materjały zakupywano tylko w wytwórniach krajowych i doprowadził do tego, że obecnie całe zapotrzebowanie pokrywa się fabrykatami krajowemi, oprócz działu samochodowego oraz części zamiennych do konserwacji aparatów telegraficznych i telefonicznych, pozostałych po okupantach na terenach b. zaborów pruskiego i austrjackiego.

Zapotrzebowanie na aparaty telegraficzne oraz składowe części do tych aparatów pokrywa w zupełności „Państwowa Wytwórnia Aparatów Telegraficzno-Telefonicznych w Warszawie", która w r. 1927 dostarczyła Zarządowi Poczt i Telegrafów wyrobów za kwotę 2.831.750 zł.

To niemal zupełne uniezależnienie się od zagranicy w nabywaniu urządzeń i materjałów pocztowo-telegraficznych ma nie tylko znaczenie gospodarcze, gdyż przyczynia się wydatnie do ożywienia przemysłu krajowego, lecz także ważne jest ze względu na obronę Państwa, gdyż na wypadek działań wojennych zapotrzebowanie na materjały dla służby łączności będzie całkowicie pokryte wyrobami krajowemi.

---

res au service postal, télégraphique et téléphonique ne soient fournis que par l'industrie nationale, et elle a conduit l'affaire à ce point que l'on achète chez les fabricants polonais tous les articles, sauf les automobiles et les pièces des appareils télégrahiques et téléphoniques qui sont restés dans les provinces de l'ancienne domination allemande et autrichienne.

La Fabrique d'Etat des appareils télégraphiques et téléphoniques, qui se trouve à Varsovie, subvient à tous les besoins en ce qui concerne les appareils télégraphiques et téléphoniques ainsi que les pièces de ces appareils. Elle a fourni à l'Administration des Postes et Télégraphes, en 1927, de ses produits pour un montant de 2.831.750 zł.

Cette indépendance presque complète vis-à-vis de l'industrie étrangère est importante non seulement au point de vue économique, puisqu'elle tend à vivifier l'industrie nationale, mais aussi au point de vue de la défense du pays, car, en cas de guerre, le service de liaison sera entièrement pourvu de produits indigènes.

By thus achieving almost complete independence of foreign production in the supply of her postal and telegraphic plants and materials, Poland has not only gained an advantage of considerable economic significance by giving employment to her industry, but has also greatly strengthened her military position, as in case of warlike operations the needed supply of materials for the communication service will be wholly covered by goods made in the country.

The expenditure was divided among the following items:

Salaries and wages .	69 268 352	zł
Working expenses .	46 004 302	zł
Investments	12 383 832	zł
Total . . .	127 656 486	zł

The net profit amounted to 41 581 574 zł.

The personnel employed by the Polish post, telegraph, and telephone services consisted in 1927 of 33 009 persons, 1 309 of whom were occupied with administrative duties, while the remaining 31 700 were employed in the executive service.

Lastly it must be added that the Post and Telegraph Management have consistently aimed at buying the materials and machinery used in the services under their control only in the country, and have now succceded in wholly satisfying their requirements by Polish manufactures, exepting only motor-cars and certain exchangeable parts required in repairing the telegraph and telephone plants taken over from the late partitioning States in the former Prussian and Austrian sections.

The requirements of the telegraph and telephone plants and their constituent parts are entirely met by the "State Manufacture of Telegraph and Telephone Plants at Warsaw", which in 1927 supplied goods of the total value of 2 831 750 zł to the Post and Telegraph Management.

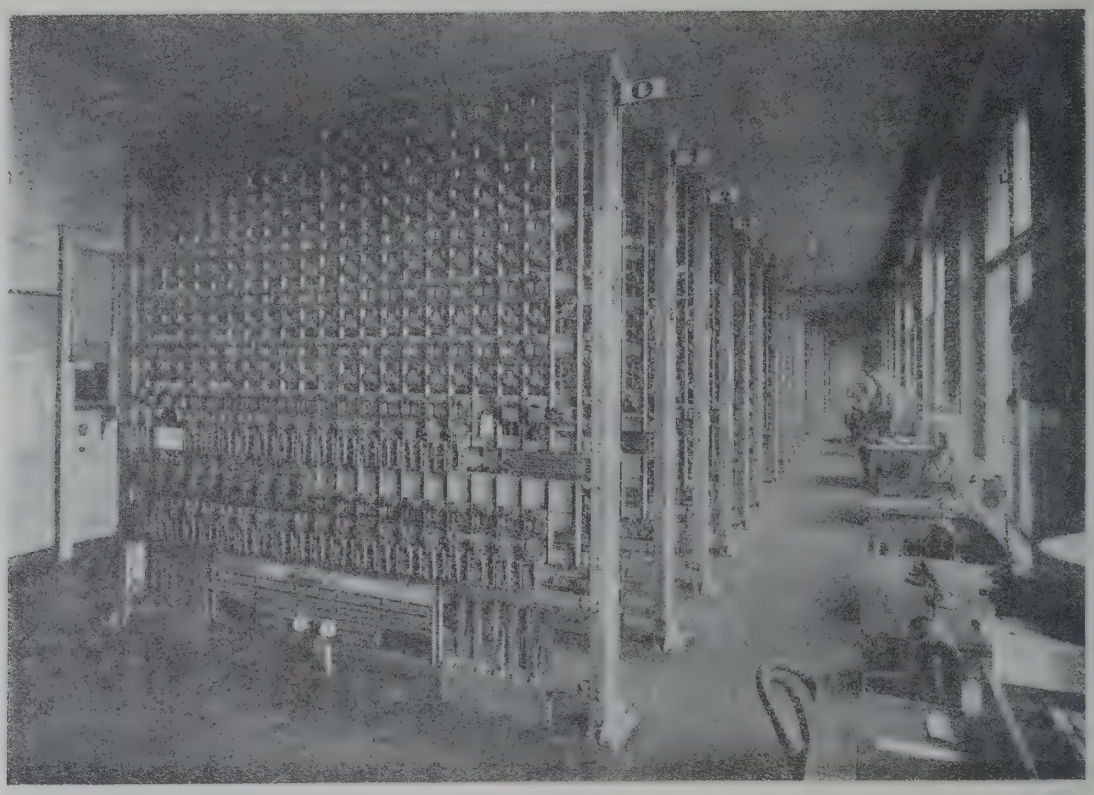

Automatyczna centrala telefoniczna systemu Ditla w Krakowie.
Station des téléphones automatique du systeme Ditl à Cracovie.
Automatic telephone-exhange (Ditl system) at Craçow.

Widok ogólny Transatlantyckiej Nadawczej Centrali pod Warszawą — z połową anteny.
Vue générale du poste émetteur de la Station Radiotélégraphique Transatlantique de Varsovie — avec une moitié de l'antenne.
General View of the Transatlantic Wireless Sending Station near Warsaw (with half the antenna).

INŻ. ALFRED KÜHN
MINISTER KOMUNIKACJI
MINISTRE DES COMMUNICATIONS
MINISTER OF COMMUNICATIONS

Inż. WITOLD CZAPSKI
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Kolei.
Sous-Secrétaire au Ministère des Chemins de fer.
Undersecretary of State in the Ministry of Communications.

POLSKIE KOLEJE PAŃSTWOWE

Wstęp.

Koleje na ziemiach polskich powstały i rozwijały się w warunkach odrębnych, aniżeli w innych państwach. To też dla zobrazowania ich stanu obecnego koniecznem jest na wstępie podać choć w zarysie ich historję, a także ogólne warunki rozwoju życia gospodarczego, od których praca kolei jest bezpośrednio zależna.

Po stracie niepodległości w końcu XVIII wieku ziemie polskie zostały podzielone między trzy państwa: Rosję, Austrję i Prusy i utworzyły trzy dzielnice, których rozwój poszedł różnemi drogami. Odbiło się to przeważnie na ich życiu gospodarczem, które w każdej z trzech dzielnic musiało się podporządkować interesom tych państw, w skład których one

LES CHEMINS DE FER DE L'ÉTAT POLONAIS

Avant-Propos.

Les chemins de fer des territoires polonais naissaient et se développaient dans des conditions bien différentes de celles des autres Etats. Pour mieux dépeindre leur état actuel il paraît donc indispensable de donner en guise de préambule un croquis rapide de leur histoire aussi bien que des conditions générales de la vie économique, dont dépend directement le travail des chemins de fer.

Vers la fin du XVIII siècle les terres polonaises ayant perdu leur indépendance ont été divisées entre trois puissances: la Russie, l'Autriche et la Prusse, et sont devenues trois pays différents, dont le développement a pris dès lors une marche différente. Cela se répercutera principalement sur leur vie économique, subordonnée né-

THE POLISH STATE RAILWAYS

Introduction.

The establishment and development of railways in Poland took place under conditions which differed from those of other countries. In order, therefore, to convey an idea of their present state, it is necessary to give at the outset at least a brief outline of their history and to mention, if only in a general way, the outstanding economic factors that have a direct effect upon their operation.

Upon losing her Independence at the close of the 18 th century, Poland was divided amongst three powers — Russia, Austria, and Germany. Three partitions were thus created, whose development proceeded in different directions. This primarily affected economic life which had-

weszły. Tak też było i z kolejami. Powstawały one przeważnie dla potrzeb państw zaborczych, a co najwyżej dla potrzeb własnych dzielnicowych, lecz nigdy dla celów wspólnych tych dzielnic.

W takich warunkach Polska po odzyskaniu w 1918 r. niepodległości otrzymała w spadku sieć kolejową zupełnie nieprzystosowaną do potrzeb zjednoczonego państwa, niejednolitą co do gęstości, urządzeń technicznych i organizacji, a w dodatku w przeważnej części zniszczoną wskutek działań wojennych i zupełnego braku należytej konserwacji w ciągu lat wojny.

Warunki życia gospodarczego uległy też radykalnym zmianom. Najbardziej uprzemysłowiona dzielnica b. zaboru rosyjskiego straciła swój rynek zbytu na wschodzie, dla którego w znacznej mierze pracowała przed wojną. Przemysł tamowany w b. zaborach austrjackim i pruskim (prócz Górnego Śląska) uzyskał swobodę rozwoju. Włączenie do Polski Górnego Śląska z jego ogromną produkcją węgla wywołało potrzebę znalezienia dla jego nadmiaru rynków zbytu. Rolnictwo pozostałych dzielnic b. zaboru pruskiego, stojące na wysokim stopniu rozwoju, a które przed wojną zaopatrywało Niemcy, mogło skierować część nadmiaru swej produkcji do innych dzielnic Polski, którym własna produkcja nie wystarczała. Prócz tego niektóre zakłady przemysłowe dzielnicy b. zaboru rosyjskiego zostały ewakuowane, a inne zniszczone w czasie wojny tak, że po wojnie musiały być najpierw odbudowywane. Ogromne zastępy ludności rolniczej były również przymusowo ewakuowane, a pola ich przez kilka lat leżały odłogiem. Wreszcie w pierwszym okresie po wojnie dawał się odczuwać powszechny brak wielu surowców, maszyn, nawozów sztucznych i t. p. Wskutek tych przyczyn przemysł i rolnictwo mogły się podnosić tylko stopniowo, a handel powoli przystosowywać do nowych miejsc i warunków zbytu.

1. Sieć kolejowa.

Proces ustalenia ostatecznych granic Polski (a zatem i wielkości sieci kolejowej) wskutek wojny polsko-rosyjskiej w 1920 r. i plebiscytów na ziemiach spornych trwał po ukończeniu wielkiej wojny światowej jeszcze cztery lata. Część kolei w wschodnich prowincjach znajdowała się w czasie wojny polsko-rosyjskiej w zarządzie wojskowym, a w b. zaborze pruskim początkowo w odrębnym zarządzie. Wskutek tych przyczyn cała sieć kolejowa polska znalazła

cessairement dans chacune des trois parties aux intérêts des Etats, dont elles faisaient partie. Il en était de même pour les chemins de fer. Ils étaient crées en vue des nécessités politiques des Etats conquérants, tout au plus pour les besoins locaux, jamais pour une cause commune unissant les trois parties.

Dans ces conditions la Pologne, après avoir reconquis son indépendance en 1918, hérite d'un réseau le moins approprié aux besoins d'un Etat unifié, hétérogène quant à la densité, l'appareillage technique et l'organisation, et — au surplus — dévasté en grande partie par les faits de guerre et par le manque total d'un entretien quelconque pendant les années de guerre.

Les conditions de la vie économique subirent aussi un changement radical. Le terrain le plus industriel de la partie, qui appartenait naguère à la Russie, a perdu son marché de débit en Orient, pour lequel il travaillait en grande partie avant la guerre. L'industrie, entravée dans les parties autrichienne et prussienne (hormis la Haute Silésie) acquit la liberté du développement. La réunion à la Pologne de la Haute Silésie avec ses immenses richesses de charbon eurent pour effet la nécessité de chercher des débouchés pour son excédent. L'agriculture des pays anciennement prussiens, élevée à un haut degré de développement et qui approvisionnait l'Allemagne avant la guerre, a pu diriger l'excédent de sa production vers les autres parties de Pologne, auxquelles leur propre production ne suffisait pas.

Au surplus beaucoup d'établissements industriels du pays, appartenant jadis à la Russie, ont été évacués, les autres — ruinés pendant la guerre, de sorte qu'ils ont dû être entièrement reconstruits après la guerre. Un immense contingent de population agricole a été forcément évacué en laissant ses champs en jachère pendant plusieurs années. Enfin le manque général de bien des matières brutes, machines, engrais artificiels, etc., se fit péniblement sentir dans la première période d'après-guerre. Vu ces motifs l'industrie et l'agriculture ne pouvaient prendre leur essor que graduellement et le commerce devait se conformer lentement aux nouveaux marchés et aux nouvelles conditions.

1. Le Réseau des chemins de fer.

Les travaux de la délimitation des frontières définitives de la Pologne (dont dépendaient les dimensions du réseau ferroviaire) durèrent encore quatre ans après la guerre mondiale, en

to be aligned in each section with the interests of the country of which it became part.

The same was true of the railways. They were established to fit the requirements of the partitioning powers, or, at best, to suit the purpose of the sections individually; in no case, however, to the mutual advantage of the three sections. This explains why Poland, upon regaining her independence in 1918, received a railway system which was entirely unsuited to the requirements of the unified State; a system which varied considerably in density, technical equipment, and organisation, and which, moreover, was largely demolished by war and lack of proper repair during the period of hostilities.

As had been the case after dismemberment, unification subjected the economic life of the sections to radical changes. The former Russian partition, the most highly developed industrially, lost the Eastern market whither its products had mostly gone before the war. The sections of Poland formerly under Austrian and German rule (Upper Silesia excepted), no longer hampered by an adverse economic policy, were able to develop their industry freely. The awarding of Upper Silesia with its large coal fields to Poland necessitated the finding of new markets for the surplus coal. The remaining agriculturally developed provinces formerly under German dominion replaced German markets by directing part of their surplus farm products to the other sections of Poland. During the Great War some of the industrial establishments in the former Russian partition were forced to evacuate into the interior of the Russian empire, while others were destroyed to such an extent that they had to be completely rebuilt.

The evacuation, moreover, of large numbers of peasants into Russia resulted in leaving large expanses of arable land uncultivated over a long period. Finally, for some time after the termination of the war an acute shortage was universally felt of many raw products — machinery, artificial manures, etc. For these reasons industry and agriculture could only recuperate gradually, while trade had to adapt itself to new places and to new marketing conditions.

The Railway System.

The process of establishing boundaries for Poland, upon which the extent of the railway system depended, was not completed until four years after the termination of the World War;

się pod jednolitym zarządem centralnym dopiero od 1923 r.

Ogólna długość polskich kolei normalnotorowych na 1 lipca 1927 r. wynosiła 17.159 km, w tej liczbie:

1) odziedziczonych po państwach zaborczych	14 885	km
2) prywatnych eksploatowanych przez państwo	1 573	„
3) wybudowanych przez Polskę	561	„
4) na terytorjum Wolnego Miasta Gdańska .	140	„
razem .	17 159	km

Prócz tego posiadała Polska 3678 km kolei wąskotorowych, w tej liczbie:

1) eksploatowanych przez Państwo do użytku publicznego	1 868	km
2) państwowych gospodarczych	417	„
3) samorządowych i prywatnych	1 393	„

Ogólna długość kolei normalno- i wąskotorowych wynosi 20 837 km. Pod względem długości sieci kolejowej Polska zajmuje w Europie piąte miejsce (po Rosji, Niemczech, Francji i Anglji).

Wszystkie koleje normalnotorowe i większość kolei wąskotorowych znajdują się w zarządzie państwowym.

Ponieważ koleje wąskotorowe mają w Polsce charakter zupełnie odrębny, to opis niniejszy obejmie najpierw koleje normalnotorowe, a kolejom wąskotorowym, znajdującym się w zarządzie państwowym będzie poświęcony na końcu osobny rozdział.

Gęstość normalnotorowej sieci kolejowej w Polsce charakteryzują następujące cyfry. Na 100 km² powierzchni przypada 4,3 km a na 10 000 mieszkańców 5,8 km linij kolejowych. Gęstość ta jest bardzo rozmaita w poszczególnych dzielnicach. W b. zaborze pruskim gęstość sieci na jednostkę powierzchni dorównywa gęstości sieci państw zachodnio-europejskich, w b. zaborze austrjackim jest dwa razy mniejsza, a w b. zaborze rosyjskim trzy razy mniejsza.

W liczbie kolei normalnotorowych znajduje się 5 233 km czyli 30,5% linij dwutorowych.

O zniszczeniach urządzeń kolejowych wskutek działań wojennych dają pojęcie następujące cyfry. Zburzono przeszło 300 mostów dużych, 1 800 małych, przeszło 500 dworców kolejowych, 3 000 domów mieszkalnych, 100 parowozowni i warsztatów, 470 stacyj wodnych i wież ciśnień i t. d. Połowę tych budowli już odbudowano, koszt robót pozostałych do wykonania wyniesie jeszcze około

trավés dans leur développement par la guerre polono-russe de 1920 et les plébiscites sur les territoires litigieux. Une partie des chemins de fer des provinces de l'est se trouvait sous le régime militaire, une autre, celle qui appartenait jadis à la Prusse, avait dans les premiers temps une organisation particulière. Pour ces motifs le réseau polonais dans son entier ne fut soumis à une administration centrale qu'en 1923.

La longueur totale des chemins de fer polonais à voie normale se montait le 1 juillet 1927 à 17 159 km dont furent:

1. hérités des puissances conquérantes . .	14885	km
2. privés, exploités par l Etat	1573	„
3. construits par la Pologne	561	„
4. situés sur le territoire de la Ville Libre de Dantzig	140	„
au total . . .	17159	km

Outre cela la Pologne possédait encore 3678 klm. de lignes à voie étroite, dont:

1. lignes exploitées par l'Etat pour l'usage public	1868	km
2. lignes d'Etat économiques	417	„
3. lignes communales et d'usage privé	1393	„

La longueur totale des chemins de fer à voie normale et étroite se monte donc à 20 837 km. Sous le rapport de la longueur du réseau ferroviaire la Pologne occupe en Europe la cinqième place (après la Russie, l'Allemagne, la France et l'Angleterre).

Tous les chemins de fer à voie normale et la plupart des lignes à voie étroite sont administrés par l'Etat.

Comme les chemins de fer à voie étroite se distinguent par un caractère tout particulier, la description présente ne comprendra que les lignes à voie normale, et un chapitre spécial sera consacré à la fin de cette étude aux lignes à voie étroite, administrées par l'Etat.

Les chiffres suivants caractérisent la densité du réseau à voie normale en Pologne: 4.3 km par 100 km² de surface et 5.8 km de lignes ferroviaires par 10 000 habitants. Cette densité est très variable selon les différentes provinces. Dans la province anciennement prussienne la densité du réseau par rapport à l'unité de surface se trouve égale à celle des Etats occidentaux; elle est deux fois plus faible dans les provinces anciennement autrichiennes, et trois fois moindre encore dans les parties jadis russes.

this was due to the war with Soviet Russia in 1920 and the plebiscites held in disputed territories. Owing to the fact that a part of the railway system in the eastern part of Poland was under military administration during the Russian-Polish war in 1920, and that the railways in the former German partition were initially under separate administration, it was not until 1923 that the whole Polish railway system was uniformly administrated by a central management.

The total length of the standard gauge railways in Poland was 17 159 km. on Ist July, 1927. Included in this figure are:

1. Inherited from partitioning powers . . .	14 885	km.
2. Private, operated by Government	1 573	„
3. Constructed by Poland	561	„
4. In the Free City of Danzig	140	„
Total .	17 159	km

In addition, Poland possesses 3 678 km. of narrow gauge railways consisting of:

1. Operated by Government for public use .	1 868	km.
2. Government owned, commercial	417	„
3. Municipal and private	1 393	„

The total length of standard and narrow gauge railways is 20 837 km., which places Poland's railway system fifth in rank in Europe, being exceeded only by Russia, Germany, France, and Great Britain.

All the standard and the larger part of the narrow gauge railways in Poland are administrated by the Government.

Owing to the distinct character of the narrow gauge railways in Poland, this article will first cover the standard gauge railways, a separate paragraph at the end dealing with the narrow gauge railways under Government administration.

The density of the normal gauge system in Poland is indicated by the following figures:

For every 100 sq. km. of territory there are 4.3 km. of. railways, while the average length per 10 000 population is 5.8 km. This density varies in the particular sections of Poland; the railways in the former German section being as dense as in the Western European countries, those in the former Austrian section half as dense, and those in the territory formerly under Russian rule one-third as dense.

200 mil. zł. *). Polska więc wskutek zniszczeń wojennych i braku należytej konserwacji urządzeń kolejowych w czasie wojny musi ponosić znaczne wydatki dla doprowadzenia ich do stanu normalnego.

2. Tabor.

Jeszcze większe wysiłki Polska musiała uczynić dla zaopatrzenia swych kolei w tabor. Ilość taboru, który pozostał na polskich kolejach po ukończeniu wojny była niedostateczna, a stan jego zupełnie zniszczony.

W końcu 1918 i początku 1919 r. było nieczynnych parowozów 46%, wagonów osobowych 34% i wagonów towarowych 10%. Wprawdzie potem Polska otrzymała jeszcze pewną ilość taboru od Niemiec i Austrji w stosunkowo lepszym stanie, ale wszystko to było niedostateczne. Wytwórni taboru na ziemiach polskich prócz jednej wytwórni wagonów w Sanoku w b. zaborze austrjackim nie było. Druga przedwojenna wytwórnia wagonów w Warszawie była nieczynna, gdyż jej urządzenia zostały w czasie wojny ewakuowane do Rosji. W takich warunkach trzeba było zakupić tabor za granicą. Pierwszy zakup był dokonany w 1919 r. w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej (150 silnych parowozów towarowych i 12 000 węglarek i platform o nośności 30 ton). Potem nabywano mniejszemi partjami w różnych państwach europejskich. Wogóle nabyto zagranicą 667 parowozów, 237 wagonów osobowych i 15 400 wagonów towarowych. Tymczasem w Polsce powstały trzy wytwórnie parowozów i trzy (prócz istniejącej) wytwórnie wagonów, których produkcja jest zupełnie wystarczająca dla potrzeb polskich kolei. To też ostatni zakup taboru zagranicą był dokonany w 1925 r., a polskie wytwórnie do 1 lipca 1927 r. dostarczyły 284 parowozów, 536 wagonów osobowych i 19 873 wagonów towarowych. Obecnie (na 1 lipca 1927 r.) polskie koleje posiadają w swym inwentarzu 5 241 parowozów, 10 009 wagonów osobowych i bagażowych i 139 174 wagonów towarowych.

Stan taboru dzięki zakupom nowego taboru, skreśleniu z inwentarza taboru zużytego i wzmożonej naprawie został doprowadzony do normalnego. Procent taboru znajdującego się w naprawie wynosi obecnie: parowozów 24%, wagonów osobowych 12% i towarowych 10%.

3. Przewozy.

Przewozy kolejowe wobec nieustalonych warunków gospodarczych kra-

*) 1 złoty 0,58 franka złotego.

Parmi les lignes à voie normale figurent 5 233 km, soit 30.5% de lignes à voie double.

Les chiffres suivants donnent une idée des dégâts dans l'appareillage ferroviaire, causés par les faits de guerre: Ont été démolis: plus de 300 grands ponts, 1 800 petits ponts, plus de 500 gares, 3 000 bâtiments habitables, 100 remises aux locomotives et ateliers, 470 châteaux d'eau, etc. La moitié de ces édifices a été déjà construite à neuf, les frais des travaux à exécuter monteront à environ 200 millions de zlotys*). La Pologne est donc obligée d'assumer des charges énormes, par suite des dégâts causés par la guerre, et du manque absolu d'entretien de l'appareillage des chemins de fer en temps de guerre, afin de le remettre à un niveau normal.

2. Matériel roulant.

La Pologne a dû faire de plus grands efforts encore pour pourvoir son réseau de matériel roulant. La quantité du matériel, qui a été laissé aux chemins de fer polonais après la guerre, était insuffisante, et dans un état de complète détérioration.

A la fin de l'année 1918 et au commencement de 1919, 46% de locomotives, 34% de voitures à voyageurs et 10% de wagons à marchandises étaient hors de service. Bien que la Pologne eût obtenu de l'Allemagne et de l'Autriche une certaine quantité de matériel dans un état relativement meilleur, tout cela était encore insuffisant.

Il n'y avait pas de fabriques de matériel roulant sur les terres polonaises, excepté une seule fabrique de wagons à Sanok, appartenant jadis à l'Autriche. Une seconde fabrique de wagons à Varsovie était inactive, car ses machines avaient été évacuées pendant la guerre au fond de la Russie. Dans de telles conditions on a été contraint d'acquérir le matériel roulant à l'étranger. Le premier achat fut effectué en 1919 aux Etats-Unis de l'Amérique du Nord (150 grandes locomotives de marchandises, et 12000 tomberaux et plates-formes de la capacité de 30 tonnes). Ensuite on a acquis des stocs moins importants dans différents Etats européens. Au total il a été acheté à l'étranger 667 locomotives, 237 voitures à voyageurs, et 15400 wagons à marchandises. Pendant ce temps trois fabriques de locomotives et trois fabriques de wagons (hormis les existantes) ont été créées en Pologne, dont la production satisfait entièrement les besoins des chemins de fer polonais. En conséquence

*) 1 złoty = 0,58 franc or.

Of the total length of normal gauge railways, 5 233 km. or 30.5 per cent are double track lines.

An idea can be had from the figures which follow of the extent of the damage which railroads suffered by war. Totally destroyed were: over 300 large and 1800 small bridges, over 500 stations, 300 living houses, 100 locomotive sheds and repair shops, 470 water stations and towers, etc. About half of these buildings have been reconstructed, while the replacement of the remainder still requires an outlay of about 200 million złotys*). As is indicated here considerable expenditures will have to be borne by Poland before her war-damaged and improperly repaired railway equipment is brought to a normal condition.

Rolling Stock.

The equipment of the railways with rolling stock required even greater effort on the part of the Government. The rolling stock which remained on the Polish railways upon the termination of the war was entirely insufficient and in a very bad condition.

At the end of 1919 there were in operation 46 per cent of the locomotives, 34 per cent of the passenger coaches and 10 per cent of the freight cars. Though some additional rolling stock in a somewhat better condition was received about this time from Germany and Austria, Poland's needs in this respect were still far from satisfied. With the exception of a single wagon construction plant at Sanok (in former Austrian Poland) there was no active rolling stock manufacturing establishment in Poland. — The only other wagon building factory was idle owing to the removal of its equipment into Russia during the World War. This necessitated the purchasing of rolling stock abroad. The first purchase was effected from the United States in 1919, and consisted of 150 powerful freight locomotives and 12000 coal and platform wagons of 30 m. tons capacity. In addition, smaller quantities were purchased from different European countries. The total purchases made were 667 locomotives, 237 passenger coaches, and 15400 goods wagons. In the meantime, three locomotive works and three wagon manufacturing plants (exclusive of the one formerly in existence) were established, whose joint production satisfactorily covers the requirements of the Polish rail-

*) 1 złoty = 0,58 gold francs.

ju ulegały znacznym wahaniom, a do czasu ukończenia wojny z Rosją w 1920 r. były zupełnie nienormalne. Stopniowy spadek pierwotnej waluty polskiej, który w drugiej połowie 1924 r. przybrał rozmiary katastrofalne, spowodował, że podwyżki taryf nie mogły nadążyć za spadkiem wartości pieniądza. Przewożono, szczególniej pasażerów, prawie darmo i to sprzyjało szybkiemu wzrostowi przewozów.

Wprowadzenie stałej waluty w początku 1924 r. wywołało ogólny kryzys gospodarczy, a równoczesna podwyżka taryf kolejowych i nadzwyczaj śnieżna zima w pierwszych miesiącach tego roku, która tamowała ruch pociągów, wpłynęły ujemnie na wielkość przewozów. W połowie 1925 r. Niemcy zaprzestały nabywać węgiel z polskiej części Górnego Śląska, trzeba więc było szukać dla niego nowych rynków zbytu. Dopiero długotrwały strajk w angielskich kopalniach węgla w 1926 r. wywołał wzmożony wywóz polskiego węgla zagranicę i przyczynił się między innemi do ogólnego ożywienia życia gospodarczego, które i po ukończeniu strajku angielskiego zaczęło się szybko rozwijać.

Dane o przewozach od pierwszego mniej więcej normalnego 1921 roku do 1926 roku są podane w tablicy 1-ej.

Z danych tablicy 1-ej widać, że przebiegi osób wzrastały do 1923 r., a od 1924 r. spadają przy zmniejszeniu przeciętnego przebiegu. Przewozy ładunków i ilościowo i co do przebiegu ciągle wzrastają.

Przeciętny dzienny naładunek i przyjęcie od dróg obcych w pierwszych ośmiu miesiącach 1927 r. wyniósł 15 437 wagonów, gdy w tym samym okresie 1926 r. tylko 12 624 wagony. Dowodzi to, że przewozy ładunków w 1927 r. przewyższą znacznie przewozy 1926 r.

Z liczby ładunków przewiezionych w 1926 r. na kolejach polskich pierwsze miejsce pod względem ilości i przebiegu zajmował węgiel i koks, drugie materjały drzewne, a trzecie produkty rolnictwa. Dane o tych przewozach są wskazane w tablicy 2-ej.

4. Praca taboru.

Dane o pracy taboru kolejowego są przytoczone w tablicy 3-ej. Ponieważ w ostatnich latach w okresach zmniejszonego ruchu część parowozów i wagonów towarowych była odstawiana do zapasu, a w okresach wzmożonych przewozów węgla i buraków cukrowych trzeba było wynajmować wagony (węglarki), to dla obliczeń w tablicy 3-ej przyjęto przeciętny dzienny ilostan taboru po potrąceniu taboru odstawionego do zale dernier achat à l'étranger fut effectué en 1925, et les fabriques polonaises fournirent jusqu'au 8 juillet 1927 284 locomotives, 536 voitures à voyageurs et 19873 wagons à marchandises. Actuellement (à la date du 1 juillet 1927) les chemins de fer polonais comptent dans leur inventaire 5241 locomotives, 10009 voitures à voyageurs et 139 174 wagons à marchandises.

Le parc a été amené à l'état normal grâce à l'achat du matériel roulant neuf, à la mise à la réforme du matériel usé et à la plus active réparation. Le pourcentage du matériel se trouvant en réparation se monte actuellement à 24% pour les locomotives, 12% pour voitures à voyageurs et 10% pour wagons à marchandises.

3. Transports.

Les transports par chemins de fer subissaient de grandes oscillations grâce aux conditions économiques, instables dans le pays, et jusqu'à la fin de la guerre avec la Russie en 1920 ils étaient entièrement anormaux. La baisse continue de la monnaie polonaise d'alors, qui prit dans la dernière moitié de l'année 1924 le caractère d'une catastrophe, fut la cause que l'augmentation des tarifs ne pouvait se mesurer avec la baisse de la valeur monétaire. On a dû transporter, surtout les voyageurs, presque gratuitement, ce qui exerça une grande influence sur la croissance rapide des transports.

L'introduction d'une monnaie stable, accomplie en 1924, provoqua une crise économique générale; l'augmentation simultanée des tarifs et un hiver abondamment neigeux aux premiers mois de cette année, qui entravait le mouvement, exercèrent une influence néfaste sur les transports. Vers la moitié de 1925 l'Allemagne cessa d'acquérir le charbon provenant de la partie polonaise de la Haute Silésie, pour lequel il a fallu chercher un autre marché de débit. Seulement la grève prolongée des mineurs anglais en 1923 a pu renforcer l'exportation du charbon polonais à l'étranger et contribua entre autres à l'animation générale de la vie économique qui commença à se développer rapidement, bien que la grève se fût éteinte.

Les données concernant les transports, effectués depuis l'année 1921, plus ou moins normale, jusqu'à l'année 1926, se présentent comme suit dans le tableau 1.

Les données du tableau I démontrent que les parcours voyageurs montent jusqu'à l'année 1925 et que depuis l'année 1924 ils faiblissent avec la diminution simultanée des parcours. Les chargements de marchandises

ways at present, the last purchase abroad having been made in 1925.

The deliveries made by Polish industrial plants up to July 1st, 1927, were 284 locomotives, 536 passenger coaches, and 19 873 goods wagons. The rolling stock in the possession of the Polish State Railways on July 1st, 1927, was 5241 locomotives, 10,009 passenger and luggage coaches, and 139 174 goods wagons. This stock was brought to a normal state by the purchases mentioned above, by removing used-up stock, and by intensively repairing damaged equipment. The percentages of stock in repair at present are as follows: locomotives 24 per cent, passenger coaches 12 per cent, and goods wagons 10 per cent.

Traffic.

The traffic of the railways was subjected by unstabilised economic conditions to substantial fluctuations, while prior to the termination of hostilities with Russia in 1920, it was entirely abnormal. The depreciation of the initial Polish currency, gradual at first and then (in the second half of 1924) exceedingly rapid, rendered the application of commensurate tariff increases impossible. A point was reached where passengers were carried almost for nothing. Thus a situation was created which promoted a rapid increase in traffic.

The introduction of the stable currency at the beginning of 1924 resulted in a general economic crisis. This, together with a simultaneous tariff increase and the heavy snows which fell in the first few months of the year, unfavourably affected the size of the traffic. In the middle of 1925, Germany ceased to purchase coal from the Polish section of Upper Silesia, thus necessitating the finding of new markets. It was not until 1927, in consequence of the protracted English coal strike, that large shipments of Polish coal were made abroad, which brought an improvement in general economic conditions that continued to grow even after the termination of the strike.

The accompanying Table I contains traffic data covering the period beginning with 1921 — the first more or less normal year — and ending with the year 1926.

The data contained in Table I indicate that a continuous growth in the passenger traffic took place until 1923, since when it has steadily declined. The carriage of freight, both as to quantity and distance, is shown to be constantly increasing.

pasu, ale z włączeniem taboru, znajdującego się w naprawie.

Z danych tablicy 3-ej widać, że w ruchu osobowym pomimo zmniejszenia się przewozów przebieg pociągów i osi wagonów zwiększył się, przez co przeciętne zaludnienie pociągu osobowego zmniejszyło się w dwójnasób i doszło do normy innych państw. W ruchu towarowym wyzyskanie taboru z roku na rok się polepszało. Przeciętny skład pociągu towarowego doszedł w 1926 r. do 93,9 osi, a przeciętny naładunek do 352 tonn. Przebieg parowozów bez pociągów spadł do 22,7% przebiegu ogólnego parowozów.

5. Personel.

Dane o ilości personelu (etatowego, nieetatowego i sezonowego) są wskazane w tablicy 4-ej.

Z danych tablicy 4-ej widać, że ilość personelu nadmierna w 1923 r. następnie, pomimo zwiększania się ilości przewozów, znacznie spadła i na wszystkie mierniki z roku na rok się zmniejszała.

6. Dochody i wydatki.

Dane o dochodach i wydatkach kolei są przedstawione w następującej tablicy 5-ej, poczynając od roku 1924-go, w którym została wprowadzona w Polsce stała waluta 1 złoty = 1 frankowi złotemu. Wobec załamania się kursu złotego w drugiej połowie 1925 r. w tablicy 5-ej dochody i wydatki podano w złotych polskich (w liczniku) i frankach złotych (w mianowniku) według przeciętnego kursu za 1925 r. 1 zł.=0,89 fr. zł. i w 1926 r. 1 zł.=0,58 fr. zł. *).

Liczby bezwzględne w dochodach i wydatkach w 1924—1926 r. wyrażone w złotych polskich albo przeliczone na franki złote nie nadają się do porównania, pierwsze wskutek spadku wartości złotego, drugie zaś dlatego, że wartość złotego w porównaniu z frankiem złotym na rynku wewnętrznym obniżyła się w mniejszym stopniu, aniżeli w stosunkach międzynarodowych. To też jedynym miernikiem dla porównania wyników finansowych polskich kolei za te trzy lata może być współczynnik eksploatacji, który w roku 1924-ym stanowił 90,6, w roku 1925-ym podniósł się do 99,2 a w 1926-ym spadł do 83,7. Podwyżka współczynnika eksploatacji w 1925 w porównaniu z 1924-ym wynikła z tego powodu, że w tym roku po raz pierwszy włączono do wydatków eksploatacyjnych koszt zakupu nowego taboru (52 639 tys. zł.) dla wymiany taboru podlegającego

croissent continuellement tant par rapport à la quantité qu'aux parcours.

Le chargement journalier moyen et la réception des chargements étrangers montaient aux premiers huit mois de l'année 1927 à 15 437 wagons, tandis qu'ils n'accusaient que 12 624 wagons dans la même période de l'année 1926. Cela prouve que le chargement des marchandises en 1927 dépasse considérablement les transports de 1926.

Au nombre des chargements, transportés en 1926 par les chemins de fer polonais, la première place par rapport à la quantité et aux parcours appartient au charbon et au coke, la seconde — au bois, la troisième — aux produits agricoles. Les données concernant ces transports sont fournies par le tableau 2.

4. Travail du matériel roulant.

Les données sur le travail du matériel roulant font l'objet du tableau 3.

Attendu que pendant les dernières années, dans les périodes du trafic faiblissant, une partie des locomotives et des wagons à marchandises était mise en réserve et qu'eau contraire dans les époques nécessitant le transport accrû du charbon et des betteraves on a été contraint de prendre en location des véhicules (houillères) étrangers, les calculs du tableau 3 ont été faits à la base de l'effectif journalier moyen, d'où l'on déduisit l'effectif mis en réserve, mais en tenant compte du matériel mis momentanément en réparation.

Les données du tableau 3 prouvent que malgré la diminution du nombre des transports, les parcours des trains et des essieux s'est accrû; la fréquentation moyenne des trains-voyageurs se trouvant ainsi restreinte de moitié atteignit la norme des autres Etats. Dans le trafic des marchandises l'exploitation du matériel roulant donnait des résultats d'année en année plus favorables. La composition du train à marchandises atteignit en 1926 93.9 essieux et une charge moyenne de 352 tonnes. Le parcours des locomotives haut-le-pied tomba jusqu'à 22.7% du parcours total des locomotives.

5. Personnel.

Les données quant au personnel (personel d'Etat, p. engagé par contrat ou pour la saison) se trouvent indiquées au tableau 4.

Les données du tableau 4 démontrent que le nombre du personnel, qui dépassait en 1923 la norme admise

The average daily loading and loads taken over from foreign lines amounted to 15427 wagons during the first 8 months in 1927, while during the same period in 1926 it amounted to 12624 wagons. This shows that the freight traffic in 1927 was substantially in excess of that of 1926.

Among the goods transported by Polish railways, coal and coke hold the first place both from a standpoint of quantity and distance; the second place is held by lumber and wooden articles and the third by agricultural products. Data covering this traffic are given in Table II.

Performance of Rolling Stock.

The data relating to the work accomplished by the rolling stock are given in Table III. Owing to the fact that in the past few years a certain number of locomotives and goods wagons were placed in reserve during the periods of small traffic and that at other times, during the period of an increased movement of coal and sugar beets, it was necessary to loan wagons (coal wagons) — the data in Table III were obtained by subtracting the stock kept in reserve from the average daily amount of rolling stock; the latter figure including the stock that was in repair.

The data in Table III indicated that in spite of the decrease in passenger traffic there was an increase of passenger train-km. and of passenger axle-km. This resulted in a decrease of the average number of persons carried per train by one-half, i. e. to a figure that is considered normal in other countries. In the department of freight traffic the performance of rolling stock improved yearly. The average number of axles in freight trains amounted to 93.9 axles in 1926, while the average load carried amounted to 352 m. tons per train. The number of locomotive-km without trains fell to 22.7 per cent of the total number of locomotive-km.

Personnel.

Data relating to the number of employees (permanent, temporary and seasonal) are shown on Table IV.

It can be seen from table IV that in spite of an increase of traffic, the excessive number of employed in 1923 has fallen considerably, decreasing year by year on all indices.

*) Dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 5 listopada 1927 r. kurs złotego został stabilizowany na wysokości 1 zł.= 0,5814 fr. zł.

skreśleniu z inwentarza. W latach poprzednich koszt zakupu taboru potrzebnego do uzupełnienia jego ilości zaliczano do wydatków inwestycyjnych. Współczynnik eksploatacji w 1926 r. spadł wskutek zwiększenia gęstości przewozu ładunków (o 29% w porównaniu z 1925 r.) i dalszych ulepszeń w gospodarce kolejowej pomimo, że do wydatków eksploatacji włączono 80 268 tys. zł. na wymianę taboru, a przeciętny dochód z jednego osobo-km i tonno-km ładunków, licząc nawet wewnętrzną wartość złotego nie podniósł się.

6. Koleje wąskotorowe.

Niedostateczna ilość kolei normalnotorowych w b. zaborze rosyjskim, a szczególniej w najbardziej zaludnionej i uprzemysłowionej zachodniej jego części zmusiły społeczeństwo polskie przed wojną do budowy z inicjatywy prywatnej dojazdowych kolei wąskotorowych. Niemcy zająwszy te ziemie w 1915 r., wybudowali cały szereg kolei wąskotorowych częściowo dla zaopatrzenia armji, a głównie dla wywozu do siebie różnych produktów, a przeważnie materjałów drzewnych. W ten sposób na ziemiach b. zaboru rosyjskiego powstała dość znaczna ilość kolei wąskotorowych, nie stanowiących jednak większych grup, lecz składających się z 31 oddzielnych linij dojazdowych rozrzuconych po całym obszarze. Część tych kolei pozostała w zarządzie prywatnym, część zaś przeszła z zarządu wojskowego władz okupacyjnych do polskiego zarządu państwowego. Prócz tych kolei znajduje się w zarządzie państwowym 109 km kolei wąskotorowych na Górnym Śląsku i 53 km w b. zaborze austrjackim.

W następującej tablicy 6-ej są przytoczone niektóre dane o stanie posiadania i pracy kolei wąskotorowych, znajdujących się w zarządzie państwowym za 1926 r.

Z powyższych danych widać, że państwowe koleje wąskotorowe pracują wogóle bardzo słabo, ponieważ jednak przynoszą pożytek ludności miejscowej, a eksploatacja ich nie daje strat, pozostają więc otwartemi dla ruchu.

a été ensuite diminué, malgré l'augmentation de la quantité des transports, et toutes les mesures appliquées dans ce tableau accusent d'année en année une diminution progressive.

6. Recettes et dépenses.

Les données relatives aux recettes et aux dépenses des chemins de fer sont exposées dans le tableau 5, qui suit, en commençant par l'année 1924, au cours de laquelle fut introduite en Pologne la monnaie stable d'un zloty= un franc-or. Vu la baisse du cours du zloty dans la seconde moitié de 1925, on a désigné dans le tableau 5 les recettes et les dépenses en zlotys (au numérateur) et en francs-or (au dénominateur), d'après le cours moyen 1 zl. = 0.89 fr.-or en 1925, et 1 zl.= 0.58 fr.-or en 1926 *).

Les chiffres absolus des recettes et des dépenses des années 1924—1926, exprimés en zlotys ou convertis en francs-or, ne peuvent pas servir aux comparaisons, d'abord à cause de la baisse de la valeur du zloty, et en second lieu parce que la valeur du zloty en comparaison avec le franc-or a subi sur le marché intérieur une dépréciation moins sensible que dans les relations internationales. La seule mesure pour comparer les résultats financiers des chemins de fer polonais au cours de ces trois années consiste dans le coëfficient d'exploitation, qui était de 90.6 pour l'année 1924, s'est élevé à 99.02 pour l'année 1925, et est tombé à 83.7 pour l'année 1926. La différence du coëfficient d'exploitation entre les années 1924 et 1925 a été causée par la circonstance qu'on a porté, pour la première fois, dans le budget de 1925 (dépenses d'exploitation) le coût d'achat du matériel roulant neuf (52 639 000 zl) en remplacement de celui qui avait dû être rayé de l'inventaire. Dans les années précédentes le coût d'achat du matériel, nécessaire pour compléter l'effectif, a été porté en compte des dépenses d'investitions. Le coëfficient d'exploitation de l'année 1926 a diminué par suite de l'augmentation de la densité des transports (de 29% en comparaison avec 1925) et des améliorations du régime ferroviaire, bien que les dépenses de l'exploitation fussent majo-

Revenue and Expenditure.

An idea of the revenue and expenditures of the railways can be had by referring to the accompanying Table V, in which 1924, the year of the introduction o a stable currency in Poland (1 Zloty = 1 Gold franc), is the first year represented. In consideration of the fluctuation of the exchange value of the Zloty, which began in the second half of 1925, the revenue and expenditures indicated in Table V are given in Polish Zloty above the line and in their gold franc equivalent below the line, according to the average exchange rate of 0.89 and 0.58 gold franc per Zloty for 1925 and 1926 respectively.

The figures representing the revenue and expenditures from 1924 to 1926 do not by themselves alone offer a good means for comparison whether expressed in Polish Zlotys or in Gold Francs; this is due, in the first case, to the depreciation of the Zloty and, in the second case, to the fact that the value of the Zloty as compared with the gold franc decreased on the internal market in a smaller degree than it did in international relations. Thus the only satisfactory gauge for comparing the financial results attained by the Polish railways during the three years covered by the Table is the operating ratio, which in 1924 was represented by 90.6, in 1925 by 99.2, and in 1926 by 83.7. The increase of the operating ratio in 1925 over that of 1924 was brought about by including in the operating expenditures for the first time the cost of the new rolling stock (52 639 000 Zloty) purchased for the replacement of the stock struck out from the inventory. In the preceding years the cost of the rolling stock bought to complete requirements was added to investment expenditures. The reason for the decrease of the operating ratio in 1926 was the growth of the intensity of goods traffic (by 29 per cent in comparison with 1925) in connection with other improvements in railway administration, which were accomplished in spite of the fact that an addition of 80 268 000 Zloty was made

rées de 80.268.000 zl. pour le remplacement du matériel; et que la recette moyenne de 1 voyageurs-km et de 1 tonne-km de charge ne fût pas montée même en tenant compte de la valeur du zloty sur le marché intérieur.

7. Chemins de fer à voie étroite.

Le nombre insuffisant des chemins de fer à voie normale dans la partie du pays anciennement russe, surtout

to operating expenditures for the replacement of rolling stock, although the average income derived from one passenger train and m. ton km of goods did not grow at all even in internal Zloty value.

Narrow Gauge Railways.

The lack of standard gauge railways in the territory formerly administered by Russia, and particularly in its

*) Par décret du Président de la République du 5 novembre 1927 le cours du zloty fut fixé à la hauteur de 1 zl.=0,5814 franc-or.

dans ses régions occidentales, les plus peuplées et les plus industrielles, stimula avant la guerre l'initiative polonaise à construire des lignes secondaires à voie étroite en recourant au capital privé. Les Allemands, qui occupèrent le pays en 1915, se sont appliqués à construire toute une série des lignes à voie étroite, en partie pour l'approvisionnement des armées, mais principalement pour l'exportation de produits divers, surtout des matériaux de bois. De cette manière un nombre considérable des chemins de fer à voie étroite fut créé sur les terres naguère russes, qui, sans constituer un ensemble sérieux, présentent 31 lignes vicinales séparées et disséminées sur tout le territoire. Une partie de ces lignes est restée dans l'administration privée, une autre a passé de l'administration militaire des autorités occupantes à l'administration de l'Etat Polonais. Outre ces lignes 109 km des chemins de fer à voie étroite dans la Haute Silésie et 53 km dans le pays jadis autrichien sont administrés par l'Etat Polonais.

Le tableau 6, qui suit, donne un aperçu sur le droit de propriété et le travail des chemins de fer à voie étroite, subordonnés à l'Etat en 1926.

Des données sus-dites on peut inférer que les chemins de fer à voie étroite ne fonctionnent en général que faiblement; mais vu qu'ils rendent de bons services à la population et que leur exploitation n'est pas onéreuse pour le Trésor, ils restent ouverts au trafic.

most populous and industrial part — the Western section — compelled the people to construct private narrow gauge railways in order to connect outlying suburbs with towns. In addition, upon the occupation of this territory by the Germans in 1915, many narrow gauge lines were built by them partly for the purpose of transporting army supplies, but principally to facilitate the exportation of all kinds of goods to Germany, lumber being one of the main export commodities. Thus, while a fairly large number of narrow gauge lines were established in the former Russian section of Poland, they did not connect into any larger groups, but operated as 31 separate lines scattered throughout the territory. Part of these railways still remain in private hands, while those that were operated by the German occupation authorities were taken over by the Government railway management. The Government furthermore controls 109 km. of narrow gauge lines in Upper Silesia, and 53 km. in the former Austrian partition.

Table VI, which follows, contains some data relating to the equipment and work performed by the narrow gauge railways operated by the Government in 1926.

As can be inferred from the above Table, the government-owned narrow gauge railways are operating very weakly. However, as they serve people without involving operation losses, they are maintained in operation.

TABL. 1.

Wyszczególnienie	Détail	Specification	1921	1922	1923	1924	1925	1926
Przeciętna długość eksploatacyjna km	Longueur exploitée moyenne	Average length operated, in km.	15 355	15 955	16 583	16 687	16 847	16 987
Przewieziono osób tys.	Voyageurs transportés par mille	Passengers carried, in thousands	121 605	165 308	168 896	177 128	162 604	146 148
Wykonano osobo-km tys.	Voyageurs - kilomètres effectués par mille	Passenger-km. in thousands	7 269 070	9 362 267	9 551 645	6 897 421	6 366 218	5 965 368
wykonano osobo-km na km. tys.	Voyageurs - kilomètres par kilomètre en mille	Passenger-km. per km., in thousands	473	587	576	413	378	351
Przeciętny przejazd osoby km	Transport - voyageurs moyen par kilomètres	Average journey per passenger, in km.	60	57	57	39	39	41
Przewieziono ładunków pospiesznych zwyczajnych, wojskowych i gospodarczych tys. tonn	Transport de chargements grande vitesse, petite vitesse, militaires et de régie par milliers de tonnes	Freight; fast, ordinary, military, and service catagories, tons in thousands	27 954	40 310	75 419	59 963	58 363	64 406
Wykonano tonno-km ładunków tys.	Transports en tonnes-kilom. par mille	Freight, m. ton-km. in thousands	5 153 000	8 753 362	10566381	11014387	12634444	16340616
Wykonano tonno-km ładunków na km tys.	idem, par kilomètre	Ditto in thous. of m. ton-km. per km.	336	549	637	660	750	962
Przeciętny przebieg km	Parcours moyen km	Average haul, in km.	184	217	140	184	216	254
Naładowano wagonów i przyjęto od dróg obcych wagonów ładownych przeciętnie dziennie	Chargement des wagons et réception de wagons étrangers chargés par jour en moyenne	Wagons loaded and loaded wagons taken over from foreign lines, average per day	7 998	9 395	15 003	13 124	11 908	13 522

TABL. 2.

Wyszczególnienie	Détail	Specification	Ilość ładunków Quantité de charges Amount of load		Przebieg ładunków Parcours des charges Freight Traffic		Przeciętny przebieg jednej tonny km Parcours moyen d'une t.-km. Average haul in m. ton-km.
			tys. ton milliers de tonnes m. tons in thous.	% od ilości ogólnej pourcentage percentage	tysięcy tonno-km milliers de tonnes-kil. m. ton-km. in thous.	% od przebiegu ogólnego pourcentage percentage	
Węgiel kamienny, brunatny i koks	Houille, charbon brun et coke	Coal, lignite, and coke	28 025	43,52	1 882 630	48,24	281
Materjały drzewne	Matériaux de bois	Lumber and wooden articles	8 910	13,83	2 818 751	17,25	316
Produkty rolnictwa	Produits agricoles	Agricultural produce	4 944	1,68	815 862	5,00	165
Pozostałe ładunki	Autres chargements	Other Goods	16 728	25,97	3 502 579	21,43	209
Ładunki gospodarcze	Trafic de régie	Service traffic goods	5 799	9,00	1 320 794	8,08	228
RAZEM	TOTAL	TOTAL	64 406	100,00	16 340 616	100,00	254

TABL. 3.

Wyszczególnienie	Détail	Specification	1921	1922	1923	1924	1925	1926
Przeciętny ilostan taboru:	Effectif moyen du parc	Average daily amount of rolling stock:						
parowozów sztuk	Locomotives	Locomotives, number of	3 763	4 319	4809	4 308	3 924	3 931
wagonów osobow. sztuk	Voitures	Passenger coaches, number of	8 680	9 022	11 219	11 140	11 281	11 093
wagonów towarow. sztuk	Wagons	Goods wagons, number of	84 044	92 755	112 930	107 609	99 703	108 811
Przebieg pociągów ruchu:	Parcours des trains voyageurs par milliers de trains-kilomètres	Haul:						
osobowego tys. poc. km		Passenger train-km. in thousands	33 535	43 940	51 636	49 777	53 990	54 758
towarowego tys. poc. km	marchandises dito	Freight train-km., in thousands	24 877	32 522	37 721	34 291	37 903	46 414
wszystkich tys. poc. km	total	Total train-km. in thousands	58 412	76 462	89 357	84 068	91 893	101 172
Przeciętna dzienna ilość pociągów na km ruchu	Nombre moyen de trains par kilom.:	Average daily number of trains per km.:						
osobowego	trafic voyageurs	Passenger train-km.	6,0	7,5	8,5	8,2	8,8	8,8
towarowego	marchandises	Freight train-km.	4,4	5,6	6,2	5,6	6,2	7,5
wszystkich	total	Total	10,4	13,1	14,7	13,8	15,0	16,3
Przebieg osi wagonów	Parcours des essieux	Car-axle km.:						
osobowych tys. osio-km.	oyageurs par milliers d'essieux-kilom.	Passenger axle-km. in thousands	876 811	1 212 224	1 420 760	1 350 100	1 447 991	1 459 266
towarowych tys. osio-km	marchandises dito	Freight axle-km. in thous.	1 962 515	2 450 527	3 049 971	2 794 340	3 233 812	4 322 847
Przeciętny skład pociągów	Composition moyenne des trains:	Average number of car-axles per train:						
ruchu osob. osi	voyageurs. par essieux	In passenger trains	26,1	27,1	26,9	26,5	26,1	26,0
ruchu towar. osi	marchandises dito	In freight trains	78,9	76,0	81,6	82,4	86,3	93,9
Przeciętne zaludnienie pociągu osobowego osób	Fréquentation moyenne des trains voyageurs	Average number of persons carried per passenger train:	217	213	185	139	118	109
Przeciętny naładunek pociągu towarowego tonn	Chargement moyen des trains marchandises tonnes	Average number of m. tons carried per freight train	207	269	280	321	333	352
Przeciętny naładunek na oś wagonu towarowego tonn	Charge moyenne par essieu du train marchandises tonnes	Average freight carried per axle freight train, in m. tons	2,63	3,57	3,46	3,94	3,91	3,78

TABL. 3.

Wyszczególnienie	Détail	Specification	1921	1922	1923	1924	1925	1926
Przebieg parowozów tys. poc.-km.	Parcours des locomotives en milliers de train-kilom.	Locomotive-km. in thousands	86 189	109 365	128 863	122 259	127 897	133 989
W tej liczbie bez pociągów tys. poc. km.	Parcours des locomotives sans trains par milliers de trains-kilomètres	Ditto, without trains	26 600	31 733	37 912	36 740	34 655	30 173
% od przebiegu ogólnego	% du parcours total	Per cent of total amount	30,9	31,0	29,4	30,1	27,1	22,7

TABL. 4.

Wyszczególnienie	Détail	Specification	1922	1923	1924	1925	1926
Ilostan personelu w końcu roku:	Effectif du personnel à la fin de l'année:	Number of persons employed at the end					
ogólny	général	of the year	163 625	227 170	195 304	191 572	191 942
na 1 km	par kilomètre	Per km.	10,26	13,70	11,70	11,37	11,30
na 1000 poc.-km	par 1000 trains-kilomètres	Per 1000 train-km.	2,14	2,54	2,32	2,08	1,90
na 100 000 osio-km	par 100 000 essieux-kilomètres	Per 100 000 axle-km.					
wagonów		of cars	4,47	5,08	4,71	4,09	3,32
na 1000 tonno-km ciężaru pociągów brutto	par 1000 tonnes-kilomètres du poids des trains brut	Per 1000 ton-km. of gross weight of trains	5,59	6,62	5,91	5,06	4,08

TABL. 5.

Wyszczególnienie	Détail	Specification	1924	1925	1926
Dochód z przewozu osób tys. zł	Recettes du trafic voyageurs en milliers de zlotys	Revenue from passenger traffic, in thous. of zł		264 939	268 230
			223 236	235 796	155 573
Dochód z przewozu bagażu tys. zł.	Recettes du trafic bagages en milliers de zlotys	Revenue from luggage traffic, in thous. of zł		13 626	14 007
			17 810	12 127	8 124
Dochód z przewozu poczty tys. zł.	Recettes du trafic des postes en milliers de zlotys	Revenue from postal traffic, in thous. of zł		6 748	13 113
			—	6 006	7 606
Dochód z przewozu ładunków tys. zł.	Recettes du transport des marchandises en milliers de zlotys	Revenue from freight traffic, in thous. of zł		510 743	687 600
			454 565	454 561	398 808
Dochód z przewozów gospod. tys. zł.	Recettes des transports de régie en milliers de zlotys	Revenue from service traffic, in thous. of zł		32 327	31 264
			22 128	28 771	18 133
Inne dochody	Autres recettes	Other Revenue, in thous. of zł		63 164	90 957
			70 287	56 216	52 755
				891 547	1 105 171
Razem	Total	Total	788 026	793 477	640 999
Ogólna suma dochodów na km. zł.	Tota des recettes par kilom. zl.	Total revenue per km.		52 920	65 060
			47 224	47 099	37 735
Ogólna suma dochodów na 1000 poc.-km zł.	Total des recettes par mille trains kilom. zl.	Total revenue per 1000 train-km., in thous. of zł		9 702	10 924
			9 374	8 074	6 336
Ogólna suma dochodów na 100 000 osio-km zł.	Total des recettes pour 100 000 essieux kilom. zl.	Total revenue per 100 000 axle-km., in thous. of zł		19 043	19 114
			19 014	16 948	11 086
				884 571	925 406
Wydatki tys. zł.	Dépenses en milliers de zlotys	Expenditure, in thous. of zł	714 332	787 268	536 735
Ogólna suma wydatków na km zł.	Total des dépenses par kilom.- zl.	Total Expenditure per km., in thous. of zł		52 506	54 477
			42 808	46 730	31 597
Ogólna suma wydatków na 1000 poc. km. zł.	Total des dépenses par 1000 trains-kilom. zl.	Total Expenditure per km., 1000 train-km.		9 626	9 147
			8 497	8 567	5 305
Ogólna suma wydatków na 100 000 osio-km. zł.	Total des dépenses par 100 000 essieux-kilom. zl.	Total Expenditure per 100 000 axle-km.		18 894	16 005
			17 236	16 816	9 283
	Excédent des recettes en milliers de zlotys			6 976	179 765
Nadwyżka dochodu tys. zł.		Excess of revenue, in thous.of zł	73 694	6 209	104 264
Współczynnik eksploatacji	Coefficient d'exploitation	Operating Ratio	90,6	99,2	83,7
Przeciętny dochód z 1 osio-km gr.	Recette moyenne d'un essieu-kilom. en gros (100 gros 1 = zł.)	Average income per 1 axle-km. in grosz (100 grosz = 1 zloty)		4.16	4,50
			3,40	3,70	2,61
Przeciętny dochód z 1 tonno-km ładunków gr.	Recette moyenne d'un tonne-kilom. de charge gr.	Average income per 1 m.-ton-km. of goods in grosz		4,04	4,21
			4,13	3,60	2,44

TABL. 6.

Wyszczególnienie	Détail	Specifikation	Ilość Nombre Amount	
			ogólna Total Total	na km par km per km.
Przeciętna długość eksploatacyjna km	Longueur moyenne de l'exploitation km	The average length operated, km.	2 186	—
Przeciętny dzienny ilostan taboru po potrąceniu odstawionego do zapasu:	Effectif moyen journalier du matériel, celui mis à la réserve non inclus:	The average daily amount of rolling stock, exclusive of stock placed in reserve:		
parowozy sztuk	locomotives pièces	locomotives, number of	176	0,08
wagony osobowe sztuk	voitures „	passenger coaches, number of	235	0,11
wagony towarowe sztuk	wagons „	freight cars, number of	5 076	2,32
Ogólna ilość personelu w końcu roku	Effectif du personnel à la fin de l'année	The total number employed at end of the year	3 684	1,69
Przebieg pociągów roczny poc.-km	Parcours annuel des trains en trains kilom.	Train-km. per annum	2 698 878	1 235
Przebieg pociągów przeciętny dzienny poc.-km.	Parcours journalier moyen	Average daily train-km.	7 394	3,38
Przeciętny skład pociągów osi	Composition des trains moyenne par essieux	Average number of axles per train	30	—
Przeciętny dzienny naładunek i przyjęcie od kolei obcych wagonów	Charge et réception des chemins de fer étrangers wagons	Average number of cars loaded daily and taken over loaded from foreign railroads	1 789	—
Przebieg podróżnych, osobo-km	Parcours voyageurs, en voyageurs-kilom.	Number of travellers forwarded in passenger-km.	36 911 618	16 885
Przebieg ładunków tonno-km	Parcours marchandises, tonnes-kilom.	Number of consignments in m. ton-km.	70 529 135	32 264
Ogólna suma dochodu złotych	Total des recettes zloty	Total revenue Zloty	13 196 339	6 039
frank złot.	franc or	Gold Fr	7 653 876	3 502
Ogólna suma wydatków złot.	Total des dépenses zloty	Total expediture Zloty	12 042 937	5 509
frank złot.	franc or	Gold Fr	6 984 903	3 195
Nadwyżka dochodu złotych	Excédent des recettes zloty	Excess revenue Zloty	1 153 462	530
frank złot.	franc or	Gold Fr	668 973	307
Współczynnik eksploatacji	Coefficient d'exploitation	Operating ratio	91,26	—

DR. KAZIMIERZ ŚWITALSKI

MINISTER WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
MINISTRE DES CULTES ET DE L'INSTRUCTION PUBLIQUE
MINISTER OF PUBLIC WORSHIP AND INSTRUCTION

SZKOLNICTWO W POLSCE

Od chwili wskrzeszenia (w r. 1918) niepodległości Państwa Polskiego widoczny jest żywiołowy rozwój szkolnictwa polskiego. Okres bowiem niewoli politycznej nie pozwalał na normalne działanie szkolnictwa. Dlatego też zadania w zakresie oświaty, jakie stanęły przed nowem Państwem były olbrzymie.

Główny wysiłek uczyniono przedewszystkiem w dziedzinie szkolnictwa powszechnego, elementarnego, aby jak najprędzej usunąć braki pozostałe z okresu niewoli. Praca w tym kierunku wspiera się zasadniczo na Ustawie Konstytucyjnej Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 1921 r., która postanawia w art. 94, że „obywatele mają obowiązek wychowania swoich dzieci na prawych obywateli Ojczyzny i zapewnienia im co najmniej początkowego wykształcenia", art. 118 zaś stanowi, że w zakresie szkoły powszechnej nauka jest obowiązkowa dla wszystkich obywateli Państwa".

Konieczność stanowczego realizowania nauczania powszechnego w Polsce wynika z ogólnych i zasadniczych potrzeb Rzeczypospolitej Polskiej, jako państwa nowożytnego, szczerze demokratycznego i konstytucyjnego z jednej strony, z drugiej zaś strony ze względu na pilną potrzebę zwalczania plagi analfabetyzmu, jako pozostałości z czasów niewoli.

W stosunku do mniejszości narodowościowych w dziedzinie szkolnictwa artykuł 110 Ustawy Konstytucyjnej postanawia, że „obywatele polscy należący do mniejszości narodowościowych, wyznaniowych i językowych mają równe z innymi obywatelami prawo zakładania, nadzoru i zawiadywania swoim własnym kosztem zakładów dobroczynnych, religijnych i społecznych, szkół i innych zakładów wychowawczych, oraz używania w nich swobodnie swej mowy i wykonywania przepisów swej religji". Oparta o Konstytucję jedna z ustaw językowych z r. 1924 głosi, że szkoły prywatne dla dzieci wszelkich niepolskich narodowości w Rzeczypospolitej mogą być zakładane na tych samych warunkach, co szkoły prywatne dla dzieci polskich, zaś na terenach z ludnością mieszaną pod względem narodowościowym zasadniczym typem szkoły państwowej jest szkoła dwujęzyczna.

Obowiązujący program ministerjalny dla szkoły powszechnej obliczony jest na 7-letnią 7 klasową szkołę powszechną. Warunki faktycz-

L'ENSEIGNEMENT PUBLIC EN POLOGNE

Avec l'affranchissement définitif de la Pologne (1918) l'enseignement public évolue d'une façon rapide et spontanée. Les longues années de joug politique, peu propices au développement normal de l'instruction publique, laissèrent le jeune Etat en face d'une tâche urgente et grave. Son principal effort se porta en premier lieu vers les écoles primaires, complètement négligées par les régimes précédents.

L'action en ce sens est basée sur la loi constitutionnelle de la République Polonaise du 17 mars 1921. L'article 94 déclare que „les citoyens ont le devoir d'élever leurs enfants en sujets loyaux de leur patrie et de leur assurer au moins l'instruction primaire". L'article 118 proclame que „l'enseignement primaire est obligatoire pour tous les citoyens polonais".

La réalisation immédiate de la loi scolaire s'imposa à la République Polonaise, Etat moderne, sincèrement démocratique et constitutionnel, d'autre part le nombre considérable des illettrés (héritage néfaste des années de captivité) la rendit d'autant plus nécessaire.

Relativement aux sujets polonais appartenant aux minorités nationales, l'article 110 de la Loi Constitutionnelle déclare qu'en matière scolaire „les sujets polonais appartenant à la minorité, soit par leur nationalité, soit par leur religion ou par leur langue, partageront, avec les autres citoyens, le droit de fonder, de contrôler et d'administrer à leur frais des institutions philantropiques, religieuses, sociales, ainsi que des écoles et autres institutions pédagogiques; d'y faire librement usage de leur langue et de pratiquer les rites de leur religion". Une des lois de l'année 1924, relatives à la langue et basées sur la Constitution, décrète que les écoles privées pour enfants de toutes les nationalités non - polonaises de la République de Pologne, pourront être fondées dans les mêmes conditions que les écoles privées pour enfants polonais. En ce qui concerne les territoires dont les habitants sont de nationalités diverses, les écoles publiques par principe devront être bilingues.

Le programme ministériel obligatoire pour écoles primaires prévoit sept années d'instruction divisées en sept classes. Des circonstances loca-

THE POLISH EDUCATIONAL SYSTEM

Great progress has been made since 1918 in the field of education.

The principal effort was made in the sphere of (elementary education, in order to remove as soon as possible the defects inherited from the time of bondage. The work undertaken in this direction is based, in principle, upon the Constitution of the Polish Republic of the 17th of March, 1921, where it is decreed in art. 94 that "it is the duty of every citizen to bring up his children as loyal subjects of the country and to give them at least elementary education", while art. 118 decrees that "within the limits of the primary school, education is obligatory for all subjects of the State".

The necessity of a determined realisation of universal education in Poland results from the fundamental needs of the Polish Republic as a modern, truly democratic, constitutional State on the one hand, and from the urgent postulate of combating illiteracy, as a remnant of the period of bondage, on the other.

With regard to the educational requirements of the national minorities, art. 110 of the Constitution decrees that "Polish citizens belonging to national, denominational, and linguistic minorities shall have equal rights with other citizens in the matter of founding, controlling, and inspecting, at their own expense, charitable, religious, and social institutions, schools, and other educational institutes, and of freely using in them their language and exercising the rites of their religion". One of the language statutes of 1924, being based on the Constitution, decrees that private schools for the children of all non-Polish nationalities of the Republic may be founded on the same conditions as private schools for Polish children, while in such provinces as are inhabited by a population which is mixed from a national standpoint, the fundamental type of Government school is bilingual.

The compulsory ministerial program for primary schools is framed for seven classes, to be gone through in seven years. The conditions actually obtaining so far render it necessary to have regard to lower types of schools likewise, including the one-class school; on principle, however, all these schools have a seven years'

ne sprawiają, iż okazuje się potrzebnem uwzględnienie i szkół niższego typu do jednoklasowej włącznie; w zasadzie jednak wszystkie te szkoły są siedmioletnie. Obowiązek szkolny trwa od 7 roku życia do 14 roku życia.

Program naukowy przewiduje dla szkół powszechnych następujące przedmioty: religja, język polski (język macierzysty uczniów), język obcy nowożytny (od piątego roku nauczania w szkołach 7-o klasowych), rachunki z geometrją, przyrodoznawstwo (od trzeciego roku nauczania), geografja (od trzeciego roku nauczania), historja (od trzeciego roku nauczania), rysunek, śpiew, praca ręczna, gry i ćwiczenia cielesne, roboty kobiece (od trzeciego roku nauczania).

Nauczanie w szkole powszechnej zasadza się przedewszystkiem na poglądowości nauczania, t. j. na oparciu nauki na wrażeniach zmysłowych i rzeczach konkretnych, zastosowaniu okazów, rysunków, prób i doświadczeniach.

Sprawie wychowania fizycznego, opieki wychowawczej i selekcji psychologicznej dzieci w szkołach powszechnych poświęca się dużo uwagi.

Ostatnio zostają powołane do życia urzędy psychologów szkolnych.

Rozbudowa szkolnictwa powszechnego jest istotnie olbrzymia: liczba szkół publicznych w r. 1926/27 wynosiła 25.336. Młodzieży w tych szkołach było 3.240.821, nauczycieli zaś 63.540.

Z nauczaniem powszechnem (początkowem) wiąże się sprawa szkolnictwa t. zw. specjalnego, które w Polsce obejmuje szkoły dla dzieci głuchoniemych i ociemniałych, dla moralnie upośledzonych, niedorozwiniętych umysłowo, dzieci słabowitych i t. p. Koszty kształcenia tych dzieci przewyższają mniej więcej czterokrotnie koszty kształcenia dzieci normalnych, dlatego rozwój szkolnictwa o tym charakterze jest powolniejszy.

O ile rozbudowa szkolnictwa powszechnego w Polsce — stosownie do pilnych potrzeb — poszła przedewszystkiem w kierunku ilościowym, to praca w zakresie szkolnictwa średniego głównie wyraziła się w opracowywaniu nowoczesnych programów i metod nauczania. Obecna szkoła średnia ogólnokształcąca 8-mio klasowa jest tak zorganizowana, że na jednolitej trzyklasowej podbudowie (czyli gimnazjum niższem), odpowiadającej wyższym klasom szkoły powszechnej, opiera się 5-cio letnie gimnazjum wyższe, zróżniczkowane na wydziały (typy): matematyczno-przyrodniczy, humanistyczny i klasyczny. Wydziały te różnią się podles impliquent parfois la nécessité de prendre en considération des écoles de type inférieur, ne comprenant même parfois qu'une seule classe; cependant en principe les écoles primaires sont de sept ans. Les enfants de sept à quinze ans sont soumis à l'instruction obligatoire.

Le programme des études prévoit pour les écoles primaires les sujets suivants:

la religion, la langue polonaise (langue maternelle des écoliers), une langue vivante étrangère (à partir de la cinquième année scolaire dans les écoles de sept ans), le calcul et la géométrie, l'histoire naturelle (à partir de la troisième année scolaire), la géographie (à partir de la troisième année scolaire), l'histoire (à partir de la troisième année scolaire), le dessin, le chant, un métier manuel pour les garçons, les sports et la gymnastique, les ouvrages manuels pour les fillettes (à partir de la troisième année scolaire).

Dans les écoles primaires on applique surtout la méthode démonstrative, basée sur des exemples concrets et des sensations visuelles obtenues par la démonstration d'objets, d'échantillons, de dessins, et sur des expériences pratiques.

On attache dans les écoles primaires une très grande importance à l'éducation physique et morale et à la sélection psychologique des enfants On est en train de créer des instituts de psychologie scolaire.

L'évolution de l'instruction primaire atteint des proportions considérables: le nombre des écoles publiques en 1926/27 était de 25 336, celui des écoliers de 3.240.821, des instituteurs de 63 540.

A l'enseignement primaire se joint la question de l'instruction dite spéciale, qui en Pologne s'étend aux écoles pour sourds-muets, aveugles, anormaux, pour enfants à l'intelligence peu développée, chétifs, etc. Les frais d'éducation de ces enfants étant à peu près quatre fois plus élevés que ceux d'enfants normaux, l'évolution de ce genre d'écoles est plus lente.

Tandis que l'enseignement primaire, conformément aux nécessités, évoluait surtout dans le sens de la quantité des écoles, on envisageait dans l'enseignement secondaire, en premier lieu, l'élaboration de programmes modernes et de nouvelles méthodes d'instruction.

L'école secondaire de l'instruction générale actuelle, divisée en 8 classes, est organisée de la manière suivante: trois classes uniformes (ou petit lycée) correspondent aux classes supérieures de l'école primaire et

curriculum. The legal age for school attendance lasts from the seventh to the fourteenth year of life.

The curriculum for primary schools embraces the following subjects: Religion, the Polish language (or the mother-tongue of the pupils, if non-Polish), a modern foreign language (from the fifth year of instruction onwards in schools of seven classes), arithmetic and geometry, natural history (from the third year of tuition onwards), geography (from the third year onwards), history (from the third year onwards), drawing, singing, sloyd, games and gymnastics, needlework for girls (from the third year onwards).

The teaching in primary schools is based, above all, on intuitive metods, i. e. on instruction by means of sensual perceptions and concrete things, specimens, illustrations, demonstrations, and experiments.

Much attention is being paid to physical education, supervision, and psychological selection, school psychologists being attached to the primary schoschools.

The growth of primary education is enormous. In the session of 1926/27 the number of public elementary schools amounted to 25 336, 3 240 821 children being taught therein by 63 540 teachers.

With elementary education is bound up the system of the so-called special schools, for physically or mentally abnormal children. The cost of educating these children exceeds by about fourtimes as much the cost of educating normal children, hence the development of this kind of schools is slower.

While the growth of the elementary school system in Poland has, in accordance with pressing needs, chiefly proceeded along lines of numerical increase, the work in the secondary school system has chiefly been devoted to elaborating modern programs and methods of teaching. The present secondary school providing general education comprises eight classes, and is so organised that a common lower school of three classes is followed by a five years' higher course, which is differentiated in the following types: mathematics and science, humanistic, and classical. These types differ in their educational (didactic) bases, i. e. in the particular group of subjects constituting the nucleus of tuition. That group has a larger number of lessons to itself, so that the teacher is enabled to apply in full the best methods of teaching. The mathematics and science type is based on the following subjects: mathematics, physics (with cosmo-

stawą wychowawczą (dydaktyczną), t. j. właściwą grupą przedmiotów, która stanowi ośrodek nauczania. Grupa ta jest wyposażona w większą ilość godzin szkolnych, aby nauczyciel mógł w całej pełni zastosować najlepsze metody nauczania. Wydział matematyczno-przyrodniczy opiera się o przedmioty: matematykę, fizykę z kosmografją, chemję, przyrodoznawstwo i pracę ręczną, wydział humanistyczny opiera się o język polski, łacinę, język nowożytny obcy i historję, wydział klasyczny — o filologję klasyczną t. j. język łaciński, język grecki i kulturę klasyczną. Plan każdego typu (wydziału) gimnazjum stanowi organicznie związaną całość o wyraźnie zarysowanej fizjonomji ze zwróceniem równocześnie bacznej uwagi na przedmioty ojczyste, a zwłaszcza na język polski.

Programy opracowane przez Ministerstwo są obowiązujące dla szkół państwowych. Szkoły prywatne mogą dążyć do indywidualnego kształtowania swej pracy.

Obywatelom zaś pozostawiona jest w tym względzie swoboda, w jakich szkołach — państwowych czy prywatnych — ma się kształcić młodzież.

Co do obecnych metod nauczania w gimnazjum opierają się one na odwoływaniu się do czynnej współpracy ucznia,na zaprawianiu do samodzielnej pracy w laboratorjach, pracowniach i t. p.

Przytem programy zarówno szkoły powszechnej, jak i szkoły średniej ogólnokształcącej tak są skonstruowane, że równorzędnie jest traktowany rozwój duchowy ucznia i jego rozwój fizyczny.

Wychowaniu fizycznemu poświęca się wiele uwagi. Poza obowiązkowemi godzinami nauki ćwiczeń cielesnych w szkołach wszystkich stopni i rodzajów są przewidziane obowiązkowe godziny gier i zabaw ruchowych, wycieczki i t. p. Latem znaczna część młodzieży przebywa w obozach szkolnych, które są urządzone głównie w okolicach gór i w pobliżu morza. Sport odgrywa też dużą rolę w wychowaniu fizycznem obecnego młodego pokolenia. Dostateczna zaś opieka lekarska nad dziećmi w szkołach i odpowiednie badanie są podstawą zabiegów o zdrowie młodzieży i higjenę szkolną.

W liczbach szkolnictwo średnie ogólnokształcące (gimnazja) przedstawiało się w r. 1926/27 jak następuje: gimnazjów 796, w tem państwowych 268 i niepaństwowych (samorządowych, miejskich, prywatnych) 518. Uczniów i uczenic było 215.470.

préparent au grand lycée, où la durée des études est de cinq ans, et où l'enseignement est divisé en sections de la façon suivante: section mathématique — histoire naturelle, s. humaniste, s. classique.

Ces sections diffèrent entre elles par leur base pédagogique (didactique), c'est-à-dire par le programme spécial d'études qu'elles comportent.

Afin que le professeur puisse pleinement appliquer les meilleures méthodes didactiques, on consacre à l'étude des sujets spéciaux plus de temps qu'aux autres sujets. La section histoire-naturelle—mathématique comprend dans son programme les matières suivantes: mathématiques, physique, cosmographie, chimie, histoire naturelle et travaux physiques.

La section des humanités comprend la langue polonaise, le latin, une langue vivante étrangère et l'histoire.

La section classique est basée sur la philologie classique, c'est-à-dire latin, grec et culture classique.

Le programme de chacun de ces lycées constitue une unité à caractère distinct, dans laquelle on attache cependant beaucoup d'importance aux sujets nationaux et surtout à la langue polonaise.

Les programmes élaborés par le Ministère sont obligatoires pour les écoles appartenant à l'Etat.

Les écoles privées ont le droit d'employer leur méthode individuelle d'instruction. Les citoyens sont libres d'élever leurs enfants dans les écoles publiques ou privées.

La méthode actuelle d'instruction consiste à faire appel à la collaboration active de l'élève, à l'entraîner à l'esprit d'initiative dans les travaux de laboratoire, d'atelier etc. etc.

Les programmes des écoles primaires et secondaires sont en outre établis de manière à développer l'écolier tant sous le rapport moral que physique.

On attache beaucoup d'importance à l'éducation physique. En dehors des cours obligatoires d'exercices physiques, dans tous les genres d'écoles sont prévues des heures obligatoires de jeux et de sports, d'excursions etc. Un grand nombre d'élèves passent l'été dans des camps d'étudiants, organisés surtout dans des régions montagneuses et au bord de la mer. Les sports jouent un grand rôle dans l'éducation physique des générations actuelles. La surveillance et les consultations médicales garantissent la santé et l'hygiène des élèves.

La statistique de l'enseignement secondaire d'instruction générale („gimnazjum") présente pour l'année 1927 les chiffres suivants: 776 institutions,

graphy), chemistry, natural history, and handicrafts, the humanistic type being based on the Polish and Latin languages, one modern foreign language, and history, and the classical type on classical philology, i. e. Latin, Greek, and classical culture. The program of each type of the Polish gymnasium constitutes an organic whole, careful attention being devoted to the national subjects, especially Polish.

The programs elaborated by the Ministry are obligatory for the Government schools. Private schools may aim at shaping their work more individually.

The citizens are at liberty to determine the type of school, whether public or private, which their children are to attend.

The present methods of tuition in the Polish gymnasium are based on appealing to the active collaboration of the pupil, inducing him todo independent work in laboratories, workshops, etc.

The programs both of the elementaryand secondary schools are constructed so as simultaneously to further the mental and physical development of the pupils.

Much attention is being devoted to physical education. Apart from the compulsory lessons of gymnastical exercises, compulsory hours of games and open-air sports, excursions, etc., are provided for schools of all kinds. In summer a considerable part of the young people stay in school-camps, which are arranged mostly in the mountains or in the vicinity of the sea. Sports also play an important part in the physical education of the present young generation. Sufficient medical attendance on the children at school and proper inspection furnish the foundation for the efforts undertaken to raise the level of school hygiene and of the health of the young.

Numerically the gymnasia presented in the session of 1926/27 the following state of affairs:

There were 776 gymnasia, among them 268 Government schools and 518 others (district, municipal, or private). There were 215 470 pupils.

An intermediate position between the gymnasia and professional schools is held by the institutes for preparing elementary school-teachers, especially training-colleges and teachers' courses, of which there were in 1926/27: 123 State institutes and 88 others. Efforts are also made to expand the professional schools, which fall into

Przejście od szkolnictwa średniego ogólnokształcącego do zawodowego stanowią zakłady kształcenia nauczycieli szkół powszechnych, w szczególności seminarja i kursy nauczycielskie, których w r. szk. 1926/27 było: państwowych 123 i niepaństwowych 88.

W dziedzinie szkolnictwa dąży się również do rozbudowy szkolnictwa zawodowego, które dzieli się na kilka grup. Pierwszą z nich stanowią szkoły techniczne. Są one następujące: a) typu zasadniczego, które mają na celu wykształcenie techników pomocniczych różnych specjalności, b) typu wyższego — które kształcą techników, mogących po odbyciu praktyki pracować samodzielnie, c) kolejowe — przygotowujące pracowników fachowych w służbach wykonawczych kolejowych; mechanicznej i drogowo-budowlanej, d) szkoły miernicze, kształcące mierniczych do średnich pomiarów terenowych, e) szkoły majstrów i dozorców budowlanych i fabrycznych, f) szkoły przemysłu artystycznego — mające na celu wykształcenie instruktorów i pracowników dla rzemiosł i przemysłu artystycznego oraz nauczycieli rysunku w szkołach zawodowych. Prócz szkół istnieją kursy techniczne, które mają na celu dostarczanie wiadomości technicznych dla pracowników przemysłowych w dziedzinach specjalnych.

Drugą grupę szkół zawodowych stanowią szkoły rzemieślnicze, których głównym celem obok wychowania obywatelskiego i podniesienia ogólnego rozwoju umysłowego wychowanków jest wyrobienie zawodowych rzemieślników umiejących pracować z pożytkiem.

Następnie idą szkoły agrotechniczne (rolnicze, leśne, ogrodnicze, meljoracyjne, hodowlane, rybackie, gorzelnicze, mleczarskie i t. p.), szkoły handlowe, szkoły dokształcające, mające na celu przedewszystkiem potrzeby rzemieślnika, wreszcie szkolnictwo zawodowe specjalne dla dziewcząt, uzwględniające naukę gospodarstwa domowego, rzemiosł ściśle kobiecych i inne.

Szkolnictwo zawodowe w liczbach przedstawiało się w r. 1926/27 następująco: szkół 379, oraz 2.553 oddziałów szkół dokształcających, liczba młodzieży 121.723.

W dziedzinie szkolnictwa wyższego jest duży rozwój zarówno szkół państwowych jak i prywatnych. Uniwersytety państwowe istnieją: w Warszawie, we Lwowie, w Krakowie, w Poznaniu, w Wilnie, Politechniki w Warszawie i we Lwowie. Poza tem istnieją: Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Instytut dentystyczny, Wyższa Szkoła Handlowa w Warszawie, Akademja Sztuk Pięknych

dont 268 lycées appartenant à l'Etat et 518 institutions communales, municipales et privées, comptant 215470 garçons et filles.

Les écoles normales primaires, en particulier les „séminaires" et les cours d'instituteurs, forment la transition entre les lycées et institutions d'enseignement secondaire et les écoles professionnelles. Leur nombre en l'année scolaire 1926/27 était de 123 écoles appartenant à l'Etat et 88 écoles privées.

En matière scolaire on tend également au développement des écoles professionnelles, qui se divisent en plusieurs groupes. Le premier de ces groupes comprend les écoles techniques suivantes: a) les écoles préparatoires ayant pour but la formation de techniciens adjoints pour diverses spécialités; b) les écoles supérieures formant des techniciens capables de diriger des travaux; c) les écoles techniques formant des spécialistes pour le service des chemins de fer, et les chefferies des ponts et chaussées; d) les écoles d'arpentage formant des arpenteurs capables de mesurer la superficie des terrains; e) les écoles de contre-maîtres d'usines et de chantiers de construction; f) les écoles d'arts et métiers formant des instructeurs et artisans pour la petite et grande industrie d'art, ainsi que des maîtres de dessin pour écoles professionnelles. A côte des écoles il existe encore des cours techniqnes fournissant l'instruction professionnelle aux travailleurs des branches spéciales de l'industrie.

Le second groupe des écoles professionnelles se compose d'écoles pratiques professionnelles, dont le but est d'élever le niveau intellectuel, moral et social des élèves et de former des artisans capables d'un travail utile.

Le groupe suivant comprend: les écoles agrotechniques (agriculture, sylviculture, horticulture, pisciculture, élevage, industrie laitière, amendement des terres, distillerie etc.), les écoles de commerce, les écoles de perfectionnement ayant pour but en premier lieu de pourvoir aux besoins d'instruction des artisans, enfin les écoles professionnelles pour jeunes filles, comprenant l'apprentissage du ménage, de métiers féminins etc.

La statistique de l'enseignement professionnel pour l'année 1926/27 présente les chiffres suivants: 379 écoles, 2 553 cours de perfectionnement, 121 723 élèves.

Le développement de l'enseignement tant dans les écoles supérieures de l'Etat que dans les écoles privées est considérable. Il y a des Universités à Varsovie, Léopol, Cracovie,

several groups. The first of these is composed of technical schools. They are as follows:

a) the fundamental type, serving the purpose of training technical assistants of various special branches,

b) the higher type, which train mechanical engineers capable of working on their own account, after a period of probation,

c) railway colleges, preparing experts for the executive railway services, both of the mechanical and the railroad-building type,

d) surveyors' training - schools,

e) schools training building and factory foremen,

f) schools of artistic industry, which train instructors and workers for the artistical trades and industries, as well as drawing masters.

Besides these schools there also exist technical courses for the purpose of furnishing technical knowledge to industrial workers in special branches.

The second group of professional schools is constituted by the schools for mechanics (artisans), whose principal aim is, apart from civic education and raising the whole mental development of the pupils, to train professional artisans.

Next come agrotechnical schools (agricultural, forestry, horticultural, melioration, stock-breeding, fishing, distillery, dairy schools etc.), commercial schools, evening schools for artisans, special professional schools for girls, providing instruction in household duties and particular female trades, and others. The professional schools numbered, in 1926/27, 379, besides 2 553 evening classes, all of them together being frequented by 121 723 pupils.

In the sphere of academical education a large development is to be noted, both of State and of private schools. There are Government universities at Warsaw, Cracow, Lwów, Poznań, Wilno, and polytechnical schools at Warsaw and Lwów. Besides, there are a Central School of Agriculture, a High School of Commerce, the Academy of Fine Arts at Cracow, and others, the number of Government institutions amounting to 17, that of private ones to 10.

The number of students frequenting the academical schools is 36 000. From an administrative point of view, the academical schools are self-governed, being only under the control of the Ministry of Public Worship and Instruction. As regards elementary and secondary education, the Ministry exercises its authority

i Akademja Górnicza w Krakowie, Akademja weterynarji we Lwowie i inne, razem państwowych uczelni 17 i niepaństwowych 10.

Liczba młodzieży, znajdującej się w wyższych uczelniach, doszła do 36.000.

Pod względem administracyjnym szkolnictwo wyższe naogół jest samorządne, podlega jedynie kontroli Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, które znów jeśli chodzi o szkolnictwo początkowe i średnie, sprawuje swą zwierzchnią władzę za pośrednictwem t. zw. Kuratorjów, administrujących poszczególnemi Okręgami Szkolnemi. Są one następujące: Krakowski, Lubelski, Lwowski, Łódzki, Poleski, Pomorski, Poznański, Wileński, Wołyński, Warszawski. Administracja szkół Śląskich jest odrębna i sprawowana przez Wydział Oświecenia Publicznego w Województwie Śląskiem.

Państwo czyni duży wysiłek w dziedzinie oświaty, łożąc w ostatnim roku na nią 329 miljonów złotych polskich, co stanowi 16% całego budżetu państwowego.

Również z pomocą spieszy społeczeństwo, którego działalność uwidocznia się w rozlicznych instytucjach oświatowo-społecznych.

Obecnie szkolnictwo polskie stoi przed zamierzoną reformą, mającą na celu ustalenie ostatecznego ustroju szkolnego. Punktem wyjścia w pracach tych jest hasło szkoły jednolitej (école unique) tak skonstruowanej, aby wszystkie jego stopnie i rodzaje były dostępne dla wszystkich uczniów odpowiednio uzdolnionych. Drugą zaś tezą jest to, że nikt nie może być pozbawiony, wskutek ustroju szkolnego, możności osiągnięcia najwyższego wykształcenia, o ile tylko jest odpowiednio uzdolniony.

Projekt ustawy o ustroju szkolnictwa, opracowany przez Komisję Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego pod kierownictwem samego Ministra, został wydrukowany i w formie broszury poddany obecnie dyskusji publicznej.

Podstawą projektowanej ustawy jest taka organizacja, że szkoła średnia ogólnokształcąca 5-cio klasowa (gimnazjum) ma się opierać na pełnej 7-mio klasowej szkole powszechnej.

Pozatem projekt przewiduje cztery grupy szkół:

1. zakłady wychowania przedszkolnego,
2. szkoły powszechne,
3. a) szkoły i kursy dokształcające,
   b) szkoły średnie ogólnokształcące,
   c) szkoły i kursy zawodowe,
4. a) szkoły wyższe,
   b) szkoły akademickie.

Poznań, Vilno; une Ecole Polytechnique à Varsovie et Léopol; une Académie des Beaux Arts à Cracovie; des Ecoles Supérieures d'Agronomie et des Ecoles Supérieures de Commerce dans plusieurs villes importantes. En tout 17 Ecoles Supérieures appartenant à l'Etat et 10 Ecoles Supérieures privées.

Environ 36 000 étudiants fréquentent les écoles supérieures. L'administration des écoles supérieures est en général autonome et le Ministère des Cultes et de l'Instruction Publique n'exerce sur elles qu'un droit de contrôle alors qu'il administre les écoles primaires et secondaires par l'intermédiaire des „curateurs" ayant pour rayon d'action les districts scolaires suivants: Cracovie, Léopol, Lodz, Lublin, Poméranie, Poznań, Wilna, Volynie, Polésie et Varsovie. L'administration des écoles de Silésie est autonome. Elle est exercée par le Département de l'Instruction Publique de la Voïvodie de Silésie. La part que prend la société à l'oeuvre de l'instruction se manifeste par une collaboration active à diverses institutions d'instruction sociale.

En ce moment l'enseignement scolaire est à la veille d'une réforme qui a pour but l'organisation définitive du régime scolaire. Le point de départ en est la création d'une école unique, établie de manière à ce qu'elle soit, dans tous ses genres et types, accessible à tout écolier bien doué. Le principe de la réforme projetée est que le régime scolaire doit donner à chacun la possibilité d'atteindre le plus haut degré d'instruction en rapport avec ses capacités.

Le projet de loi scolaire, élaboré par une commission du Ministère des Cultes et de l'Instruction Publique sous la direction du Ministre, fut publié et sous forme de brochure soumis à l'opinion publique. Quiconque s'intéresse à ce projet peut en prendre connaissance, la brochure étant en vente dans toutes les librairies.

L'organisation projetée a pour base le principe que l'école d'enseignement secondaire générale prévoyant cinq ans d'études („gimnazjum")doit prendre appui sur les sept ans d'études de l'école primaire.

En outre le projet prévoit quatre autres groupes:

1. les institutions d'éducation préscolaire;
2. les écoles primaires;
3. a) les écoles et cours de perfectionnement;
   b) les écoles d'enseignement secondaire général;
   c) les écoles et cours professionnels;
4. a) les écoles supérieures;
   b) les écoles académiques.

by means of the so-called curatoria, which administrate the particular School Provinces, viz. those of Cracow, Lublin, Lwów, Łódź, Polesia, Pomerellia, Poznania, Wilno, Volhynia, and Warsaw. Besides there is a separate school administration in Polish Silesia, which is carried on by the Department of Public Instruction in the Voivodeship of Silesia.

The State makes a big financial effort for the sake of education, devoting to it, during the last year, 329 000 000, zł, which amounts to 16 per cent of the whole budget.

Society at large likewise contributes towards the national educational system, numerous social-educational institutions arising from time to time. At present the Polish educational system is on the eve of a reform, by which the structure of the whole fabric will be finally determined. The point of departure for this proposed reform is the postulate of a uniform school (école unique), which should be built up in such a manner as to be accessible, in all its degrees and types, to all pupils possessing the requisite aptitudes. The second principle underlying this uniform school is that no child should, for reasons arising out of the structure of the national educational system, be debarred from the means of acquiring the highest education, provided the child is correspondingly gifted.

The projected bill concerning the structure of the educational system, elaborated by a Commission of the Ministry of Public Worship and Instruction with the Minister himself as chairman, has now been issued in print and, in the form of a booklet, submitted to public debate.

Everybody interested in the matter may make himself acquainted with the proposed scheme, as the booklet is obtainable in the book-trade. The basic feature of the scheme is an arrangement providing that the gymnasium with five classes, is to be a continuation of the primary school with seven classes.

Besides, the proposed scheme provides four groups of schools:

1. Infant-schools.
2. Elementary schools.
3. a) Supplementary (evening) schools and courses.
   b) Secondary schools.
   c) Professional schools and courses.
4. a) High schools.
   b) Academical schools.

ALEKSANDER MEYSZTOWICZ
MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI
MINISTRE DE LA JUSTICE
MINISTER OF JUSTICE

RZUT OKA NA ZAKRES DZIAŁANIA MINISTERSTWA SPRAWIEDLIWOŚCI

Wymiar sprawiedliwości należał do tych kilku dziedzin, które najwcześniej, bo jeszcze przed ukonstytuowaniem się odrodzonego Państwa Polskiego, za czasów okupacji zostały przekazane władzom polskim do samodzielnego zorganizowania i zarządu. Już więc z początkiem 1917 roku zorganizował się „Departament Sprawiedliwości Tymczasowej Rady Stanu" i wszczął pierwsze prace przygotowawcze do objęcia sądownictwa w kraju.

Przedewszystkiem jednak należało zorganizować kierowniczy ośrodek centralny tych prac, t. j. sam Departament Sprawiedliwości. Podzielony on został więc na pięć „Referatów" w których pomieszczono wszystkie najważniejsze dziedziny kompetencji centralnego zarządu wymiaru sprawiedliwości, a mianowicie: sprawy organizacyjne, administracyjne i personalne, prawodawcze, gospodarcze, więziennicze. Z biegiem czasu, już za istnienia „Ministerstwa Sprawiedliwości", na które po powstaniu Państwa Polskiego przekształcony został pierwotny „Departament Sprawiedliwości", w miarę jak krystalizowały się zadania, — także i organizacja Ministerstwa ulegała równolegle koncentracji i ulepszeniu. W miejsce „Referatów" powstały najpierw „Sekcje", a później w miejsce „Sekcyj" — „Departamenty". Ostateczny statut organizacyjny Ministerstwa uchwalony został w 1924, i bez zmian znaczniejszych przetrwał do dziś dnia. Ministerstwo dzieli się na Departamenty: Ustawodawczy (I), Administracyjny (II), i Karny (III), przyczem nazwa określa tu najogólniej zakres działania każdego poszczególnego departamentu. Należy tylko jeszcze dodać, że Departamentowi I podlega Bibljoteka oraz Redakcja Dziennika Ustaw R. P., która pozatem stanowi samodzielną jednostkę gospodarczą, oraz że poza organizacją departamentalną znajduje się „Nadzór Prokuratorski" będący pomocniczym organem fachowym Ministra Sprawiedliwości, jako Naczelnego Prokuratora Państwa. Wreszcie urzędem osobnym i całkowicie samodzielnym jest „Komisja Kodyfikacyjna R. P.", której stosunek do Ministra Sprawiedliwości jest uregulowany osobną ustawą z roku 1919.

Zorganizowanie sądownictwa polskiego było stosunkowe najłatwiejsze w b. zaborze austrjackim, gdzie kadry sędziowskie oddawna składały się prawie wyłącz-

COUP D'OEIL SUR L'ACTIVITÉ DU MINISTÈRE DE LA JUSTICE

C'est dès l'aurore même de la Pologne renaissante, avant même que la Pologne se fût constituée en Etat autonome que l'Occupation a légué aux autorités polonaises l'organisation et l'administration de la Justice. Déjà au commencement de l'année 1917 fut organisé le Département de Justice faisant partie du Conseil d'Etat Provisoire. Ce département eut à préparer l'unification de tout le pays au point de vue judiciaire.

Il fallait avant tout organiser le centre de ces travaux, c'est-à-dire le Département de la Justice lui-même. Il fut divisé en cinq ressorts embrassant tous les domaines de la compétence de l'administration centrale; travaux concernant l'organisation, l'administration, le personnel, la législation, la comptabilité, enfin les prisons. L'Etat polonais une fois constitué, le Département se transforma en Ministère de la Justice. A mesure que la compétence du Ministère se cristallisait, son organisation s'afermissait et se perfectionnait. Les „ressorts" furent remplacés par les „sections" et celles-ci par les départements. Le statut définitif de l'organisation du Ministère fut voté en 1924 et, depuis ce temps-là, il n'a subi que des modifications insignifiantes. Le Ministère comprend trois départements: Département legislatif (I), administratif (II) et criminel (III). Ces noms ne désignent que d'une façon générale les attributions de chaque département. C'est au premier département que ressortissent: la Bibliothèque ainsi que la rédactiou du journal: „Dziennik Ustaw R. P.", le dernier étant par ailleurs autonome. A côté des départements il existe un Service d'inspection des Procureurs qui est un organe spécial auxiliaire du Ministre de la Justice en tant que Procureur Général de la République Polonaise. Citons enfin la Commission de codification de la R. P. Le rapport de celle-ci avec le Ministre de la Justice est réglé par une loi spéciale de 1919.

Sur le territoire ayant appartenu à l'Autriche, il n'a pas été difficile d'organiser l'administration de la Justice, les juges y étant presque exclusivement des Polonais. La tâche présentait beaucoup plus de difficultés dans la Pologne ci-devant prussienne. Il a fallu remplacer les juges et le personnel auxiliaire alle-

SHORT ACCOUNT OF THE MINISTRY OF JUSTICE.

The administration of justice belonged to the few spheres of public life transferred to the Polish authorities already during the period of occupation. As early as the beginning of 1917, the "Department of Justice of the Provisional Council of State" was created and commenced its deliberations.

Above all, it was necessary to organise the headquarters, i. e. the Department of Justice itself. It was divided into five "referates", among which all the more important competences of the central administration of public justice were distributed, viz.: organisation and administration, the appointment and records of officials, legislative, economic, and prison matters. Later on, when the "Ministry of Justice" had upon the resuscitation of the Polish State, arisen out of the original "Department of Justice", and as its tasks were assuming welldefined outlines, the organisation of the Ministry likewise underwent a process of concentration and improvement. The "referates" were first replaced by "sections", and then by "departments". The final organic statute of the Ministry was passed in 1924, and has on the whole remained unaltered to this day. The Ministry is divided into the following Departments: The I. (Legislative), II. (Administrative), and III. (Penal), the names of each particular department designating in a general way its sphere of activities. It must only be added that under the I. Department there is the Library and the Editorial Office of the Legislative Gazette of the Polish Republic, which constitutes, an independent economic unit, and that apart from the framework of departmental organisation there is the "Control Office of the Public Prosecutor", attached to the Minister of Justice in his capacity as Chief Public Prosecutor of the State. The "Codifying Commission of the Polish Republic", whose relation to the Minister of Justice has been regulated by a special law of 1919, occupies a position apart.

The task of organising the Polish courts of justice was relatively easiest in the late Austrian partition, where for a long time most of the judges had been Poles. Greater difficulties were encountered in the late German partition. Here the rank and file of

nie z Polaków. Trudniej przedstawiała się ta sprawa w b. zaborze niemieckim. Tu trzeba było skład sędziów i urzędników pomocniczych zastąpić siłami polskiemi, a to mogło się stawać tylko stopniowo. Bądź co bądź w obu tych zaborach ustrój sądów pozostał — do czasu — niezmieniony. Inaczej w b. zaborze rosyjskim. Na tych ziemiach sądownictwo polskie musiało być budowane od podstaw. Trzeba było tworzyć sądy nieistniejące, rozgraniczać ich okręgi, a w miarę doświadczeń wciąż okręgi te zmieniać i poprawiać. Musiał tworzyć się całkowicie stan sędziowski, którego nie było wcale. — Jednak wszystkie te niezmierne trudności zostały szczęśliwie pokonane w ciągu kilku pierwszych lat istnienia Państwa. Jeżeli sprawność sądów polskich dziś jeszcze niezupełnie jest taka, jakąbyśmy ją mieć pragnęli, — to przyczyny tego szukać należy w trudnościach finansowych, z jakiemi Państwo doniedawna walczyło. Z nich wynikał nakaz jak największego oszczędzania i, co za tem szło, niemożność ilościowego zwiększenia obsady sądów, mimo że ilość spraw a przez to także ogrom pracy wzmógł się niepomiernie. Sędziowie polscy, pracując w warunkach trudniejszych, muszą dokonywać pracy kilkakrotnie większej, aniżeli za czasów zaborczych; niemniej obowiązki swe pełnią z zupełnem zaparciem i poświęceniem. Ale stan ten musi zmierzać ku poprawie. To też w budżetach lat ostatnich, a szczególnie w budżecie na rok najbliższy obsada sądów została wydatnie, choć jeszcze niewystarczająco, zwiększona.

Praca kodyfikacyjna, za którą odpowiedzialność konstytucyjną ponosi Minister Sprawiedliwości, odbywa się dwojakim torem: w Komisji Kodyfikacyjnej R. P. oraz w Ministerstwie Sprawiedliwości, przy którem rozwija też swą działalność Rada Prawnicza, jako organ opinjodawczy. — Państwo Polskie odziedziczyło po państwach zaborczych niemniej jak pięć odrębnych ustawodawstw dzielnicowych: dawne polskie, rosyjskie, austrjackie, niemieckie, i węgierskie (na Spiszu i Orawie). Jednem więc z zadań naczelnych, zaraz w zaraniu powstania Państwa, była unifikacja prawa, tak różnolitego. Do tego celu właśnie została powołana Komisja Kodyfikacyjna. Jej zawdzięczamy też cały szereg już obowiązujących ustaw jednolitych o największej doniosłości. Wymienimy z pośród nich, tutaj tylko kilka najważniejszych jak: dwie ustawy z 2 sierpnia 1926, „O prawie prywatnem międzydzielnicowem", i „O prawie prywatnem międzynarodowem", „Prawo wekslowe"

mands, chose qui ne pouvait se faire que progressivement. Néanmoins, on n'a pas procédé pour le moment à la réorganisation de la Justice dans ces deux territoires. La question n'a pas été aussi simple dans la Pologne ci-devant russe. Il a fallu y organiser l'administration judiciaire en commençant par la base: créer des tribunaux, délimiter les districts, les modifier et les corriger l'expérience y aidant. Il a fallu créer de toutes pièces la magistrature qui n'existait pas. Ces difficultés immenses ont été heureusement surmontées au courant des premières années. L'activité des tribunaux n'est pas encore aussi parfaite que nous l'aurions souhaité. La situation financière de l'Etat, défavorable jusqu'à l'année dernière, en a été la cause. La plus stricte économie exigée par le Ministre des Finances obligeait de limiter le nombre des juges, malgré l'augmentation inouïe des causes et du travail. Les juges polonais travaillent dans des conditions extrêmement difficiles, leur tâche est beaucoup plus considérable que celle des juges d'avant-guerre. Malgré cela ils remplissent leur devoir admirablement. Il va sans dire que l'état actuel ne saurait durer. Aussi dans le budget des années précédentes, et particulièrement dans celui pour l'année prochaine, on remarque une augmentation notable, quoique encose insuffisante, du nombre de juges.

Les travaux de codification sont confiés à la Commission de Codification de la R. P. ainsi qu'au Ministère de la Justice. Celui-ci est assisté par le Conseil législatif, organe appelé à donner son opinion sur les projets de lois. C'est le Ministre de la Justice qui est, selon la Constitution, responsable de ces travaux. L'Etat polonais a hérité jasqu'à cinq codes différents: l'ancien code polonais, le code russe, le code autrichien, le code allemand et le code hongrois (dans le Spisz et le district d'Orawa). L'unification des codes aussi divergents s'est donc imposée d'urgence dès le début de l'existence de l'Etat polonais.

Cette tâche a été confiée à la Commission de codification. Nous lui devons déjà plusieurs lois unifiées. Citons-en les plus notoires: Deux décrets du 2 août 1926: sur la Loi privée concernant les relations entre les différents districts et sur la Loi privée internationale; la Loi sur les lettres de change et les chèques de 1924, et la Loi de protection de brevets, récemment modifiée en mars 1928, la Loi sur les

judges and of assistant functionaries had to be replaced by Polish elements, which could only be done gradually. At any rate, in both these partitions the structure of the courts has remained, so far, unaltered. Otherwise in the late Russian partition. On these vast territories the Polish judiciary had to be built up from the foundations. Lacking courts of justice had to be created, their bounds of jurisdiction to be demarcated, and, with growing experience, these demarcations had to be altered. The whole class of judges, which did not exist before, had to arise. Yet all these infinite difficulties were happily overcome in the first few years of the existence of the State. If at this moment the efficiency of the Polish courts is not yet quite what we should wish it to be, this is due to the financial difficulties with which the State has had to contend until recently. These difficulties obliged the Government to observe the utmost economy, so that it was impossible to augment the staff of law officers, although the number of cases, has risen enormously. The Polish judges, while having to contend with more difficult conditions, must do several times as much work as during partition times, nevertheless they discharge their duties with exemplary devotion and self denial. But this state of things must be amended. Hence in the budget of the last years, and especially in the budget for the coming year, the needs of the courts of justice have been taken into account to a larger extent than heretofore, although not even yet in a sufficient degree.

The work of codification, for which the Minister of Justice is responsible by Constitution, is carried on in two places: in the Codifying Commission of the Polish Republic and in the Ministry of Justice, to which is also attached the Legal Council, as an advisory body. — The Polish State has inherited from the partitioning powers not less than five different systems of legislation, viz.: the former Polish law, the Russian, Austrian, German, and Hungarian (in the territory of Spiż and Orawa) laws. Thus it was one of the foremost tasks of the Government, to undertake the unification of the law. It is for this purpose that the Codifying Commission was appointed. To this commission we owe a whole number of uniform laws of the highest importance, which are already in force. In this place we can only make mention of a few of the most important, as, e. g., the two Acts of August 2, 1926, concerning the

i „czekowe" z roku 1924, „Prawo patentowe", ostatnio znowelizowane w marcu 1928 r., „Prawo autorskie" i „Prawo o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji", obie te ustawy z r. 1926. Na samym początku roku 1928 ukazały się, opracowane przez Kom. Kod. oraz przez Ministerstwo Sprawiedliwości: „Prawo o ustroju sądów powszechnych", będące kamieniem węgielnym pod nowy gmach sądownictwa polskiego, oraz Kodeks nowej jednolitej procedury karnej, owoc wieloletniej pracy i doświadczenia prawników polskich; obie te ustawy należą do najważniejszych części przyszłego systemu jednolitego prawa polskiego. — W Departamencie Ustawodawczym Ministr. Sprawiedliwości koncentruje się, w odróżnieniu od pracy prawodawczej unifikacyjnej, która wymaga długiego czasu, — praca celem zaspokojenia najpilniejszych, bieżących potrzeb życia prawnego w Państwie, zwłaszcza w okresach, gdy ciała ustawodawcze nie są czynne, i gdy ustawodawstwo przybiera postać Rozporządzeń Prezydenta Rp. Pracy tej dokonywa Ministerstwo Sprawiedliwości bądź całkowicie samo, bądź współpracując wydatnie z innemi Ministerstwami. Rada Prawnicza zabiera głos wówczas, gdy którykolwiek z Ministrów uznał za potrzebne skierować do niej projekt prawodawczy do zaopinjowania.

Obraz działalności Ministerstwa, nawet w najpobieżniejszym szkicu, musi uwzględnić jeszcze jedną dziedzinę wielkiej wagi, mianowicie więziennictwo. Jest ono przedmiotem nieustannej i sumiennej troski Ministra Sprawiedliwości. Zarząd Centralny ma zawsze na oku: opiekę należytą nad zdrowiem i życiem duchowem więźniów, nad odpowiedniem przygotowaniem do odpowiedzialnego zawodu wszystkich funkcjonarjuszów więziennych, wreszcie należyty nadzór nad więzieniami. Pierwszemu z tych celów służy opieka lekarska, nauczanie więźniów, bibljoteki więzienne, oraz sprawnie zorganizowane warsztaty pracy dla więźniów. Kształcenie personelu więziennego odbywa się częścią w Szkole Centralnej istniejącej przy Ministerstwie Sprawiedliwości, częścią na kursach dla dozorców przy poszczególnych więzieniach. Dla rzucenia światła na naukę w Szkole Centralnej wystarczy zaznaczyć, że do programu tej szkoły należą m. in.: nauka o więziennictwie, materjalne i formalne prawo karne, prawo konstytucyjne, administracyjne, psychologja i etjologja kryminalna, organizacja władz więziennych, zasady organizacji pracy więźniów.

droits d'auteur ainsi que la Loi concernant la concurrence déloyale de 1926. Au début de l'année 1928 ont apparu deux lois préparées par la commission de codification ainsi que par le Ministère de la Justice: La Loi concernant l'organisation des tribunaux généraux, qui forme la base de la nouvelle administration judiciaire polonaise, ainsi que le Code de la nouvelle procédure criminelle unifiée, fruit de longs labeurs et de l'expérience de nos hommes de loi. Ces deux lois peuvent être considérées comme les pièces de résistance du futur système de droit polonais unifié. L'activité du Département législatif du Ministère de la Justice est tout autre. Sa tâche consiste à régler les cas les plus urgents, particulièrement aux intervalles où les corps législatifs ne sont pas actifs, ce qui nécessite l'intervention, sous forme de décrets, du Président de la R. P. Ce travail est exécuté par le Ministère de la Justice, seul ou avec le concours des autres ministères. Le Conseil législatif se prononce sur les projets de lois qui lui sont soumis en cas de besoin par les ministres.

Pour compléter le tableau de l'activité du Ministère, nous devons rappeler encore l'organisation des prisons. Le Ministre de la Justice s'occupe particulièrement de cette question. L'administration centrale s'occupe de l'hygiène et de la vie intellectuelle des prisonniers; elle veille à l'instruction du personnel afin qu'il puisse accomplir convenablement ses devoirs, enfin elle surveille les prisons. Rappelons ici les soins médicaux, les cours pour l'instruction des prisonniers, les bibliothèques, les différents ateliers organisés pour les détenus. Le personnel est formé soit à l'Ecole Centrale attachée au Ministère de la Justice, soit dans des cours spéciaux organisés dans différentes prisons. Le programme de l'Ecole Centrale embrasse, entre autres, les cours suivants: étude de l'organisation des prisons; droit criminel (objet et forme); droit constitutionnel, droit administratif; psychologie, étiologie criminelle; organisation du travail des prisonniers.

civil law in the mutual relations between the particular partitions of Poland ("interpartitional" law), and concerning international civil law. Furthermore, there are the Bills of Exchange Act and the Cheque Act, both of 1925, besides the Patent Act, supplemented in March, 1928, the Copyright Act and the Unfair Competition (Restriction) Act, both of 1926. Quite at the beginning of 1928, two further acts were passed, viz. the law concerning the structure of general courts of justice, which is the cornerstone of the new fabric of the Polish judiciary, and the code of the new uniform penal procedure, the fruit of many years experience. Both these acts belong to the most important parts of the future uniform system of the Polish Law. — The Legislative Department of the Ministry of Justice concentrates, on the work connected with the most urgent needs of current legal life in the State, especially at times when the legislative bodies are inactive, legislation assuming the shape of Decrees of the President of the Polish Republic. This work is being done either by the Ministry alone, or in intense collaboration with other ministries. — The Legal Council gives its opinion on draughts of bills submitted to it by any one of the Ministers.

Any account of the doings of the Ministry, even if the merest outline, must contain a reference to another matter of great importance, viz. that of the prison-system, the object of the unceasing and conscientions care of the Minister of Justice. The Central Administration constantly has in view the due care to be devoted to the health and the spiritual life of the prisoners, the proper preparation of all prison functionaries for the heavy responsibilities of their calling, and lastly the proper control of the prisoners. The first of these aims is served by medical attendance, instruction given to prisoners, prison libraries, and well organised prison workshops. The prison staff is partly trained in the Central School attached to the Ministry of Justice, partly by means of jailers' courses attached to the particular prisons. The syllabus of the Central School comprises, besides other subjects, the theory and practice of prison administration, material and formal penal law, constitutional and administrative law, the psychology and aetiology of crime, the organisation of prison authorities, and the principles of organising prison work.

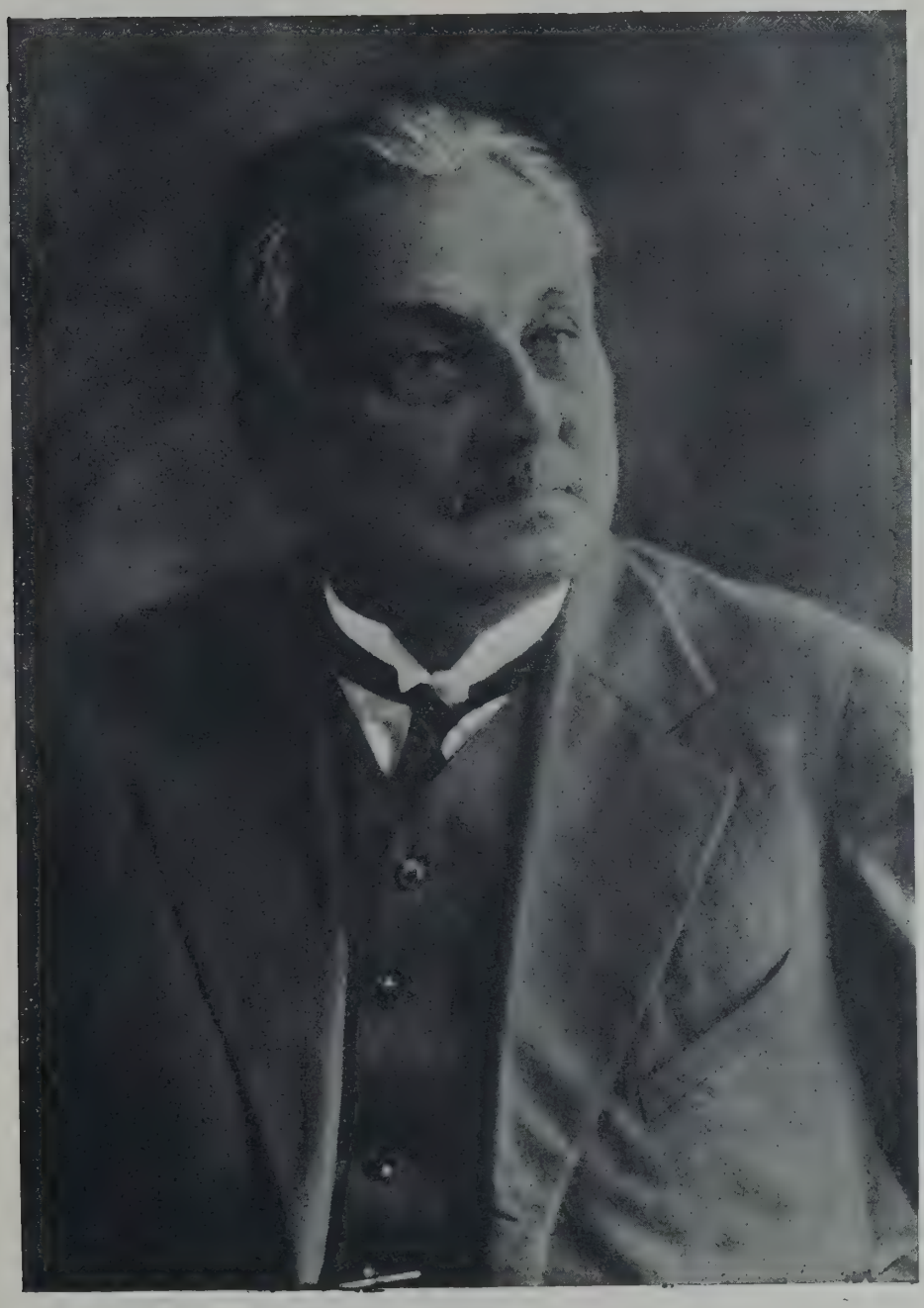

STANISŁAW KARPIŃSKI
PREZES BANKU POLSKIEGO
PRÉSIDENT DE LA BANQUE DE POLOGNE
CHAIRMAN OF THE BANK POLSKI

Dr. FELIKS MŁYNARSKI
Wiceprezes Banku Polskiego.
Vice-Président de la Banque de Pologne.
Vice-chairman of the Bank Polski.

Dr. WŁADYSŁAW MIECZKOWSKI
Naczelny dyrektor Banku Polskiego.
Directeur de la Banque de Pologne.
Managing Director of the Bank Polski.

BANK POLSKI

Po pięcioletnim okresie inflacyjnym została dokonana w 1924 r. reforma walutowa, uwieńczona powołaniem do życia 28 kwietnia 1924 r. Banku Polskiego, jako instytucji emisyjnej, mającej na celu regulowanie obiegu pieniężnego w kraju.

Wzorem większości banków emisyjnych, Bank Polski jest spółką akcyjną, wyposażoną przez państwo w wyłączny przywilej emisji biletów bankowych, będących prawnym środkiem płatniczym i posiadającym nieograniczoną moc umarzania zobowiązań przez zapłatę. Przywilej emisji biletów został nadany Bankowi do dnia 31 grudnia 1944 r., przyczem może on być przedłużony na mocy osobnej ustawy.

Kapitał zakładowy, wynoszący początkowo 100 milj. zł. i podpisany całkowicie przez społeczeństwo polskie, został w końcu 1927 r. podwyższony do 150 milj. zł., podzielonych na 1.500.000 akcyj po 100 zł.

Władze Banku stanowią: Walne Zebranie Akcjonarjuszów, Rada Ban-

BANQUE DE POLOGNE

Après une période d'inflation de cinq ans la réforme monétaire a été introduite en Pologne, à la suite de quoi la Banque de Pologne a été constituée le 28 avril 1924 en qualité de Banque centrale à l'effet de régler la circulation monétaire.

Comme la majorité des banques centrales la Banque de Pologne est une société anonyme, investie par l'Etat du privilège exclusif de l'émission des billets de banque qui seront reçus comme monnaie légale, et possèdant la faculté illimitée d'éteindre toute obligation par le remboursement. La Banque jouira jusqu'au 31 décembre 1944 du privilège de l'émission qui pourra être prorogé par une loi spéciale.

Le capital social de la Banque qui était de cent millions de zlotys a été porté vers la fin de l'année 1927 à cent cinquante millions et se compose actuellement d'un million cinq cents mille actions de 100 zlotys.

Les autorités de la Banque sont: l'Assemblée Générale des Actionnai-

THE "BANK POLSKI" ("BANK OF POLAND")

The monetary reform carried through in 1924, after 5 years of paper money inflation, was crowned by the foundation, on April 28, 1924, of the Bank Polski, which, as a central bank, has to regulate the currency circulation of the country.

Like other central banks, the Bank Polski is a joint-stock company invested by the State with the exclusive privilege of issuing banknotes which are legal tender and have the unrestricted power to liquidate obligations. This privilege expires on the 31 st December 1944 but may be extended on the basis of a special law.

The share capital of the Bank. which primarily amounted to 100 million zlotys and which was entirely subscribed by the community, was raised, at the end of 1927, to 150 million zlotys divided into 1 500 000 shares of 100 zlotys each.

The authorities of the Bank are: the General Meeting of Shareholders, the Council of the Bank, the Presi-

KAROL S. DEVEY

DORADCA FINANSOWY POLSKI
CONSEILLER FINANCIER DE LA POLOGNE
FINANCIAL ADVISER TO THE POLISH GOVERNMENT

ku, Prezes, Dyrekcja i Komisja Rewizyjna.

Do uczestniczenia w Walnem Zgromadzeniu uprawnieni są właściciele akcyj imiennych, zapisani w księgach Banku i posiadający zdolności do działań prawnych. Każde 25 akcyj daje prawo jednego głosu, jednakże nikt nie może mieć więcej niż 500 głosów. Walne Zebranie wybiera na okres 3 lat 12 członków Rady i 5 członków Komisji Rewizyjnej.

Rada nadaje ogólny kierunek działalności Banku i nadzoruje czynności organów wykonawczych — Komisja Rewizyjna może dokonywać w każdym czasie rewizji poszczególnych czynności Banku. W sprawach finansowych Bank posiada zupełną samodzielność i niezależność od państwa. Państwo sprawuje jedynie ogólny nadzór działalności Banku za pośrednictwem osoby Prezesa i Wiceprezezesa, mianowanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów na okres 5 lat. Jako przewodniczącemu Rady Banku, Prezesowi przysługuje prawo zawieszania uchwały Rady, która wykracza przeciw ustawom, statutowi Banku lub interesowi państwowemu. Organem wykonawczym i administracyjnym jest Dyrekcja, składająca się z Naczelnego Dyrektora i Dyrektorów wybranych przez Radę i zatwierdzonych przez Ministra Skarbu.

Za udzielenie przywileju emisyjnego Skarb Państwa korzysta z bezprocentowego kredytu do sumy nie wyżej nad 50 milj. zł., ponadto zaś Bank obowiązany jest przyjmować bezpłatnie wpłaty na rachunek Skarbu, dokonywać również bezpłatnie wszelkich wypłat oraz załatwiać komisowo wszelkie operacje na rachunek Skarbu. Innych uprawnień finansowych w stosunku do Banku, Skarb Państwa nie posiada. Wzamian jednak za to, Bank Polski jest wolny od wszelkich podatków państwowych i samorządowych, z wyjątkiem podatku gruntowego i od nieruchomości, jakoteż od wszelkich opłat stemplowych.

Emisja biletów bankowych jest ograniczona wymaganiem 40 procentowego pokrycia kruszcowego, do którego zalicza się: 1) zapas złota, 2) srebra według wartości w złocie, jednak nie wyżej nad 5% zapasu złota, 3) waluty zagraniczne, 4) natychmiast płatne należności, czeki i przekazy w pierwszorzędnych bankach zagranicznych oraz weksle, podpisane przez pierwszorzędne banki zagraniczne i płatne w ciągu 90 dni. Ilekroć pokrycie kruszcowe spadnie poniżej 40%, Bank płaci Skarbowi podatek progresywny w miarę spadku pokrycia.

res, le Conseil d'Administration, le Président de la Banque, la Direction et le Conseil des Censeurs.

Auront droit de présence à l'Assemblée Générale les propriétaires des actions nominatives qui seront inscrits sur les livres de la Banque et jouiront de la capacité juridique. Chaque groupe de vingt-cinq actions donne droit à une voix, nul actionnaire ne pourra toutefois disposer de plus de cinq cents voix. L'Assemblée Générale procède à l'élection des douze membres du Conseil d'Administration et des cinq Censeurs, nommés pour trois ans.

Le Conseil d'Administration donne les indications générales pour les opérations de la Banque, surveille la gestion des affaires exercée par les organes exécutifs de la Banque. Le Conseil des Censeurs est autorisé à contrôler le fonctionnement des divers services de la Banque et à se faire présenter les écritures et les documents de la Banque. L'Etat exerce uniquement une surveillance générale du fonctionnement de la Banque par le ministère du Président et du Vice-Président de la Banque, nommés pour cinq ans par le Président de la République sur la proposition du Conseil des Ministres. Le Président est investi du pouvoir de suspendre l'exécution de tout arrêté du Conseil d'Administration, contraire à son avis, à la Loi et aux Statuts de la Banque. La Direction qui est l'organe exécutif et administratif de la Banque, se compose du Directeur Général et des Directeurs nommés par le Conseil d'Administration et agréés par le Ministre des Finances.

Pendant la durée du privilège de l'émission des billets de banque, l'Etat peut profiter des avances mises à sa disposition au compte de crédit sans intérêt jusqu'à concurrence de cinquante millions. A la demande du Ministre des Finances, la Banque s'engage à recevoir gratuitement les versements pour compte du Trésor et à effectuer gratuitement les paiements de ces comptes, de même à entreprendre toutes les opérations de commission pour compte du Trésor. Le Trésor Public n'a pas droit à d'autres privilèges vis-à-vis de la Banque. La Banque est dispensée de tout impôt fiscal et communal et de tout droit de timbre, sauf l'impôt sur les immeubles et l'impôt foncier.

Les billets de banque en circulation et les engagements à vue de la Banque doivent être couverts à raison de 40% au moins par les valeurs suivantes: a) par l'encaisse-or en monnaies et lingots, b) par l'encaisse-

dent, the Board of Directors and the Auditing Committee.

Holders of personal shares who are entered in the register of shareholders are empowered to participate in the General Meeting. Every twenty-five shares give the right to one vote, but no shareholder may have more than 500 votes. The General Meeting elects 12 members of the Council of the Bank and 5 members of the Auditing Committee for a term of 3 years. The Council of the Bank directs the policy of the Bank in general and supervises the work of the executives. The Auditing Committee has the right to investigate any particular transaction of the Bank at any time.

In financial affairs the Bank is totally independent of the State. The State exercises only a general control over the activity of the Bank through the intermediary of the President and the Vice-President of the Bank, who are appointed by the President of the Republic on the recommendation of the Council of Ministers for a term of five years. The President of the Bank as the Chairman of the Council of the Bank has the right to suspend the carrying out of any decision of the Council, if in his opinion such a decision is contrary to the laws of the country, the statutes of the Bank, or the interest of the State. The Board of Directors of the Bank is its executive and administrative organ and is composed of a General Manager and Directors who are elected by the Council and approved by the Minister of Finance.

In exchange for the grant of the exclusive privilege of note issue, the State Treasury is entitled to a non-interest bearing credit which may not exceed 50 million zlotys. Moreover the Bank is obliged to effect payments to and from the account of the Treasury free of charge. The Bank Polski, on the other hand, is exempt from all State and communal taxes as well as from all stamp duties with the exception of the tax on land and buildings.

The issue of notes is subject to a reserve requirement of at least 40 per cent. This reserve shall consist of: 1. gold in coin and bars, 2. silver at its gold value, which, however, may not exceed 5 per cent of the holdings of gold, 3. foreign currencies, 4. balances with and cheques and drafts on foreign banks of high standing payable at sight, as well as bills endorsed by foreign banks of high standing payable within 90 days. Whenever the Bank's reserve shall fall below 40 per cent the

Reszta biletów znajdujących się w obiegu, musi posiadać pokrycie bankowe w wekslach handlowych, papierach wartościowych o stałem oprocentowaniu, zapasie polskich monet srebrnych i bilonu, który jednak nie może przekraczać 5% ogólnej sumy emisji biletów bankowych. Częściowe zabezpieczenie tegoż pokrycia stanowi bezprocentowy dług Skarbu Państwa w kwocie 50 milj. zł., współcześnie faktycznie wyzyskany do wysokości 25 milj. zł.

W chwili rozpoczęcia swej działalności Bank przyjął za podstawę stabilizacyjną dolara, jako walutę pełnowartościową i postanowił sprzedawać bez ograniczenia czeki na New-York po cenie 5.18 zł. za 1 dolar, zapewniając w ten sposób bezwzględną stałość kursu złotego. Zapas wartości uważanych wtenczas za złote pokrycie wypuszczonych biletów wynosił 249,5 milj. zł. W miarę utrwalania się wśród społeczeństwa wiary w stałość własnego pieniądza, wzrastała podaż tezauryzowanych dotychczas walut, które napływały do Banku Polskiego. W końcu 1924 r. pokrycie złote emitowanych biletów wynosiło 64,89% i składało się w 71,1% z walut i dewiz oraz w 28,9% ze złota. Mając na uwadze wahania kursowe dawnego pieniądza, Bank Polski starał się utrzymać pokrycie kruszcowe emisji na wysokim poziomie. Realizowanie tej zasady w r. 1925 stawało się coraz trudniejsze. Pod wpływem deficytu bilansu płatniczego zapasy walut w Banku zmniejszyły się szybko. W lipcu 1925 r. utrzymanie nadal nieograniczonej sprzedaży dewiz stało się niemożliwe. Nastąpił przeto spadek złotego, który zapoczątkował okres wahań walutowych, trwających blisko rok.

Poprawa sytuacji gospodarczej i aktywności bilansu handlowego w 1926 r. spowodowały dość szybki wzrost zapasów kruszcowo-walutowych. Waluty, dewizy i należności w bankach zagranicznych zwiększyły się od 31 maja do 31 grudnia 1926 r. z sumy 53.408.000 zł. do 164.946.000 zł. t. j. o 209,4%. Pokrycie biletów bankowych, które do maja 1926 r. utrzymywało się na poziomie 32% w grudniu tegoż roku wynosiło 46,86%. Dzięki temu złoty został ustabilizowany faktycznie na poziomie 8.90—9 za 1 dolar.

Dalszy wzrost zapasów kruszcowo-walutowych w r. 1927 przywrócił Bankowi zupełne panowanie na rynku walutowym. W ciągu pierwszych dziewięciu miesięcy 1927 r. rezerwy kruszcowe zwiększyły się o 53%, a w ostatnim kwartale wzrosły jeszcze bardziej dzięki zagranicznej pożyczce stabilizacyjnej.

argent dont la valeur en or ne pourra excéder cinq pour cent de l'encaisse-or, c) par le stock de monnaies étrangères, d) par les Avoirs, les chèques à vue et les mandats sur les banques de premier ordre à l'étranger ainsi que par les lettres de change acceptées ou endossées par les banques de premier ordre à l'étranger et payables à 90 jours. Chaque fois que la couverture aura baissé au-dessous de 40%, la Banque paiera au Trésor un impôt progressif à mesure que la couverture aura baissé. Le restant des billets mis en circulation devra être couvert par les lettres de change, les titres à intérêt déterminé, par les monnaies polonaises d'argent et le billon polonais qui ne pourront excéder 5% du chiffre des émissions des billets de banque et enfin par les avances mises à la disposition de l'Etat au compte du crédit sans intérêt jusqu'à concurrence de cinquante millions de zlotys.

Au début de son fonctionnement la Banque de Pologne avait établi comme base de la stabilité du zloty le dollar, monnaie à pleine valeur en or, et avait arrêté de vendre les chèques sur New York sans limitation au cours de 5.18 pour un dollar, assurant par la même la stabilité absolue du cours du change. Les réserves de change considérées à ce moment comme couverture-or de la circulation des billets de banque s'élevaient à 249,5 millions. A mesure de la confiance croissante dans la durée de la stabilité du cours de change, les monnaies étrangères, thésaurisées par le public pendant la période de l'inflation, affluaient aux guichets de la Banque. A la fin de l'année 1924 la couverture des billets en circulation était de 64,89 p. c. dont 28,9 p. c. en or et 71,1 p. c. en devises et monnaies étrangères. Afin de maintenir le cours du zloty et d'éviter les oscillations qu'avait subies le mark polonais, la Banque de Pologne considérait comme tâche capitale le maintien des réserves en or et devises à un niveau élevé. La mise à exécution de ce principe devint de plus en plus difficile au cours de l'année 1925. Sous la pression de la balance de commerce défavorable, les réserves de devises tendaient à diminuer rapidement. En juillet 1925 la Banque s'est vue obligée de limiter les ventes de devises. Cette circonstance amena la baisse du cours du zloty et des oscillations du change qui se prolongèrent près d'un an.

L'amélioration de la situation économique générale du pays et du bilan de commerce favorable en 1926 contribuèrent à un rétablissement

Bank shall pay to the Treasury a progressive tax in accordance with the deficiency in the reserve ratio. Bank notes in circulation which are not covered by gold, foreign currencies and devisen must be covered in full by commercial bills, securities bearing fixed interest and Polish silver and subsidiary coins, which, however, may not exceed 5 per cent of the total note issue. The debt of the Treasury on account of the non-interest bearing credit to the amount of 50 million zlotys, now amounting to 25 million zlotys, also forms part of the additional cover of the note issue.

When starting operations the Bank adopted a full value currency, the United States dollar, as a basis of stabilisation and decided to sell drafts on New York in unlimited amounts at the price of zl 5,18 for one U. S. dollar, thus assuring an absolute stability of the exchange rate of the zloty. The holdings of assets which at that time were considered as gold cover of the bank note issue amounted to 249.5 million zlotys. With the growing confidence of the community in the stability of the currency of the country, the hitherto hoarded foreign currencies were offered in increased quantities and flowed into the Bank Polski. Towards the end of 1924 the gold cover of the bank-note issue amounted to 64.89 per cent, 71.1 per cent of which consisted of foreign currencies and devisen, and 28.9 of gold. Bearing in mind the fluctuations of the rate of exchange of the previous currency, the Bank Polski endeavoured to maintain the metallic cover of the issue at a high level. In 1925, the maintenance of this principle met more and more with difficulties. As a result of the adverse balance of payments the stock of foreign currencies and devisen held by the Bank Polski declined rapidly. In July 1925 it became impossible to continue the unrestricted sale of devisen. As a consequence the exchange rate of the zloty declined and initiated a period of exchange fluctuations which lasted for almost one year.

The improvement of the economic situation and the favourable balance of trade in 1926 brought about a rather quick growth of the holdings of foreign currencies and devisen. The foreign currencies, devisen and balances in foreign banks grew from May 31 to December 31, 1926, from zl. 53 408 000 to zl. 164 946 000, i. e. by 209,4 per cent. The cover of the note issue which, until May 1926, had been about 32 per cent, amounted to 46,86 per cent in December 1926.

Pożyczka stabilizacyjna w wysokości 62 milj. dolarów i 2 milj. funtów szterlingów zaciągnięta na lat 20 umożliwiła prawną stabilizację złotego. Rozporządzeniem z dn. 13 października 1927 r. ustrój pieniężny został oparty na złocie, przyczem z 1 kg. czystego złota wybija się 5.924.44 zł., co w stosunku do franka złotego wynosi 1.72 zł. a do dolara 8.9141 zł.

Zmiany powyższe znalazły swe odzwierciedlenie w statucie Banku Polskiego. Wprowadzono zasadę nieograniczonej wymiany biletów na monety złote, przyczem termin rozpoczęcia wymiany zostanie oznaczony rozporządzeniem Rady Ministrów. Do tego czasu Bank obowiązany jest wymieniać bilety w kwotach powyżej 20.000 zł., podług swego wyboru na: 1) monety złote, 2) sztaby złote w stosunku 5924.44 zł. za 1 kg. czystego złota, 3) czeki zagraniczne w walucie wymienialnej na złoto w stosunku równi monetarnej.

W związku z wprowadzeniem zasady wymienialności biletów bankowych na złoto, Bank obowiązany jest posiadać odpowiednio wysokie zapasy złota zaliczonego do pokrycia. Zapas ten winien wynosić co najmniej $^3/_4$ minimalnego ustawowego pokrycia. Aby zadośćuczynić temu wymaganiu, Bank zakupił w listopadzie 1927 r. złota za 20 milj. dolarów. Dnia 31 grudnia 1927 r. cały zapas złota wynosił 517,3 milj. zł., co stanowiło 31,10% sumy obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań, a dnia 20 marca 1928 r. zapas złota wynosił 553.296 tys. zł. względnie 31,75% obiegu i zobowiązań.

Do zakresu działania Banku, poza czynnościami emisyjnemi, regulowaniem obiegu pieniężnego i ułatwianiem kredytu należy załatwianie innych operacyj bankowych, jak dyskonta weksli, obrotu żyrowego oraz zleceń komisowo-bankowych.

Weksle dyskontowane przez Bank winny pochodzić z dokonanych obrotów gospodarczych, posiadać trzy a wyjątkowo 2 podpisy. Zasadniczo weksle powinny być trzymiesięczne ze względu jednak na przewagę, jaką posiada w kraju rolnictwo, weksle rolników mogą być sześciomiesięczne, jednak suma ich nie może przekraczać 20% sumy portfelu Banku Polskiego. Oceny weksli i innych walorów skupowanych przez Bank dokonywują Komitety Dyskontowe, których członkowie powoływani są przez Radę Banku z pośród osób, posiadających dokładną znajomość stosunków gospodarczych.

Polityka kredytowa Banku od czasu jego powstania była ściśle zależna od zapasów pokrycia kruszcowego. Pod tym względem w działalności Banku wyraźnie zaznaczają się trzy okresy.

assez rapide des réserves en or et devises. Les disponibilités et Avoirs à l'étranger s'élevèrent à partir du 21 mai jusqu'à la fin de l'année 1926 de 53,4 à 164,9 millions de zlotys, soit de 209 p. c., tandis que le niveau de la couverture se releva graduellement de 32 p. c. à 46,86 p. c. Grâce à cette circonstance le change du zloty fut stabilisé à un niveau entre 8.90 et 9 zlotys pour un dollar.

La reconstitution progressive des réserves en or et devises en 1927 permit à la Banque de Pologne de dominer la situation sur le marché des changes, en favorisant même le redressement du cours du zloty. Les réserves métalliques augmentèrent du début de l'année jusqu'à la fin septembre de 53 p. c. et continuèrent à s'accroître au cours du dernier trimestre de l'année, grâce au produit de l'emprunt de stabilisation.

La stabilisation légale du zloty a été rendue possible par l'emprunt 7% contracté par le Trésor d'un montant nominal de 62 millions de dollars et de 2 millions de livres sterling, amortissable en 20 ans. A la suite du décret du Président de la République du 13 Octobre 1927 le système monétaire de la Pologne a été basé sur l'or. Il est frappé d'un kilogramme d'or fin 5924,44 zlotys, ce qui correspond à zl. 1.72 pour le franc-or et à zl. 8.9141 pour mille dollars U. S.

En même temps les modifications suivantes ont été introduites dans les statuts de la Banque de Pologne. La Banque s'engage à rembourser les billets émis avec les espèces-or à la demande et en quantité illimitée. Le terme à partir duquel le remboursement obligatoire des billets de banque devra s'effectuer avec les espèces-or, sera déterminé par arrêté du Conseil des Ministres. Jusqu'à ce terme la Banque remboursera les billets de banque selon son choix en espèces-or, en lingots d'or selon le rapport de 5924.44 zlotys pour 1 kilo d'or fin, ou en chèques sur l'étranger tirés en monnaie remboursable en or selon la parité monétaire. Le remboursement n'aura lieu que pour les sommes excédant vingt mille zlotys.

Le principe du remboursement des billets de banque avec les espèces-or impose à la Banque le devoir de posséder une encaisse-or suffisante comprise dans la couverture. L'encaisse-or en monnaies et lingots devra représenter au moins trois quarts de la couverture minima statutaire. Pour agir d'accord avec les nouveaux statuts, la Banque acheta à l'étranger de l'or pour 20 millions de dollars. Au 31 décembre 1927 le total de

Thanks to these circumstances the zloty was, in fact, stabilized at the level of 8,90 to 9 zlotys equal to one U. S. dollar.

A further increase in 1927 of its stock of foreign currencies and devisen enabled the Bank Polski to regain the domination over the currency market. During the first nine months of 1927 the cash reserves increased by 53 per cent; the increase in the last quarter was still more striking owing to the foreign stabilization loan.

The Stabilization Loan amounting to dollars 62 000 000 and £ 2 000 000, contracted for a period of 20 years, made it possible to stabilize the zloty legally. By Decree of October 13, 1927, the monetary system was placed on a gold basis, i. e. from one kilogramme of fine gold 5 924.44 zlotys are struck, which corresponds to a relation of zl 1,72 to the gold franc and of zl 8.9141 to the U. S. A. dollar.

These changes are reflected in the modified Statutes of the Bank Polski. The principle of an unlimited convertibility of notes into gold coins has been introduced; the date for this convertibility shall be fixed by a decree of the Council of Ministres. Until that date the Bank is obliged to redeem its notes in amounts exceeding zl 20 000 at its option in 1. gold coins, 2. gold bars at the relation of 5 924.44 zlotys for one kilo gramme in gold, 3. foreign drafts in currencies convertible into gold according to mint parity.

In connection with the introduction of the principle of the convertibility of the notes into gold the Bank must possess adequate gold holdings serving as cover. These holdings must amount to at least three quarters of the minimum legal reserves. In order to fulfil this requirement the Bank purchased, in November 1927, gold for about 20 million U. S. A. dollars. On December 31, 1927, the total gold holdings of the Bank amounted to 517,3 million zlotys, that is 31,10 per cent of the total amount of notes in circulation and sight liabilities, and on March 20, 1928, to 553 296 million zlotys, i. e. 31,75 per cent of the notes in circulation and sight liabilities.

The scope of activities of the Bank, besides issuing of notes, regulating of monetary circulation and facilitating credits, comprises other banking business such as discounting of bills, transfer of funds, and carrying out of various banking operations for account of its customers.

The bills discounted by the Bank must result from actual commercial

Dzięki wzrostowi zapasu walut w ciągu roku 1924 i pierwszego półrocza 1925, Bank Polski mógł wydatnie rozszerzać granice przyznanych kredytów dyskontowych. Przyznany kredyt dyskontowy w kwocie 92,4 milj. zł. w końcu kwietnia 1924 r. powiększa się do końca marca 1925 roku do sumy 378,8 milj. zł. t. j. o 310%. Odtąd jednak, celem utrzymania pokrycia kruszcowego na właściwym poziomie, Bank Polski nie powiększa wysokości kredytów, co trwa do drugiej połowy roku 1926. Tą drogą Bank Polski oddziaływał na złagodzenie deficytu bilansu płatniczego, który powodował silne wahania kursu złotego. Od maja 1926 r. zapasy kruszcowo-walutowe poczęły wzrastać w dość szybkiem tempie, a zatem działalność kredytowa była znacznie ułatwiona. Bank Polski rozszerza granice kredytów dyskontowych w drugiej połowie 1926 r. o 100,1 milj. zł., a 1927 r. o 200,7 milj. zł., które w końcu grudnia 1927 r. dochodzą do sumy 650 milj. zł. Wskutek jednak zwiększonej płynności rynku pieniężnego i kredytowego oraz dzięki odzyskaniu dawnego znaczenia przez banki prywatne, suma wykorzystanych kredytów w końcu 1927 r. wynosiła tylko 456 milj. zł. Kredyty w Banku Polskim zaczynają nabierać coraz bardziej charakteru rezerwowego. Stosunek ich do ogólnej kwoty kredytów krótkoterminowych w Polsce spada z 33% w czerwcu 1925 r. na 24,3% we wrześniu 1927 r.

Stopa procentowa Banku ulegała dość częstym zmianom w miarę rozszerzania lub zwężania działalności kredytowej. Od 12 maja 1927 r. stopa dyskontowa wynosi 8%.

W okresie ubiegłych lat coraz większego znaczenia nabierał obrót żyrowy. Ilustrują to następujące liczby:

Rok	Przychód w tys. zł.	Rozchód
1924	8.093.926	8.046.983
1925	12.464.712	12.448.950
1926	11.955.766	11.889.458
1927	23.390.062	23.105.003

Z początkiem kwietnia 1927 r. Bank Polski posiadał 52 oddziały i 112 zastępstw, powołanych głównie do czynności inkasowych, w okresie zatem czteroletniego istnienia zwiększył ilość oddziałów o 6 a zastępstw o 62.

---

la balance des comptes défavorable qui provoquait des oscillations considérables du cours du change. A partir du mois de mai 1926 les réserves en or et devises accusèrent un renforcement, il en résulta que les fonctions de crédit de la Banque purent être développées sensiblement. La Banque de Pologne avait élargi au cours de la seconde partie de l'année 1926 les limites des crédits consentis de 100 millions et au cours de l'année l'encaisse-or s'élevait à 517,3 millions, ce qui représente 31,1 p. c. du montant total de la circulation des billets de banque ainsi que des engagements à vue; l'encaisse-or était au 31 mars 1928 de 553,3 millions.

En dehors de l'émission des billets de banque, du réglement de la circulation monétaire et des fonctions du crédit, les opérations de la Banque consistent à escompter les lettres de change, à recevoir les dépôts et à ouvrir les comptes courants ainsi qu'à faire des opérations de commission bancaires.

La Banque admet à l'escompte les lettres de change provenant des opérations d'ordre économique. L'échéance des lettres de change devra être de trois mois au plus à partir de l'escompte et être garantie en principe par trois signatures et, dans des cas exceptionnels, par deux signatures notoirement solvables. Etant donné l'importance de l'agriculture dans la vie économique du pays, les lettres de change des agriculteurs peuvent être à six mois. Le chiffre total de ces lettres de change ne pourra toutefois excéder vingt pour cent du portefeuille de la Banque. A l'effet d'examiner les lettres de change et les autres valeurs, des Comités d'Escompte se sont constitués. Les Censeurs sont désignés par le Conseil d'Administration de la Banque parmi les personnes ayant connaissance de la situation agricole, industrielle et commerciale du rayon de chaque succursale de la Banque.

L'activité de la Banque dans le domaine du crédit dépendait constamment depuis sa création du chiffre des réserves métalliques. Il y a lieu d'enregistrer trois époques distinctes. En 1924 et pendant la première partie de l'année 1925, grâce aux réserves de change, la Banque était à même d'élargir les limites des crédits consentis. Ceux-ci s'élevaient fin avril 1924 à 92,4 millions et dépassaient 378 millions fin mars 1925. Pour maintenir le niveau de la couverture qui baissait constamment par suite de la diminution des réserves métalliques, la Banque ne put consentir de crédits dans une plus large mesure jusqu'à fin Juin 1926. Elle s'efforçait de cette manière d'influer sur

---

of short-term credits in Poland fell from 33 per cent in June 1925 to 24,3 per cent in September 1927.

The discount rate of the Bank underwent frequent changes in connection with the expansion or contraction of the credit activities. From May 12, 1927, the discount rate is 8 per cent.

During the last years the transfer operations of the Bank have gained considerably in importance, as may

transactions and bear ordinarily three, in exceptional cases two, signatures. As a rule the bills must be payable at three months' date; in view, however, of the predominant part of agriculture in this country, agricultural bills payable in six months are accepted. The total amount of the latter bills may not exceed 20 per cent of the Bank's portfolio.

The bills and other papers purchased by the Bank are examined by the Discount Committees, the members of which are appointed by the Council of the Bank from among persons possessing a thorough knowledge of economic conditions.

Since the foundation of the Bank its credit policy has been closely dependent upon the holdings of cash reserves. In this respect we clearly distinguish three periods in the Bank's activities. Thanks to the growing cash reserves during 1924 and the first half of 1925, the Bank could largely expand the volume of discount credits. The discount credit of 92.4 million zlotys at the end of April 1924 grew to 378.8 million zlotys at the end of March 1925, i. e. by 310 per cent. From that date, however, in order to maintain the reserve ratio on the proper level, the Bank did not increase the volume of credits; this period lasted until the second half of 1926. Thus the Bank Polski contributed to alleviate the consequences of the adverse balances of trade which brought about considerable fluctuations of the zloty exchange. Beginning in May 1926, the holdings of bullion and foreign currencies and devisen began to grow at a quick rate, and consequently the credit activities of the Bank were greatly facilitated. During the second half of 1926 the Bank expanded the discount credits by 100.1 millions zlotys, and in 1927 by 200.7 million zlotys to 650 million zlotys at the end of December 1927. However, owing to much easier conditions in the money and credit markets and thanks to the fact that private banking had regained its former standing, the amount of credits utilized at the end of 1927 was 456 million zlotys only. The credits at the Bank Polski are considered more and more as reserve credits. Their relation to the total amount

née 1927 de 200 millions. Le total des crédits consentis s'élevait fin décembre 1927 à 650 millions de zlotys. Par suite de l'accroissement des capitaux disponibles sur le marché monétaire et sur le marché du crédit et grâce au relèvement de la situation des banques privées, le total des crédits utilisés ne dépassait pas 456 millions en fin d'année 1927. Les crédits à la Banque de Pologne commençaient donc à avoir de plus en plus un caractère de réserve. Leur importance en comparaison du chiffre total des crédits à court terme était de 24,3 p. c. en Septembre 1927 contre 33 p. c. en juin 1925.

Au cours des années qui viennent de s'écouler le taux d'escompte de la Banque subit des modifications fréquentes dans la mesure de la compression ou de l'élargissement des fonctions de crédit. A partir du 12 mai 1927 le taux d'escompte de la Banque de Pologne est de 8 p. c.

Les mouvements des virements et des prélèvements en comptes courants accusent un développement prononcé. Le tableau comparatif ci-dessous en donne un aperçu.

Exercice	Virements	Prèlèvements
1924	8.093.926	8.046.983
1925	12.464.712	12.448.950
1926	11.955.766	11.889.458
1927	23.390.062	23.105.003

La Banque de Pologne avait en avril 1928, 52 succursales ainsi que 112 agences auxiliaires, organisées dans les centres industriels du pays pour l'encaissement des effets de commerce et confiées aux correspondants de la Banque. Au cours des trois dernières années, la Banque a ouvert six nouvelles succursales et a organisé 62 agences auxiliaires.

---

be seen from the following figures (in thousands of zlotys):

Year	Inflow of funds	Outflow of funds
1924	8.093.926	8.046.983
1925	12.464.712	12.448.950
1926	11.955.766	11.889.458
1927	23.390.062	23.105.003

In April 1928, the Bank had 52 branch offices and correspondents in 112 places; the latter are mainly charged with collecting operations. During the four years of its existence the Bank has enlarged the number of its branch offices by six and that of its domestic correspondents by 62.

DR. ROMAN GORECKI

PREZES BANKU GOSPODARSTWA KRAJOWEGO
PRÉSIDENT DE LA BANQUE DE L'ÉCONOMIE NATIONALE
CHAIRMAN OF THE BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO
(NATIONAL ECONOMY BANK)

EUSTACHY KORWIN-SZYMANOWSKI
Naczelny Dyrektor Banku Gospodarstwa Krajowego.
Directeur de la Banque de l'Économie Nationale.
Managing Director of the Bank Gospodarstwa Krajowego.

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO A ROZWÓJ MIAST POLSKICH

Podstawowem zadaniem Banku Gospodarstwa Krajowego jako instytucji państwowej jest finansowanie tych dziedzin życia gospodarczego, które mają na celu zaspokojenie potrzeb o ogólno-społecznem znaczeniu. Środkiem prowadzącym do tego celu jest przedewszystkiem długoterminowy kredyt Banku, udzielany głównie w formie emisji listów zastawnych oraz obligacyj komunalnych, kolejowych i bankowych. Z pożyczek tego rodzaju w chwili obecnej korzystają majątki ziemskie i nieruchomości miejskie (w 7% listach zastawnych), samo-

LA BANQUE DE L'ÉCONOMIE NATIONALE ET LE DÉVELOPPEMENT DES VILLES POLONAISES

La tâche fondamentale de la Banque de l'Economie Nationale, comme institution d'Etat, est de subventionner les sphères d'exploitation qui ont pour but de subvenir aux besoins sociaux du pays. Un des moyens pour arriver à ce but est avant tout le crédit à longue échéance consenti le plus souvent sous forme d'émission d'obligations communales, de chemin de fer, et d'obligations de banque. En ce moment les propriétés foncières et, dans les villes, les immeubles profitent de ces emprunts (sous forme d'obligations à 7 %), les villes, les

THE "BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO" AND THE DEVELOPMENT OF POLISH TOWNS

The "Bank Gospodarstwa Krajowego" ("National Economy Bank") exists for the purpose of financing such branches of business as cater for public wants of general importance. This purpose is served by long-term credits, granted by the Bank chiefly by way of iussuing bonds and communal, railway, and bank obligations.

At present the following interests benefit by these issues: landed and town property (7 per cent mortgage bonds), municipal and other local self-governing corporations and State

rządy i państwo (w 7% obligacjach komunalnych) i wreszcie przemysł (w 7½% obligacjach bankowych). Emitowane na ten cel walory zabezpieczone są w sposób następujący: 1) pożyczkami na pierwszem miejscu hipoteki nieruchomości najwyżej do połowy wartości szacunkowej, wzgl. na majątku państwa lub samorządu; 2) specjalnym funduszem rezerwowym, tworzonym z wpisowego, części zysków i innych wpływów; 3) całym majątkiem Banku; 4) gwarancją Skarbu Państwa. Pozatem wszystkie te papiery są wystawione w walucie złotej, a mianowicie listy zastawne w złotych w złocie (według równowartości 900/5332 grama czystego złota za jednego złotego w złocie), a obligacje komunalne i bankowe opiewają równocześnie na zł. w zł., franki szwajc., dolary Stan. Zjedn. w złocie, funty sterl. i floreny hol. w złocie.

Na pierwszy plan wśród emisyj Banku Gospodarstwa Krajowego wysuwają się obligacje komunalne, idące przeważnie na pożyczki dla samorządów ziemskich i miejskich na cele inwestycyjne, jak na budowę dróg bitych, kolejek dojazdowych, kanalizację, elektryfikację, gazownie, hale targowe i wszelkie inne inwestycje komunalne. Zapotrzebowanie w tym względzie na tego rodzaju inwestycje w Polsce jest bardzo wielkie, zwł. o ile idzie o b. zabór rosyjski i austrjacki. Pamiętać bowiem trzeba, że dawne rządy rosyjskie i austrjackie świadomie hamowały postęp gospodarczy ziem polskich, znajdujących się pod ich panowaniem, wyzyskując je na korzyść innych części państwa. Szczególnie szkodliwa była tu polityka rządów carskich, które zupełnie świadomie nie pozwalały na rozwój sieci komunikacji w b. Kongresówce, tłomacząc to względami strategicznemi. Rozwój zaś miast w tej części kraju, pozbawionych własnego samorządu, nie mógł należycie postępować na skutek biurokratycznych rządów rosyjskich. Okres wojen 1914—1920 r., rozgrywających się na terytorjum obecnej Rzplitej Polskiej, zostawił po sobie kolosalne zniszczenie miast, wsi i ogólny upadek gospodarczy kraju. Okoliczności te zrodziły ogromne zapotrzebowanie kapitałów na odbudowę zniszczonych osiedli ludzkich, oraz na przeprowadzenie szeregu inwestycyj, które szczególnie potrzebne są w miastach. Tak n. p. według obliczeń Związku Miast przeprowadzenie najniezbędniejszych inwestycyj w większych miastach Polski będzie wymagało na okres najbliższych lat przeszło 2 miljardy zł. kapitału.

Wynika więc z tego, że zadanie Banku Gospodarstwa Krajowego w dziedzinie popierania rozwoju inwe-

districts, les communautés religieuses, les administrations autonomes et l'Etat (sous forme d'obligations communales à 7 %), et enfin l'industrie (sous forme d'obligations de banque à 7½ %). Les valeurs émises dans ce but sont garanties de la façon suivante:

1. par des emprunts hypothéqués en premier lieu sur les immeubles, et montant au plus à la moitié de la valeur d'estimation, ou encore sur les biens de l'Etat ou des administrations autonomes;

2. par des fonds de réserve spéciaux provenant de l'amortissement, d'une partie des revenus, et d'autres rentrées;

3. par tout l'avoir de la Banque;

4. par la garantie du trésor de l'Etat.

Outre cela tous ces titres sont émis en valeur or, notamment les obligations en zloty or (en prenant comme unité monétaire un dollar = 8,88 złoty), tandis que pour les obligations des communes et des banques on cote le zloty or à son cours, simultanément en francs suisses, en dollars américains, en livres sterling et en florins hollandais.

Parmi les émissions de la Banque de l'Economie Nationale, il faut mettre au premier rang les obligations communales qui pour la plupart sont consenties comme emprunts aux administrations autonomes communales des villes et des campagnes, pour bâtir des chaussées, des chemins de fer à voie étroite, pour la canalisation, l'électrification, les usines à gaz, les halles et toutes sortes d'autres mises de fonds communales. Sous ce rapport, les besoins de mise de fonds sont énormes en Pologne, surtout dans les parties annexées autrefois par la Russie et l'Autriche. Car il faut se rappeller que les anciens gouvernements, russe et autrichien, s'efforçaient systématiquement d'empêcher le développement des propriétés polonaises qui se trouvaient sous leur domination; ils les exploitaient au profit des autres provinces de leurs Etats. Spécialement les villes qui ne possédaient pas de municipalités élues, sur l'ancien territoire appartenant à la Russie, ne pouvaient se développer à cause de la bureaucratie du gouvernement russe.

La guerre de 1914—1920, qui se déroula sur les territoires de la République polonaise actuelle, fit de grands ravages dans les villes et dans les campagnes et fut cause de la ruine économique complète du pays. Ces circonstances exigèrent d'énormes mises de capitaux pour reconstruire les habitations ainsi que les fermes détruites et pour accomplir une quantité de travaux d'amélioration né-

concerns (7 per cent communal obligations), and lastly, industrial undertakings (7½ per cent bank obligations). The bonds issued for this purpose are secured in the following manner:

1. By first mortgages up to one half of the assessed value of the immovables mortgaged, or by Government or local corporation property;

2. By a special reserve, arising out of booking-fees, part of the profits, and other revenues;

3. By the whole property of the Bank;

4. By the guarantee of the Treasury.

Moreover, all these securities are made out in gold currencies, viz. the mortgage bonds in gold zł (the par value being 900/5332 gr. of pure gold for one gold zł), while the communal and bank obligations are made out in gold zł, Swiss francs, U. S. A. dollars in gold, pounds sterling, and Dutch florins in gold simultaneously. The first place among the issues of the "B. G. K." is taken by the communal obligations, which mostly serve to grant loans to rural and urban corporations for investing purposes, such as road-building, suburban communications, sewerage, electrification, gas-works, market-halls, and all sorts of other communal investments. The need for making such investments is very great in Poland, especially as regards the late Russian and Austrian partitions. For it must be remembered that the former Russian and Austrian governments purposely hampered the economic progress of their Polish possessions, bleeding them to the advantage of other parts of their empires. Great harm was done, above all, by the policy of the Tsarist government, which consciously prevented the development of the lines of communication in the late Congress Kingdom, pleading strategic necessities. The development of the towns in that partition, where municipal self-government did not exist, was likewise fettered by the bureaucratic ways of Russian officialdom. The period of hostilities, lasting from 1914 — 1920, during which time the territory of the present Polish Republic was one of the two main theatres of war, left behind it appalling devastations in town and country, and general economic ruin throughout Poland. These circumstances gave rise to a huge need of money for rebuilding the ruined home-steads of the people, as well as for carrying out a number of investments, the need of which makes itself felt particularly in the towns. Thus, according to the calculations of the Union of Towns, the most indispensable in-

stycyj miejskich jest bardzo doniosłe. Mimo ciężkich warunków gospodarczych Polski wydał on do dnia 1 marca 1928 r. pożyczek w obligacjach komunalnych na 175.605 tys. zł., z czego znaczna część przypada na samorządy miejskie, głównie b. dzielnicy rosyjskiej, mającej największe potrzeby w tym względzie. Przy wydawaniu tych kredytów Bank kieruje się przedewszystkiem rentownością inwestycyj. W kwocie wyżej wymienionej mieszczą się specjalne emisje 8% obligacyj dolarowych na pokrycie pożyczek zaciągniętych przez 10 miast polskich w amerykańskiej firmie Ulen & Co. w kwocie 12.464.000 dol. Przedsiębiorstwo to przeprowadziło w tych miastach szereg doniosłych inwestycyj, jak wodociągi, kanalizacja, budowa elektrowni, hal targowych i t. p., otrzymując za to należność w wyżej wymienionych obligacjach. Dzięki polepszeniu się sytuacji gospodarczej Polski oraz wzrostowi zdolności kredytowych samorządów miejskich długoterminowy komunalny kredyt inwestycyjny Banku Gospodarstwa Krajowego ma przed sobą dobre widoki rozwoju. W 1927 r. Bank ten uruchomił specjalne zaliczki gotówkowe na poczet przyznanych kredytów w obligacjach komunalnych, co znacznie ułatwiło korzystanie z kredytów inwestycyjnych Banku.

Omawiając rolę Banku Gospodarstwa Krajowego w dziedzinie popierania rozwoju miast, trzeba również wspomnieć o jego działalności na polu finansowania ruchu budowlanego. Podobnie jak w całej Europie, ruch budowlany w Polsce począwszy od 1924 r. był doniedawna w stadjum zupełnego zastoju. Wskutek stałego wzrostu ludności i silnego głodu mieszkaniowego po miastach ożywienie ruchu budowlanego wysunęło się na czoło zagadnień ekonomicznych Polski. Stąd też poczynając od 1925 r. przystąpił rząd do finansowania budowy domów mieszkalnych, przeznaczając na to specjalne fundusze już to z wpływów budżetowych już to z pożyczki zagranicznej (t. zw. Państwowego Funduszu Gospodarczego, pochodzącego z pożyczki Dillona z 1925 r.). Administracja temi funduszami spoczywa w rękach Banku Gospodarstwa Krajowego, który wydaje z tego źródła niskoprocentowe pożyczki na nowowznoszone budowle na czas do półtora roku. Do końca 1927 r. Bank przyznał na ten cel pożyczek z funduszów rządowych i własnych na 181.451 tys. zł., stając się w ten sposób prawie jedynem źródłem finansowem dla prywatnego ruchu budowlanego. Pożyczki budowlane podlegają konwersji na długoterminowe kre-

cessaires, surtout dans les villes. Aussi d'après les calculs de l'Union des villes, pour accomplir les travaux les plus indispensables dans les villes principales de Pologne, il faudra débourser un capital de plus de 2 milliards de złotys.

Il en résulte que la tâche de la Banque de l'Economie Nationale, pour soutenir dans les villes le développement des institutions de première nécessité, est très étendue. Malgré les très dures conditions économiques avec lesquelles la Pologne lutte encore, cette Banque a déjà, jusqu'au 1 Mars 1928, prêté en obligations communales 175 605 000 de zlotys, dont la majeure partie revient aux municipalités, principalement à celles des anciens territoires russes, qui, sous ce rapport, ont les plus grands besoins. En consentant ces crédits la Banque prend surtout en considération les revenus que peuvent donner ces mises de fonds. Indépendamment de cela, cette banque a, en 1925 et 1926, fait une émission spéciale, à 8 %, d'obligations en dollars, pour couvrir l'emprunt fait par deux villes polonaises auprès de la maison de banque américaine Ulen et Co., pour la somme de 12 464 000 dol. Cette entreprise a accompli dans ces villes une série de travaux importants tels que canalisations, construction de stations électriques, de halles etc., et fut payée en obligations indiquées ci-dessus. Grâce à l'amélioration de la situation économique et de la capacité de payement des administrations municipales en Pologne, le crédit à longue échéance pour les mises de fonds communales a la perspective de se bien développer. En 1927 cette banque a mobilisé des avances spéciales en argent comptant, en accompte des crédits promis en obligations communales, ce qui a beaucoup facilité la possibilité de profiter des crédits donnés par cette banque comme mise de fonds.

En parlant du rôle joué par la Banque de l'Economie Nationale pour aider au développement des villes, il faut faire mention aussi de son action dans le domaine des constructions. En Pologne, comme dans toute l'Europe d'ailleurs, depuis l'année 1924, l'industrie du bâtiment était, jusqu'à ces derniers temps, dans un état de stagnation absolue. Par suite de l'augmentation constante de la population et de la crise du logement dans toutes les villes, l'animation de la construction est devenue en Pologne un des problèmes économiques les plus importants. C'est pourquoi depuis 1925 le gouvernement a commencé à donner les fonds nécessaires pour la construction de maisons d'habitations, en y affectant des fonds

vestments in the bigger towns of Poland will require over 2 milliards of zł within the next few years.

Hence the task of the "Bank Gospodarstwa Krajowego" in the sphere of assisting the development of municipal investments is very important. In spite of the unfavourable economic conditions prevailing in Poland, the Bank has granted, till March 1st, 1928, loans in communal obligations amounting to 175 605 000 zł, of which a considerable part falls to the share of municipal corporations, chiefly in the late Russian partition, where the need is greatest in this respect. In granting these credits, the Bank is guided, above all, by considerations of productiveness in the proposed investments. In the above-mentioned sum are contained special issues of 8 per cent dollar bonds to cover loans contracted by 10 Polish towns in the American firm of Ulen & Co., to the amount of 12 464 000 zł. This concern has carried out in these towns a number of important investments, as water-services, sewerages, electricity-works, market-halls, etc., receiving in payment the aforesaid bonds. Owing to the improvement in Poland's economic situation and the consequent increase of the credit capacity of the municipalities the long-term communal investment credit granted by the Bank has good prospects of development. In 1927 the Bank introduced special cash advances upon credit awarded in communal obligations, thereby greatly facilitating the use of the investment credits of the Bank.

Speaking of the part played by the B. G. K. in the action of supporting the growth of the towns, its activities in the field of financing building operations must likewise be taken into account. As was the case all over Europe, building in Poland had come to a dead stop in 1914, and remained in a state of stagnation until a comparatively recent date. In consequence of the continuous growth of the population and the acute shortage of dwellings in the towns, the housing problem, and with it the need of stimulating building, became foremost among the economic problems of Poland. Beginning with 1925, therefore, the Government has succoured the building of dwelling houses, setting apart for the purpose special funds out of the budgetary revenues and out of a foreign loan (the so-called State Economy Fund, arising from the Dillon Loan in 1925). The B. G. K. is charged with the management of these funds, and it is from this source that the Bank is able to grant loans at a low rate of interest on newly arising

dyty Banku w formie listów zastawnych i obligacyj budowlanych. Przez sprzedaż tych walorów i przez dalszy dopływ funduszów skarbowych oraz częściowo przez zmobilizowanie własnych zasobów B. G. K. będzie w możności rozwijać nadal swą działalność na polu budownictwa. W związku z ruchem budowlanym uruchomił on w r. b. 14 milj. zł. kredytu dla przemysłu ceramicznego, a to w celu zapewnienia dostatecznej ilości materjału budowlanego na najbliższy sezon.

Jak z wyżej przedstawionego stanu rzeczy wynika, działalność Banku Gospodarstwa Krajowego na polu podniesienia miast polskich zatacza szerokie kręgi. Stąd też można śmiało powiedzieć, że w chwili obecnej Bank ten jest głównym ośrodkiem finansującym rozwój miast Rzeczypospolitej Polskiej.

---

la Banque de l'Economie Nationale, dans l'avenir le plus proche, développera son activité dans le domaine de la construction. Dans le courant de cette année, elle a mobilisé 14 millions de zlotys de crédits pour l'industrie céramique afin d'assurer une quantité suffisante de matériaux de construction dans la saison la plus proche.

Comme on peut en juger d'après l'état de choses décrit ci-dessus, l'action de la Banque de l'Economie Nationale, pour ce qui en est de son influence sur le développement des villes polonaises, prend des proportions de plus en plus grandes. C'est pourquoi on peut affirmer que, à l'heure actuelle, cette banque est le centre principal du mouvement d'expansion des villes polonaises. Toutes les informations touchant la Banque de l'Economie Nationale peuvent être obtenues au Secrétariat Economique de cette institution à Varsovie, rue Czackiego 23.

---

spéciaux provenant de rentrées budgétaires aussi bien que de l'emprunt étranger (nommé Fonds Economique de l'Etat provenant de l'emprunt Dillon de 1925). L'administration de ces fonds repose entre les mains de la Banque de l'Economie Nationale, qui puise à cette source les crédits à intérêts modérés qu'elle avance pour la durée d'un an et demi aux constructeurs. Jusqu'à la fin de l'année 1927, cette banque a ouvert dans ce but des crédits pour la somme de 181 451 000 zlotys devenant de cette manière presque l'unique source financière du mouvement des constructions privées. Une partie de ces crédits a été convertie en prêts de la Banque de l'Economie Nationale à longue échéance, sous forme d'obligations. Grâce à l'affluence permanente des fonds de l'Etat, et à la mobilisation de ses propres réserves,

buildings for a term of 18 months Down to the end of 1927, the Bank had for this purpose granted loans out of Government and own funds to the amount of 181 451 000 zł, being almost the only source of credit for private building. The building loans are convertible into long-term credits of the Bank in the shape of mortgage bonds and building obligations. Owing to the sale of these bonds and a further inflow of treasury funds, and partly also by mobilising its own resources, the B. G. K. will be in a position in the future to extend its activity in the field of building. In connection with building operations the Bank has opened, in the course of the present year, acredit amounting to 14 million zł for the ceramic industry, in order to secure sufficient building materials for the coming season.

As will be seen from the state of things detailed above, the activities of the B. G. K. in the field of raising the conditions under which the inhabitants of the Polish towns have to live are conducted on a large scale. It may be boldly claimed that at the present moment the action of financing the expansion of the towns of the Polish Republic is almost exclusively in the hands of the Bank Gospodarstwa Krajowego.

Informations concerning the Bank G. K. may be obtained from the Economic Secretary, Warsaw, ul. Czackiego 23.

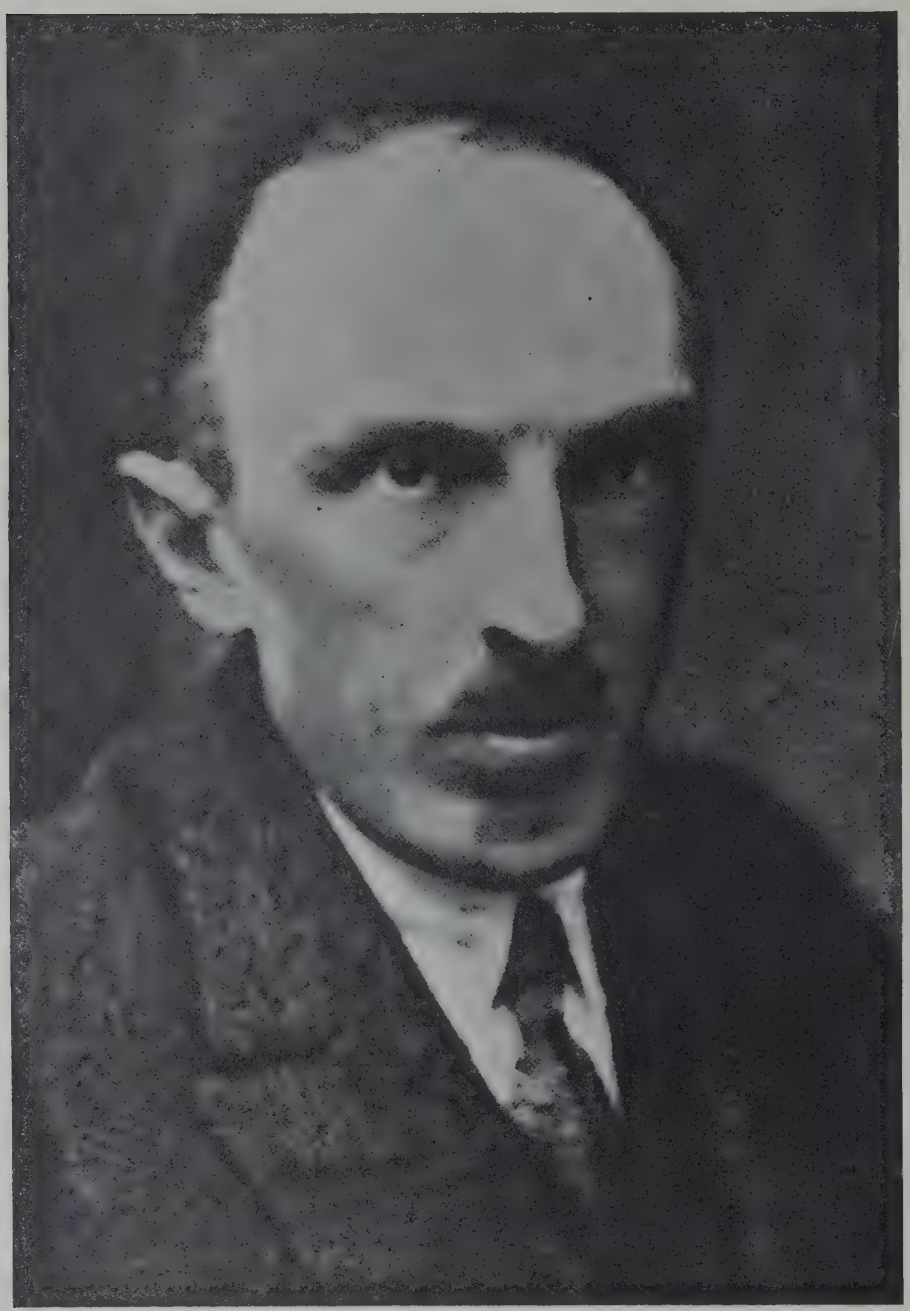

SEWERYN LUDKIEWICZ

PREZES PAŃSTWOWEGO BANKU ROLNEGO
PRÉSIDENT DE LA BANQUE AGRAIRE DE L'ÉTAT
CHAIRMAN OF THE PAŃSTWOWY BANK ROLNY
(STATE AGRARIAN BANK)

WACŁAW STANISZEWSKI
Naczelny Dyrektor Państwowego Banku Rolnego.
Directeur de la Banque Agraire de l'État.
Managing Director of the Państwowy Bank Rolny.

PAŃSTWOWY BANK ROLNY

Bolączką struktury agrarnej Polski, są gospodarstwa niepełnorolne, oraz stłoczenie zbyt licznej ludności rolniczej na poszczególnych warsztatach rolnych, spowodowane brakiem ujścia dla rąk zbędnych w rolnictwie, bądź w przemyśle krajowym (przy słabym jego rozwoju), bądź w drodze emigracji (wobec ograniczeń krajów imigracyjnych).

W tem położeniu, jedynem wyjściem, zapewniającem wyżywienie ludności rolniczej Polski, jest podniesienie stopnia intensywności gospodarstw rolnych, zwłaszcza drobnych, przez skierowanie ich w kierunku hodowlanym, warzywniczym i uprawy roślin przemysłowych, oraz przebudowa ustroju rolnego w kierunku stworzenia możliwie wielkiej ilości gospodarstw samowystarczalnych. Zarówno

LA BANQUE AGRAIRE DE L'ÉTAT

La structure de la Pologne agraire a son côté faible. Ce sont les exploitations agricoles avec superficies de terrain insuffisantes, de même que le trop-plein de la population dans diverses localités agricoles. Ce trop-plein de la main-d'oeuvre agricole est motivé par l'impossibilité de trouver les débouchés nécessaires, soit dans l'agriculture, soit dans l'industrie nationale (vu l'activité comparativement faible de cette dernière), soit dans l'émigration (à cause des restrictions adoptées par les pays à immigration).

Le seul moyen d'assurer l'existence de la population polonaise est le renforcement de l'intensité du travail agraire, surtout de celui des petites exploitations agricoles. Pour cela il faut les engager à entrepren-

THE "PAŃSTWOWY BANK ROLNY" ("STATE AGRARIAN BANK")

The weak point of the agrarian structure of Poland is the great number of small holdings, combined with the accumulation of a teeming agricultural population on the particular allotments, the latter phenomenon being largely due to the lack of suitable opportunities of finding employment in agriculture or in industry (the latter being too feebly developed), as well as to the limitation of emigration possibilities caused by various restrictions imposed by the immigration countries.

In this state of things there seems to exist only one way of assuring the necessary means of sustenance to the agricultural population of Poland, viz. to raise the degree of intensity of agricultural production, especially on the smaller farms, by promoting the

jedno, jak i drugie, wymaga nakładu wielkich środków pieniężnych, a wobec trudności organizowania kredytu rolniczego dla drobnych gospodarstw rolnych, napotyka na duże przeszkody.

To też już w pierwszym okresie, po odzyskaniu przez nas Niepodległości, władze wskrzeszonego Państwa Polskiego musiały się zająć wspomnianym problemem, który stanowczo przekraczał swoim ogromem zagadnienia, których rozwiązanie można znaleźć na drodze inicjatywy prywatnej, idącej za naturalnym rozwojem stosunków gospodarczych. Obok zarządzeń ustawodawczych koniecznem tu było stworzenie organu wykonawczego. Wyrazem tej potrzeby było utworzenie w Polsce już w lutym 1919 r. Państwowego Banku Rolnego.

W myśl postanowień Statutu zadaniem Państwowego Banku Rolnego jest popieranie i prowadzenie parcelacji, osadnictwa, regulacyj i meljoracyj rolnych, popieranie rozwoju rolnictwa, przemysłu rolnego i gospodarczej odbudowy wsi, jak również dla drobnych i średnich gospodarstw rolnych organizowanie kredytu rolniczego.

Działalność Banku w ciągu pierwszych lat była hamowana przez niestałość stosunków gospodarczych i chwiejną walutę. Rzeczywisty i bardzo szybki rozwój Państwowego Banku Rolnego datuje się dopiero od roku 1924, jako roku, w którym stabilizacja waluty stworzyła podstawy do normalnego rozwoju akcji kredytowej. Kapitał zakładowy Banku wynosi obecnie 100 miljonów zł., zaś rezerwy 4,1 mil. zł., poza kapitałami własnemi, czerpie Bank środki na akcję kredytową z lokat Skarbu, wkładów publiczności, emisji listów zastawnych, oraz z dotacyj budżetowych Rządu na t. zw. fundusze administrowane, przeznaczone na ulgowe kredyty rolnicze.

Kredyty Banku podzielić można na trzy grupy; kredyty krótkoterminowe z funduszów własnych, kredyty długoterminowe w listach zastawnych, oraz kredyty z funduszów administrowanych. Rozwój tych kredytów w latach 1925—1928 przedstawia się następująco:

Stan na dzień 1 stycznia.

Rodzaj kredytu	1925	1926	1927	1928
	w miljonach złotych			
Kredyty z funduszów własnych	13,7	28,5	52,6	129,9
Kredyty w listach zastawn. . .	—	0,2	7,8	41,4
Kredyty z fund. administr. .	3,4	26,2	51,3	88,4
	17,1	54,9	111,7	259,7

dre des travaux d'élevage, de culture maraîchère, de culture de plantes industrielles; à reconstruire le régime agraire en organisant le plus possible d'exploitations aptes à se suffire à elles-mêmes.

Tous ces projets rencontrent des difficultés: le manque de fonds importants et la mauvaise organisation du crédit agricole pour les petites exploitations, car l'augmentation du rendement du sol dépend dans une large mesure de la saturation des milieux agricoles par les capitaux destinés aux placements et aux améliorations.

Le gouvernement s'est occupé de ce problème dès la résurrection de l'Etat polonais. Problème impossible à résoudre par l'initiative privée, qui ne peut que suivre le développement normal de la culture agricole. La nécessité d'établir un organe exécutif qui pût fonctionner d'emblée, dans des cadres légaux, s'imposait. C'est dans ce but que fut fondée, en Février 1919, la Banque Agraire de l'Etat.

D'après les Statuts de la Banque, cette dernière a pour but de soutenir et de diriger le parcellement, la colonisation, la régularisation et l'amélioration de l'agriculture; de soutenir et de guider le progrès de l'agriculture, de l'industrie agraire et de la reconstruction rurale, enfin d'organiser le crédit pour les petites et moyennes exploitations agricoles.

L'activité de la Banque pendant les premières années de son existence a été, à un certain point, paralysée par l'instabilité des relations agraires et le vacillement du système monétaire.

L'année 1924, année de la stabilisation monétaire, jeta les bases du développement normal du crédit et fut celle du prompt et très effectif progrès de la Banque Agraire de l'Etat.

Le capital social de la Banque s'élève aujourd'hui à 100 millions de zlotys; le fond de réserve — à 4.100 000 zł. Outre les fonds propres de la Banque, cette dernière opère, pour les transactions à crédit, avec les placements de l'Etat et des clients, avec les dotations budgétaires de l'Etat, c.-à-d. avec les „fonds administrés" pour les crédits agraires à des conditions de faveur. Elle émet de même des lettres de gage.

Le Crédit de la Banque Agraire peut être divisé en 3 groupes: 1) Crédit à court terme des fonds propres dits, 2) crédit à long terme en lettres de gage et 3) crédits des „fonds administrés".

La progression de ces crédits, de 1925 à 1928, se présente comme suit:

breeding of live stock, the cultivation of vegetables and plants used for industrial purposes, as well as by the reconstruction of the whole agrarian system so as to obtain the largest possible number of self-sufficient holdings. Both these schemes, however, can only be realized with the assistance of considerable financial means, and must meet with serious obstacles due to the difficulty of organising agricultural credits for the needs of small farms.

Hence it was immediately after the restoration of our independence that the authorities of the reconstituted State had to tackle the above problem, which greatly surpassed the tasks which might be accomplished by private enterprise in the natural course of the economic development of Poland. Laws and regulations concerning this matter had to be supplemented by the creation of an executive organ. This was done by founding, as early as February 1919, the "Państwowy Bank Rolny".

The statute of the State Agrarian Bank foresees the following activities of the Bank: The promoting and the execution of parcellation works, of agricultural settlement, of regulation and soil improvement works, the fostering of the development of agriculture, and of agricultural industry, as well as the economic reconstruction of the country-side and the organisation of agrarian credit for small holdings and farms.

The activities of the Bank during the first few years of its existence were seriously hampered by the instability of the economical conditions of the country and the unstabilized currency. The real and very rapid development of the State Agrarian Bank only begins in 1924, when the stabilisation of the złoty created a basis for the normal development of the credit market. The stock capital of the Bank amounts at present to 100 million zł., the reserve funds to 4,1 mil. zł. The bank disposes also of some Treasury funds, private deposits, emissions of mortgage bonds, and sums assigned by Government for so-called administered funds destined for credit relief to be granted to agrarian enterprises.

The credits granted by the Bank are divided into three groups; viz. short-term credits from own funds, long-term credits in mortgage bonds, and credits from administered funds. The issue of these credits during the years 1925—1928 may be seen from the following statement:

Kredyty z funduszów własnych udzielane są w pierwszym rzędzie na cele obrotowe rolnictwa, przeważnie za pośrednictwem organizacyj spółdzielczych, i samorządowych, kas pożyczkowo-oszczędnościowych, które, znając dokładnie potrzeby lokalne, są najlepszymi pośrednikami w rozprowadzaniu kredytów rolniczych. Ponadto Bank kredytuje te gałęzie uprawy, czy hodowli, które prowadzą do intensyfikacji, a tem samem zwiększenia rentowności drobnych gospodarstw rolnych, i przyczyniają się do gospodarczego podniesienia wsi polskiej. Do takich gałęzi należy: uprawa lnu, chmielarstwo, sadownictwo i warzywnictwo, racjonalnie prowadzone mleczarstwo itd. itd. Państwowy Bank Rolny kredytuje w tym zakresie również zakłady rolniczo-przemysłowe i rolniczo-handlowe.

Na podkreślenie zasługuje akcja Banku w kierunku dostarczenia rolnictwu na kredyt nawozów sztucznych, przez co Bank przyczynia się do rozpowszechnienia tego niezbędnego w nowoczesnem rolnictwie środka produkcji. W roku 1925 Bank sfinansował dostawę 12 tys. tonn różnych nawozów, w r. 1926 — 87 tys. tonn, zaś w r. 1927 już 198 tys. tonn.

Bank administruje funduszami czterech Ministerstw: Ministerstwa Reform Rolnych, przeznaczonemi na cele, związane z przeprowadzeniem reformy rolnej, Ministerstwa Rolnictwa — na cele podniesienia produkcji rolnej, Ministerstwa Robót Publicznych — na odbudowę, Ministerstwa Skarbu— dla inwalidów wojennych.

Kredyty w listach zastawnych P. B. R. udzielane są: na kupno gruntu, spłatę uciążliwych dla rolników zobowiązań i na wszelkie inwestycje rolne.

Przez finansowanie zakupu ziemi z reformy rolnej, Bank przyczynia się w wielkiej mierze do dokonywującej się w Polsce przebudowy ustroju rolnego, polegającej na tworzeniu zdrowych, samodzielnych jednostek gospodarczych, opartych przedewszystkiem na pracy właściciela warsztatu rolnego i jego rodziny.

Obok działalności kredytowej rozwija Bank również działalność parcelacyjną. Do 31. XII. 1927 r. nabyto w celu parcelacji 48 majątków ziemskich o obszarze przeszło 47 tys. ha i rozparcelowano z tego przeszło 17 tys. ha. Poza tem w r. 1927 przejął Bank od Rządu w celu parcelacji wielkie Dobra Krotoszyńskie w woj. Poznańskiem o obszarze przeszło 11 tys. ha.

Państwowy Bank Rolny posiada poza Instytucją Centralną w Warszawie

Etat actuel au 1-er janvier 1928.

	1925	1926	1927	1928
	(en millions de zlotys)			
Crédits à long terme (en millions de zlotys) .	13.7	28.5	52.6	129.9
Crédits en lettres de gage . . .	—	0.2	7.8	41.4
Crédits des „fonds administrés“	3.4	26.2	51.3	88.4
	17.1	54.9	111.7	259.7

Les crédits à court terme sont accordés par la Banque par l'intermédiaire des sociétés coopératives et des associations communales. Ces organisations, ayant un terrain d'activité restreint, connaissent mieux la situation locale, la solvabilité des débiteurs etc., et sont, par conséquant, les meilleurs intermédiaires pour la répartition des crédits agricoles.

Outre cela, la Banque crédite les branches de l'économie rurale, aptes à intensifier l'industrie et, par ce fait, à augmenter le rendement en capitaux des petites exploitations agricoles, ce qui contribue notamment au relèvement économique de la campagne polonaise. Nous comprenons par ces branches de l'industrie rurale: la culture du lin, du houblon, des jardins fruitiers et potagers, le commerce rationnel de la laiterie etc. La Banque Agraire de l'Etat crédite aux mêmes conditions les exploitations agricoles industrielles et agricoles commerciales.

Notons ici tout particulièrement l'action de la Banque qui fournit aux agriculteurs des engrais chimiques et par ce fait propage ce produit si nécessaire à l'agriculture moderne.

En 1925, la Banque finança la livraison de 12.000 tonnes de différents engrais chimiques. En 1926 — 87.000 tonnes. En 1927 — 198.000 tonnes.

En dehors de ces opérations de crédit, la Banque est chargée de la gestion des fonds de 4 Ministères: 1) au Ministère de la Réforme Agraire: fonds affectés pour les crédits de la réforme, 2) aux Travaux Publics: fonds affectés pour la reconstruction, 3) à l'Agriculture: fonds affectés à intensification de la production agraire, 4) aux Finances: fonds pour les invalides de guerre. Les crédit sen lettres de gage sont accordés par la Banque: pour l'achat de terrains, pour l'aide aux agriculteurs dans la

On January 1-st:

	1925	1926	1927	1927
	in million zł.			
Credits granted from own funds . .	13,7	28,5	52,6	129,9
Mortgage bonds . .	—	0,2	7,8	41,4
Credits from administered funds	3,4	26,2	51,3	88,4
	17,1	54,9	111,7	259,7

Credits granted from own funds are destined in the first line to agricultural turnover purposes. They are distributed chiefly through the intermediary of cooperation and self-government organizations and saving-banks, which, being well acquainted with local requirements, are the most suitable agents for the distribution of such credits.The Bank also grants credits to those branches of farming or cattle-breeding which are calculated to intensify agriculture and to increase the rentability of small holdings, and thereby to contribute towards the economic development of the Polish country-side. To these branches belong, e. g., the cultivation of flax, of hops, of orchards, vegetable, gardensand dairy-farms run on modern lines, etc.etc. The State Agrarian Bank also grants similar credits to special enterprises of agricultural industry and trade.

It is worthy of particular notice that the Bank has been doing useful work by supplying agriculturists, on credit, with artificial fertilizers, thus contributing towards the general use of this means of production indispensable in modern agriculture. In 1925, the Bank financed the purchase of 12 thousand tons of various fertilizers, in 1926 — of 87 thousand tons, in 1927 — of 198 thousand tons.

The Bank administers certain funds coming from four Ministries: the Ministry of Agrarian Reforms — these funds being designed for purposes connected with the Reforms; the Ministry of Agriculture — funds for the raising of production; the Ministry of Public Works — sums for reconstruction purposes; and the Ministry of Finance — for the support of War Invalids.

Credits in mortgage bonds of the State Agrarian Bank are granted for the purchase of land, for clearing of burdensome obligations, and for all sorts of agricultural investments.

By financing land purchases, as intended by the Agrarian Reform, the

9 Oddziałów, a to: Oddział Główny w Warszawie, oraz Oddziały prowincjonalne we Lwowie, Wilnie, Poznaniu, Grudziądzu, Łucku, Katowicach, Krakowie i Pińsku.

liquidation des créances difficiles et pour tous les investissements agraires.

La Banque finance les achats de terres, morcelées selon la réforme agraire et, par cet acte, elle contribue dans une grande mesure à la reconstruction du régime agraire basé en principe sur la formation de petites propriétés privées, saines et indépendantes, fortes, en premier lieu, du travail manuel du propriétaire de la petite exploitation agricole et des membres de sa famille.

Le protrès de l'action de crédit de la Banque est identique à celui du morcellement qu'elle a entrepris, d'emblée, aussi a-t-elle déjà acquis, pour les parceller, jusqu'au 31 décembre 1927, 48 propriétés foncières d'une superficie totale de plus de 47.000 hectares, dont 17.000 sont déjà morcelés. En 1927, la Banque a accepté du gouvernement, aux fins de parcellement, les immenses domaines de Krotoszyn, dans la voïvodie de Poznań, d'une superficie totale de plus de 11.000 hectares.

La Banque Agraire de l'Etat possède, outre son siège central de Varsovie, 9 succursales, dont la principale est également à Varsovie et les autres en province à Wilna, Poznań, Grudziądz, Luck, Katowice, Cracovie et Pinsk.

Bank contributes in a large measure to the reconstruction of the Polish agrarian system consisting in the creation of sound and independent economic units, run chiefly by the personal work of the farmers and their families.

Besides granting credits, the Bank is also engaged in parcellation activities. By the 31 st of December 1927 — 48 estates, of a combined area of about 47 thousand ha. had been purchased by the Bank for parcelling out, 17 thousand ha. being already divided up into small holdings. Besides this, the Bank has taken over from the government for further parcellation the large Krotoszyn estates in the voivodeship of Poznania, covering more than 11 000 ha.

The State Agrarian Bank has, besides its Head Office at Warsaw, 9 Branch Offices, viz. the Chief Branch Office at Warsaw, and provincial Branch Offices at Lwów, Wilno, Poznań, Grudziądz, Łuck, Katowice, Cracow, and Pińsk.

DR. HENRYK GRUBER

PREZES POCZTOWEJ KASY OSZCZĘDNOŚCI
PRÉSIDENT DE LA CAISSE D'ÉPARGNE POSTALE
CHAIRMAN OF THE POSTAL SAVINGS BANK

POCZTOWA KASA OSZCZĘDNOŚCI P. K. O.

Ustrój P. K. O. oparty jest na idei wyzyskania sieci urzędów pocztowych dla pieniężnego obrotu przekazowego i dla zbierania wkładów oszczędnościowych.

W ten sposób umożliwia się przedewszystkiem w szerokim zakresie bezgotówkowy obrót pieniężny (obrót przelewowy-clearing), a także stwarza się dla całego społeczeństwa dogodny sposób lokowania oszczędności.

Z chwilą odzyskania Niepodległości stała się w Polsce sprawa wprowadzenia pocztowego obrotu czekowego odrazu aktualną. Życie gospodarcze kraju wymagało spiesznego stworzenia takiego obrotu, tem więcej, iż mieszkańcy b. zaboru austrjackiego korzystali od dawna w tym zakresie z usług Wiedeńskiego Pocztowego Urzędu Kas Oszczędności, a na terenie b. dzielnicy pruskiej działała sprawnie instytucja pocztowych urzędów czekowych.

Z inicjatywy ś. p. Huberta Lindego, powołano do życia w dniu 31 marca 1919 r. Pocztową Kasę Oszczędności. Organizacja jej opierała się pierwotnie na dekrecie o utworzeniu Pocztowej Kasy Oszczędności z dnia 7 lutego 1919 r. (Dz. Pr. P. P. Nr. 14 z dnia 8. II. — 1919 r., poz. 163). Dekret ten ustanawiając P. K. O. jako „Państwową Instytucję obrotu pieniężnego" bez przyznania jej jednak odrębnej osobowości prawnej, podporządkowywał ją Ministrowi Poczt i Telegrafów. — Ustawą z dnia 19 maja 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 48 z dnia 17 czerwca 1920, poz. 297), zmieniono poprzednią organizację P. K. O. nadając tej instytucji samodzielną osobowość prawną i powierzając kierownictwo prezesowi, odpowiedzialnemu przed Prezesem Rady Ministrów.

Obecna organizacja P. K. O. opiera się na ustawie wydanej w formie Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 55, z dnia 30. VI-24 r. poz. 545), ze zmianą co do składu Rady Zawiadowczej, wprowadzoną Rozporządzeniem Prez. R. P. z dnia 21 lutego 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 15 z dnia 25 lutego 1927 r., poz. 111).

Zakres działania P. K. O. określa Ustawa z dnia 27 czerwca 1924 r. w. § 3 i § 4, wymieniając poszczególne czynności. Dzielą się one na: operacje kredytowe (bierne, czynne) i operacje komisowe.

LA CAISSE POSTALE D'ÉPARGNE (P. K. O.)

L'organisation de la Caisse d'Epargne Postale repose sur l'idée d'exploiter le réseau des bureaux de poste pour le service des chèques et pour l'accumulation des dépôts d'épargne.

Cette organisation rend possible aux citoyens de régler leurs engagements réciproques par voie de compensation introduisant en même temps pour toute la population une manière très commode de placement de l'argent économisé.

Au moment de regagner l'indépendance, la vie économique de la Pologne exigeait le plus prompt établissement d'un service des chèques postaux, d'autant plus que les habitants de l'ancienne Pologne Autrichienne se servaient déjà depuis longtemps du Bureau des Chèques Postaux en Autriche (K. K. Postsparkassenamt). Sur le territoire de l'ancienne Pologne Prussienne fonctionnait très bien l'institution des bureaux des chèques postaux.

La Caisse d'Epargne Postale en Pologne, en abréviation P. K. O., a été instituée le 31 mars 1919, grâce à l'initiative de M. Hubert Linde. Elle fonctionnait d'abord en vertu du décret sur l'organisation de la Caisse d'Epargne Postale du 7 février 1919 (Journal des Lois de la République Polonaise. Nr. 14 du 8. II. 1919, al. 163). Ce décret établit la P. K. O. comme institution de circulation monétaire de l'Etat, la concevant comme service du Ministère des Postes et Télégraphes sans personnalité juridique, placée sous l'autorité du ministre des P. T. T. Le 19 mai elle fut dotée d'un statut autonome (Journal des Lois de la République Polonaise, Nr. 48 du 17 juin 1920, al. 297) et à partir de cette date elle fut gérée par le Président de la Caisse d'Epargne Postale sous responsabilité envers le Président du Conseil des Ministres.

La présente organisation de la P. K.O. est réglée par la loi du 27 juin 1924 qui fut publiée sous forme de décret du Président de la République (Journal des Lois de la République Polonaise, Nr. 55 du 30. VI. 24, al. 545), avec une modification concernant le Conseil Administratif, portée en vertu du décret du Président de la République Polonaise du 21 février 1927 (Journal des Lois de la R. P. Nr. 15 du 25—26 février 1927, al. 111).

Le champ d'activité de la Caisse d'Epargne Postale est determiné par

THE POSTAL SAVINGS BANK (P. K. O.)

The Postal Savings Bank has been organized with a view to profiting by the existing post-office facilities for the purposes of arranging the transfer of money by means of Postal Orders and collecting savings deposits. The most important results of these arrangements are that cashless money transmission (clearing turnover) is rendered possible on a large scale, and that an easy way is provided for the whole population of investing their savings.

At the moment when Poland recovered her national independence the need of arranging post cheque traffic at once made itself felt throughout the country. Economic life cried for the speedy creation of such facilities, the more so since the people of the late Austrian territory had long been accustomed to the services of the Vienna Postal Savings Bank Office (K. K. Postsparkassenamt) and in the late Prussian territory the useful institution of the Post Cheque Offices had efficiently met the needs of the province.

It was upon the initiative of the late Herbert Linde that the Postal Savings Bank was called into being on the 31-st of March 1919. Its organisation was originally based on the Decree ordering the foundation of the Postal Savings Bank, of Febr. 7, 1919 ("Official Journal of the Polish Republic", nr. 14, Nov. 8, 1919, art. 163). By this Decree the Postal Savings Bank was created as a "Government Institution of Money Turnover", without, however, constituting a separate legal personage, and it was placed under the Minister of Posts and Telegraphs. — The Statute of the 9-th of May, 1920 ("Off. Journal of the Pol. Rep." nr. 48, June 17, 1920, art. 297) altered the previous constitution of the Postal Savings Bank by giving it the character of an independent legal personage and confiding its management to a Chairman, who is responsible to the Prime Minister.

The present constitution of the Postal Savings Bank is based on a Statute issued in the form of a Decree of the President of the Republic of June 27, 1924 ("Off. J. of the Polish Rep." nr. 55, June 30, 1924, art. 545). An alteration of the constitution of the Board of Directors was introduced by a Decree of the President of the Polish Republic of Febr.

Operacje kredytowe bierne (t. j. takie, na podstawie których powstają dla P. K. O. zobowiązania) stanowią:

a) przyjmowanie wkładów oszczędnościowych na oprocentowanie,
b) przekazowy obrót czekowy w kraju i zagranicą, jak też wydanie akredytyw, (listów kredytowych).

Do operacyj kredytowych czynnych, t. j. takich, które stwarzają dla P. K. O. wierzytelności zalicza się:

a) operacje połączone z lokatą funduszów własnych w papierach wartościowych,
b) udzielanie pożyczek krótkoterminowych,
c) zakup nieruchomości.

Co się tyczy operacyj komisowych, to P. K. O. jest upoważnioną do:

a) wykonywania zleceń w przedmiocie zakupu i sprzedaży papierów wartościowych o stałem oprocentowaniu i dywidendowych, tych ostatnich — notowanych na giełdach polskich, a także walut i dewiz zagranicznych,
b) przyjmowania do depozytu papierów wartościowych,
c) inkasowania weksli, frachtów i innych dokumentów,
d) wynajmowania skrytek w swych skarbcach — safes,
e) współdziałania przy emisji pożyczek państwowych i komunalnych.

Operacje kredytowe bierne stanowią dla instytucji główne źródło kapitału obrotowego, ponieważ P. K. O. nie posiada poza funduszem rezerwowym, tworzonym z części corocznego zysku, żadnych innych kapitałów własnych. Kapitały P. K. O. dzielą się przeto na:

a) kapitał obrotu oszczędnościowego,
b) kapitały obrotu czekowego,
c) kapitał zapasowy.

Charakter operacyj biernych, które są zobowiązaniami pieniężnemi, zwrotnemi na każde żądanie, decyduje o rozwoju i sposobie uprawiania operacyj czynnych instytucji, a więc o fruktyfikacji gromadzonego kapitału.

Fruktyfikacja ta następuje przedewszystkiem drogą udzielania przez P. K. O. kredytów dwojakiego rodzaju:

1) pośrednich, przez zakup papierów kredytowych od instytucyj je emitujących,
2) bezpośrednich, t. j. udzielanych bezpośrednio kredytobiorcy.

Kredyty bezpośrednie są również dwojakiego rodzaju:

a) pożyczki wekslowe,
b) pożyczki lombardowe, na zastaw papierów wartościowych.

la loi du 27 juin 1924, par. 3 et 4, qui spécifie les tâches de cette institution. Elle se répartissent en opérations de crédit (passives et actives) et opérations de commission.

Les opérations passives de crédit qui constituent les engagements pour la P. K. O. sont les suivantes:

a) réception des dépôts d'épargne moyennant service d'intérêt,
b) service des chèques et lettres de crédit.

Aux opérations actives de crédit appartiennent les crédits qui constituent les créances pour la P. K. O.:

a) placement des fonds en valeurs mobilières,
b) achat d'immeubles.

Quant aux opérations de commission, la P. K. O. est autorisée à:

a) l'exécution des ordres d'achat et de vente des titres de rente fixe et des valeurs de bourse à intérêt variable, cotées aux bourses polonaises, ainsi que des monnaies et valeurs étrangères,
b) la location en dépôt des valeurs mobilières,
c) l'encaissement des traites, lettres de voiture et autres redevances,
d) la location de coffres-forts,
e) au concours à l'émission d'emprunts nationaux et communaux.

Les opérations passives de crédit constituent pour l'institution la source principale pour l'accumulation des fonds de roulement. La P. K. O. ne possède d'autres fonds propres que les fonds de réserve provenant de la déduction annuelle d'une partie des bénéfices suites de l'institution mentionnée.

Les fonds accumulés par la P. K. O. se divisent en:

a) fonds du service d'épargne,
b) fonds du service des chèques,
c) fonds de réserve.

Le caractère des opérations passives qui constituent des obligations remboursables à chaque demande — décide du mode et du genre des opérations actives de l'institution et de fructification des fonds accumulés.

Cette fructification est effectuée surtout par consentement de crédits de deux genres:

1) Crédits indirects — par l'achat par la P. K. O. des titres émis par les autres institutions,
2) Crédits directs — consentis directement aux débiteurs.

Les crédits directes sont aussi de deux genres:

a) Prêts sur nantissement de traites,
b) Prêts sur nantissement de valeurs mobilières.

La P. K. O. a la faculté d'acquérir pour son propre compte des titres à sé-

21, 1927 ("Off. Journal of the Pol. Rep." nr. 15, Febr. 1927, art. 111). The competence of the Postal Savings Bank is defined by an Act of June 27, 1924, in art. 3 and 4, where its particular activities are enumerated. They are divided into: Credit operations (passive and active) and Operations on commission. Passive credit operations (i. e. such as confer obligations on the Postal Savings Bank) are:

a) receiving savings deposits at interest,
b) postal order traffic in the country and abroad, as well as issuing letters of credit.

The active credit operations (i. e. such as create assets in favour of the Postal Savings Bank) consist of:

a) operations connected with the investment of own funds in securities,
b) issuing of short-term loans,
c) purchases of premises (immovables).

As regards operations on commission, the Postal Savings Bank is authorized to.

a) execute orders for purchasing and selling securities yielding a fixed rate of interest and such yielding dividends, but the latter only as far as they are negotiated on the Polish exchanges, as well as foreign notes and securities,
b) receiving securities in deposit,
c) cashing bills-of-exchange, bills of freight, and other bills,
d) letting safes for hire,
e) cooperating in emissions of Government and municipal loans.

The passive credit operations constitute the chief source of working capital at the disposal of the Institution, the Postal Savings Bank not possessing any other own capitals beyond the reserve fund created out of part of the annual profit. Hence the capital of the Postal Savings Bank consists of:

a) Savings turnover funds,
b) Cheque turnover funds,
c) Reserves.

This character of passive operations connected with financial obligations realizable at any moment, determines the kind of the active operations of the Institution, i. e. the exploitation of the collected funds, as well as the manner of conducting this work. The funds are mostly used in granting credit of two kinds by the Postal Savings Bank:

1) mediate credit, by the purchase of credit securities from the institutions issuing them,
2) immediate credit, i. e. such as is immediately given to the client.

P. K. O. jest tedy upoważnioną do zakupu na rachunek własny papierów wartościowych pupilarnych, t. j. państwowych, komunalnych przez Państwo gwarantowanych, oraz tych hipotecznych, które są zabezpieczone na nieruchomościach miejskich i ziemskich w pierwszej połowie ich szacunkowej wartości. W papierach tych mają być lokowane fundusze obrotu oszczędnościowego, po odliczeniu potrzebnej dla utrzymania płynności rezerwy gotówkowej, a także część kapitałów obrotu czekowego. Fundusz rezerwowy musi być umieszczony w całości w papierach wartościowych państwowych.

Na udzielanie krótkoterminowych (sześciomiesięcznych z prawem prolongaty na dalsze trzy miesiące) pożyczek wekslowych są przeznaczone kapitały płynące z obrotu czekowego, również jednak w granicach dyktowanych zasadą utrzymania płynności wkładów czekowych.

Nieruchomości może P. K. O. nabywać jedynie na pomieszczenie swych biur i zakładów pomocniczych, lub na mieszkania dla swych pracowników, a także celem zabezpieczenia albo pokrycia swych należytości wątpliwych lub nieściągalnych w inny sposób. — Dla ostatnio wymienionych celów może P. K. O. również nabywać inne prawa rzeczowe (wierzytelności hipoteczne i t. p.).

Wymienione powyżej operacje komisowe spełnia P. K. O. tylko dla uczestników swych obrotów: czekowego i oszczędnościowego i na ich rachunek. Przy zakupie dla klientów papierów wartościowych o stałem oprocentowaniu nie jest P. K. O. ograniczoną tak, jak przy zakupie papierów dywidendowych, jedynie do walorów notowanych na giełdach polskich. — Może więc nabywać uprzednio wymienione papiery, a także i zagraniczne, lub krajowe nienotowane na giełdach krajowych.

P. K. O. jako państwowa instytucja finansowa podlega Ministrowi Skarbu. — Prezes P. K. O. jest odpowiedzialny przed Ministerem Skarbu za całokształt działalności podległej mu instytucji, a ponadto w szeregu spraw najważniejszych jak otwieranie nowych oddziałów, zakup, sprzedaż, obciążanie lub budowa nieruchomości i t. p. jest konieczna, poza uchwałą Rady Zawiadowczej, również zgoda Ministra Skarbu. — Prócz tego w razie sprzeciwu prezesa P. K. O. wstrzymującego wykonanie powziętej przez Radę Zawiadowczą uchwały, roztrzyga sprawę Minister Skarbu. — Rządowym Organem kontroli dla P. K. O. jest Komisja Rewizyjna, która składa sprawozdania ze swych czynności Mi-

curité pupillaire, des titres nationaux, communaux, sous garantie de l'Etat, hypothécaires — sous garantie de la première moitié de la valeur des immeubles ruraux et urbains. En ces valeurs vont être placés les fonds du service d'épargne — déduction faite d'une réserve convenable d'argent liquide pour couvrir la demande courante. — Une partie des fonds du service des chèques est aussi placée en ces titres. Le total des fonds de réserve doit être placé en titres de l'Etat. Les fonds du service des chèques sont employés pour des prêts à courte échéance (six mois avec le droit de prorogation pour les trois mois suivants) — déduction faite de la réserve de l'argent liquide.

La Caisse d'Epargne Postale a la faculté d'acquérir des immeubles s'ils sont nécessaires pour ses bureaux, les établissements auxilliares de la P. K. O. ou les logements des fonctionnaires de la P. K. O., et pour la couverture des redevances douteuses ou bien non payées à terme, à cette fin P. K. O. peut également acquérir des créances hypothécaires et autres droits réels.

Les opérations sus-mentionnées sont effectuées par la P. K. O. seulement pour les participants des services d'Epargne et des Chèques — et a leur compte. L'achat des titres à rente fixe aux clients n'est pas restreint comme celui des titres à intérêt variable — aux titres cotés aux bourses polonaises. La P. K. O. peut acquérir dans ce cas les titres spécifiés ainsi que les valeurs étrangères mobilières non-cotées aux bourses intérieures.

La Caisse d'Epargne Postale — comme institution financière de l'Etat est placée sous l'autorité du Ministère des Finances. Le Président de la Caisse d'Epargne est responsable de l'activité de cette institution envers le Ministre des Finances. En outre, en matière de questions très importantes, notamment: l'établissement de nouvelles succursales, l'achat, la vente, le grèvement hypothécaire des immeubles et la construction des nouveaux immeubles — l'accord du Ministre des Finances est indispensable pour la validité des résolutions prises par le Conseil d'Administration.

En cas de suspension d'une résolution du Conseil d'Administration par le Président de la P. K. O., la question est tranchée par le Ministre des Finances. La Commission de révision est l'organe gouvernemental de contrôle pour la P. K. O., elle présente le rapport de ses fonctions au Ministre des Finances ainsi qu'au

These immediate eredits are also of two kinds, viz:

a) loans on the security of bills-of-exchange,

b) loans on stock security.

The Postal Savings Bank is authorized to purchase on its own account gilt-edged securities, i. e. Government and State-guaranteed municipal stock, and mortgages secured on the first half of the estimated value of real estates in town or country. In such securities the savings funds are to be invested after deducting the cash reserve required to insure liquidity. Part of the funds arising out of the cheque turnover are to be invested in the same way. The reserve fund may only be invested in Government securities. Short-term loans (for the period of 6 months with the right of prolongation for a further period of 3 months) on bills-of-exchange are granted out of moneys arising from the cheque turnover, these, however, also being kept within the bounds dictated by the need of maintaining the liquidity of the cheque deposits.

The Postal Savings Bank may acquire immovables only for office purposes, or to provide dwellings for the staff, and also as a security in cases of doubtful debts, or debts that cannot in any other way be recovered. For the last-mentioned purpose the Postal Savings Bank may also aquire any other claims on real estates (mortgages etc). The above-mentioned dealings on commission are carried out by the Postal Savings Bank only for its clients in the cheque and savings turnover, and for their account. When purchasing, on behalf of clients, securities yielding a fixed rate of interest the Postal Savings Bank is not, as in the case of dividend securities, limited to stocks negotiated on the Polish exchanges. It is, therefore, possible to buy the before-mentioned securities as well as foreign or Polish securities not negotiated on the Polish stock exchanges. The Postal Savings Bank as a Public Financial Institution is subject to the Minister of Finances. The Chairman of the Postal Savings Bank is responsible to the Minister of Finances regarding the whole of the activities of his Institution. Moreover, as regards a number of matters of first-rate importance such as opening new branches, purchasing, selling, mortgaging, or erecting immovables, etc., the agreement of the Minister of Finances is required in addition to the decision of the Board of Directors. Besides, in cases of conflict caused by the Chairman of the Postal Savings

GMACH POCZTOWEJ KASY OSZCZĘDNOŚCI W WARSZAWIE
L'ÉDIFICE DE LA CAISSE D'ÉPARGNE POSTALE À VARSOVIE
HEAD OFFICE OF THE POSTAL SAVINGS BANK AT WARSAW

nistrowi Skarbu i Prezesowi P. K. O. celem przedłożenia ich Radzie Zawiadowczej.

Zakres obowiązków i uprawnień Prezesa, jak i Rady Zawiadowczej określa szczegółowo ustawa.

Współpraca P. K. O. z Zarządem Poczt jest unormowana szeregiem przepisów prawnych, zawartych zarówno w ustawie o P. K. O. jak też w ustawie o Poczcie, Telefonie z d. 3 czerwca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 58, z. r. 1924, poz. 584) i w Rozporządzeniu Min. Przemysłu i Handlu z dnia 31 sierpnia 1924 w sprawie ryczałtowania za przesyłki listowe władzom i urzędom państwowym i samorządowym (Dz. U. R. P. z dnia 31 sierpnia 1924, Nr. 76, poz. 749). Sprawy technicznego przeprowadzenia wzajemnej współpracy P. K. O. i Poczty regulują specjalne umowy.

Urzędy Pocztowe są zbiornicami P. K. O. i jako takie uskuteczniają wpłaty oraz wypłaty w obrocie czekowym i oszczędnościowym.

W myśl zasady przyjętej w art. 23 ustawy o poczcie, zasady iż nikt poza ściśle tam oznaczonemi wyjątkami niema prawa do bezpłatnego korzystania z usług poczty telegrafu i telefonu opłaca P. K. O. na rzecz zarządu poczt,należytości za pracę poczty dokonaną dla P. K. O. Należność ta jest obliczana corocznie w myśl umowy P. K. O. z Ministerstwem Poczt i Telegrafów, przyczem za podstawę obliczenia przyjmuje się faktyczną ilość dokonanych przez pocztę w ciągu roku czynności w obrocie czekowym i oszczędnościowym i normalną taryfę pocztową.

Ponieważ jednak taryfa pocztowa obejmuje zapłatę za wszystkie czynności poczty związane n. p. z przesyłką listu, czy też przekazu pieniężnego, a w obrocie czekowym i oszczędnościowym spełnia znaczną część tych czynności P. K. O. bezpośrednio, przeto w obliczeniu należności na rzecz poczty, potrąca się procentowo od normalnych stawek taką część, jaka odpowiada pracy wykonanej bezpośrednio przez P. K. O.

Urzędy pocztowe odsyłają inkasowaną na rzecz P. K. O. gotówkę na rachunek żyrowy P. K. O. w Banku Polskim, na wypłaty zaś zlecone przez przez P. K. O. otrzymują stałą dotację pieniężną.

Zakres czynności P. K. O. obejmuje ważne dziedziny życia gospodarczego Państwa. Obrót czekowy stanowi integralną część obrotu pieniężnego, jest jego uzupełnieniem, gdyż przez umożliwianie obrotu bezgotówkowego za pomocą przelewów, umniejsza zapotrzebowanie środków płatniczych. Ponadto przez wykorzystanie dla

Président de la P. K. O. pour être soumis au Conseil d'Administration.

Les fonctions et les droits du Président et du Conseil d'Administration sont déterminéspar la loi. La collaboration de la P. K. O. avec la Direction des Postes est réglée par les instructions qui se trouvent dans la loi sur la P. K. O. ainsi que dans la loi sur les Postes et Téléphones du 3 juin 1924 (Journal des Lois de la R. P. Nr. 58 A. 1924, al. 584), et dans le décret du Ministre du Commerce et de l'Industrie du 31 août, concernant les redevances pour les lettres aux autorités et aux offices de l'Etat et communaux, réglés en bloc. (Journal des Lois de la R. P. du 31 août 1924 Nr. 76, al. 749). La technique de collaboration mutuelle de la P. K. O. avec la Poste est réglée par des arrangements spéciaux.

Des bureaux de poste la P. K. O. se sert comme des receveurs pour la réception des versements et pour les remboursements dans les services des chèques et d'épargne.

En vertu de la loi sur la poste, art. 23, personne n'est autorisé à profiter gratis des services de la poste, des télégraphes et des téléphones, la P. K. O. acquitte auprès de la Direction des Postes, pour les opérations postales pour la P. K. O., les redevances pour les services en bloc. Le montant de ces redevances est fixé chaque année en vertu de l'arrangement de la P.K.O. avec la poste.

Comme base de ces calculs sert le nombre effectif des opérations exécutées durant l'année entière pour les services des chèques et d'épargne ainsi que le tarif normal de la Poste.

La taxe postale prévoit le remboursement pour toutes les fonctions liés avec l'expédition de la lettre ou de mandat-poste. Comme le service des chèques et d'épargne de la P. K. O. effectue la plupart de ces fonctions même, on déduit de ces rétributions une somme répondant proportionellement aux fonctions exécutées par la P. K. O., sans intermédiaire de la Poste.

Les bureaux de poste font parvenir l'argent liquide encaissé pour la P. K. O. à la Banque de Pologne au compte de giro. Pour les remboursement ordonnés par la P. K. O. les bureaux de poste reçoivent une dotation permanente de la P. K. O. Les fonctions de la P. K. O. embrassent des domaines très importants de la vie économique du pays. Le service des chèques constitue une partie intégrale de la circulation fiduciaire et en même temps lui sert de complément. En rendant possible d'effectuer les engagements par

Bank opposing the execution of any decision arrived at by the Board of Directors, the Minister of Finances must be appealed to. — The Government appoints a Supervising Council for the control of the Postal Savings Bank. This Council has to report to the Minister of Finances as well as to the Chairman of the Savings Bank for the purpose of submitting its reports to the Board of Directors.

The duties and powers of the Chairman and Board of Directors are specified in detail by the Act.

The cooperation of the Postal Savings Bank with the Post is subject to a number of regulations contained both in the Act concerning the Postal Savings Bank and in that concerning Posts, Telegraphs, and Telephones of June 3, 1924 (Off. J. of the Polish Rep. nr. 58, 1924, art. 584) and in the Decree of the Minister of Industry and Commerce of August 31, 1924, in the matter of charging lump fees for letters addressed to Authorities, Post Offices and Local Boards (Off. J. of the Pol. Rep. of August 31, 1924, nr. 76, art.749). The technical organisation of the mutual cooperation of the Postal Savings Bank and the Post is regulated by special agreements.

The Post Offices are the collecting points of the Postal Savings Bank, and as such they are empowered to receive and make payments in the cheque and savings turnover.

In accordance with the rule contained in the 23-rd article of the Act concerning the Post, to the effect that, apart from certain exceptional cases specially defined by the Act, nobody has a right to use the Post, Telegraph, and Telephone Services gratis, the Postal Savings Bank pays all charges due for services rendered to it by the post to the Governing Board of the Post. These charges are calculated every year according to the agreement of the Postal Savings Bank with the Ministry of Posts and Telegraphs, such calculation being based on the number of orders actually executed by the Post in the course of the year in the cheque and savings traffic, as well as on the normal postal tariff.

As, however, the tariff contains charges for all postal activities connected, e. g., with the despatch of a letter or a Postal Order, and, on the other hand, the Postal Savings Bank executes a considerable proportion of these activities in the cheque and savings turnover by itself, deductions are made, up to a certain percentage, in calculating the charges due to the Post, in proportion to the work done by the Postal Savings

wpłat i wypłat urzędów pocztowych, stanowi dogodny i szybki, a dzięki niskim opłatom pobieranym za te czynności od klientów przez P. K. O. również i tani sposób przekazywania gotówki na całym obszarze kraju.

Obrót oszczędnościowy, również dzięki oparciu o sieć urzędów pocztowych stanowi dla ludności najdogodniejszy sposób lokowania oszczędności i to od najdrobniejszych kwot począwszy, a zarazem docierając przez urzędy pocztowe do każdego zakątka kraju koncentruje w Instytucji znaczne kapitały.

Kapitały te z natury rzeczy mniej ruchliwe od wkładów czekowych, stwarzają dla P. K. O. możność zakupu papierów kredytowych, emitowanych przez powołane do tego celu specjalne instytucje finansowe, a tem samem ułatwiają tym instytucjom udzielanie kredytów długoterminowych, w ten sposób P. K. O., gromadząc w formie lokowanych oszczędności, liczne, ą drobne kapitały które w rękach jednostek nie mogłyby spełniać żadnej roli w życiu gospodarczem Państwa, jednoczy je w źródło ożywczego kredytu, mające doniosłe znaczenie ekonomiczne. Skuteczne współdziałanie P. K. O. w emisjach pożyczek państwowych jest również w pierwszym rzędzie uzależnione od stanu zgromadzonych oszczędności.

O charakterze P. K. O. jako instytucji finansowej decydują zasadnicze jej czynności, dla jakich została powołana do życia t. j. obrót czekowy i oszczędnościowy; P. K. O. jest więc instytucją p r z e d e w s z y s t k i e m przekazową i depozytową, a dalszy jej zakres działania, poza temi czynnościami jest jedynie następstwem tych czynności zasadniczych i w zupełności jest od nich zależny.

Gromadzenie i propoganda oszczędności, które stanowią jedno z głównych zadań P. K. O. mają doniosłe znaczenie etyczne. Cnota oszczędności stanowi podstawę dobrobytu społeczeństwa i zdrowia moralnego obywateli — to też rola P. K. O. w tym zakresie, poza znaczeniem ekonomicznem, ma również wielkie znaczenie społeczne. Jako największa instytucja oszczędnościowa w Polsce, uposażona ponadto w autorytet instytucji państwowej, staje się P. K. O. ośrodkiem ruchu oszczędnościowego w kraju.

Rozwój P. K. O. od chwili jej założenia jest znaczny, i to zarówno pod względem obrotów finansowych jak też i liczby dokonanych czynności. W roku 1919 liczyła P. K. O. 4885 uczestników obrotu czekowego, gdy w końcu roku 1927 wynosi ich ilość 52.591, a więc wzrosła przeszło dzie-

virement (clearing), il contribue à diminuer les espèces en circulation et, se servant de l'entremise des bureaux de poste pour effectuer les versements et les remboursements, présente un moyen très prompt et très commode de transmission d'argent dans toutes les places sur le territoire de la République de Polonaise. Les taxes perçues pour les opérations effectuées par cette institution ne sont pas élevées, ce qui rend possible aux larges masses de la population de profiter des services de la P. K. O.

Le service d'Epargne disposant du réseau des bureaux de poste facilite à toute la société le placement d'épargne de premier ordre — à partir d'un montant minime. Le service d'épargne sert comme source des fonds qui sont agglomérés auprès la P. K. O. par l'entremise des guichets de tous les bureaux de poste dans tous les coins et recoins du pays.

De la nature de ces fonds qui sont moins liquides que les dépôts des chéque sil résulte que la P. K. O. peut s'en servir pour l'achat des valeurs mobilières émises par les institutions financières spéciales ayant droit d'émision des titres. Cet achat facilite à ces institutions le consentement de crédits à long terme. De cette manière, en accumulant des sommes petites, mais nombreuses, sous forme d'épargne ne pouvant jouer aucun rôle dans la vie économique du pays aux mains d'une personne quelconque, la P. K. O. établit une source féconde de crédit d'une grande importance économique. Le concours efficace de la P. K. O. dans les émissions des emprunts nationaux dépend aussi surtout du montant d'épargnes accumulées.

Du caractère de la P. K. O. comme institution financière décident ses opérations principales pour l'exécution desquelles elle fut instituée notamment: le service des chèques et d'épargne. La P. K. O. est une institution fondée surtout pour la transmission des mandats et pour la réception des dépôts — toutes les autres fonctions résultent de ces opérations principales.

L'accumulation et la propagande de l'Epargne qui constituent les tâches principales de la P. K. O. ont une grande importance pour le niveau moral de la population du pays. Comme la vertu de l'épargne est la base du bien-être de la société et de la santé morale des citoyens, le rôle de la P. K. O. dans ce domaine est d'une grande importance sociale. La P. K. O., la plus grande des institutions d'épargne en Pologne en qualité d'établissement d'Etat, devient le plus important centre du mouve-

Bank on its own account. The Post Offices pay the amounts cashed on behalf of the Postal Savings Bank to the account of the latter institution in the Bank of Poland, and receive a fixed money dotation for the payments ordered by the Postal Savings Bank.

The functions excercised by the Postal Savings Bank embrace several important branches of the economic life of the country. The cheque turnover constitutes an integral part of the money turnover, which it supplements, as by means of the cashless turnover of the clearing system the need for coined currency and banknotes is reduced. Moreover, by making use of the Post Offices for the purpose of tendering and receiving payments, the P. S. B. cheque traffic affords a convenient and rapid, and owing to the low charges of the Postal Savings Bank, also a cheap way of transmitting money all over the country. The savings turnover, likewise owing to the use made of the Post Offices, gives the population the most convenient way of investing savings, and that from the most insignificant amounts upwards. Besides, by reaching with the aid of the Post Offices even the remotest corners of the country, considerable funds are brought together in the Institution.

These funds, which are naturally less subject to removal than the cheque deposits, afford an opportunity to the Postal Savings Bank of buying credit bonds issued by special financial Institutions called into being for the purpose, and thereby enable these Institutions to grant long-term loans. Thus the Postal Savings Bank, by gathering, in the shape of savings invested, numerous small capitals, which would be too insignificant to play any part in the economic life of the Nation in the hands of individuals, unite sthem into a vitalizing source of credit of considerable economic importance. The efficient cooperation of the Postal Savings Bank in issues of Government Loans is likewise in the first place dependent on the amount of savings funds assembled by it.

The character of the Postal Savings Bank as a financial institution is determined on principle by the activities for the performance of which it has been called into being, i. e. the cheque and savings turnover; the Postal Savings Bank, therefore, is above all a money transmitting and depositing institution, and its further scope of activities, beyond those dealings, is no more than a consequence of those

sięciokrotnie. Obroty czekowe z czasów marki polskiej nie dają należytego obrazu porównawczego, wobec ciągle zmiennej wartości waluty. — W roku 1924 wynosił cały obrót czekowy 3.124 miljonów złotych, w roku 1927 już 15.941 miljonów złotych. W kwocie tego obrotu wynosił obrót bezgotówkowy w roku 1924 52.7%, w roku 1927 59.2%. W pierwszych miesiącach roku 1928 wzrósł miesięczny obrót czekowy do kwoty przeszło 1.500 miljonów złotych, z czego ponad 60% przypada na obrót bezgotówkowy. Pozostałość na rachunkach czekowych wynosiła w dniu 31 grudnia 1924 r. 37.4 miljonów złotych, w tym samym zaś dniu w roku 1927 133.3 miljonów złotych.

Wzrost obrotu oszczędnościowego charakteryzuje przedewszystkiem liczba czynnych książeczek oszczędnościowych. W roku 1924 było ich 57.793, w końcu zaś roku 1927 już 168.403.

Stan wkładek oszczędnościowych wzrósł od roku 1924, w końcu którego wynosił 7,5 miljonów złotych do kwoty 58.4 miljonów złotych, w dniu 31 grudnia 1927 r.

Zapas własnych papierów wartościowych wedle bilansu za rok 1924 w kwocie zł. 11,9 miljonów zwiększył się w bilansie za rok 1927 do kwoty złotych 100.9 miljonów.

Przytoczone powyżej cyfry wyjęte z opublikowanych sprawozdań rocznych P. K. O. za lata ubiegłe, stanowią realny dowód rozwoju i żywotności instytucji.

ment d'épargne dans ce pays. Le développement des opérations financières de la P. K. O. et le nombre des opérations effectuées à partir de son établissement sont très importants.

En 1919, la P. K. O. comptait à peine 4885 titulaires de comptes-chèques et vers la fin de l'année 1927 ce nombre s'accrut déjà à 52.591, c'est-à-dire presque dix fois. Les opérations par chèques datant de la période du mark polonais ne donnent pas un tableau comparatif vu la fluctuation continuelle de la valeur de cette monnaie. En 1924 le solde du service des chèques comptait 3.124, en 1927 ce solde s'élève à 15.941 millions de zlotys, y compris 52,7% pour les opérations de virement en 1924, et 59,2% pour les opérations de virement de l'année 1927. Pendant les premiers mois de l'année 1928 le montant du solde du service des chèques excédait 1.500 millions de zlotys, y compris plus de 60% pour les opérations par virement. Les restes sur les comptes de chèques comptaient le 31 septembre 1924—37.4 millions de zlotys. Du développement du service d'épargne témoigne surtout l'acroissement du nombre des livrets d'épargne actifs.

En 1924 ces livrets présentent le nombre 57.793, à la fin de l'année 1927 il s'élève déjà à 168.403.

Les dépôts d'épargne vers la fin de l'année 1924 montaient à 7.5 millions de zlotys et au 31 décembre 1927 à 58.4 millions de zlotys.

fundamental functions and is entirely dependent on them.

The collecting of savings and economy propaganda, which constitute together one of the chief tasks of the Postal Savings Bank, have an imporant moral significance. The virtue of economy is the root of the well-being of the people and of the moral sanity of the citizens — hence the part played by the Postal Savings Bank possesses, beyond its economic importance, profound social significance. Being the largest Savings Bank in Poland, and invested with the prestige of a Government Institution, the Postal Savings Bank has greatly developed since its foundation both as regards the total value of financial transactions and the number of orders carried out. In 1919 the Postal Savings Bank counted 4885 clients of the cheque turnover, while at the end of 1927 their number amounted to 52 591, having increased more than tenfold. The cheque turnover in the times of the Polish mark does not afford a sufficienly plastic basis of comparison, the currency being subject to constant fluctuations. But in 1924 the whole cheque turnover amounted to 3. 124.000.000 zł. and in 1927 it had already reached the figure of 15.941.000.000 zł.

In these figures cashless money transactions are included, amounting to 52,7 per cent in 1924, and to 59,2% in 1927. In the first months

Le portefeuille des titres acquis par la P. K. O. sur compte propre, d'après le bilan de l'année 1924 montant à 11.9 millions de zlotys, s'accrût au bilan de 1927, jusqu'au montant de 100.9 millions de zlotys.

Ces données publiées dans les rapports des années écoulées sont la preuve du développement et de la vitalité de cette institution.

of 1928 the monthly cheque turnover has increased to the figure of 1.500 million zł., over 60 per cent of which constitute cashlessmoney transfers. The balance of the cheque accounts amounted to 37.4 mil. zł. on Dec. 31, 1924, and to 133.3 mil. zł. on the same day of the year 1927.

The growth of the savings turnover is shown, above all, by the number of savings account books in actual use. In 1924 there were 57.793 such books, at the end of 1927 there were 168.403. The aggregate value of the deposits has grown from 7.5 mil. zł. at the end of 1924 to 58.4 mil. zł. on Dec. 31, 1927. The reserve of securities owned by the P. S. B., being shown as 11. 9 mil. zł. on the balance-sheet for 1924, has grown to 100.9 mil. zł. as per balance-sheet for 1927.

These figures, quoted from the published annual reports ot the Postal Savings Bank for the past years, afford striking proof of the development and vitality of the Institution.

Następny tom (II) obejmuje „Dzieje stoł. m. Warszawy".

Le volume suivant (II) contiendra l'histoire de Varsovie, capitale de la Pologne.

The next (second) volume will contain the history of the Capital City of Warsaw.

Inicjator i kierownik organizacyjny niniejszego wydawnictwa
JAN MARCELI CHODOROWICZ

E.ROM
DANJA
KOP
Strals
54
52
50
48

E.ROMER

POLSKA

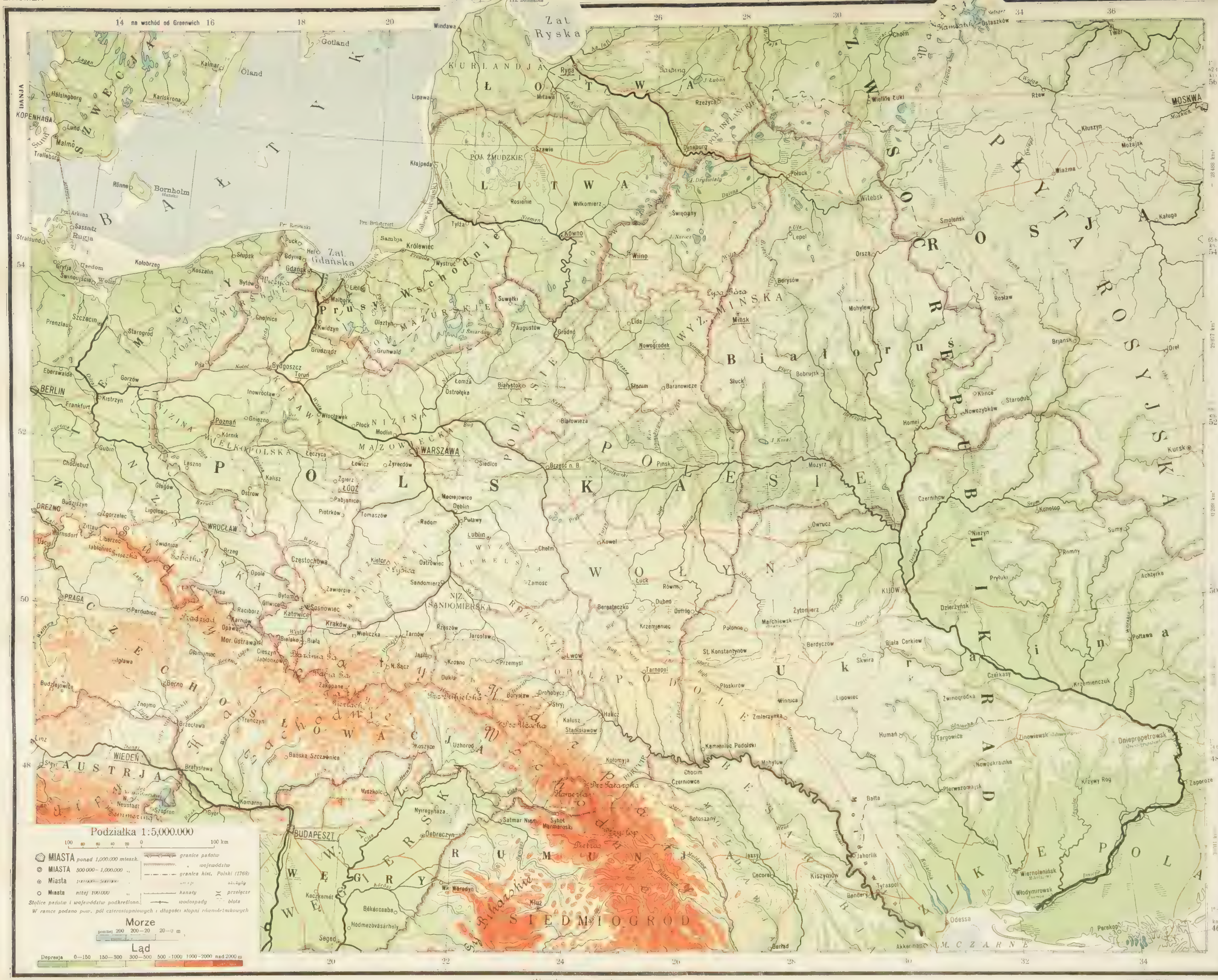

Wszelkie prawa zastrzeżone

KSIĄŻNICA-ATLAS

DRUK WOJSK. INSTYTUTU GEOGR. w WARSZAWIE

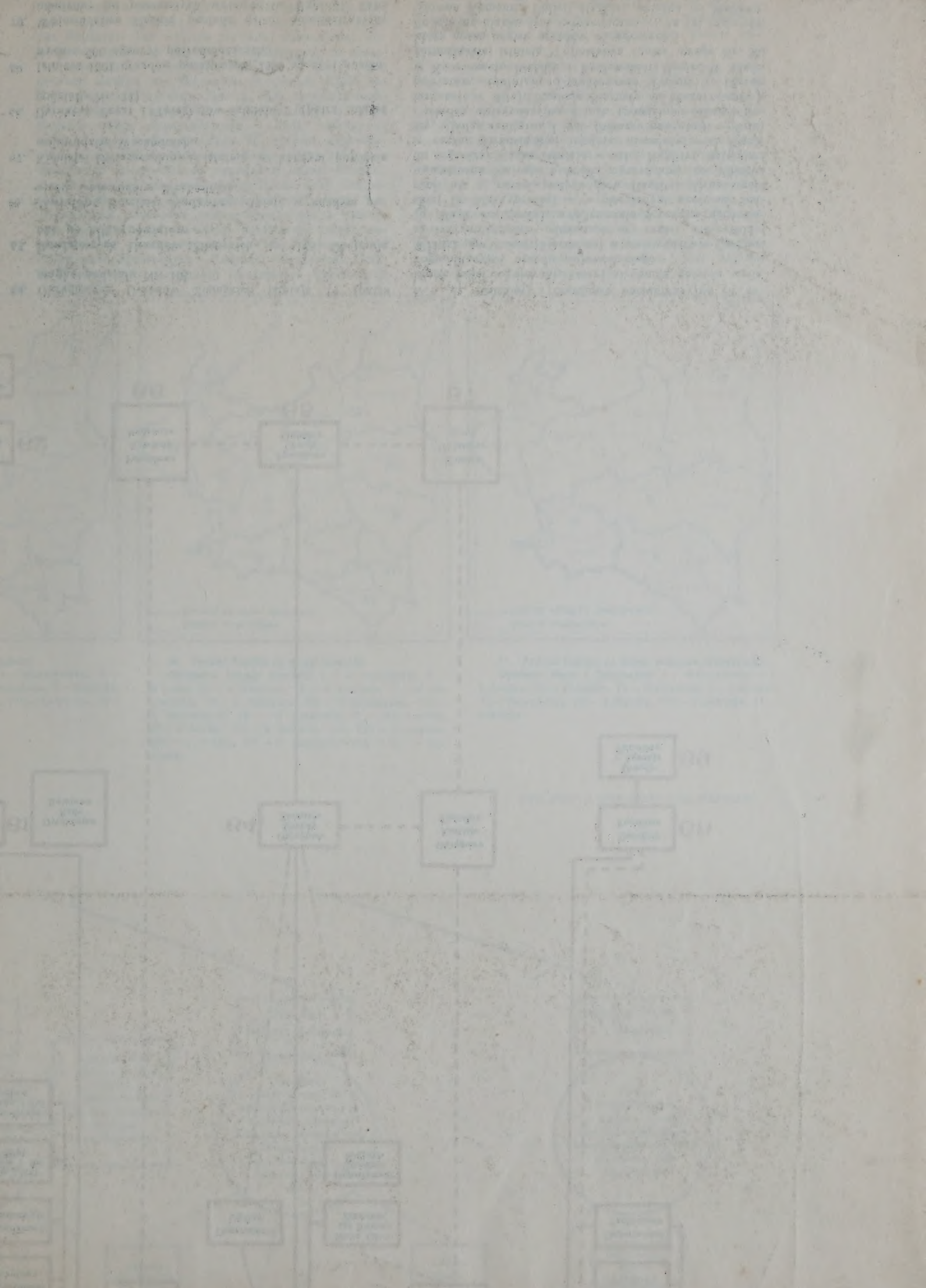

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 076147245